PROCESSUS INFORMATIUUS, SIUE DE MODO FORMANDI PROCESSUM...

Tranquillo Ambrosini,
Francesco Bernardini, ...

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
22 A
28

13-7'A'4

Digitized by Google

Mon^{ri} J. Curry

/// a 20

3. A. 13.

Digitized by Google

Digitized by Google

PROCESSVS INFORMATIVVS;

SIVE

DE MODO FORMANDI

Proceſſum Informatiuum,

BREVIS TRACTATVS

TRANQVILLO AMBROSINO

Senogallienſi I. C. Auctore.

Cui nuper acceſſerunt doctiſsima quædam Franciſci Bernardini Mediolanenſis I.C. Scholia, ſuis quæq; locis hac demum editione inſerta.

Adiectæ ſunt Deciſiones Criminales Proſperi Farinacij I.C. Rom. ex tit. de Indicijs & tortura, valde neceſſarie.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

BRACCIANI,

Typis Andreæ Phæi Typogr. Ducalis 1646.

Superiorum Permiſſu.

Ad Inſtanza di Ricardo Saluioni.

Digitized by Google

Digitized by Google

ELENCHVS LIBRORVM, ET Capitum, quæ in hoc volumine continetur.

LIBER PRIMVS.

QVomodo procedatur in criminalibus & quid ante omnia obſeruare debeat, & forma viſitandi Cap. 1. pag. 4.
De teſtibus pro informatione Curiæ recipiendis, & forma illos examinandi. Cap, 2. 33
An, & quando teſtes ad teſtimonium ferendum compelli poſſint, & quibus modis poſſint compelli cum ſuis formis. Cap, 3, 54
An, quando, & quomodo teſtis torquendi ſint cum ſuis formis. Cap. 4. 62
De indiciis ex domo rei ſumendis, & qua forma vtendum ſit. Cap. 5 74
De teſte muto, ſurdo, linguam non habente, aut ſermone extraneo loquente, & quomodo examinari debeat, Cap. 6 81

Digitized by Google

De captura reorum, & forma mandati de capiendo. Cap. 1. 86

Captis reis quid faciendum ſit, & quæ obſeruādæ ſint circa perſonam Iudicis Cap. 2. 95

Quę obſeruanda ſint circa perſona reorum. Cap. 3. 108

Quæ obſeruanda ſint circa rem, & negocium de quo agitur. Cap. 4. 111

Quid obſeruandum ſint circa interrogatoria facienda. Cap. 5. 120

De forma Conſtituti tam primi, quam ſecundi, & eorum conclusione. Cap. 6 133

Quid faciendum, ſi reus omnino reſpondere recuſet, aut non vult congruenter, & preciſè reſpondere, & de pluribus formis cogendi illum ad reſpondendum. Cap. 7. 152

De depoſitionibus teſtium, vel ſociorum criminis confeſsionibus in faciem reo legendis, & forma illas legendi. Cap. 8. 162

De confrontationibus teſtium, vel ſociorum criminis, & forma confroutandi. Cap. 9 179

De exhibitione armurum, vel ſcripturam ipſi reo facienda, aut aliorum ſimilium, & forma exhibendi, Cap. 10 199

LI-

LIBER TERTIVS.

DE defenſionibus reo dandis completo proceſſu informatiuo, & formas illas decernendi Cap. 1. 210
De repetitione teſtium, & forma repetendi. Cap. 2. 237

LIBER QVARTVS.

QVomodo procedendum ſit ad quęſtionem quod rigoroſum examen appellant cum ſuis formis. Cap. 1. 251
Quæ obſeruanda ſint vbi reus fuerit in tormentis. Cap. 2 267
De tempore quo reus in tormentis poteſt detineri. Cap. 3 178
De tormentorum repetitione, quando ei locus ſit. Cap. 4. 279
De ratificatione confeſsionis factę in tormentis, & quomodo illa recipienda ſit. Cap. 5. 287
A quibus tormenta ſint inchoanda. Cap. 6. 297
De remediis quæ ſolent adhiberi contra tormẽta, & quia faciendum ſit. Cap. 7 301
De forma ſeruanda, quando refertur tormentũ funis, quod tortura appellatur, Cap. 8. 307

De

Digitized by Google

De forma decreti interponendi, quando infertur tormentum ignis Cap. 9. 315
Di forma decreti interponendi, quando infertur tormentum vigiliæ, Cap. 10. 317
De forma decreti interponendi, quando infertur tormentum taxillorum. Cap. 11. 319
De forma decreti interponendi, quando refertur tormentum ſibilorum. Cap 12. 320
De forma decreti interponendi, quando mandatur cedi ferula pueros, Cap. 13. 321
Quid faciendum. ſi reus tortus in tormentis deficiat. Cap. 14. 324
De modo ſeruando in recipiendis ratificationibus Cap. 15. 332

LI-

INDEX.

LIBER QVINTVS.

DE modo procedendi in contumaciam contra delinquentem cap. 1. 342
Forma monitorii ſecũdum ſtylum Vrbis & Curia; & citationum quibus peruenitur ad ſententiam condemnatoriam. Cap. 2. 358
Forma inquiſitionis ſecundum ſtylum de partibus, & banni, & citationum, quibus ad ſententiam deuenitur. Cap. 3. 367

LIBER SEXTVS.

QVid faciendum capto bannito, & cõdemnato, & quomodo, & qua forma ad eius recognitionem, & examen deueniendum ſit. Cap. 1. 377
Quid faciendum, ſi reus negat ſe eſſe illum deſcriptum in ſententia, cap. 2. 393
Quomodo fiat recognitio banniti non habentis linguam, muti, ſurdi, vel loquentis, externo idiomate, cap. 3 404
De tortura inferenda talibus ſic bannitis, & cõdemnatis pro habenda vlteriori veritate, complicibus, & aliis delictis, & de forma illos torquendi cap. 4. 411

Digitized by Google

Imprimatur. ſi videbitur Reuerendiſs. P. Mag. Sac. Pal.

A. Sacratus Eps Comacl. Viceſg.

Imprimatur,

Fr. Hyacinthus Pandolphus Reuerendiſs. P. Fr. Vincentij Candidi Sac. Apoſt. Pal. Mag. Socius.

Digitized by Google

PROCESSVS INFORMATIVVS,

Siue De modo formandi Proceſſum informatiuum Breuis Tractatus.

TRANQVILLO AMBROSINO Senogallienſi I.V.C. Auctore.

LIBER PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *In quibuſcumque delictis hodie per viam inquiſitionis procedi poteſt.*

2 *De corpore delicti ante omnia conſtare debet.*

3 *Et quomodo conſtare dicatur ad effectum inquirendi.*

4 *In delictis facti permanentis requiruntur ſigna, & conſtare dicatur de corpore delicti, & ideo ſolet viſitari corpus, vel locus delicti, commiſſi, & nu. 7.*

5 *In delictis facti tranſeūti, vel difficilis probationis, aut quæ ſolo animo perficiūtur, ſufficiunt indicia, & coniecturæ ad effectum, ut conſtare dicatur de corpore delicti.*

6 *Quod ſine difficultate procedit, quando plena*

probatione haberi non poteſt.

8 Et Ideo abſque aliqua inueſtigatione corporis delicti poteſt procedi ad capiendum informationem.

9 Inditium tamẽ poteſt Iudex in delictis cuiuſcunque generis inueſtigare, & informationes capere pro delicto reperiendo, non tamen debet aliquem inter reos conſtituere de corpore delicto non conſtito.

10 In delictis etiam facti permanentis, ſi ſubſit ſuſpicio contra aliquem, periculum ſit in mora Iudex poterit etiam quod ante non conſtet de delicto ad carcerationem deuenire, vel cogere ſuſpectum ad præſtandum cautionem de ſe repræſentando.

11 Et ponitur ratio quare.

12 Facilius eſt captum liberare, quam liberum capere, & carceribus mancipare

13 Experientia eſt rerum magiſtra.

14 In his quæ poſſunt habere connexum ſcelus & ſcelere carere iudicis partes ſunt in perquirendo, an ſcelus interuenerit.

15 Venenum aliquando dicitur contractum, vel ingenitum abſque humana opera.

16 Veneno an corpus deceſſerit quomodo ſit probandum.

17 Scelere reperto non in huiuſmodi caſibus in quibus poteſt ineſſe, te non ineſſe ſcelus ſilere debet proceſſus.

18 Periti adhibendi ſunt ad videndũ ea quæ re-

gula-

Digitized by Google

gulariter non cadunt ſub iudicis iudicio.

19 Et iſti videre debent corpus in quo delictum commiſſum prætenditur.

20 Et debent deponere cum iuramento.

21 Et de eorum iudicio,& credulitate, non autem præciſe de veritate.

22 Peritis non eſt omnino credendum,ſed ad iudicem ſpectant decernere quantum fidei eorum iudicium mereatur.

23 Viſitatio corporis delicti quos fieri debeat.

24 Et qua diligentia vtendum ſit in illa concipienda.

25 Forma viſitationis quæ vulgo viſum, & repertum appellatur.

26 Cadauer recognoſci debet, & quid faciendum ſit.

27 Nomen occiſi de neceſſitate non requiritur, ſufficit enim quod conſtet de corpore.

28 Viſitatio loci incendij,& fracturæ hoſtij,& parietis quomodo concipiatur.

29 Formam viſitandi vulneratum.

30 Si vulneratus nolit propalare delinquentem quid faciendum.

31 Iudex iuſtis cauſis poteſt quandoq.ad carcerationem,vel ſequeſtrationem perſonæ iuris ordine non ſeruato procedere.

32 Iudex vbi ſubeſt timor ſcandali poteſt cogere partes ad dandum cautionem, de non offendendo, quinimo ſi non faceret,& peccaret, & teneretur in ſindicatu.

Digitized by Google

33 *Inuentarium bonorum delinquentis faciendum eſt, obi conſtat vulnus eſſe mortale.*
34 *Fiſcus omnia accepit.*
35 *Creditores delinquentis infiſcati debent accipere de manu fiſci.*
36 *Inuentarij formam remiſſiue.*
37 *Bona inuentariata depoſitari debent, & quomodo, & qua cautela.*
38 *Forma obligationis depoſitarij bonorum inuentariatorum remiſſiue.*
39 *Bana inuentariata ſi ob mora poſſunt perire, venduntur, & pretium deponitur.*

Quomodo procedatur in criminalibus cauſis, & quid ante omnia obſeruari debeat, & forma viſitandi corpus delicti, ac perſonam vulneratam.

Caput Primum.

1 QVandoquidem † hodie in quibuſcumque delictis ex generali conſuetudine proceditur, & procedi poteſt per viam inquiſitionis *Iulius Clarus* in ſua pract. §. final. quæſt. 3. verſic. ſed certe, & quæſt. 5. verſic. quæro. Idcirco omiſſis pluribus doctorum ambagibus, & præloquiis, quæ paſſim legentibus ſeſe offerunt in hac materia, videre potes per Clar. dicta. q. 3. per totam, illud tu (Belliſari frater) in primis attendere, & conſidare debebis antequam

quam ad proceſſum contra aliquem criminalem informatiuum fabricandum te conferas,
2 an videlicet factum quid ſit, quod noſtri Doctores corpus delicti appellant, Clar.§.final.quæſt.4 in princ. De corpore autem deli-
3 cti conſtare debebit ad effectum prædictum modo liquido, & per plenas probationes. Maſcar.de probatio.lib.2.conclu.830 num.6.modo per inditia, & coniectura. Becci.conſil.70.
4 nu. 11. & ſeq. lib. 1. Si enim delicta eiuſmodi generis ſint quæ facti appellantur permanentis, eo quia eorum remanent veſtigia, qualia ſunt homicidium, incendium, vulnus, ſtuprũ in virginem, furtum cũ fractura, & ſimilia, vtiq debebit prius de cadauere occiſi, de loco incẽdii de vulnere & fractura per oculorum inſpectionem conſtare, vt dicatur conſtare de corpore delicti, Clar. quæſt.4.verſic.
5 quando vero. Si vero delicta facti ſint tranſeuntis, quorum veſtigia remanere non ſolent puta adulterium, percuſſiones, quę fiunt cum baculo, vel cum alapa ſine liuore, iniuriæ verbales, & ſimilia, vel difficilis probationis, vt eſt, furtum, falſitas, & his ſimilia, vel, quæ ſolo animo perficiuntur, vt hæreſis: tunc ſufficiunt inditia, & coniecturæ ad faciendum conſtare de corpore delicti, Gandi. in tit.de præſumptio.& indi.in dub. colum. 2. num. 6. verſ. aliud etiam notatu dignum, Boſs.in tit.de delict. nu. 19.& ſeq. Clar.quæſt.

 4. verſ.

4. verſic. ſcias tamen † Et hoc ſine difficultate procedit, quãdo plena aliunde ſuper prædictis probatio haberi non poteſt, Honded. con
7 ſil. 106. num. 19. lib. 1. † Habita igitur notitia, quod aliquod delictum commiſsum fuit, ſi illud erit facti permanentis, puta de ſupra enarratis. debebis quidem ex generali, & communi conſuetudine prius ipſum cadauer, locum incendii, vulnera, & fracturam inuiſere, ſeu inuiſeri facere. Clar. dict. quæſt. 4. verſic. quando vero, ibi ſtatim igitur, iuxta inferius
8 notatam formam † Si vero facti erit tranſeuntis non erit neceſse aliqua inueſtigatione delicti, ſed ſtatim poteris cõtra delinquentem inquirere aſsumendo opportunas contra illum informationes. Clar. d. q. 4. verſic. ſcias tamen
9 † ne tamen putes quod velim tibi per prædicta manus ligare, vt ne poſſis ad informationes ſuper delictis cuiuſcumque generis tibi quoquo modo ad notitiam deductis capiendas deſcẽdere, eſt enim tibi libera facultas accepta querela vel denuncia teſtes examinandi, aliaſque inueſtigationes quaſcumque faciendi, vt delictum inuenias. Abſtinere ſolum te moneo, antequam de corpore delicti iuxta ſuperius tradita tibi cõſtet, aliquem inter reos recipere, & conſtituere. Clar. quæſt. 5. in
10 prin. q. 14. verſic. ſed hic incidenter. † Quinimmo aliquando ſolum in delictis facti tranſeuntis, ſed etiam in iis, quæ facti ſunt permanentis

nentis licuerit tibi incontinenti habita noti-
tia, quod aliquod delictum commiſſum fuit,
ſi periculum ſit in mora, vel aliqua ſubſit iu-
ſta cauſa, quæ animum tuum moueat, contra
ſuſpectos ad capturam deuenire, vel eoſdem
ad idoneè cauendum de ſe repræſentando co
gere, quamuis adhuc de delicto tibi non con-
11 ſtaret, Clar. q. 4. verſ. quando vero † & ita ego
vidi plures obſeruari, & quidē optima ratio-
ne, nè dum tu corpus delicti inueſtigas, de-
linquens ipſe impunitus euadat, Clar. dict. q.
12 4. verſ. quando vero, † facilius enim eſt cap-
tum liberare, quam liberum capere, & car-
ceribus mancipare, argum. tex. in l. cum lege-
tur, §. Titio, & ibi Franc. Arety. in 3. not. ff. de
leg. 1. l. fin. C. in quibus cauſis reſtit. in integ.
13 † vt experientia docet rerum magiſtra, c. quā-
14 ſit & cap. cupientes, de elect. lib. 6. Quod ſi
dubium ſit factum, quia ſcilicet ambigatur,
an ſcelus interuenerit, vt puta aliquis in pu-
teo mortuus inuentus eſt, & dubitatur an ca
ſu in eo ceciderit, an ab aliquo illuc proiectus
fuerit debebis omnino inquirere, ac oppor-
tunas deſuper informationes aſſumere, vt ve-
ritatē facti percipias, & ſic appareat nunquid
delictum ſubſit, necne: hoc eſt an aliorum in-
duſtria mortuus ille in puteum præcipitatus
fuerit, vel ſua ſponte metu alicuius pœnæ ſe-
ipſum præcipitauerit, an vero caſu aliquo in
eum ceciderit, Clar. §. fi. q. 4. verſ. hac autem;

& ita etiam erit faciendum ſi quod cadauer veneno interemptum, ſignaque veneni præſe-
15 ferre dicatur, cum enim poſſit eſse venenum in corpore ex æris corruptione contractum, vel alia de cauſa ingenitum, Boſſ. in tit de delict. nu. 5. & poſsit etiam eſse quod ab aliquo propinatum fuerit, idcirco erit diligenter in-
16 quirendum, vt veritas facti eluceſcat, quæ omnino percipietur ſcrutando non ſolum corporis ſigna, ſed etiam an poſt medicamentum ſumptum, vel cibum captum ſequuta ſint inditia, & ſigna veneni, & quibus ex rebus eſſet compoſitum medicamentum, qualiſq. cibus datus fuerit, etenim circumſtantiæ perducũt nos ad cognitionem veritatis concidit. 23. q. vlt. Boſs. in tit. de delict. n. 8.
17 Quod ſi ex eiuſmodi informationibus deſuper aſsumptis ſcelus abeſſe cõſtiterit nullo modo erit tibi vlterius progrediendum: ſilere enim debet proceſſus tali caſu, prout è contra, ſi quæ ex dictis informationibus reſultarent inditia ad vlteriora procedere deberes, & ita per omnes obſeruatur in practica, Clar. quæſt 4. verſic. hæc autem: circa finem. Aduertas tamen, quod ſi ea, quæ in iudicium deducũtur talia fuerint, quæ per Iudices iudicari non poſsint, vel non ſoleant; quia non ſunt eorum profeſsionis, prout exempli gratia: An aliquis ſit veneno interemptus; virgo ſtuprata fuerit, An vulnus mortale ſit: tunc peri-

tos

tos adhiberi facias, Medicos videlicet, &
19 Chirurgos, ac obſtetrices qui cadauer pudē-
20 da, vulnus ipſum inſpiciant; ac deinde iure-
iurando interpoſito tactis, &c. deponant, an
corpus veneno ſit necatum, an adſit fractura,
an vulnus mortale ſit, necne, Clar. d. q 4. ver-
21 ſic. quando vero, in fin. & verſ. ſeq. Dictos
autem peritos ſuper prædictis, & ſimilibus de
eorum credulitate, & iudicio deponere ſatis
erit, non enim præcisè de veritate teſtificare
tenentur, Clar. in §. homicidium, verſ. ſcias, au
22 tem. Sed quoniam iſti periti, vt habentibus
intereſse in cauſa rem gratam faciant quãdo-
que ſolent, non quod vere ſentiunt, ſed quod
aliis prodeſse poſse vidẽt aſserere: ideo tu ad
huiuſmodi depoſitiones aduertere omnino
debueris, illaſq. arbitrio tuo quantũ fidei me-
reantur diiudicabis, Clar. in §. homicidium.
verſ. ſcias autem.

Circa viſitationem corporis delicti, de quæ
ſupra dictum eſt, quod viſum, & repertum ap-
23 pellatur, illud te monitum volo, vt cum prę-
ſentia tua ſi fieri poſsit, vel cum præſentia Fi-
ſcalis loci per Notarium, aut per Notarium
actuarium ſolum facta in ſcriptis redigatur,
24 in quæ omnia diligenter annotentur, quæ
viſa, & reperta fuerint, verbi gratia deſcribẽ-
do ætatem, ſtaturam, barbam, & alia ſigna ca-
daueris, veſtes, locum in quo fuit repertum,
& quo ſitu, particularia vulnera ſigillatim cũ
ſuis

Digitized by Google

ſuis qualitatibus,& circumſtantiis,& quo genere armorum facta ſint vel videantur,& an punctim,vel ceſim,bona & res,quæ penes dictum cadauer repertæ fuerint & ſimilia, Boſſ. in ſua prax.in titu de delict. num. 24. Clar. q. 4 verſic.quando vero, per totum, iuxta formam ſequentem, videlicet.

25 †Viſum & repertum fuit per me Notariũ infraſcriptũ præsẽte Magn. D.N. Iudice, &c. vel D. N procuratore Fiſcali,&c. cadauer cuiuſdam *hominis maſculi* iuſtæ ſtaturæ barbæ nigræ, ætatis annorum 40.in circa indutũ infraſcriptis veſtimentis, videlicet, vn cappello di feltro nero, vn giuppone di tela bianca trinciato,vn paro di calzoni di panno giallo cõ trine roſſe, calzette parimente di tela biãca,& ſcarpe di cordouano bianco, Iacens humi in platea nũcupata del Duca,prope hoſpitiũ Galli, vulneratũ tribus vulneribus ictu archibuſij, vt videbãtur factis videlicet, vno in pectore ſub mamilla ſiniſtra de latere ad latus penetrante, alio in brachio ſiniſtro ſubtus cubitũ, & alio in manu ſiniſtra cum fractura duorum digitorum paruuli, ſcilicet, & annularis, & in muro d *hoſpitij* apparebat paruum foramen factum, vt videbatur ictu pilæ plumbeæ ex archibuſio iaculatæ: ſub quo foramine in terra fuit etiam reperta, quædam pila plumbea depreſsa tamen quæ fuit aptata per me dicto foramini in muro exiſtenti. &

viſa

viſa illi optime congruere: deinde in caligis prædictis, quibus dictum cadauer indutum erat fuerũt reperta in ſacculis inſraſcripta bona videlicet, vna borſa di corame bianco con tre teſtoni, & quattro baiochi di quattrini, vn fazzoletto ſudicio, vna lettera ſigillata cõ vn ſigillo, che non ſi poteua diſcernere l'improto co'l ſopra ſcritto che diceua, Al Molto Magn. Signor mio hon. M. Giulio N. à Fabriano. Quæ bona prædicta penes me recepi, animo, &c. & hæc omnia vidi, & annotaui, vt ſupra, pro veritate, præſentibus Theſeo, Ioannis de Corinalto, & Marino q. Petri de Camerino teſtibus &c.

26 Deinde examinabis duos vel plures teſtes ſuper recognitione dicti cadaueris, ad hoc vt ſi poſsibile ſit, de eius nomine, cognomine, & patria conſtet, Clarus quæſt. 4. verſic. quando vero, circa med. quod ſi non poſsint haberi tunc teſtes informati puta quia occiſus, ſit forenſis, relinques cadauer in loco prædicto, vel in aliqua Eccleſia, vel ſi eſſes in agro deferri curabis in viam publicam, vel prope aliquod hoſpitium, vt a prætereuntibus videri poſsit, & ſic cognitio illius habeatur: quæ ſi haberi non poterit, tunc pro competenti interuallo temporis mandauis cadauer huma-

27 ri. † Sufficit enim hoc caſu, quod conſtet de corpore, licet ignoretur nomen occiſi, vt dicatur conſtare de delicto, Clar. d. q. 4. verſic.

quando

quando vero ibi, & debet recognoſci, & ſi cadauer humatum eſset, poſſes etiam ad effectũ ipſum viſitandi, & recognoſcendi exhumari facere Clar. d. q. 55. verſ. quando autem, circa
28 med. ibi & cauti iudices. Hæc autem, quæ modo te docui ſeruanda tibi erunt etiã in viſitando locum incendii, & reliquias cõbuſtionis, vel perſonam vulneratam, vel portam ſiue oſtiũ, aut parietem aliquem fractum, mutatis tamen mutãdis, prout facti qualitas, & circumſtantiæ ſuadent, Clar. q. 4. verſ. quando vero, in fin. aduertendo ſemper vt omnia minutim annotentur, vt ſupra dixi. Forma autem viſitationis vulnerati erit talis, videlicet.
29 Viſitatus fuit per me, &c. de mandato, &c. aſsiſtente, &c. D. Iulianus de Righis iacens in lecto in domo ſuæ ſolitæ habitationis poſita in via Iulia prope Eccleſiam S. Blaſij vulneratus vnico vulnere in capite ſupra auriculã ſiniſtrã cũ maxima ſanguinis effuſione, quod vulnus videbatur factũ cũ enſe, vel ſtorta, aut alio ſimili armorum genere ceſim, & erat lõgitudinis fere vnius palmi quæ ego, &c. Si vero vulneri adhibita fuerunt medicamenta ita vt eius qualitas minime videri poſsit, tunc dices quod vulnus propter medicamenta appoſita videre non potui, quæ ego, &c. Qui vulneratus delato ſibi iuramento veritatis dicẽdæ prout tactis, &c. dixit vt infra, videlicet.

Interrogatus, qũo reperiatur ſic vulneratus, &

tus,& aquanto tempore citra. Reſpondit,&c.

30 Et quia quandoque tales vulnerati ex aliqua cauſa recuſant propalare delinquentes aſſerendo illos ſe non cognouiſſe, ideo maxima tibi erit diligentia vtendum, vt delinquentis huiuſmodi etiam inuito ipſo vulnerato notitiam habeas. Clar.q.5.in princip. quod ſi id eſſequi nó poteris & videbitur tibi vulneratus prædictus delinquentẽ nolle patefacere eo quia vindictam per ſe de vulneribus ſibi,

31 illatis ſumere intendat: bonũ erit vel præfatum vulneratum ad carceres conduci facere vel ſi qualitas perſonæ, aut vulneris id nó patiatur, illum in aliqua domo ſequeſtrare cum cuſtodia, vel cum cautione idonea de non diſcedendo de dicta domo, & de habendo illã pro tuto,& ſecuro carcere. Hercul.de caut de

32 non offend c.3.num.11. & ſi certus erit delinquens, ac timor ſubſit alicuius ſcadali addes etiam de non offendẽdo. Hercul.de caut. de non offenden.cap.3.nu.5.& ca.50, nu.10. iuxta formam in meo Formulario criminali poſitam.

33 Si vulnus erit mortale ex peritorum relatione debebis inuentariare omnia bona delinquentis deſcribendo,& annotando ea omnia, quæ ad illum ſpectare quoquo modo cognoueris, Clar.§.fin.quæſt.44.verſ.ſed hodie, ibi, in hoc autem Ducatu,& latius Chart.de execut,ſen,c,1.nu,19.& ſeqq. Peregrin de Priui-

leg.

Digitized by Google

l.fiſci in tit.de his quæ ſpectant ad ordinem, num.10.etiam quod ſint alteri obligata, quia
34 † Fiſcus omnia accipit, & † qui aliquid præ-
35 tendit ,debet poſtea comparere, & ius ſuum experiri,& ſibi debita de manu Fiſci accipere Angel.in tract.de malefic.in verbo,& eius bona publicanus nu.9 & 10.Clar.q. 78. verſ. ſed an tenetur Peregrin. de priuileg. Fiſci in
36 tit.de publicat.bono nu. 107.& ſeqq. inuentarii autem formam habebis in eodem meo
37 formulario facta bonorum deſcriptione , & annotatione,ſolet poſtea bona ipſa depoſitari penes Depoſitarium Cameræ,vbi talis vigeat ſtylus,vel penes aliquã perſonã idoneã Clar.q.44 verſ.ſed hodie,in fin.Char. de execut.ſenten.cap.1.n.19.quæ ſe obligabit dicta bona in depoſitũ penes ſe retinere,eaq. nemini cõſignare abſque licentia Iudicis de cuius
38 mandato factum fuerit inuentarium iuxta eã quam obligationis huiuſmodi quoque in præcitato Formulario forma deſcripſi , &
39 ita obſeruatur in practica , & ſi bona ſint eius generis,vt periculũ ſit ne propter morã deteriorarentur, vel pareant, ſolent quandoque vendi eorumque pretium vt ſupra deponi,Clar.q.44.verſ.ſed hodie,in fin.

SCHO-

SCOLIA.

AD METHODVM

PROCES. INFORMATIVI

Tranquilli Ambroſini Senogallien. I.C.

FRANCISCI BERNARDINI PORRI Mediolanenſis.

Verſantibus in foro, & in praxi, criminali perutiliſſima.

AVCTOR hic exorditur ab eo quod perneceſſarium eſt, quia deficiente fundamento ſuperedificari non poteſt, capitulo cum Paulus. 1. quæſt. 1. Quam ob rem de corpore delicti debere conſtare omnes exclamant, & vno ore fatentur, haud tamen omnes percipiunt quomodo hoc intelligatur inſtar eorum qui verba tenent, ſed non eorum vim, ſenſum, ac intellectum. Ideo accurate hoc in loco tibi præſcribitur, ego vero enixe hortor Iudices vt ſuper his quæ vel viſum, vel repertum, Regniculæ appellant cognitionem in genere inſomnes, ac peruigiles oculos præſtant. Nam vſu didici quantum actuariorum impoſturæ valeant ad perſtrigendam aciem oculorum in faciendo, &

ſed-

reddendo. Candida de Nigris, & de candentibus atra, dummodo enim aliquam ſtipem referant parum curant in publicam laborare vtilitatem, cuius intereſt extirpari prouinciã facinoroſis hominibus nec enim reputãt fore iuſtas detegi accuſationes, ita vt horum ſimiles plus eorum aliquem amicum geſtant quam Iudicum gratiam aucupari, quia hi a-ſcriptis & in proceſſum redactis indiciis diſcedere vix poſſunt, illi omnia mutare, & prę posterare veterem proceſſum abolere, nouum ſupponere. Hi in relationibus ad Senatum faciendis tot pares conſcriptos actionum ſuarum cenſores habent, a quibus maxime cauẽdum eſt cum non tantum verba referentium, ſed etiã vultus animorum iudices obſeruent intueanturque illi ſunt ſuæ improbitati excepto Deo teſtes. Propterea vt te ab hoc iuſto metu ſoluas, quod per teipſum facere potes ab aliis ne expectes confer te ad locũ delicti ad corpus viſitandum pręueni diligentia tua thecnas, oculus tuus certior aure ſit arbiter tolle moras nocuit ſemper differre paratis, Qui nõ eſt hodie, cras minus aptus erit, quod niſi id efficias, aut intempeſtiue, non leue damnum iuſti tui laboris prætermiſſi ſenties, hinc pendẽt leges, & Prophetæ vt notarium Deũ timẽtẽ tibi in officio deligas, quod haud facile cõtingere poteſt in eo loco in quo Notarię qua bãca criminalia appellamus magno cõ-
du-

ducuntur maiore relocantur, & venditio, & emptio fraternizant. Itaque impoſsibile, videtur ſnmmam integritatem ab his deſiderari, quorum labor in damno ſit futurus; Ad hoc proſpiciens Senatus ſuperioribus menſibus ſcribarum numerum reſtrinxit, multos ex eis habitis prius informationib. de moribus aboleuit, verum ſuccedente tempore horum importunitas vicit; Senatum nã ferè omnes sũt reſtituti, vtrum meliores ſint facti, an vero intermiſsi illius temporis damnum contingens cum fænore ſit penſatum viderint alij, ſat ſcio à natura ferè comparatum eſse, vt damnatos ad mores natura recurrat fixa, & mutari neſciant: Contra hos, qui Cancellarias habent titu.oneroſo, inuehitur Rom.Scaccia cap.51. de libell.accuſ. n. 32.ver. Et quia Forſan an alio in loco deplorabo harum cauſarum criminalium vectigalia, indicta, & ſuperindicta. Erogationes ſuper erogationes illicitas exactiones tollerari, quæ reformationes indigét.

Similiter viſitationem delictorum fraudibus occurrit Senatus in Anno 1557. die 6. Nouemb. Dum cenſuit, quod non fierent viſitationes cadauerum, niſi à Notariis maleficiorũ ſub pæna nullitatis proceſsus, & alia aliis Notariis: Editus etiam fuit alius ordo circa mercedem, & ſalarium debitum iudicibus in Anno 1573. die 24. Nouembris.

Redeundo modo vndè digreſsus ſum mul-

torum ingenio torſit ille tex. in §. itē illud ad Sillā cuius frequens eſt commemoratio, multiq. in eo ſunt hallucinati, de quo apud Ant. Gab. lib. 3. com. opin. tit. de crim. concul. 17. vbi ponit duas ampliationes, & quinq. limitationes. Cæterū ille textus pertinet ad Iudicē cuius proprie eſt eſse cognitio nō alterius licet de more Curia mittat Notarium iuxta Boſſ. tit. de delic. Cōſultoris tamē eſt id quod ego monui, ſupra quod licet deducere ex Iul. Claro in quæſt. 4. De quo abūde apud Moſcatell. Neapol. in tit. de probat. delictorū, in prohemio Mod. Rod. tract. de inquiſ. q. 2. per tot.

Trahit ad ſe hæc quæſtio multas ſingulares inſpectiones.

1 Quando quis poſsit damnari, quando de delicto in genere non conſtet.

2 Quid in crimine aſsaſſinii, puta ſi quis grauatur proieciſſe corpus in mare.

3 Quid in Diſrobatoribus ſtratarū incedentibus per Cāpaneas, ſegetes, cremando, cadauera occultando, De quibus apud prædictos modernos copioſé diſſeritur,

Obſeruandū eſt in hac materia, quod licet debeat cōſtare de delicto, ita vt nemo torqueri poſsit niſi cōſtito de eo, vt apud Clar. in q. 64. verſic. Debet autem, Iudex, qui dicit Senatum iuſsiſſe torqueri quendam Simonem Hebreum qui delatus fuerat quod quādam querelā Chriſtianum vitiaſſet, & deinde ad occultan.

tandū ſcelus occidiſſet, licet de delicto nō cōſtaret, & de hoc ſe mirari, ſed deſinat mirari quia Senatus potius moueri ex informationibus ſumptis fama, & aliis de quibus infra dicam. Quandoq. tamen poteſt præpoſterari ordo inquirendi prius delinquentem, & postea eo reperto delictum. Modo enim Iudex non procedat ad ſpecialem inquiſitionē ante quā conſtet de delicti corpore, poteſt quem vult ordinem ſeruare, imo dicuntur manus Iudicis legatæ, ita vt etiam non poſſit reū inrerrogare, Marſil. conſ. 12. num. 34. Car de interrog. reis cap. 3. nu. 2. Quod notandum eſt cum Iudices ad officia anhelātes ob lucri auiditatē, quia antequam ad examen, vel capturam ſeu torturā procedant, debent curare quod de delicto conſtet, & contrauenientes tenentur in ſindicatu quod ad litreram repetit idem Marſil. in conſil 18. num. 4.

In materia corporis delicti falſi probandi, ſeu teſtium ſubornationis, vide Cra. conſ. 760 vide acta lib. 5.

Eodem Cap. 1. num. 3. De corpore.

HAec non per remiſsionem, ſed plenius ſunt attigenda vt ad praxim reducantur, Dicas igitur breuiter quod ſufficit ad cōdemnandum, nedum ad procedendum, quod de delicto cōſtet aut per teſtes, aut indicia legitima, aut per euidentiam facti, vnde licet non appareat de morte per viſum corporis

quia diceretur cadauer in flumen proiectum tamen ſtabitur confeſsioni delinquentis. Boſſ. de delict. numero decimoſexto, decimo ſeptimo, & decimo octauo,

Fecit, quod de delicto furti probando per coniecturas tradi Præſes, Menoch. conſ. 353. lib. 4: Maſcard. de prob. concl. 830. num. 7. & quod torturæ locus eſse non poteſt eſse in crimine priuilegiario quale eſt crimen lęſæ Maieſtatis tit. de delicto conſtat. Crau. conſ. 852. num. 7. lib 5.

Superioribus diebus dũ quidem puer pauperculæ filius proiectus eſset in flumẽ Abduæ. Nec de corpore cõſtaret, & illius loci ſindicator Carolus Puſterla I.C. reſcripsiſse Senatui exploratũ habere quadam minatũ fuiſſe ei ſi ſuper ſuo depaſceret beſtias iuſsit inquiri licent, eius cadauer nunquam emerſerit.

Rurſus in cauſa magni momenti coram Senatu pendente inter Io. Paulum Caſatum, & Hieronymum Cazolam, dum quidam Io. Angelus Montreſinus de mandato ad occidendũ imputatos non reperiretur in rerum natura, concepta eſt non leius ſuſpitio contra Dionyſium Peregum, quod illum abduxerit, & in intinere interfeciſse, ne ille ſub fide ſalui conductus oblati à Cazola mãdatum proderet à dicto Caſato ſceptum, Quare Senatus cenſuit citari dictũ Peregum, qui cum eo viſus fuerat mox eo non cõparente condemnari ad remũ

per

per decennium. Prout vere condemnatus eſt in contumaciam, vrgebat cauſa diſperſionis huius Montreſini, laborabat ſamam contra Dionyſium, quare ſanctiſſimum fuit Senatus decretum.

Hâc eſſe obſeruantiam Senatus, docet Iul. Clar. quæſt.4. dum vidiſſe ſe dicit aliquos de homic. imputatos cogi ad præſtan. fideiuſſionem de ſe præſentando licet de cadauere nõ apparet, toties quoties, ne ſi poſtea cadauer repertum fuerit per fugam euadat pænam delicti. Et ita etiam fuiſſe ſeruatum contra quoſdam de Longinis, qui ſimul ante fuerant cum eo, qui dicebatur interfectus, vix tamen eſt vt hæc delicta diu latere poſſint. Annoq. præterito in partibus Caſtilionis, fuit quidam occiſus eumq. cadauer non reperiretur, cæpit pullulare fama contra quendã Nobilẽ, quod eũ ex cauſa non leui occidi mandaſſet, nec mendax erat fama. Nam inde ad aliquot menſes emerſit latẽs in terris opertum corpus, cauſa núc pendet. Dũ hæc ſcribo, venit ad me Alexander Canalis conquerens filium ſuum interfectum a Io. Maria de Capitaneis, qui ſub callido commẽdo venationis eũ è domo eduxerat, nec reperi eius cadauer, curia tamen D. Capitanei iuſtitiæ venit in ſententiam contra eum procedendum, & pro magno indicio habuit mortis quod Canis, qui cum eo erat domum abſq. Domino venerunt, quod nun-

quam amplius viſus eſt, fuit poſtea repertus cauſa pendet.

Et circa hoc genus probationis videndus quoque Clar. q. 55. verſ. Quomodo autem. Hæc quæſtio in memoriam meam reuocat quod quidam Nobilis iam ſupra annos quinque ad me venit communicans ſe per mandatarios occidiſſe quendam, & in campis cótumulaſſe facta ad id profunda ſcobre, verum non multo poſt detectis per Canem oſſibus ſepulti quærebat ex me nunquid aliquod indicium contra eum oriretur, quod ager ſanguinis fuſus eſſet, Reſpon. ex tempore abſq. librorum reuelatione.

Quod Luna Videt, & ſydera teſtes.
Intendunt oculos.

Proinde in occultis Dei iudiciis conſilium deeſſe conſultari, nec ei fidendum admodum prout euentus docuit.

Ad hanc rem multum appoſitæ faciunt adducta a Sigiſmúdo Scaccia tit. de Iud. in cauſ. ciuil. & crim. de denuntiat. quæ viam aperit proceſ. per inquiſ. in crim. cap. 71. num. 3. vbi poſt longam diſtinctionem facti permanentis & tráſeuntis de qua auctor hic diſſerit, dicit quod in delictis factis tranſeútis ſufficit, quod Iudici quocumq. conſtet per teſtes, vel per indicium, vel per euidentiam facti, delictum eſſe cõmiſsũ duplici ratione, Prima quia eſt ordo in duo vertitur totum opificium Iudicis ſi

qui

quidem eius eſt ſcopus, vt delinquentibus debitas det pœnas, & cum delictum ſit fundamentum, & baſis totius iudicii criminalis ſequitur quod de eo in primis debet cōſtare, ſecūda ratio, quia vbicūq. lex diſponit reſpectu certæ rei prius de illa debet liquere, ergo ſi procedēdū eſt ex delicto debet de eo cōſtare quia qualitas non datur abſque ſubſtantia, & extincto ſubiecto extincta quoque dicuntur accidētia quæ ille inſeparabiliter inſunt, & inhærent. De modo autem probandi inter hęc ex prædicta diſtinctione habes, cū aliter alia ab aliis iudicētur: in delictis autem facti trāſeuntis ſola accuſatio ſufficit ad inquirendum abſq eo quod conſtet de corpore delicti. Clar. q.4. vbi addit quod Iudex tenetur procedere, & inquerere, & ſi id nō facit tenetur in ſindicatu tnm ex diſpoſitione iuris communis, tū No. Conſtit. tit de accuſ. §. Delatis. Qui locus clare declaratur a Mod. Rom. q. 1. n. 6. In his enim delictis non remanent foris veſtigia. Et quæ ſint hæc enumeratur ſigillatim, & de his auctor hic ſub num. 8. 9. Nec nos pleno ſidera cælo addimus, nec collectas aquas in freta. Circa hanc probationem delicti animus Iudicis cōquieſcere non debet cum ſæpe inconuenientia contigerint vt qui probatur eſt eſſe mortuus viuēs ex poſt inuentus ſit, vt per Clar. q.7. verſic. vltimo videndum eſt, prope finem vbi quod iudices reſpicere debent ad

 qua-

qualitatem indiciorũ, & ne exquiſitis modis torqueant. quia aliquãdo viui inuenti ſunt hi quos qui occidiſſe faſſus eſt, inſtar eorum qui ſub Ill. Viſitatore huius ſtatus Don Aluiſio à Caſtilla faſſi ſunt occidiſſe Capitaneum Pompeium Specianum, hi erãt Thomas Picinigus apoſtata, Hermanulphus, & alii, & tamen innocentes ſunt inuenti, & vti innocentes a Senatu abſoluti pro eis patrocinante in publica audiẽtia Alexandro Ronidio nunc Reg. Senatore viro eminentiſſimæ ſcientiæ.

*I*dem contigit me in eodem Senatu aduocante pro Galeatio Rampinerio, qui per tormenta faſſus fuerat, occidiſſe F. Bernardinum Vaſiſium mãdante Egr. Com. M. Antonio Rarno, ita vt nõ vetera exempla, ſed noua eis antiquitatis ſint in medium aſſerenda, ex quib. quia nos ipſi vidimus maiorem in eis voluptatem capimus, & maiorem habemus fidem, quia ſequitur irritant animos demiſſa per aurem, quam quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus.

Dum hæc ſcribo in materia probandi corporis delicti, venit ad me quidem de loco Vegetii, qui dixit ſe condemnato ex eo quod in media via cũ alio extorſiſſet obligationẽ pro quadã ſumma pecuniarũ non apparente apoca dictæ obligationis; Reſpondit pro nullitate dictę condẽnationis appoſuit vir multæ eruditionis Federicus Quintius Aduocatus Fiſcalis de corpore delicti apparet ex confeſ-

ſione

Digitized by Google

ſione alteris delinquentis, non acquieui ego huius reſponſo cum confeſſo non validet inquiſitione nullam ad cumul. per Mod. Rom. in quæſt. 2. num. 7. verſ. amplia.

Num. 10. verſic. Quinimmo.

SAnctiſſima eſt hæc praxis, quia vbi periculum eſt fuge, occurrendum eſt cū omni celeritate ne remedia ſint intempeſtiua, iuxta illius Poetæ vulgatum.

Nā mihi naufrago, quod ꝓdeſt dicere facto,
Quo mea debuerat decurrere cymba via

Ob id multa ſunt quę prius indigēt executione, quā cognitione, vt ſup. dixi. Ideo ne cūcteris. Hoc etenim generale eſt, vt imminēte periculo in mora multa cōcedatur, quæ alias nō permitterētur, & pręſertim in decreto capturæ in quo agitur de leui præiudicio ad cumulata per Marſil. plurib. in id dilationibus vtentem in §. conſtat. nu. 8. verum attamē hoc fallit cum numeris ſeq. Debet tamen in hoc circumſpectus eſſe iudex, & ſub hoc clypeo prorumpat ſine delectu ad capturas; executionē hunc confugiens, & comminiſcens. Quare rectè *Clar* dicit *S*enatum id ſolere facere, ergo id per rato debent facere Iudices inferiores, ſed Senatum conſulere.

Num. 14. Quod ſi dubium.

QVādo eſt anceps animus iudicis vtrū interceſſerit ſcelus, necne amplectēda eſt præſūptio excluſiua delicti vnde fit

vt

vt repertus in Puteo ſuffocatus præſumatur ex naturali morbo deceſſiſſe, qua in re plura admonui in reſpõſo per me reddito pro Egregio Com. Ludouico Sicco feudatario Marcheſano imputato qui fratrẽ ſuũ puerulum in Puteum, exiſtentem in hortis Monaſterii diui Frãciſci deiici mãdauerit, qui e Puteo incolumis eductus iuxta illud Eccleſiaſticũ, eduxit me de Puteo. Dixit multis coniecturis magis caſu decidiſſe videri, qua ex propoſito in eum coniectũ, dum cũ ſuis collectaneis luderet ac ſaltaret meliore ſui corporis parte preſſim, cum aquas in imo putei aſpicere ſua deluſus imagine vt alter Narciſus. Aderant præterea ſigna innocentiæ ſuæ, poſt me quoq. alii primis nominis iuriſconſultis pro eo reſponſa reddidere, qui interea in primo vitę ſuę flore concidit ob multa carceris incõmoda quę ſuſtinuit cuius anima requieſcat in pace.

Eadẽ diſputatio incidit in Ciuitate Romæ dum quidem I.C. Mediolanenſis in carcerib. mortuus inuẽtus eſt, & cauſa illius mortis attribuitur timori a ſe cõcepto de futuro in certo euento ſui ſindicatus cuius ſcrupoloſa inquiſitio ſub Beatiſſimo illo Pontifice exigebatur. Memini enim tũc tẽporis fuiſſe actũ vtrũ locus foret bonorũ confiſcationis ex eo quod mortẽ ſibi conſciuiſſe diceretur. Hanc de re aliqua attigi in reſpõſo reddito pro *illuſtriſſ.* Com. Haro vulnerato a quodam demente in

Eccle-

Eccleſia *S*.Mariæ Celſi, interim vide pręſidem Menoch.de præſ. lib.2.præſ. 85.

Cumq.abhorreat a natura quod quis proprias carnes odio habeat, hic erit vt repertus in puteo mortuus nõ præſumatur ſeipsũ præcipitẽ dediſſe ex famoſo conſ.Deciſ.438.nu. 2.Cur.iun.conſ. 182.*S*oc.in conſil.51. lib.1. Plaxa in epit.del cap.23.num 9.& 15. Et hoc caſu requirũtur probationes clariores,& fortiores cum reſiſtat veriſimilitudo, Dec.d. cõſ. in princ Vulpel.conſ.1. Foller.in prax.in verſ. Quod ſuffogauit vxorem nu.9.& 27. et quod nõ poſſit formari inquiſitio de delicto niſi cõſtet ſcelere fuiſſe commiſſum pluribus, poſt diſputationem articulum firmat *S*caccia c.83 num.6. poſt Carthar de interrog. reis. cap.2. num.2

Num. 15. *Cum enim poſſit*.

DE hoc plura ſcrioſi in reſpõſo puro Marchione Io.Baptiſta Malaſpina dum diſſerui ex iudicio peritorum in Ciuitate *Papiæ* multa ad hunc locũ conferentia, quod prope diem cum aliis typis excudetur. Didici tamẽ in ea cauſa quam Medicorum iudicia ſint fallacia qui modo ſpes nummi refulget conſilia iuxta vota patentium reddunt, inſtabat Marchio tot conſiliis munitus detineri ſuſpectos cuius petitioni non putauit annuendum eſſe I.C *I*acobus Antonius Carpanus Vicarius iuſtitiæ nunc Fiſci patronus, cui forſan me-

lan-

lanconia dicti marchionis natura erat exploſrata, ideo iuſtiſſimi iudicis partes ſuſtinens quempiam moleſtari non eſt paſsus, cũ verò ego cũ d. peritis errarem, remque ita vere eſſe prout D. Vicarius aduertit, comperi, & ab hac accuſatione excuſando a calumnia ratus eſt dictum Marchionem ex imaginatiua eius læſa, vrgente cerebro ad occaſum.

Num. 18. Aduertas.

CAutè agunt, qui iudices diligentiã adhibent in exploranda non tantũ doctrina & cognitione periti, ſed etiam moribus, an ſit fidelis, an pretio facile expugnari poſſit, prout contingit in viſitando *Io.* Maranum Marchionem imputatũ de nece Egregii Iulii Abduæ, vtrum ſuſtinendis tormentis, eſſet idoneus, nam à currupto perito duplex redditũ eſt iudiciũ, vt ab vtraque parte pecunias eliceret ambas inflante buccas, ab his etenim, vbi electi ſunt pendent iudice veluti manus ligatas habentes, & pedes, quia non erit ſutor vltra crepidã, ſi tamẽ hos doloſè mẽtitos fuiſſe comperit Senatus præter infamiá, quã ſubeant non impunitos eos relinquit, & vidi quẽdam Chirurgum tribus ictibus funis publice plecti, qui infidelem, & pretio redemptam relationem fecerat, & nunc habeo proceſſum formatum contra quendam Barbitonſorem, reum conſtitutum de doloſo iudicio, cuius imperitiam culpæ anunmerandam

cen-

cenſent multi. Qualis futuris ſit euětus, haud ſatis ſcio, quia multoties, ſicut Matris, ita iudiciorum incertus eſt euentus.

De his peritis plura apud Maſcar de prob. lib. 3. concl. 1164 in littera periti, vbi quando probent, & ſufficit ad eum remiſſio.

Num. 22. circa viſitationum.

QVA diligentia ſit vtendum in deſcribẽdo cadauer, vulnerũ quantitate, qualitate præter Clar. q. 4. verſ. Qñ vero, & verſ. Aduertat Notarius. Et plures conditiones ad hãc deſcriptionem pertinentes, recenſet Scaccia d. tract de iud. ciui. capit. 83. titu. de inquiſ. gener. nu. 12. verſ. His cognitis poſt Mod. Rom. d. q. 2. num. 4. Caball. in conſtit. March. lib. 4. c. 1. ſub num. 1.

Num. 33 ſi vulnus erit mortale.

HOc maxime cum diligentia obſeruatur Mediolani à Notariis Ill Quæſtorum Extraord. Status Mediolani, qui propter ſportulas, quæ eis debentur ob deſcriptionem aduolant ad bona delinquentis, quandoq. etiam ſine Notario cauſę: vtinam vero ſuis ſtipendiis eſſent contenti.

Et quia Fiſcales olim pro deſcriptione bonorum delinquentium ſalarium petebãt, imo exigebant, ſanxit Senatus in anno 1546. poſt duos annos a tempore N. Conſtit. Mediolani, quod nihil accipere poſsint, id quod etiam hodie viget, & obſeruatur.

Digitized by Google

Et quod deſcriptiones fieri non poſſint, niſi pro delictis pro quibus veniunt confiſcanda bona diſponitur in Cæſ. conſt. tit. de accuſ §. pari modo.

Scio autem quod in hoc ſtatu ex forma Nou. Cõſt. Mediolani, tit. de off. Quæſtorum extra ord. red. §. exec. ius dicẽtes illius Ciuitatis locis in cuius territorio cõmiſſum eſt crimen, poſtquam notitiam habuerint commiſsi criminis, vel bonorum vacantium infra triduum tenetur mittere Notarium maleficiorum qui vna cum notario Referendarij illius Ciuitatis, & Sindico Fiſcali in præſentia Antiani, vel duorum bonorum virorum accedãt ad loca bonorum, & deſcribant modo preſcripto in conſtitutionibus, iuncto §. eaque omnia. Et de hac forma loquitur Clar. quæſt. 44. verſ. Sed hodie.

SVMMARIVM.

1 *Reus vt quis dici poſſit quæ requirantur.*

2 *Teſtes sũt examinandi pro informatione Curiæ ad effectũ inueniẽdi delictũ, & deliquẽtẽ*

3 *Teſtes pro informatione Curiæ regulariter recipiuntur parte non citata, & de ſecreto.*

4 *Iudex deberet per ſe ipſum teſtes examinare, & qua ratione.*

5 *Poteſt tamen ex cauſa notario examen committere.*

6 *Notarius qualis eſse debeat.*

7 *Iudices, Notarij, & Fiſcales debẽt eſſe procurato-*

curatores veritatis non autem miniſtri paſſionum alicuius.

8 *Dicta teſtium ſunt inſcriptis redigenda, ſiue pro, ſiue contra fiſcum.*

9 *Peſſima practica, quorundam iudicium, & notariorum, in recipiendi teſtium dictis.*

10 *Dicta teſtium diuidi non debent.*

11 *Iudices, & notarij, qui nõ ſcribunt ea quæ teſtis dixit ad fauorem rei, grauiter peccant, nec ſunt immunes à crimine falſi.*

12 *Teſtes quæ debeant exprimere in eorum depoſitionibus.*

13 *Deſcriptio debet fieri potius fieri ſigna cohærentia, quam per remouibilia, & potius per vtraque.*

14 *Quid obſeruare debeat iudex circa perſonam teſtium examinandorum.*

15 *Teſtis debet exprimere cauſam, & rationem ſcientiæ.*

16 *Ratio, & cauſa sũt anima animãs dictũ teſtis*

17 *Teſtibus fides quanta habenda ſit ex ratione, & cauſa ad legata colligitur.*

18 *Teſtis de auditu, vel de fama, quomodo habeat deponere:*

19 *Fama quomodo probetur.*

20 *Fama an dicatur probata per teſtes deponentes ſe ita publicè dici audiuiſſe.*

21 *Et quomodo dicatur melius probata.*

22 *Teſtes auditu quãdo poſſunt haberi illi a quibus dici audiuerunt, nec præſumptionẽ quidem*

dem faciunt ſi non habeantur auctores.

23 Circa dicta teſtium eſt utenda maxima diligentia, & quare.

24 Teſtes inhabiles poſſunt recipi ad examen pro informatione Curiæ.

25 Et dant materiam iudici inquirendi.

26 Non tamen probant.

27 Niſi in quibuſdam caſibus ibi enumeratis.

28 Et tunc qualem probationem faciant.

29 Teſtes infames non probant, niſi prius purgata infamiæ macula.

30 In delictis occultis teſtes conſanguinei, amici, & affines ſunt præcipuè examinandi.

31 Et ratio allegatur.

32 Domeſtici examinari debent in primis in delictis domi commiſſis.

33 Item vicini in delictis commiſſis in vicinia

34 Præſumuntur enim informati.

35 Et ut tales poſſunt etiam capi, carcerari, & torqueri.

36 Teſtes examinandi debent prius nomen, & veritatem dicant.

37 Deus eſt ſumma veritas.

38 Teſtes debent deponere cum iuramento.

39 Et de præſtatione iuramenti debet mentio fieri in examine.

40 In examinis principio, quæ exprimẽda ſint.

41 Forma examinis teſtium.

42 Concluſio examinis teſtium.

43 Subſcriptio teſtis, qualiter fieri debeat.

De

De teſtibus pro informationes Curiæ recipiendis, & forma illos examinandi. Cap. 2.

QVoniam ſatis non eſt, quod conſtet de corpore delicti ad effectum, vt aliquis
1 inter † reos cõſtitui poſſit, niſi cõtra ipſũ particularia procedãt inditia Clar. q. 20.
2 in princ. idcirco aliqui tibi erũt † teſte prius examinandi pro informatione Curiæ, ex quorum dictis non ſolum de ipſo corpore delicti ſed etiam de delinquente tibi conſtet, vel aliqua contra aliquem, quod delinquens ille ſit.
3 inde reſultant inditia. Clar. ſ. fin a. q. 25. † Tales verò teſtes regulariter recipiuntur parte non citata, & de ſecreto, Clar. q. 2 verſ. item quæro. Char. de execut. ſenten. c. fi. num 375.
4 † vel per ipſummet iudicem (quod tibi vt facias omnino ſuadeo, vt ſcire paſſis quo quiſque vult, qua audacia, quo affectu deponant Alber. de Maleſ. in tract. de teſti. cap. 7. nu. 72. Scap. de iur. non ſcrip. lib. 3. cap. 51. nu. 15.) ſed ſi negotiorum, & rerum multitudo id non
5 patiatur † per Notarium, qui ſit peritus, practicus, & in primis bonæ, & timoratæ conſciẽtiæ, etiam cum aſſiſtentia Procuratori fiſca-
6 lis, vel illius ſubſtituti, † quos etiam moneo vt recordentur habere Deum ante oculos, & ſe eſſe Procuratores veritatis, non paſſionum alicuius miniſtros Foller. in pract. crimin. in

Digitized by Google

7 princ.num.30.39. & 64. & † debet quicquid dicti teſti deponent redigi in ſcriptis. Nell.ad Ge
8 min.in tract.de teſtib. par.1.num.98.† circa quod aduertere debebis, vt ea omnia in ſcriptis per Notarium redigi facias, ſiue pro, ſiue contra Fiſcum faciãt, quæ eidem teſtes deponent, & teſtificabuntur. Pulchre per Scap. de
9 iur.non ſcript.lib.3.c.51. num. 18. † illos nequaquem imitando prauos Iudices, qui Deũ haud timentes, ſanguinem humanum ſitientes, & ad turpia lucra anhelãtes, vbi incipiũt aliquos teſtes examinare ea tantũ modo Notario ſcribenda dictant, quæ contra ipſos inquiſitos facere intelligunt, quę vero illis prodeſſe poſſunt nequaquam ſcribi curant, imò quandoque ſcriptis mandari prohibent, Clar. q.23.in princ.per totum, qui quidem male, & diabolice faciunt cum diuidant dictum teſtis
10 † quod inuiſibile eſſe debet, † taleſque No-
11 tarii, qui ſimilibus dictis Iudicibus obtemperant vna cum iudicibus ipſis grauiter peccãt nec à crimine falſi sũt immunes; eſt enim hęc ſtudioſa occultatio veri. Bal.in tract.de teſtibus 1.par.nu.24.Iaſ. in l.præſcriptione, nu.7. c. ſi contrarius, vel vtilia.publ.
12 Præterea, vt teſtes, exprimant tẽpora ſi nõ præciſa, ſaltẽ propinqua, loqua, nomina perſonarum, & locorum ſi poſſibile ſit operã dabis. Foller.in ſua pract.in verbo capiat informationẽ: ſin ſecus ſaltem facias prædicta dilu
cide,

13 cide,& potius † per ſigna cohærentia, quam per remouibilia indicari: vt puta ſi perſona deſcribenda habet cicatricem in facie, vel eſt oculis capta, ſtrabo, ſiue luſca, aut clauda, aut breuis, aut longa: potius deſignetur, & deſcribatur per iſta ſigna, quam per qualitates veſtimentorum, faciei, barbæ, & ſimilium, quæ de facili mutari poſſunt, & ſolent: ſiue quod melius fuerit, tàm de coherentibus ſignis, quàm de mouibilibus mentionem fieri in ipſa deſcriptione curabis Foller in pract. crim. in verbo capiat informationem, a num. 33. vſque ad num. 37.

14 Vlterius patrias, conſanguinitates, affinitates ipſorũ teſtium, quibus inimicitiis, & odiis flagrent, quibus ſtudiis, vel exercitiis incumbant, quorum amicitia vtantur, aut quorum beneuolentiæ cupidi ſint inueſtigabis. Foller. in dicto verbo capiat informationem, nu. 33. & ſeq. Ad hęc circũſtantias, & qualitates, tũ armorum, tum verborum, tum aliorum, quæ angũt, ſiue ipſum factum, ſiue perſonas offendentiũ, aut offenſorum, principia rixarum, & ſeditionum, qui inceptores, ſiue auctores; qui principales qui participes, qui fautores, ſiue auxiliatores, ante in, & poſt delictum, numerum illorum modos, & alia, quę ſiue de neceſſitate, ſiue pro dilucidatione factorum, & perſonarum exprimẽda eſſe tibi videbuntur diligenter perquires. Foller. in dicto ver. capiat

Digitized by Google

informationem num.33.& ſequen.

15 † Præcipuè vero teſtem ſcientiæ cauſas,& rationes exprimere in quolibet particulari ſu

16 per quo depoſuerit coegeris. † eſt enim talis ratio, & cauſa anima animans dictum teſtis, quod ſine illa eſt quaſi cadauer inutile nihil agens. Bal. in l. ſolam. C. de teſtib. in tracta. de teſt. 3. par. n. 1. Nell. ex tract. 2. par. num. 137. Et ideo ſi teſtis dixerit res ita ſe habet talis delinquẽs fuit, dicta etiam quomodo nouerit quod res ita ſe habent, vel quod talis delinquerit,& circa hoc fac, vt ſis valde cautus ſẽper

17 & diligens: † Etenim ego plures habui præ manibus ſimiles teſtes, qui cum ad rationem ſiue cauſam ſcientiæ reddendam compellerẽtur, nihil concludebant, quia deprehendebam illos, vel proprio iudicio, vel ſpe, vel timore, vel amore, vel odio motos eaque deponebãt, deponere,& ſic ſentiebam in eorũ dictis nullo modo eſſe inſiſtendum. l. in teſtibus, & l. teſtium. ff. de teſti. Boſſ. in tit. de oppoſit. contra teſtes, nu 43. Iac. Butrig. de teſtibus, num. 9. & 10. Alber. de malefic. eod. tit. d c. 2. n. 35. *So*de. de prob. teſti. nu. 7. & 8. Nep. à monte Alban. eo tit. nu. 33.

18 † Prout etiam ſi teſtis depoſuerit ſe audiuiſſe dici, vel fama per fama percipiſſe, quærendum erit à quibus dici audiui, quomodo orta fuerit talis fama,& de quo tempore, quia alio modo non dicitur rectè probata fama, a

de-

Digitized by Google

19 † debet enim conſtare, quod habuerit ortum à perſonis grauibus, & fide dignis, & non maleuolis, nec inimicis, nec leuibus, Vide Cæph. conſ.250.lib.16.Natt.conſ.362. num. 6. Foller. in verbo dentur capitula, quod ſuffogauit per num 28. Honded. conſ.99. num.27. Clar. q.6. verſ. amplius etiam, & quod habuerit ortum ante requiſitionem formatam, & ante capturam. Honded.d.conſ.99. num. 29. Boſſ. in
20 tit. de partu ſuppo. num 21. † ſufficiet autem quod teſtes dicant ſe ita publicè dici ſe audiuiſſe abſque eo quod dicat a maiore parte populi, & probata dicatur fama, & ita eſt communis obſeruantia. Clar. q.6. verſ. debent, &
21 ibi, ſed hęc opi. † licet melius facerent ſi ita deponerent, quinimo ſi etiam adderent cauſam vndè populus motus ſit ad ita credendū & vnde percepit ille qui eis dixit. Tob. non. conſ.99.nu.27. Nat. conſil.39.nu. 9. & an ipſi teſtes ita credant, prout ſe audiuiſſe dicunt, Ceph.conſ.250.num.25. lib. 2. Natt. conſil.
22 170. numero 7. lib. 1. & † ſi teſtes aliquos nominent à quibus dicant audiuiſſe illos examinare curabis, vel ſaltem conſtare facies, quod examinari non potuerunt, etenim tales teſtes de auditu, quādo poſſunt haberi illi a quibus audiuiſſe dicunt, nec præſumptionem quidé faciunt ſi non habeantur auctores. Menoch.
23 conſ.98. nu 56. † & perfecto iure merito circa dicta teſtium eſt diligentiſſima indignatio,

faciendæ, l. teſtium, & l. in teſtibus. ſſ. de teſtib.
cum ex his capturæ committantur, tormenta
inſerantur, ſententiæ etiam condemnatoriæ
vitam quandoque, & bona admittens pronun
cientur: & ideo cautus eſſe debueris, ne in ſtri
ctis Dei iudicio condemneris, ſi negligenter
24 te geſſeris in officio ſuo. † Scias etiam incon
ueniens non eſſe, imò opportunum teſtes etiã
inhabiles ad examen accipere, Foller. in ſua
pract. in verb. capiant informat. num. 18. &
practica quidem obſeruat, vt omnes perſonæ
indiſtinctè accipiantur, quare poteris exami-
nare affines, conſanguineos. comites, amicos
offenſi, mulieres, pauperes, viles, pupillos etiã
infames prout meretrices, lenones etiam ini-
25 micos inquiſiti, & ſimiles, † quia ex eorũ di-
ctis, & depoſitionibus ſi non aliud ſaltim da-
tur materia inquirendi, & habendi veritatem
26 Clar. q. 24. per totum Bene verum eſt † quod
27 non probant ſimiles teſtes, niſi hoc, vel im-
manitas patiatur criminis de quo agitur, vel
niſi ſimus in caſibus in quibus veritas aliter
haberi non poſſit, & ſic in criminibus occul-
tis, & difficilis probationis, & in quibus cer-
28 tum eſt; aut veriſimile alios teſtes † non ad-
fuiſſe, & tunc intellige etiam, vt probent non
ad effectum puniendi pœna ordinaria, ſed ad
extraordinariam tutum pœnam infligendam,
29 vel ad faciendũ indicium ad torturam, Clar.
q. 24. verſ. ſciendum eſt tamen, † & quoad in
fa-

Digitized by Google

famés purgata prius per torturā infamiæ macula, Clar. q. 24. verſ. item inferius, vt inferius
ſuo loco demonſtrabo, in quo formulam ſup
30 ponam Infra eo. cap. 4. † & in tantum verum
eſt, quod in delictis occultis conſanguinei,
amici, & affines examinandi ſunt, vt quodam
modo ab eis inchoari ſoleat Proceſſus, Fol
ler. in d. verbo capiat informationem. nu. 18
31 in princ. † quia ſunt magis, quam alijs, vel eſ-
ſe poſſunt magis, quam alii informati. & pro-
32 pterea vides, † quo ſi delictum aliquod com-
mittatur in aliqua domo, illi de domo in pri-
mis examinari ſubijciuntur, Foll. in d. verbo
33 capiat informationē, nu. 20. & † ſi in aliqua
34 vicinia illi de vicinia: † præſumuntur enim
iſti ſcire, & quæ in domo facta ſunt, & quæ in
vicinia fuerunt commiſſa. Foller. in d. verbo
capiat informationem, num. 18. verſ. nec mi-
35 reris † Quinimo tales de vicinia, & tales de
domo poſſunt capi, carcerari, & torqueri, vt
indicent delinquentem tamquam veriſimili-
ter informati, vt inferius tibi oſtendam, in fin.
36 eod. cap. 4. nu... † Antequam teſtium, quos
examinare tibi contigerit, dicta in ſcriptis re
digi facias, bonum erit ipſos monere, vt ve-
rum dicant prætermiſſus prece, odio, & amo-
37 re † Dei omnipotentis rationem habentes,
qui ſumma veritas eſt, Foll. in d. verbo ca-
piat informationem, nu. 33. verſ. debet etiam,
Ioa. 2. Nell. in tractat. de teſtimon. num. 102.

Digitized by Google

38 † & quicquid deponet medio eorum iuramento tactis corporaliter ſcripturis deponere debebunt, l. iuſiurandum, C. de teſtib. Scap.
39 de iur. non ſcript. lib. 3. cap. 51. † De qua quidem iuramenti præſtationes mentio erit facienda in proceſſu, † prout etiam vt dixi, fieri debet de nomine, cognomine, parentibus, patria, exercitio, ſeu profeſſione ipſorum teſtiũ,
40 Foller. dicto verbo capiat informat. nu. 33. in fine de nomine, & facultate Iudicis examinãtis, & Notarij ſcribentis, de aſſiſtentia Fiſcalis, de die, menſe, Anno, & loco in quo teſtis examinantur, de cauſa, & occaſione pro qua examinantur, videlicet, an pro informatione Curiæ ad perpetuam rei memoriam, an ad defenſam rei ſecundum infraſcriptam formulam, videlicet.

Forma examinis Teſtis.

41 † Die Iouis, 4. Nouembris 1564. Examinatus fuit Romæ, in officio mei, &c. per M. & Excellentem D. N. & Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Almæ Vrbis Gubernatoris in criminalib. Locumtenentẽ, meq. &c. aſſiſtente D. N. Sub ſtituto Fiſcali, & ita per iudicem examinatur teſtis: ſi vero per Notarium ita concipitur formula videlicet, Die, &c. Menſis, &c. Ann. &c Examinatus fuit Rom. In officio mei, &c. per me, &c. de mandato, &c. aſſiſtente, &c.

Sempronius Angelinus filius qu. Thomæ Angelini de Tuderto Sutor in Vrbe, ad imagi-

ginem Pontis, teſtes pro Curiæ informatione receptus,& examinatus,qui delato ſibi iuramento veritatis dicendę,prout tactis,& iurauit ad opportunas Domini,vel ad opportunas mei interrogationes,depoſuit,prout infra, videlicet.

Et deinde ſcribi facias quæcūmq; teſtis depoſuerit, vel ipſum teſtem interrogabis prout tibi videbitur, & interrogatorium cum reſpōſione in ſcriptis redigi curabis; vt puta.

Iterrogatus, an ſciat, vel poſſit præſumere cauſam ſuæ vocationis, & præſentis examinis.

Reſpondit,Io non sò, nè mi poſſo imaginare, perche cauſa V.S. mi habbia fatto chiamare, e perche cauſa mi voglia eſſaminare. Et ſic ſequere vſq. ad finem. Deinde examen concludi facies hoc, vel ſimili modo.

Concluſio examinis Teſtis.

42 † Tunc Dominus acceptatis, &c. examen dimiſit, & ipſum teſtem licentiauit iniuncto ſibi iuramento ſilentij (ſi tibi videtur) vel data cautione de ſe repræſentādo, vt haberi poſſit, pro confrontatione, vel repetitione, & vt, ſe ſua manu ſubſcribat, prout iurauit tactis &c. & ſe ſubſcripſit, vt infra, videlicet.

Subſcriptio Teſtis ad examen factum.

43 † Io. N. ho detto per la verità quanto di ſopra. Et ſi teſtis ſcribere ignorauerit tūc dices. Et vt ſignum Crucis propria manu faceret, ex

38 † & quicquid deponet medio eorum iuramento tactis corporaliter ſcripturis deponere debebunt, l. iuſiurandum, C. de teſtib. Scap.
39 de iur. non ſcript. lib. 3. cap. 51. † De qua quidem iuramenti præſtationes mentio erit facienda
40 in proceſſu, † prout etiam vt dixi, fieri debet de nomine, cognomine, parentibus, patria, exercitio, ſeu profeſſione ipſorum teſtiũ, Foller. dicto verbo capiat informat. nu. 33. in fine de nomine, & facultate Iudicis examinãtis, & Notarij ſcribentis, de aſſiſtentia Fiſcalis, de die, menſe, Anno, & loco in quo teſtis examinantur, de cauſa, & occaſione pro qua examinantur, videlicet, an pro informatione Curiæ ad perpetuam rei memoriam, an ad defenſam rei ſecundum infraſcriptam formulam, videlicet.

Forma examinis Teſtis.

4 † Die Iouis, 4. Nouembris 1564. Examinatus fuit Romæ, in officio mei, &c. per M. & Excellentem D. N. & Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Almæ Vrbis Gubernatoris in criminalib. Locumtenentẽ, meq. &c. aſſiſtente D. N. Subſtituto Fiſcali; & ita per iudicem examinatur teſtis: ſi vero per Notarium ita concipitur formula videlicet, Die, &c. Menſis, &c. Ann. &c Examinatus fuit Rom. In officio mei, &c. per me, &c. de mandato, &c. aſſiſtente, &c.

Sempronius Angelinus filius qu. Thomæ Angelini de Tuderto Sutor in Vrbe, ad ima-

Digitized by Google

ginem Pontis, teſtes pro Curiæ informatione receptus,& examinatus,qui delato ſibi iuramento veritatis dicendę,prout tactis,& iurauit ad opportunas Domini,vel ad opportunas mei interrogationes,depoſuit,prout infra, videlicet:

Et deinde ſcribi facias quæcũmq; teſtis depoſuerit, vel ipſum teſtem interrogabis prout tibi vedebitur, & *interrogatorium* cum reſpõſione in ſcriptis redigi curabis; vt puta:

Iterrogatus, an ſciat, vel poſſit præſumere cauſam ſuæ vocationis, & præſentis examinis.

Reſpondit,Io non sò,nè mi poſſo imaginare, perche cauſa V.S.mi habbia fatto chiamare, e perche cauſa mi voglia eſſaminare. Et ſic ſequere vſq.ad finem.Deinde examen concludi facies hoc,vel ſimili modo.

Concluſio examinis Teſtis.

42 † Tunc Dominus acceptatis, &c.examen dimiſit,& ipſum teſtem licentiauit iniuncto ſibi iuramento ſilentij (ſi tibi videtur) vel data cautione de ſe repræſentãdo,vt haberi poſſit,pro confrontatione, vel repetitione, & vt, ſe ſua manu ſubſcribat, prout iurauit tactis &c. & ſe ſubſcripſit, vt infra, videlicet.

Subſcriptio Teſtis ad examen factum.

43 † Io.N. ho detto per la verità quanto di ſopra. Et ſi teſtis ſcribere ignorauerit túc dices. Et vt ſignum Crucis propria manu faceret, ex

Digitized by Google

ex quo dixi ſe neſcire ſcribere, prout accepto calamo illud propria manu deſignauit, vt infra.

SCHOLIA IN CAP. SECVNDVM.

QVia à generalibus ad particularia deſcēditur, de generalibus ſupra Auctor diſſeruit, nunc de ſpecialibus cōtra delinquentem, proceditur enim inſtar ſcalarū per gradus, Primus gradus conſiſtit in cognitione generis, delictum népe eſſe commiſſum ſcelere. Secundus à quo. Cęterum hæc inditia nō debent eſſe leuia, perſunctoria, vulgo Cernellina, ſed ſolida, à lege approbata declarando vt per Clar. q. 20. verſ. ad formandam, à quo non recedas tu qui rudis es; ne implices cerebrum tuum, & ſupra vires oneres.

Cumq. inditia diſtinguatur à ſuſpicionibus quas Clar. vult dici, qñ indicia nō ſunt multū vrgētia. Iac. Menoc. Pręſes de pręſ. li. 1. preclarè diſting. in q. ſep. & plurib. inſiſtit circa horū terminorū interpretatione, ex cuius sñia colligo ſuſpitionis cōſiderari vti leues res nā ſi probabiles ſint, & plurimū perſuaſiue, nō video quomodo Iudice poſt haberi debeāt Aliud ergo eſt indiciū de illis, aliud de his, dū. n. nulla eſt cauſa, cur Iudex magis in vnā partē, quam in alteram inclinare debeat, bonę mentis erat, vt in meliorē delicti excluſiuam ſecedat, argumento. l ſi creditor. ff ſuturis. De hac ſuſpi-

ſuſpitione quomodo ſit accipiēda, locupletiſſimè apud Farinac. de ind. & tort. q, 36. num. 172. cum ſeq. Rol. Cauagnol. in obſeruat. ad decreta Montisfer. decr. 15. §. 1. exordiendo.

In húc ſenſum reſoluitur ordo Sen. Excell. diei 11. Decembris 1592. in cauſa illius Barbaræ Tapellæ, quæ imputata erat de homicidio patrato in perſonā mariti ſui Marilani aurificis, vt amaſium in maritum ſuper induceret, (quod contingit) nā Senatus cenſuit tolledū abuſum, vt ex ſuſpitione qui reus conſtituatur. Quia decretū illud nō haberet locū in ſuſpitione violēta vehemēter probabili. Et ita illa mulier cum amaſio fuerunt torti, qui poſt quā in tormētis ſubſtinuerūt innocentiā, quā profitebantur, matrimonio mutuo ſe iunxerunt. Tu Deus noſtri qualis futurus ſi horum exitus, opinor ego ex fide data viuente primo marito matrimoniū illud ſubſecutum fuiſſe.

Nam eodem Deo Optimo, ſcelerum vltore vidi eos ad mendicantem prorſus reductos & Cauſidicum tam iniuſtam forte cauſam fouentem occiſum, cuius necis mandatores adhuc latent donec diuino iudicio reuelentur.

Num. 8. & 9.

HAnc inſolitā praxim perditiſſimam recipidi teſtes, qui iuuant Fiſcū, nō autē qui contra Fiſcum laborant, tanquam, Fiſcus ſit inſenſiſſimus veritatis hoſtis apud aliquos ſum deteſtatus, qui me vtiniano odio in-

infeſtantur, ſed qũo illi tuto reprehendi poſſunt; ſi a malis iudicibus in pretio habentur per quos iactura emptiarum dignitatum reparatur. Hũc abusũ eradicare, & piũ, & laudabile eſt; Hunc aucupandi iudicia ad pruritũ auriũ aliquorũ iudicium licentiam reprimendã, cohibendam fore in cauſa corã Ioſepho Archinto I.C. Collegiato Capitan. Iuſtitiæ, dixi Dum conſciusq́ innocentiæ quinq; pauperũ de quorũ capite agebatur, rogabam, vt diligẽter proceſſum offenſiuum rimaretur, diligentiaq. exactã præſtaret cum teſtibus examinatis pręſtaret, nec ad torturã nõ data copia inditiorũ prorumperet, ſub prætextu, quod graui delicto ageretur. Cũ vero verbis meis nulla fides ab eo adhiberetur, emerſita tãdem poſt innocentiſſimos taxillorum barbariæ ſuppoſito eorum innocẽtia donec habita proceſſus copia comperti diligentiam prætermiſsã fuiſſe, quã facti qualitas, & circũſtantiæ, poſtulabã. Quis nunc conſulet miſerorum indemnitati, cũ ex acerrima indagatione tormẽtorũ inutiles ad labores, ad panẽ ex induſtria paran. ſint effecti? Quid eorum prodeſt innocentia, & abſolutio, ſi ita viuũt, vt ſatius, foret mori, remanente cruciatus perpetuo damno, vide conciuem meum in ſuo tract. de Abuſibus fori Mediolanenſi. nu. 80 verſ De hac deſtructione intentionis Fiſci. Verũ vereor ne, & ille, & ego fruſtra hac conqueramus, itaut poſſit obiici.

Quid

Quid facis Oenone, quid arenæ ſemina mãdâs
Non perfecturis littera bobus aras.

Et rurſus id nobis cõtingere poſset, quod Beato Beda prò pace Italiæ incaſſum concionãti qui audiuit vocem de Cœlo dicentem.

Beda Beda tace, qui Italia nunquam
viuet pace.

Circa tamen hunc locum caute agendum eſt, ne teſtes coram te ſubmittantur, qui ex compoſitio habita etiam colluſione cum heredibus oſtenſi, vel cum ipſomet Actuario, ſi ei hanc examinandi curam demadaueris contra Fiſcum teſtificentur, delictumque alicui emptoreo aſcribant. Quod monet Iul. clar. in q. 23. in princ. & tradit optimum antidotum ad detegendam horum teſtium examinandorum impoſturam.

Ego ſcio ſuperioribus annis fuiſſe occiſum quendam in loco Mirandoli diſtrictus Papiẽſis accuſatumque qnendam nobilem, qui hoc ſtratagemate vſus eſt ad effugiendum, ne ipſe de hoc homicio teneretur. Quare ſubodorato netio per Senatum referente Sauino Marliano Iuſtitiæ Vicario teſtes falſi in carceres coniecti adhibitis eis tormentis pro veritaete habenda. Mandans, verò poſt longam carcerationem, & poſt defenſiones præſtitas pœna extraordinaria punitus eſt. Nam illi partes oculatiſſimi vix patiuntur ſe falli, & decipi.

Num

Digitized by Google

Num.12. Præterea vt teſtes.

CIrca hanc curioſam teſtium examinationem non ſufficeret volumen: Adſunt .n. pleni tractatus de teſtib. inter volumina tractatuum, præcipuè Monticelli Bobienſis, ex quo veluti fonte perenni, quicquid vis modico cum labore haurire ſtatim potes.

Num.19. Debet conſtare.

QVod attinet ad hãc famę probationẽ vidẽdus Ioſeph. Maſcard. cuius ego cõſuetudine vſus ſum, dum hic Mediolani Vicarius eſſet Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Sacræ mem. Cardinalis, & Archiepiſcopi S. Caroli Borromæi. tit. S. Præxedis in ſuo vberrimo tract. probat concl. 748. vbi quotuplex ſit fama, & quibus modis cõſideretur. & 749. per quod teſtes probetur, & quo pacto deponere habeant, & 750 Quid quando ab vtroque latere probata eſt, ab altera parte affirmatiuè, ab altera negatiuè, quibus teſtibus tunc fides ſit adhibenda, & 751 An probetur per priuilegia, & inſtrumẽta antiqua, Et 752. an ex eo probetur quid teſtes in fine eorum examinationis deponunt extare de prædictis publicam vocem, & famam. Et 753. an faciant plenam probationem Et 754. an faciat ſemiplenam probationem quando agitur criminaliter. Extat quoq. integer tractatur Tho. de Piper. in tract. 1. par. 1.

Deniq. plenius cæteris vide Io. Bap. Aſin. in ſua praxi iudiciorum ſecunda cap. 89. 90, & quan-

Digitized by Google

& quando ſola plené probet cap. 19. & ſeq. ca pitulis vſq. ad nu. 124. & plura alia ad materiam conferentia, vſque ad cap. 137. ad quem in quæſtionib. occurrentibus recurrere, vix enim locum aliquem vberiorem inuenies.

Num. 24. Scias.

ESſet tamen referenda multitudo teſtium cui multi actuarii inutiliter inhiant, & reſecanda, ne creſcat damnoſa papyrus, vt mihi nunc contigit ex proceſſu ad me allato ex Ciuitate Alexandriæ, in quo videndo annus integer conſumendus eſt, Diſpeream, niſi me febris inuaſit, nam pluſquam centum ſexaginta capitula ab vna parte prodita ſunt, ſuper ſingulis teſtes examinati. Solũ enim in neceſſariis ad habendam veritatẽ immorandũ eſt & teſtes habẽdi non in nugis, ac nenijs, iuxta annot. per Præſid. Menoc. de arb. caſu 249.

Non laudo ergo, quod ex qualibet fece hominum colligantur informationes, ſed ex his tantum, quos veriſimile, eæ non mentituros, & qui editiores ſunt, & in hoc ſane multum prudentiæ, & religioni iudicantiũ deferendũ eſt, nam ſi hic abuſus ferendus, vt iuxta libidinem vniuſcuiuſque Notarii examinarentur teſtes ocioſè ſolum ad texẽdum ſolia proceſſuum innumera, via patebit lata ad euertendas familias, vt ſe redimant ab hoc onere habendi copias proceſsuũ, ſicuti etiã vice verſa reprehendẽdi ſunt, qui, vt legitimas defenſiones

nes auſerant,& præripiant,examini ſubiiciūt hominés,& quoſcunque eo adhibito conſilio vt vel prętimore teſtes dum videant Iudicem vicem partis induétem,reſpondeant ſe nil ſcire eorum, quibus interſuere,quo ſit vt derelicta iacent innocentia, quod memini factum causa quadam graui examinatis centum,& vltra teſtibus,cū à tribus, quatuor ve ſufficeret Fiſci intentionem fundatam eſſe cæteris repulſis,ſed tamen ea arte admiſſis,vt eis dicētibus ſed nil ſcire, ad fauorem Rei (quid ad mortem condemnatus eſt) vti non poſſent rei partes tuente. Itaque conſilio non defuit euentus, & ſi tota ciuitas illo facto fuerit conturbata vt nemo inuentus ſit tam ferus, qui non ſupplicium illud ingemiſceret,Ita vt etiam aliqui prę pietate eo tempore cum magno lachrimarum imbre palam atteſtarentur non paſſurum Deum omnipot. Maximum tantam impietatē hi qui tunc ſententiam dixere. fere omnes sūt mortui, pauciſſimi ſuperſtites.

Nu. 26. 27. 2. *Bene verum eſt.*

TEſtes quorum meminit verſiculus præcedens, cnm admittant, vt tantum in ſubſidium ob immutationé criminis, vt docet *Clar.* q. 24 verſ. Sciendum. *P*robant tantum quo ad effectum imponendi pœnam extraordinariam vel ad faciendum indicium ad torturam ex authore hic, & eſt generale, quod quando teſtes

inhabiles admittuntur, puta in criminibus exceptis, nõ tamen faciunt plenam fidẽ. Gram. conſ. 59. nu. 12. Marſil. conſ. 101. nu. 15. lib. 2. Farin de ind. & tort. q. 37. nu 63. & q. 62. 63. 64. & in ea quęſtione annectuntur plures quęſtiones circa hanc teſtium inhabilitatem; ad quem te relego.

Num. 15. verſ. Quinimmò.

DOmeſtici, & vicini, quòd capi poſſint, & torqueri, vt indicent delinquentem; non eſt generaliter verum, ſed eorum qualitas examinanda eſt: non ſolum enim in delictis domeſticis, ſunt idonei, ſed etiam pręferuntur aliis non domeſticis, & vtrum dicantur integrę fidei, diffusè, idem Mod. Rom. q. 55. de oppo. cõtra teſtes, & conclud. ſub num. 54. verſ. Quid dicendum. Et quod probant contra dominũ non pro domino, ſi tamen ad eo in teſtem producantur, prout etiam ſentit ſub. nu. 63. verſic. Præterquam. Cum grano ergo ſalis intelligendum erit id, quod hic trad. auctor. de tortura inferenda domeſtico, & vicino, iuxta Rom. d. q. 55. n. 68. Dumtaxet ergo torquerentur, quãdo aliqua contra eos eſſet præſumptio, Plot. in conſ. crim. 132. n. 22. in pri. vol. conſ. crimin. Melius autem ſeipſum explicat auctor infra in cap. 10. vbi uiden.

Num. 43. Et ſi Teſtis.

HAec ſubſcriptio teſtis nõ eſt neceſſaria, attamen non eſt negligenda; nam tolli-

tur omnis ſuſpitio falſitatis, ideo prudenter hoc faciunt iudices in cauſis arduis, puta in crimine hæreſis. Et nemini, quod in viſitatione Sindicatoris generalis officialium huius Status cogebantur coram M. Ill. ac Reuer. D Aluyſio à Caſtella teſtes ad ſubſcriben. eorũ teſtimonia, quæ ſerebantur, præter id quod cogebantur etiam iurare de non propalanda depoſitione porrecto Crucifixo. Idem corã quodam I.C. Neapolitano huc ex Hiſpanij miſſo ad ſindicatum particularem officialem, ſub quo, & ego, tanquam teſtis ſum vocatus, & retentus in anguſtiſſimo carcere, quod ille diceret, me ſateri nolle pecunias, quas in cauſa clientis dicebat dediſſe ſindicato: Cui ob incommodo ea, quæ ſubſtinui carceris tenebroſi quod fauſtum fælixque ſit à Deo precor, vnicamq. hanc ei ſingularem gratiam acceptam reſero, quod ad præſeren. quæ nunquam cogitaueram me excitaui, & peritiorem reddidit, cũ exiſtimarem de iure non cogi poſsẽ Aduocatos teſtificandum contra Magiſtratus ſuperiores, quibus ſubſunt, vtrum eis dederit pecunias, nec ne, cum ob id cogantur propriam turpitudinem detegere, & profiteri .ſ. quid Iudices corruperit, pro quo grauis eſt pœna impoſita per Cõſtit. Cęſ ſub tit. De pœnis, §. ſi quis in tantum. ſ. aureorum 200. vel ictum trium funis arbitrio Principis, vel Senatus, Parum enim, tanquam omnibus in me

con

conſpirantibus, profuit iuris communis auxilium, aut febris, quæ tunc laborabam, cum me acciri ad eum iuſſiſſet, & qua fretus exiſtimabam dimittendum ſaltem cum fideiuſſione graui oblata, ſtatim inquam atq. ad eum perueniſſem. Nemo, qui me viſeret tunc admiſſus eſt, excluſa quoq; eſt Medici opera, & Reuer. Confeſſoris, cum grauiter egrotarem, ſpiritualis medicina, clientum meorum, apud eum querelæ repulſę sũt, vt quãdoq. Senatus authoritatẽ execrarer, quod pateretur ſic cũ ſubdito ſui agi, neque enim meam mẽtem (veniã peto) fuiſſe opinor Excelſi illius Cõſilij Hiſpaniarum ſic ſeuerè agendi cum ſubditis ſuis in facto, in quo delictum verum foret, quod ſindicando attribuitur, ipſe tantum pœna pecuniaria plecteretur. Minus cum aduocatis huius vrbis, in quorum numero iampridẽ haud me indignum cenſet. Quibus iura multum fauent ex honoreſq; tribuũt gratias ago Deo immortali, quod cũ eo loco iucũdo numeroſę ſupellectilis librorũ meo aſpectu carerẽ, nec calami aut papyri vſus ſuppeteret, veluti interdictus, aqua, & igne cũ carbone verſus pro tẽporis opportunitate, nec ocius proſſus forẽ exarabã, & parietibus carceris imprimebã. Hoc mihi ſtudium, quod à teneris imbueram annis, quod penè rubigo texerat, magnũ huius calamitatis inſperatæ lenimen attulit cumq. multa poemata cum eodem carbone

Digitized by Google

referentia ſpecimen illius proceſſus ediſſem, quorum maior pars excidit, aliqua tamen (vt potui) collegi, interea hoc enigma, ex quo facile, quis inferi poteſt, in cuius manus tunc inciderim, & mei miſereatur.

Tu memor humanæ ſortis, quæ tollit eoſdem,
Et premit incertas tu vereare vices.

Quod magis iis cauendum eſt, qui poterunt à principio occurrere, naſcentemque morbum opprimere, ne in ſindicatus in perniciē alterius quam ſindicandi ſerperet: Viderint illi, ne quādo id eis contingat, quod vaticinatur, Hetruſcus Poeta in Triumpho amoris.

Da qui a poco tempo tu'l ſaprai
Per te ſteſſo diceua, e ſarai d'eſſi,
Tal per te nodo faſsi, e tu no il ſai.

Enigma illud eſt.

Annuli erant digito duo, ſed pretioſior alter
Vtiq. detur famulo, qui mihi fidus erat.
Alter, & heredi mando, Retinet in vſum
Cuſtodis melior (ferreus alter erat)
Vis morbi ceſſit; tunc redditus annulus, alter
Vtilior hæredi iam datus ante fuit.

Exueram etenim è digitis duos annulos, in graueſcente morbo, fideiq. cuſtodis commiſeram, vt ii traderentur, alter ferreus hæredi, alter aureus famulo: hic hęredi tātum ferreū in quo inſcrupta ſunt inſignia familiæ meæ tradiderat, alterum quoque aureum ſe famu-

Digitized by Google

lo tradidiſſe affirmauerat, cum ille forſan opi-
neretur me ſtatim moriturú, ex doloribus la-
terû, quibus præmebar, verum cum conuale-
ſcere me animaduerteret, aureum nullum re-
tulit, quam nihilominus ſeruo donari volui,
& in eadem voluntate perſtiti.

Modo ad propoſitum limen reuertor, nec me reprehendat, quòd ad extranea diuerterim quia ſicuti hæc materia, quam cum hoc authore ſum ingreſſus, ſit criminalis, meam (ſi dicere liceat) criminaliſſimam hic procedendi modus reddidit, ideo haud ſibi moleſtum ſit, quod hanc dulcem illius temporis recordationem adhunc locum retulerim.

Non inutiles ſunt ſicut reorum, & ita, & teſtiū ſubſcriptiones, ſi literas ſcribere ſciant; ſin minus aliquod aliud ſignum, puta ſanctæ Crucis, vel æquipollēs, vt mouet Pegna in direct. par. 2. comm. 18. §. hęc omnia notarius Rot. diuerſ. dec. 246. nu-45- par. 1. vbi, præſerunt eam diſpoſitioni iuratæ, & ego dum prętura fungerer in Ciuitate Bobii anno epidimię vniuerſalis, vt me eximerem ab inſidiis, & proditionibus tum partium, tum notariorum quibus minima confidebam, teſtibus, ac reis examinatis, vt ſubſcriberent iubebam, ac alia addebam, ne proceſſus poſſent falſificari, & id fieri debere in cauſis grauibus conſulit Scaccia cap. 87. tit. de inquiſ. gener num. 17. verſ. inuenta eſt. Melius probatur infra, &

Digitized by Google

eundem authorem ſub cap. 7 num. 31. 32. 33. Nam ſubſcribẽs præſumitur habere omnium ſcientiam, quibus ſubſcribit, & quod illa legerit, & ſi negaret ſe legiſſe ſcripturam, & quod fuit deceptus, tenere hoc probare, Clar. q. 53. verſ. Quintus eſt caſus. Io. Amicis cõſ. 12. n. 6. Preſes Menoch. de præſump. lib. 3. præſ. 66.

SVMMARIVM.

1 *Officium teſtis eſt publicum, & neceſſarium non ſolum in pecunariis cauſis, ſed in criminalibus quoque.*
2 *Intereſt Reip. maleficia puniri, & prouinciam expugnari malis hominibus.*
3 *Teſtes compelli poſſunt ad teſtimoniũ ferẽdũ.*
4 *Quidã tamẽ compelli non poſſunt, & qui ſint.*
5 *Niſi in certis caſibus, & in quibus.*
6 *Conſilium Iulii Clari ab auctore approbatũ circa prædicta.*
7 *Teſtes quibus modis compelli poſſunt.*
8 *Circa compulſionem teſtium obſeruanda eſt conſuetudo, & ſtylus loci.*
9 *Teſtes an debeant euocari de vna Ciuitate ad aliã ferẽdi teſtimonii cauſa, an vero eorũ examẽ alteri committi, attẽditur conſuetudo loci*
10 *Forma citandi teſtem ad teſtimonium ferẽdũ*
11 *Alias forma breuior.*

An, & quando teſtem ad teſtimonium ferẽdum & quibus modis poſſunt compelli cum ſuis formis. Cap. III.

Offi-

1 OFficium† teſtis eſt publicum, & neceſſariũ Gloſ. in rub. extra de teſtib. cogen. nec ſolum in pecunariis cauſis, ſed in criminalib. l. ſi quando, vbi Gloſ. & Bart. C. de teſtib.
2 l. 3. §. lege. ff. eod. † Intereſt enim Reipublicę maleficia puniri, & prouinciã expurgari ma-
3 lis hominib.† Ideo recepto eſt, vt teſtes ad teſtimonium ferendũ cõpellantur ſi id facere re-
4 cuſent† niſi tamen ij ſint, qui regulariter cogi non poſſunt, vt puta patres contra filium, & è conuerſo, gener aduerſus ſocerum, & è cõtra priuignus, & aduerſus, victricum, e contra agnati aduerſus agnatos, affines aduerſus affines, collaterales vſque ad tertium gradum, vxor contra virum liberti contra pa-
5 tronos, & eorum liberos † qui nihilominus etiam ipſi cogi poſſunt examini ſe ſubijcere, quando aliter veritas haberi nõ poteſt, quia tali caſu etiam priuilegiati ad teſtimonium ferendum compelli poſſunt, ne veritas occulte-
6 tur. Clar. q. 24. verſ. ſcias tamen.† Conſulto tamen ſibi iuxta conſilium Clari in hoc propoſito, vt quantum fieri poteſt a ſimilibus teſtibus, qui de iure cogi non poſſunt examinandis abſtineas, & vbi occurret caſus, quod veritas alteri haberi non poſſet, & delictum eſſet atrox, poſſes ad illorum examen deueni-re cõſulto prius Principe. Cla. q. 24. ver. ſcias
7 tamen in fi. † Compelluntur autem teſtes ad

Digitized by Google

teſtimonio ferendum pluribus modis. puta
multa indicta capitis pignoribus, aut per exi-
lii comminationem, aut per carceratione, aut
per torturam, aut in ſubſidium a iudice Eccle-
ſiaſtico per excommunicationem, ſuſpenſio-
nem, interdictum, & depoſitionrm. Angel. de
Peruſ. in tract. de teſtib. fol. mihi 90. num. 23.
& ſeqq. Contard. de offic. prætor. fol. mihi 113
8 num. 6. † Sed in primis attendendus ad ſtylus
9 & conſuetudo loci, in quo verſabir, quæ etiã
obſeruanda eſt, quando ſubiratur, an teſtes
poſſint euocari de vna Ciuitate in aliam, fe-
rendi teſtimonii cauſa, an alias dictum exa-
men alteri committendum, l. 3. §. teſtes, ff. de
teſtibus, Foller. in verbo capiat informatio-
nem num. 32. Clar. q. 26. verſ. ſed quæro.

Forma citandi teſtes ad informandũ curiam.

10 † Forma autem citandi teſtem ad teſtimo-
nium peribendum talis erit, videlicet. Pone
prius nomen Iudicis deinde, T. Tibi N teno-
re præſentium precipimus, & expreſſe man-
damus, quatenus ſtatim viſis, & receptis præ-
ſentibus, & poſtquam vigore præſentium fue-
ris requiſitus ſub pęna ſcutorum 500. auri Ca
meræ, &c applicandorum, &c. vel ſub pæna
exilii. &c. vel (& hoc in ſubſidium) ſub pænam
excõmunicationis, &c. debeat coram nobis,
& noſtra Curia cõparuiſſe, & te perſonaliter
præſentaſſe ad nos, & illam eandem noſtram
Curiam informandam de nonnullis ad eam
ſpe-

Digitized by Google

ſpectan. de quibus te informatum eſſe nobis conſtat, alioquin, &c. In quorũ, &c. Dat, &c. die, &c. menſis, &c. anni, &c.

Alia forma breuior.

11 Vel breuius in curiæ, citetur N. ad informandum Curiam ad ſtatim ſub pæna mandati executiui, inſtante fiſco, Charitas Not.

Vel aliter iuxta ſtylum Curiæ, & quo nullatenus recedendum eſt, vt dixi.

SCHOLIA IN CAP. III.

COgendos eſſe teſtes ad ferẽ teſtimoniũ vulgare eſt, ne iuſtitia neglectui habeatur, & ne veritas in qua Reipublicæ, quies, & trãquillitas collocata eſt, deliteſcat, ná niſi cogi poſsẽt, ſcaturirẽt ſceleſti, qui viri probis negotiũ faceſſerent, ex raptoque impunè viueretur ne ab hoſpite hoſpes tutius foret, nec ſocer à genero, idque paſsim militaret, tã in ciuilibus, in quibus de fortunis agitur, quã in criminalibus, in quibus de pæna corporali, quę maior eſt quacumque pecuniaria. Quare merito compelli poſſunt ii, qui etiam veritatem occultantes, ſeque difficiles in comparendo, dum vocati ſunt, præſtantes crimine ſtellionatus puniri poſſunt. Nell. in tract de teſt. uum. 39. relatus a Monticello in ſuo repert. teſt. poſito in 4. volum. tract. fol. 258. tit. Compelli quomodo poſſit teſtes, & multũ ſingulariter dicit Nell. quod nõ punietur hic teſtis falſi, quia falſitas teſtium eſt propriè periura-

iuramentum, ſed iſti non iurauerunt, ego, &c. criminaliter, ergo pœna extraordinaria ſtellionatus punietur, ſed ciuiliter parti ad intereſſe, vel Reipublicę per actionem de dolo.

Et materiam hanc plenè proſequitur Nella ſub num. 40. verſ. Qualiter teſtes. Monticell. in eod. tract. in tit. Compelluntur teſtes regulariter, & in tit. cogendi, quando ſint teſtes in cauſa ciuili. Addo omnino videndum Andreã Gayll. lib. 1. obſeruat. 100. tit. de teſt. ad perhib. teſtimo. cogendis cum multis ſequẽtibus titulis. Fac illum locum adeas, quia non patietur te in hac materia eſſe ieiunum, ſed ſatorum, qui parũ fidendũ eſt de his, quæ ſub quodam anguſto ſcribendi genere clandũtur in breui opuſculo; Ideo prout é reclientis tui eſſe cognoueris, conſule proprios exuberãtes materiæ tractatus, & ſi vis ſecurè nauigare.

Memini me in hac materia teſtium cogendorum quendam veluti mortuum ſuſcitaſſe. Quidam, Doctor accuſauerat vxorem ſuã de adulterio, & quod immiſiſſet incendium in ſtudium ſuum, vt & maritum, & libros combureret, combuſta verè meliore eorũ parte, citari curauerat quendam affinem vxoris ſuæ ſub Vicario Iuſtitiæ, tunc Iacobo Antonio Carpano, vt teſtificaretur in iis, quæ maximé ſedebant vxoris exiſtimationem, nec poterat ille vir probus, ſi examini ſubiectus fuiſſet, nõ

fateri

fateri. Ab hac animi moleſtia eũ liberaui per tex. in l. 4. ff. teſti. Circa quem inſiſt it. Moder. Rom. de oppoſ. con. teſtes, q. 54. nu. 13. 14. in 2. vol. Moleſtiæ fuit D. Vicarii, vt ſicuti honoris ſui cupidus, ita, & alieni ſore, nec tamẽ iuſtitiæ tramites violaret, ſecutus eſt Clar. in quæſt. 24. verſ. ſcias tamen, vbi dicit, quod quantam poteſt, debet Iudex abſtinere ab examinando teſtes, qui de iure examinari regulariter non poſſunt. Vis plura: Quod ab vtraq; parte ſportulas ſponte oblatus retuli, illo, quod vxoris famam labefactari ab eo vt irato marito non eſſem paſſus, hoc, quod eum ſubtraxiſſem à neceſſitate ferendi teſtimonii.

Num. 7. Compellantur.

EGregius eſt locus ad hanc ratio. Ang. in tract. de teſti. in cap. item cum agitur nu. 23. 24. cuius integra verba huc libet afferre. Quærit Angelus quomodo teſtes cópelli poſſint ad perhibendum: Reſpondet multa iudicia per l. 1. ff. ſeq. iudic non obtemp. vel captis pignoribus, exemplo tutoris, vel curatoris ſatiſdare nolentis, quorum publicũ eſt officiũ ſicuti teſtium, vel ad exemplum parentũ, qui nolunt alere filios. Item poteſt ſecundũ conſuetudinẽ Ciuitatis. Item per Iudicem Eccleſiaſticum poſſet excommunicari, ad quam pœnam deueniendum eſt, cum alia remedia deficiunt, vbi inſurgit contra Prælatos, qui pro

qua

qualibet re leui excommunicant, vide eundẽ Gayll. d. obſer. 110. num 9. & 10. obſeru. 98.

Num. 9. Quæ ita obſeruanda.

DAntur litteræ remmiſſoriæ, ſeu ſubſidiales iudici, in cuius territorio reperiũtur teſtes de cõſuetudine. In multis tamẽ caſibus expertus ſum magnam cauſæ cognitionem adhibe in concedendo literas ſubſidiales, vt in cauſa Egr. Equitis Alexãdrini Beccariæ cõtra Equitem Alexandrum Verrium, tandẽ deſtinatus eo fuit Bartol. Braſca I. C. ac Vicarius generalis vir perſpectæ probatis. Et in materia harũ remiſſoriarum cõcedẽdarũ, aut denegandarum, reſponſum reddidit plenum, quod cum aliis imprimetur. Interim vero ne te pigeat videre. Sim. de præt. in cõ. 14. Iacob. Menoch nouiſſ. omnium, qui in manus meas incidit. Laderch. Imolẽſ. in conſ. 202. per tot. & eundem Præſid. de arbitr. iud. caſu 250 vbi plurimum arbitrio iudicis in eis permittendis tribuit. Non ſum longior.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes aliquando torquentur ex varijs cauſis ex quibus.*

2 *Qualis autem tortura prædicti inferenda at relinquitur arbitrio iudicis.*

3 *Arbitrium prædictum debet regulari iuxta perſonarum, & factorum qualitatem.*

4 *Andãdæ ſint defenſiones talibus ante torturã.*

5 *For-*

5 Forma decreti torquendi teſtem infamem.
6 Forma decreti torquendi teſtem varium, vacillantem, quinque aliud extra iudicium, aliud in iudicio depoſuit.
7 Teſtes varij aliquando torquentur, vt dicant à quo fuerint ſubornati.
8 Teſtis recedent à priore dicto præſertim magis veriſimili, præſumatur ſubornatus.
9 Forma decreti torquẽdi talẽ teſtẽ variarũ, & ad effectũ vt dicat a quo fuerit ſubornatus.
10 Teſtis veriſimiliter informatus dicitur ille, qui tempore commiſſi delicti fuit in loco cõmiſſi delicti, & potuit videre, & negat adfuiſſe, vel vidiſſe.
11 Item, qui extraiudicialiter dixit ſe aliquid ſcire, poſtea in iudicio negauit.
12 Item vicinus.
13 Item domeſticus.
14 Itẽ ſolitus frequẽtare viã in qua eſt cõmiſſũ delictũ, & eſt alias perſona malæ opinionis.
15 Debent tamen apparere probationes in actis, quod tales teſtes ſcirent, vel ſcire poſſunt veritatem facti.
16 Forma decreti torquendi teſtem veriſimiliter informatum.
17 Teſtes veriſimiliter informati debent torqueri leuius arbitrio Iudicis.
18 Iudex arbitrari debet, quod teſtes veriſimiliter informati, torqueri debeant.

An

Digitized by Google

An, & quando, & quomodo teſtes torquẽdi ſint cum ſuis formis. Cap. IV.

1 ALiquando † teſtes torturæ ſubiiciuntur, & hoc ſit variis ex cauſis, puta quia, infames vel ſocij criminis, vel varii vel aliud extraiudicialiter alio iudicio depoſuerunt, vel delicto interfuerunt, & tamen dicunt neminem vidiſſe, aut cognouiſſe, vel ſunt veriſimiliter informati, & ſunt ſuſpecti, quod veritatem dicere recuſent, vel ſunt viles, & vltronei ſe ingerunt ad teſtimonium ferendum, vel ſunt conuicti de mendacio ex dicto alterius dignioris licet ſolius, & aliis ſimilibus ex cauſis. Clar. q. 25 per totum. Boſſ. in tit. de tortu teſti. num 9 10. 11.

2 † Qualis verò tortura indiferenda ſit, & qui modus in ea inferenda ſeruandus, & an grauis, vel leuis id tortum arbitrio iudicis com-

3 mittitur. † Itaque poteris tu, vbi caſus contingat iuxta perſonarum, & factorum qualitatem arbitrium tuum, vel moderari, vel extendere, Clar. queſt. 25. verſic. torqueantur etiam te-

4 ſtes, in fine. † Et licet in aliquibus caſibus multi doctores teneant, antequam ad torturam contra teſtes deueniantur illis dandum eſſet terminum ad deducendum ſi quid incontrarium habent ad torturam euitandam. Boſſ. in tit. de mand. ab homi. poſt n. 30. Tamen ſcias tu communiter eſſe receptum in practica, vt ſem-

Digitized by Google

ſemper,& quandocunq. abſque aliqua diſputationes teſtes torqueri poſſint, cum effectu torquentur, vt euitetur timor ſubornationis quæ de facili fieri poſset. Clar.d.q.25.verſ.fin. in fi. Et quoniam rem tibi me gratam facturũ eſſe arbitror, ſi formulas inſerendi torturam in caſibus prædictis tibi ſuppoſuero, idcircoi alias deſcribere nõ recuſabo. Si ergo teſtis ale qua facti, vel iuris infamia laborabit erit illa torquendus ad effectum purgandi infamiam prædictam, & tollendi huiuſmodi exceptionem quæ contra talem teſtem opponi poſſet. Forma autem decreti talis erit videlicet.

Decretum torquendi teſtem infamem, vel alia exceptione laborantem.

5 † Tunc D. ſedens, &c. viſis, &c. ſtante qualitare perſonæ ipſius examinati, conſiderata infamię notę, qua effectus reperitur, ad tollẽdam maculam prędictam, & vt eius dictum magis afficiat nominatum, ac ad omnem aliũ meliorem finem, & effectum mandauit ipſum examinatum duci ad locum torturę, ibiq. ſpoliari, ligari, & funi applicari, &c.

Secretum torquendi ſocium criminis remiſ.

Si vero fuerit ſocius criminis quomodo agendum ſit habebis infra lib 2. cap. 6. num.

Quod ſi varius vacillans vel aliud extra iudicium aliud in iudicio depoſuerit, ita formandum erit decretum, videlicet.

De

Decretum torquendi teſtem varium vacillantem, & qui aliud extraiudicialiter, aliud iudicialiter dixit.

6 † Tunc D. ſedens, &c. Viſis, &c. viſa variatione ipſius examinati, qui in præcedenti ſuo examine dixit ſe vidiſſe Meuium percutientē Titium, & modo negat ſe illum vident, vel vidiſſe percutientem lapide, & tali loco: modo ait vidiſſe percutientem enſe, & alio in loco, quam prius depoſuerat, vel qui aliud extraiudicialiter præſētibus teſtibus affirmauit, aliud vero modo iudicialiter examinatus deponere non dubitauit; Ad tollendum omnē maculá periurii, ſi qua ineſt, ab eius perſona (& hoc ſi primum dictum fuit iuratum) vel ad purgandum omnem defectum varietatis, ſi quis ineſt & ad videndum in quo dicto ipſe examinatus perſiſtat, ac ad omnem aliud meliorem finem, & effectum mandauit eundem examinatū duci ad locum torturæ, &c.

De eodem ad ſciendum à quo fuerint ſubornati.

7 † Aliquando tamen ſolent etiam torqueri huiuſmodi teſtes varii, & diuerſa deponentes non ad effectum videndi in quo dicto perſiſtant, vt ſupra dictum eſt, ſed ad ſciendum ab ipſis a quo, ſiue quibus fuerint ſubornati ad reuocandum eorum examen. Puta ſi Titius dicat ſe vidiſſe Meuium furtum committere, & huiuſmodi ſuam diſpoſitionem comittētur

plu-

pluries circūſtantiæ veræ, vel magna veriſimi- litudo, ita ut ſi poſtea dicat ſe non vidiſſe Me- uium, vel alium vidiſſe: & concludentem ra- tionē nō adducat huiuſmodi ſuæ reuocationis & variationis: vtiq; tunc talis teſtis erit tor- quendus ad effectum videndi in quo dicto per ſiſtat, ſeu ſciendi ab ipſo a quo, ſiue quibus ſu bornatus fuerit ad ſuam priorem depoſitioné

8 reuocandam, † vel mutuandam præſumitur e- nim, quod a ſuo priore dicto recedat ſuborna tus. Rol. a Vall. in conſ. 73. n. 33. Maſcard. de prob. concl. 1340. num. 8.

Decretū torquēdi ad detegēdū ſubornationē.

Forma autem talis erit videlicet

9 † Tunc D. ſedens, &c. Viſis, &c. viſa depoſi- tione facta per ipſum examinatū ſub die &c. in qua aſſeruit vidiſſe Meuium furtum com- mittere, cōſideratiſq; pluribus circumſtantiis dictam depoſitionem concomitantibus, quæ verificatę fuerunt, & quæ ſunt ideo veriſimiles vt omnino credendum ſit ipſum examinatum in dicta teſtificatione verum dixiſſe, modo au tem mentiri, pręſertim cum ea, quæ in prima depoſitione depoſuit, vltiones de plano depo- ſuerit, nec modo ſufficientem, aut veriſimilē cauſam alleget huiuſce ſuę variationis prop- tereaque valde credibile, ac veriſimile ſit ip- ſum examinatum ad dictam priorem depoſi- tionem ręuocandam, ab aliquo ſubornatum

 ſuiſ-

fuiſſe. Ad effectum ſciédi, ab ipſo examinato, an ab aliquo, ſiue aliquibus & a quo ſeu quibus ſubornatus fuerit ad dictam priorem depoſitionem reuocandam, ac ad omnem alium meliorem finé, & effectum circa tamen præiudicium, quorumcumque, iuriū fiſco, ex dicta priore depoſitione competentium, & acquiſitorum quibus per præſentem torturam, nullo modo præiudicare intendit, & non aliasaliter, &c. de quo expreſſè proteſtatus fuit, & proteſtatur: Mandauit ipſum examinatum duci ad locum torturæ, &c.

10 † Vbi autē appareret ipſum teſtem eſſe de facto ſuper quo interrogatur veriſimiliter in formā illudque deponere recuſare, quia videlicet, tēpore cómiſſi delicti conſtat fuiſſe in loco delicti cōmiſſi, & potuiſſe videre quomodo factū ſeſe habuiſſet, & ipſe vel negaret adfuiſſe, vel vidiſſe. Foller. in verbo capiat informationé. n. 19. & 20. & de hoc cōuincitur ſaltē per vnū teſté, qui ſit dignior ipſo negante.
11 Foller. d. verb. n. 22. † vel conſtat quod extraiudicialiter confeſſus fuit, ſe habere notitiā fa-
12 cti, & poſtea negat † vel eſt vicinus loco cō-
13 miſſi delicti, Foller. vbi ſup. n. 18. † vel eſt domeſticus, Boſſ. de tortur. teſti. n. 9. 10. & 11.
14 † vel eſt ſolitus frequētare viā in qua cōmiſſum fuit delictū, & eſt alias perſonas malæ opinionis, & famę. Foller. vbi ſup. n. 27. aut alia

Digitized by Google

de cauſa poteſt ipſe *I*udex coniicere, quod il
15 le recuſet veritatem fateri † & apparent in actis probationes, quod tales teſtes negantes ſciũt, vel ſcire debẽt veritatẽ facti. Foll in d. ver. n. 24 & cõſtat de delicto ſaltẽ in genere cõmiſſo, Fol. ibidẽ d. n. 24. infraſcripta formula ad torturam contra ipſum deuenire poteris videlicet.

Decretum torquendi teſtes verisimiliter informatos.

16 † Tũc Dominus viſis, & auditis prædictis, & pluribus monitionibus ipſi examinato factis vt veritatẽ fateatur, cõſideratoq; quod ipſe fuit præſens in loco vbi homicidiũ cõmiſsũ fuit tẽpore, quo illud fuit cõmiſsũ, & quod veriſimiliter potuit videre, quomodo factũ ſe habuerit, vel qui fuerint delinquẽtes, aut quibus veſtimẽtis induti vel quibus armis, armati incederẽt, licet ipſe hoc expreſſe inficiari conetur, ac cõſideratis aliis indiciis, ex proceſſu reſultantibus, & contra dictum examinatum facientibus, &c.

Ad effectũ habẽdi ab ipſo examinato plenã & integrã veritatẽ, ſuper præmiſſis, de quibus vt dictum eſt, veriſimiliter apparet informatus atq; ad omnẽ aliũ meliorẽ finẽ, & effectũ mãdauit ipsũ examinatũ duci ad locũ torturæ &c.

Vel conſiderato, quod ipſe examinatus eſt vicinus, vel eſt ſolitus frequentare locum, in

 quo

Digitized by Google

quo fuit repertum cadauer, & quod propterea poteſt eſſe informatus de veritate facti, ac de ipſis delinquentibus, concurrent etiam mala fama, & opinione ipſius examinati, &c.

Vel conſideratis verbis, per ipſum examinatum extraiudicialiter prolatis, dequibus in proceſſu. Ex quo apparuit manifeſte, quod ipſe eſt informatus de veritate facti, & de ipſis delinquentibus, &c.

Ex prædictis, quæ exempli gratia hic poſui poterit quilibet colligere, quomodo in ſimilibus occurrentibus cauſis paucis immutatis procedendum ſit ad torturam contra teſtes

17 Circa quod † illud in primis, animaduertēdú eſt, vt ne ipſi teſtes ita grauiter torqueantur, ac ſi principales rei forent, ſed leuius arbi-
18 trio iudicis, † qui etiã arbitrati debuerit quãdo plures, & quando pauciores, quando aliqui, & quando omnes iuxta factorũ, & perſonarum qualitatem tormentis ſubiiciendi ſunt. Ceſar. queſt. 25. verſ. torqueatur etiam in fine.

SCOLIA IN CAP. IV.

Tit. An, & quando, & quo teſtes torquendi ſint cum ſuis formulis.

TOrtura teſtium late patet, & iuſtiſſimus occurrendi expatiandique campus, ita vt actor hic tantum ludere in parua cymba poſſit. Exigit enim verè integrum tractatum, quia vix omnes cauſæ, ob quas teſtis torquē-

dus eſt, explicari poſſunt, a quo quam bonæ memoriæ, & felici ingenio prædito iudex attamẽ debet maximè laborare in tortura teſtis qui nõ pro ſuo delicto, ſed in alienũ cõmodũ, aut incommodum teſtificari cogitur, quia inde bita, & ſine indiciis torquens punitur. Moder. Rom. quæſt. 37. n. 14. verſic. Amplia, & n. 115. vbi dicit ampliari etiã, quod ille teſtis fateretur id, quod primò negauerat. Quia non eſt attendendum, quod res deuenit ad optimum finem, vide ibi, quia ordinate de hoc agit, & Scaccia de tract. cap. 137. n. 181. in fine.

Si vis ſcire caſus, in quibus teſtis poteſt torqueri, & e contra, quia cognito vno de cõtrariis cognoſcitur, & reliquum, vide Mod. Ro. in repertorio, & indice in verbo, & litera tortura, Scaccia cap. 86. nu. 14. & cap. 47. n. 180. Clar. noſtrum in q. 25. per totum, Boſſ. de tortura teſt. num. 9.

Sed quæro opportune, ſi teſtis petat copiã inditiorum, antequam torqueatur, an danda ſit, hanc quæſtionem plene exam. d. Mod. Ro. q. 39. num. 116. vſque ad num. 130. & 147. Ex cuius dictis habeas compendioſe duo cõſilia Iuriſconſultorum inter ſe pugnantia in Vrbe. Verum cum Mediolani, vt plurimum iudices inhæreant prędictæ aut Boſsii, aut Clari, & pro moſtro haberetur ab eis recedere, cõcludentibus non eſſe dandam copiam, Clar. §. fin

q.2. verſ. ſolet dubitari p opter timorem ſubornationis, & per ea quæ trad. in q.64. & hic ſeſe offert inſignis locus Claudii Bertaz. ad patris in cõſil. 157. littera A. in fine, vbi ſic dixit, & in tortura teſtis non exiguntur inditia, quæ exigũtur in torturā rei, nec de eis habetur diſputatio cũ Aduocato, ſed totum arbitrio Iudicis cõmittitur, hæc illa. Explodendi enim ſunt (quantũ fieri poteſt) garritus, & ſtrepitus nonnullorum Cauſidicorum veritatem peruertentiam, ne teſtes veritatem profiteantur, quo remedio maxime in Ciuitate Mediolani opus foret, vbi tam rei quam teſtes in carceribus quamuis bene ſeruentur tanquam vellus aureum, habent tamen ſtatim, qui omnia eis ſuggerunt, & torturę inferendæ leuitatem ne expaueſcant, & alia remedia ſalutaria, veluti hoc opus ſit pietatis, ad quæ nos cũ ſcientiis noſtris vis prouehimur.

Ibidem, vel ſunt veriſimiliter informati.

Ideo ſi teſtes dicam ſe non recordari de eo quod veriſimiliter deberent recordari, torquẽtur. Clar. §. fi. q. 25. verſ. torquẽtur etiã teſtes

Ibi vel ſunt viles.

An probet vilis, ſi teſtificetur in cauſa criminali contra reũ ſine tortura, Clar. d. §. fin. & q. 25. verſ. ſed quæro Boſſ de tortur. teſt. nu. 2.

Ibi, & vltronei ſe ingerunt.

Contra eos qui ſuonte ſe offerunt ad dicendum

dum teſtimonijs, inuehũtur omnes leges ideo ſatis ſunt ſuſpecti, Boſſ. de tortur. teſt. num. 9.

Quod ſi pluries ſint ſuſpecti quod veritatẽ ſupprimant, an omnes ſint torquendi Boſſ. de tortura. n. 45 dicit, quod niſi duo treſuè ſunt torquendi, & tantũ torquentur, quãdo veritas aliunde liberi nõ põt, late Bertazol. crim. cõſ. 153. n. 8 Menoch. de præſump. lib. 2. præsũpt. 55. nu. 2. quod nota ad refrenandam auiditatẽ eorum qui ſine del. ctu teſtes torquent. Attamen Clar. §. fin. quæſt. 25. verſ. torquentur, dicit contrarium ſeruari de conſuetudine, ſed tamen ſe credere tutius eſſe, quod relinquatur arbitrio Iudicis, cui libenter aſſentio.]

Ibi, vel ſint conuicti de mendacio.

Non tamen omne mendaciũ teſtis nocet ad torturam ei inferendam, Clar. § fin. q. 21. verſ. Mendacium. Ideo requiritur ſuper ſubſtãtialibus delicti, non autem ſuper circumſtantiis late quomodo hoc procedat. Vide Mod Roma de indic & tortu q. 52. fere per tot. Attendendum n. eſt, an ſit doloſè prolatum, ſeu a viro ſimplici, an a viro alioquin probo, & honeſto: Aut ac mendacium conſiſtat circa id, quod etiam, ſi reus eſſet confeſſus, non tamen puniretur, & an de mendacio conuincatur per teſtem digniorem licet ſolum Boſſ. de tortura teſt. nu. 20. In materia vid. Præſid Menoch. de præſumptio. lib. 1. q. 89. num. 67. 68 69. 70.

Digitized by Google

Num. 3. Qualis vero

QVod leuiter torquendi ſint teſtes, quan do torquētur ſuper validitate iuſ dicti aut ad erudēdū cōplices, aliaque delicta. Veriſimile enim eſt, quod ſi de ſe puta ſit cōfeſſus, & torqueatur in aliū, facilius ſit veritatē dicturus, cum vnuſquiſque magis ſe, quā aliū diligat, Clar. § fin. q. 64. verſ. Veritas eſt, in fine, vbi quod debet iudices torquēdo reos ſuper ſociis, & ſuper aliis criminibus moderatā torturā inferre, neq; iuris terminos excedere, Modern. Rom. lib. 1. q. 11. nu. 19. verſ. Aduertere, in fi & q. 21. n. 129. vbi inhumanitatē (& bene) appellat nimis granare teſtē in modo torquendi. idē auctor hoc eod. cap. n. 18. in fine.

Num. 4. Ibi & licet

VIde ſupra hoc eod. c. 4 §. ſed quæro opportune, quod huic loco attexendum erat. Repetita crambe, idem bis non eſt dicendum

Num. 7. ibi, aliquando

SVbornatio teſtis, cum ſit difficilis probationis, coniecturis probatur, ſlate Maſcar. de probation. cōcluſ. 1341. Hāc praxim lucri plenam memoriæ tuæ commenda, licet vere pericaloſa ſit animę, quia homines cupiditate pecuninię obcœcati, magis incumbunt plerumq; in habenda veritate ſubornatorum, quā delicti, pro quo commiſſa eſt ſubōrnatio. Ideo quanto magis fieri poteſt, reſtringenda eſt;

quia

quia datur materia iudicibus euagādi, relicto crimine, de quo principaliter agitur. Cumque eſſem à Senatu Excellētiſſ. delegatus in cauſa ardua cū Egregio tunc Fiſcali, nūc Quæſtore extraordinario Clemente Aſſagol. C. cōtingit in carceribus, vt fieret quædā ſubornatio, in qua multi fuerunt nominati, quos minime nominati cupiebā, quia carceratis aliqua in eorū delictis habēda eſt miſeratio, quod faciat cōtra proceſſus, qui in dies fiūt per notarios de delictis carceratorū, in quib diſpēdioſis grauātur ſūmptibus. *Nu. 8 ibi, præſumitur enim.*

SVbornatus videtur teſtis; qui quod primo iuratus dixerat, poſtea reuocat. Maſcar. d. cōcl. 1341. n. 8. & alias ibi coniecturas addu cit. Addo Vulpell. conſ. 103. n. 13.

SVMMARIVM.

1 *Probationes ſumendæ non ſunt de domo rei.*
2 *Fallit in criminalibus de conſuetudine.*
3 *Domus inquiſito perquiri ſolent, vt videatur an aliquid reperiri poſſit, quod iura fiſci fundet, vel addiuuet.*
4 *Exemplum ponitur in imputato, quod retineaſe arma probibita, vel libellum famoſum cōpecerit, aut litteras ſcripſerit, vel aliquid furatus ſit, aut falſam monetam fabricet.*
5 *Perquiſitio prædicta ſæpe iudicat delinquentes, & veritatem delictorum.*
6 In *dicta perquiſitione debebit annotari in ſcri*ptis

Num. 3. Qualis vero

QVod leuiter torquendi ſint teſtes, quan do torquētur ſuper validitate ſui dicti aut ad crudēdū cōplices, aliaque delicta. Veriſimile enim eſt, quod ſi de ſe puta ſit cōfeſſus, & torqueatur in aliū, facilius ſit veritatē dicturus, cum vnuſquiſque magis ſe, quā aliū diligat, Clar. § fin. q. 64. verſ Veritas eſt, in fine, vbi quod debet iudices torquēdo reos ſuper ſociis, & ſuper aliis criminibus moderatā torturā inferre, neq; iuris terminos excedere, Modern. Rom. lib. 1. q. 11. nu. 19. verſ. Aduertere, in fi & q. 21. n. 129. vbi inhumanitatē (& bene) appellat nimis grauare teſtē in modo torquendi. idē auctor hoc eod. cap. n 18. in fine.

Num. 4. Ibi & licet

VIde ſupra hoc eod. c. 4 §. ſed quæro opportune, quod huic loco attexendum erat. Repetita crambe, idem bis non eſt dicendum

Num. 7. ibi, aliquando

SVbornatio teſtis, cum ſit difficilis probationis, coniecturis probatur, ſlate Maſcar. de probation. cōcluſ. 1341. Hāc praxim lucri plenam memoriæ tuæ commenda, licet vere periculoſa ſit animæ, quia homines cupiditate pecuniniæ obcæcati, magis incumbunt plerumq; in habenda veritate ſubornatorum, quā delicti, pro quo commiſſa eſt ſubōrnatio. Ideo quanto magis fieri poteſt, reſtringenda eſt;

quia

quia datur materia iudicibus euagādi, relicto crimine, de quo principaliter agitur. Cumque eſſem à Senatu Excellētiſſ. delegatus in cauſa ardua cū Egregio tunc Fiſcali, nūc Quæſtore extraordinario Clemente Atſagol. C. cōtingit in carceribus, vt fieret quædā ſubornatio, in qua multi fuerunt nominati, quos minime nominati cupiebā, quia carceratis aliqua in eorū delictis habēda eſt miſeratio, quod faciat cōtra proceſſus, qui in dies fiūt per notarios de delictis carceratorū, in quib diſpēdioſis grauātur ſūmptibus. *Nu. 8 ibi, præſumitur enim.*

SVbornatus is videtur teſtis, qui quod primo iuratus dixerat, poſtea reuocat. Maſcar. d. cōcl. 1341. n. 8. & alias ibi coniecturas adducit. Addo Vulpell. conſ. 103. n. 13.

SVMMARIVM.

1 *Probationes ſumendæ non ſunt de domo rei.*
2 *Fallit in criminalibus de conſuetudine.*
3 *Domus inquiſito perquiri ſolent, vt videatur an aliquid reperiri poſſit, quod iura fiſci fundet, vel addiuuet.*
4 *Exemplum ponitur in imputato, quod retineat ſe arma probibita, vel libellum famoſum cōfecerit, aut litteras ſcripſerit, vel aliquid furatus ſit, aut falſam monetam fabricet.*
5 *Perquiſitio prædicta ſæpe iudicat delinquentes, & veritatem delictorum.*
6 *In dicta perquiſitione debebit annotari in ſcriptis*

ptis per notarium, teſtibus præſentibus quicquid factum, & repertum fuerit.
7 Si fuerint reperta aliqua facië da pro fiſco, potuerũt accipi prauiã illorũ annotatione cõſignãda publicæ perſona iuxta loci cõſuetudinẽ.
8 Annotatio prædicta quomodo facienda ſit, & quanta cum diligentia.
9 Redditur cauſa quare.
10 Forma huiuſmodi perquiſitionis.
11 Forma annotãdi res repertas in domo alicu (ius

De indiciis ex domo rei ſumendis; & quibus formis vtendum ſit. Cap. V.

1 QVamquam † nimis graue videatur ex domo rei ad probandum fiſci intentionem probationes ſumi. l. nimis graue C. de teſti Boſſ. in tit. de Exam.
2 reo numer. 9. † Nihilominus ſcio prædictam
3 regulam † non habere locum in criminalibus etenim ſepæ, ac ſepius domus reorum perquiſuntur ad effectum videndi, an aliquid reperiri poſſit, quod iura fiſci, vel fundet, vel adiuuet. Clar. in § furtum. verſ. quæro, nunquid, & quæſt. 27. in princip. vnde poſtea ipſi rei, vel grauioribus indiciis vrgeantur, vel conuicti
4 remaneant. † Puta enim quod quis imputetur vel quod arma prohibita retineat, vel quod libellum famoſum confecerit, vel quod aliquas litteras ſcripſerit, vel quod aliqua furatus fuerit,

fuerit, vel quod falſam fabricet monetam, vti que ſolent practici aſſeſſores ſtatim ex improuiſo Curiam cum notario, & fiſcali mittere, vel ipſi per ſe etiam accedere ad domus taliũ imputatorum, vel ad alia loca, in quibus illi conſueuerunt verſari, vbiq diligentiſſime perquirere an reperiatur, vel arma prædicta, vel dicti libelli famoſi, aut litterarum exempla, & notę, aut ſcripturæ, vel chartæ ſimiles, aut aliquid de bonis derobatis, aut aliqua inſtrumẽta, vel materias ad monetã fabricandam apta & idonea, Clar. q. §. furtum verſ. quæro nunquid. Conrad. de offi præto fol. mihi 630. nu. 14. quare ſi caſus occurat, idem tibi faciendum erit. † etenim non raro habetur hoc modo notitia delinquentium, & veritas delictorũ quæ alias nullo ſortaſſe pacto haberi poſſet.
† Aduertere autẽ debueris, vt cum ad huiusmodi perquiſitionem deueneris quæcumque feceris, & reperieris in ſcriptis per notarium Teſtibus præſentibus adhibitus redigatur, & i quæ tibi videbuntur ad cauſam facere, illa a ſcriptis prius annotata dictis teſtib. videnbus, & aſſiſtentibus aſſumere tibi licuerit teumq. aſportare depoſitario, vel ipſi notatio, it alteri publicæ perſonæ iuxta cõſuetudinẽ ci conſignanda. † Erit autem talis res annonda cum omnibus ſuis circumſtãtiis, & qua acibus quantum fieri potuerit delucide, in ſimi-

ſimili docet Conrad. de offic. prætor. in tit. de contumacibus fol. mihi 759. n. 2. & aliquo ſigno ſignanda, puta litera A. B. C. vel alia nota ſimili, imò etiam per teſtes ſi poterit, vel ſigillis munienda, vel ſubſcribẽda, vel alio modo notanda, & ſi reos erit præſens etiam per ipſum ſubſcribi, vel ſignari mandabis, deinde etiã teſtes ipſos qui præſentes fuerunt formiter examinabis ſuper prædictis, eorumq; examen in ſcriptis redigi facies. † Hanc autẽ dili-
9 gentiam circa præmiſſam tibi vtendũ moneo, vt ne poſtea rei, cum ad eorum faciem ſcripta & res prædictæ exhibendæ erunt (de quo dicã inferius ſuo loco, infra lib. 3. capitulo 10.) valeãt inficiari illas penes ipſos, vel in eorũ domibus fuiſſe repertas, quod facere plerumque ſolent, vt experientia te quoque docebit.

Forma autem erit talis. Die, &c. menſis, &c. anni, &c.

10 † Mag. & excell. D. B. Locumtenens, &c. vna mecũ notario, & teſtibus infraſcriptis pro iuſtitiæ complemento, & ad omnẽ aliũ meliorẽ finem, & effectum acceſſit ad domũ, C. ſita in vrbe in loco detto Capo le caſe, prope bona, &c. quam reperiit clauſam, & cum ſæpius pulſato hoſtio nemo reſponderet, & videretur nullus in ea manere, mãdauit eandem domũ per clauarium aperiri prout per dictum clauarium accerſi tũ aperta fuerit. (vel ſi clarius ha-

be-

beri non poſſit, nec poſſit alio modo aperiri mandauit fores dictæ domus, ex quo alio modo aperiri nõ poterant: per vim recludi, prout calcibus per birruarios in eas iactis apertæ fuerunt.) Et in dictã domũ vna mecũ Notario & teſtibus prædictis, ac birruariis cõcomitã-
11 tibus ingreſſus cæpit per omnes ſtantias † illius ambulare, & perquirere, & tandem in quã dam Camera exiſtente prope quoquinãin qua dã capſa alba, quæ pariter per vim aperta fuit cũ clauſa eſſet, nec alio modo operiri poſſet, fuerunt reperti duo archibuſetti ad rotam parui lõgitudinis vnius palmi cum dimidio cum capſis ex ligno nucis cõfectis, & oſſibus albis delineatis, ac celatis, quorum rotæ apparebãt circũcirca margines, inauratæ, & in calce quodam ſigno manus erant inſculptæ. Et cum de mandato D. vnus ex birruarii aſtãtibus feciſſet periculum an eſſent onuſti, fuerunt quidẽ reperti bene onuſti, & de mandato eiuſdẽ Domini materia intus exiſtente, exorta fuit repertũ intus dictos archibuſettos, & eorũ quãlibet ineſſe quandam quantitatẽ pulueris archibuſii, & duas pil. plũbeas pro quolibet, quæ oĩa ego vidi, et de mãdato, vt ſupra annotaui

Tunc D. viſis prædictis mandauit mihi notario, et dictis teſtibus, vt ſupra capſis dictorum archibuſettorum litteram A, maiuſculã formaremus, vel nomina, et cognomina noſtra

ſcri-

ſcriberemus, prout per me, & teſtes prædictos formata fuit, ſive ſcripta fuerunt: ac deinde tã dictos archibuſettos, quam puluerem, & pilas ex eis extractas mihi conſignauit cauſæ notario, & per me cautè cuſtodiri mandauit animo, &c. omni, etc.

Actum die, & loco ſupradictis præſentibus ibidem N. et N. teſtibus ad prædicta omnia vocatis habitis, & rogatis.

Forma annotandi Litteras apertas in domo alicuius.

22 † Et ſi fuerint litteræ eodem modo deſcribentur, videlicet, fuerunt repertæ quædam litteræ ſcriptæ ſub Dat. Spoleti die 29 Nouembris 1595. incipiendo, Cariſſ. come fratello hò viſto, &c & cum ſubſcriptione in fine, Aff. ett. come fratello Matteo di N. Inſcriptio vero à tergo talis erat, videlicet. Al mio Cariſſ. come fratello Coſmo di N. da Fuligno, Fuligno ſubito, ſubito, Sigillũ aũt non poterat cognoſci cũ eſſet depreſſũ, quæ quidẽ litteræ fuerũt de mandato D. prius per me ſignatæ litera A, maiuſcula, deinde per ipſos teſtes, ac præfatũ C. inquiſitum (ſi adſit) eorum nominibus, et cognominibus in ſummitate primæ faciei hoc modo, videlicet io N. fui preſente quando la preſente ſcrittura fu trouata come di ſopra in caſa di C io C. cõfeſſo che la preſẽte ſcrittura è ſtata trouata in caſa mia come di ſopra. Et

ſi

ſi teſtes ignouerit ſcribere poteris eis iubere, vt ſignum crucis faciant, prout ſuperius tibi demonſtrauit, et ſic mutatis mutandis poteris tu a his ſimilibus caſibus tegere.

SCHOLIA IN CAP. V.

IMò contrarium verius eſt quod in criminalibus nõ fit editio ad fundandã intentionẽ Fiſci, non tantũ ſi cauſa ſit capitalis, ſed etiã ſi ſit pecuniaria Fiſco applicanda, ex Clar. in §. fi. 22. ver. ſed hic incidenter. Id quod adduxi in cauſa magni momẽti corã R. Vicario criminali tunc exiſtẽti iuuene perſpicaciſſimi ingenii, et acquieuit. Ad hac regula excipitur caſus, de quo apud eundẽ Clar. in §. furtũ, verſ. quæro nũquid, magis ex quadã obſeruãtia in hoc dominio, quam quod id ſit de iure. Imo hæc pręcepta perquirendi res furtiuas, non paſſim cõcedẽda forent, quã do aliquis vellet perquirere in domo honeſtarum perſonarum

Negari enim nõ poteſt, quin generetur aliqua perfidia, et multum intereſt, ſumere initium probationis è domo rei, aliud ſumere quo ad probatione coadiuuandam, de quo Cla. in §. furtum, verſ. Quæro nunquid.

In materia editionis vide And. Gayl. Imper. obſeru. 106, num. 11. vbi Fiſcus poteſt petere editionem inſtrumentorum etiam a reo licet ſua non teneatur edere.

Bene in hac materia dicit Soc. ſen. (ſi mo-

do

do is eſt, nam pleriq; aliud volunt) in ſuis (vt vulgo vocant) fallentiis ad regu 1 12 in verb: ędere in 4. fallen: qſtod licet Fiſco qualitercũque agat teneatur reus ædere propria inſtrumẽta ad eius intentionẽ probandam, ſeu fundatá; tamẽ aliud eſt in cauſa criminali cũ valde damno ũ eſſet in cauſa criminali exigere probationẽ de domo rei, quod notat Peregr in tract. de priuileg. Fiſ. lib 7. ti. de his quę ſpectãt ad ordinẽ n. 23. verſic principalẽ, firmat eadẽ concluſionẽ, ſed nõ admittit in caſu pecuniariæ pœnę, & quod imo æditio faciẽda eſt

Hanc concluſionem limitat idem Pereg. ibi vt non procedat in cauſis criminalibus in quibus ſerui contra Dominos torquentur, quia in his inſtrumenta Fiſco ædenda eſſent.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes mutui ſurdus, vt lingua nõ habens quo modo examinadus.*

2 *Et quod poteſt deponere per ſcripturam ſi ſcribere nouerit.*

3 *Alias per nutus, & ſigna mediantibus interpratibus a iudices deputatis.*

4 *Si Notarius intelligat dictos nutus, & ſigna non eſt opus interpratibus.*

5 *Teſtes muti. ſurdi, & lingu[a]m non habentes poſſunt examinari in criminalibus licet, aliqui contrarium tenuerint.*

6 Int*erpretes adhibendi ſunt et iã quando teſtes loqui.*

ſequitur, ſed lingua extranea, quam nota-rius non intelligit.
7 *Forma examinãdi huiuſmodi teſtes remiſsiue*

De teſte muto, ſurdo, linguam non habente, aut ſermone extraneo loquente, & quomodo examinari debeat. Cap. VI.

1 SI teſtes † ſint muti, aut ſurdi a natiuitate vel ex accidẽti, vel linguam habeat ampu
2 tatã, vt loqui non valeant, neq; exaudire: † ſi-quidẽ ii ſcribere nouerint, poterũt eorũ teſti-moniũ in ſcriptis ferre, Maſcard. de prob. lib.
3 3. concl. 1358. nu. 26. † ſin aliter per nutus, & ſigna mediãtibus interpretib. à te deputatis,
4 qui dictos nutus, & ſigna declarare debeant, † ſi notarius illa per ſe declarare non nouerit. Igne. in l. 1. §. ignoſcitur, n. 26. ff. ad Syl. Char.
5 de execut. ſent. cap. 2 nu. 50. † quod quidem fieri poteſt, licet quidam moderni contrariũ voluerint, videlicet, quod tales teſtes in crimi-nalibus non admittuntur ad ferendũ teſtimo-nium, Chart. d. c. 2. nu. 47. vbi de commu.
6 † Et dicti quidem interpretes adhibẽdi etiã erunt, ſi teſtis ſit extraneus, nec latinũ, aut vul-garem, aut alium ſermonem, quem notarius intelligat, loqui nouerit Farinac. in opere ſuo in tit. de oppoſit. contra teſtes, q. 61. oppoſitio-ne 11. num. 50. Quomodo autem, & qua for-

Digitized by Google

ma horum depoſitiones accipiẽdę ſint,ex his quæ inferius tibi dicam,& demonſtrabo infra lib. *6*.cap. facciſſimè percipere tibi licuerit.

Finis Libri Primi.

SCHOLIA IN CAP. VI.

HAec ſurdorũ &mutorum materia non admodũ praticabilis eſt,ob penuriam mutorum, & elinguium in hac Ciuitate, quæ homines bene diſpoſitos,omnibus membris validos format & fere nunquam vſu venit in mulieribus,quibus duplex lingua à natura conceſſa eſt. Vidi tamen mutum torqueri pro habenda veritate delicti homicidii ſub D. Aloyſio Cruceio Iureconſulto Vicario *I*uſtitiæ D. Antonii Rubei Capitanei Iuſtitiæ.De hoc plene apud Farinacc.de oppoſit. contra teſtes quęſtio. *6*1. per tot vbi plures annectit quæſtiones ad rem facientes.

Accuſare an poſſint,ſi ſua,ſuorumue iniuriam proſequatur, vid. Tib. *D*ec. crim. tract. p. 1.lib.3.c.11.n.17.ti.mẽtis vel corpor.defectus Et quando quis eſt ſurdus a natura, neceſſe etiam eſt, vt ſit mutus iux.not.ad l.qui diſcretis.C,qui teſta. facere poſſ.

An

An poſſit contrahere matrimonium; Decius ibid. & quod poſſit, ſi bono ſit ſenſu prędictus, & intellectu cõſului pro affine meo Ioſeph Porro f. Io Baptiſtæ, & pro filio ex ſorore eiuſdem Io Baptiſtæ; qui iam duos habuit vxores, & ex ea filios formoſos, & bene loquẽtes, ita vt fallat in his regula, quæ dicit, nemo dat, quod non habet, cum a patre abſit loquela, & veluti per manus ad filios tranſmiſſa.

De mutis aliqua prodigia apud Textorem in officina tit. Muti,

An poſſit criminaliter puniri, ſi fateatur mutus per ſigna Iaſo. ad l. diſcretis num. 10. C. qui teſta, fac. remiſſiué. Melius cæteris hac in re præſtat. qui & articulum excutit *Petr.* à Plac. in epit. delic. cap. 32. num. 17. verſ. proxime. Credẽdum enim magis eſt *D*octori plene articulum examinanti Ex eius vero nimis artificioſa, & exculta diſtinctione colligo. Mutum, ſi habeat aliquem intellectum, & rationem puniri poſſe pœna ordinaria, modo tamẽ delictum ſuum probetur per teſtes, & ſic per liquidam probationem; ſecus ſi ipſe per ſigna delictum fateatur, idipſum pro conſtanti ponit Farinac. quæſt. 41. num. 88. verſic. limita 11. & ſub num. 91. quod non poterit torqueri ad habendam dictam confeſſionem, quia fruſtra expectatur illud, cuius nihil operatur euentus, ſuper quo etiam vide Sebaſt. Med. in

Digitized by Google

tract. de ſurtuit. caſib. par. 2. quæſt. 6. nu. 58.

Plenius vero attingit Cartha. de executio. ſenten. capt. bannit. cap. 2. a nu. 44. per diſcurſum mult. num. à quo Chart multa mutuo accepit: imo vero omni concernentia interrogationem muti, ita vt quod ibi decerpſit ex eo ſibi affatim aſcripſerit. Ita ſcriptum eſt.

O vos non vobis nidificatis aues.
O vos non vobis mellificatis apes.
O vos non vobis vellera fertis oues:
O vos non vobis fertis arati a boues.

Ad hęc videndus Tiraq. de leg. connub. in verb. expreſſ. glo. 7. num. 16. 17. 18. Lamberteng. in tract. de contract. eorum quib. vel a iur. commun. vel à ſtat. ſin. cert. ſolennit. contrah. permiſſ. non eſt glo. 8. in verb. mariti nu. 46. 47. 48. & in repert. Tractatuum.

Sed de his ſatis, ne ſterilem materiam raro in foro contingentem fertilem, & fecundam reddere ſtudeamus.

Finis Libri Primi.

Digitized by Google

LIBER SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *Captura committitur, ſi præcedunt informationes.*

2 *Si reus capi non poterit, proceditur contra ipſum in contumaciam.*

3 *Modus procedendi contra contumaciam, remiſſiue.*

4 *Ad capturã quomodo poſſit legitime deueniri.*

5 *Captura hodiernis temporibus eſt arbitraria.*

6 *Arbitrium hoc caſu, quomodo regulari debeat & quæ conſideranda ſint.*

7 *Regula certa non poteſt dari circa modum procedendi ad capturam.*

8 *Nec circa perſonas capiendas.*

9 *Perſonæ priuilegiatæ, quæ,*

10 *Et an capi poſsint.*

11 *Mulieres nõ debent cum dedecore ad carceres duci, & debent poni ſeparatim a viris vel in aliquo loco extra carceres ſub honeſta cuſtodia, & cum cautione.*

12 *Clerici, an, & quando capi poſſit à iudice ſa-*

culdati.

13 *In quibus caſibus poteſt iudex ſecularis contra Clericum procedere.*

14 *Captura debet committi birruariis, & alijs ſeruientibus Curiæ, non autẽ priuatis perſonis, & multo minus offenſis, & inimicis.*

15 *Forma mandati de capiendo in Curia.*

16 *Forma mandati de capiendo extra Curiam.*

De captura reorum, & forma mandati de capiendo. Cap. I.

1 CAptis † informationibus, & acquiſitis contra reos indiciis ſolet deueniri ad capturã eorum, quando poſſint haberi, vel pro-
2 ceditur † contra eoſdem in illorum contumaciam ſeruatis ſeruandis ad condemnationem, vbi haberi non poſſunt, quia fugam arripuerunt, vel alias ſunt abſentes, Contar. de offic. præto. in tit. de contumacibus.
3 † Omiſſo autem ad præſens modo procedẽdi in contumacibus de quo infra in vltima
4 parte huius tractatus diſſeremus; † videamus nunc quomodo ad dictam capturã poſſis tu
5 legitime deuenire. † Scio igitur capturã hodiernis temporibus arbitrariam eſſe. Clar. q.
6 28. verſ. ſcias autem circa fin. † & ideo conſiderata qualitate cauſæ, an videlicet delictum ſit occultum, an graue, an difficilis probationis, an poſſit cauſare alia delicta, & perſona, ſcilicet an vilis ſit, an pauper, an vagabunda, an ſolita delinquere, an malæ opinionis, & fa-

mæ

me, an aliqua infamiæ macula notata; & indiciorum, an grauia, & vrgentia, an proxima, an verisimilia, an clara, & huius generis, an vero è contra: mandatum de capiendo arbitrio tuo
7 vel relaxare, vel denegare poteris, † non enim circa hoc dari poteſt certa regula, & ratio procedendi. Clar. q. 28. verſ. ſcias autem, in fin.
8 † quemadmodum etiam dari non poteſt circa
9 perſonas capiendas, † quamuis enim priuilegiatę illa forent, prout ſunt mulieres, docto-
10 res, clerici, & ſimiles, † nihilominus poteris vbi delicti, & cauſæ qualitas ſuadebit, ad capturam etiá contra præfatos procedere. Clar. d. q. 28. verſ. quæro, & verſ. ſeq. quod autem
11 dico de mulieribus, aduertere debueris, vt ne cum decore adducuntur, & quod ponantur in carceribus ſeparatim à viris, vel aliquo cubiculo Palatii, iudicis, aut in aliqua domo, ſub honeſta cuſtodia, & cum fideiuſſione, vt Clar. q. 28. verſ. quęro igitur, quo dico de
12 clerici, † intellige, ſi habebis iuriſdictionem
13 contra illos † vel ad effectum illos, conſignandi eorum ſuperioribus, Clar. d. quæſt. 28. verſ. quæro, & verſ. ſi vero.
14 Captura aũt cõmittitur ipſis birruariis, & ſit perſonis publicis, nõ aũt priuatis, & multo minus offẽſis, & inimicis, Foll. in ſua pract. in verbo capiãt informat. nu. 14. per mandata a iudic. ſubſcripta, Clar. q. 28. verſ. dictum eſt, & verſ. ſeq. quorũ mandatorũ forma talis erit

Digitized by Google

videlicet, ſi mandatum ſit relaxatum in Curia

Forma mandati de capiendo in Curia.

De mandato Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. Almæ Vrbis Gubernatoris, ſiue eius in criminalibus Locumtenentis. Capiatur infra ſcriptus pro inditiis, & captus, ad ſecretos carceres ducatur, nec relaxetur, donec, &c. In quorũ &c. Dat. &c. die, &c. Deinde ponatur nomẽ capiendi cũ cognomine, & patria, ſi talis cognitio habetur, ſin aũt deſcribatur per ſigna, & alias prout melius videbitur, & poſtea iudex tale mandatũ ſubſcribet, apponẽdo nomẽ ſuũ, puta N. Aurelius de Domo Locũten. Quod ſi mãdatũ prædictũ extra curiã dandum ſit, ampliori vtendum erit formula, videlicet.

Forma mandati de capiendo extra Curiam

Annibal Oricellarius Epiſcopus Garcaſſonus. Almæ Vrbis, eiuſque deſtrictus Generalis Gub. & Vicecamerarius.

16 Vniuerſis, & ſingulis Dominis Gubernatoribus, Poteſtatibus, Barriſellis, Capitaneis, executoribus, Subexecutoribus, quibuſcumque cæteriſque iuſtitiæ miniſtris, iuriſdictioni noſtræ mediate, vel immediate ſubiectis auctoritate noſtri Officii, tenore præſentiũ pręcipimus, & mandamus ſub 500. auri ducatorum a quolibet ipſorum auferen. & Cameræ Apoſtolicæ applican. aliiſq. arbitrio noſtro imponendis, & infligendis pœnis. Non ſubiectis vero in Domino hortamur, & rogamus, vt N. de

N.

N. vbique locorũ repertum capiatis, & carceretis, & detineatis, capique detineri, & carcerari faciatis, ſub bona & fida cuſtodia pro nõ nullis indiciis contra eum in actis notarii noſtri infraſcripti exiſten. ad effectũ illum prout iuſtitia ſuadebit puniendi; nobis, quáto citius notificantes, quicquid in præmiſſis feceritis, In quorũ, &c. Dat. &c. hac die, &c. poſtea manu ſua præfatus Reuerendiſſimus Dominus Gubernator talẽ mandatum ſcribet hoc modo, videlicet; Annibal Epiſcopus Oricellarius Gubernator. Nolo omittere hic te monere, vt cũ populos gubernio tuo cõmiſſos habueris, nũquã permittas birruarios ſine mandatis de capiendo capturas facere (niſi tamẽ periculũ vel eſſet in mora deprahenſos caperẽt in fragranti, quia datur multoties occaſio maximorum ſcandalorum, & iniuſtitiarum, dum iſtis ribaldis, qui nihil aliud cogitãt, niſi quoquomodo pecunias extorquere, arbitrio ſuo homines capere permittitur. Ego ſcio, quod dico. Propterea fac, vt meam hanc admonitionem in cordi habeas.

SCHOLIA AD LIB. II. IN CAP. I.

Capturæ materia nulla apud iudices & Gapharios ſæpè fuit, licet nunc ſub Ill. Capitaneo Iuſtitiæ Horatio Maiinoldo I. C. veſtigia fratris Hiſpania Regentis eruditiſſe calcante; anguſtior, via ſic reddita vſque ad nauſeam a

ctua-

&uariorum, qui dicere poſſunt cum Poeta:
Obſtupuere animi, intentiq. ora tenebant:
Cum res eorum familiaris minus augeatur. Is enim, non vt plerique; veluti vigiles dracones parãdis inhiat opibus; sed famæ, ſed decori nulla inter eũ, & ſatellites turbis cõuentio, tã quã de quota litis, quæ cũ aliquibus mẽſtrua fuiſſe dicitur, non cũ commentarienſibus colludium. Ideoq. ſperãdũ eſt recepturũ eũ apud dominum villicationis ſue fructũ centeſimũ.

Principe ergo loco informationes auctor legitimas requirit multaque verſantur in cognitione, vtrum captura ſit legitima nec ne, quæ ſingula recenſere laborioſũ nimis foret: De hac Clar. §. fin. 4. 28. verſ autẽ, circa fin. qui magiſtralem præſcribit methodum ante judicium oculos ſemper habendã, ne errent, ne in ſindicatu, in quo digeruntur errores, teneantur. Vis, vt ego tibi dem tutam, & ſecurã viam capturas relaxandi, noli precio magiſtratus affectare, time Deum, ne te auaritia omnium malorum radix poſſiderat. His ducibus, vix poterit errare, & cũ omnes norunt te rectam mentem habere, nullus erit, qui ad iniuriam, referat, ſi contingat capturã à te ſignari, nec apud Senatum leues hæ excuſationes audiũtur, nã ſicut fabricula non venit appellatione febris, vulnuſculũ appellatione vulneris ita leuibus ductus indiciis captura nullum tibi timorem, incutiet, Scacc. c. 42. nu. 5. in fin.

Innu-

Innumeras quęſtiones ad materiam capturæ pertinentes, vberrime explicat Farinacc. in q. 27. per tot. ad quem, & Scac. de iud. in cau. ciu. & crim. c. 42. tit. de citat. real. ſeu capturà in criminalibus te reiicere magis expedit, quam multa amplectens nihil complecti.

Omnes tamen iudices hortor, niſi vrgentis neceſſitate audeant aliquam detineri facere curialē iniuſſu principis, nā & ſi, qui hoc munus ſubeunt, debeant iuſtitiam conſtanter miniſtrare nulla habita perſonarum acceptione, iuxta illud Salamonis. Noli fieri iudex, niſi virtute valeas diſrumpere hominum iniquitatem; Attamen ita cauendū eſt, ne ipſis Principibus, a quibus pendes, diſpliceas, & ex alieno diſcas periculo. ideo Principes certiores reddas, conſulas. Cautū me reddit exemplum Iacobi Philipi Brābillæ I.C. ac Collegæ mei. Is enim cū cauſa ęris alieni ſeruatis ſeruandis capturā decreuiſſent cōtra Theſaurariū huius ſtatus generalē Cardonū, ita Princeps tāquā aliquod ſcelus comiſiſſet, hōc ęgre tulit, vt ab officio Vicariatus Iuſtitiæ eum ſuſpenderit, cū Princeps conquereretur ante d. detentionē ſuam Excellentiā debuiſſe moueri, qui poſtea inde ad modicū tēpus ſponte ab officiis publicis abdicauit, & receſſit omni librorum ſuppellectile etiam vendita, quod prudenter ab eo, qui multos magiſtratus ſumma cum laude geſſerat factum eſt, iuxta illud Poetæ.

Viuæ

Viue tibi, & long. nomina magna ſuge:
In omnem caſum ſerua ad vnguem circa modum capturæ decernendæ circumſpectas cõſiderationes, Clar. in q. 28. verſ. ſcias, in fin. & memento, q̄ datur officiũ, non autẽ diſcretio.

Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq; fines
Quos vltra, citraq; nequit conſiſtere rectũ,

Quem modũ, & modeſtiam ſi ſeruaſſet amicus quidam meus in ſolio dignitatis poſitus, multos habuiſſet, qui eius infortunia commiſeraci fuiſſent.

Num. 14. verſ. Captura autem

Vidi tamen, quoties periculum eſt, ne birruari ſufficiant in reo detinendo concedi, vt quærelantes cum auxilio amicorum eis aſſiſtant ad exequendam capturam, quod ſatis de iure permittitur, iuxta not. ad l. nõ eſt ſingulis de reg. iur. & late conſului pro Martignono, quod conſilium (ſi per vitam licebit) imprimetur: Addo Follerium in prax. crim. dialog in verb. notatos capiat de perſona, nu. 14. verſ. item caueãt, dummodo occaſio ſcandalis non detur: Quod male obſeruarũt iudices, qui Hiſpanorum militum cohortẽ miſerunt ad detinendum Eg Com. M. Antoniũ Areſinum ſuperioribus annis ad locum Cauenaghi admiſſo de eorum ſocietate Ioann. Paulo Tabula hoſte ſua accerrimo, qui ſtratagemate vtens, quod bannitus foret, deſtinauerat caput ei tanquã bannito, amputare; licet

(Deo

(Deo adiutore opera cuiuſdā ruſtici qui præuiderat horum multitudinem aduenietem, illius manus euaſerit ſummo mane delatus nudus in nemus qui poſtea ſe conſignauit, & innocentiā ſuā demonſtrauit, abſolutioneq; conſecutus eſt. Vides quam periculoſo fuerit licentia illa conceſſa præſato Tabulæ ſeſe Hiſpanis in opem adiungenti: Quin etiā ita mihi perſuadeo, factum illlud cauſam dediſſe, quod interiecto aliquo tempore fuit occiſus proditoriè. Melius fuiſſet, quod hi penes, quos erat clauus Reipublicæ totum incēdiū illud a principio teſtriuxiſſent, quia omne malum naſcens de facili opprimitur, inueteratum fit plerunq. robuſtius, idque in ſimilibus diſcordijs naſcentibus accidit, quod in paruis arbuſculus ad proceritatē auctis, iuxta illud poetæ

Quæ præbet latas arbor ſpectātib. vmbras
Quo primum creuit tempore virga fuit,
Tūc poteras sūma manibus tellure reuelli
Nūc ſtat in immensū viribus aucta ſuis

Qui vero dictas diſcordias aluere vitæ breue tempus habuiſſe ferunt. Iam mihi in hac re tutius eſt ſilentium, quia non licet homini arcana loqui, & os in cœlum ponere.

SVMMARIVM,

1 *Delinquens post capturam examinare debet ſuper his de quibus imputatur.*

2 *Et circa huiuſmodi examen eſt maxima cura inuigilandum.*

Con-

3 Conſtitutum vocatur reorum examẽ, & quare
4 Laus examinantis in quibus conſiſtat.
5 Iudicis diligentia, & verſutia in interrogando, plus operatur, quam tortura ad veritatem à reo exprimendam.
6 Bene examinare eſt difficillimum negotium, & maximi ingenii.
7 Ratio, quare pauci reperiantur criminaliſtæ bene fabricantes proceſſum.
8 Iudices, qui omiſſis debitis interrogatoriis ſtatim ad torturã deueniunt ſunt nebulones magis quam iudices, quia.
9 Tortura eſt remedium ſubſidiarium.
10 Et ab his iudicib. cauẽdũ eſſe auctor monet.
11 Item interrogandi non poteſt tradi certa ratio, & methodus, & quare.
12 Iudex interrogans, tria conſiderare debet.
13 Iudex quæ conſiderare debeat circa perſonam ſuam.
14 Iudex quomodo ſe habeat accingere ad examen reorum.
15 Iudex non debet eſſe timidus, neque temerarius in examinando ob nobilitatem, vel vilitatem rei examinati, quia non debet habere acceptionem perſonarum.
16 Iudex non malefacit vrbanius cum nobili, quam cum ignobili procedendo.
17 Familiaritas cũ reo eſt oĩno euitanda iudici
18 Promiſſione impunitatis non debet uti Iudex ad veritatem eruendam.

Niſi

19 *Niſi alias conſtaret, talem, cui impunitas promittitur, vere delictum commiſiſſe.*

20 *Auctor putat a dicta promiſſione abſtinendum principem conſulendum.*

21 *Iudex criminis naturam, qualitates, & circumſtantias diligenter debet poſſidere.*

22 *Iudex dum proceſſum fabricat, illius ſummarium, debet conficere; vt ſibi quodammodo pro ſpeculo inſeruiat.*

Captis reis quid faciendum, & quę obſeruanda ſint circa perſonam Iudicis. Cap. II.

1 CAptum † delinquentem, & in carceribus detruſum examinare debebis ſuper iis, de quibus ille imputatur; ad effectum, vt ſi poſſibile ſit, ex eius oris propria confeſſione; veritatē habeas facti, de quo agitur. Chart. in
2 ſua pract. interrog. reo lib. 1. cap. 3. num. 6. † propterea erit maxima cura inuigiládū circa
3 huiuſmodi reorū examē, Char. d. c. 3. nu. 32. † quod cōſtitutū vulgo vocant, eòquia à verbo Cōſtitut. ſolet initiū ſumere, Char. in d. pract.
4 lib. 1. c. 1. n. 6. & 7. † Namque haud modica laus eſt bene ordinatè, clare, ſubtiliter, & accommodatè reos interrogare, & mediantibus interrogatoriis illuc adducere, vt vel inuiti
5 veritatem fateantur. † Et ego cognoui non nullos iudices, ita in hoc interrogandi genere verſatos, vt nullis tormētis fere ſemper de

plano

plano ab ipſis reis veritatem haberet, tuncq; dicerent ſe cauſam amiſiſſe cum ad tormẽta deuenire ipſis neceſſarium foret, audiuiq; ipſos reos pluries dicẽtes, ſeſe magis horum interrogatoriis vexari, & premi, & quodammodo adigi ad veritatẽ fatendã, quam vlla cu-
6 iuſuis generis tormẽtorũ vi, & ſeruitia † Et licet videantur hoc negotiũ nõnullis: facilius tamen experto mihi credere, quod difficillimi eſt, & maximi ingenii. Chart. in d. pract. inter-
7 rog. reor. lib. 1 in præfat. nu 3. † & ideo vides tam paucos reperiri, qui proceſſus commendatione dignos fabricent.. Sed nulla eſt difficultas, quam non ſtudium, & exercitatio vincat iuxta illud Virgilianum.

Labor omnia vincit improbus, &c.

8 † Debebis ergo patienter reos interrogare, & longa interrogatoriorum, & argumentorum ſerie cauſam examinare, ſicque veritatẽ
9 facti extorquere conari, † non autẽ ſtatim ad tormenta nulla rei geſtæ ratione habita proſilire; etenim aliquando dũ ſeuerius admiſſum vendicare feſtinas, nullo legum temperamento adhibito iniuſtam pœnam eligere, & innoxium indignis ſuppliciis afficere potes. Quod profecto impium eſſet, & diſpendiũ irriparabile afferens, & nullo vnquam homini facto reſarciendum, Blanc. in tract. de in d. in epiſt. nũcupat. ad ſcolaſticos, legum ſtudioſos, Clar
10 q. 64. verſ. debet etiã † Cõſideres velim tortu-

ram eſſe remedium ſubſidiarum, quod ita vocatum fuit, quia tunc ſolum ad illud confugiẽdum eſſe voluerunt maiores noſtri, quando alia remedia fuerunt fruſtra tentata.

Vt igitur ad rem proprius accedam. Vellẽ ego quidem veras tibi tradere regulas, certamque præſcribere methodum interrogãdi reos
11 verum cum facta, & negocia, ſuper quibus examina fieri contingunt, tã varia ſint, crede mihi, non poteſt ab aliquo certa ratio, & methodus prẹſcribi, l.neq; leges, cum glo.magna ibi, ff.de leg. Ne tamẽ hẹc inanis habeatur nõ nulla generalia tibi in mediũ afferã, vnde artẽ quandam, & regulam interrogandi haud difficulter poteris per temetipſum haurire, & colligere, Arg.tex.in l.non oẽs, & l.ſeq.ff.de leg
12 † Tria igitur tibi ante oculos conſiderãda proponeres.

Primo perſonam tuam examinare, & interrogare volentis.

Secundò, perſonã rei, ad quẽ examinãdum te confers, & a quo veritatem, cupidis elicere

Tertiò, negocium, & cauſam quẹ tractatur.
13 † Quod perſonam tuã illud in primis monitum te volo, vt Deũ timeas, animã mundã habeas, mente, & corpore in opus, quod aggredieris, incumbas veritatẽ ſolam, prout ſuperius dixi, perquiras, Clar.in pract.interrog. reorum lib.2.c.1.n.2.& ſeqq. illius tantummodo indagatorem eſſe, ac miniſtrum iuſtitiæ

G hoc

hoc eſt ipſius Dei optimi maximi, à quo omnis dimanat iuſtitia, memoria ſemper repetas
14 Scap. de iur. non ſcrip. lib. 5. c. 122. nu. 6. deinde ita te ad examen accinges, vt omni paſſione penitus ſpoliatus exiſtas, nullámque habeas perſonarum acceptationẽ, Foller. in ſua pract. in verbo ſtudẽt ſe ornare, nu. 5. Sed ipſos reos ſiue pauperes ſint, ſiue diuites, ſiue nobiles, ſiue ignobiles, ſiue priuatos, ſiue in magiſtratu cõſtitutos æquis oculis reſpicias, ac ſi nullũ inter eos diſcrimen intercederet. Foller. vbi
15 ſup. d. nu. 1. Nunquam te timidiorem ad veritatem indagandã faciat ipſa nobilitas, ipſe magiſtratus, ipſe diuitiæ, nunquã te ad illam reperiendam temerarium, & participem reddat ipſa paupertas, humilitas perſonę, aut dignitatis deficientia, ſed omnes reos ita ſemper habeto ac ſi eiuſdem eſſent qualitatis, ſtatus, & conditionis, eademq. ſeueritas, & grauitas, ac maieſtas ſit tibi ſemper erga quoſcumq. Foller. in
16 d. verbo ſtudeant ſe ornare. nu. 6. Non tamen male te facturum auderem aſſerere, ſi aliquáto vrbanius cum nobili, quam cum ignobili te geſſeris, puta ſedenrem examinando, vultum precatiorem preſeferendo, verbis leuioribus vtendo, monet enim quandoque modeſtia iudicis eum, quẽ rigore duriorem reddidiſſet. Et
17 familiariter etiã cum reis agere caueas, quia inde contemptio naſcitur dignitatis, Chart. in
18 pract. interog. reo. lib. 2. c. 3. nu. 7. & 8. Impuni-

nitatis promiſſione nunquã reum ad confiten dum compellas, præſertim ſi promiſſam impu
19 nitatem minime præſtare poſſis, aut velis: eſt enim quædam proditionis ſpecies, a qua iudices Deum timentes ſemper vidi abſtinere, & quidem meo iudicio rectã, † ſed melius faciũ
20 illi, qui vbi caſus occurrit, & plures ſunt complices alicuius grauis facinoris, & difficultes veritas habere poteſt, conſulto Principe, & de eius mandato impunitatem confitenti polliceantur, & ita ego fieri vidi a magnis viris.

† Præter bene aduertere, vt criminis, de quo
21 agitur, naturam, eiuſque qualitates, circumſtantias diligenter poſſideas, Char. d. pract. lib 2. c. 2 num. 1. indiciorum ex proceſſu reſultantium plenam notitiam habeas, illaq. memoria teneas, vt plenius, & facilius tibi interrogãdi, & arguendi ſuppetat materia. Chart. d. pract. lib. 2. cap. 2. num. 2.

† Poſtremo illud omnino obſeruabis, vt
22 dum proceſſus formatur, illius ſemper ſummarium conficias, ita enim quaſi in ſpeculo facillime in eo videbis, quid faciendum, quid omittendum ſit, quid plenius, quid leuius, attingendum, proceſſum cum maximo tuo honore ad debitum finem produces.

SCHOLIA IN CAP. II.

MIro quodã, & faciliori ordine proſequitur auctor, quale debẽt eſſe munus iudi

cis in examinando, in quo plus valet hominis prudentia, ac iudicium a natura ingenitum, quam librorum aſſidua reuolutio. Animaduerti enim aliquos, & ſi doctos; attamen ita obtuſos, vt quicquid potius eis eſſet committendũ, quã vt reũ aliquẽ examinent. Quis dictior F. Gãbarana Senatore, olim publico profeſſore in Ticinen. Gymnaſio, ac in iure canonico pręceptore meo. Quis eo tradior in excipiẽda negociorum forenſium qualitate, quã ſuã tarditatem ipſemet accuſabat. Si literarum periciam, & eloquẽtiæ vim requiſiuiſſes, nullus ei erat præponendus. Si tamen proceſſus criminalis ei formandus erat crimin. Notarij ad eũ accedere recuſabant, quod tanquam bos antiquus grauiter figeret pedem, qui ſuper ſingulis inſiſteret, quæ momento temporis erant percipienda. Quantũ ergo poſſit hæc diligentia multoties ſum expertus, paucis præſertim ab hinc diebus, quibus detinebatur quidã piſtor, qui puerum ann. 12. in via publica prope locum Albini ab hac ciuitate per 10. milliara diſtante occiderat. Cum vero nulla, aut leuiſſima inuenirentur indicia, hoc dempto, quod viſus erat ſuper equa ſimili illi, quæ à puero ablata fuerat per eum, & ſociũ, per noctẽ fere integram illius examini ita incubuit, vt cũ poſtea faſſus fuiſſet adhibito taxillo, profeſſus fuerit, ſe illud delictũ confeſſũ fuiſſe, nõ quæſtionibus victum, ſed ex vehementia adhibita

hibita per me, & in examinando; & interrogãdo, nec intermiſſa diligẽtia, nõ quia tormentorum vis in eo aliquid operaretur, qui corpus ad ea induratam habebat. Tandem ad caudam equi alligatus per hanc Vrbẽ tractus pœnas dedit tanti ſceleris.

Huius examinis plura habes apud Chartar. add à quo Author. collegit.

De examine quod Conſtitutũ appellámus loquitur Clar. q.45. verſ. Scias autem, & quo tramite debeat iudex procedere in examinando multa, Clar. ibi verſ. debet autem iudex.

Plurimas autem quæſtiones huc pertinẽtes examinat, Scacc. cap. 88. pluries à me citatus.

Num. 12. Tria.

DE timore Dei, quem debet habere Iudex tradit idem Scacc. n 4. verſic. Debet, & denique cætera requiſita plenius, quam his cõmemorat.

Num. 18. Impunitatis.

CAutelæ, fictiones, ſimulationes an ſint licitæ, interrogãdis reis, & an liceat iudici promittere reo impunitatem ad eruendam veritatẽ delicti, & cõfeſſio extorta noceat reo quo ad pænam, Scacc. de cap. 06. nu. 35. 36. 37.

Num. 20, Sed melius.

HAec impunitas Mediolani non conceditur, niſi vbi difficulter veritas haberi po-

Digitized by Google

teſt delinquentibus, & licet ſi de reſeruatis Principi. Attamen non ſoles concedere, niſi communicato negocio cum Senatu Excell. iuxta criminum qualitatem eam concedendã eſſe, vel denegandam a Principe conſulit.

Concedit etiam his impunitates ad tẽpus quas ſaluum conductum appellamus reis, qui detegere ſocios criminis ſunt parati, puta ad menſem. Et plures ſunt horum ſaluorũ con ductuum, quas fidantia, etiam appellamus, formulæ in formulario Senatus Excell. manu ſcripto, ac dono dato à M. Antonio Lãpugna nolegum ſtudioſo ex ſorore nepte mihi cariſſimo quod adhuc penes ſeruatur.

Parum tamen eſt fidendum de his impunitatibus, nam per multæ inuenitur cauſæ, ad eas euertendas. Et memini ſuperioribus annis fuiſſe inductum quendam iuuenem Compoſtanum nomine à quodam Cauſidico, qui eius defenſionem ſuſceperat, ad confiten- quod ipſe vna cum aliis ſocijs expoliauerant nocte domum cuiuſdam Ianuenſis locupletiſſimi. Erat enim hic carceratus ex conſcientia ill. Præſidis Senatus Iacobi Ricardi, nullis contra eũ exiſtẽtibus indiciis, mox relaxandus. Fuit publicatum eo tempore edictum Principis, quod qui claro poſuiſſet d. rapinam, impunitate gauderet, etiam quod eſſet carceratus, modo non eſſet principallis. Perſuadente Cauſidico (vt fertur) precio corrupto, ac colludente cũ ianuen

nuen cõfeſſus eſt,de quo Cauſidico apud me illacrimans conqueſtus eſt.denique ad furcas traditus fuit tanquam non purificaſſet condi tiones in impunitate appoſitas. Pro eo reddid conſilium parum ab euentu fructuoſum non piget tamen illud inſerere meis reſponſis pro die euulgandis.

Rurſus cũ quidã iuuenis Io. Baptiſta Gambaloyta fuiſſet imputatus, quod de mandato fratris ſui Octauii Phyſici in inſidijs poſitus vulneraſſet eam, quæ d. Medici amaſia erat, & pro hoc mandato detineretur, obtinuit impunitatem à Sen. Excell. & cũ eſſet bannitus capitaliter ob accipitres ad ſtratam ereptos inſtitore ego, ac primarii patritij noſtri Hermetis Vicecomitis, & ſponte, conſtituto ſub fiducia impunitatis, cõpertum eſt, quod fuerat cõceſſa contra ſtilum Cancellariæ per errorem. nec ſolere, nec debere Senatũ inconſulto Principe d. impunitates concedere. Tunc me nõ mediocris timor iuuaſit; ne quid culpæ meæ adſcriberetur, qui tamen diligenter inſpexerã & preces compilaueram, & legerã decretũ Senatus iuxta ſupplicationem. Tandem Senatus ſtatuit, ei terminum ad recedendum è carceribus trium dierum, vel ad liberum an vellet vt beneficio dictæ impunitatis. Conſui, vt citra moram recederet, nec mortalium vlli ſalutem ſuam committeret paruit ille, qui poſtea ſuper territorio Cremẽſis occiſus eſt. Poſt

illud tempus nunquã amplius ſum auſus quẽ piam in carceribus ſub auſpicio conſiliorum meorum pręſentare, & adhuc in eadem volun tate, & ſententia permaneo, permaneboque, cum periculoſa ſit res, arcuſatos ad carceres adducere, quos haud certo ſcias te è carceribus educturũ. Neq; enim mihi vnius è noſtratibus Doctoribus exemplum inſequi videtur, quo Conſultore cum cliens ſuos carceres in greſſus fuiſſet, & ab eo magnam pecuniarum quantitatem habuiſſet; tandem ad perpetuas triremes damnatus eſt, quo audito per Docto rem conſulentem in hæc verba prorupit, Stà troppo bene, meritaua eſſere appiccato, ch'egli era vn ghiotto degno di mille morti.

De hac impunitate, & an expediat concedi plura apud Gregor. Magalot. de ſaluo cõduct. Farinac. de carcer. q. 29 fere per to. Iacob. Me noch. conſ. 100. n. 189. lib. 1. & de arbitr. iudic. caſ. 337. vbi latè agit de impunitate cõceden. bannito, quando concedi poſſit; & de pænis violantium ſaluos conductus, &c. Surd decis. Mantuan. 307. conceditur. Ioachim Minſing. obſeruat. 28. Cenſit, remiſs. plura in famoſiſſimo conſilio Tib. Decian. 96. volum. 2. quod reſponſum redditum eſt in cauſa corã Senatu ampliſſimo vertente, a quo petebatur per Ca pit. Vincentium Locatellum Cremonen. ſaluus conductus pro aliis delictis, præterquam a rapina, (quam robariam appellamus) cuiuſ-
dam

Digitized by Google

dam Hebræi: Verum negata fuit prædicta impunitas, vt audiui, & ſępè mihi euenit pétere ſaluos conductus pro vuo delicto remanẽte cõdemnatione quo ad alias condemnationes ſecutas, dicebamq. nil derire Fiſco, quod indulgeretur ſecuritas hæc pro vno delicto tãtum, attamen nunquam impetrare hoc potuit etiam quod præſentatio illius vtilis foret, & neceſſaria alteri, qui de eodem delicto eo cõmiſſo arguebatur, & plurimum ſit deferendũ hominum innocentiæ, & ſcio quod in cauſa Egr. Iacobi Sicci imputati de homicido, & confeſſi, cum adduceretur, confesſionẽ eſſe extortã per tormenta exquiſita coram D. Fiſcali Serponto, & eum qui occidit, paratum eſſe ſe conſignare, modo reſpectu aliorum delictorũ impunitas concederetur: attamen à Senatu Excell. repulſam paſſus eſt, & caput ei fuit amputatum, quam vereor fuiſſe illius homicidij innocentem, licet ipſe eam mortem pie tempore ſupplicii aſcribere aliis delictis occultis, quorum pœna ad eam vſque diem dilata fuerat; quod totum pendet à prouidentia ſummi illius Opificis.

Solebat etiã Senatus concedere ſaluum cõductũ homicidę volenti facere pacem ad tẽpus, ſeu ſpatiũ menſis, ſed perraro, & hoc fuit ante Cæſar. Conſtitutiones; nam poſt, nũ quã.

Dantur autem indiſtiuctè ad detegendos ſocios, & complices, vt per menſem accedere

ad officium poſſint, & ſocios criminis manifeſtare.

Dantur etiam in forma pro nó delatis, nec indicia, ſemperq; ſolent qui ſe conſignant ſecum geſtare ſimiles ſaluos conductus verétes inimicorũ inſidias, & proditiones, & falſas accuſationes, vel quia immundam habeant conſcientiam.

Et nunc quidam eques ſe pro vna cauſa cóſignauit cum ſimili ſecuritate, verum interea quidam alius fuit ad carceres adductus, qui faſſus eſt, ſe in quodam Caſtro occidiſſe quédá cum eo, & expoliaſſe. de quo delicto, & ſi non poſſit agi ſtante ſolita ſalui conductus forma cóceſſ. Attamen hoc grauat ſatis eius opinionem pro eo delicto, pro quo ſe ſponte præſentauit.

Conceditur etiam a Senatu saluus conductus bannito, ſiue alias, reo, vt ad perhibendũ teſtimonium, ſiue repetẽdum compareat, & ſolet addi, vt recta via incedat, neq; huc illuc vagetur,

Bannito etiam arbitrio Senatus cóceditur vt pro alio delicto ſibi imputato comparere poſſit.

Scias tamen in concedendis immunitatibus debere ſuperiores prius elaborare, an aliunde veritas haberi poſſit, cũ hoc remedium ſecuritatis concedendæ delinquẽtibus ſit ſubſidiarium, nec niſi neceſſitate vrgente ei locus eſſe

debeat

debeat, quo caſu etiã premia per cridas Principis reuelantibus pręponuntur. Verum materiam hanc onerare nolo amplius.

Numero 21.

IVbebam ego Notarijs, dum Iudex eſſem, vt aſteriſco aliquo notarēt loco teſtiũ magis ad delictum conferentia, ita, & rei, qualitates confeſſiones, & ijs vterentur tanquam iudicibus futuræ, vel eorum diligentiæ, vel Iudicis. Dum veluti ad manum habentur ea, ſuper quibus reus examinãdus eſt, idque maxime fieri ſolet eo tempore, quo fit reo monitio, nã quę in multas partes proceſſus ſunt diſperſa, colliguntur, & eis tenetur reus reſpondere. Nam plus valet inſpectio reſultantium ex proceſſu quam ſollicita digeſtorum reuolutio. Multo plura ſuppeditabit tibi Carthar. de interrog. reis lib. 2. cap. 2

SVMMARIVM.

1 *Iudex quæ obſeruare debeat circa perſonã inquiſiti, vt interrogãdi ſibi ſuppetat materia*

2 *De his quæ ſunt corporis munera.*

3 *De his quæ ad animam pertinent.*

4 *De his quæ ſunt fortunæ.*

5 *Quæ conſideranda ante, in, & poſt delictum ad requirendam copiam interrogandi.*

6 *Locus Ciceronis facientis ad prædicta.*

7 *Qualitas perſonarum etiam normam, & modum interrogandi ſubminiſtrat.*

8 *Perſona grauis qualiter examinando.*

Digitized by Google

9 *Perſona leuis & ſimplex qualiter examinãda.*
10 *Doctus, quomodo examinandus.*
11 *Pertinax ſuſpectus, vel verboſus, quomodo.*
12 *Timidus, quomodo.*
13 *Ambitioſus, quomodo.*
14 *Solitus delinquere, quo ordine ſit interrogãdus*
15 *Deſperatio ſalutis in reo maxima potentia ad inducendum illum ad confitendum.*
16 *Item ponere illi ante oculos, quod multi dicta de cauſa vexantur.*

Quæ obſeruanda ſint circa reorum perſonas. Cap. III.

1 Circa † reorum perſonas plura erunt adducenda; quæ tibi copiã interrogandi,
2 argumentandiq; ſuppeditabunt, † puta ætas, ſexus, valetudo, figura vires, natio, quæ ſunt corporis virtutes, vitia, ſtudia, arte inertia, quę ad
3 animũ pertinent † genus affinitatis, amicitiæ
4 opes honores † quæ ſunt fortunæ munera; an ira, odio, amore, metu, ſpe, vel cupiditate, ad delinquendum moueri potuerit, vbi fuerit, vbi viſus ſit, & in cuius, vel quorum ſocietat an aliquid præparauerit, an cum aliquo ſermonem fecerit, vel aliquem conuenerit, an ſocios fautores, particeps, & auxiliatores aliquos habuerit, an in aliquo loco pręter ſolitum, vel alieno tempore, aut abſque cauſa, vel cum

cum non conſueto habitu, aut cum certo
armorum genere,aut cum aliquibus bonis,
aut certa cum pecunia,vel inſtrumentis viſus
fuerit,an fecerit, vel dixerit aliquid quod ad
5 delictum inſerat,puta minas, iactationes, ver-
ba, timorem,vel ſpem pręferentia,fugã,men-
dacia inueriſimilia, vel aliquid nõ fecerit, nec
dixerit,quod facere,& dicere oportebat, vel
è contra.& huiuſmodi,quæ reſpiciunt cauſas,
& tempora, vel antequam delictum cõmitta-
tur,aut dũ committitur, vel poſtquam cõmiſ-
ſum eſt,item loca,modum,& facultates.Frãc.
Caſen in tract.de arte, & ratione in criminũ
6 cauſis defferendi.fol.16 17.& 18.Et illa Cice
ronis, lib.2. de inuent. erunt etiam ſummo-
pere conſiderãda dum ait,quare,quo cõſilio,
qua ſpe perficiendi,quidque factũ ſit, cur hoc
modo potius,quam illo,cur nullo auditore,
aut cur hoc,cur nemo ſit cõſcius,aut cur hic
ſit,cur hoc ante factum non ſit,cur hoc in ipſo
negotio,cur hoc poſt negotium,aut quid ſa-
ctum de induſtria,aut quid rẽ ipſam conſecu-
tum ſit, conſtet ne oratio,aut cum re,aut ipſa
ſecum hoc huius ne rei ſignum ſit,an illius,an
huius illius,& vtrius potius,& quid factũ, ſit
quid non oportuerit,aut non factũ quod opor
tuerit,prædicta omnia affluenter ex perſona
7 rei materiam ipſum interrogandi ſuppedita-
bunt,† Præterea qualitas perſonarum nõ tan-
tum materiam,ſed modum etiam,& normam

in

8 interrogandi tibi præbebit † etenim ſi inquiſitus erit perſona grauis erit diligenter, & cum aliquo etiam decore, vt ſuperius dixi, examinandus.

9 † ſi leuis, & ſimplex ſimplici interrogatione, & rationibus ab ipſa natura deductis erit vtendum:

10 † ſi doctus rationibus ſolidis, locis topicis, ex proceſſu deſumptis concertandum erit:

11 † ſi pertinax ſuſpectus, vel verboſus diligentius tibi inſiſtendum erit pluribus ille verbis, pluribus interrogationibus etiam alienis, nempe, an ſederet, quibus veſtimẽtis eſſet indutus, an tẽpus eſſet nubilioſũ an ſerenũ, an locus planus, an accliuis, & aliis ſimilibus leuibus interrogationibus defatigãdus erit de his omnibus habes per Petrũ Gregorium Tholoſanum in ſua ſyntaxi artis mirabilis, lib, 1. cap. 3. Chart in ſua pract. interrog.

12 reor. lib. 2, cap. 3. nu. 1. vſque ad n. 5. §. ſi timidus minę ipſum terrebunt, & ad veritatem fatendam cõpellent, ſi iracundus, tãto magis erit

13 concitandus donec quieſcat: † ſi ambitioſus vtile erit illa deducere, vnde magis inſtari eũ contingat. Chart d. c. 2, nu. 6. & ſeqq. Ea enim in medium afferendo, quæ ipſius ambitionem tanto magis excitant, facile ipſum reum ad veritatem propalandam coges Si erit ſolitus

14 delinquere, bonum erit quandoque non ordinatim procedere, ſeu ordinem ipſum inuertere, & cominus digladiari, iſti enim habeat præſumptionem cõtra ſe, vt Blanc. in ſuo tract.

De-

15 † Demum producere reum ad illam credulitatem maximum donum ſe a Deo Opt. Max. reportaſſe, quod non occiſus fuerit, vel alio modo petitierit, vt difficulter animã ſeruare poſſet, cui cum captus fuerit, facillime conſulere, illamque ſe ſeruaturum, eſſe pluribus de cauſis ſperare poteſt ſimilia præſepe illum, vel inuitum ad veritatem fatendum inducit, vide Franc. Caſen. in tract. de arte, ac ratione
16 in criminum cauſis differen. fol. mihi 21. † Inducit etiam ponere illi ante oculos, quod multi pro crimine commiſſo, de quo ille inquiritur, vexantur, dum curia verſatur in incerto, & ideo, vt ne illi indebite defatigẽtur crimen fateatur, vt ego prędicta pluries expertus sũt & multa alia tibi quaſi arena ſucurrent, quibus veritatem facti extorquere valeat, ſi prudens, & cautus fueris omnia diligenter perpendendo.

SCOLIA IN CAP. III.

SI circa obſeruationes interrogandis reis adhibendas, quis eſſet verba facturus inexplicabili ſe implicaret labyrintho, cũ totũ iudiciorũ materiam amplecteretur, quæ ſumuntur ex his conſiderationibus, quas hic congerit auctor. Neque enim fieri poteſt, quod tibi ignores, quæ,

qua-

qualiaque indicia ſint neceſſaria ad cōſtituendum reum, vel de per ſe, vel aliis adminiculis admixta, & iuncta, ſcire te poſſe, quomodo reus ſit examinandus. Magnum eſt Chaos interrogationum, quas accommodare de qualitatem rei, cum loci delicti, tum aliarum circumſtantiarum, expedit, vnde tibi propria quorumcumque indiciorum loco diſpoſita, quæ ſint eorum natura, & vis, & petenda ſūt. Nec credas ſingulas interrogationes ſingulis conuenire, ſed explorandum eſt in primis inſpecta qualitate indiciorum, quæ magis vni, quam alteri apta ſit, & ex qua veritatem delicti magis ſis habiturus, & niſi valeas ingenio, & prudentia, & de tuo theſauro aliquid proferas, nulla tibi authoris ſuffragabitur praxis. Scito tibi vtilius futurum ab hoc munere abſtinere, quam vt inſcitia tua, quæ latere homines poteſt, palam deprehendatur. Magiſtratus enim virum aperit. Quod in hac Ciuitate cōtingit aliquibus, qui ſtatim honoribus, quos adepti ſunt, minus idonei, licet ſummæ forent integritate, omnium indicio ſunt habiti, cum penderent ab inſtructione aliquorum notariorum, per quos facile erat in manifeſtos errores incedere (quod omnium inſulſum eſt) arbitrantes ſcientiam a ſtilo regi, cum quæ iuris ſint, ignorent.

Vt autem vtiliora in hac interrogandorum reorum praxi recenſeam, ac ſeligam, ſciendū

eſt;

eſt, tenendas, promouendaſq. delicti circumſtantias, quas reus inficiari non poſſit. Nam tunc horreſcit animus, expaueſcit, nec deliberandi conſilium inuenit, ſed inuitus impellitur ad veritatem fatendum, imprudenſq. elabitur, neſcius ſe extricare ab interrogatoriorum indiſſolubili nodo, eſt etenim magnus pauor his, qui operantur malum. Sic os obturat læſa conſcientia, imponit ſilentium. Quod ex Franc. Pegna ad directorium Eymerici tradit Scaccia cap. 86. n. 44. verſ. duodecimo. Vnde mihi ſatis damnandus videtur horum Notariorum, mos qui tot ſuperfluas interrogationes aggregant, ſuper floſculis inſiſtunt ignari, quanta vis inſit in his interrogatoriis, quæ nocentem vulnerant, ſenſum adimunt, neque ſui memorem ferè eſſe ſinunt

Neque accedo Scacciæ dicenti nu. 45. verſ. decimotertio. licet multum eruditè loquatur, quod grauiora interrogatoria ad finem reſeruentur, niſi eo caſu, quo Iudex continuat examé nulla data intermiſſione, tunc verè defeſſus illaqueantur, cum quid reſpõdeat ſibi prómptum nõ eſt, nam ſi reliquum examen differatur in aliam diem, vires reaſſumuntur, ipſaq. nox cogitationis mater ad reſpondendum inſtruit, reſponſiones captioſas ſuppeditãs, præſertim cú negocium tibi eſt cum verſato, calliditate ſua edocto Iudicis eludere indagationem à Notario contendendo, vt ſuum examé

H ſibi

ſibi legatur, (quod Notarius facere cogitur) declarando tamen, vt per eundem S. acc. ibid. nu. 48. magiſtraliter loquentem, vt ad mentiē dum ſit paratior. Magna eſt tibi opus patientia, nec à reo auertenda facies, nec admittendum, vt aditus ad eū alloquendū cuiquā fiat. Si poteſt remouere birruarios, cuſtodes rei, ſint principes conſiliorū tuorū, & præſertim quādo reus criminis participes nominat, Noſti horū naturam, moreſque qui ſtatim in plateas in circulos omnia deferāt. Deficeret magis dies, quam ſcribēdi materia, ſi exactè tractare vellē, quale ſit munus iudicis circa has interrogationes; ſatis eſt te nouiſſe hanc artē interrogandi eſſe arbitrariam, nec certis præceptis diffinitam induſtriam tamen, & quæ nō cuique patet, ſed his quorum ingenii benigna vena eſt.

Si ſapis, innumeris vſibus aptus eris.

Pauca hæc monuiſſe ſat eſt, ne additiones, quæ breuiores eſſe debent, quam ſit materia, cui adiiciuntur: officium ſuum egrediantur, nec menſuram ſuam ſeruent.

SVMMARIVM.

1 *Titulus criminis eſt in primis inueſtigandus.*

2 *Delicta nominata ſunt, ea, quæ certis titulis comprehenduntur, & quæ ſint.*

3 *Delicta innominata ſunt ea, quæ proprio carēt nomine, & quæ ſint.*

4 *Stellionatus nomē omnia comprehendit crimi*

na non nominata.

5 *Qualitates delictorum ſunt etiã conſideranda*

Quę obſeruanda ſint circa rem, & negotium, de quo agitur. Cap. IV

CIrca rẽ ipſam, negotiũ, & delictũ, de quo agitur, illud in primis attendendum eſt,
1 videlicet, † vt titulũ criminis inueſtiges. Clar. in §. 1. in princcip. puta an furtus, an raptus, an homicidium an aſſaſſinium, an adulterium, an
2 fornicatio ſit, & ſimilia, quæ delicta dicuntur nominata, habent enim ſuos certos titulos.
3 Clar. in d. 1. verſ. habes etiam, † quædam autem delicta reperiuntur: quæ proprio carent nomine, verum ſub generali titulo accomodantur: nempe ſtellionatus, quod quidem criminis nomen omnia comprehendit crimina
4 non † nominata, Boſſ. in ſua pract. crim. in tit. de crimine ſtellionatus. Vbi vero criminis ti-
5 tulũ repereris † qualitatem delicti conſiderabis an graue, an leue ſit, an patens, ac occultum, an difficilis an facilis probationis, an frequens, an de raro contingens, an turpe, an aliquo honeſtatis titulo velatum, an publicum, an priuatum, an ex officio tantũ, an etiam ad alicuius offenſi inſtantiam de eo tractetur, an profanum, an eccleſiaſticum, an exemplare, an habet conſequentias aliquas, an doloſum, an caſuale, Petr. Greg. Tholoſanus in d. ſua Syn.

Digitized by Google

taxi,lib.1.cap 3.Clar. §.1 per totum,an in ſenem,an in puerum, an in perſonam honeſtam vel turpem an in magiſtratum, vel priuatum, an à vile,an à potenti,an ab eo,quem minime oportebat.an ab alieno,an à coniuncto, an in die feſto, aut aliter ſolemni, an in foro, an in Templo commiſſus ſit,an domi,an coram populo, an coram Iudice, an grauiter,an contumelioſe, an veneno, an ferro, an igne, an pecuniis,an ex inimicis, an proditoriè, in qua parte corporis ſecutum ſit vulnus, vnde arma vel alia inſtrumenta ſumpta ſint, quid de illis factum ſit,& alia ſimilia. Pulcherrimus text. in l. aut facta ff.de pen. Franc. Caſen. in tract. de arte,& ratione in criminũ cauſis deferendi folio mihi 25. & 26. quibus conſideratis non modo culpam interrogandi conſequentis,ſed etiam quę ſimpliciter,quæ accuratè tractanda ſint dignoſcens, quando rigoroſe, quando placide agendum ſit:quando ordo ſeruandus, quando ille inuertendus, & demum ipſa delictorum qualitas modo pro calcaribus ad delictum ipſum,tam de plano,quam per tormenta celeritur inueſtigandum, inueniendum, & puniendum inſeruiet modo proceſſum tuum tanquam frenum cohibebit, vt ne nimis propere progrediaris, ſed lenta quadam feſtinatione adillius complementum preuenias, vt experientia manifeſtè te docebit.

SCHO-

Digitized by Google

SCHOLIA IN CAP. IV.

FAtuus eſſet Iudex, qui procederet contra aliquem vti delinquentem, niſi criminis titulum, & nomen ſciret probeq. teneret. Inde laudo non illorũ *Iudicum* morẽ, qui in prælu dio relationum criminalium præmittunt hoc modo. *Agitur* P.R. *de crimine homicidij in pura, rixa, &c. ſic de ſingulis.*

Hoc reo magis ſcire expedit, ne cõſtituas in periculo, & inſipidi non ſubeas, & ſubditos fatiges iudicio criminali, quod ciuiliter forſan erit tractandum inſpecto decreto, quod crimi naliter procedi non poſſit in re habente originem a contractu, nam terminorum ignoran tia, & cœcitas multas parit confuſiones.

Cæterum prudenter auctor poſtquam exa minauit ea, quæ reſpiciunt perſonã rei in præcedenti capitulo, nunc ſummatis tangit ea, quæ rem, & negocium ipſum, de quo agitur, reſpiciunt. Hanc bimembrem diuiſionem lau dat Scaccia d. cap. 86. nu. 25. quem ſeruaueris ordinẽ, tutus non inanis erit labor, & ictu oculi te leuabis ab hac mole, & pondere inſa ciendi ſine ordine quæcumque buccam im premeditate veniunt. Scire enim, & neſcire quo ordine quid facias, non eſt perfectę cogni tionis. Teſte D. Ambroſio tutelari noſtræ Vr bis. Qua in re non pigebit me pulcherrimam eiuſdem Scacciæ comparationẽ referre, quod

extructuris ædificia non ſufficit materiam parare, ſcilicet lapides, cementa, ligna ad fabricam apta, ſed manu artificis opus eſt, quæ ſingula diſponat ordinate, prout vnamquamque nouerit eſſe aptam, & extructioni idoneam.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo incipiendæ, quomodo tractandæ, quomodo perficiendæ cauſæ ſint*

2 *Omnia non debent eodem modo incboari, geri, aut abſolui.*

3 *Qualitas perſonarum, delictorum, & indiciorũ obſeruanda eſt in examinibus faciendis.*

4 *Interrogatoria, qualia eſſe debent.*

5 *Intergatorijs debet ſtricte per reos reſpõderi*

6 *Interrogatoria debet pedetentim, & per gradus ad finem optatum producere.*

7 *Iudex interrogando certum ſcopum habere debet, quo telum dirigat.*

8 *Iudex quomodo in interrogando ſe gerere debeat.*

9 *Inſtrumentis, ſcripturis, & depoſitionibus teſtium eſt conuincendus reus.*

10 *Et ſi prædicta deſint, ad coniecturas deueniendum eſt.*

11 *Coniectura, quid ſit demonſtratur.*

12 *Coniecturæ loci, qui ſint in primis.*

13 *Coniectura in veriſimilibus conſiſtit.*

14 *Veriſimilium partes, & membra, quæ ſint.*

15 *Argumentorum loci ſecundum Ciceronem.*

16 *Iudex in differendo cum reo, qualiter ſe gerere*

rere debeat.

17 Iudex officium ſuum audacter adminiſtrare debet, & debet oſtendere ſe eſſe bene informatum de veritate facti de quo agitur.

18 Suggeſtiones omnino vitandæ ſunt.

19 Et tam circa loca, tempora, & cauſas, quam circa perſonas nominandas, & alias facti circumſtantias.

20 Confeſſio per ſuggeſtiones extorta nulla eſt.

21 Niſi indicia talia præcederent, vt ex illis iudex ſcire poſſet, reũ tale delictũ commiſiſſe:

22 Quia tunc in ſpecie licet interrogare.

23 Teſtium depoſitiones qualiter, & quomodò legendæ ſint reis.

24 Reis ſtãtibus in tormentis cauendũ eſt ab expreſſione ſpeciarum, & circumſtantiarum.

25 Et ratio adducitur quare.

26 Suggeſtiones ita ſunt vitandæ, vt nedum culpa, ſed ſuſpicio quoq; culpæ ab eſſe videatur.

27 Bonum eſt aliquando circumſtantiam aliquã exprimere, & ratio quare.

28 Ideo hoc erit arbitrio iudicis relinquendum.

29 Conſilium auctoris circa prædictarum qualitatũ & circũſtãtiarũ expreſſionem, & n. 30

30 Et idem obſeruandum dicit circa ſocios nominandos.

31 Niſi certa contra certos adeſſet indicia, quia tunc licet ſpeciatim, & nominatum interrogare.

32 Interrogatoria debet ordinatim componi.

Digitized by Google

extructuris ædificia non ſufficit materiam parare, ſcilicet lapides, cementa, ligna ad fabrican. apta, ſed manu artificis opus eſt, quæ ſingula diſponat ordinate, prout vnamquamque nouerit eſſe aptam, & extructioni idoneam.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo incipiendæ, quomodo tractandæ, quo modo perficiendæ cauſæ ſint.*

2 *Omnia non debent eodem modo inchoari, geri, aut abſolui.*

3 *Qualitas perſonarum, delictorum, & indiciorũ obſeruanda eſt in examinibus faciendis.*

4 *Interrogatoria, qualia eſſe debent.*

5 *Intertgatorijs debet ſtrictè per reos reſpõderi*

6 *Interrogatoria debet pedetentim, & per gradus ad finem optatum producere.*

7 *Iudex interrogando certum ſcopum habere debet, quo telum dirigat.*

8 *Iudex quomodo in interrogando ſe gerere debeat.*

9 *Inſtrumentis, ſcripturis, & depoſitionibus teſtium eſt conuincendus reus.*

10 *Et ſi prædicta deſint, ad coniecturas deueniendum eſt.*

11 *Coniectura, quid ſit demonſtratur.*

12 *Coniecturæ loci, qui ſint in primis.*

13 *Coniectura in veriſimilibus conſiſtit.*

14 *Veriſimilium partes, & membra, quæ ſint,*

15 *Argumentorum loci ſecundum Ciceronem.*

16 *Iudex in diſſerendo cum reo, qualiter ſe gerere*

rere debeat.

17 *Iudex officium ſuum audacter adminiſtrare debet, & debet oſtendere ſe eſſe bene informatum de veritate facti de quo agitur.*

18 *Suggeſtiones omnino vitandæ ſunt.*

19 *Et tam circa loca, tempora, & cauſas, quam circa perſonas nominandas, & alias facti circumſtantias.*

20 *Confeſſio per ſuggeſtiones extorta nulla eſt.*

21 *Niſi indicia talia præcederent, vt ex illis iudex ſcire poſſet, reũ tale delictũ commiſiſſe:*

22 *Quia tunc in ſpecie licet interrogare.*

23 *Teſtium depoſitiones qualiter, & quomodò legendæ ſint reis.*

24 *Reis ſtãtibus in tormentis cauendũ eſt ab expreſſione ſpeciarum, & circumſtantiarum.*

25 *Et ratio adducitur quare.*

26 *Suggeſtiones ita ſunt vitandæ, vt nedum culpa, ſed ſuſpicio quoq; culpæ abeſſe videatur.*

27 *Bonum eſt aliquando circumſtantiam aliquã exprimere, & ratio quare.*

28 *Ideo hoc erit arbitrio iudicis relinquendum.*

29 *Conſilium auctoris circa prædictarum qualitatũ & circũſtãtiarũ expreſſionem, & n. 30*

30 *Et idem obſeruandam dicit circa ſocios nominandos.*

31 *Niſi certa contra certos adeſſet indicia, quia tunc licet ſpeciatim, & nominatum interrogare.*

32 *Interrogatoria debet ordinatim componi.*

Digitized by Google

33 *Ordo interogatorium formandorum cum mutabilis ſit, non facile doceri poteſt.*

Quid obſeruandum ſit circa interrogatoria faciendạ, Cap. V.

EX his, quas ſupra memoraui, conſideratio nibus, ſi bene illas perpēdens, poteris tu
1 quidem, vt dixi † optime percipere, quomodo incipiendæ, quomodo tractādę, quomodo per
2 ficiédæ cauſę ſint: † nō enim omnia debēt eo
3 dē modo inchoari, aut geri, aut abſolui † ſed ſecundum quod qualitas perſonarū, & delicto rū, & indiciorū requirere videbuntur. Char. in pract. interrog. reor. lib. 2. cap. 2. n. 10. & 11 Reſtat modo, vt videamus de ipſis interroga-
4 toriis † quæ quidē ita concipienda ſunt, vt clara, & aperta ſint, ſingulaſq; complectantur res non plures, Char. d. pract. lib. 3. cap. 2. nu. 40. & ad ea ſtricte per reos reſpondeatur, præterea, vt eorum ſubterfugiis occurram, Char. d. pract. lib. 3 c. 2. num. 41. & 42. & cauillationes
5 tollant, ac pedetentim, † & veluti per gradus eo te perducant, quo animo habueris, a principio perueniendi, Char. d. lib. 3. c. 1. nu. 10. &
6 ſeq. † oportet enim, aut habeas certū ſcopum ad quem omnia tela dirigas, & iactes, Petr. Gregor. in d. ſua ſyntaxi, lib. 1. cap. 2. verſ. 1.
7 itaq; Franc. Caſen. in d. tract. fol. mihi. 28. † & quan-

quandoque erit ſtatim ad ipſam deueniendũ,
quandoque erit prius paululũ vagandum,quã
doq;etiam erunt nonnulla ab ipſo reo quæren
da,quæ ſint omnino aliena ; & nihil habeant
agere cum negocio,de quo tractandum erit,
deinde paulatim ad ipſum negotium deuenie-
8 mus, & per opportuna interrogatoria verita-
9 tem elicere conabimur, & modo inſtrumen-
ta,& ſcripturas,modo teſtiũ depoſitiones ha-
bebimus paratas, quibus ipſum reum conuin
10 camus. Char.d.lib.3.c.1.n. 12.& ſeq. † modo
11 ad coniecturas proſiliemus tanquam mediũ
intellectuale veritatis eliciendę ex aliqua ſin-
gulari circumſtantia inſurgens, vnde omnis ar
tificioſa argumentatio depromitur, Franc.Cę
12 ſar.d tract.fol.11.& ſeq.† ducendo ipſas argu
mentationes modo a cauſis, modo ab effecti-
bus,modo a coniunctis,quę quidem ad conie
cturam Maxime apta ſunt,Franc.Cęſar.d.fol.
13 11.& veriſimilia conſiderando in quibus con-
iectura conſiſtit,ipſorumq; veriſimilium par-
14 tes,& membra puta perſonas, † cauſas,loca,
facta,euenta,rerum ipſarum,negociorumq;na
15 turas, prætereà a toto,a partibus, a notatio-
ne,a coniugatis,a genere,a forma,a ſimilitudi
ne,a differentia, a contrario,ab adiunctis,a re
cedentibus,a conſequentibus, a repugnanti-
bus,a maiore,a minore,a pari,ab auctoritate
interrogatoria contexemus, Cic. in topicis,
& in partitionibus oratoriis, illiſq; reum im-

pugna

Digitized by Google

pugnabimus,& expugnare omnino conabi-
16 tur,† eã vero in differendo rationem, effica-
ciamque, ac indiciorum præſumptionem , &
aliorũ adminiculorũ coaceruationem adhibe
bis, itaq; reum vrgebis,& inſtabis,vt aduertat
nullũ ſe locum tergiuerſandi habere, ac veri-
tatem propterea fatendam eſſe, Chart. in d.
8 pract.lib.2.c.1.n.77. † Vlterius,vt reus intel-
ligat te velle omnino ſcire ab ipſo veritatem,
& quod eã tu probe noſti, nulloq; pacto poſ
ſe illum tibi impoſturam facere operam dabis
Chart.in d.pract. interrog. lib.2. c.1.num. 77.
18 † Caueto tamen inprimis omni curã,& dili-
gentia a quacumq; ſuggeſtione,& ita interro-
gatoria tua formato,vt nunquã notari poſſit,
quod confeſſio per reum facta,ad tui ſugeſtio
nem facta ſit, videlicet,quia tu ad ita fatendũ,
quodammodo illũ inſtruxeris, ſed quia re ve-
19 ra factũ fuit:† & hoc obſeruabis tam circa lo-
ca,tempora,& cauſas,quã circa perſonas no-
minandas,& alias quaſcumq; ipſius facti cir-
cumſtantias,& qualitates; etenim alias male
20 faceres,& confeſſio,quæ ſequeretur ex ſugge
ſtionibus prædictis, nulla eſſet, nihilque vale-
ret. Chartar. in ſua prax.interrog. lib 2. c.1. n.
21 54.68.& 69. † quod quidem veriſſimum eſt.
niſi indicia talia præcederent, vt ex illis certo
ſcire poſſes ipſum inquiſitũ,delictũ, illud per-
22 petraſſe:† tunc enim in ſpecie interrogare li
cet,nec propterea confeſſio diceretur per ſug
geſtio-

geſtionem extorta, neq; alicui nullitatis vitio
ſubiaceret, Chart. d. pract. lib. 2. ca. n. 64. & ſeq.
23 Circa vero ſcripturas, & teſtiũ depoſitiones
in faciem reis legendas illud te monitum vo-
lo, vt recte omnino te facturũ putes, ſi aliquas
circũſtantias, & qualitates te bene viſas, reti-
nebis, ne reus lectionem, ſibi quodammodo
factam repetere diſcat, Chart. d. pract. lib. 4
24 cap. 1. nu. 94. † quod maxime erit cauendum
ipſis reis ad tormenta adductis, ſiue adducen-
25 dis, Chart. in d. lib. 2, cap. 1. nu. 94. † ſunt enim
aliqui tanta impatientia, vt in quouis menti-
ri, quam pati tormenta malint, & ita ſit, vt e-
tiam vario modo fateantur, vt non tantum ſe
verum alios criminentur.
26 † Caue tu omni conatu a ſuggeſtionibus
prædictis, & ita caue, vt non ſolũ culpa, ſed ſu
ſpicione culpæ prorſus careas. † Aliquando ta
men expreſſionem alicuius circumſtantiæ, ita
monere reum, ac vrgere, vt ad veritatem fatẽ
dam compellatur nõ inficior, cum ex dicta ex
preſſione crimen ſuum detectum agnoſcat,
28 Chart. d. pract. lib. 2. cap. 1. n. 68. † Erit igitur
prudentis examinãtis arbitrari, quando expri
mẽdæ ſint qualitates, & circumſtantiæ prædi
29 ctæ, Char. d. lib. 2. c. 1. nu. 68. in fin. † Sed certe
meo iudicio recte, & prudens feceris, ſi ab ex
preſſione omnium qualitatum & circumſtan
30 tiarum, vel omnino cauebis. † vel ſi exprime
re aliquas opportunũ duxeris, eas interrupte,
& quaſi

& quaſi primis labiis attingendo recenſebis ;
31 †quod idem, vt dixi; obſeruandum etiã erit ſi ſuper ſociis interrogare volueris, nullus enim nominari debebit, ſed alias generaliter interrogando, veritas de illis e iit perquirenda, tex. eſt tu d.l.§ in cauſa tributorum, verſ. qui quęſtionem ff. de quæſt. puta examinando reum, an ſolus, an aliquis alius cum eo, quot eſſent numero, quo mandante, vel auxiliante, vel procurante fecerit; dicat ſocios, auxiliatores mandatores, & fautores, & ſic aliis ſimilibus generalibus interrogatoriis nomina ſociorũ prædictorum ab ipſo reo legitime habebuntur, & ſuggeſtiones euitabuntur d.§. in cauſa, & per *I*ac. de Beluiſ in pract. crim. in tit. de
32 quæſt. n. 50. verſ. ſextus eſt.† bene verum eſt, ꝙ ſi contra certos certa extarent indicia, poſſent tunc quidem, illi nominatim ſpecificari nec dici poſſet hoc caſu ad ſpecialem interrogationem ſuggeſtio aliqua facta, Blanc. in tra
33 cta. de indit. nu 382. in fi. † Vlterius debent interrogatoria habere quẽdam ordinem, quo ad finem quem exoptas peruenire commode poſſis : is autẽ ordo, quia perſæpe cauſis, occaſione, neceſſitate, & reſponſionibus reorũ mutari ſolet, & modo continuatim, modo diuiſim, modo directo, modo per obliquum ducitur, non facile doceri, & demõſtrari poteſt. Chart. d. pract. lib. 3. c. 1. num. 10. & ſeq. aliqua nihilominus inferius ad ordinem prędictum compa-

comparandum tradere conabimur, videamus igitur de forma conſtitutorum.

SCHOLIA IN CAP. V.

CVm interrogandi materia ſit ſatis ampla, ideo breuibus non poteſt perſtringi, vt conatur author, magis tamen neceſſaria ex authore cõfirmabo. Quale illud eſſe, quod interrogatoria debeãt eſſe clara, & aperta; nõ perplexa, & obſcura, & quæ incertitudinẽ pariẽt. Nã quæ dubia sũt, in fauorẽ rei interpratanda ſunt, quia intentio Fiſci debet eſſe clara, not. ad l. vlt. C. de prob. quia in dubio cõtra Fiſcũ eſt pronũciãdũ l. nõ puto. ff de iur. Fiſc. Qua in re cauẽdũ eſt tãquã ab igne, a ſophiſticis in interrogationib. & niſi negociũ tibi ſit cũ docto homine, ac literato, quo caſu, ſi aduerteris eũ modũ interrogãdi ad eruendam veritatem eſſe vtilẽ, eo vti poteris. Quicquid ſit quando interrogatio, vel reſponſio ſit intricata, & obſcura; tum reus reſponſurus prius poterit à Iudice petere, vt declaret interrogatoriũ obſcurũ & amphibologicum, quam *I*udex ipſum reum ad reſpondendum cogat, cum hæc duo ſint correlatiua, vt colligitur ex Char. hic citat. & Pegna poſt Eymer in direct. inquiſit. par. 3.

*N*on procul a præcedente inſpectione eſt: vtrum

Digitized by Google

verum fictionibus, uti poſſit Iudex pro extorquẽda veritate, & fallacijs, ac cautelis. Diſtinguunt omnes ius honeſtum, & inhoneſtũ animę perniciosum. Quale autem illud dicatur hoc totum arbitrio Iudicis committitur, qui iudicabit inhoneſtũ illud eſſe, pro quo imminet periculum morti, aut quam famæ, morti aſſimilatur Et aduerte (rogo) quod non ſunt cõſilia ab euẽtu põderanda prout faciũt multi imperiti. Quia non propterea laudabimus Carolum illũ magnum, ſiue is fuerit primus, ſiue ſecundus qui in animũ induxit, patrẽ, & filium de homicidio accuſatos ſuſpẽdi facere, ex quo factum eſt, vt pater ſe fuiſſe homicidá prodiderit, vt filium à pœna redimeret, & ſi enim hæc fictio bene ſucceſſerit, non tamen laudanda vti periculoſa de quo penes Pręſid. Menoch. de arbitrio iud. caſu 270. n. 15. Charchar, lib. 2. c. 1. n. 48.

Sub incude ſimulationis cadit promiſſio impunitatis, à qua iudex abſtinere debet, tradit. Clar. q. 55. verſ. allegare, cum duobus verſiculis ſequent.

Hæc quoq. proxima eſt ſuggeſtioni, de qua latiſſimè, quando ſit prohibita, vide Scacc. d. cap. 86. n. 75. vbi etiam, quando dicatur.

Hac mecum nuper vſus quidã Sindicator vnius ex Perill. Senatoribus neſcio quo delapſus, cum me aduerſiri iuſſiſſet, meque viſo dixit: ſiamo informati, che voi hauete dato denari

nari al Senatore nella cauſa di Rinaldo N. dicendo, che gli hauete dato, andarete à caſa; dicēdo di non hauerli dato, reſtarete qua in prigione. Cui ego ex tempore reſpondi. Dunque dicēdo, che li hò dato denari, e che gli habbi tolto, dirò vna grā bugia, mà dicendo, ch'egli mētre io li hò offerto, gli hà ricuſato, e me ne hà anco fatto riprēſſione perche io gli voleſſe dare, dirò la verità? Però è meglio rēſtarne quà in prigione cō la verità, che andarmene à caſa infame cō la bugia. Cogita an hæc interrogatio ſit ſuggeſtiua, ſit etiam impunitas promiſſiua, quo ad effectum, & vim, cum ſub ſpe euitandi carceres induceret me ad falſum dicendū. Quare pro veritate carceres tredicim dierū ſum paſſus in loco tenebroſo, cuius ſitū paucis tūc verſibus exaraui carbonem in muro deſignatis. Quo tempore ſubibat mihi materia l. vlt. C. de cuſtod. reor. de carceris ſitu loquen *I*mmortali gratias Deo refero, quod aduerſitates in me nihil potuere, & poſſum dicere cum Poeta.

Ad mala iampridem non ſumus vlla rudes,

Recreabam in ergaſtulo animum poeſi, quā à teneris Dei gratia mihi mutuatam, multorum annorum rubigo pene texerat. Deerat librorum copia, mecum tamquam cum aqua, & igne interdicto actum fuit, Verſus hi ſunt pro tēpore inexculti, & fere aridi, quos euulgari, & legi gratulor.

Con-

Conſcia mens recti, mentiri neſcia pœnas
Aes pro laude dabit, ſuppliciumq. feretri.
Carcere recludi, radiantia lumina tollit,
Innocuo pietas, religioq; vetat.
Vſus abeſt libri, procul eſt precioſa ſupellex
Qua ſine rara quies niſi triſte ſubit.
Nocte breues adimit ſomnos, nec rodere ceſſat
Mus, roditq frequens, nec timet illi minas
Ebria ſeruorum domino ſternente caterua.
Clamat, inurbanos mittit ab ore ſonos.
Ipſe, nec abſtineo ſeruilia munera, ſerui
In partes omnes ingenioſus eo.
Verro locum, ſterno lectum, vis cætera, cuncta
Noſtra facit (quãuis nõ bene docta) manus.
Intermiſſum olim officium, laudeſque Mariæ
Proſtratus repeto, ſæpius ore canens
Quam precor erumnas iniuſti carceres huius
Vt minuant, neque opem corde rogata neget

Subleuabat tamẽ animum meum innocentia & retro bene actæ vitæ candor ſuccurrebat quæ ante exempla videram in libro Franciſci Petrarchæ de gratulatione, ſiue remedio vtriuſque fortunæ, in quo multa meminit de his, quibus ob carcerem multi proſperi euentus, honores perſæpe contingere. ſed veniamus ad alia.

Eodem Cap. Quinto, lib. 2. num. 22. ibi per ſuggeſtionem exorta.

QVando procedunt indicia in ſpecie, non dicitur ſuggeſtio, nec confeſſio ſubſecuta

cuta poteſt tanquam doloſè extorta impugnari, aut tanquam vitio nullitatis obnoxia. Poteſt ergo iudex interrogare reum, an vulnerauerit Titium, ſi præcedant indicia, vt ſ. dixi, aliter non, & hoc eſſe extra omnem aliam dubitationẽ tradit Boſſi. de examin. reor. nu. 12. verſ. proſequẽdo materiam quam vide. & hoc etiam procedit, ſi reus eſſet in tortura, quia adhuc poſſet ſpecialiter interrogari, tam ſuper delicto, quam ſuper complicibus, & ſociis, retento ſemper themate, quòd vrgeatur legitimis indiciis, vt apud Scacc. d. cap. 86. num. 30. ver. decimo quæro. Quæ autem ſint legitima indicia, diffusè tradit num. 30.

Cum ergo (vt paucis complectar) interrogatoriorũ materia verſetur in æquore vaſto, ideo ſcias ſummo cum iudicio, & diligenti circumſpectione eis vti, multò plures enim ſunt cauſę interrogandi, quam à Doctoribus ſint præſcriptæ, nec tibi opus textibus, & gloſſis, ſed vi rationis naturalis, cui leges ſeruiunt, & ancillantur, quaſi carcere te intelligas, te ipsũ corrige, & alio cognitiones tuas dirige. Non omnia poſſumus omnes. Exiſtima tamen te aliquid ſcire, ſi interrogandi difficultates noſti; Vult enim hoc ſtudium totum hominẽ in defeſſum (vt dicã) Herculeos labores, vti multum appoſitè de hoc dixit Alex. Stiatich. in ſua prax. iudiciar. cap. 16. num. 29. vbi quòd iudicio ſui intellectus percipere, & dignoſcere

ſtatum conditionẽ examinandorũ teſtiũ per mag nũ eſt. Idem ego dico, multo magis ipſius rei examinandi. Addo ego, vt ſupra, quod totã indici & um materiem perluſtrare debes, nam eis, & eorum qualitate cognitis, perfacile erit tibi, ſi de aliquo delicto arguas, reum coarcta re in eius examine ad reſpondendum iis, quę tu animaduerteris facere ad reum grauãdum, nec tua methodo tam perbreui egebis.

SVMMARIVM.

1 *Principium examinis, ſiue conſtituti reorum quomodo concipiendum ſit, & quæ in eo ſint exprimenda.*

2 *Forma dicti principij examinis, ſiue cõſtituti*

3 *Interrogatoria quomodo extendenda ſunt.*

4 *Reſponſio rei debet recipi, & ſcribi vulgariter per Notarium, prout per reum datur, & ibi habeas formam.*

5 *Primum interrogatorium primi conſtituti quale ſoleat eſſe de communi ſtylo.*

6 *Interrogatoria generalia quæ fieri ſolent in Conſtituto, quæ ſint.*

7 *Reus dicens ſe ſcire cauſam ſuæ carcerationis qualiter interrogandus vlterius.*

8 *Iudex debet explicari facere per reum factum a principio, vſque ad finem.*

9 *Et interrogatoriis ſuis ea, quæ fuerint omiſſa aut non integre, & clare dicta recenſeri, ſupleri, & de clarari facere.*

10 *Iudex debet inueſtigare, vt ſciat facti ſeriem*

di-

Digitized by Google

diſtinctam cum omnibus ſuis qualitatibus & circumſtantiis.

11 Iudex in interrogando debet procurare, vt indicia acquirat, & iam acquiſita impinguat, & confirmet.

12 Iudex debet inſiſtere ſigillatim ſuper quolibet indicio.

13 Reſpõſionib. reorũ, quæ debeat iudex opponore vt ab illis credulitatem tollat, illiq. elidat.

14 Reſponſiones reorum ſunt integrè ſcribendæ, etiam quod aliquæ videantur nihil operari, & quare.

15 Iudex debet in interrogando certum ſcopum proponere, quem contingat.

16 Indicia homicidii quæ ſoleant eſſe.

17 Indicia ſunt oportunis mediis pertractanda, & comprobanda.

18 An ad indiciorum probationem per circuitum, & altium repetitam pertractationem deueniendum ſit, & habeas exemplum.

19 Quod in alterius rei probationem adducitur ipſum prius probandum eſt. (ne.

20 Forma probãdi indicia altius repetita oratio

21 Flaminius Chartarius vir eruditiſſimus pulcherimè, & latiſſime docuit modos, & formas interrogandi reos, & ſuper indicÿs probationes ſumendæ.

22 Interrogatoria quibus alÿs modis poſſint inchoari præterquam per verbum illud interrogatus.

23 *Interrogatoria aliquando non extenduntur*
24 *Et quando liceat hoc facere.*
25 *Talibus tamen modis rariſſimè vtendum eſt, quia denotant imperitiam, malitiam, & inertiam.*
26 *Interrogatoria non extenſa nullo modo contineant ſuggeſtiones.*
27 *Rei ſunt pluries examinandi, & conſtituẽdi*
28 *Forma principii ſecundi, vel vlterioris conſtituti.*
29 *Concluſio conſtituti reo facti, quæ contingere debeat,*
30 *Forma concluſionis conſtituti reo facti.*
31 *Subſcribens conſentire videtur iis, quæ continentur in ſcriptura, quam ſubſcripſit.*
32 *Et præſumitur quod illam legerit, & contentorum in ea notitiam habnerit.*
33 *Et ſi dicat, quod fuit deceptus, & quod non legit, debet probare.*
34 *Signum Crucis factum ab illiterato idoneè operatur, quod ſubſcriptio extenſa facta ab eo qui literas nouit.*
35 *Fiſcalis aſſiſtens ſolet proteſtari in finem conſtituti.*
36 *Forma dictæ proteſtationis.*
37 *Iudex, antequam abſoluat conſtitutum cum reo, debet repilogare in vltimis interrogatoriis omnia indicia, coniecturas, & probationes, & iura pro Fiſco facientia, quæ deducta, ſiue acquiſita fuerunt in proceſſu.*

38 *Forma*

Digitized by Google

38 *Forma talis epilogi.*
39 *Rem, quam incipit fateri non debet iudex di mittere, ſed eius confeſsionem, etiam omiſſo prandio, cæna, vel ſomno integraliter abſq. intermiſsione recipere.*
40 *Et ratio quare, & 41.*
42 *Reus reſpondens dum fatetur non eſt interrumpendus, & ratio quare.*

De forma conſtituti, tam primi, quam ſecundi & eorum conclusione. Cap. VI.

1 PRincipium † examinis, ſiue conſtituti ipſorum reorum, ita formandum erit, vt in eo exprimatur tẽpus, & locus examinis, nomẽ officiũ iudicis examinantis, ac notarii ſcribẽtis, necnon fiſcalis, ſiue eius ſubſtituti aſſiſtẽtis, nomen, cognomen, ætas; pater patria ipſius rei conſtituti, erit etiam facienda mentio de iuramento delatione per notarium, ac de eiuſdem præſtatione per reum facta, Chart. in d. pract. lib. 3. c. 3. nn. 6. vſque ad n. 21. Et talis erit forma, videlicet.

Forma Conſtituti,

2 † *D*ie Dominica vltima Decembris 1595 Conſtitutus perſonaliter in carceribus Turris nonæ, corã Mag. & Excellenti D. N. Illuſtr. & Reuerendiſſ. D. Almæ Vrbis Gubernatoris in criminalibus Locumtenente meque, &c. aſſiſtente Mag. D. T. ſubſtituto fiſcali.

Sempronius q N. de N. de Neapolis ætatis ſuæ annorum viginti in circa, qui delato ſibi iuramento veritatis dicendæ, prout tactis, &c iurauit, fuit per eundem D. *Lo*cumtenentem.

Interrogatus, an ſciat, vel præſumitur cauſem ſuæ carcerationis, & præſentis examinis.

Reſpondit, Io non sò, ne mi poſſo immaginare la cauſa, perche io ſia ſtato preſo & hora V.S. mi voglia eſſaminare.

3 † Et ſic extẽdens prius ſingula tua interrogatoria latino ſermone, & facies illa per notarium ſcribi ad tuum dictamen, deiade quod latine ſcribi feciſti, vulgari ſermone ipſi reo explicabis, abſque eo, ꝙ dicta explicatio vulgaris ſcribatur, & reus reſpondebit ſuo arbitrio,

4 † quam reſponſionem vulgariter, prout per reum datur, ita per not. excipi, atque ſcribi ad tuum pariter, vel ipſius rei dictamen curabis Char. d. pract. lib. 3. c. 3. nu. 22. hoc modo ſupponendo eandem interrogat. & eandem reſponſionem, videlicet.

Interrogatus, an ſciat, vel præſumat causã ſuæ carcerationis, & præſentis examinis. Et hoc ſcribitur, deinde vulgariter res a iudice explicante.

Vi ſi dimanda ſe voi ſapete, o potete imaginar la cauſa, per la quale ſete ſtato preſo, & hora habbiate da eſſere eſſaminato.

Et hoc non ſcribitur.

Reſpondit, Io non sò, ne mi poſſo imaginare,

re,

re, per che cauſa io ſia ſtato preſo, & hora mi vogliate eſſaminare.

Et hoc ſcribitur, & ſic de ſingulis.

Aliquando in ipſo principio examinis non ponitur, neque nomen, neque cognomen, aut pater, aut patria ipſius examinati, & conſtituti, ſed opportuna interrogatoria ab ipſo reo prædicta eliciuntur, & tunc deſcribitur perſona examinati, & conſtituti per ſigna, & circumſtantias hoc modo, videlicet.

Die, &c. Conſtitutus.

Quidã iuuenis ætatis ſuæ, vt ex aſpectu dignoſci poterat annorum viginti in circa imberbis, & cum cicatrice in fronte, ſupra oculũ ſiniſtrum, indutus inſtaſcriptis veſtimentis, videlicet, & deſcribe vulgari ſermone, vel latino eius veſtimẽta, vt habebis inferius. Habes infra lib. 6. c. 1. n. 12. qui delato ſibi iuramento, &c. & ſequere, vt ſupra.

Interrogatus de nomine cognomine, ętate parentibus, patria, & exercitio.

Re ſpondit; Io mi chiamo Sempronio N. figliolo di Pietro di N. e Nicoloſa ſua moglie, la mia patria e Napoli, & il mio eſercitio e di ſoldato, & hò da vinti anni in circa.

Interrogatus, an ſciat, vel præſumat cauſam &c vt ſupra dixi.

5 † Hæc fere ſemper ſolent eſſet principalia, ſiue prima interrogatoria cuiuſcũq; primi conſtituti prima vice formandi, poſt quæ vlterius

procedendo poteris eundē reū interrogare de
6 loco,& tēpore,quo captus fuit, an ſolus,an aſ
ſociatus,cū quo,ſeu quibus,an arma, vel aliæ
res,& bona fuerint penes ipſum tempore ſuæ
capturę reperta,& quæ cuius exercitii,& pro
feſſionis ſit,vbi habitet,cum quib. verſetur,an
alias fuerit inquiſitus,proceſſatus, & carcera-
tus, qua de cauſa, quoties, in quo loco & de
quo tēpore,& ſi ſic, qúo è carceribus exiuerit
an abſolutus, vel condēnatus fuerit, an ſit di-
ues,vel pauper,an de ſuo,vel de alieno viuat,
ſimilia alia interrogatoria generalia facere po
teris pro exordio examinis, Char.d.pract. lib.
7 3.cap.1.n.40 & nu.50.† Si vero reus cauſam
ſuę carcerationis ſe nouiſſe reſpondebit, tunc
interrogabis,vt illam narret,& quomodo pu-
8 tet dicta de cauſa carceratum ſe fuiſſe,† & fa-
9 ctum à principio ad finē explicari facies † de
inde interrogatoriis tuis ea, quæ omiſſa fue-
rint,vel nō integrè,aut nō clarè dicta recenſe-
ri,ſuppleri,& declarari curabis,& in id inuigi-
labis,† vt facti ſeriem habeas diſtinctam, ple-
10 nam,claram,cū omnibus ſuis circumſtantiis,
& qualitatibus:prętereas alias facto, & nego-
tio conuenietes interrogationes annectes, vt
vel ex ipſis delicti confeſſionē † extorqueas,
vel indicia aliqua acquiras,aut iam acquiſita,
12 & ineſſe deducta impingues, & cōfirmes.† &
ſuper dictis indiciis erit ſigillatim inſiſtendū,
non tamē omnia erūt vno examine abſoluēad

nisi

(niſi leuitas cauſæ ſuadeat) quinimo aliqua po terunt in primo examine leuiter tangi, & ſtatim ad alia tranſir: illis omiſſis, poſtea in alio examine omiſſa repetere, & plenius diſcutere oportebis. Chart. d. lib.3. c.1. n. 10. & ſeq. & ſic lento gradu ad factum ipſum per opportuna interrogatoria, deueniendum erit.

13 Reſponſionibus autem, quæ per reum dabuntur, illa erunt opponenda, quæ vel falſitatem, vel poſſibilitatem vel impoſſibilitatem, aut inueriſimilitudinem dictarum reſponſionum coarguant, dicemus etiam cauſam non allegari, quare falſa credi non debeant ea, quæ ipſi reſpondent rei, demum nec veris proxima in reſponſionibus contenta, nec ipſum reſpondentem ad fidem meriti replicabimus ex quibus omnis tollitur credulitas expoſitionis & orationis, Agricola de inuent. dialect. lib. 2.
14 cap. 17 et omnia annotari facies, quę ab ipſis reis dicta fuerint, quia illud quod interdum tibi videbitur nihil operari, nec alicuius eſſe momenti, poſtea intentionem tuam maximopere
15 iuuare competeris† et propoſito ſibi (vt ſuperius dixi) certo ſcopo, quem contingere animo ſit, media illa excogitabis, quæ illuc re deducant, eaq; corroborare ſtudueris rationibus, vel ipſi reo inſitis, vel ab extra parte petitis, Agricola de inuent. dialect. in proemio, et
19 latius c. 4 † Puta ſi quis de homicidio inquiſitus exiſtat, videndum erit de vtilitate, et cõ-

modo

Digitized by Google

modo ex dicto homicidio ſibi prouenienre; de odio, de inimicitia, de minis, de præparationibus, de loco, in quo fuerit, de qualitate armorum, de tempore, de fuga, de fama, & aliis
17 ſimilibus indiciis, † quæ deinde erunt ſingula opportunis mediis pertractanda, & cõprobãda, ſemperque cautelis, & animaduerſionibus ſuperius annotatis progrediendum tibi erit, quas omnes animo ſemper reuolues tuo.
18 † Exemplum tibi pone de indicio minarũ, certe non ſtatim reus de illis interrogandus eſt, ſed aliquo circuito ad eas deueniẽdũ erit altius, longiuſque, & vnde nihil ſuſpecti ſit repetita percontatione priora ſequẽtibus appli
19 cando, & e cõtra, † quiod enim ad alterius rei probationem ducitur, ipſum prius probãdum eſt, vt cum id cæperit eſſe pro certo, fiat incerti argumentum Quintil. lib. 5. oratio. inſtitut.
20 cap. 12. † Erit igitur in hunc, vel ſimilem modum interrogandus. An videlicet cognouerit & cognoſcat Ciccum Fabiani de tali loco, & a quãto tempore citra, & quæ fuerit cauſa cognitionis, an cum illo aliquid vnquam habuerit agere, an habeat cum eo litem, & controuerſiam, de quare, cuius momẽti, & qnantitatis, a quanto tempore citra corã quo Iudice, an in dicta lite ſit actor vel reus, & ſi reus, an ægre ferat dicta litẽ ſibi fuiſſe motã a præfato Cicco, cur ita ęgre tulerit, an cũ aliquibus ex cauſa dictæ litis ſibi a Cicco mote ſermo-
nem

nem habuerit;dicat cum quibus, quo ſermones,& quæ verba locutus fuerit,quot vicibus in quibus locis,& ſi negauerit, interrogabitur,an cognoſcat Gaſparrem Alexandri, & a quanto tẽpore citra,anvnquam in eius domo fuerit,de quo tẽpore,quot vicibus,& ad qiud agendũ,an vnquam comederit in domo dicti Gaſparis quot vicibus. quibus aliis interueniẽtibus,quo tempore,&quo die,quos ſermones habuerunt inter prandendũ,& illos explicet,an de dicto Cicco habitus fuerit aliquis ermo,& qui qua occaſione,an ſuper lite per dictum Ciccum ſibi mota factus fuerit ſermo aliquis,& quis,a quo fuerit in medium allata occaſio loquendi ſupes dicta lite,quid ipſe dixerit cauſa,&occaſione dictæ litis,dũ ſic de illa ſermo haberetur, an aliquid dixerit contra præfatum Ciccũ,an contra illum minatus fuerit,et quibus minis,ad quas ita ex ore rei extorquendas altius,vt dixi:repetita percontatione progrediendum eſt,prout,et in aliis extorquendas indiciis in quocumq. crimine, ita eſt laborandum,vt vna,eademq-regula in omnibus deſeruiat.Chart. in d. pract. lib.3.cap.1.
21 num.43.de quibus omnibus, quoniam pulcherrime, et latiſſime pertractauit Flaminius Chartarius vir eruditiſſimus mado, ordines, & formas apponendo in ſua practiaa interrogandorum reorum,eſt lib.3,cap.3.per totũ,ad illũ te remitto, nihil enim amplius ſcire di-

cere

cere,& volumen hoc præter intentionẽ gran
22 dius redderẽ,ideo ad alia trãſibo† Aduertere igitur te volo,quod aliquãdo loco verbi interrogatus ſolet dici,& Domino dicente , vel & Domino replicãte,vel & Domino ſubiũgẽte vel ſibi per Dñm dicto,ſiue replicato,vel & cũ Dñs ſibi diceret,& ſimilia,& circa huiuſmodi modos nõ ſit differẽtia,dũ modo ſẽper interrogatorium extẽdas;puta,& Dño dicẽte vt ipſe conſtitutus facti ſeriem totã receſeat, Reſpondit,il fatto paſſa,&c.

23 † Bene verum eſt,quod quandoque non extenditur interrogatoriũ,ſed ſimpliciter dicitur,& opportune interrogatus ,& opportunam Domini interrogationem,& ad aliam interrogationẽ, vel ſubdens interrogatus,& cæteris id generis modis vtimur breuioribus explicãdo vulgariter oretenus ipſi reo id,quod queritur abſq;eo,quod in ſcriptis redigatur.

24 † Sed talis modi raro quidã non prout alii qui faciũt paſſim ad eorũ imperitias,malitias ſuggeſtiones,& iniquitates tegendas;ſed tũc tantum modo vſum recipiendi, & admittẽdi ſunt,quãdo reus interrogatur,vel vt ſuppleat reſponſioni iam data, vel vt illam declaret.

25 † Erit igitur illis quãto rarius poterit vtendũ,quia,vt dixi,et malitię,imperitiæ, et inertiæ ſigna ſunt nõ modicę Chart.in d.pract. li.
26 2.c.3.nu.22.et 27.† et in primis caueto , ne quas ſub iſtis breuibus interrogandi modis

ſug-

Digitized by Google

ſuggeſtiones facias, quas euitandas eſſe iã ſæ-
27 pe monui, et ſæpius etiã monebo, † quoniam vero, vt ſupra dixi, non ſemel tãtũ, ſed pluries examinari, et conſtitui ſolet reus, idcirco etiã ſecundi examinis, et conſtituti formá, cui aliorum poſteriorũ quoq; examinum formæ ſimiles erũt, tibi ſupponam, et erit talis, videlicet

Forma. principii ſecundi Conſtituti.

28 † Conſtitutus perſonaliter vbi ſupra, coram quo ſupra, aſſiſtẽte quo ſupra, et hoc ſi ſimus in eiſdẽ carcerib. et coram eodẽ iudice, et aſſiſtẽte eodẽ fiſcali, alias apponetur nomẽ ipſius iudicis, notarii, ſubſtituti, et loci examinis, vt in prima conſtituti forma demonſtraui.

Sempronius N. de Neapol. de quo alias, qui de lato ſibi iuramento veritatis dicendæ prout tactis, etc. iurare fecit Dominum.

Interrogatus, an ſe diſpoſuerit ad veritatẽ fatendam, melius quam fecerit adhuc vſque ſuper his, de quibus fuit alias interrogatus vel interrogatus, an ſibi occurrat aliquid, ex ſeipſo dicere, et quid, vel ſi reus aliquid iam in aliis ſuis conſtitutus faſſus fuerit.

Interrogatus, an ſibi occurrat aliquid aliud dicere vltra ea, quæ in præcedentibus ſuis examinibus faſſus fuit.

Reſpõdit, Io nõ sò, che mi dir altro di più di quello che hò detto negli altri miei eſſamini, et à quelli non voglio aggiungere nè ſminuir coſa alcuna. Deinde deuenietur ad ipſũ

fa-

factum, prout ſupra dictum eſt, et vbi videbis
29 ad ſufficientiam interrogaſſe,† abſolues examen acceptando fauorabilia pro Curia,& Fiſco, et quandoque etiam cauſa. quare illud concludas allegando, puta qua aliis negotijs impeditus exiſtis, vel tarditate horæ peruenteus fuiſti, et quid de ipſo reo conſtituto fieri mandes exprimendo, ac facultatem tibi eundem iterum, et quandocumq. examinandi, et conſtituendi reſeruando hoc modo videlicet.

Forma concluſionis examinis reorum.

30 † Tunc Dominus acceptatus, etc. pro nunc tarditate horæ præuentus, vel aliis impeditus negotiis examẽ dimiſit, et ipſum conſtitutum mãdauit reponi ad locum ſuum, vel conſignauit cuſtodi carcerum bene, et fideliter cuſtodiendum, animo tamen, continuandi examen etc vel animo tamen, etc aliquando etiam addit iniuncto ipſi conſtituto, vt ſe ſubſcribat, et tunc Notarius ſubiunget; prout ſe ſubſcripſit, vt infra videlicet.

*I*o Sempronio ho depoſto quanto di ſopra

Vel iniuncto ipſi conſtituto; quia dixit ſe neſcite ſcribere, vt ſignũ Crucis faceret, prout accepto calamo deſignauit ſua manu vt infra
31 videlicet. † Et licet iſta videnatur eſſe ſuperflua, quia creditur Iudici, et Notario. Alex. cõſil. 147. nu. 4. et ſeq. lib. 2 Ruyn. conſil. 193. nu. 1. lib. 2. nihilominus bonũ erit illa apponi facere, etenim tanto magis probant ea, quæ ſcripta

32 pta ſunt, fuiſſe ab ipſo depoſita. † ratio autem eſt, quia deſcribẽs conſentire videtur iis, quæ continentur in ſcriptura, quam ſubſcribit, et præſumitur, quod illã legerit, et de continẽtis
33 in ea notitiam habuerit, † et ſi diceret quod non legit, et quod fuit deceptus deberet ipſe probare Clar.q. 53. verſ. quintus eſt caſus, et
34 † hoc idem operatur ſignũ Crucis factũ per hominem illiteratũ Io.de Ami. conſ 13. nu. 6.
35 † Solet ẽt ſubſtitutus Fiſcalis aſſiſtens finito quolibet examine infraſcriptã proteſtationẽ in fine exam. per Not. ſcribi facere, videlicet,
36 † Præſente D.T. Subſtituto Fiſcali, et fauorabilia tantum acceptante, cæteris contra facientibus contradicente, petente, et inſtante contra dictum conſtitutum ad vlteriora procedi omni, etc.

37 Debebis etiam ſi diligens, et accuratius examinator haberi volueris antequam ad examinis, ſiue conſtituti concluſionem deuenias in vltimis interrogatoriis recolligere omnia inditia coniecturas, et præſumptiones, ac probationes, iuraq; pro fiſco facientia, quę deduxeris, ſiue iã acquiſiueris in ipſo examine, etenim multum habet virium talis peroratio ad confundendum reum veritatem negantem, et ad ipſum diſponendum ad illam fatendã, præſertim in vltimis conſtitutis, quando reus eſt maxime vrgendus, et impellendus, ac dominus cum illo eſt quaſi congrediendum, Char-

tar.

tar. in d pract. interrog. lib. 3. c. 1. nu. 56. et digladiandum vt v. g.

Forma Epilogbi.

38 † Et D. dicente, et ipſum C. monente, vt tandem velit fateri veritatem, tā circa ordinem, et tractatum interficiendi præſatum Ciccum, quā circa factū ipsū, quando illum interfecit,

Reſpondit. &c.

Interrogatus, quomodo putet eſse amplius prædicta tergiuerſari, & negare, cum tot vrgeant contra ipsū indicia, et præſumptiones, et coniecturæ, immo plenè, et manifeſtè probationes, ex quibus omnis ſe defendendi, et delictum occultandi locus ſibi eripitur.

Reſpondit, etc.

Interrogatus, qua facie audeat ſe innocentem aſserere, nihilq; contra ſe in proceſſis extate cum præter alia adſint Meuii, et Titii depoſitiones ipſi conſtituto ſuperius in faciem lectæ, qui nullo pacto prædicta dicerent, ſi vera non eſsent. Reſpondit, etc.

Et ſibi dicto, quod iam apparet manifeſte de impudentia ipſius C. qui non ſolum delictum à ſe commiſsum agnoſcere recuſat, ſed viros probós, et fide dignos, qui iuramēto adſtricti veritatem teſtificati fuerunt, falſarios audet appellare; quomodo enim modo tales illos vocat, quos ſibi ad faciē adductos, et cō frontatos, eorumque depoſitionem tam benè tā clarè, et animoſè confirmātes vix reſpice-

re

re auſus fuit pallore, & tremore correptus, ideo fui benignè monitus, vt ab huiuſmodi pertinacia diſcedat.

Reſpondit, &c.

Et Domino ſubiungente, quod nequaquam poteſt de prædictorum teſtium fide dubitari, cum tot aliæ præſumptiones, coniecturæ, indicia, & probationes illorum teſtimonium comittentur. Habemus enim inimicitiam quam ipſemet C. faretur ex maximis cauſis, nẽpe ex lite omnium bonorũ inter ſe, & præfatũ Ciccum eſſe contractũ, ex qua intrat præſumptio iuris, quod ſemper mala de dicto Cicco cogitauerit, quod quidem indiciũ nullo modo per ipſum C. ſublatum, aut labefactum apparet, quare fuit hortatus ad veritatem liberè fatendam, quia videt ſe negare non poteſt.

Reſpondit, &c.

Et Dño replicante, quod ſufficit pro inimicitia prędicta cauſas extare, vt dicatur ipſum C. odio proſecutum fuiſſe Ciccum prædictum, maleq. de illo ſemper cogitaſſe, præſumaturq. tãto magis, cũ literæ penes ipſum C. repertæ, & per eundem recognitæ, quas tẽpore ſuæ capturæ occultare, & lacerare conatus fuit, dictũ malum animũ luce meridiana clarius indicent, & demonſtrent, ideo dicat veritatem.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, & monitus, vt ne amplius in obſtinatione perſiſtat, quia ſi vera eſsẽt, quę ip

ſe C. dicit, verum ſenſum literarum prædictarũ aperire nouiſset, cũ tamen ſuper illarũ tenore examinatus tã varia, & diuerſa, impropria, et inueriſimilia, ac improbabili reſponderit, ac birruarios, à quibus captus fuit, pecuniis cor rumpere tentaſset, ad effectum, vt literas prædictas occultaret, quæ, vt alias oſtenſum fuit, ſatis clarè probant tractatũ habitum de interficiendo præfatum Ciccum, ac præparationes propterea factas, et loci ad ſcelus committendum deſtinationem temporiſq; præfixionem, ideo dicat veritatem.

Reſpondit, etc.

Interrogatus, qũo audeat adhuc homicidiũ prædictum à ſe commiſſum negare, cum & ſigna ſanguinolentia in eius domo reperta, & N. & N. ſociorũ ipſis C. poſt homicidiũ conmiſsũ fuga, & eiuſdẽ cõſtituti latitatio, & equi ac pecuniarum præparatio poſt dictũ homicidium de eius mandato per N. facta iunctis tot mendaciis, varietatibus, & inueriſimilib. reſpõſionib. aliiſq; indiciis, cõiecturis, & prræſumptionibus, de quibus alia mentio facta fuit in aliis ſuis conſtitutis, & examinibus ſatis, ſuperq; ipſum Conſtitutum homicidiũ prædictũ commiſiſſe conuincant, quare fuit monitus, vt malit veritatem tandem fateri, quam vlterius in obſtinatione, ac pertinacia perſiſtere.

Reſpondit, &c.

Tunc Dominus ſedens acceptatis, &c. dimittat

mittat examẽ cũ decreto, de quo ſupra eſt eodem n. 30 vel ſi voluerit ipſum reũ ad largam poni facere, dimitti examen cũ decreto, cujus infra libro proximo formulam trademus, Habes infra lib. 3. vides, quo formandus ſis epilogus, & quomodo in eo enumeranda ſint indicia, & quodammodo coaceruanda, de quibus antea diſperſè, & diffuſè dictum erat, & quomodo ſeligantur ea, quæ grauiſſima ſunt, & quam breuiſſimè pertingantur, & cum pondere, & vehementia quadam adducantur; & excitentur. Quintil. orat. iuſt. lib. 6. cap. 1.

Si reus reſpondebit, ſe velle fateri veritatẽ rationibus cedens cõtra ſe allegatis facies tu illam per illũ recenſeri, quæcunq; dixerit notario ſcribenda dictabis; vel per ipſummet reũ
39 dictari facies. † Circa prædicta autem illud te aduertere volo, vt cũ reus delicta, ſuper quibus interrogatur, fateri cęperit, nũquam tu illum ſic fatentem dimittas, donec omnia faſſus fuerit, quæ requiris, et quod prandium, cœna, ſomnus, aut quid aliud omittendum eſſet, aut differendum, Chart. in d. pract. lib. 2. c. 2. n. 20.
40 quoniam, † vt dicit ille auctor inter os, & of-
41 ſam multa contingere poſſunt, & † data reo dilatione, vel tempore ad liberandũ, & de ſe maturius cogitandum, ſæpè id amiſeris, quod pluribus laboribus fueras cõſecutus, Char. d.
42 pract. li. 2. c. 2. n. 20. † præterea eundem interrogationibus reſpondentem, ne interrumpas;

remouet enim interruptio illa fatentem, & quandoque reuocandi, & recipiendi ſe ab incepta confeſſione ſuggerit conſilium, ſed aliis tuis interrogatoriis perfectam, & abſolutam confeſſionem habere procurabis, Chart. dict. lib. 2. cap. 2. nu. 21.

SCHOLIA IN CAP. VI.

SExtum hoc caput familiare eſt admodũ, & accedarium actuariis, qui diem ferè continuum in iis prçambulis, & præludiis conterunt, quin horum res agitur, dum multorum foliorum paginas replent. Cumq. dixeris eos ſollicitos in rem Fiſci, & in confirmandi, non autem infirmãdi indicii, vt per authorem nu. 11. omnia te dixiſſe puta, nec longo verborũ apparatu egebis. Modum quoque examinandi per extenſum tradit Scaccia c. 36. n. 13. poſt Chart.

Num. 23.

QVòd aũt ad interrogatoria an debeãt extẽdi, ſcias emanaſſe ordinẽ Regiũ vt extensè ſcribantur omnia, qui tamen parũ obſeruatur, ſicut nõnulli alii ordines, qui paulo poſt exoleſcunt. His accedit, quod integra depoſitio ſcribenda eſt, nõ pars, & expreſſa Regni Neapolitani conſtitutione cautũ eſt, vt actuarii integras teſtium depoſitiones tam pro fiſco, quã contra ſcribantur, & ſuper toto negotio teſtes examinandi ſunt, vt inde etiam

rei

rei innocentiaa poſſit emergere, quod & ſupra in cap monuiſſe, & deſignaſſe me arbitror, Foller. in prax. Dialogi in verb. capiat informationes. num 54. in verb. & ſi compareant ante contumaciam nu.4 vbi quod reus poteſt diuerſis vicibus examinari, & Scacc. d. c.86. num.64 verſ. 28 et ſemper reſponſiones in actis ſunt redigendæ per Actuarium vna cum circumſtantiis ſi pauide, ſi titubanter, ſi pallide, & huiuſmodi.

Et ſimili ſcribendi formula vtatur notarius Et tunc iudex mandauit mihi, vt ſcriberem, quod dictus reus mutauit faciei colorem; Licet indicia hęc non ſint admodum tuta, cũ ex pluribus cauſis poſſint prouenire, vbi ibi apud Foller. num.5. Simanc. de cathol. inſtit. tit-44. n.15. verſ. deinde vbi præſcribi modum inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, vt omnia interrogata, reſponſa, dictaq. reorum a notariis conſcribantur.

Num.42. Præterea.

NOn eſſe interrumpend m reum monet Scacc d.c.86.nu.31.verſ.5.quia.

Multa cadunt inter calicem, ſupremaq. labra nã ſi ſpatium etiam modicum des, nouum poſſunt rei inire conſilium, & pœnitere eorum, quæ parati erant dicere, ſi iudex continuaſſet; Ideo non abre iubentur iudices nõ diſcedere a reo confeſſuro, quãdiu eius examen ſit abſolutum. Hoc mihi euenit in cauſa cuiuſdam ap-

Digitized by Google

pellati il Caporal Bottazzolo de ſodomia imputati, de enim taxillo adhibito, cæpiſſet velle aliquid fateri in tortura, impetrauit a me, vt deponeretur, ſpondens ſe confeſſum iri omnia, Mox, vt collegit ſpiritũ in negatiua perſtitit, Cũ vero me abdicaſſem ad hoc munere (videbam quippe genium meũ aduerſari hãc torquendi normã) ſponte (cum liberatus fuiſſet ex eo, quod in tormentis indicia purgauerat) confeſſus eſt, ſe hoc beneficiũ ſenſiſſe ex illa parua reſpiratione ei conceſſa, cum alioquin fateri paratus eſſet. Verum is paruo interiectu tempore interſectus eſt.

SVMMARIVM.

1 *Reus recuſans reſpondere Iudici an poſſit cogi*

2 *Et quid facere debeat Iudex.*

3 *Et quibus remediis cogere poſſit reum ad reſpondendum.*

4 *Recuſare autem dicitur reus non ſolum quando non reſpondet, ſed etiam quando minus congruenter reſpondit.*

5 *Reus per verba clara, & præciſa reſpondere tenetur.*

6 *Reus recuſans reſpondere, eſt primo monendus, deinde cogendus per opportuna remedia*

7 *Formæ quibus vti poterit Iudex in adhibendis dictis remedijs, vt reus reſpondeat?*

8 *Sæpius cogitur reus per torturam ad reſpondendum, quando recuſat.*

9 *Indicia qualia debent præcedere, vt reus poſſit*

tor-

torqueri ad effectum prædictum.

10 *Reus legitimam cauſam allegans, quare nolit reſpondere, cogi non debet.*

11 *Item ſi prius non conſtet de delicto.*

12 *Poteſt autem cogi non ſolum quando interrogatur ſuper facto ſubſtantiali, ſed etiam ſi interrogatur ſub qualitatibus ſubſtātialibus, de quibus veriſimile eſt ipſum poſſe recordari.*

13 *Reus qui vna vice interrogatus reſpondit, an ſi denuo ſuper eiſdem interrogatus, & nolit reſpondere, cogi poſſit*

14 *Et quod arbitrio iudicis hoc relinquatur.*

15 *Si tamen ſuſpectus ſit reus, cogi poterit.*

16 *Præſertim ſi Fiſcalis inſtet, quod cogatur.*

17 *Forma torquendi nolentem, vel reſpondere, vel congruenter reſpondere.*

18 *Torturæ tempus hoc caſu, quomodo debeas arbitrari.*

19 *Si reus negat ſe velle reſpondere, eo quia allegat Iudicem ſuſpectum, quid faciendum.*

20 *Conſilium auctoris eſt, quod omnino iudex ſtatim abſtineat.*

21 *Iniquiſſimus eſt iudex, qui vult cognoſcere cauſam illius, qui ipſum habet ſuſpectum.*

22 *Narrat auctor plures vidiſſe, hac de cauſa valde damnari. & num. 23.*

Quid faciendũ, ſi reus omnino reſponder recuſet, aut non vult congrue, & preciſe reſpē

 dere,

dere, & de pluribus formis cogendi illum ad reſpondendum. Cap. VII.

1 EVenit † quandoque, quod reus reſpondere interrogatoriis ſibi per iudicem factis recuſat; quid tunc faciendum.

2 † Primo hanc renuentiam, & contumaciam à notario in ipſo conſtituto mandabis annotari, Char. in ſua pract. interrog. lib. 3. c. 2. n. 1.

3 † Deinde poteris ipſum reum opportunis remediis ad reſpondendum compellere, puta mulcta indicta, aut captis pignorib. aut tortura adhibita, vel ſub poena confeſſati criminis, aut periurii, comminatione, & aliis ſimilibus modis, Chart. d. pract. lib. 3. c. 2. nu. 2. & ſeqq.

4 † Renuere autem reum tunc intellige non ſolum, quando non reſpondet, ſed etiam quando

5 minus congruenter reſpondet, † etenim reus per verba clara, & præciſa, non autem per verba dubia, puta neſcio, non recordor, & ſimilia reſponſum dare tenetur, Chart. vbi ſup. nu. 3.

6 & ſeq. † quod ſi factis debitis monitionibus adhic in ſua contumacia perſiſtat; tunc ad remedia prædicta deueniendum erit, talem vero poteris verborum formulá adhibere, videl.

7 † ſit monitus per D. vt prædictum interrogatorium euacuet pro veritate, abſque eo, quod ſe referat ad iam dicta.

Reſpondit; la verita l'ho detta, e ſta ſcritta, mi rimetto a quello, che è ſcritto.

Inter-

*I*nterrogatus, & monitus, vt ſub pœna ſcutorum 100. vel ſub pœna confeſſati criminis, de quo imputatur, aut ſub pœna periuriis, vel quia alias ſibi pignora auferatur, veritatem dicat.

Reſpondit, quel, che ho detto, è ſcritto.

Et D. dicente, vt ſe diſponat ad melius, & congruentius reſpondendum, et a contumacia, & obſtinatione prædicta recedat.

Reſpondit. Non voglio dir'altro, quel, che è ſcritto, è detto.

Et D. ſubiungente, vt omnino reſpondeat, quia alias deuenietur contra ipſum ad pœnarum prædictarum, & grauaminum declarationum incurſus.

Reſpondit, Io non voglio dir'altro.

Et licet pluries, & pluries per D. monitus ad melius clarius, magis præciſè reſpondendum, ſemper idem reſponſum dedit, manendo in dicta obſtinatione, quæ ego, &c.

Tūc D. viſa obſtinatione ipſius conſtituti & notoria pertinacia, & inobedientia, pœnarumq. prædictarum ſibi comminatarum ſpectu, reſeruato ſibi iure ſemper, & quandocūq. decernendi, & pronunciandi dictum C Notarium contumacem, & inobedientem, & tamquam talem pignorari, & grauari debet, vel pœna periurii, aut criminis confeſſati, vel ſcutorum, centum incurriſſe pro mulcta, eaque Cam. Apoſt. applicandi, & incorporandi, ap-

pli-

plicariq;& incorporari mandandi,& pro præmiſſorum executione quodcumq; mandatum deſuper neceſſarium, & opportunum relaxãdi,pro nunc ad vlteriora procedens. *I*nterrogauit, &c. Quamquam vero hi modi, & alii plures a Doctoribus doceantur, & quandoq; eam in practica vſurpentur.

8 † Ego quidem ſæpius vidi obſeruari, quod pro habenda reſpóſione ad interrogatoria facta, pręſertim ſi comminatio pęnarum prędictarum nihil operetur, ad torturę remediũ
9 deuenitur † indiciis etiam leuibus contra reũ exiſtẽtibus, vel diffamatione, aut aliquo, quod ſit loco diffamationis, Char. d. pract. lib. 3. c. 2. d
10 n. 13. † vel ſi reus legitimam cauſam non allegat, quare nolit reſpondere, Char. vbi ſupra n. 15. dummodo tamen de delicto prius con-
11 ſtet: † nec intereſt, an ſuper facto ſubſtantiali interrogetur, an ſuper circumſtantiis ſubſtan
12 tialibus, de quibus veriſimile ſit † ipſum reũ poſſe recordari, quod arbitrio iudicis remitti ſolet, & ideo circa prædicta prudentia tua verſari debebit, Chart. vbi ſupra num. 17.

13 Sed quid ſi reus vna vice interrogatus reſpondit, alia vice denuo de eiſdem interrogatus, dicit ſe referre ad iá dicta; nec vult aliud reſpondere, an cogi poſſit ad iterũ reſpõdẽdũ.
14 † Dic quod arbitrio iudicis pariter hoc re
15 linquitur. † & ideo ſi caſus venit, videbis an reus ſit ſuſpectus, & omnino, ipſum coges de-

nuo

Digitized by Google

16 nuo reſpondere, et reiterare iam dicta; † præ-
ſertim ſi fiſcalis, vel eius ſubſtitutus aſſiſtens de hoc inſtantiam faciat, alias non crederem cogendum illum eſſe: Vide circa prædicta, Chart. in d. cap. 2 num. 83. cum ſeqq.

17 † Forma autem torquendi reum nolentem
reſpondere, vel non præcisè, & congruenter reſpondere talis erit, videlicet.

Forma torquendi reum nolentem reſpondere non præciſe, & congruenter.

Interrogatus, et monitus, vt recedat ab huiuſmodi obſtinatione, et reſpondeat euacuando interrogatorium ei factum, non ſe referendo ad iam dicta, vel omittendo dicta verba, Nõ recordor poſſet eſſe, & ſimilia, quia alias contra ipſum neceſſe fuerit prædicta reſponſione habenda ad opportuna iuris, et facti remedia deuenire.

Reſpondit; quel che hò detto, è ſcritto, et à quello mi rimetto, *vel* Nõ mi ricordo, potria eſſere, &c. e ſe mi volete dar la corda, datemi prima le mie difeſe, e poi fate quel, che vi pare.

Et D. dicente, quod in huiuſmodi caſibus copiæ non dantur, nec defenſiones, ideo reſpõdeat ad prædicta, abſque aliis ſubterfugiis & cauillationibus.

Reſpondit; Voi mi fate torto, et aliud dicere noluit, quæ ego, etc. Et licet fuiſſet pluries & pluries, per D. inſtatũ pro dicta reſponſione

ne

Digitized by Google

ne habenda, ſemper idem reſponſum dedit, quæ ego pariter, &c.

Decretum torturæ pro habenda reſponſione, præciſa, aut congrua.

Tunc D ſedens, &c. viſa pertinacia ipſius C nolentis reſpõdere, vel præciſe, & iuxta interrogata reſpondere, pro dicta reſponſione, vel pro præciſa, congrua reſponſione habẽda ſuper prædictis, cum aliter ab eo haberi non poſſet, mandauit ipſum C. adduci ad locũ torturæ, ibiq; ſpoliari ligari, & funi applicari.

Qui ſic ad locum torturæ adductus, dũ ſpoliaretur, et ligaretur, fuit per D. benignis verbis adhortatus, et monitus, vt ſe diſponat ad reſponſionem dandam interrogationi ſibi factę, vel ad præciſe, et congruenter reſpondendum ſuper his, de quibus interrogatur, alias in altum eleuabitur.

Reſpondit, io ho detto, e quel, che hò detto, è detto.

Tunc D. cum videret ipſum C. adhuc in ſua contumacia perſiſtere, mandauit ipſum in altum eleuari, ad effectum prędictum.

18 † Torturæ vero tempus hoc caſu arbitraberis iuxta qualitatẽ cauſæ, indiciorũ grauitatẽ conditionẽ perſonę torturatæ, & ſimilia, quæ tibi conſideranda erũt, vt iuſtitia ſuum ſortiatur effectum, abſque eo, quod aliquis indebitè grauetur, Vulpell. in ſuo conſ. crim. 34.

† Quod ſi reus negat velle reſpondere eo, qui

quia allegat te iudicem ſuſpectum, & dicit tibi nõ confidere, cauſas ſuſpicionis, & diffidentiæ allegãdo, vtiq. erit ſuperſedendũ, donec Princeps conſulatur, qui mandet; vel cauſam per aliũ cognoſci, vel per te ipſum non obſtantib. dictis allegationibus. Bertaz. conſ. 8. n. 39. lib. 1. Conrad. de offi. præto. fol. mihi 81. ſub nu. 9.
26 † Sed ego tibi ſuadeo, vt ſi caſus occurrat, ſtatim a cauſæ cognitione omnino recedas,
21 ne videaris illam affectare. Eſt enim iniquiſſimi iudicis, & peſſimæ mentis ſignũ velle de
22 hominis cauſa cognoſcere, qui te ſuſpectum habeat, & legitimas non allegaret ſupicionis
23 cauſas † Et ego vidi valde dãnari quoſdã iudices, qui putantes ſibi iniuriam fieri, cum ſuſpecti allegabantur, oẽm moue bãt lapidem. omniq. conatu ſtudebant, ne à cauſæ cognitione remouerentur, hoc tu fac, vt nullo modo imiteris, ſed ſtatim libentisſimè abſtineas, ita. n. ſeruant iudices boni, docti, & Deum timentes.

SCHOLIA IN CAP. 7. Num. 3.

COmpellendus eſt reus ad reſpondendum etiam mulcta indicta, & capris pignoribus. Aduerte ne erres. Quod aut loquimur in cauſa criminali, & tunc cogendus eſt reus ad reſpondendum, ſi de delicto graui agatur, per illationem torturę, non vt reſpondeat ſuper delicto, ſed ad extorquendam reſpon-

reſponſionem, vt per Clar. q. 45. ver. ſed pone; nec ei danda eſt dilatio ad reſpōdendū, Clar. ibidem §. ſed hic quæro. Vt tamen teneatur preciſe reſpondere, debet præcedere aliqua diffamatio; aut aliqua indicia, iuxta ibi tradita, et ita mihi reſpondit quidā de furto imputatus in oppido Modberię, qui à principio expedite reſpondebat, poſtea vero cum aduerteret ſe paulisper intricari, & illaqueari, extra dente ſe amplius non eſſe reſponſurum dixit. Cumque ex poſt precibus, vel minus non poſſet adduci ad reſpondendum, Senatum conſului, qui præcedit, vt cum torturæ, ſubiicerem & vbi in contumacia perſiſteret, iterum Senatum monerem. Verum cum agentes ſui apud me inſtarent, vt ad D. Capitaneum Iuſtitię remitterem ob quaſdam ſuſpiciones, quas adducebat contra actuarium meū, libenter hoc feci, & me ab hac moleſta liberaui, ſecutus auctorem hic in fin. Tortura ergo iſta non datur ad eruendam veritatem, ſed reſpōſionem, & quals eſſe debeat hæc tortura, trad. Mod. in q. crim. lib. 2. q 37. n. 187. & moderatam exponit Vulpell. conſ. 34. nu. 10. in hoc caſu cauendum eſt, ne quis non reſpondens, per torturam interrogetur de delicto.

Si vero ſumus in his, in quibus pœna corporalis non imponitur; tunc debet indici mulcta vel capi pignora.

An vero hic contumax, & nō reſpōdens ha-

beatur

beatur pro cõfeſſo, iuxta l. de ætate § qui tacuit de interrogato acto. Verum quicquid ſit in cauſa poſitionũ ciuiliũ, et in ſimilibus; non admittitur in criminalib. vt taciturnitas operatur cõfeſſionẽ, ſi.n. haberetur pro confeſſo, non opus eſſet tortura; *Scac.* d. c 86. n. 59. in fi.

Qualis autem debeat eſſe reſponſio, ſupra viſũ eſt, vbi dixi, debere eſſe clarã non obſcuram, nec per obſcuritatem debet eludi maieſtas iudicis. Sicut etiam cõfeſſio delicti debet eſſe perſpicua, alias intelligitur, vt minus obliget reum, quã ſit posſibile, alioquin ille poteſt eá interpretari. Soc. iun. conſ. 39. col. 2. vol. 2. Iaſ. ad Rub. C. de eden. et ita habet locum, l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iudic. et etiam locum habet in confeſſione rei, in criminali iudicio contra eum moto.

Nu. 5. puta neſcio.

TEſtis reſpondens neſcio, non recordari, quando poſsit cogi Boſs. de reſponſio, a reo facien. nu. 5. Author. infr. nu. 12.

Num. 13. Sed quid ſi reus.

HAnc quæſtionem plenè abſoluit Scaccia num. 47. verſ. ſed quid dicendum dicto cap. 86.

Verum circa hanc quæſtionẽ, an teſtis itc-

rato

rato examinandus poſſit ſe referre ad priorem ſuam diſpoſitionem, vel cogatur extenſe teſtificari, vide Ozaſ. Pedemont. deciſ. 128. nu. 1. & 7 Venet. impreſſ. qui tamen loquitur in monitoriis, in quibus ii, qui propalarũt, plenè examinantur, nã in alio indicio ſcilicet repetitionis plenè ſunt examinandi. Aliam addit. Moſcatel. *N*eapolitan. dicto cap. 86. num. 48. Cæterum an poſſit reus petere, quod legatur depoſitio alias facta. vide ibi, & tradit Vulpel. dicto conſil. 34. num. 9. Honded. conſil. 103. num. 31. & 32. qui refert conſtitutum inter Bart. & Bald. demum iudicis arbitrio multum defert.

Et an posſit reus reſpondere, Dico, quod ſi cõſtabit me aliter rem dixiſſe, volo, quod hæc reſponſio ad illam referatur, cum tunc melius recordarer ibi num. 18. verſ. dico. Huius cautelæ meminit Andr. *G*ail. lib. 1. obſeruat. cap. 104. quidam, vbi ſaluatorem appellat hàc cautelam ad euitandum periurium, & quia hominis memoria labilis eſt. Poteſt ergo reus petere notulam, ſiue rotulum primi examinis, vt de veritate dicenda ſe informare poſſit.

Quid in Notario an poſſit dicere, talis teſtis interrogatus deponit in omnibus, & per omnia, prout præcedens teſtis, vide apud Gaill. dicta obſeruat. num. 5. & 6.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitiones teſtium, & ſociorũ criminis quãdoque*

doque leguntur reis in eorum faciem.

2 *Reus eſt interrogandus, nunquid teſtes examinati contra ipſum ſibi noti, amici, fide digni, vel e contra.*

3 *Poſſunt etiam ei nominari aliqui, qui examinati non fuerint.*

4 *Sed ita interrogandus eſt reus, vt neſciat illos fuiſſe examinatos contra ſe.*

5 *Iudex debet perquirere obiecta quæ reus poteſt dare teſtibus contra ſe examinatis.*

6 *Item cauſas obiectorum, & quibus fundamentis nitantur.*

7 *Item qualitates, & circumſtantias opportunas ad elidendum obiecta,*

8 *Iudex aliquando altius exordiri debet, vt obiecta prædicta detegat ſuis intereogatoriis.*

9 *Quilibet præſumitur non immemor ſalutis æternæ.*

10 *Quilibet præſumitur bonus.*

11 *Iudex omni conatu vt debet, vt obiecta rei contra teſtes detegat, & elidat.*

12 *Iudex debet interrogare reum de cõmercio, familiaritate, conuerſatione, fama, vita, & opinione teſtium contra ſe examinatorum.*

13 *Forma tum interrogandi reos ſuper prædictos tum legendi in eorum faciem examinata teſtium late.*

14 *Formam autem prædictam, non vt eius verbis inhæreas, ſed vt imitari valeas auctor apponit.*

De depoſitionibus teſtium, vel confeſſionibus ſociorum criminis in faciem reo legendis, & forma illas legendi. Cap. VIII.

1 QVandoq; † vbi videris proficuum eſſe depoſitiones teſtium pro Curiæ informatione examinatorum, vel ſociorũ criminis confeſſiones ad diſpondendum reum ad veritatem fatendam, mandabis per Notarium ſcribentem ad eius faciem legi, illarumque continentiam ad ipſius notitiam deduci. Chart. in d. pract. interrog. lib. 3. c. 3.
2 nu. 24. † Antequam vero ad huiuſmodi actum deuenias, bonum erit ipſum reũ cum circumſpectione interrogare, An teſtes qui fuerunt contra ipſum examinati, ſint ipſi rei noti, vel ignori, amici, vel inimici, & an illos habeat
3 pro veridicis, & fide dignis: † poteris etiam, ſi ita opportunũ tibi videbitur, aliquos, vel nomina aliquorũ, qui illi ſint noti, amici, & familiares, nominare, licet te vera examinati non
4 fuerint. † Et de omnibus iſtis erit reus ita interrogandus, vt nõ ſentiat illas contra ſe fuiſſe examinatos; quia facile reus coniiceret, ad quem fine tu prædicta quæreres, Foller. pract. crim. in verbo, & ſi comparent, numero 10.
5 † Certe huiuſmodi interrogatoria ſunt valde vtilia, etenim ex reſponſionibus, quas illis dabit reus optime colliges, quas exceptiones ipſe dictis teſtib poſsit, vel nõ poſſit obiicere, & ſic

& ſic poteris informare, an obiecta vera ſint nec ne; vt ne poſtea reus falſa opponere valeat centra teſtes prædictos, Foller. in d. pract. in d. verbo, & ſi comparent, num. 10.

6 † Quinimo erit etiam inueſtigandum, de cauſis obiectorum, & quibus fundamentis, & rationibus nitantur. Vt puta, ſi interrogatus de Titio dicat illum eſſe infamem, vel ſibi inimicum poteris, imo debebis vlterius interrogare de qualitate infamiæ, & quomodo ſciat illum eſſe infamem, & quo fundamentum illum infamem appellet.

7 † Ita pariter erit, de qualitate inimicitiæ, & illius cauſis, ac aliis circumſtantiis, quæ opportune, & ad rem facere videbuntur pro elidendis obiectis ipſis rei, ac pro reperienda veritate reus interrogandus. Foller. in d. verbo, & comparent, nu. 10.

8 † Erit etiam aliquando, vt ſuperius monui, altius exordiendum interrogãdo reũ, videlicet An habeat inimicitiam, odiũ, & maleuolentiá cũ aliqua perſona, quia ſi dixerit, quod non, iã eſt tutus ꝙ non poteſt opponere huiuſmodi exceptionem Cap ſolitæ de maiorit. & obed. l. Iulianus ff. de leg 2. Natt. conſ. 342. num. 8. Si vero dixerit, quod ſic, interrogabis quo cum, vel quibus cũ inimicitiã, odium, & maleuolentiam prædictam habeat, & ex quo cauſa, et a quãto tempore citra, et quis ſit informatus de iſta inimicitia, odio, et maleuolentia, an vnquã

Digitized by Google

dere,& de pluribus formis cogendi illum ad reſpondendum. Cap. VII.

1 EVenit † quandoque, quod reus reſpondere interrogatoriis ſibi per iudicem factis recuſat; quid tunc faciendum.

2 † Primo hanc renuentiam,& contumaciam à notario in ipſo conſtituto mandabis annotari, Char. in ſua pract. interrog. lib. 3. c. 2. n. 1.

3 † Deinde poteris ipſum reum opportunis remediis ad reſpondendum compellere, puta mulcta indicta, aut captis pignorib. aut tortura adhibita, vel ſub poena confeſſati criminis, aut periurii, comminatione,& aliis ſimilibus modis, Chart. d. pract. lib. 3. c. 2. nu. 2. & ſeqq.

4 † Renuere autem reum tunc intellige non ſolum, quando non reſpondet, ſed etiam quando
5 minus congruenter reſpondet, † etenim reus per verba clara,& præciſa, non autem per verba dubia, puta neſcio, non recordor, & ſimilia reſponſum dare tenetur, Chart. vbi ſup. nu. 3.
6 & ſeq. † quod ſi factis debitis monitionibus adhuc in ſua contumacia perſiſtat; tunc ad remedia prædicta deueniendum erit, talem vero poteris verborum formulá adhibere, videl.
7 † fit monitus per D. vt prædictum interrogatorium euacuet pro veritate, abſque eo, quod ſe referat ad iam dicta.

Reſpondit; la verita l'ho detta, e ſta ſcritta, mi rimetto a quello, che è ſcritto.

Inter-

Interrogatus, & monitus, vt ſub pœna ſcutorum 100. vel ſub pæna confeſſati criminis, de quo imputatur, aut ſub pœna periuriis, vel quia alias ſibi pignora auferatur, veritatem dicat.

Reſpondit, quel, che ho detto, è ſcritto.

Et D. dicente, vt ſe diſponat ad melius, & congruentius reſpondendum, et a contumacia, & obſtinatione prædicta recedat.

Reſpondit. Non voglio dir'altro, quel, che è ſcritto, è detto.

Et D. ſubiungente, vt omnino reſpondeat, quia alias deuenietur contra ipſum ad pœnarum prædictarum, & grauaminum declarationum incurſus.

Reſpondit, Io non voglio dir'altro.

Et licet pluries, & pluries per D. monitus ad melius clarius, magis præciſè reſpondendum, ſemper idem reſponſum dedit, manendo in dicta obſtinatione, quæ ego, &c.

Tũc D. viſa obſtinatione ipſius conſtituti & notoria pertinacia, & inobedientia, pœnarumq. prædictarum ſibi comminatarum ſpectu, reſeruato ſibi iure ſemper, & quandocũq. decernendi, & pronunciandi dictum C Notarium contumacem, & inobedientem, & tamquam talem pignorari, & grauari debet, vel pœna periurii, aut criminis confeſſati, vel ſcutorum, centum incurriſſe pro mulcta, eaque Cam. Apoſt. applicandi, & incorporandi, ap-

pli-

plicariq;& incorporari mandandi;& pro præmiſſorum executione quodcumq; mandatum deſuper neceſſarium, & opportunum relaxãdi,pro nunc ad vlteriora procedens. Interrogauit, &c. Quamquam vero hi modi, & alii plures a Doctoribus doceantur, & quandoq; etiam in practica vſurpentur,
8 † Ego quidem ſæpius vidi obſeruari, quod pro habenda reſpõſione ad interrogatoria facta; præſertim ſi comminatio pęnarum prędictarum nihil operetur, ad torturę remediũ
9 deuenitur † indiciis etiam leuibus contra reũ exiſtentibus,vel diffamatione,aut aliquo,quod ſit loco diffamationis,Char.d.pract.lib.3.c.2.d
10 n.13. † vel ſi reus legitimam cauſam non allegat,quare nolit reſpondere;Char.vbi ſupra n.15.dummodo tamen de delicto prius con-
11 ſtet: † nec intereſt,an ſuper facto ſubſtantiali interrogetur,an ſuper circumſtantiis ſubſtan
12 tialibus ,de quibus veriſimile ſit † ipſum reũ poſſe recordari;quod arbitrio iudicis remitti ſolet,&ideo circa prædicta prudentia tua verſari debebit,Char.vbi ſupra num.17.
13 Sed quid ſi reus vna vice interrogatus reſpondit,alia vice denuo de eiſdem interrogatus,dicit ſe referre ad iã dicta, nec vult aliud reſpondere,an cogi poſſit ad iterũ reſpõdedũ.
14 † Dic quod arbitrio iudicis pariter hoc re
15 linquitur. † & ideo ſi caſus venit, videbis an reus ſit ſuſpectus,& omnino,ipſum coges de

nuo

Digitized by Google

16 nuo reſpondere, et reiterare iam dicta, † præſertim ſi fiſcalis, vel eius ſubſtitutus aſſiſtens de hoc inſtantiam faciat, alias non crederem cogendum illum eſſe. Vide circa prædicta, Chart. in d. cap. 2 num. 83. cum ſeqq.
17 † Forma autem torquendi reum nolentem reſpondere, vel non præciſè, & congruenter reſpondere talis erit, videlicet.

Forma torquendi reum nolentem reſpondere non præciſe, & congruenter.

Interrogatus, et monitus, vt recedat ab huiuſmodi obſtinatione, et reſpondeat euacuando interrogatorium ei factum, non ſe referendo ad iam dicta, vel omittendo dicta verba, Nõ recordor, poſſet eſſe, & ſimilia, quia alias contra ipſum neceſſe fuerit prædicta reſponſione habenda ad opportuna iuris, et facti remedia deuenire.

Reſpondit; quel che hò detto, è ſcritto, et à quello mi rimetto, *vel* Nõ mi ricordo, potria eſſere, &c. e ſe mi volete dar la corda, datemi prima le mie difeſe, e poi fate quel, che vi pare.

Et D. dicente, quod in huiuſmodi caſibus copiæ non dantur, nec defenſiones, ideo reſpõdeat ad prædicta, abſque aliis ſubterſugiis & cauillationibus.

Reſpondit; Voi mi fate torto, et aliud dicere noluit, quæ ego, etc. Et licet fuiſſet pluries & pluries, per D. inſtatũ pro dicta reſponſione

ne habenda, ſemper idem reſponſum dedit, quæ ego pariter, &c.

Decretum torturæ pro habenda reſponſione, præciſa, aut congrua.

Tunc D ſedens, &c. viſa pertinacia ipſius C nolentis reſpõdere, vel præciſe, & iuxta interrogata reſpondere, pro dicta reſponſione, vel pro præciſa, congrua reſponſione habẽda ſuper prædictis, cum aliter ab eo haberi non poſſet, mandauit ipſum C. adduci ad locũ torturæ, ibiq; ſpoliari ligari, & funi applicari.

Qui ſic ad locum torturæ adductus, dũ ſpoliaretur, et ligaretur, fuit per D. benignis verbis adhortatus, et monitus, vt ſe diſponat ad reſponſionem dandam interrogationi ſibi factę, vel ad præciſe, et congruenter reſpondendum ſuper his, de quibus interrogatur, alias in altum eleuabitur.

Reſpondit, io hò detto, e quel, che hò detto, è detto.

Tunc D. cum videret ipſum C. adhuc in ſua contumacia perſiſtere, mandauit ipſum in altum eleuari, ad effectum prędictum.

18 † Torturæ vero tempus hoc caſu arbitraberis iuxta qualitaté cauſæ, indiciorú grauitatẽ conditionẽ perſonę torturatæ, & ſimilia, quæ tibi conſideranda erút, vt iuſtitia ſuum ſortiatur effectum, abſque eo, quod aliquis indebitè grauetur, Vulpell. in ſuo conſ. crim. 34.

1 Quod ſi reus negat velle reſpondere eo, qui

Digitized by Google

quia allegat te iudicem ſuſpectum,& dicit tibi nõ confidere,cauſas ſuſpicionis, & diffidentiæ allegãdo, vtiq. erit ſuperſedendũ, donec Princeps conſulatur, qui mandet; vel cauſam per aliũ cognoſci, vel per te ipſum non obſtantib. dictis allegationibus. Bertaz.conſ. 8. n. 39. lib. 1. Conrad.de offi.præto.fol. mihi 81. ſub nu.9.

26 † Sed ego tibi ſuadeo, vt ſi caſus occurrat, ſtatim a cauſæ cognitione omnino recedas,

21 ne videaris illam affectare. Eſt enim iniquiſſimi iudicis, & peſſimæ mentis ſignũ velle de

22 hominis cauſa cognoſcere,qui te ſuſpectum habeat, & legitimas non allegaret ſupicionis

23 cauſas † Et ego vidi valde dãnari quoſdã iudices,qui putantes ſibi iniuriam fieri,cum ſuſpecti allegabantur, oẽm moucbãt lapidem, omniq.conatu ſtudebant,ne à cauſæ cognitione remouerentur,hoc tu fac, vt nullo modo imiteris, ſed ſtatim libentisſimè abſtineas, ita. n. ſeruant iudices boni, docti, & Deum timentes.

SCHOLIA IN CAP. 7. Num. 3.

COmpellendus eſt reus ad reſpondendum etiam multa indicta, & captis pignoribus. Aduerte ne erres. Quod aut loquimur in cauſa criminali,& tunc cogendus eſt reus ad reſpondendum, ſi de delicto graui agatur, per illationem torturę, non vt reſpondeat ſuper delicto, ſed ad extorquendam reſpon-

Digitized by Google

reſponſionem, vt per Clar. q. 45. ver. ſed pone; nec ei danda eſt dilatio ad reſpōdendū, Clar. ibidem §. ſed hic quæro. Vt tamen teneatur preciſe reſpondere, debet præcedere aliqua diffamatio, aut aliqua indicia, iuxta ibi tradita, et ita mihi reſpondit quidā de furto imputatus in oppido Modoetię, qui à principio ex dedite reſpondebat, poſtea vero cum aduerteret ſe pauliſper intricari, & illaqueari, extra dente ſe amplius non eſſe reſponſurum dixit. Cumque ex poſt precibus, vel minus non poſſet adduci ad reſpondendum, Senatum conſului, qui præcedit, vt cum torturæ, ſubiicerem, & vbi in contumacia perſiſteret, iterum Senatum monerem. Verum cum agentes ſui apud me inſtarent, vt ad D. Capitaneum Iuſtitię remitterem ob quaſdam ſuſpiciones, quas adducebat contra actuarium meū, libenter hoc feci, & me ab hac moleſta liberaui, ſecutus auctorem hic in fin. Tortura ergo iſta non datur ad eruendam veritatem, ſed reſpōſionem, & qualis eſſe debeat hæc tortura, trad. Mod. in q. crim. lib. 2. q 37. n. 187. & moderatam expoſcit Vulpell conſ. 34. nu. 10. in hoc caſu cauendum eſt, ne quis non reſpondens, per torturam interrogetur de delicto.

Si vero ſumus in his, in quibus pæna corporalis non imponitur; tunc debet indici mulcta vel capi pignora.

An vero hic contumax, & nō reſpōdens habeatur

beatur pro cõfeſso, iuxta l. de ætate § qui tacuit de interrogato acto, Verum quicquid ſit in cauſa poſitionũ ciuiliũ, et in ſimilibus; non admittitur in criminalib. vt taciturnitas operatur cõfeſſionẽ, ſi.n. haberetur pro confeſso, non opus eſset tortura; *Scac*.d.c 86.n.59.in fi.

Qualis autem debeat eſse reſponſio, ſupra viſũ eſt, vbi dixi, debere eſse clarã non obſcuram, nec per obſcuritatem debet eludi maieſtas iudicis. Sicut etiam cõfeſſio delicti debet eſse perſpicua, alias intelligitur, vt minus obliget reum, quã ſit posſibile, alioquin ille poteſt eã interpretari. Soc.iun.conſ.39. col. 2. vol.2. Iaſ. ad Rub. C. de eden. et ita habet locum, l. ſi quis intentione ambigua, ff. de iudic. et etiam locum habet in confeſsione rei, in criminali iudicio contra eum moto.

Nu. 5. puta neſcio.

TEſtis reſpondens neſcio, non recordari, quando poſsit cogi Boſs. de reſponſio, a reo facien. nu. 5. Author. infr. nu.12.

Num. 13. Sed quid ſi reus.

HAnc quæſtionem plenè abſoluit Scaccia num.47. verſ. ſed quid dicendum dicto cap. 86.

Verum circa hanc quæſtionẽ, an teſtis iterato

rato examinandus poſſit ſe referre ad priorem ſuam diſpoſitionem, vel cogatur extenſe teſtificari, vide Ozaſ. Pedemont. deciſ. 128. nu. 1. & 7 Venet. impreſſ. qui tamen loquitur in monitoriis, in quibus ii, qui propalarũt, plenè examinantur, nã in alio iudicio ſcilicet repetitionis plenè ſunt examinandi. Aliam addit. Moſcatel. *Neapolitan.* dicto cap. 86. num. 48. Cæterum an poſſit reus petere, quod legatur depoſitio alias facta, vide ibi, & tradit Vulpel. dicto conſil. 34. num. 9. Honded. conſil. 103. num. 31. & 32. qui refert conſtitutum inter Bart. & Bald. demum iudicis arbitrio multum defert.

Et an poſſit reus reſpondere, Dico, quod ſi cõſtabit me aliter rem dixiſſe, volo, quod hæc reſponſio ad illam referatur, cum tunc melius recordarer ibi num. 18. verſ. dico. Huius cautelæ meminit Andr. Gail. lib. 1. obſeruat. cap. 104. quidam, vbi ſaluatorem appellat hãc cautelam ad euitandum periurium, & quia hominis memoria labilis eſt. Poteſt ergo reus petere notulam, ſiue rotulum primi examinis, vt de veritate dicenda ſe informare poſſit.

Quid in Notario an poſſit dicere, talis teſtis interrogatus deponit in omnibus, & per omnia, prout præcedens teſtis, vide apud Gaill. dicta obſeruat. num. 5. & 6.

SVMMARIVM.

1 Depoſitiones teſtium, & ſociorũ criminis quãdoque

doque leguntur reis in eorum faciem.

2 *Reus eſt interrogandus, nunquid teſtes examinati contra ipſum ſibi noti, amici, fide digni, vel e contra.*

3 *Poſſunt etiam ei nominari aliqui, qui examinati non fuerint.*

4 *Sed ita interrogandus eſt reus, vt neſciat illos fuiſſe examinatos contra ſe.*

5 *Iudex debet perquirere obiecta quæ reus poteſt dare teſtibus contra ſe examinatis.*

6 *Item cauſas obiectorum, & quibus fundamentis nitantur.*

7 *Item qualitates, & circumſtantias opportunas ad elidendum obiecta,*

8 *Iudex aliquando altius exordiri debet, vt obiecta prædicta detegat ſuis intereogatoriis.*

9 *Quilibet præſumitur non immemor ſalutis æternæ.*

10 *Quilibet præſumitur bonus.*

11 *Iudex omni conatu vt debet, vt obiecta rei contra teſtes detegat, & elidat.*

12 *Iudex debet interrogare reum de cõmercio, familiaritate, conuerſatione, fama, vita, & opinione teſtium contra ſe examinatorum.*

13 *Forma tum interrogandi reos ſuperprædictos tum legendi in eorum faciem examinata teſtium late.*

14 *Formam autem prædictam, non vt eius verbis inhæreas, ſed vt imitari valeas auctor apponit.*

Digitized by Google

De depoſitionibus teſtium, vel confeſſionibus ſociorum criminis in faciem reo legendis, & forma illas legendi. Cap. VIII.

1 QVandoq;† vbi videris proficuum eſſe
depoſitiones teſtium pro Curiæ infor
matione examinatorum, vel ſociorũ
criminis confeſſiones ad diſpondendum
reum ad veritatem fatendam, mandabis per
Notarium ſcribentem ad eius faciem legi,
illarumque [continentiam] ad ipſius notitiam
deduci. Chart. in d. pract. interrog. lib. 3. c. 3.
2 nu. 24. †Antequam vero ad huiuſmodi actum
deuenias, bonum erit ipſum reũ cum circum-
ſpectione interrogare, An teſtes qui fuerunt
contra ipſum examinati, ſint ipſi rei noti, vel
ignori, amici, vel inimici, & an illos habeat
3 pro veridicis, & fide dignis:† poteris etiam, ſi
ita opportunũ tibi videbitur, aliquos, vel no-
mina aliquorũ, qui illi ſint noti, amici, & fami
liares, nominare, licet te vera examinati non
4 fuerint. †Et de omnibus iſtis erit reus ita in-
terrogandus, vt nõ ſentiat illas contra ſe fuiſ-
ſe examinatos; quia facile reus coniiceret, ad
quem finẽ tu prædicta quæreres, Foller. pract.
crim. in verbo, & ſi comparent, numero 10.
5 † Certe huiuſmodi interrogatoria ſunt val-
de vtilia, etenim ex reſponſionibus, quas illis
dabit reus optime colliges, quas exceptiones
ipſe dictis teſtib poſsit, vel nõ poſſit obiicere,

& ſic

& ſic poteris informare, an obiecta vera ſint nec ne; vt ne poſteareus falſa opponere valeat contra teſtes prædictos, Foller. in d. pract. in d. verbo, & ſi comparent, num. 10.

6 † Quinimo erit etiam inueſtigandum, de cauſis obiectorum, & quibus fundamentis, & rationibus nitantur. Vt puta, ſi interrogatus de Titio dicat illum eſſe infamem, vel ſibi inimicum poteris, imo debebis vlterius interrogare de qualitate infamiæ, & quomodo ſciat illum eſſe infamem, & quo fundamentum illum infamem appellet.

7 † Ita pariter erit, de qualitate inimicitiæ, & illius cauſis, ac aliis circumſtantiis, quæ opportune, & ad rem facere videbuntur pro elidendis obiectis ipſis rei, ac pro reperienda veritate reus interrogandus. Foller. in d. verbo, & comparent, nu. 10.

8 † Erit etiam aliquando, vt ſuperius monui, altius exordiendum interrogãdo reũ, videlicet An habeat inimicitiam, odiũ, & maleuolentiá cũ aliqua perſona, quia ſi dixerit, quod non, iã eſt tutus ꝙ non poteſt opponere huiuſmodi exceptionem Cap ſolitæ de maiorit. & obed. l. Iulianus ff. de leg 2. Natt. conſ. 342. num. 8. Si vero dixerit, quod ſic, interrogabis quo cum, vel quibus cũ inimicitiã, odium, & maleuolentiam prædictam habeat, & ex quo cauſa, et a

9 quãto tempore citra, et quis ſit informatus de iſta inimicitia, odio, et maleuolentia, an vnquã

aliquid inter ipſos ſecutum fuerit, quod inimicitiæ, odii, & maleuolentiæ prædictæ indicium dederit, & quid, & an vnquam inter eos ſecuta fuerit reconciliatio, & ſic cauſæ erunt friuolæ arguendum erit veriſimile nõ eſſe ex tam modica, & friuola cauſa potuiſſe talem induci ad falſum cum iuramento deponendum in præiudicium ipſius C. † cum quilibet præſumatur
10 bonus, Soc. Sen. conſ. 26. nu. 14. lib. 2. † & nullus præſumatur immemor ſalutis æternæ, Rol.
11 conſil. 37. n. 3. & ſimilia † Deniq; poteris ipſum reum variis interrogationibus, argumentis, coniecturis, et probationibus aggredi, et circũdare, et cogatur, vel inuitus fateri teſtes contra ipſum examinatos, aut eſſe veridicos & fide dignos, ipſiq; amicos & beneuolos aut obiecta eſſe inania & fruſtratoria.
12 † Et ideo poterit etiam interrogari de conuerſatione, de comercio, de familiaritate, de fama, vita, & opinione illorũ, & aliis similibus, quæ conſideratis iis, quæ ſuperius tibi demonſtraui per te tibi licebit colligere. Vt vero prædicta quaſi oculis intueare, infraſcriptam tibi formulam exempli gratia ſupponere volui.

*I*nterrogatus, an cognoſcat Titiũ Ioannis de Tibure.

Reſpondit, Signor ſi, che cognoſco Titio di Giouanni da Tiuoli.

Interrogatus, a quanto tempore citra illum co-

cognoſcat.

Reſpondit, Io lo cognoſco da più di dieci anni in quà.

Interrogatus, qua occaſione ipſe C. habuit notitiam præfati Titii.

Reſpondit, Io cominciai à cognoſcer Titio, perche in quel tempo, che lo cominciai à cognoſcere, lui habitaua vicino à caſa mia, et praticauamo inſieme.

Interrogatus, per quantū tēpus ſupranominatus Titius coabitauit propè domū ipſius C.

Reſpondit, detto Titio habitò preſſo caſa mia tre anni.

Interrogatus, an ſemper, et continuò per dictum triennium fuerit ſolitus conuerſari, et practicam habere cum prefato Titio.

Reſpondit, Signor sì, che per detto tempo di trè anni ſemper tenni conuerſatione, e pratica con detto Titio.

Interrogatus cuius qualitatis eſſet dicta cōuerſatio, et practica, et quibus mediis inter ipſum C. et præfatum Titium nutriretur.

Reſpondit, Queſta pratica, et conuerſatione frà Titio, et me, era per riſpetto della ſcuola cōmune, doue andauamo tutti due, et per li trattenimenti da giouanetti, che haueuamo inſieme, con li qual ſi manteneua.

Interrogatus, an in occaſione iſtius conuerſationis, et practicæ eſſet inter ipſum C. et dictū Titium affectio, et beneuolentia magna,

vti fieri ſolet.

Reſpondit, Signor sì, che fra me, e detto Titio ci era amoreuolezza, & affettion grande, per cauſa di detta pratica, e conuerſatione.

Subdens ex ſe, Se noi erauamo quaſi ſempre inſieme, non vuole V.S. che ci fuſſe amoreuolezza fra noi?

Interrogatus, an vnquam orta fuerit aliqua diſſenſio inter ipſum C. & præfatum Titium.

Reſpondit Signor nò, che frà me, e Titio non cì è ſtato mai diſparere alcuno.

Interrogatus, an habeat dictum Titiũ pro homine, qui (ſi occaſio daretur dictis, vel factis ipſis C. eſſet obſuturus.

Reſpondit, Signor nò che io non tengo detto Titio per huomo da nuocermi ſe li veniſſe l'occaſione di poterlo fare, ò con detti, ò cõ fatti; anzi io tengo, che egli ſaria ſempre per giouarmi in tutto quello che poteſſe.

Interrogatus, an habet illum pro homine probo, & fide digno.

Reſpondit, Signor si, che io lo tengo per homo da bene, e degno di fede.

Interrogatus, an pariter, cognoſcat Meuiũ Milionis de Nuceria.

Reſpondit, Signor sì, che io conoſco Meuio Milone da Nocera.

Subdens ad opportunam interrogationem io lo cognoſco, per eſſer lui figliuolo della mia Balia.

inter-

Interrogatus an aliquid vnquam ſecutum fuerit inter ipſum C. et dictum Meuium, vnde poſſit credere aliquam factam eſſe ab alienationem animi illius erga ipſum C.

Reſpondit, io non ſo, che ſia ſeguita mai coſa alcuna fra Meuio, e me, per la quale, io poſſa hauer pur ombra, che in lui ſia mancata l'affettione verſo di me.

Interrogatus, an ſciat ſe in aliquo offendiſſe præfatum Meuium, aut cauſam ei dediſſe, quare ipſi C. male vellet.

Reſpondit, io certo non ho dato mai occaſione a detto Meuio, di volermi male.

Interrogatus, an vnquam cognouerit dictũ Meuium pro homine eius qualitatis, vt abſq; vlla cauſa odio quemquam proſequatur, illique inſidias paret, an vero e contra illum cognouerit pro homine probo, et nihil ſine cauſa agente.

Reſpondit, in queſto tempo, che io ho conuerſato cõ detto Meuio, non l'ho mai ſcoperto per homo, che porti odio, o cerchi ſar male ad altri ſenza cauſa.

Subdens ex ſe, Anzi l'hò conoſciuto per huomo da bene, e che facci le coſe ſue con cauſa, e fondamento.

*I*nterrogatur, an credat, quod præfatus Meuius abſq; cauſa iusiurãdũ falſo ſubiret, vel aliud delictũ cõmitteret, in aliorũ præiudiciũ.

Reſpondit, in quanto a me non credo, che

Meuio faceſſe giuramento falſo, nè altro delitto in preiudicio di perſona alcuna.

Interrogatus, an ergo credat, quod veritatem dicturus ſit, ſi requiratur.

Reſpondit, io tengo Meuio per huomo da dir la verità.

Interrogatus an cognoſcat Petrum Alexandri de Peruſia, & a quanto tempore citra.

Reſpōdit, io conoſco Pietro di Aleſſandro da Perugia, da trè anni in quà.

Interrogatus an dictus Petrus ſibi amicus, & beneuolus, an vero è contra.

Reſpondit, detto Pietro mi è nemico.

Et deinde toto ſe mouens corpore erga me notarium altiori voce dixit.

*S*criui notaro che io mi proteſto, che coſtui mi è nemico.

Interrogatus, quam cauſam inimicitiæ habeat cum dicto Petro.

Reſpondit, Pietro mi è nemico, perche litigamo inſieme.

Interrogatus ſuper quibus verſatur lis, & controuerſia inter ipſum C. & præfatū Petrū

Reſpondit, io litigo con Pietro la pigione della caſa, doue lui habita, che è la mia.

Interrogatus, quam ſummam prætendat a dicto Petro ex cauſa dictæ penſionis.

Reſpondit, io pretendo, che Pietro mi habbia da dare dieci ſcudi per detta pigione, & lui me ne vorebbe dare otto ſolamente.

Inter-

Digitized by Google

Interrogatus, an ex alia cauſa vigeat inimicitia inter ipſum C. & prædictum Petrum.

Rńdit, Io non hò altra occaſione di nemicitia cō detto Pietro, ſe nō queſta di queſta lite.

Et Domino dicēte, quod hæc cauſa eſt multū debilis, & modici momēti, nec ex ea cōtrahitur, aut contrahi poteſt inimicitia ſaltē conſiderabilis, vnde quis moueri debeat ad falsū deponendum præſertim medio iuramento.

Reſpondit, Io non sò tante coſe, io lo tengo per nemico.

Et D ſubiungente, quod non ſufficit, quod ipſe C. dictū Petrum habeat pro inimico, ſed neceſſe eſt, quod ſubſit legitima cauſa inimicitiæ, vnde credi poſſit, quod præfatus Petrus ipſum C odio habeat, & ideo monente eundē vt dicat quomodo ſciat dictum Petrum eſſe ſibi inimicum.

Reſpondit, Non sò, m'imagino io di sì che detto Pietro mi ſia nemico, e mi voglia male

Et ad opportunam interrogationem.

Reſpondit, m'imagino io così perche litigamo inſieme.

Interrogatus, a quāto tempore citra vigeat iſta aſſerta inimicitia inter ipsū Conſtitutum & dictum Petrum.

Reſpondit, La mia nemicitia frà me, & Pietro è comminciata da che cominciò la lite frà noi ſono già due anni.

Interrogatus, an aliqua ſigna, ſiue effectus

ſue-

Digitized by Google

reſponſionem, vt per Clar. q. 45. ver. ſed pone; nec ei danda eſt dilatio ad reſpōdendū, Clar. ibidem §. ſed hic quæro. Vt tamen teneatur preciſe reſpondere, debet præcedere aliqua diffamatio, aut aliqua indicia, iuxta ibi tradita, et ita mihi reſpondit quidā de furto imputatus in oppido Modoetię, qui à principio ex dedite reſpondebat, poſtea vero cum aduerteret ſe paulisper intricari, & illaqueari, extra dente ſe amplius non eſſe reſponſurum dixit. Cumque ex poſt precibus, vel minus non poſſet adduci ad reſpondendum, *S*enatum conſului, qui præcedit, vt cum torturæ, ſubiicerem, & vbi in contumacia perſiſteret, iterum *S*enatum monerem. *V*erum cum agentes ſui apud me inſtarent, vt ad D. Capitaneum Iuſtitię remitterem ob quaſdam ſuſpiciones, quas adducebat contra actuarium meū, libenter hoc feci, & me ab hac moleſta liberaui, ſecutus auctorem hic in fin. Tortura ergo iſta non datur ad eruendam veritatem, ſed reſpōſionem, & qualis eſſe debeat hæc tortura, trad. Mod. in q. crim. lib. 2. q 37. n. 187. & moderatam expoſcit Vulpell conſ. 34. nu. 10. in hoc caſu cauendum eſt, ne quis non reſpondens, per torturam interrogetur de delicto.

Si vero ſumus in his, in quibus pæna corporalis non imponitur; tunc debet indici mulcta vel capi pignora.

An vero hic contumax, & nō reſpōdens habeatur

beatur pro cõfeſso, iuxta l.de ætate § qui tacuit de interrogato acto, Verum quicquid ſit in cauſa poſitionũ ciuiliũ, et in ſimilibus; non admittitur in criminalib. vt taciturnitas operatur cõfeſſionẽ, ſi.n.haberetur pro confeſso, non opus eſset tortura; *Scac.d.c 86.n.59.in fi.*

Qualis autem debeat eſse reſponſio, ſupra viſũ eſt, vbi dixi, debere eſse clarã non obſcuram, nec per obſcuritatem debet eludi maieſtas iudicis. Sicut etiam cõfeſſio delicti debet eſse perſpicua, alias intelligitur, vt minus obliget reum, quã ſit poſſibile, alioquin ille poteſt eã interpretari. Soc.iun.conſ.39. col. 2. vol.2. Iaſ.ad Rub.C.de eden.et ita habet locum, l.ſi quis intentione ambigua, ff.de iudic. et etiam locum habet in confeſsione rei, in criminali iudicio contra eum moto.

Nu. 5. puta neſcio.

Teſtis reſpondens neſcio, non recordari, quando poſsit cogi Boſs. de reſponſio, a reo facien. nu. 5. Author. infr. nu.12.

Num. 13. Sed quid ſi reus.

Hanc quæſtionem plenè abſoluit Scaccia num.47. verſ. ſed quid dicendum dicto cap. 86.

Verum circa hanc quæſtionẽ, an teſtis ite-

rato

rato examinandus poſſit ſe referre ad priorem ſuam diſpoſitionem, vel cogatur extenſe teſtificari, vide Ozaſ. Pedemont. deciſ. 128. nu. 1. & 7 Venet. impreſſ. qui tamen loquitur in monitoriis, in quibus ii, qui propalarũt, plenè examinantur, nã in alio indicio ſcilicet repetitionis plenè ſunt examinandi. Aliam addit. Moſcatel. *N*eapolitan. dicto cap. 86, num. 48. Cæterum an poſſit reus petere, quod legatur depoſitio alias facta. vide ibi, & tradit Vulpel. dicto conſil. 34. num. 9. Honded. conſil. 103, num. 31. & 32. qui refert conſtitutum inter Bart. & Bald. demum iudicis arbitrio multum defert.

Et an poſſit reus reſpondere, Dico, quod ſi cõſtabit me aliter rem dixiſſe, volo, quod hæc reſponſio ad illam referatur, cum tunc melius recordarer ibi num. 18. verſ. dico. Huius cautelæ meminit Andr. Gail. lib. 1. obſeruat. cap. 104. quidam, vbi ſaluatorem appellat hãc cautelam ad euitandum periurium, & quia hominis memoria labilis eſt. Poteſt ergo reus petere notulam, ſiue rotulum primi examinis, vt de veritate dicenda ſe informare poſſit.

Quid in Notario an poſſit dicere, talis teſtis interrogatus deponit in omnibus, & per omnia, prout præcedens teſtis, vide apud Gaill. dicta obſeruat. num. 5. & 6.

SVMMARIVM.

1 *Depoſitiones teſtium, & ſociorũ criminis quãdoque*

doque leguntur reis in eorum faciem.

2 *Reus eſt interrogandus, nunquid teſtes examinati contra ipſum ſibi noti, amici, fide digni, vel e contra.*

3 *Poſſunt etiam ei nominari aliqui, qui examinati non fuerint.*

4 *Sed ita interrogandus eſt reus, vt neſciat illos fuiſſe examinatos contra ſe.*

5 *Iudex debet perquirere obiecta quæ reus poteſt dare teſtibus contra ſe examinatis.*

6 *Item cauſas obiectorum, & quibus fundamentis nitantur.*

7 *Item qualitates, & circumſtantias opportunas ad elidendum obiecta,*

8 *Iudex aliquando altius exordiri debet, vt obiecta prædicta detegat ſuis intereogatoriis.*

9 *Quilibet præſumitur non immemor ſalutis æternæ.*

10 *Quilibet præſumitur bonus.*

11 *Iudex omni conatu vt debet, vt obiecta rei contra teſtes detegat, & elidat.*

12 *Iudex debet interrogare reum de cõmercio, familiaritate, conuerſatione, fama, vita, & opinione teſtium contra ſe examinatorum.*

13 *Forma tum interrogandi reos ſuperprædictos tum legendi in eorum faciem examinata teſtium late.*

14 *Formam autem prædictam, non vt eius verbis inhæreas, ſed vt imitari valeas auctor apponit.*

Digitized by Google

De depoſitionibus teſtium, vel confeſſionibus ſociorum criminis in faciem reo legendis, & forma illas legendi. Cap. VIII.

1 QVandoq; † vbi videris proficuum eſſe depoſitiones teſtium pro Curiæ informatione examinatorum, vel ſociorũ criminis confeſſiones ad diſpondendum reum ad veritatem fatendam, mandabis per Notarium ſcribentem ad eius faciem legi, illarumque continentiam ad ipſius notitiam deduci. Chart. in d. pract. interrog. lib. 3. c. 3.
2 nu. 24. † Antequam vero ad huiuſmodi actum deuenias, bonum erit ipſum reũ cum circumſpectione interrogare, An teſtes qui fuerunt contra ipſum examinati, ſint ipſi rei noti, vel ignoti, amici, vel inimici, & an illos habeat
3 pro veridicis, & fide dignis: † poteris etiam, ſi ita opportunũ tibi videbitur, aliquos, vel nomina aliquorũ, qui illi ſint noti, amici, & familiares, nominare, licet te vera examinati non
4 fuerint. † Et de omnibus iſtis erit reus ita interrogandus, vt nõ ſentiat illas contra ſe fuiſſe examinatos; quia facile reus coniiceret, ad quem finẽ tu prædicta quæreres, Foller. pract. crim. in verbo, & ſi comparent, numero 10.
5 † Certe huiuſmodi interrogatoria ſunt valde vtilia, etenim ex reſponſionibus, quas illis dabit reus optime colliges, quas exceptiones ipſe dictis teſtib poſsit, vel nõ poſſit obiicere,

& ſic

& ſic poteris informare, an obiecta vera ſint nec ne; vt ne poſtea reus falſa opponere valeat contra teſtes prædictos, Foller. in d. pract. in d. verbo, & ſi comparent, num. 10.

6 † Quinimo erit etiam inueſtigandum, de cauſis obiectorum, & quibus fundamentis, & rationibus nitantur. Vt puta, ſi interrogatus de Titio dicat illum eſſe infamem, vel ſibi inimicum poteris, imo debebis vlterius interrogare de qualitate infamiæ, & quomodo ſciat illum eſſe infamem, & quo fundamentum illum infamem appellet.

7 † Ita pariter erit, de qualitate inimicitiæ, & illius cauſis, ac aliis circumſtantiis, quæ opportune, & ad rem facere videbuntur pro elidendis obiectis ipſis rei, ac pro reperienda veritate reus interrogandus. Foller. in d. verbo, & comparent, nu. 10.

8 † Erit etiam aliquando, vt ſuperius monui, altius exordiendum interrogãdo reũ, videlicet An habeat inimicitiam, odiũ, & maleuolentiá cũ aliqua perſona, quia ſi dixerit, quod non, iã eſt tutus ꝙ non poteſt opponere huiuſmodi exceptionem Cap ſolitæ de maiorit. & obed. l. Iulianus ff. de leg 2. Natt. conſ. 342. num. 8. Si vero dixerit, quod ſic, interrogabis quo cum, vel quibus cú inimicitiã, odium, & maleuolentiam prædictam habeat, & ex quo cauſa, et a quãto tempore citra, et quis ſit informatus de iſta inimicitia, odio, et maleuolentia, an vnquã

aliquid inter ipſos ſecutum fuerit, quod inimicitiæ, odii, & maleuolentiæ prædictæ indicium dederit, & quid, & an vnquam inter eos ſecuta fuerit reconciliatio, & ſic cauſæ erunt friuolæ arguendum erit veriſimile nõ eſſe ex tam modica, & friuola cauſa potuiſſe talem induci ad falſum cum iuramento deponendum in præiudicium ipſius C. † cum quilibet præſumatur
10 bonus, Soc. Sen. conſ. 26. nu. 34. lib. 2. † & nullus præſumatur immemor ſalutis æternæ, Rol.
11 conſil. 37. n. 3. & ſimilia † Deniq; poteris ipſum reum variis interrogationibus, argumentis, coniecturis, et probationibus aggredi, et circũdare, et cogatur, vel inuitus fateri teſtes contra ipſum examinatos, aut eſſe veridicos & fide dignos, ipſiq; amicos, & beneuolos aut obiecta eſſe inania, & fruſtratoria.

12 † Et ideo poterit etiam interrogari de conuerſatione, de comercio, de familiaritate, de fama, vita; & opinione illorũ, & aliis ſimilibus, quæ conſideratis iis, quæ ſuperius tibi demonſtraui per te tibi licebit colligere. Vt vero prædicta quaſi oculis intueare, infraſcriptam tibi formulam exempli gratia ſupponere volui.

*I*nterrogatus, an cognoſcat Titiũ Ioannis de Tibure.

Reſpondit, Signor ſi, che cognoſco Titio di Giouanni da Tiuoli.

Interrogatus, a quanto tempore citra illum co-

cognoſcat.

Reſpondit, Io lo cognoſco da più di dieci anni in quà.

Interrogatus, qua occaſione ipſe C. habuit notitiam præfati Titii.

Reſpondit, Io cominciai à cognoſcer Titio, perche in quel tempo, che lo cominciai à cognoſcere, lui habitaua vicino à caſa mia, et praticauamo inſieme.

Interrogatus, per quantũ tẽpus ſupranominatus Titius coabitauit propè domũ ipſius C.

Reſpondit, detto Titio habitò preſſo caſa mia tre anni.

Interrogatus, an ſemper, et continuo per dictum triennium fuerit ſolitus conuerſari, et practicam habere cum prefato Titio.

Reſpondit, Signor sì, che per detto tempo di trè anni ſemper tenni conuerſatione, e pratica con detto Titio.

Interrogatus cuius qualitatis eſſet dicta cõuerſatio, et practica, et quibus mediis inter ipſum C. et præfatum Titium nutriretur.

Reſpondit, Queſta pratica, et conuerſatione frà Titio, et me, era per riſpetto della ſcuola cõmune, doue andauamo tutti due, et per li trattenimenti da giouanetti, che haueuamo inſieme, con li qual ſi manteneua.

Interrogatus, an in occaſione iſtius conuerſationis, et practicæ eſſet inter ipſum C. et dictũ Titium affectio, et beneuolentia magna,

vti fieri ſolet.

Reſpondit, Signor sì, che fra me, e detto Titio ci era amoreuolezza, & affettion grande, per cauſa di detta pratica, e conuerſatione.

Subdens ex ſe, Se noi erauamo quaſi ſempre inſieme, non vuole V.S. che ci fuſſe amoreuolezza fra noi?

Interrogatus, an vnquam orta fuerit aliqua diſſenſio inter ipſum C. & præfatum Titium.

Reſpondit Signor nò, che frà me, e Titio non ci è ſtato mai diſparere alcuno.

Interrogatus, an habeat dictum Titiũ pro homine, qui (ſi occaſio daretur dictis, vel factis ipſis C. eſſet obſucurus.

Reſpondit, Signor nò che io non tengo detto Titio per huomo da nuocermi ſe li veniſſe l'occaſione di poterlo fare, ò con detti, ò cõ fatti; anzi io tengo, che egli ſaria ſempre per giouarmi in tutto quello che poteſſe.

Interrogatus, an habet illum pro homine probo, & fide digno.

Reſpondit, Signor si, che io lo tengo per homo da bene, e degno di fede.

Interrogatus, an pariter, cognoſcat Meuiũ Milionis de Nuceria.

Reſpondit, Signor sì, che io conoſco Meuio Milone da Nocera.

Subdens ad opportunam interrogationem io lo cognoſco, per eſſer lui figliuolo della mia Balia.

inter-

Interrogatus an aliquid vnquam ſecutum fuerit inter ipſum C. et dictum Meuium, vnde poſſit credere aliquam factam eſſe ab alienationem animi illius erga ipſum C.

Reſpondit, in non ſo, che ſia ſeguita mai coſa alcuna fra Meuio, e me, per la quale, io poſſa hauer pur ombra, che in lui ſia mancata l'affettione verſo di me.

Interrogatus, an ſciat ſe in aliquo offendiſſe præfatum Meuium, aut cauſam ei dediſſe, quare ipſi C. male vellet.

Reſpondit, io certo non ho dato mai occaſione a detto Meuio, di volermi male.

Interrogatus, an vnquam cognouerit dictũ Meuium pro homine eius qualitatis, vt abſq; vlla cauſa odio quemquam proſequatur, illique inſidias paret, an vero e contra illum cognouerit pro homine probo, et nihil ſine cauſa agente.

Reſpondit, in queſto tempo, che io ho conuerſato cõ detto Meuio, non l'ho mai ſcoperto per homo, che porti odio, o cerchi ſar male ad altri ſenza cauſa.

Subdens ex ſe, Anzi l'hò conoſciuto per huomo da bene, e che facci le coſe ſue con cauſa, e ſondamento.

*I*nterrogatur, an credat, quod pręfatus Meuius abſq; cauſa iusiurãdũ falſo ſubiret, vel aliud delictũ cõmitteret, in aliorũ præiudiciũ.

Reſpondit, in quanto a me non credo, che

Meuio faceſſe giuramento fallo, nè altro delitto in preiudicio di perſona alcuna.

Interrogatus, an ergo credat, quod veritatem dicturus ſit, ſi requiratur.

Reſpondit, io tengo Meuio per huomo da dir la verità.

Interrogatus an cognoſcat Petrum Alexandri de Peruſia, & a quanto tempore citra.

Reſpōdit, io conoſco Pietro di Aleſſandro da Perugia, da trè anni in quà.

Interrogatus an dictus Petrus ſibi amicus, & beneuolus, an vero è contra.

Reſpondit, detto Pietro mi è nemico.

Et deinde toto ſe mouens corpore erga me notarium altiori voce dixit.

*S*criui notaro che io mi proteſto, che coſtui mi è nemico.

Interrogatus, quam cauſam inimicitiæ habeat cum dicto Petro.

Reſpondit, Pietro mi è nemico, perche litigamo inſieme.

Interrogatus ſuper quibus verſatur lis, & controuerſia inter ipſum C. & præfatū Petrū

Reſpondit, io litigo con Pietro la pigione della caſa, doue lui habita, che è la mia.

Interrogatus, quam ſummam prætendat a dicto Petro ex cauſa dictæ penſionis.

Reſpondit, io pretendo, che Pietro mi habbia da dare dieci ſcudi per detta pigione, & lui me ne vorebbe dare otto ſolamente.

Inter-

Digitized by Google

Interrogatus, an ex alia cauſa vigeat inimicitia inter ipſum C. & prædictum Petrum.

Rñdit, Io non hò altra occaſione di nemicitia cō detto Pietro, ſe nō queſtá di queſta lite.

Et Domino dicēte, quod hæc cauſa eſt multū debilis, & modici mōmēti, nec ex ea cōtrahitur, aut contrahi poteſt inimicitia ſaltē conſiderabilis, vnde quis moueri debeat ad falsū deponendum præſertim medio iuramento.

Reſpondit, Io non sò tante coſe, io lo tengo per nemico.

Et D ſubiungente, quod non ſufficit, quod ipſe C. dictū Petrum habeat pro inimico, ſed neceſſe eſt, quod ſubſit legitima cauſa inimicitiæ; vnde credi poſſit, quod præfatus Petrus ipſum C. odio habeat, & ideo monente eundē vt dicat quomodo ſciat dictum Petrum eſſe ſibi inimicum.

Reſpondit, Non sò, m'imagino io di sì che detto Pietro mi ſia nemico, e mi voglia male

Et ad opportunam interrogationem.

Reſpondit, m'imagino io così perche litigamo inſieme.

Interrogatus, a quāto tempore citra vigeat iſta aſſerta inimicitia inter ipsū Conſtitutum & dictum Petrum.

Reſpondit, La mia nemicitia frà me, & Pietro è comminciata da che cominciò la lite frà noi ſono già due anni.

Interrogatus, an aliqua ſigna, ſiue effectus ſue-

reſponſionem, vt per Clar. q. 45. ver. ſed pone; nec ei danda eſt dilatio ad reſpõdendũ, Clar. ibidem §. ſed hic quæro. Vt tamen teneatur preciſe reſpondere, debet præcedere aliqua diffamatio, aut aliqua indicia, iuxta ibi tradita, et ita mihi reſpondit quidã de furto imputatus in oppido Modoetiæ, qui à principio expedite reſpondebat, poſtea vero cum aduerteret ſe pauliſper intricari, & illaqueari, extra dente ſe amplius non eſſe reſponſurum dixit. Cumque ex poſt precibus, vel minus non poſſet adduci ad reſpondendum, *S*enatum conſului, qui præcedit, vt cum torturæ, ſubijcerem, & vbi in contumacia perſiſteret, iterum *S*enatum monerem. *V*erum cum agentes ſui apud me inſtarent, vt ad D. Capitaneum Iuſtitiæ remitterem ob quaſdam ſuſpiciones, quas adducebat contra actuarium meũ, libenter hoc feci, & me ab hac moleſta liberaui, ſecutus auctorem hic in fin. Tortura ergo iſta non datur ad eruendam veritatem, ſed reſpõſionem, & qualis eſſe debeat hæc tortura, trad. Mod. in q. crim. lib. 2. q 37. n. 187. & moderatam expoſcit Vulpell conſ. 34. nu. 10. in hoc caſu cauendum eſt, ne quis non reſpondens, per torturam interrogetur de delicto.

Si vero ſumus in his, in quibus pæna corporalis non imponitur; tunc debet indici mulcta vel capi pignora.

An vero hic contumax, & nõ reſpõdens habeatur

beatur pro cõfeſso, iuxta l.de ætate § qui tacuit de interrogato acto, Verum quicquid ſit in cauſa poſitionũ ciuiliũ, et in ſimilibus; non admittitur in criminalib. vt taciturnitas operatur cõfeſſionẽ, ſi.n. haberetur pro confeſſo, non opus eſset tortura; Scac.d.c 86.n.59.in fi.

Qualis autem debeat eſse reſponſio, ſupra viſú eſt, vbi dixi, debere eſse clarã non obſcuram, nec per obſcuritatem debet eludi maieſtas iudicis. Sicut etiam cõfeſſio delicti debet eſse perſpicua, alias intelligitur, vt minus obliget reum, quã ſit posſibile, alioquin ille poteſt eã interpretari. Soc.iun.conſ.39.col.2.vol.2. Iaſ.ad Rub.C.de eden.et ita habet locum, l.ſi quis intentione ambigua, ff.de iudic. et etiam locum habet in confeſsione rei, in criminali iudicio contra eum moto.

Nu. 5. puta neſcio.

TEſtis reſpondens neſcio, non recordari, quando poſsit cogi Boſs. de reſponſio, a reo facien. nu. 5. Author. infr. nu.12.

Num. 13. Sed quid ſi reus.

HAnc quæſtionem plenè abſoluit Scaccia num.47. verſ. ſed quid dicendum dicto cap. 86.

Verum circa hanc quæſtionẽ, an teſtis ite-

rato

rato examinandus poſſit ſe referre ad priorem ſuam diſpoſitionem, vel cogatur extenſe teſtificari, vide Ozaſ. Pedemont. deciſ. 128. nu. 1. & 7 Venet. impreſſ. qui tamen loquitur in monitoriis, in quibus ii, qui propalarũt, plenè examinantur, nã in alio iudicio ſcilicet repetitionis plenè ſunt examinandi. Aliam addit. Moſcatel. *N*eapolitan. dicto cap. 86. num. 48. Cæterum an poſſit reus petere, quod legatur depoſitio alias facta. vide ibi, & tradit Vulpel. dicto conſil. 34. num. 9. Honded. conſil. 103. num. 31. & 32. qui refert conſtitutum inter Bart. & Bald. demum iudicis arbitrio multum defert.

Et an poſſit reus reſpondere, Dico, quod ſi cõſtabit me aliter rem dixiſſe, volo, quod hæc reſponſio ad illam referatur, cum tunc melius recordarer ibi num. 18. verſ. dico. Huius cautelæ meminit Andr. Gail. lib. 1. obſeruat. cap. 104. quidam, vbi ſaluatorem appellat hãc cautelam ad euitandum periurium, & quia hominis memoria labilis eſt. Poteſt ergo reus petere notulam, ſiue rotulum primi examinis, vt de veritate dicenda ſe informare poſſit.

Quid in Notario an poſſit dicere, talis teſtis interrogatus deponit in omnibus, & per omnia, prout præcedens teſtis, vide apud Gaill. dicta obſeruat. num. 5. & 6.

SVMMARIVM.

1 Depoſitiones teſtium, & sociorũ criminis quãdoque

doque leguntur reis in eorum faciem.
2 Reus eſt interrogandus,nunquid teſtes examinati contra ipſum ſibi noti,amici,fide digni, vel e contra.
3 Poſſunt etiam ei nominari aliqui, qui examinati non fuerint.
4 Sed ita interrogandus eſt reus, vt neſciat illos ſuiſſe examinatos contra ſe.
5 Iudex debet perquirere obiecta quæ reus poteſt dare teſtibus contra ſe examinatis.
6 Item cauſas obiectorum, & quibus fundamentis nitantur.
7 Item qualitates, & circumſtantias opportunas ad elidendum obiecta,
8 Iudex aliquando altius exordiri debet, vt obiecta prædicta detegat ſuis intereogatoriis.
9 Quilibet præſumitur non immemor ſalutis æternæ.
10 Quilibet præſumitur bonus.
11 Iudex omni conatu vt debet, vt obiecta rei contra teſtes detegat, & elidat.
12 Iudex debet interrogare reum de cōmercio, familiaritate, conuerſatione, fama, vita, & opinione teſtium contra ſe examinatorum.
13 Forma tum interrogandi reos ſuperprædictos tum legendi in eorum faciem examinata teſtium late.
14 Formam autem prædictam, non vt eius verbis inhæreas, ſed vt imitari valeas auctor apponit.

& ſic poteris informare, an obiecta vera ſint nec ne; vt ne poſtea reus falſa opponere valeat contra teſtes prædictos, Foller. in d. pract. in d. verbo, & ſi comparent, num. 10.

6 † Quinimo erit etiam inueſtigandum, de cauſis obiectorum, & quibus fundamentis, & rationibus nitantur. Vt puta, ſi interrogatus de Titio dicat illum eſſe infamem, vel ſibi inimicum poteris, imo debebis vlterius interrogare de qualitate infamiæ, & quomodo ſciat illum eſſe infamem, & quo fundamentum illum infamem appellet.

7 † Ita pariter erit, de qualitate inimicitiæ, & illius cauſis, ac aliis circumſtantiis, quæ opportune, & ad rem facere videbuntur pro elidendis obiectis ipſis rei, ac pro reperienda veritate reus interrogandus. Foller. in d. verbo, & comparent, nu. 10.

8 † Erit etiam aliquando, vt ſuperius monui, altius exordiendum interrogãdo reũ, videlicet An habeat inimicitiam, odiũ, & maleuolentiá cũ aliqua perſona, quia ſi dixerit, quod non, iã eſt tutus ꝙ non poteſt opponere huiuſmodi exceptionem Cap ſolitæ de maiorit. & obed. l. Iulianus ff. de leg 2. Natt. conſ. 342. num. 8. Si vero dixerit, quod ſic, interrogabis quo cum, vel quibus cũ inimicitiã, odium, & maleuolentiam prædictam habeat, & ex quo cauſa, et a quãto tempore citra, et quis ſit informatus de iſta inimicitia, odio, et maleuolentia, an vnquã

aliquid inter ipſos ſecutum fuerit, quod inimicitiæ, odii, & maleuolentiæ prædictæ indicium dederit, & quid, & an vnquam inter eos ſecuta fuerit reconciliatio, & ſic cauſæ erunt friuolæ arguendum erit veriſimile nō eſſe ex tam modica, & friuola cauſa potuiſſe talem induci ad fa ſum cum iuramento deponendum in præiudicium ipſius C. † cum quilibet præſumatur
10 bonus, Soc. Sen. conſ. 26. nu. 14. lib. 2. † & nullus præſumatur immemor ſalutis æternæ, Rol.
11 conſil. 37. n. 3. & ſimilia † Deniq; poteris ipſum reum variis interrogationibus, argumentis, coniecturis, et probationibus aggredi, et circũdare, et cogatur, vel inuitus fateri teſtes contra ipſum examinatos, aut eſſe veridicos & fide dignos, ipſiq; amicos & beneuolos aut obiecta eſſe inania & fruſtratoria.

12 †Et ideo poterit etiam interrogari de conuerſatione, de comercio, de familiaritate, de fama, vita, & opinione illorũ, & aliis ſimilibus, quæ conſideratis iis, quæ ſuperius tibi demonſtraui per te tibi licebit colligere. Vt vero prædicta quaſi oculis intueare, infraſcriptam tibi formulam exempli gratia ſupponere volui.

*I*nterrogatus, an cognoſcat Titiũ Ioannis de Tibure.

Reſpondit, Signor ſi, che cognoſco Titio di Giouanni da Tiuoli.

Interrogatus, a quanto tempore citra illum co-

cognoſcat.

Reſpondit, Io lo cognoſco da più di dieci anni in quà.

Interrogatus, qua occaſione ipſe C. habuit notitiam præfati Titii.

Reſpondit, Io cominciai à cognoſcer Titio, perche in quel tempo, che lo cominciai à cognoſcere, lui habitaua vicino à caſa mia, et praticauamo inſieme.

Interrogatus, per quantū tēpus ſupranominatus Titius coabitauit propè domū ipſius C.

Reſpondit, detto Titio habitò preſſo caſa mia tre anni.

Interrogatus, an ſemper, et continuò per dictum triennium fuerit ſolitus conuerſari, et practicam habere cum pręfato Titio.

Reſpondit, Signor sì, che per detto tempo di trè anni ſemper tenni conuerſatione, e pratica con detto Titio.

Interrogatus cuius qualitatis eſſet dicta cōuerſatio, et practica, et quibus mediis inter ipſum C. et præfatum Titium nutriretur.

Reſpondit, Queſta pratica, et conuerſatione frà Titio, et me, era per riſpetto della ſcuola cōmune, doue andauamo tutti due, et per li trattenimenti da giouanetti, che haueuamo inſieme, con li qual ſi manteneua.

Interrogatus, an in occaſione iſtius conuerſationis, et practicæ eſſet inter ipſum C. et dictū Titium affectio, et beneuolentia magna,

vti fieri ſolet.

Reſpondit, Signor sì, che fra me, e detto Titio ci era amoreuolezza, & affettion grande, per cauſa di detta pratica, e conuerſatione.

Subdens ex ſe, Se noi erauamo quaſi ſempre inſieme, non vuole V. S. che ci fuſſe amoreuolezza fra noi?

Interrogatus, an vnquam orta fuerit aliqua diſſenſio inter ipſum C. & præfatum Titium.

Reſpondit Signor nò, che frà me, e Titio non cì è ſtato mai diſparere alcuno.

*I*nterrogatus, an habeat dictum Titiũ pro homine, qui (ſi occaſio daretur dictis, vel factis ipſis C. eſſet obſuturus.

Reſpondit, Signor nò che io non tengo detto Titio per huomo da nuocermi ſe li veniſſe l'occaſione di poterlo fare, ò con detti, ò cõ fatti; anzi io tengo, che egli ſaria ſempre per giouarmi in tutto quello che poteſſe.

Interrogatus, an habet illum pro homine probo, & fide digno.

Reſpondit, Signor si, che io lo tengo per homo da bene, e degno di fede.

*I*nterrogatus, an pariter, cognoſcat Meuiũ Milionis de Nuceria.

Reſpondit, Signor sì, che io conoſco Meuio Milone da Nocera.

Subdens ad opportunam interrogationem io lo cognoſco, per eſſer lui figliuolo della mia Balia.

inter-

Interrogatus an aliquid vnquam ſecutum fuerit inter ipſum C. et dictum Meuium, vnde poſſit credere aliquam factam eſſe ab alienationem animi illius erga ipſum C.

Reſpondit, in non ſo, che ſia ſeguita mai coſa alcuna fra Meuio, e me, per la quale, io poſſa hauer pur ombra, che in lui ſia mancata l'affettione verſo di me.

Interrogatus, an ſciat ſe in aliquo offendiſſe præfatum Meuium, aut cauſam ei dediſſe, quare ipſi C. male vellet.

Reſpondit, io certo non ho dato mai occaſione a detto Meuio, di volermi male.

Interrogatus, an vnquam cognouerit dictũ Meuium pro homine eius qualitatis, vt abſq; vlla cauſa odio quemquam proſequatur, illique inſidias paret, an vero e contra illum cognouerit pro homine probo, et nihil ſine cauſa agente.

Reſpondit, in queſto tempo, che io ho conuerſato cõ detto Meuio, non l'ho mai ſcoperto per homo, che porti odio, o cerchi far male ad altri ſenza cauſa.

Subdens ex ſe, Anzi l'hò conoſciuto per huomo da bene, e che facci le coſe ſue con cauſa, e fondamento.

Interrogatur, an credat, quod pręfatus Meuius abſq; cauſa iusiurãdũ falſo ſubiret, vel aliud delictũ cõmitteret, in aliorũ præiudiciũ.

Reſpondit, in quanto a me non credo, che

Digitized by Google

Meuio faceſſe giuramento falſo, nè altro delitto in preiudicio di perſona alcuna.

Interrogatus, an ergo credat, quod veritatem dicturus ſit, ſi requiratur.

Reſpondit, io tengo Meuio per huomo da dir la verità.

Interrogatus an cognoſcat Petrum Alexandri de Peruſia, & a quanto tempore citra.

Reſpõdit, io conoſco Pietro di Aleſſandro da Perugia, da trè anni in quà.

Interrogatus an dictus Petrus ſibi amicus, & beneuolus, an vero è contra.

Reſpondit, detto Pietro mi è nemico.

Et deinde toto ſe mouens corpore erga me notarium altiori voce dixit.

Scriui notaro che io mi proteſto, che coſtui mi è nemico.

Interrogatus, quam cauſam inimicitiæ habeat cum dicto Petro.

Reſpondit, Pietro mi è nemico, perche litigamo inſieme.

Interrogatus ſuper quibus verſatur lis, & controuerſia inter ipſum C. & præfatũ Petrũ

Reſpondit, io litigo con Pietro la pigione della caſa, doue lui habita, che è la mia.

Interrogatus, quam ſummam prætendat a dicto Petro ex cauſa dictæ penſionis.

Reſpondit, io pretendo, che Pietro mi habbia da dare dieci ſcudi per detta pigione, & lui me ne vorebbe dare otto ſolamente.

Inter-

Interrogatus, an ex alia cauſa vigeat inimicitia inter ipſum C. & prædictum Petrum.

Rndit, Io non hò altra occaſione di nemicitia cõ detto Pietro, ſe nõ queſtá di queſta lite.

Et Domiuo dicẽte, quod hæc cauſa eſt mul tũ debilis, & modici mõmẽti, nec ex ea cõtrahitur, aut contrahi poteſt inimicitia ſaltẽ conſiderabilis, vnde quis moueri debeat ad falsú deponendúm pręſertim medio iuramento.

Reſpondit, Io non sò tante coſe, io lo tengo per nemico.

Et D ſubiungente, quod non ſufficit, quod ipſe C. dictũ Petrum habeat pro inimico, ſed neceſſe eſt, quod ſubſit legitima cauſa inimicitiæ, vnde credi poſſit, quod præfatus Petrus ipſum C odio habeat, & ideo monente eundẽ vt dicat quomodo ſciat dictum Petrum eſſe ſibi inimicum.

Reſpondit, Non sò, m'imagino io di sì che detto Pietro mi ſia nemico, e mi voglia male

Et ad opportunam interrogationem.

Reſpondit, m'imagino io così perche litigamo inſieme.

Interrogatus, a quãto tempore citra vigeat iſta aſſerta inimicitia inter ipsũ Conſtitutum & dictum Petrum.

Reſpondit, La mia nemicitia frà me, & Pietro, è comminciata da che cominciò la lite frà noi ſono già due anni.

Interrogatus, an aliqua ſigna, ſiue effectus

ſue-

ſuerint vnquam, niſi aſſertæ prædictæ, et qui.

Reſpondit, nó ci è ſtato altro ſegno di inimicia fra Pietro, e me, ſe non che non ci ſiamo parlati più inſieme da quel tempo in quà.

Interrogatus, an aliquis ſit informatus de iſta aſſerta inimicitia, et maleuolentia, & qui, et quomodo.

Reſpódit, Antonio di Filippo è informato, che Pietro, et io ſiamo nemici inſieme, perche lui à trattato piu volte di meterci d'accordo, et altri ancora, che adeſſo nõ mi ſouuẽgono

Et monitus, vt bene cogitet, & ad memoriam reducat, quinam ſint iſti alii de prædicta prætenſa inimicitia informati.

Reſpódit, io non mi ricordo, chi ſiano questi altri che ſono informati della nemicitia, che è fra me, e detto Pietro, et ci penſo, & ripenſo nè me ne ricordo.

Interrogatus, an vnquam poſtea ipſe C. & dictus Petrus reconciliati fuerint ad inuicem.

Reſpondit, Pietro, & io non ci ſiamo ricõliati, ne repacificati mai più inſieme.

Et ſibi dicto quod ex quo prædictæ allegatę cauſæ tam debiles ſunt, et modici imomẽti non eſt veriſimle, neq; credendú, quod dictus Petrus propterea voluiſſet falſum deponere.

Reſpondit, A me pare, che baſti queſto, et aliud reſponſum dare neſciuit, quę ego, &c.

Interrogatus, an ipſe C. habeat inimicitiã

cum

cum aliqua alia perſona,& cum qua.

Reſpondit, Signor nò, che io non hò nemicitia con alcuna altra perſona.

Interrogatus, et monitus, vt velit tandem fateri veritatem an ipſe C.die Veneris de ſero fuerit in domo Alphonſi Baſilii in ſocietate Antonii Martiani.

Reſpondit, io vi ho detto, e ui replico, che non ſi trouerà mai, che Venerdi ſera io fuſsi in caſa di Alfonſo di Baſilio, ne in compagnia di Antonio Martiano, ne di altri.

Interrogatus, & monitus vt caueat a mendaciis, & a pertinacia deſiſtat, quia Curia eſt informata, quod non ſolum ipſe C. dicta die Veneris de ſero fuit inſimul cum Antonio, in domo dicti Alphonſi, ſed etiam quod illuc ſibi equum inſtructum adduci fecit, & magnam pecuniarum quantitatem aſportari, ideo dicat veritatem.

Reſpondit, La verità io l'hò detto, e la Corte nõ può eſſere informata, né che io ſia ſtato in caſa di Alfonſo quella ſera, nè alcuno habbia da me hauuto ordine di condurre alcun cauallo, è portarmi alcuna quãtità di denari.

*S*ubdens ex ſe

Signore voi mi hauete dimandato di queſto. & io vi hò riſpoſto tante volte, che vi douerebbe baſtare ſenza trauagliarmi più.

Interrogatus; quomodo audeat prædicta negare, cum vltra indicia alias contra ipſum C.

ad-

Digitized by Google

adducta ex depoſitionibus plurium teſtium fide dignorum prædicta vera eſſe in eius faciem apparebunt.

Reſpondit, Mi marauiglio di V. S. chi potrà mai dir queſto? Io ſono huomo da bene; et neſſuno potrà mai dir cō verità, ne che io ſia ſtato in caſa di Alfonſo, ne che mi habbia fatto condur cauallo alcuno, ne alcuna quantità di denari, queſte ſon bugie, et perſecutioni de mei nemici.

Et Domino dicēte, vt dicat qui ſint iſti eius inimici, cū ſuperius dixerit nullos alios inimicos habere, præterquam Petrū Alexandri.

Reſpondit, ſe alcuno dirà queſto, che dice V.S. ſarà teſtimonio falſo, perche io sò certo che per verità non lo può dir neſſuno.

Forma legendi examen in faciem Rei.

Tunc D. ſedens, etc. ad conuincendum ipſum C. de merdacio, et ad diſponendum ipsū ad veritatem fatendam, ac ad omnem alium meliorem finem, et effectū. Mandauit per me notarium alta, et intelligibili voce ad claram ipſius C. intelligentiam legi depoſitionem Meuij de qua ſupra fol. factam ſub die Menſis, etc. in ea parte, quæ incipit, etc. vſque ibi etc.

Qua depoſitione, ſic vt ſupra per me lecta, et per ipſum C. bene audita; et intellecta, vt aſſeruit, fuit idem C. per Dominum interrogatus, quod modo dicat aduerſus ea, quæ ſibi lecta

lecta fuerunt.

Reſpondit, io ho inteſo beniſſimo quanto mi hauete fatto leggere adeſſo, e mi marauiglio, che Meuio dica tal coſa, perche queſta è vna gran bugia.

Interrogatus quare velit quod dictus Meuius prędicta diceret, ſi vera nō eſſent, præſertim cum ipſe C. illum approbauit pro homine ſibi amico, probo, & fide digno.

Reſpondit, veramente io hò tenuto sēpre Meuio per amico mio, e per huomo degno di fede, ma dicendo hora queſto, che mi hauete fatto legger adeſſo, dico, che lui e vn triſto, & vn gran bugiardo.

Et ſibi dicto, quod nō deſūt alii teſtes vltra dictū Meuiū, qui prędicta teſtificātur, ideo dicat veritatem, nec expectet vlterius conuinci

Reſpondit, Se ci fuſſero cento teſtimonii, tutti ſaranno bugiardi. e falſi.

Deinde dixit, Chi ſono; chi ſono ? chi poſſono eſſer queſti teſtimonii ?

Tunc D. ad vlterius conuincendum ipſum C de mendacio, ipſumq; diſponendum ad veritatem fatendam, ac ad omnem alium meliorem finem, et effectum mandauit, &c. et ſequere prout ſupra.

Deinde.

Interrogatus, qūo audeat adhuc in obſtinatione, et pertinacia prædicta manere, et perſeuerare, cū etiā pręfatus Antonius Martianus

faſſus

faſſus fuerit, fuiſſe dicto ſero Veneris in domo Alphonſi inſimul cum ipſo C. qui illuc mandauerat ſibi adduci equum, & pecunias, afferri, vt poſſet deinde ex Vrbe diſcedere, timens carcerari occaſione homicidii ſecuti in perſonam Cicchi.

Reſpondit, Antonio dice queſte coſe? lui è venuto con me in caſa di Alfonſo? io mi hò voluto partir di Roma? che cauallo? che danari? Signore queſto è vn gran tradimento.

Et monitus, vt tandem velit veritatem fateri, quia Antonius prędicta non diceret, ſi vera non eſſent, cum inde nullum ipſe commodum ſentiat, aut ſentire poſſit.

Reſpondit, V. S. mi faccia leggere di gratia il detto di Antonio.

33 Tunc D. ad tanto magis conuincendum dictum C. de mendacio, & mandaui, &c. in illa parte incipiente, &c. & ſic conclude, vt ſuperius in præcedentibus formulis, quas potes

34 varia re, prout tibi videbitur opportunum. † Non enim hos modos ideo tibi oculis ſuppoſui; vt verbis prędictis tibi inherēdum putes, ſed vt formam habeas, quam imiteris mutatis deinde, vel additis, aut detractis arbitrio tuo, quæ mutanda; addenda, vel detrahenda tibi videbuntur.

CAP.

SCOLIA IN CAP. VIII.

HAnc practicam exiſtimo ſatis eſſe periculoſam animæ, cùm multi ea non vtantur, ſed abutantur, plurimumque ſtudeant reo defenſiones auferre: imo ſuadeo, vt quantum fieri poteſt euitentur hæ interrogationes, ſed permittas locum defenſionibus, quas tantopere leges ſacratiſſimæ cōplectuntur, vt patiantur potius nocentē abſolui, quā innocentē condemnari, etſi periclitādū, eſt potius id faciendum eſt in adiuuando, quá in nocendo, et afficiendo reo, præſertim ex eo, ꝙ ſi ego opinor aliquem eſſe probū nō propterea per meum affirmare, vel negare veritas mutari non poſsit. Et multi creduntur beneuoli noſtri, quos ab euentu experimur nobis infenſos Vnde illud Maledictus qui confidit in homine. Caue igitur ab hoc loco, et a Foller. in prax. dialogica, in verb. et ſi cōparet, n. 10. et verb. interrogabuntur nu. 11, verſic. finaliter.

Num. 8. Erit etiam.

HOc magis vtile eſt in cauſis, quib. nomina teſtium ſupprimuntur, nam multum prodeſt vaticinium, a quibus accuſatio illa originē traxerit, in ceteris perraro his cautelis vtendum eſſe ſuadeo, ſiquicquam credis amico. Quamobrem multa ex his imputātur, quæ longa ſerie contextus author hic recēſet. Nam interrogationes, quæ in magna conſiſtunt

ſtunt æquitate, non debent in quo præſidio viam aperire, quod facile contingere poteſt. Obſerua tamen quod ſi reus interrogatus reſpondeat, ſe habere N. pro homine probo, nõ tamen obſtat, quominus illius dictum poſſit infringere, Scacc. d. cap. 86. nu. 52. licet approbata ſit perſona,

SVMMARIVM.

1 *Confrontatio fieri debet cũ omnibus illis qualitatibus, quæ adhiberentur, & requirerentur, vbi teſtes confrotandi, nunquam examinati fuiſſent.*

2 *Confrontatio fieri ſolet ad effectum effugiendi repetitionem teſtium.*

3 *Teſtes examinati pro informatione Curiæ nõ citata parte nihil probant nullumque faciunt indicium, niſi repetantur parte citata*

4 *Confrontatio obtinet vicem citationis, & repetitionis, nihilominus auctor laudat confrontationem magis, quam repetitionem.*

5 *Quia, vltra quod magis vrget reum, aperit plurimum mentem iudicis, vel audax infiſciatio rei, vel conſtas aſſertio teſtis.*

6 *Confrontatio aliquando fieri non debet, & habes, exemplum ibi.*

7 *Forma confrontationis faciendæ.*

8 *Teſtis confrontatus poteſt petere ſibi legi eius examen, vt melius recordari poſſit, & debet ei legi, niſi iudex aliqua cauſa aliud cenſeat.*

9 *So-*

10 *Socij criminis ſunt teſtes inhabiles.& detrahitur illis de fide poſſunt tamen confrontari cum nominato.*

11 *Confrontatio autem iſta fieri debet cũ tortura, quia confrontatus torqueri debet corã, eo, cum quo confrontantur.*

12 *Confrontatio ſocii criminis cum reo nominato qualiter fiat.*

13 *Forma confrontationis facienda ſocij criminis cum reo in tortura.*

14 *Forma concluſionis examinis, in quo fuit facta confrontatio prædicta.*

15 *Teſtes non debent omnes inſimul, de ſinguli de per ſe Iudicem confrontari.*

16 *Filius cũ Patre, ſeruus cũ Domino, vilis cũ nobili, timidus cũ potẽti nõ ſunt confrontãdi.*

17 *Quia iſti difficulter ſaltẽ ſine aliqua vacillatione ſuũ dictũ in eorũ ſaltẽ ſuſtinere audẽt*

18 *Conſilium auctoris circa prædicta.*

19 *Confrontatio ſocij criminis qui tormẽtis depoſuit, non eſt facienda, antequã ille dictã depoſitionem extra tormenta ratificauerit.*

20 *Cõfrõtatio regulariter neceſsaria nõ eſt, & ideo illa vtẽdũ nõ eſt niſi in caſibus in quib. a conſuetudine, & praxi recepta reperitur.*

21 *Confrontatio eſt remediũ extraordinariũ, & ad illam propterea nõ eſt paſſim deuenẽdũ.*

22 *Cõfrõtatio aliquãdo neceſsaria eſt, ne ſine illa poteſt recte cõſtare proceſsus, videlicet in tribus caſibus, quorũ exẽpla ponũtur, & n. 23.24.*

23. 24. & 27.

25 Confrontatio nõ ſit inter teſtem, & reũ, ſi indi recto contrarientur, & ponitur exemplum.

26 Termini ſeparati ſunt illi; quorũ alter alterũ nõ ſequitur, nequ priuatiue, neque poſitiue.

28 Confrontatio teſtium cũ reo, quãdo ſe ad inuicem non cognoſcunt, qualiter facienda ſit, & numero 30.

29 Cõfrontatio eſt odioſa, & ſpecies ſuggeſtiones

31 Interrogatoria qualiter cõcipiẽda teſtis confrontando cum reo, quem nõ cognoſcit de nomine.

31 Forma confrontationis facienda teſtiũ cum reo, quando ſe adinuicem non cognoſcunt.

32 Teſtis cõfrõtatus an poſſit à reo, cũ quo cõfrõtantur, in ipſa cõfrontatione ad librũ interrogari, & an poſtquã ita interrogatus fuit, poſſit denuo repeti ad inſtãtiã rei ſuper ſuis interr gatoriis diſtingue, & nu. 33. 35. 36.

34 Confrontatio nihil aliqu facit, quam ſuppli re defectum citationis,

37 Teſtis nõ ſufficienter interrogatus in cõfrõtatione debet repeti ſuper interrogatoriis per reũ datis. ſi ille inſtat, quod repetatur, alias nullam fidem faceret.

38 Et hoc procedit etiam ſi publicatus eſſet proceſſus, vbi tamen rei ipſius dolus abſit.

39 Prædicta quis obſeruet, in huiuſmodi repetitionibus.

De

De confrontatione teſtium vel ſociorum criminis cum reo facienda,& forma confrontandi,tam in tormentis quam extra tormenta . Cap. I X.

1 COnfrontatio † fieri debet cũ omnibus illis qualitatibus,quæ requirerentur, vbi teſtes confrontandi nunquam examinati fuiſ-
2 ſent.Honded,conſ 101.nu 30.lib. 1. † Si ergo poſt lectionẽ depoſitionũ prædictorum volueris etiã ipſos teſtes cõfrontare cũ reo cõſtitu to,debebũt quidẽ illi ad faciẽ ipſius rei ſinguli de per ſe adduci,&præſtito corã eo iuramẽto veritatis dicẽdæ,ſactaq illius perſonæ recognitione.omnia ea,quæ alias depoſuerunt iterum in faciem præfati rei ratificare,& confirmare.Char.in d.pract.lib.3 cap.3.num.18.
3 Hæc † autem confrontatio fieri ſolet ad effugiendum repetitionem teſtium,eorumq;dicta,& depoſitiones conualidandam.Cla.q.45
4 verſic.ſed in propoſito † etenim cũ alias fuerint pro informatione Curię tantũ parte non citata examinati,nihil probant,nullumque faciunt indicium,niſi deinde citata parte repe-
5 tantur,† cuius quidem citationis,& repetitionis vicem obtinet ipſa confrontatio. Char.d. pract lib.3.c.1.n.84.& ſeq.Et ego quidẽ tibi ſuadeo,vt ſemper quod teſtes habere potes illo potius cum reo confrontare,quam in eius
6 abſentia repetere cures,† quia vltra quod huiuſmodi cõfrontatione magis reũ vrget.Cha.

Meuio faceſſe giuramento falſo, nè altro delitto in preiudicio di perſona alcuna.

Interrogatus, an ergo credat, quod veritatem dicturus ſit, ſi requiratur.

Reſpondit, io tengo Meuio per huomo da dir la verità.

Interrogatus an cognoſcat Petrum Alexandri de Peruſia, & a quanto tempore citra.

Reſpōdit, io conoſco Pietro di Aleſſandro da Perugia, da trè anni in quà.

Interrogatus an dictus Petrus ſibi amicus, & beneuolus, an vero è contra.

Reſpondit, detto Pietro mi è nemico.

Et deinde toto ſe mouens corpore erga me notarium altiori voce dixit.

*S*criui notaro che io mi proteſto, che coſtui mi è nemico.

Interrogatus, quam cauſam inimicitiæ habeat cum dicto Petro.

Reſpondit, Pietro mi è nemico, perche litigamo inſieme.

Interrogatus ſuper quibus verſatur lis, & controuerſia inter ipſum C. & præfatū Petrū

Reſpondit, io litigo con Pietro la pigione della caſa, doue lui habita, che è la mia.

Interrogatus, quam ſummam prætendat a dicto Petro ex cauſa dictæ penſionis.

Reſpondit, io pretendo, che Pietro mi habbia da dare dieci ſcudi per detta pigione, & lui me ne vorebbe dare otto ſolamente.

Inter-

Digitized by Google

Interrogatus, an ex alia cauſa vigeat inimicitia inter ipſum C. & prædictum Petrum.

Rñdit, Io non hò altra occaſione di nemicitia cõ detto Pietro, ſe nõ queſta di queſta lite.

Et Domino dicẽte, quod hæc cauſa eſt multũ debilis, & modici mõmẽti, nec ex ea cõtrahitur, aut contrahi poteſt inimicitia ſaltẽ conſiderabilis, vnde quis moueri debeat ad falsũ deponendum pręſertim medio iuramento.

Reſpondit, Io non sò tante coſe, io lo tengo per nemico.

Et D ſubiungente, quod non ſufficit, quod ipſe C. dictũ Petrum habeat pro inimico, ſed neceſſe eſt, quod ſubſit legitima cauſa inimicitiæ, vnde credi poſſit, quod præfatus Petrus ipſum C odio habeat, & ideo monente eundẽ vt dicat quomodo ſciat dictum Petrum eſſe ſibi inimicum.

Reſpondit, Non sò, m'imagino io di sì che detto Pietro mi ſia nemico, e mi voglia male

Et ad opportunam interrogationem.

Reſpondit, m'imagino io così perche litigamo inſieme.

Interrogatus, a quãto tempore citra vigeat iſta aſſerta inimicitia inter ipsũ Conſtitutum & dictum Petrum.

Reſpondit, La mia nemicitia frà me, & Pietro, è comminciata da che cominciò la lite, frà noi ſono già due anni.

Interrogatus, an aliqua ſigna, ſiue effectus ſue-

ſuerint vnquam, niſi aſſertæ prædictæ, et qui.

Reſpondit, nó ci è ſtato altro ſegno di inimicia fra Pietro, e me, ſe non che non ci ſiamo parlati più inſieme da quel tempo in quà.

Interrogatus, an aliquis ſit informatus de iſta aſſerta inimicitia, et maleuolentia, & qui, et quomodo.

Reſpódit, Antonio di Filippo è informato, che Pietro, et io ſiamo nemici inſieme, perche lui à trattato piu volte di meterci d'accordo, et altri ancora, che adeſſo nõ mi ſouuẽgono

Et monitus, vt bene cogitet, & ad memoriam reducat, quinam ſint iſti alii de prædicta prætenſa inimicitia informati.

Reſpódit, io non mi ricordo, chi ſiano queſti altri che ſono informati della nemicitia, che è fra me, e detto Pietro, et ci penſo, & ripenſo nè me ne ricordo.

Interrogatus, an vnquam poſtea ipſe C. & dictus Petrus reconciliati fuerint ad inuicem.

Reſpondit, Pietro, & io non ci ſiamo ricõliati, ne repacificati mai più inſieme.

Et ſibi dicto quod ex quo prædictæ allegatę cauſæ tam debiles ſunt, et modici imomẽti non eſt veriſimle, neq; credendũ, quod dictus Petrus propterea voluiſſet falſum deponere.

Reſpondit, A me pare, che baſti queſto, et aliud reſponſum dare neſciuit, quę ego, &c.

Interrogatus, an ipſe C. habeat inimicitiã cum

cum aliqua alia perſona,& cum qua.

Reſpondit, Signor nò, che io non hò nemicitia con alcuna altra perſona.

Interrogatus, et monitus, vt velit tandem fateri veritatem an ipſe C. die Veneris de ſero fuerit in domo Alphonſi Baſilii in ſocietate Antonii Martiani.

Reſpondit, io vi ho detto, e ui replico, che non ſi trouerà mai, che Venerdi ſera io fuſsi in caſa di Alfonſo di Baſilio, ne in compagnia di Antonio Martiano, ne di altri.

Interrogatus, & monitus vt caueat a mendaciis, & a pertinacia deſiſtat, quia Curia eſt informata, quod non ſolum ipſe C. dicta die Veneris de ſero fuit inſimul cum Antonio, in domo dicti Alphonſi, ſed etiam quod illuc ſibi equum inſtructum adduci fecit, & magnam pecuniarum quantitatem aſportari, ideo dicat veritatem.

Reſpondit, La verità io l'hò detto, e la Corte nõ può eſſere informata, né che io ſia ſtato in caſa di Alfonſo quella ſera, nè alcuno habbia da me hauuto ordine di condurre alcun cauallo, ò portarmi alcuna quãtità di denari.

*S*ubdens ex ſe

Signore voi mi hauete dimandato di queſto. & io vi hò riſpoſto tante volte, che vi douerebbe baſtare ſenza trauagliarmi più.

Interrogatus; quomodo audeat prædicta negare, cum vltra indicia alias contra ipſum C.

ad-

Digitized by Google

adducta ex depoſitionibus plurium teſtiū m
fide dignorum prædicta vera eſſe in eius faciem apparebunt.

Reſpondit, Mi marauiglio di V. S. chi potrà mai dir queſto? Io ſono huomo da bene; et neſſuno potrà mai dir cō verità, ne che io ſia ſtato in caſa di Alfonſo, ne che mi habbia fatto condur cauallo alcuno, ne alcuna quantità di denari, queſte ſon bugie, et perſecutioni de mei nemici.

Et Domino dicēte, vt dicat qui ſint iſti eius inimici, cū ſuperius dixerit nullos alios inimicos habere, præterquam Petrū Alexandri.

Reſpondit, ſe alcuno dirà queſto, che dice V. S. ſarà teſtimonio falſo, perche io sò certo che per verità non lo può dir neſſuno.

Forma legendi examen in faciem Rei.

Tunc D. ſedens, etc. ad conuincendum ipſum C. de mendacio, et ad diſponendum ipsū ad veritatem fatendam, ac ad omnem alium meliorem finem, et effectū. Mandauit per me notarium alta, et intelligibili voce ad claram ipſis C. intelligentiam legi depoſitionem Meuij de qua ſupra fol. factam ſub die Menſis, etc. in ea parte, quæ incipit, etc. vſque ibi etc.

Qua depoſitione, ſic vt ſupra per me lecta, et per ipſum C. bene audita; et intellecta, vt aſſeruit, fuit idem C. per Dominum interrogitus, quod modo dicat aduerſus ea, quæ ſibi

lecta

lecta fuerunt.

Reſpondit, io ho inteſo beniſſimo quanto mi hauete fatto leggere adeſſo, e mi marauiglio, che Meuio dica tal coſa, perche queſta è vna gran bugia.

Interrogatus quare velit quod dictus Meuius prędicta diceret, ſi vera nō eſſent, præſertim cum ipſe C. illum approbauit pro homine ſibi amico, probo, & fide digno.

Reſpondit, veramente io hò tenuto sēpre Meuio per amico mio, e per huomo degno di fede, ma dicendo hora queſto, che mi hauete fatto legger adeſſo, dico, che lui e vn triſto, & vn gran bugiardo.

Et ſibi dicto, quod nō deſūt alii teſtes vltra dictū Meuiū, qui prędicta teſtificātur, ideo dicat veritatem, nec expectet vlterius conuinci

Reſpondit, Se ci fuſſero cento teſtimonii, tutti ſaranno bugiardi. e falſi.

Deinde dixit, Chi ſono; chi ſono? chi poſſono eſſer queſti teſtimonii?

Tunc D. ad vlterius conuincendum ipſum C de mendacio, ipſumq; diſponendum ad veritatem fatendam, ac ad omnem alium meliorem finem, et effectum mandauit, &c. et ſequere prout ſupra.

Deinde.

Interrogatus, qūo audeat adhuc in obſtinatione, et pertinacia prædicta manere, et perſeuerare, cū etiā pręfatus Antonius Martianus

Digitized by Google

caſſus fuerit, fuiſſe dicto ſero Veneris in domo Alphonſi inſimul cum ipſo C. qui illuc mandauerat ſibi adduci equum, & pecunias, afferri, vt poſſet deinde ex Vrbe diſcedere, timens carcerari occaſione homicidii ſecuti in perſonam Cicchi.

Reſpondit, Antonio dice queſte coſe? lui è venuto con me in caſa di Alfonſo? io mi hò voluto partir di Roma? che cauallo? che danari? Signore queſto è vn gran tradimento.

Et monitus, vt tandem velit veritatem fateri, quia Antonius prędicta non diceret, ſi vera non eſſent, cum inde nullum ipſe commodum ſentiat, aut ſentire poſſit.

Reſpondit, V.S. mi faccia leggere di gratia il detto di Antonio.

33 Tunc D. ad tanto magis conuincendum dictum C. de mendacio, & mandaui, &c. in illa parte incipiente, &c. & ſic conclude, vt ſuperius in præcedentibus formulis, quas potes

34 varia re, prout tibi videbitur opportunum. †

Non enim hos modos ideo tibi oculis ſuppoſui; vt verbis prędictis tibi inherēdum putes ſed vt formam habeas, quam imiteris mutatis deinde, vel additis, aut detractis arbittrio tuo, quæ mutanda; addenda, vel detrahenda tibi videbuntur.

CAP.

Digitized by Google

SCOLIA IN CAP. VIII.

HAnc practicam exiſtimo ſatis eſſe periculoſam animæ, cùm multi ea non vtantur, ſed abutantur, plurimumque ſtudeant reo defenſiones auferre: imo ſuadeo, vt quantum fieri poteſt euitentur hæ interrogationes, ſed permittas locum defenſionibus, quas tantopere leges ſacratiſſimæ cõplectuntur, vt patiantur potius nocentẽ abſolui, quã innocentẽ condemnari, etſi periclitãdũ, eſt potius id faciendum eſt in adiuuando, quã in nocendo, et afficiendo reo, præſertim ex eo, ꝙ ſi ego opinor aliquem eſſe probũ nõ propterea per meum affirmare, vel negare veritas mutari non poſsit. Et multi creduntur beneuoli noſtri, quos ab euentu experimur nobis infenſos Vnde illud Maledictus qui confidit in homine. Caue igitur ab hoc loco, et a Foller. in prax. dialogica, in verb. et ſi cõparẽt, n. 10. et verb. interrogabuntur nu. 11, verſic. finaliter.

Num. 8. Erit etiam.

HOc magis vtile eſt in cauſis, quib. nomina teſtium ſupprimuntur, nam multum prodeſt vaticinium, a quibus accuſatio illa originẽ traxerit, in ceteris perraro his cautelis vtendum eſſe ſuadeo, ſiquicquam credis amico. Quamobrem multa ex his imputãtur, quæ longa ſerie contextus author hic recẽſet. Nam interrogationes, quæ in magna conſiſtunt

faſſus fuerit, fuiſſe dicto ſero Veneris in domo Alphonſi inſimul cum ipſo C. qui illuc mandauerat ſibi adduci equum, & pecunias, afferri, vt poſſet deinde ex Vrbe diſcedere, timens carcerari occaſione homicidii ſecuti in perſonam Cicchi.

Reſpondit, Antonio dice queſte coſe? lui è venuto con me in caſa di Alfonſo? io mi hò voluto partir di Roma? che cauallo? che danari? Signore queſto è vn gran tradimento.

Et monitus, vt tandem velit veritatem fateri, quia Antonius prędicta non diceret, ſi vera non eſſent, cum inde nullum ipſe commodum ſentiat, aut ſentire poſſit.

Reſpondit, V. S. mi faccia leggere di gratia il detto di Antonio.

33 Tunc D. ad tanto magis conuincendum dictum C. de mendacio, & mandaui, &c. in illa parte incipiente, &c. & ſic conclude, vt ſuperius in præcedentibus formulis, quas potes

34 varia re, prout tibi videbitur opportunum. † Non enim hos modos ideo tibi oculis ſuppoſui; vt verbis prędictis tibi inherēdum putes ſed vt formam habeas, quam imiteris mutatis deinde, vel additis, aut detractis arbitrio tuo, quæ mutanda; addenda, vel detrahenda tibi videbuntur.

CAP.

SCOLIA IN CAP. VIII.

HAnc practicam exiſtimo ſatis eſſe periculoſam animæ, cùm multi ea non vtantur, ſed abutantur, plurimumque ſtudeant reo defenſiones auferre: imo ſuadeo, vt quantum fieri poteſt euitentur hæ interrogationes, ſed permittas locum defennſionibus, qnas tantopere leges ſacratiſſimæ cōplectuntur, vt patiantnr potius nocentē abſolui, quā innocentē condemnari, etſi periclitādū, eſt pntius id faciendum eſt in adiuuando, quá in nocendo, et afficiendo reo, præſertim ex eo, ꝙ ſi ego opinor aliquem eſſe probū nō propterea per meum affirmare, vel negare veritas mutari non poſsit. Et multi creduntur beneuoli noſtii, quos ab euentn experimur nobis infenſos Vnde illud Maledictus qui confidir in homine. Caue igitur ab hoc loco, et a Foller. in prax. dialogica, in verb. et ſi cōparēt, n. 10. et verb. interrogabuntur nu. 11, verſic. finaliter.

Num. 8. Erit etiam.

HOc magis vtile eſt in cauſis, quib. nomina teſtium ſupprimuntur, nam multum prodeſt vaticinium, a quibus accuſatio illa originē traxerit, in ceteris perraro his cautelis vtendum eſſe ſuadeo, ſiquicquam credis amico. Quamobrem multa ex his imputātur, quæ longa ſerie contextus author hic recēſet. Nam interrogationes, quæ in magna conſi-

ſtunt

ſtunt æquitate, non debent in quo præſidio viam aperire, quod facile contingere poteſt. Obſerua tamen quod ſi reus interrogatus reſpondeat, ſe habere N. pro homine probo, nõ tamen obſtat, quominus illius dictum poſſit infringere, Scacc. d. cap. 86. nu. 52. licet approbata ſit perſona,

SVMMARIVM.

1 *Confrontatio fieri debet cũ omnibus illis qualitatibus, quæ adbiberentur, & requirerentur, vbi teſtes confrotandi, nunquam examinati fuiſsent.*

2 *Confrontatio fieri ſolet ad effectum effugiendi repetitionem teſtium.*

3 *Teſtes examinati pro informatione Curiæ nõ citata parte nihil probant nullumque faciunt indicium, niſi repetantur parte citata*

4 *Confrontatio obtinet vicem citationis, & repetitionis, nihilominus auctor laudat confrontationem magis, quam repetitionem.*

5 *Quia, vltra quod magis vrget reum, aperit plurimum mentem iudicis, vel audax infitiatio rei, vel conſtas aſſertio teſtis.*

6 *Confrontatio aliquando fieri non debet, & habes, exemplum ibi.*

7 *Forma confrontationis faciendæ.*

8 *Teſtis confrontatus poteſt petere ſibi legi eius examen, vt melius recordari poſſit, & debet ei legi, niſi iudex aliena cauſa aliud cenſeat.*

9 *So-*

Digitized by Google

10 Socij criminis ſunt teſtes inhabiles.& detrahitur illis de fide poſſunt tamen confrontari cum nominato.
11 Confrontatio autem iſta fieri debet cũ tortura;quia confrontatus torqueri debet corã, eo,cum quo confrontantur.
12 Confrontatio ſocii criminis cum reo nominato qualiter fiat.
13 Forma confrontationis facienda ſocij criminis cum reo in tortura.
14 Forma concluſionis examinis,in quo fuit facta confrontatio prædicta.
15 Teſtes non debent omnes inſimul,de ſinguli de per ſe I udicem confrontari.
16 Filius cũ Patre,ſeruus cũ Domino,vilis cũ nobili,timidus cũ potẽti nõ ſunt confrontãdi.
17 Quia iſti difficulter ſaltẽ ſine aliqua vacillatione ſuũ dictũ in eorũ ſaltẽ ſuſtinere audẽt
18 Conſilium auctoris circa prædicta.
19 Confrontatio ſocij criminis qui tormẽtis depoſuit,non eſt facienda,antequã ille dictã depoſitionem extra tormenta ratificauerit.
20 Cõfrõtatio regulariter neceſsaria nõ eſt,& ideo illa vtẽdũ nõ eſt niſi in caſibus in quib. a conſuetudine,& praxi recepta reperitur.
21 Confrontatio eſt remediũ extraordinariũ,& ad illam propterea nõ eſt paſſim deuenẽdũ.
22 Cõfrõtatio aliquãdo neceſsaria eſt,ne ſine illa poteſt recte cõſtare proceſsus, videlicet in tribus caſibus,quorũ exẽpla ponũtur,& n. 23.24.

De confrontatione teſtium vel ſociorum criminis cum reo facienda,& forma confrontandi,tam in tormentis,quam extra tormenta. Cap. IX.

1 COnfrontatio† fieri debet cũ omnibus illis qualitatibus,quæ requirerentur, vbi teſtes confrontandi nunquam examinati fuiſ-
2 ſent. Honded,conſ 101.nu 30.lib.1.† Si ergo poſt lectionẽ depoſitionũ prædictorum volueris etiã ipſos teſtes cõfrontare cũ reo cõſtitu to,debebũt quidẽ illi ad faciẽ ipſius rei ſinguli de per ſe adduci,& præſtito corã eo iuramẽto veritatis dicẽdæ,factaq illius perſonæ recognitione,omnia ea,quæ alias depoſuerunt iterum in faciem præfati rei ratificare,& confirmare.Char.in d.pract.lib.3 cap.3.num.18.
3 Hæc† autem confrontatio fieri ſolet ad effugiendum repetitionem teſtium,eorumq;dicta,& depoſitiones conualidandam.Cla.q.45
4 verſic.ſed in propoſito †etenim cũ alias fuerint pro informatione Curię tantũ parte non citata examinati,nihil probant,nullumque faciunt indicium,niſi deinde citata parte repe-
5 tantur,† cuius quidem citationis,& repetitionis vicem obtinet ipſa confrontatio. Char.d. pract.lib.3.c.1.n.84.& ſeq.Et ego quidẽ tibi ſuadeo,vt ſemper quod teſtes habere potes illo potius cum reo confrontare,quam in eius
6 abſentia repetere cures,†quia vltra quod huiuſmodi cõfrontatione magis reũ vrget.Cha.

d.lib.3.cap.1 nu.83.& 86.aperit etiã plurimũ mentem ipſius iudicis, vel audax inficiatio,& negotio rei, vel cõſtans aſſertio teſtis iuxta il la, vt magis ſcire potes,&c.tex.eſt in leg.3 §. Ideoq; diuus Adrianus ff. de teſti. Chart.in d. pract.lib.4.cap.1.nu.57 ibi declarat etiã Bur-
7 ſat. niſi tamen aliqua ſubſtituta ratio; quare à dicta confrontatione abſtinẽdam ſit, vt qua confrontandus ſit ſeruus cum Domino vaſſal lus cum patrono, filius cum patre, vel e cõtra timidus cum potenti,& ſimiles, Char.d.pract. lib.3, cap.1.nu.97.de quibus inferius dicam, hoc eodem cap. Forma autem confrontationis erit talis, videlicet.

8 † Tunc Dominus ad multo magis couuincendum ipſum C.de mendacio,& magis diſponendum ipſum ad veritatem fatendam, ac ad omnem alium meliorem finem, & effectum mandauit ad faciem ipſius C. adduci Meuiũ Milonis de Nuceria, de quo ſupra.

Quo adducto,& delato tam ſibi, quam ipſi C.iuramento veritatis dicendæ prout tactis &c. iurarunt, fuit idem Meuius adductus per Dominum.

*I*nterrogatus, an cognoſcat pręſentem C.& dicat, quomodo nominetur,& cognominetur

Reſpondit, Signor ſi, che io conoſco queſt' huomo qui preſente, che ſi chiama Meuio di Milone da Nocera.

Interrogatus vice verſa præfatus C.an cognoſcat

gnoſcat pręſentem adductum, & quomodo vocetur.

Reſpondit, Signor ſi, che conoſco queſt' huomo, che mi hauete fatto adeſſo venire in faccia, che ſi chjama, &c.

Et facta ſic per præfatos mutua nominum, & perſonarum recognitione, fuit denuo idem adductus.

*I*nterrogatus, an ea, qua depoſuit in ſuo exa mine facto ſub die, menſis, & contra pręſentem, C fuerint, & ſint vera, illaque pro verita te dixerit, & depoſuerit, modoque intendat eadem illa ratificare, & comprobare in faciē præſentis C.

Reſpondit, Signor si, che tutto quello, che io diſſi nell'altro mio eſſamine, che non mi ricordo di che dì particolarmente io lo faceſſi, è la verità e per la verità l'hò detto, e depoſto, e ſono qui per mantenerlo anco in faccia di Sempronio qui preſente, Vel ſic

Quod adducto, & delato ambobus iuramēto veritatis dicendæ prout tactis, &c. iurarūt. factaq; inter eos mutua nominum, & perſonarum recognitione fuit idem adductus per D.

Interrogatus, Et ſequere vt ſupra. Deinde ſic.

Tunc Dominus mandauit per me ad clarā amborum intelligentiam legi depoſitione ipſius adducti, de qua ſupra fol. facta, ſub die, &c. vel in illa parte, quæ incipit, &c.

vſque ibi,&c.

Qua lecta,& per ambos bene audita,& intellecta,vt interrogati aſſeruerunt ; fuit idem adductus per Dominum.

Interrogatus,an ea,quæ modo legi audiuit ſint illa eadē,quæ ipſe alias dixit,& depoſuit, contra,vel circa perſonam præſentis C & an vera ſint,& tanquam vera modo approbet,& ratificet in faciem eiuſdem C.

Reſpondit,Signor ſi,che quanto mi hauete letto adeſſo,è ſtato detto,e deposto da me e tutto l'hò detto per la verità,e come vero lo conſermo adeſſo,e ratifico alla preſenza di Sempronio qui preſente.

Vel ſic antequam mandes legi depoſitionem ſuam ipſi teſti.

Interrogatus, vt modo in ſubſtantia ſummatim,& ſuccincte referet ea, quæ aſſerit alias dixiſſe pro veritate in eius depoſitione.

Reſpondit, Io ho detto per verità in ſoſtanza,che,&c.

Et ſic repetitis in ſubſtātia his,quæ alias ipſe teſtis depoſuit,poteris etiā mādare eidē legi ſuā depoſitionem modo ſuperius expreſſo.

Vel ſic breuius poſtquā teſtis adductus fuerit Quo adducto,& delato ambobus iuramento veritatis dicendæ,prout tactis, &c. iurarunt, factaq mutua nominum,& perſonarum recognitione ad opportunas D. interrogationes idem adductus.

Reſpon-

Reſpondit, Signor si, che quello, che hò detto nell'altro mio eſſamine circa la perſona di Sempronio qui preſente, l'hò detto per la verità, ſono pronto a confermarlo adeſſo ancora in faccia ſua.

Et lecta per me de mandato D. ad clarã amborũ intelligentiã depoſitione ipſius Adducti de qua ſupra fol. ſub die, &c. & per ambos bene audita, & intellecta, vt aſſeruerũt oppor tune idem adductus per D. interrogatus, &c.

Reſpondit, Io ho inteſo quanto mi hauete letto adeſſo, e tutto e ſtato detto da me per la verità, e per la verità lo confermo adeſſo in faccia di Sempronio qui preſente.

Vel extende interrogatorium ſic.

Interogatus, an ea, quę modo legi audiuit, ſint illa eadem, quæ ipſe dixit, & depoſuit cõtra præſentem C. & an vera ſint, & tanquam vera modo illo approbet, & ratificet in faciẽ C. prædicti.

Reſpondit, Signor si, che quanto mi hauete fatto leggere adeſſo, io l ho detto, &c.

Tunc Dominus conuerſus erga dictũ Cõſtitutum interrogauit ipſum, quid modo reſpondeat ad prædicta.

Reſpondit, Io ho inteſo, quãto dice coſtui che io habbia, &c. e dico, che lui è vn bugiardo, e mente per la gola.

Vel ſic, abſque dicto interrogatorio.

Præſente dicto C. & prædicta audiente, vt

aſſeruit,& reſpondente, io hò inteſo quanto dice coſtui,&c.e dico che non dice la verità
Replicante ipſo adducto,& dicente,io dico,che è vero quello che dico io.

Et ſic poteris,ſi tibi placuerit,vlterius progredi duplicationes,& vlterius reſponſiones ipſorum adducti,& rei C recipiendo,& annotari faciendo,& demum ita pronunciare.

Tunc Dominus,cum vnuſquiſque perſiſteret in ſuo dicto, vel & cum ambo perſiſterent in eorum dictis, Dominus mandauit dictum adductū remoueri à loco examinis,& ſi alios teſtes confrontare volueris,in omnibus ſigillatim obſeruabis,vt ſupra.

9 † Si teſtis adductus petierit ſibi legi eius examē,vt melius recordari,& referre valeat, iam depoſita mādabis eidem illud legi. Blan. de quæſt. nu.23.Honded.conſ.101 n.32.lib.1 niſi tamen ex aliqua cauſa aliter faciendum cenſeri, Aym.conſ.115.num.7.& ſeq.

Factis confrontationibus,monitoq;pluries ipſo C.ad veritatem fatendam,recenſendo ei, quod iam videt teſtes adeſse,qui deponunt in eius faciem,ipſumq-conuincunt quos veriſimile non eſt falſum deponere,ex quo non habent cauſam,quare id faciant, aut facere debeant,poterit abſolui examen.

Sociorum criminis confrontatio qualiter fiat.

10 † Si ſocios criminis cōfrontabis maiori ſolennitate vtendum erit,etenim cum iſtis propter

pter complicitatem, quæ facit illos inhabiles ad teſtimoniũ ferendũ, vel detrahit illis de fide, Nepos a Montealbano in tract. de teſt. nu. 69. fol. mihi 9. & *Iac.* Aegid. in tract. de reprobat. teſt. nu. 16. non eſt ſatis ſimplex confron-
11 tatio de plano facta, vt ſuperius oſtendi, † ſed debet vlterius ad præſentiam, & in faciem ipſius Conſtituti torqueri, vt eorũ dictũ in tortura confirmẽt, & ratificent, & ſic illud validũ reddent contra nominatũ, Boſ. de indit. & conſid. ante tortur. nu. 251. hoc modo, videlicet.
12 † Quia iuxta iam præmiſſa adducto ſocio criminis in faciem Conſtituti nominati, & de facta perſonarum, & nominum recognitione, lato ei iuramento. Vulpell. conſ. 76 nu. 14. ac ipſoque interrogato, an vera dixerit, & paratus ſit ad præſens eadem ratificare etiá in tormentis, ſi opus fuerit, in faciem eiuſdem C. illoque reſpondente, quod ſic, tali decreto ac huiuſmodi torturam deuenies; Chart. in ſua pract. interr. lib. 4. cap. 2. num. 13.

Confrontatio ſocij criminis in tortura.

13 † Tunc D. ſedens, &c. ad tollendam omnẽ dubietatem, quæ circa perſonam, & dicta ipſius Petri adducti conſiderari poſſet, ex quo facit ſe ſocium criminis, et ad tollendam omnẽ maculã, ſi quæ ex dicta cauſa in eius perſona extorta fuiſſet, et ad tanto magis afficiendum ipſum Sempronium C. Alioſque nominatos, ac ad omnem alium meliorem finem, et effe-

ctum

Digitized by Google

eo nominatus, vera ſint, & pro veritate dixerit, modoq; illa eadem approbet, & ratificet.

Reſpondit, Signor si, che tutto quello, che io ho detto contra Sempronio qui preſente, l' hò detto per la verita, e lo conſermo anco adeſſo qui su la corda, io hò detto il vero, ohi mè calatemi, calatemi.

Et D. dicente, vt referat in ſubſtãtia, &c. vel

Tunc D mandauit per me ad claram ambotum intelligentiam legi, &c. & extende iuxta formam ſuperius expreſſam.

Reſpondit, io hò detto in ſoſtanza, &c. ve

Io ho inteſo, quanto mi hauete letto.

Præſente d. Sempronio C. & dicente, io dico, che coſtui è vn bugiardo, & vn grá triſto, & voluens ſe erga dictum Petrum in tortura manentem, ſubiungendo dixit. Ah Pietro non doureſti incolparmi à torto, non ti dannare l'anima tua tu ſai bene che io non ci ſon ſtato

Cui idem Petrus replicauit, Io non danno l'anima mia altrimente: tutto quello, che hò detto, e vero, ſe io haueſſi potuto far di meno non ti nominare, l'hauerei fatto. Oh Sig. Giudice fatemi calare, poiche ho detto la verità.

Concluſio examinis, in quo fuit confrontatus ſocius criminis cum ſocio in tortura.

14 † Tunc D cum vterq. perſiſteret in ſuo dicto, mandauit ipſum adductum leuiter de tortura deponi, disligari, brachia reaptari, reueſti

ri, &

Digitized by Google

ri,& ad locum ſuum reponi, cum ſtetiſſet ſic eleuatus per ſpaciũ vigeſimæ partis vnius horæ, quantum hęc omni ſcribi potuerunt,& ſuccesſſionem d.Conſtitutum reponi ad locum ſuũ animo,&c.ſi finire tunc examen volueris
15 † Aduertere autem te volo circa huiuſmodi confrontationes faciendas,vt ipſos cõfrõtandos,prout ſuperius dixi,ſingulos de per ſe confrontare ſtudeas,non autẽ plures inſimul Char.d.pract.lib.3.c.3.nu.91.vt quoſdam facere conſueuiſſe,& vidi,& audiui. Cauere ẽt
16 debueris vt ſupra monui,† ne filium cum patre,ſeruum cum Domino; vilem perſonã cũ nobili, vt pauperem cum diuite,aut timidum cum potenti, & ſimiles confrontare facias,
17 † quia difficulter iſti tales contra prædictos tales in eorum faciem ſuũ dictum confirmare audent ſaltem ſine aliqua vacillatione: vnde proceſſus quandoque coruunt,aut debelitantur,Char.vbi ſup.nu. 97. Ideo erit circa hoc cum maxima circumſpectione procedendum
18 † Et ego quidem te ſemper hortarer, vt in ſimilibus caſibus confrontatione omiſſa ad teſtium repetitionem deuenires, cum ſolemnitatibus tamen inferius annotatis. Vide in li. 3 cap. 1. in fin. & ita vidi ſeruari per maximos peritiſſimos Iudices,in officiisque obeundis expertiſſimos.
19 † Præterea aduertere, vt nunquam ad confrontationem ſocii criminis cum ſocio nominato

nato deuenias, quando talis ſocius nominatũ in tortura poſuit, niſi prius talem depoſitionem, & nominationem factam in tortura extra tormenta ratificauerit, prout ratificari debet principalis delicti confeſſio Burſat. conſ. 201 poſt num. 58. volum. 2. & quo ad mate-
20 riam cõfrontationis ſcias † quod illa regulariter neceſſaria non eſt, neque eſt de ſubſtãtia proceſſus, adeo quod, ſi omittatur, proceſſus corruat. idcirco illa vtendum non eſt, niſi in actibus in quibus à conſuetudine, & praxi recepta reperitur: Clar. quæſt. 45. verſic. ſed in
21 propoſito. † etenim eius loco habemus repetitionẽ, & ſic remedium ordinarium, vnde ad extraordinarium, & ſubſidiarum recurrẽdum non eſt. Bar. in l. edictum, ff. d. qõ. Aym conſ.
22 287. num. 2. † aliquando tamen eſt ipſa neceſſaria, nec ſine illa poteſt recte conſtare proceſſus videlicet.

23 † Primo quando teſtes deponentes ſuper aliquo delicto ſunt inuicem directo contrarii vt puta ſi alter dicat Petrum vulneraſse Paulũ ceſim, alter vero pũctim, vel ſi vnus dicat Petrum fuiſse præſentem, Petrus vero neget adfuiſse. Fed. de. Sen, conſil. 164. Alex. conſil. 34. volum. 3. num. 4.

24 † Secundo, quando aliquis teſtis directo, cõtrariatur depoſitioni alicuius rei, pone, quia teſtis dicat vidiſse Petrum vulneraſse Paulũ, ſi Petrus vero hoc neget, dicẽs non vulneraſse.

Clar.

Clar.q.45.verſic.ſed in propoſito.
25 † Et dico directo,quia vbi non directo contrarietur, verbi gratia, Petrus dicit die 10. Decembris fuiſſe in Vrbe,& ad Vrbem perueniſſe ſuper equa ſibi a Martino cõmodata, Martinus vero dicit nullam ſe equam habere, vel non recordari an cõmodauerit. Oldrad. cõſ. 126. Bald. in cap.cum veniſſent, de reſtitut. ſpo
26 liat. num.3. † certe hoc caſu facienda nõ eſt confrontatio, Moron. in quodam voto, quod manu ſcriptum habeo in quadam cauſa Bononienſi, quia iſti ſunt termini ſeparati, quorũ alter alterum non ſequitur, neq. priuatiue, neque poſitiue. Moron. in tract. de treg. & pace quæſt. 118. nu. 62.
27 † Tertio quando ad rei cõſtituti recognitionem deuenire non poſſumus, niſi mediante illius inſpectione; puta ſi dicant teſtes, aliquem tale delictum commiſiſſe, illumque ſe non noſſe niſi de facie, aut de veſtimentis, aut de aliqua alia circumſtantia viſibili, tunc enim eſt omnino reus ipſis teſtibus exhibẽdus, vt inſpiciatur, & recognoſcatur, an ſit; ille met, de quo depoſuit, Clar. d. quæſt. verſ. ſed in propoſito, in fin.
28 Talis autem confrontatio fiet ipſo reo poſito inter alios, puta inter tres, quatuorq; alias perſonas ipſi reo magis ſimiles facie, veſtimẽtis, ac ſtatura, & euitatur, quãtum fieri poteſt ſuſpicio ſubornationis, & ita obſeruant boni

practici

practici, Bonacoſſ. commun. opi. lib. 5. teſtes
29 falſi fol. 178. † eſt enim confrontatio odioſa, & ſpecies ſuggeſtionis. Burſatt. conſil. 201.
30 † deinde ipſi teſti confrontandi in præſentia tam rei quam aliorum, defertur iuramentum veritatis dicendæ, Clar. d. verſic. ſed in propoſito in fin. quæſt. 45. quo præſtito interrogatur, an inter illos, qui ſibi exibentur, adſit ille, quem dicit in ſuo examine tale delictũ commiſiſſe, vel a quo dicit talia verba audiuiſſe; & ſi dicet, quod ſic, mandabis, vt illum manibus tangat, moxque in eius faciem omnia per ipſum teſtem adductum teſtificata repeti, & confirmari facies ordine, & forma ſuperius & infra annotatis videlicet. Vide etiam Char. ſua practi interrog. reor. lib. 3. cap. 3 num. 29. 30 31. cum ſeqq.
31 † Interrogatus quod dicet, ſi teſtes fide digni ipſum C. recognoſcent eſſe illum, qui die Veneris de ſero fuit in domo Alphonſi N. in ſocietate Antonii N ibiq; equũ ſibi adductum conſcendit, & deinde abiit verſus portam, & idque etiam in eius faciem teſtificabuntur.

Reſpondit, ſe neſſuno dirà, che Venerdi proſſimo ſia ſtato di ſera in Caſa di Alfonſo di N. & iui ſia montato à cauallo, &c. dirà la bugia, e neſſuno potrà mai ricognoſcermi per tale, perche io non ci ſono ſtato.

Tunc D ſedens, &c. ad conuincendum ipſum C. de mendacio, & ad diſponẽdum ipſum

ad

ad veritatem ſatendam, ac ad omnem alium melioremfinem,et effectum mādauit per cuſtodes carcerum accerſiti tres alios facie,ſtatura,& ætate ipſi C.magis ſimiles,& cum eodem C.in ordine collocari

Quibus ſic vocatis,videlicet,Petro Antonio N & N.de tali loco, et in ordine cū ipſo C.diſpoſitis,ita ipſe C. primum, vel ſecundū locum in ordine retineret.D.mandauit ad eorum faciem adduci Meuium,de quo alias.

Qui adductus,delato ſibi iuramento veritatis dicēdę,prout tactis,etc.iurauit, fuit per D.

Interrogatus,an inter iſtos quatuor,qui ſibi exhibētur in corona diſpoſiti,adſit,de quo fecit mentionem in ſuo examine.

Reſpondit Signor si, che fra queſti quattro che V.S.mi fa veder qui,ci è quello,del qualę io ho fatto mentione nel mio eſſamine dell'altro giorno.

Et ſibi dicto, vt indicet præfatum nomine, de quo ipſe intellexit in dicto ſuo examine.

Reſpondit,mouendo ſe de loco ad locum, et manibus propriis tangendo Sempronium, de quo alias primum in ordine poſitum: Signor,queſto, e quell'huomo,che io viddi entrare in caſa d'Alfonſo di N.con Antonio di N.e montar'à cauallo ſopra vn cauallo, che li fu condotto lì, et poi preſe la ſtrada verſo la porta,etc.

Præſente ipſo Sempronio C. reſponden-

tes,

te, coſtui dice vna gran bugia, io non sò quel che lui ſi dica: non ſon ſtato mai in detta caſa

Tunc mandabis legi examen ipſius adducti ad claram amborum intelligentiam iuxta ſuperius annotata, & ſumptis hinc inde reſponſionibus, & replicationibus examē complebis

32 † Non erit alienum hic dubitare, An teſtis confrōtatus poſſit in ipſa cōfrōtatione a reo cum quo confrontatur, ad libitum interrogari, & an poſtquam fuerit tali modo interrogatus poſſit aut debeat poſtea denuo repeti ad inſtantiā ipſius rei ſuper ſuis interrogatoriis.

33 † Et circa primum dicas, quod reus poteſt ipſum teſtem ad eius faciē confrontatū arbi-
34 trio ſuo interrogare, † non enim cōfrōtatio aliud facit, quam ſupplere defectum citationis, vt ſupra oſtendi ſed quod interrogari teſtis non poſſit; id non operatur. Bar. in auth. qui ſemel. col. fi. nu. 36. C. de prob. Clar. § fi. q. 45 verſ. ſed in propoſito, & late Hond. conſi. 101. nu. 26. lib. 1.

53 † Circa ſecundum vero diſtingue, quia aut teſtis in confrontatione fuit ſufficienter interrogatus ita, & taliter, vt reſultet idē effectum qui reſultaret ex repetitione facta citata parte; & nunc repeti non debet ſuper interrogatoriis rei, Hond. dict. conſ. 101. num. 29 lib. 1.

36 † Aut non fuit ſufficienter interrogatus, & debet repeti ſuper interrogatoriis per reum datis, ſi ille inſtat, quod repetatur, alias nullá ſi

N dem

dem faceret eius depoſitio, Hond.dict.conſi.
37 101.numero 26.& 28.lib.1.†quod procedit etiam ſi publicatus eſſet proceſſus, vbi tamē rei ipſius dolus abſit. Maran.de ord iudi.p 6. in 7. memb. de interrogat. num.19. Hond.d. conſ. 101.nu 26 lib.1.& ita ſecundum diſtin-
38 ctionem prędictam obſeruatur† in practica, Burſat.conſ 311.n 14.cū ſeq lib.2. Hond d. conſil.101.n.28.prout ego pluries obſeruari vidi, & præcipuè in vna Montis S. Viti Marchiæ Anconitanæ coram Almæ Vrbis Gubernatore ad inſtantiam N. & in pluribus alijs cauſis,quas hic longum eſſe recenſere, & nō ſolum in tribunali Gubernatoris prædicti, ſed etiam in Curia Illuſtriſſimi A.C.in Curia Illuſtriſs Vicarii,in Curia Capitolina,& in Curia Burgi,& pluries à diuerſis Iudicibus ſuper hoc interrogatus, ita obſeruari reſpondi, & ſic obſeruatum.

SCHOLIA IN CAP. IX.

NIhil in foro practicabilius eſt hac confrontatione,quam hic author lógo, & facili ordine proſequitur,quæ habet vim repetitionis, cum quis in alterius faciem aliquid ſubſtinet.De hac Hond.conſ 101.n. 30 lib.1. Vbi docet,qualiter fiat confrontatio rei cum teſtib.eum vrgentibus.Dic ergo non eſſe neceſſariam repetitionem teſtiū examinatorū parte non citata,vbi peruenitur ad confronta

tionem,

tionem, Auctor hic num 3.

Num. 6. Quia ultra

NOta contra eos, qui omnino volunt con frontari cum teſtibus contra eos exami natis, quos ſemper cōſulere ſoleo, vt ſi læſam habeant conſcientiã, abſtineant ab hac confrontatione, per quam ſępe numero robuſtior & validior reditur fides teſtis examinati, ſi cōſtanter loquatur, ſi etiam addis alias circũ ſtantias ad validandum ſuum dictum, cum plu rimũ perſuadere poſſit hęc intrepida teſtis aſſertio Iudici, eũ veritatẽ dixiſse. Caueat ergo ne ſero ſuſpiret, & dicat cum Vate Mantuano

Heu, Heu quod volui miſero mihi? floribus
Auſtrum.
Perditus, & liq idis immiſit fontibus apros
Aut cum Petrarcha.
Se dalle proprie man queſto m'auuiene
Hor chi ſia che mi ſcampi?

Plures circa cōfrōtationẽ quæſtiones examinat Sigiſm. Scacc. d. c 86. ad quẽ te reiicio.

Primo an ſit ad bene eſſe, an vero neceſſaria,
2. An habeat vim repetitionis.
3. An ſit abſtinendum ab ea num. 53.
4. An teſtes cum reo ante litis conteſtationem confrontati ſint poſtea repetendi.
5. Qualis ſit forma confrontationis, & recognitionis num. 59.
6. An ſi plures ſint confrontandi ſeparatim. an ſimul ſint adducendi nu. 60,

7. Teſtis inuitus, an confrontetur nu. 38.
8. Teſtis infamis an ſit torquendus ad confrontationes, etiam quod ante fuiſſet tortus in priore examine num. 59.
9 An debeat fieri recognitio contra carceratum adhuc non inculpatum de delicto, ſed ſolum ſuſpectum ex deſcriptione delinquẽtis, quæ ei quadraret, & quæ ſit forma huius confrontationis.
10 Cautela circa modum interrogandi reum confrontandum num. 63.
11. Confrontatio rei inquiſiti de hæreſi, quando dicatur fieri ſine periculo cap. 87 nu. 19.
12. Et an ſit in crimine hæreſis licita, ibi nume. 26.

Ad coronidem, adijciendum mihi videtur Exemplum confrontationis factæ in Ciuitate Laudæ corã *I.C.* Iacobo Philippo Barambilla amiciſſimo meo defuncto. Hic enim ambos qui nullo modo ad veritatem profitendam adduci poterant, ſimul torqueri curauit. Qui iuſſus fuit à *S*enatu, vt diceret, vnde hanc practicã didiciſſet, qui adduxit authoritátẽ *I*udici in Enchird. crim. tit. de cõfrontatione cap. 47 Hic etenim dicit, quod cum duorum captiuorum alter alteri crimen imponit, & inter ſe in delationibus diſcordant, iubet iudex vtrumq; ſibi ſiſti, quos de diſcordátijs interrogat prius ſeparatim; mox vtrũq; coniunctim. Quod ſi in cõmentis, fictionibus perſiſtere conperiet, ne

que

que aliis modis veritatẽ indagari poteſt, mãdet ſimul vtrũq; in alterius mutuo conſpectu torqueri; & in hoc ſumma iudici eſt adhibẽda prudẽtia; hanc tamẽ praxim dãnat author hic n. 15. Nunquam tamen vidi in hac ciuitate hoc vſu receptũ fuiſſe, & ſi plures interfuerim altercationibus, quæ fiebant ad præſentiá Ill. Senatorũ, qui de more huius Ciuitatis ſingulis mẽſibus carceratos viſitãt, qui mos imitatione dignus, eſt laudabilis. Atq. vtinam is in aliis ſociis ſeruaretur, in quibus nõ reſidẽt Senatores, nam ſcio fieri mille rapinis impunitas ob remotum Senatus Excellentiſ. cóſpectum, & optimum eſſet, quod aliquis ſaltẽ ex Vicariis generalibus deſtinaretur ad hæc loca qui notulam conficeret horum reorũ, vna cum omnibus, & ſingulis imputationibus, & tempore eorum detẽtionis, poſtea ille ſigillatim hæc ad Senatum prouiſurum perferret.

Num. 9. Si teſtis.

Supradictum in prox. capitulo.

Num. 11. Sed debent.

DIxi ſupra 9. Sigiſmund. cap. 86 num. 56. Circa has confrontationes vidi fieri innumeras fallacias, impoſturas, & nunc habeo infamẽ in criminatione robariæ de nocte, in qua vxor accuſatoris recognouiſſe dicit quẽdã demũ vno funis ictu liberatũ. Ita enim fuit hęc mulier a marito inducta ad hũc [illegible] rtẽ

gnoſcendum: Vides ergo quantum praxis confrontationis ſit pericuioſa, & quantum ei fidandum ſit.

SVMMARIVM.

1 *Arma, ſcripturæ, & alia ſimilia exhibentur reo, vel pro illo conuincendo, vel pro recognoſcendo corpore delicti.*

2 *Forma exhibitionis literarum reo factæ.*

3 *Si reus neget ſcripturam eſſe ſua manu factã debebit comparari per peritos ſcriptores.*

4 *Comparatio literarum qualiter fieri debeat per peritos, quando reperiuntur aliæ ſcripturæ inquiſiti.*

5 *Peritis in arte credendum eſt.*

6 *Si non reperiantur aliæ ſcripturæ inquiſiti, quibuſcumque fieri poſſit confrõtatio, quid facere debeat iudex.*

7 *Reus poteſt cogi, vt ſcribat ad effectum, vt poſſit fieri confrontatio manus, & quid iudex obſeruare debet circa hoc*

8 *Forma decreti, quando reus cogitur per iudicem ad ſcribendum.*

9 *Si reus negat ſe ſcire ſcribere, debebit conuinci de mendacio.*

10 *Mendacium facit non leue indicium contra mendacem.*

11 *Reus poteſt cogi etiam per torturam, vt ſcribat.*

De

De exibitione armorum, vel ſcripturarum ipſi reo facienda, aut aliorum ſimul, & forma exhibendi. Cap X.

1 ALiquando † ipſi reo, vel pro illo conuincendo, vel pro recognoſcendo corpore delicti exhibenda veniut arma, ſcripturę, aut alia ſimilia, cum quibus captus fuit, vel quæ fuerunt in eius domo reperta, vt alia ſupra memini me tibi dixiſse, lib. 1. c. 5. Cum igitur volueris ad huiuſmodi exibitionem deuenire infraſcriptam poteris adhibere formulam, vt puta ſi litteræ ſint exhibendæ.

2 † *I*nterrogatus, an ſi videret aliquam ſcripturam ſua manu confectam illam recognoſceret.

Reſpondit, Signor si, che ſe io vedesſi qualche ſcrittura ſcritta di mia mano, io la riconoſcerei.

Et exhibitis per me de mandato D ipſi C. quibuſdam literis ſub datum Spoleti die 29. Decembris 1595. incipientibus.

Cariſſimo come fratello Ho viſto; &c. cum ſubſcriptione, Affettionatiſſimo come fratello Matteo di N. & cum inſcriptione à tergo.

Al mio cariſſimo come fratello Coſmo di N. da N. ſubito. ſubito. Signatis littera A. & in domo ipſius C. repertis vt ſupra, ac per

Digitized by Google

ipſum bene viſis inſpectis, & manibus habitis fuit per D

Interrogatus, an præſentes litteræ fuerint, & ſint ſcriptę manu ipſius C. modo, & forma, prout in illis.

Vel ſi breuius.

Opportune per D. interrogatus vel ad opportunam D. interrogationem.

Reſpondit, Signor si, &c. Vel ſic.

Tunc D ſedens, &c. mandauit per me notarium exhiberi ipſi C. literas de quibus ſupra in proceſſu fol, &c. regiſtratus fol

Et in domo ipſius C. repertas, & in primo complicatas, vt inſcriptio tantum, & ſigillum videretur.

Quibus ac exhibitis & per ipſum C. bene viſis, & inſpectis: tàm a latere ſigilli, quam a latere inſcriptionis ad opportunam D. interrogationem.

Reſpondit, io ho viſto queſto ſopraſcritto di queſta lettera, che dice, &c. & queſto ſigillo che ci ſta impreſſo, doue ci è, &c. & dico, &c.

Deinde D. Mandauit parum explicari literas prædictas ita vt ſola ſubſcriptio videri poſſet, & eidem C. Exhiberi.

Quibus ſic parũ explicatis eidem D. exhibitis, & per ipſum C. in ea parte, in qua extat ſubſcriptio, bene viſis, & inſpectis ad opportunam D. interrogationem.

Reſpondit, io hò viſto queſta ſottoſcrittio ne di

ne di queſta lettera, che dice, &c. e dico, &c.

Succeſſiue idem D mandauit eidem C. exhiberi totas literas omni ex parte explicatas.

Quibus ſic exhibitis, & per ipſum C. bene viſis, inſpectis, et lectis opportune per D. interrogatus.

Reſpondit, io ho viſto queſta lettera, che comincia, etc. et finiſce, &c. & vidico che è lettera mia, & ſcritta tutta di mia mano.

3 † Quod ſi reus negauerit ſcripturam prædictam eſſe ſuam, & ſua manu confectam, tunc
4 periti ſcriptores adhibendi fuerint, † qui ſcripturam cōfrontent cum aliis ſcripturis ipſius inquiſiti, & deinde medio iuramento eorum iudicium afferant, an ſcriptura, & character ſimilis ſit, nec ne, quę omnia in ſcriptis redigi facies Vulpell. conſ. 135. per totum, & conſ.
5 35. num. 3. et ſeqq. † peritis enim in arte credendum eſt, vt noſtri, Chart. late in ſua pract. crim. in 11. excuſat. fol. mihi 209. et 210.

6 † Si alias ſcripturas ipſius rei habere nō potueris, quibuſcūq. ſcripturam repertam conferre, & comparare valeas. Tunc interrogabis ipſum reū an ſciat ſcribere, & ſi dixeris, quod
7 ſic † facies illum in ipſo proceſſu, imo in ipſo examine, & conſtituto verba per te dictanda te præſente ſcribere, qui quidem in dictando aduertes, vt plura ex verbis in ſcriptura penes notarium exiſtente, et quam per ipſum vis recognoſci, ſub diuerſo tamen tenore ſcri-

bi

bi facias, vt ex identitate dictionum tanto fa-
cilius comparatio manus fieri poſsit per peri
tos illaque recognoſci, & ita obſeruatur de
ſtylo omnium criminaliſtarum. Talis autem
erit forma videlicet.

8 † Interrogatus an ipſe C. ſciat ſcribere.

Reſpondit, Signor si, che io sò ſcriuere ;
ſe bene poco bene.

Tunc D. ſedens, &c. mandauit eidem C. vt
accepto calamo ſcriberet verba per ipſum D.
dictanda, prout idem C. accepto calamo ſibi
per me tradito ad ipſius D. dictamen infra-
ſcripta verba ſcripſit, videlicet, &c.

9 † Quod ſi reus negauerit ſe ſcire ſcribere,
Tunc videbis ipſum de mẽdacio conuincere
examinando teſtes qui alias viderunt ipſum
C. ſcribere, vel alio modo, prout melius fieri
10 poterit. † Quia ſi ipſum ſuper hoc conuictũ
reddideris, nõ leue indicium contra ipſum ac
quiſiueris, Cla. § ſi q. 21. ver. mendaciũ Nat.
conſ. 199. num. 7. volum 3 deueniendo etiam
contra illum ad torturam, & tam diu torquẽ-
do, donec ſcribat, vt in ſimili habes inferius
ſuo loco, infra lib. 6. cap. 3. num. 3.

SCOLIA IN CAP. X.

NOn inutilẽ habet inſpectionem præſens capitulum, in quo agitur de conuincendo reo per exhibitionem ſcripturarum ab eo

re-

Digitized by Google

recognoſcendarum, quibus gratis perſæpe eliguntur duo, pluresue periti, qui iuxta eorum peritiam referunt. Dum enim agitur de detegẽdo delicto per inſpectionem ſimilis ſcripturæ, multa fieri ſolent etiam cum ipſis peritis colludia, quibus pro virili ab ipſo iudice occurrendum eſt. Et ſuperioribus annis cum cõtra Camillum Bernam fuiſſent exhibitæ quædam litteræ ſcriptæ triremibus cuidam Barbitonſori prodiori ſuo, in quibus enunciabũtur blaſphemiæ atroces, eis in ſummitate viſis dixit videri ſibi eſſe manu ſua ſcriptas, mox cũ progrederetur in lectione earũ, & memor eſſet, quod illæ continebant blaſphemias, cœpit dicere, Ohime mi abbaglia la viſta, nõ ci veggo più, non niſi difficulter illæ fuerunt recognitæ per peritos, et ille ad remum quinquennalem damnatus eſt, quia etiam hodie eſt ſuperſtes.

Circa materiam comparationis literarum, vide late Iacob. Menoch. Præſid. tract. de arbitrar. iud. caſu 214. Maſcard. de probatio. concluſ. 330 & in crimine falſi an faciat indicium ad torturam ibi nu 27. & an comparatio ſolam ſufficiat ad torturam, vide inſigne Octa. Vulpel. conſ. 135. ſed & prius conſ. 35. quibus in locis multa ad hanc rem quæſtiones pertinere inuenies, maxime illum, an faciat ſemiplenam probationem, & quod difficulter probatur per teſtes, quia ſæpe allucinantur. Et an

ſola

Digitized by Google

ſola comparatio probet , ſcripturam alicuius manu eſſe, Decian.conſ.33.nu. 111.118. 126. lib.1.conſ.46.vol.2.conſ 19.nu.226 in 3. Alb. conſ.737.lib.2. Pariſ.conſ.27.nu.46. & plur. ſeq.lib.2. Io.Bapt.Ferret.conſ. 374.lib.2. Cumulatiſſ.Ioſeph.Ludou.Peruſin.deciſ.7.par.1. vbi ſcripturæ priuatæ authoritas, & fides , & comparatio literarum quomodo, & qualiter ſit facienda, enucleatur, Et an ſcriptura literarum reo in cōparatione tantum probata ſola ſufficiat in criminalibus, videndus Rep. ad l.admonendi, nu 111. de iureiur. Crauett. de antiqu. tempore par. 1. in ſectione quæritur etiam nu.71. verſ.non omitto etiam, vbi dicit. quod in caſibus, in quibus, comparatio ſola literarum ſufficit, & plene probat, illud procedit in ciuilibus, & ſecus criminaliter, puta in crimine falſi, quia ad probandum falſitatem , ſola comparatio litterarum non ſufficeret. Et refert Purpurat. ſocerum ſuum dicentem poſſe inde ſumi indicium ad torturam ſecundum qualitatem perſonarum, quod ipſe verum admitteret contra perſonarum male diffamatam .

Finis Libri Secundi.

LIBER

LIBER III.

SVMMARIVM.

1 *Reus completo proceſſu informatiuo ponitur ad largam.*

2 *Et illi aſſignatur terminus ad faciendum ſuas defenſiones, & decernitur copia proceſſus, eorũ, Aduocati, & procuratores audiuntur.*

3 *Copia proceſſus, quando agitur de torquendo, non eſt tradenda, niſi petatur.*

4 *Simplicibus tamen perſonis, idiotis, & ruſticis tradi debet, etiam quod non petatur.*

4 *Auctor dicit etiam perſonis doctis, nobilibus, & circumſpectis tradendas eſſe, & ratio, quare, & num. 6*

7 *Torquentes aliquem iniuſte capitali pœna puniuntur.*

8 *Ad torturam non eſt de facili deneniedum præſertim denegatis defenſionibus.*

9 *Defenſiones debentur naturali lege Canonica, Ciuili, & Euãgelica, & nõ ſolũ hominibus, ſed beſtiis, & animalibus brutis competũt.*

10 *Copia proceſſus ſi petatur danda eſt ante torturam in omni genere delictorum, etiã quod timor ſubornationis imminere poſſet.*

11 *Tortura aliquibus in locis ex præeminentiæ Curiarũ inferri ſolet denegatis defenſionib.*

12 *Facultates, & præeminentia prædicta in quibus caſibus ſolum locum habeant.*

Curia

Digitized by Google

13 *Curia Reuerendiſſimi D. Almæ Vrbis Gubernatoris quomodo olim præeminentia, & facultatibus prædictis in tormentis inferendis vtebatur.*

14 *Michael Angelus Sorbolungus Io. Maria Bugnolus, Reuerendiſſ. D. Fabritius Peruſinus Epiſcopus Terracinen. olim Locumtenentes Gubernatoris Vrbis laudantur.*

15 *Cardinalis de Camerino, & Archiepiſc. Matthæucij, & EpiſcopiCarcaſtoni Gubernıũ in Vrbe maxime celebratur, & ſub num. 18.*

16 *Curia Reuerendiſs D. Almæ Vrbis Gubernatores in duobus tãtum caſibus facultatibus ſuis in tormentis inferendis oti ſolebat.*

17 *Et qua circumſpectione,*

19 *Forma decreti quando reus ponitur ad largã ſibiq; copiæ proceſſus decernuntur cum termino ad faciendum ſuas defenſiones.*

20 *Reus donec fabricatur proceſſ. informatiuus, manere dẽt in ſecretis carcerib. deinde poni dẽt ad largã, vt poſſit procurare ſuas defenſiones, aduocatos, procuratores, & alias perſonas alioqui, alioque ſibi proficua facere.*

21 *Reus, aliquindo non ponitur ad largam, quando dantur defenſiones, & decernuntur ſibi copiæ, & terminus defenſiuus interim in ſecretis carceribus remanenti.*

22 *Datur tamen ei facultas alloquendi quoſcũque cum præſentia alicuius deputati.*

23 *Terminus ad ſe defendẽdũ ſolet ordinariè aſſignari*

Digitized by Google

gnari trium dierum.

24 Poteſt tamen Iudex ex cauſa breuiorem, vel longiorem terminum aſſignare.

25 Terminus ad defendendum nō debet eſſe vnicus, ſed plures arbitrio Iudicis aſſignari debent.

26 Iudex nō tenetur niſi copiam proceſſus decernere.

27 Reus, qui vult copiā proceſſus, debet illas ſuis ſumptibus à Notario ſibi tradi facere.

28 Copia proceſſus pauperq; perſonis debet tradi gratis, vel gratis oſtēdi originalis proceſſus.

29 Clauſula habitis prius teſtibus, &c. quare in ſimili decreto apponatur.

30 Iudex copiam proceſſus dare non tenetur, niſi prius completus ſit, & legitimatus.

31 Reus, qui vult copias proceſſus debeat declarare ſe velle habere teſtes pro curia informatione examinatos pro ritè, & rectè examinatis, alias Iudex non tenetur ei copias tradi facere.

32 Declarationem aūt prædictā cauti, & practici procuratores ſolēt facere cum reſeruatione præter abſentes, & mortuos, & ſaluis exceptionib. contra perſonas, & dicta teſtium, & repetitione, quatenus repetere voluerit.

33 Copia proceſſus non detur, niſi prius per reū declarato, quod vult habere teſtes, &c. pro ritè. & recte examinatis.

34 Ablatiuus ille habitis teſtib. &c. non inducit tacitum conſenſum recipientis copias, quod velit

velit habere teſtes Curiæ pro rite, & rectè examinatis.

35 Et ita dicit auctor. ſe vidiſſe ſemel obtineri in contingentia facti coram Michaele Angelo Sorbolongo, qui valde laudatur.

36 Antonius Scappus Bononienſis I. C. laudatur

37 Teſtes examinati pro informatione Curiæ nõ dicunt: habiti pro repetitis, niſi expreſſo habiti ſint pro talib. etiam ſi reus offerret ſe habiturum illos pro talibus.

38 Cauſa reorum fauorabilis eſt.

36 Declaratio facta per reum, quod vult habere teſtes pro rite, & recte examinatis, poteſt reuocari re integra.

40 Copiæ non ſunt tradendæ ſi reus nolit declarare, ſe velit habere teſtes Curiæ pro rite, & recte examinatis.

41 In abſentibus, & mortuis ceſſat ſuſpicio fraudis, & ideo non debent retardari copiæ, eo quia reus nolit habere teſtes pro rite, & recte examinatis. niſi cum dicta clauſula propter abſentes, & mortuos.

42 Iudex inſtante parte ſolet dictam clauſulam, præter abſentes, & mortuos in decreto apponere.

43 Rei in Alma Vrbe non coguntur habere teſtes &c. pro rite, & rectè, examinatis.

44 Et ponuntur ad largam cum termino, &c. & datur eis copia proceſſus informatiui aliter non legitimatis teſtium dictis quam practicam

cam laudat Auctor, & quid faciendum ſit monet,

45 Rationem adducit auctor, quare vigeat iſte ſtylus in Vrbe.

46 Proceſſus dicitur legitimatus ſi reus habet teſtes Curiæ pro ritè, & rectè examinatis.

47 Citari ſolet reus in Vrbe inſtante Fiſco ad declarandum an velit habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis.

48 Et ſi dixerit quod non, citatur deinde ad videndũ illos repeti, & ad dandũ interrogatoria, ſi dare intendit, alias videndum repeti ſine.

49 Interrogatoria teſtibus repetendis, an per reũ dari poſſint, & quod ſic reiecta opinione illorum qui contrarium ſentiunt.

50 Quod in tantum eſt verum, vt niſi ſuperiis illis repetantur teſtes reo inſtante nullam fidem faciant.

51 Aliquando pro repetentis teſtibus tranſmittitur Commiſſarius, vel dantur litteræ remiſſoriales ſecundum quod iudici videtur.

52 Citatio qualiter formari debeat quando eſt tranſmittendus Commiſſarius, vel dandæ litteræ remiſſoriales ad effectum prædictũ.

53 Clauſulis ſaluis exceptionibus, & receptione in dicto decreto quid importet.

54 Clauſula ſine præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis in dicto decreto quid importet,

55 Clauſula prædicta ſine præiudicio, &c. ſecũdũ aliquos eſt ſuperflua, auctor tamẽ dicit iſtã

O appo-

Digitized by Google

apponendam eſſe in decreto prædicto.

56 Copia proceſſus non traditur quando ſunt plures inquiſiti quorum aliqui ſunt contumaces niſi prius contumacibus condemnatis.

57 Et ratio eſt ne contumaces prædicti edoceantur de contentis in proceſſu.

58 Immo quando copia traditur inquiſito præſenti poſt abſentium condemnationem debent deleri nomina coinquiſitorum.

59 Clauſula habitis prius teſtibus &c. apponitur quando reus eſt iam confeſſus.

60 Confeſſio per ſe ipſum legitimat proceſſum, nec eſt opus repetitione, aut confrontatione.

De publicatione proceſſus, & defenſionibus reis dandis. Cap. I.

1 TEſtibus† ſic vt ſupra pro informatione Curiæ examinatis, aliiſq; indicijs, præſumptionibus, et coniecturis ad Fiſci intentionẽ fundandã deductis, reiſq; ſemel, et pluries conſtitutis, et examinatis, proceſſuq; bene
2 inſtructo, et ſolent rei poni ad largam †ipſiſq; aſſignatur terminus ad faciendũ eorum defenſiones decernitur copia proceſſus vt ſuper indiciis prædictis defenſiones reorũ, tam in facto, quam in iure deduci poſſint, eorumque Aduocati, et procuratores audiátur, et ſi poſſibile ſit indicia prædicta ciuiliter purgata remaneant Marſil in ſua pract. § poſtquam poſt

num.

num. 5. Foller in pract. crim in verbo, & facta litis conteſtatione nu. 10. Contard. de offic. prętō. in tit. de negot. crim. nu. 6. ſol. mihi 498.

3 † Et quamquam Doctores communiter dicant copiam terminumque prædictum dandum nō eſse, niſi petatur, maxime ſi reus nō ſit perſona ſimplex, idiota, ruſticus, vel ſimilis Clar. quæſt. 42. verſ. ſed numquid Scapp. de
4 iure nō ſcript. lib. 5. cap. 97. num. 14. quoniam talibus perſonis etiam non petentibus danda eſt copia prædicta Vulpell. conſilio 34. nu. 6. & conſ. 74. nu. 7. & ſeqq.

5 † Nihilominus tu ſemper meo conſilio ſiue præcedat, ſiue nō, dicta petitio, copias proceſſus indiſtincte cōcedere ne ruinas, ad hoc, vt reus poſſit ſuas deducere defenſiones ſi quas habet, tu vero æquiore animo officium tuum exequi, vbi ipſius rei exceptiones, & oppoſitiones perceperis, Anchar. conſil. 36. nu. 1 Con-
6 rad. vbi ſup d num. 6. † quomodo enim poteris vnquam tuta conſcientia ad actú torturæ, qui ſubſidiarius eſt, vbi ſupra dicto nu. 6. quæ non niſi legitimis præcedentibus indiciis inferri poteſt. Alex. conſil. 65. volum. 1. Rol. conſ 12. num. 31. & ſeqq. lib. 3. deuenire ipſo reo non audito, eius deſenſionibus reiectis?

7 † Capitali pæna plectendi ſunt, qui torquent iniuſte inquiſitos, *Petr.* de Rauenn. in ſing. 403. Marſi. de com. teſtans in l. queſtiones mo-
8 dum, ff. de quæſt. † et ideò non debet de faci-

li ad torturam deueniri. Catald. de ſind. num.
165. adde quod dicimus, Præſertim denegatis
9 defenſionibus, † quæ non ſolum naturali lege
Ciuili, & Canonica nobis permiſsæ ſunt, ſed
etiam Euangelica, & ne dum hominibus, ſed
beſtiis quoque, & animalibus brutis compe
tũt. Marſil. conſil 8 num. 27. Roland. conſil.
10 12. num. 66. & 67. volum 3 † Equidem ego
arbitror etiam quod timor ſubornationis im
minere poſſet c piam indiciorum ſi petatur,
omnino dandum eſſe ante torturam cum ter-
mino ad illa purganda omni g neri perſona-
rum, & omni generi delictorum, Boſſ. in ſua
pract. in tit. de indi. num 75. et ita vidi obſerua
ri a bonis iudicibus, & Deum timentibus.
11 † Non ſum neſcius multis in locis non ſo-
lum denegatis defenſionibus, ſed ex proceſſu
etiam informatiuo torturam inferri ſolere, ex
præheminentia Curiarum locorum prædicto-
rum Ita obſerua Magna Curia Vicariȩ. Af-
flict. Gram. Pariſ. relati a Rol. d. conſil. 12.
num. 30. et 46. vol. 1. ita etiam obſeruatur in
Vrbe in Curia Reuerendiſſ. D. Gubernat vi-
gore facultatũ ipſis Reuerendiſs. DD Gub er
natoribus a ſummis Pontificibus conceſſarũ,
et ita etiam aliquibus aliis in locis for: an ob
12 ſeruatur. † Sed profecto tales facultates, & prȩ
heminentiæ reſtringendæ ſunt, vt habeant lo-
cum ſolum in latronibus inſignibus, deroba
toribus ſtratarum, incendiariis, et ſimilibus
comi-

committentibus enormia crimina,& notariis delinquentibus,concurrente tamen infamia, & leuitate de retorquendi Gram.conſ.74.nu. 3,& 4. prout non niſi in dictis caſibus & raro quidem vtitur dicta præheminentia magna Curia Vicariæ.Gram.d.conſ.64 num. 4 cum ſeq & voto 3.nu.24. cum ſeq Deciſ Pedem. 79.numero 19.verſic. præterea, Pariſ. relat. a Rol .d.conſil.12.numero 88.& ſeq.vol.3.
13 † Ita etiam olim obſeruabat Curia prædicta Reuerendiſſimi D. Almæ Vrbis Gubernato-
14 ris † in qua recordor ego bonæ me: Michaelem Angelum Sorbolungum ſæpe a me Criminaliſtarum patrem appellatum Ioannem Mariam Brugnolum, virum eruditiſſimum,multũ Illuſtrem,& Reuerendiſſimum D.Fabritiũ Peruſinum nunc Epiſcopũ Terracinenſem,merito ob eius integritatem,probitatẽ,& ſcientiã ad dignitatem illã euectũ,& ad maiora dignũ
15 qui extollatur, , † tempore gubernii illuſtriſſimi, et Reuerendiſs. Car.de Camerino , quo nullum fuit vnquam ob recte erga omnes ad miniſtratam iuſtitiã,facinoroſorum hominum cõpreſſam,& coercitam audaciam , perſonarum acceptationem poſthabitam,cuicumque etiam minimo ius ſuũ ad ſaturitatem allegandi, deducendi,& probandi poteſtatem factam (pace aliorũ dictũ ſit) aut iſtius aut ſanctius, aut laudabilius,aut quod quiſque imitetur dignius,dum Locũtenẽtis officio in dicta Curia

 16 fun-

16 ſungerentur, † non niſi in duobus caſibus facultatibus prædictis vſos eſſe, primo, videlicet contra notarios delinquentes, diffamatos craſſatores, & alios ſuperius enumeratos; Secũdo in aliquibus aliis grauiſſimis delictis, præſertim vbi celeritate opus eſſet ob cõplices, aut
17 ad exemplũ, vel alias iuſtas ob cauſas † & in his duobus caſibus præcedente, vt plurimum prius decreto Gubernatoris ad partes facto, quod iudices procederent iuxta ſuas facultates: Extra autem ſupradictos caſus fere nunquam vidi illos ad torturam deuenire.

18 † Hoc idem obſeruatũ fuit pro tẽpore Gubernii Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſ. D. Hieronymi Matteucii nunc Epiſcopi Viterbienſis viri ſumma prudẽtia rerum experientia, equitate, & probitate, dexteritate vigilantia, & cõſtantia præditi. Idem etiam obſeruare facit Illuſtriſſ. & Reuerendiſſimus D. Anibal Oricellarius Epiſcopus Carcaſſonus, vir nominis amplitudine oris dignitate, humanitate, modeſtia, præcellentis ingenii indole, plurimo rerum vſu, egregiiſque artibus conſpicuus, qui ex quo gubernii prædicti clauum tenent tãta magnificẽtia, auctoritate, & liberalitate regit, tantus ſui nominis ſplendor elucet, tantaque illius ſublimiũ virtutũ claritas refulget, vt eius incliti magiſtratus celebris ſit tũc, & celebri ou futura ſit omni vẽturo ſæculo memoria

Ponamus modo formam decernendi tales

copias

copias, et terminum prędictum ad ſe defendendum aſsignandi, quæ talis erit videlicet.
19 † Tunc D. ſedens, etc. acceptatis, etc. examen dimiſit et mandauit ipſum C. poni ad largam cum termino trium dierum ad faciendum ſuas defenſiones, & copiá proceſsus decreuit; habitis tamē prius teſtibus pro ritè, & rectè receptis, et legitimè examinatis ſaluis exceptionibus et repetitione, etc. ac ſine præiudicio vlterius proceſsus, et examinis omni meliori modo, etc.
Et huiusmodi decreto notandum eſt, quod
20 mandatur reus poni ad largam, † quia dum fabricatur proceſsus informatiuus ſolet detineri ſemper in ſecretis carceribus. Marſil. in ſua pract. §. nunc videndum poſt nu. 15; et ſic mandatur poni ad largam, vt poſsit ſuas defenſiones procurare, Aduocatus, et Procuratores alloqui, et alia ſibi proficua facere. *Marſil.* in d. pract. §. poſtquam. poſt nu. 5.
21 † Non nego quod quandoque ſtante qualitate perſonarum, vel cauſæ ſolent defenſiones prædictæ concedi ipſis reis remanentibus in ſecretis carceribus.
22 † Datur tamen hoc caſu eis facultas *Procuratores*, Aduocatos, alios in dictis ſecretis carceribus durante dicto termino alloquendi, vel præſenti ipſo Iudice, vel Notario, vel aliquo ſubſtituto fiſcali, vel cuſtode carceris, aut etiam remotis arbitriis, prout ipſi Iudici

viſũ fuerit:Paulus 4 in Conſt ad fauorẽ pauperum, verſ.dictiſq; *I*udices, & ita tu quoq; ſi caſus contingerit facere debueris.
23 † Dixi cum termino trium dierum quia talis terminus ſolet ordinarie de conſuetudine,
24 ſiue ſtylo aſſignari † licet nihilominus poſſit ex iuxta cauſa longiorem, aut breuiorem terminum aſſignare, Chart. in dict. pract. interrog. lib. 3 cap. 3. nu. 7.
25 † Nec propterea intelligas, quod vnicus tantũ terminus aſſignari debeat, quinimo plures erunt concedendæ dilationes iuxta, quod ęquum, & neceſſarium eſſe duxeris. Alex. in l.2.n.7.ff.de re iud.Clar.quæſt 47.verſ.quęro.
26 † Dixi copiã proceſſus decreuit, quia aliud non tenetur facere *I*udex, niſi copiã proceſ-
27 ſus decernere, † etenim ſi reus illam velit, debet ſumptibus ipſius potentis illas a Notario ſibi tradi facere, Car.quæſt.49.verſ.ſed nunquid
28 † quod tamen non procedit in pauperibus perſonis, quibus quidẽ copias ipſas tradi, ſiue originalem proceſſum copiarum loco oſtẽdi gratis Iudex ipſe mandare ſolet, & debet. Pius IV. *ſ*uper taxa mercedẽ Notariorũ cri. Vrbis in fi. Menoch de arb.Iud.caſ.65.
29 † Dixi etiam habitis prius teſtibus, &c. vt ceſſet omnis ſuſpitionis fraudis, ne ſcilicet antequã repetantur teſtes, illis a loco deſcendãt vel diſcedere cogantur, aut inducãtur, & ſi repeti minus valeant, iuraq; fiſci propterea
deſtruan-
Digitized by Google

deſtruantur.Foll.in prac. crim.in verbo detur copia capitulorum nu. 5

30 † Non enim tenetur Iudex dare copiā proceſſus niſi prius is completus, & legitimatus fuerit, & ſis teſtes pro Curię informatione clā, & ſecreto examinati abſq. citatione partis, parte deinde citata fuerint repetiti; vel ad faciem rei confrontati, Char.in d.pract. lib.3. ca.3.a n.56. vſq.ad n.67. ſecundum formā ſuperius ſuo loco oſtensā ſupra l.2.c.9. per tot.

Poſito igitur reo ad largam decernentur ei copiæ proceſſus licet nondum legitimati cū dicta tamen clām habitis prius teſtibus, &c.

31 † Quia ſi reus dictas copias voluerit, debet prius declarare teſtes omnes pro Curiæ informatione examinatos ſe pro ritè, & rectè examinatis habere velle Chart. vbi ſupra d. cap. 3. nu. 62. ſequen.

32 † Hāc vero declarationē ſolēt facere cauti, & practici procuratores non abſolutè, ſed cū reſeruatione, vt ne ſibi præiudicent apponēdo clauſulā præter abſentes, & mortuos, & ſaluis ſibi exceptionibus cōtra perſonas, & dicta teſtiū, & repetitione quatenus illos repetere voluerint. Chart.d. c.3.nu.64.& ſeqq.

33 † Aduertere autem debueris ne vllo modo tradantur copiæ, niſi reus, vel ſpecialis ad hoc deputatus Procurator prius declarauerit ſe velle habere teſtes pro Curiæ informatione examinatos pro rite, & rectè examinatis.

34 † quia

34 † quia alias non ſufficeret decretũ prędictũ ; nec tacitus quaſi conſenſus ipſius rei, vel procuratoris copias prædictas cũ prædicto decreto acceptantis Vulpell. conſil. 12. num. 18. & conſil. 32. num. 1. et 6. Cart. d. cap. 3. num. 93.

35 † et ita ego ſemel vidi obtineri in quadam cauſa corã bo. me. Michaele Angelo Sorbolongo Foroſempronienſi viro quidem eruditiſsimo, et practichiſſimo ſemper à me honoris cauſa nominato, tum Reuerendiſs. D. Almæ Vrbis Gubernatoris Locumtenente pri-

36 mario. † aduocãte in primis Mag. et Excell. D. Antonio Scappio viro profundiſsimæ ſcientiæ, et experientiæ inſignis, morum amabilitatæ, et integritate conſpicuo patrono meo mihi plurimum obſeruando.

37 † Ea in tantum prædicta vera ſunt, vt etiam quod reus inſtetiſset pro copiis cũ oblatione de habendo teſtes pro rite, et recte receptis, non propterea dicerentur habiti pro talibus, niſi expreſse pro talibus habiti eſsent. Ga-

38 briel conſil. 178. n. 17. et ſeq. lib. 1. Cauſa enim reorum fauorabilis eſt, ita vt dixerint nõnul-

39 li ad hoc propoſitum † quod etiam facta dicta declaratione poteſt reus re integra antequam copias habuerit pœnitere, et conſensũ prædictum reuocare Honded. d. conſil. 101. num. 33. lib. 1.

40 † Quod ſi reus, vel eius procurator ita vt ſupra declarare recuſauerit, copias tũ prædictas

a notario

Digitized by Google

a notario tradi nullo modo promittens tradi nisi prius legitimato proceſſu, & ſic teſtibus denuo citata parte repetitis, vel confrontatus. Char. d. lib 3. c. 3. nu. 63.

41 † Nec faciat tibi negotium reſeruatio illa videlicet. Præter abſentes, & mortuos; etenim iſta clauſula non poteſt præiudicare: quia cum in iis ceſſet omnis ſuſpicio fraudis, quã ſupra conſiderauimus, non debent propterea denegari, aut retardari, copiæ prædictæ ſi reus nolit habere dictos teſtes pro rite, & recte e-

42 xaminatis. Quinimo ſolet dicta clauſula præter abſentes, & mortuos, etiam ab ipſo Iudice in dicto ſuo decreto ad partis petitionem, & inſtantiam apponi. Char. d. lib. 3. cap. 3. nu. 64. & ſeqq.

43 † Aduertere tamen quod in Vrbe nunquã rei cogũtur, habere teſtes pro Curiæ informatione examinatos pro rite, & recte examina-

44 tis, ſi noluerint eos habere † immo ipſi ponũtur ad largam cum termino, &c. & datur eis copia proceſſus informatiui aliter non legitimatis teſtium dictis, & depoſitionibus, Char.

45 d. lib. 3. cap. 3. nu. 67. & ſeqq. † & ratio poteſt eſſe quia teſtes Curiæ, vt plurimum ſunt forẽſes, & de longinquis partibus, qui de facili habere non poſſunt repetantur, vel vt confrontentur, et ideo ſi reus haberet illos pro rite, et recte examinatis, et non poſſet poſtea eoſdẽ repetere ſuper ſuis interrogatoriis irreparabi

le ſibi

le ſibi pararet præiudicium, quia ex his teſti-
46 bus condemnatio ſequi poſset † cum proceſ-
ſus iam eſset legitimatus per huiuſmodi ſuã
declarationem, vt ſuperius dixi. Et tradit etiã
Contard. de offic. præto. in ti. de negat. crim.
& tormen. nu. 4.

47 † Quapropter impleuit ſtylus, vt poſt tradi
tas reo ſic ad largam poſito indiciorũ copias
inſtãte Fiſco citetur illa ad declarandum, An
velit habere teſtes pro Curiæ informatione
examinatos pro rite, & recte examinatis, et il
48 le dixerit, quod non, tunc vlterius citatur ad
videndum illos repeti, et ad dandum interro-
gatoria quatenus dare intendat alias viden-
dum repeti ſine, et ſic teſtes comparent, & re-
petantur ſuper interrogatoriis pro parte præ-
fati rei datis, & examine iam per ipſum teſtẽ
facto iuxta formam inferius poſitam. Cõtard.
de off. præto. in tit. de negat crim. et tormen.
nu. 4. et 32. Honded. conſ. 101. num. 26. 28. 29.
37. et ſeq. Hæc practica valde mihi probatur.
et ideo puto arbitrio Iudicis relinquendum
an velit tradere copias proceſſus ante dictam
declarationem, an vero poſt, et certe ego nun-
quam cogerem reum ita declarare, ſi rationa
bilis mihi daretur ratio quare reus id facere
recuſaret, quod, et tibi vt obſerues ſuadeo, ne
tolli videantur defenſiones, quæ potius etiam
ex officio procurandæ ſunt, quam aliquo mo
do tollendæ, vel debilitandæ. Contard. in d.
titu. de

Digitized by Google

tit u. de negatio crim. num. 6. ſed in primis obſeruabis conſuetudinem loci in quo ius dixeris, quia prædicta a practica vt plurimum reprobantur. † Et nota quod licet nonnulli di-
49 cant interrogatoria per reum non dari, et ita ſeruari de ſtylo, Clar. quæſt. 23. verſ. item quæro tamen hunc ſtylum ego nunquam vidi, ſed bene contrarium obſeruari iuxta ſuperius tradita, et ita ſe habet communis praxis Romanæ Curiæ, et Peruſinę, ac quarundam aliarum Curiarum, Honded. dict. conſ. 101. num. 57. et
50 ſequ. † imo ſi teſtes ſuper dictis interrogatoriis non repetentur reo inſtante nullum profecto fidem facerent. Honded. qui ita ſe vidiſſe obſeruari teſtatur, dict. conſ. 101. num. 28.
51 lib. 1. † Quod ſi quando pro repetendis teſtibus prædictis erit tranſmittendus Commiſſarius ad partes, vel dandæ literę remiſsoriales (quod arbitrio iudicis communiter, vt infra
52 dicam inf. eod. c. 1. num. 24. cum ſeqq.) † erit pariter citandus reus ad videndum deſtinari Commiſsarium ad partes, vel ad videndū deputari inuicem in partibus, et expediri literas remiſsoriales pro repetendis teſtibus, etc. et ita ſemper obſeruari vidi in Romana Curia, et hæc eſt vera practica a qua nullatenus erit tibi recedendum. Seuerol. de remiſs. cap. 21. num. 3.

53 † Dicitur etiam ſaluis exceptionibus, et repetitione, vt ipſe reus declarans ſe velle habe

re

re teſtes, &c. valeat contra illorum perſonas; & dicta opponere quicquid voluerit, illoſque ſuper ſuis interrogatoriis quatenus opus ſit re peti facere, alias enim ſi dicta reſeruatio non fieret non eſſet ſibi licitum poſtea contra huiuſmodi perſonas, & dicta aliquid opponere. Char ſua pract. interrog. reor. lib. 3. cap. 3. nu. 70. & ſeqq.

54 † Dicitur etiam ſine præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis, vt ſemper, & quandocumq; ſit tibi reſeruatum ius alios teſtes examinandi, & alia iura ad Fiſci fauorem facientia deducendi.

55 † Et licet dictam clauſulam nonnulli Doctores dicant eſſe ſuperfluam, quia etiam illa nõ oppoſita poteſt Iudex poſt publicatũ proceſſum, alios teſtes de nouo recipere ex officio. Nat. cõſi. 356. vol. 2 Clar. q. 64. verſ. ſed quæro, nihilominus tu illam in tuis decretis meo conſilio ſemper oppones: oſtenditur enim per eam animus Iudicis propenſus ad alias probationes admittendas, in ſimili Clar. q. 93 in fin. illamque ego ſuper a clariſſimis cauſarum criminalium practicis vſurpatam eorumq; decretis ſimilibus interpoſitam vidi.

56 Reſtat vt illud etiã te monitũ velim † quod ſi plures ſibi inquiſiti quorum aliquis captus ſit, & alii abſentes nunquã tu copiam proceſſus tradi reo præsẽti carcerato permittas niſi prius alii rei abſentes fuerint in eorũ contumaciam

maciam ſeruatis ſeruandis condemnati. Boſſ. de commu. teſtans in ſua practic. in tit. de ſententnu. 85. Clar. quæſt. 49. verſiculo ſed pone
57 ſi interim traderetur copia dicto reo præſenti contumaces edocerentur de contentis cōtra eos in proceſſu Boſs et Clar. in locis ſu-
58 pra citatis † Et vbi poſt cōdemnationem abſentiū contumacium reo pręſenti eodem proceſsus tradi facies, erit etiam cautus, vt ne in dicta copia deſcribantur nomina contumaciū ſed per litteram N. illa tantummodo annotentur. Clar q. 49. verſ. ſed pone.

Non omitto illud quoque te docere, vide-
59 licet, † quod quando decernuntur copiæ proceſsus reo iam confeſso non eſt opus apponere dictá clauſulam habitis prius teſtibus, etc.
60 † quia ipſa confeſſio rei quę ſubſecuta fuit ſatis ſuperque proceſsum legitimauit, ita vt nō ſit opus alia repetitione, vel confrontatione, ſed poteſt abſq; aliquo ad condemnatoriā ſententiam poſt terminum defenſiuum aſſignatum ſi condemnationi locus ſit; contra talem confeſsum deueniri, Clar. q. 64. verſ. ſi autem, in fin. et q. 65. in prin.

SCHOLIA IN CAPITVLO I.

QVod rei completo proceſsu offenſiuo ponātur ad largam ſumma cū ratione fit, vt poſſint ſuas defenſiones, et procurato-

curatores alloqui pro defenſione faciendã, quia via defenſionis non eſt coanguſtanda. Finitis autẽ delationibus conceſſis ad faciendum defenſiones, ſolent rei veluti a ceſſante cã reſtitui ad primũ ſtatu carcerũ. Hãc Praxim docet Foller. in prax. cri. dialogi. in verb. facta igĩ litis cõteſtatione nu. 10. ver. & eſt aduertendu Fari. q 39. nu. 13. quandoq. tñ ſi agaĩ de immane crimine iubeĩ per Iudices, vt in eodem carcere retineatur data facultate reo alloquendi ad preſentiam vel Notarii, vel alterius, & prudente hoc fit ob multa pericula, & inſidias quę incidere, & fieri poſsũt.

Num. 3. & quamquam

INnoleuit praxis Mediolani, vt defenſiones dentur non potenti cum oblatione copia indiciorũ, & totius proceſſus informatiui, Et ſi quis paupertate preſſus non poteſt ſoluere mercedem actuariis, ſupplent protectores carceratorũ, & eorũ defenſionibus inuigilant gratis, & ſolo pietatis intuitu quorum opera tam vtilis quam neceſſaria eſt, quia etiã prouident de alimentis curando ea erogari ex locis pijs, ex frequentibus elecmoſinis. Fœlix, ſanctaq. inſtitutio, cuius meminit Proſper Farinac. de indic. & tortur. q. 39. num. 158. & ſeq. repetit hoc idem author infra nu. 20 diu ſalui, ſuperſtitesque ſint hi protectores ad benefaciendum nati. Similis obſeruantia eſt in Ciuitate Bergomi, in qua erectus eſt publicus locus ad

cus ad carceratorum alimenta, vt ſępe nume ro inueniantur; qui neceſsitate famis vigéte, libenter ſe carceribus committerent, vt his commodis fruantur, famemq; depellant.

Clar. quęſt. 46. verſ. ſed nunquid, dicit dari hanc copiam, ſiue reus ſit conuictus, ſiue cõfeſſus. Ita vt ſi pars velit, ipſam copiã habere poſsit, ſuis tamen expẽſis, & ſi nõ habet modũ, ſuccurritur, vt ſup Et hoc verum eſt, quãdo pars eſt præſens. Secus ſi procedatur contra cõtumacem, quia nulla ſit publicatio proceſſus, ſed deuenitur ad condemnationem, etiam capitalem.

An eadem copia indiciorũ ſit dãda reo torquendo, antequam torturæ ſubiiciatur, dicit Clar. d. q 49 verſ. ſed nunquid, petendam eſſe, quandoq. tñ denegatur, ſed de hoc dicemus.

An teſtibus; ſupra dictum eſt, & plene apud Scacc. cap. 4. n. 16. verſ. quæro, Farin. q. 39. nu. 147. vbi referuntur duo cõtraria reſponſa iure conſultorum Excellentiſſ.

Quid famoſo latrone, Farinac. d. quæſt. 39. num. 107. 108.

Quid in copia poſitionum, interrogatoriorum, Scacc. ibid.

Quid ſi neget eam, quid agendum ibid. n. 9.

Quid teneatur iudex in ſindicatu, Farin. d. q. 39. qui ibidem ex profeſso in hac noſtra materia multas alias quæſtiones examinat, breuiter attingere poſsumus.

Digitized by Google

Num. 6. Quomodo.

LOquitur in reo, ſecus in teſtes per ea, quæ ſupra dicta ſunt. Quæ autē dicātur legitima indicia, hoc totum *Iudicis* arbitrio committitur, quod debet eſſe regulatum à iure, latè declarat ſæpè dictus Farin. de indic. & tort. q. 37. num. 199 & plur. ſeq.

Quales dilationes ſint aſſignandę reo, Far. d. q. 39. num. 12,

Num. 10. Equidem.

HAec eſt ſatis dubitabilis opinio, ſuper qua videndus Far. de indic. q. 39. n. 68. verſ. amplia 15. Vera tamen eſt ſententia, vt defenſiue danda non obſtet potentia rei, non delicti atrocitas.

Num. 11. Non ſum neſcius.

IN hac Ciuitate hęc facultas torquendi reū ex proceſſu informatiuo reſeruata eſt Senatui Excell. ad quē Iudices recurrūt, qui pro qualitate criminum atrocium hoc decernūnt, prę ſertim quoniam inuenti ſunt quidam acuti taxilli ad habēdam veritatem. Quibus ſi quis reſiſtit, eius corpus verè fantaſticū poteſt appellari. Nunquā tamen eius vſum probaui, & a natura ita abhorrui; vt malim quædam incommoda familiaria ſuſtinere, quam temere hominem illi cruciatui ſuppoſitum.

Sunt tamen multæ cōſiderationes locales, in quibus irrogatur tortura reo denegato termino ad purgandum indicia, aliter quam per quæſtio-

quæſtiones, & tormenta, quarum latè meminit Farinac d.q.39 n.24.29. & ſeq. à quo videtur author omnia huc tranſtuliſſe

Num. 14 *Michaelem.*

HIc *Io.* Maria Brugnolus, qui vir eruditiſſimus appellatur, eſt frater Illuſtriſſ. Præſidis Senatus Bartholomæi Brugnoli, cui virtus ad omnes dignitates aditũ patefecit, primo Capitanei Iuſtitiæ, mox *S*enatoris, poſtea Regentis in Hiſpanis, deniq. in Excelſo honore Præſidatus collocati, quem Deus nobis diu ſuperſtitem eſſe ſinat, comprecamur. Huius etiam meminit *F*arin. de indic. q.40. n 15. verſ. verùm vt in hac re, in fin.

Num 23. *Dixi.*

DIlationes, & terminorum conceſſiones omnes ſunt arbitraria, vid. plenè Farin. q.39. num.5.6. lib. 2 conceditur vſque ad quartam, Quando autem petitur dilatio per calumniam, dilationes amputandæ ſunt, & quando dantur literę Senatus pro habenda dilatione, addi ſolent illa verba, vbi abſit calũnia, Tutius tamen eſt peccare in permittẽdo ſuperfluas defenſiones, quam neceſſarias tollendo vt colligitur ex Clar. q.48. verſ. quæro quod dilationes.

Num. 29. *Dixi.*

OMnium vtiliſſima ſcitu eſt hæc repetitionis materia, quare pro clara intelligentia ſcire expedit nõnulla, quæ licet ſparſa

ſint, in vnum tamen breuiter à me colligun-
tur.

Primo repetitionem eſſe neceſſariam teſtis examinati parte non citata, nam licet eius depoſitio ſufficiat ad inquirendum, non tamen ſufficit ad torquendum, aut ad condemnandũ reum præſentem, ſecus abſentem, & contumacem. Ratio eſt, quia contumacia operatur cõfeſſionem delicti. Cæterũ teſtis non repetitur quando adeſt rei confeſſio, quæ purgat defectũ citationis, Clar. in q. 43. verſ. cæterum in fin. hoc tribuit odio contumaciæ. Verum hæc ratio nõ ſatis tuta videtur, ſed melior hæc eſt, vt teſtes habeãtur pro legitimè examinatis, ita vlterior repetitio non requiratur ob vim tacitæ confeſſionis ex contumacia reſultãtis, nam hi fuerant ſufficientes ad tranſmittendũ inquiſitionem, Ideo etiam ſufficere debẽt ad condemnandũ, Alioquin inquiſitio fructu careret, & fruſtra tranſmitteretur.

Secundo, quod ſecuta ſententia contumaciali, & reo admiſſo ad nouas defenſiones, nõ eſt neceſſaria vlla repetitio teſtium. Probatur hoc ratione, quia quod legitimè factũ eſt, non vitiatur, ſi deueniat ad caſum, à quo incipere non potuit, l. in ambiguis, §. non eſt nouum, ff. de reg. iur. cap. factum legitimè de reg. iur. in 6. ſed ſic eſt, quod ſententia cõdemnatoria fundata ſuper confeſſione ex contumacia reſultante, non debet reuocari poſt admiſſionẽ

ad

ad nouas defenſiones. quia cõſumatus eſt actus legitime. Vnde bene dicit Clar. a Senatu fuiſſe grauiter reprehenſum Prętorẽ Valétiæ, qui poſt admiſſionem citauit teſtes ad repetendũ, & non cõparentes condemnauit, & cuius condemnationis nulla fuit habita ratio.

Tertio teſtes recepti in proceſſu informatiuo ante litis conteſtationem, et rei interrogationem faciunt tantum indicium ad inquirendum, & non probant. Id omnes affirmant nemine diſsentiente.

Quarto, teſtes examinati contra reum, vt probent quo ad condemnationem, ſeu torturam, duo ſunt neceſſaria copulatiue. Primum quod reus ſit citatus ad videndum eos examinari: Secundo, quod fuerint examinati poſt litis conteſtationem, Boſſ. de indic. num. 128. & de litis conteſtationem, Clar, d. q. 45 verſ. & inprimis, vbi quod dicitur lis conteſtata, quãdo reus examinatus ſuper delicto reſpõdet iudici interroganti. Cum contumacem vero lis non conteſtatur, quia habetur ex diſpoſitione ſtatutorum pro confeſſo.

Quinto, conſuetudinem, & praxim iudiciorum hanc eſſe: vt iudex faciat ſibi dari licentiam procedendi vſque ad ſententiam ſingulis diebus, & horis etiã eo abſente, & non citato Cuius licentiæ loco ſucceſſit monitio generalis, quæ operatur, quod nulla vlterior poſt eã citatur requiratur, et Notarii regulariter appo-

munt hanc clauſulam poſt examen, & facta eſt monitio generalis, nec aliquis eorum tam re ſupinus, eſt, quin ſciat vti hac clauſula, cuius effectus eſt maximus, vt per Clar. d. q. 45. in fin. Circa hoc cum Iacobus Balduinus eſſet in Caſtris Iouis carcere detentus ex cauſa famoſi libelli cõtra Reuerẽdiſſ. Coſtachiaram Epiſcopũ Aequenſem editi, & a me eſſet certioratus de vi huius monitionis, toto exclamabat cælo ſe hanc licentiam Iudici, qui tũc erat Alfonſus Cruceius I. C. Prætor delegatus, minime dediſſe, & falſum commiſiſſe actuariũ, qui tũc erat Fabritius Foppa, qui eam ex capite ſuo appoſuerat. Deceſſit hic pendente proceſſu, cum quo erat mihi magnę vinculũ neceſſitudinis.

*S*exto, quod, & ſi teſtes ſint habiti pro legitimè reperitis, attamen poſſit de conſenſu reuocari ex famoſo Hieron. Gabriell. conſ. 578 n. 18. vbi hoc declarat re integra exiſtente ante habitam copiam indiciorum. Nam in his, quæ publici iuris ſunt, non procedit regula, quod ſemel placuit, &c. et ita in contingẽtia facti pro Bartolomęo Fagnano accuſato de receptione bannitorum ab Octauio Piola in loco Vicimercurialis (vulgo Vimercati) reſpondi, licet a Fiſco Regio multæ factæ fuerint difficultates, ſeu contradictiones, vt quandoq; in edendis meis reſponſis dicam.

Septimo, quod repetitio hęc fieri debet cum omnibus illis qualitatibus quæ requirerẽtur,

vbi

Digitized by Google

vbi iſti teſtes repetendi nunquam fuiſſent examinati, & ideo debēt nouo iurare, alias nullā fidem facerent. Clar. q. 45. verſ. Cęterum.

Octauo quod ſi teſtes ſint eiuſmodi, quibus de iure non eſt adhibenda fides, niſi cum tortura ad purgandum infamiam, puta quia eſsēt ſocii criminis, non ſufficeret: quod prius fuiſsēt examinatus in tormétis, & quod de nouo iuraret: ſed opus foret, quod de nouo poſt iuramētum in tormētis conſtitueretur, & in illo dicto permaneret. quia illa tortura, & omne id quod agitatum eſt ante litis conteſtationē, nō habetur in aliqua conſideratione quo ad præiudicium ipſius comparētis, Clar. ibi vbi vid.

Nono, teſtis, dum repetitur, poteſt petere ſibi, legi ſuam depoſitionem iam factam. Vide Scacc. c. 86. n. 48. 55.

Nu. 33. Aduerte.

CVm agatur de ſupplendo defectu citationis, conſentaneum eſt, quod procurator ſpecialis vel ipſemet reus declaret, ſe velle teſtes curiæ habere pro repetitis ſaluo iure opponendi contra perſonas, et dicta teſtiū, quia in arduis requiritur procurator ſpecialis, cum ſit hæc declaratio animi ipſius rei, quæ nō ſit niſi a procuratore ſpeciali. ex cumulat. per Surd. dec. Mant. 89. nu. 20. nec ſufficit mandatum cum libera, quia non trahitur ad ea, in quibus de vita, & honore, vitæ anteponendo agitur, Surd. ibi. vbi quod cui conceditur re-

rum adminiſtratio, nō cenſetur conceſſa vitę & honoris.

Nu. 37. Et in tantum.

SI reus inſtat pro copia indiciorum habēda cum oblatione de habēdo teſtes pro repetitis, non ſufficit, quia is, qui paratus eſt facere non facit. Quin etiam (vt dixi) illa oblatio poteſt reuocari re integra exiſtēte. Gabliel dicto conſ. 178. lib 1. Quod eſt ſumme notandum. Vidend. etiam Honded. conſ. 101. nu. 33. verſ. Primo, lib. 1. Vulpell. conſ. crim. 12 18 & 33. num. 1. 6.

Nu. 51 Quo ſi quando.

De litteris remiſſoriis ſupra dictum eſt.

Nu. 54. Dicatur.

APud nos hoc non ſeruatur. Quandoq; tamen petuntur nomina à Notario per reum, vt deliberet, an aliquos velit haberi pro repetitis, alios vero non. Ne tamen quis grauetur, teſtes repetēdos in carceribus expectare per menſes, obtuli ſæpe fideiuſſione de comparendo in mane, & in veſperis ad officiū vel deſiſtendo in domo, & comparando ad primam monitionem, ſed nūquam ſum admiſſus. Quod inſpecta qualitate calumnioſarum accuſationem, durum quandoq; mihi viſum eſt, attamen ab antiqua obſeruantia recedendum non eſt, & minime mutanda ſunt, quæ certam ſemper interpretationem habuere.

Nu.

*Num.*55.*Et licet.*

QVęſtio hęc, an publicato proceſſu iudex poſsit teſtes recipere, ſeu ad offenſã, ſeu ad defenſã, ſeu ex officio, ſeu parte inſtãte, plene excutitur, quo Theſaur Ped.deciſ.262.& tenent opinionem affirmatiuam fauore publico, ne veritas ammittatur, Obſeruato, qui es Mediolanen. Clar. magiſtraliter in hoc articulo loquentem, q.61.verſ.ſed quæro.

Ventilatus fuit hic articulus per me in ardua cauſa Egr. Comitis Rinaldi Abduę accuſatoris contra Ioannem, Maranum Marchianũ ſicariũ, & homicidã *I*ulij Abduæ fratris eiuſdem. Tandem Senatus viſa deciſione prædicta venit in ſententiam, attento atrocitate delicti permittendum d. Abduæ, vt non obſtante publicatione teſtes recipi poſſent, licet Senatus addiderit hæc verba maxime attenta qualitate d. Abduæ, de cuius legalitate non erat permiſcendum in ſubornatione.

In cauſa vero homicidii patrati in perſona *I*oannis Baptiſtę *P*uſterlæ filii Horatii, in qua detinebatur Melchior de Valle, aliter fuit decretum per I.C. Truſsum de Truſſis Vicariũ Iuſtitiæ de hac legali ſcientia benemeritum, ideo d cere illum poſſum.

Velle ſuum cuiq; eſt, nec voto viuitur vno.

Si tamen ex dicta delatione imminueretur in aliquo defenſio rei pręſentis, toleratur potius vt omnia eum ex grauantia exprimãtur. Quæ om-

omnia poſt Clar.confirmat Farinac.quæſt.39 n.156.157.tantus eſt fauor innocentiæ, vt ſæpe dixi, nec repeto. Signa tamen, nec te effugiat.

Num.56 Reſtat.

PAuci ſunt ex Notariis qui probe etiam diſcenere furfurem à farina, ſcilicet indicia tantum grauantia reum præſentem delatis his, ex quibus abſens condemnandus inſtrui poſsit, ingenium requiritur exquiſitum, Clar. in quæſt.49. verſ.ſed pone.

Num.59. Quod quando.

VÆ homini confeſſio, quia non habebit qui eum ſubleuet. Vnde. illud vulgatum prouerbium.

Non eſt confeſſi cauſa tuendi rei.

& melius eſt pati martiria, quam fateri, vt veriſſimum hoc ſemper eſse, vſu compertum eſt quod cum quidam Ludouicus Tortus amicus meus imputatus in ciuitate Papię de falſa moneta vna cum Daria de Canibus, qui poſtea vti bannitus occiſus eſt, inter tormenta in ore haberet, & clamaret, Meglio è eſſer martire che confeſſore, fuit interrogatus, quid nã hęc verba vellẽt. Ille vero Ill. Senatori, ac Prætori Lucio Alberico eum interroganti reſpondit, Intendo ch'e meglio eſſer martire in ſoſtener la verità, che confeſſar la bugia, et hoc modo ſæpius reſpondit, reiteratis quæſtionibus, qui tandem fuit abſolutus.

De hac confeſſione, Clar.q.65.

Quod

Quod cõfeſſo datur dilationes ad ſe defendendum, ibidem Clar. etiam quod eas non petat.

Limita hoc dictum in confeſsione ſpõtanea ſecus ſi facta ſit in tormentis, vel metu tormẽtorum extorta, quia non poteſt reus condẽnari niſi in ea perſeueret, illamq; ratificet, Clar. q. 64. verſ. Cæterum, et q. 65. in fine.

SVMMARIVM.

1 *Repetitio teſtium qualiter recipienda ſit.*
2 *Forma recipiendæ teſtium depoſitionis.*
3 *Forma concluſionis examinis repetitionis.*
4 *Repetitio teſtium ad cuius inſtantiam facienda ſit, diſtingue.*
5 *Repetitio an facienda ſit expenſis Fiſci, an vero ipſius rei diſtingue.*
6 *Repetitio teſtiũ in vrbe quãdo reus declarauit nolle habere teſtes Curiæ pro rite, et recte examinatis cuius expẽſis fieri debeat.*
7 *Auctor ſemel vidit hanc quæſtionem valde cõtrouerti, et fuit tranſmiſſus Commiſſarius expenſis Fiſci.*
8 *Io. Iacobus Panicus tamen procurator fiſcalis valde contradixit, & proteſtatus fuit ſe dictam repetitionem expenſis Fiſci fieri nõ permittere, niſi ſaluo iure recuperandi ab illis reis, quicquid in hoc erogatum fuiſſet.*

9 Auctor

9 Auctor poſtea vidit expenſas pro dicta repetio: nei in Vrbe ſubminiſtrari a Fiſco, ſi adherens Fiſco idoneus non interueniat.

10 Hæc tamen obſeruantia auctori non placet.

11 Qui putat expenſam totam à Fiſco fieri non debere, ſi teſtes repetendi ſint ſuper interrogatoriis rei, ſed reum debere concurrere pro ſua parte habita ratione expenſarum, quæ fiunt occaſione interrogatorium rei.

12 Abſurdum, alium commodum ſentire, alium vero onus ſuſtinire,

13 Duplici onere nemo debet grauari.

14 Pro teſtibus repetendis, an poſſint concedi litteræ remiſſoriales. vel traſmitti Commiſſarius, an vero potius teſtes ad Curiam euocandi.

15 Auctor vidit varie ſeruari ſuper hoc, & ſemper arbitrio Iudicis reſolutionem factam.

16 Repetitio fieri debet cum omnibus qualitatibus quæ requirerentur, vt tales teſtes nunquam alias fuiſſent examinati.

17 Teſtis, qui depoſuit in tortura, debet etiam repeti in tortura.

18 Præcedere tamen debet hanc ſecundam torturam ratificatio eorum, quæ fuerunt depoſita in prima tortura.

19 Iſta autem tortura debet eſse leuis.

De

Digitized by Google

De repetitione teſtium, & forma illos repetendi, Cap. 2.

FEeci mentionem ſuperius de repetitione teſtium, reſtat modo, vt quomodo illa ac-
1 cipienda ſit, te doceã. † Citatio igitur reo ad videndum repeti teſtes, & ad dãdum interrogatoria, &c. vt ſuperius, dictiſq interrogatoriis per reũ datis, vel iis non datis lapſo tamẽ termino ad illa dandum præfixo vocatur teſtis corã Iudice, & Notario, eiq; defertur iuramẽtum veritatis dicẽdæ, quo præſtito, deinde interrogatur prius iuxta interrogatoria per ipſum reum data, ac poſtea ſuper examine, aliàs per eundem teſtẽ facto, & vbi teſtis illud confirmauerit, iã perfecta eſt repetitio. Vt autem prædicta melius intelligas formulam tibi ſupponam, quæ eſt talis, videlicet.

2 † Die Menſis Anni 1593.

Examinatus fuit per M. & Excellen. D. N. Locumtenente, &c. vel per me, &c. ſi Iudex non interſit, de mandato, &c. in domo &c. aſſiſtente, &c. Titius N. de Peruſia Portæ ſãcti Angeli teſtis aliàs pro curiæ informatione examinatus, qui delato ſibi iuramento veritatis dicendę prout tactis &c. iurauit, fuit prius iuxta interrogatoria data pro parte N. interrogatus, & primo:

Iuxta primum, Reſpondit, & extẽditur per

Nota-

Notarium eius reſpóſio vulgariter, prout per dictum teſtem dictatur, & ſic fit iuxta aliã.

Abſolutus autem interrogatoriis prędictis continuatur hoc modo videlicet.

Tunc fuit per *D*ominum interrogatus prę fatus Titius teſtis, antea, quæ alias depoſuit in præſenti cauſa in alio examine per ipſum facto ſub die in loco coram fuerint, & ſint vera, illaque pro veritate dixerit, & depoſuerit.

Reſpondit, Signor sì, che quello che io diſſi nel mio eſſamine fatto li dì paſſati, che non mi ricordo il giorno preciſo, mà fu del meſe di Nouembre proſsimo innanzi al Signor N. nell'offitio, &c. è vero, & l o diſſi per la verità.

Et lecto ſibi per me de mandato, &c. ad claram ipſius intelligẽtiam dicto eius examine, & per ipſum bene audito, & intellecto (prout aſſeruit) fuit per D. vel per me, &c.

Interrogatus, antea quæ in præsẽtia legi audiuit, fuerint ab ipſo dicta; & depoſita eo, quò iacent, modo, ſitque iſtud eius examẽ, de quo ſupra mentio facta fuit.

Reſpondit, Signor sì, che quello, che mi hauete letto adeſſo, è il mio eſſamine, & quanto ſi contiene in eſſo è ſtato detto, & depoſto da me nel modo, che hò ſentito leggere adeſſo.

Interrogatus, an prædictis intendat aliquid addere, vel demere, dictumque examen in toto, vel in parte reuocare, an vero potius illud con-

confirmare,& ratificare pro veritate in omnibus, & per omnia.

Reſpondit, *Io non voglio aggiungere nè ſminuire coſa alcuna à detto mio eſſamine, nè quello reuocare in parte alcuna, anzi lo voglio approuare, & ratificare per vero, ſi come per tale l'approuo, & ratifico in tutto, & per tutto.*

3 † Tunc Dominus ſedens, &c. acceptatis, &c. examen dimiſit, & ipſum teſtē licentiauit iniuncto prius illi, vt ſe propria manu ſubſcribat. prout ſe ſubſcripſit, vt infra videlicet.

Io Titio di N. cōfermo quāto di ſopra, &c.

4 † Dubitari poteſt, an huiuſmodi repetitio teſtium ſit facienda ad inſtātiam Fiſci, an potius ad inſtantiā ipſius rei. Breuiter dicas, aut ſumus in Vrbe, quo in loco, vt iā dixi in præcedenti capitulo, rei non coguntur habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis, & tunc aut reus dixit nolle habere tales teſtis pro rite, & recte examinatis, aut declarauit ſe velle eos habere pro rite, & recte examinatis ſaluo iure repetendi, &c. Primo caſu teſtes repetendi sūt ad inſtantiā Fiſci. Secundo verò caſu ad inſtantiā ipſius rei. Aut ſumus in partibus, & tunc quia in illis ſemper tenentur rei facere dictam declarationē, quod habent teſtes pro rite receptis, repetitio fieri debet reo pariter inſtante, Honded. conſ. 101. nu. 26. lib. 1.

5 † Poteſt etiam inſurgere alia dubitatio, videlicet

Notarium eius reſpóſio vulgariter, prout per dictum teſtem dictatur, & ſic fit iuxta alia.

Abſolutus autem interrogatoriis prędictis continuatur hoc modo videlicet.

Tunc fuit per *Dominum* interrogatus prę fatus Titius teſtis, an ea, quæ alias depoſuit in præſenti cauſa in alio examine per ipſum facto ſub die in loco coram fuerint, & ſint vera, illaque pro veritate dixerit, & depoſuerit.

Reſpondit, Signor sì, che quello che io diſſi nel mio eſſamine fatto li dì paſſati, che non mi ricordo il giorno preciſo, mà fu del meſe di Nouembre proſsimo innanzi al Signor N. nell'offitio, &c. è vero, & lo diſſi per la verità.

Et lecto ſibi per me de mandato, &c. ad claram ipſius intelligētiam dicto eius examine, & per ipſum bene audito, & intellecto (prout aſſeruit) fuit per D. vel per me, &c.

Interrogatus, an ea quæ in præsētia legi audiuit, fuerint ab ipſo dicta; & depoſita eo, quò iacent, modo, ſitque iſtud eius examē, de quo ſupra mentio facta fuit.

Reſpondit, Signor sì, che quello, che mi haueete letto adeſſo è il mio eſſamine, & quanto ſi contiene in eſſo è ſtato detto, & depoſto da me nel modo, che hò ſentito leggere adeſſo.

Interrogatus, an prædictis intendat aliquid addere, vel demere, dictumque examen in toto, vel in parte reuocare, an vero potius illud

con-

confirmare, & ratificare pro veritate in omnibus, & per omnia.

Reſpondit, *Io non voglio aggiungere nè ſminuire coſa alcuna à detto mio eſſamine, nè quello reuocare in parte alcuna, anzi lo voglio approuare, & ratificare per vero, ſi come per tale l'approuo, & ratifico in tutto, & per tutto.*

3 † Tunc *Dominus* ſedens, &c. acceptatis, &c. examen dimiſit, & ipſum teſtē licentiauit iniuncto prius illi, vt ſe propria manu ſubſcribat. prout ſe ſubſcripſit, vt infra videlicet.

Io Titio di N. cōfermo quāto di ſopra, &c.

4 † *Dubitari* poteſt, an huiuſmodi repetitio teſtium ſit facienda ad inſtātiam Fiſci, an potius ad inſtantiā ipſius rei. Breuiter dicas, aut ſumus in Vrbe, quo in loco, vt iā dixi in præcedenti capitulo, rei non coguntur habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis, & tunc aut reus dixit nolle habere tales teſtis pro rite, & recte examinatis, aut declarauit ſe velle eos habere pro rite, & recte examinatis ſaluo iure repetendi, &c. Primo caſu teſtes repetendi sūt ad inſtantiā Fiſci. Secundo verò caſu ad inſtantiā ipſius rei. Aut ſumus in partibus, & tunc quia in illis ſemper tenentur rei facere dictam declarationē, quod habent teſtes pro rite receptis, repetitio fieri debet reo pariter inſtante, Honded. conſ. 101. nu. 26. lib. 1.

5 † Poteſt etiam inſurgere alia dubitatio, videlicet

delicet, cuius expẽſis, an Fiſci, an vero rei dicta repetitio facienda ſit, & profecto sẽper in partibus, & quandoq; etiam in Vrbe, quando ſcilicet reus habuit teſtes pro ritè, & rectè examinatis. ſaluo iure repetendi, &c. ſi velit reus illas repeti facere, ſuis expẽſis hoc facere debebit, Put. dec. 317. n. 2. lib. 2. & dec. 427. lib. 1. Honded. d. conſ. 101. nu 27. lib. 1. & ita ego pluries obſeruari vidi in practica.

6 † Quando vero in vrbe declarauit reus ſe nolle habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis, quo caſu repetitio fieri ſolet ad inſtantiã Fiſci, qui vult vti eorũ depoſitionibus, vt di-
7 xi, tunc maior eſt dubitatio † & ſemel ego vidi in contingentia facti hanc quæſtionẽ valde controuerti, & tandem fuit tranſmiſſus Cõmiſſarius pro repetendis teſtibus expenſis Fi-
8 ſci † licet M. D. Io. Iacobus Panicus tũc procurator Fiſcalis generalis vir nunquam ſatis laudatus, cuius anima requieſcat in pace, multũ contradixiſſet, & pluries proteſtatus fuiſſet, ſe dictam repetitionem expenſis Fiſci fieri non promittere, niſi ſaluo iure recuperandi ab ipſis reis, quicquid in hoc fuiſſet erogatũ.
9 † Et quamquam tempore aliorum procuratorum fiſcalium poſtea indiſtinctè obſeruatũ viderim, vt fiſcus repetitionis sũptus ſubminiſtrauerit, vti fiſco adhærens nõ interueniat, quia tali caſu iſte adhærẽs, ſi idoneus ſit, im-
10 penſã tenetur facere: † nihilominus hæc obſeruan-

ſeruantia nunquam mihi placuit.

11 † Etenim puto totam impenſam nullo mo-do fieri debere per fiſcum ſi teſtes repetendi ſint cum interrogatoriis rei, quã arbitror omnino debere concurrere habita ratione expẽſarum, quæ fiunt occaſione dictorum interrogatoriorum. Si enim verbi gratia transmittitur Commiſſarius ad aliquem locum pro repetendis teſtibus, qui dictam repetitioné duobus, vel tribus diebus abſolueret, quando ſuper interrogatoriis rei teſtes interrogandi nõ eſſent, & ex cauſa dictorum interrogatorium dictam repetitionem non poteſt perficere niſi decem vel quindecim diebus neſcio videre qna de cauſa reo non debeat concurrere ad huiuſmodi expenſam, cum dicta interrogatoria, ad ipſius commodum vertant, & pro eius beneficio tantum ipſo inſtante teſtes fiſci ſu-

12 per illis examinentur, † Abſurdum enim videtur ipſum reum commodum ſentire, quia non cogitur habere teſtes pro rite receptis, nec illo repeti facere, fiſcum vero onus expenſarum ſuſtinere, l. ſecundum naturam, & ibi. Dec. in fi.

13 princi. ff. de reg. iur. † qui propterea duplici onere grauatur, quod fieri non deberet, l. cum proponas l. ſi quis maior. l. vbi partum C. de tranſact. Sed ad hoc aduertant fiſci patroni, Tu conſuetudinem loci obſeruabis.

14 † Solet etiam dubitari an aliquando ſint cõcedendæ literæ remiſſoriales; vel tranſmittendus

dus Commiſſarius pro repetendis teſtibus in partibus, vel potus illi ad Curiam ad effectũ prædictum ſint euocandi.

15 † Ego vidi non ſemel ſuper hoc dubitari, & tandem ſemper fuit obſeruatum, quod pro libito ipſorũ iudicum attento numero, & qualitate teſtium, et aliis cauſis, modo fuit tranſmiſſus Commiſſarius, vt in vna viterbiẽſi falſitatis coram A.C. per acta tunc Grimaldi, modo autẽ Cataloni, & in alia Peruſina exceſsũ coram Gubernatore Vrbis per acta Charitatis, in qua ego fui tranſmiſsus Cõmiſſarius ad partes modo fuerunt conceſsæ literæ remiſsoriales, prout in vna Maceratenſi falſitatis coram A.C. per acta Belgii, & in alia coram eodem A.C. per acta Cellij, in qua Gubernator Fauentiæ fuit deputatus Commiſsarius ad effectum prædictum, & tantummodo traſmiſsus Notarius, modo etiam coacti teſtes ad Curiæ accedere, prout in vna Melphitana exceſsum coram A.C. per acta eiuſdem Grimaldi nunc Cataloni, & in alia Arianen. pariter exceſſum coram eod. A.C. per acta eiuſdem Notarij, in quibus caſis teſtes fuerunt ad Vrbem vocati ex Regno Neapolitano, quia ſuberat ſuſpitio de illorum fide, coacti tamen fuerunt inquiſiti teſtibus expenſas ſubminiſtrare, quia ipſi inſtabant, quod teſtes ad vrbem euocarentur. Idcirco erit hoc arbitrio Iudicis relinquendũ Caſſador. deciſ. 3 de dilat. numero 3. Bocca. de

litte-

Digitized by Google

literis remiſsorialibus, cap 3, num. 49.

16 † Aduerte etiam, quod huiuſmodi repetitio fieri debet cum omnibus illis qualitatibus quæ requirentur, vbi iſti teſtes repetendi nunquam fuiſsent examinati, vt dixi ſupra de con

17 frontatione Sup. lib 2. cap. 9. nu. 1. † & ideo ſi eſsent teſtes, quorũ dictis non eſset habenda fides, niſi cum tortura, puta, quia eſset ſocius criminis non ſufficeret, quod prius fuiſset examinatus in tormẽtis, & quod de nouo iuraret ſed opus etiam eſsent, vt de nouo poſt iuramẽtum poneretur in tormentis, & perſeueraret in illo dicto, namq; illa tortura, & quicquid fuit agitatum ante litis conteſtationem non habetur in conſideratione, quoad præiudicium ipſius rei comparentis, quod nota, quia ad hoc pauci ſolent aduertere, Clar. quęſtio. quadrageſima quinta verſic. cæterum ibi, & aduerte.

18 † Nota etiam, quod dicta ſecunda tortura non eſt inferenda, niſi prior dipoſitio facta in tormentis fuiſſet ratificata per ipſum reum extra tormẽta, vt in ſimili ſuperius tibi dixi ſupra

19 lib. 2. cap. 9 num. 16. † & debebit quidem iſta tortura eſse non multum grauis, ſed leuis, vt omnes Doctores tradunt, & clamant. Boſs. in tit. de mand. ad homicid. num. 31. quod nonnulli iniqui, & ignari iudices non faciunt.

Digitized by Google

SCHOLIA IN CAP. II.

ET ad dandum interrogatoria citatur reus verum hoc Mediolani non obſeruatur videlicet, vt citetur teſtis ad repetendum, & in terrogatorio formandum, ſed tantum ad repetendum. Quare non admittitur, quod hic dicit author iuxta Clar. q. 23. in fin. vbi quod conſuetudo obſeruat quod reus nunquam det interrogatoria teſtibus pro Fiſco deponentibus & vice verſa accuſator nõ det interrogatoria teſtibus ad defenſam deponentibus, Actuarii tamen noſtri parũ ſeruãt hanc conſuetudinem quia inter proceſsus inſerunt interrogationes nec patiuntur aliquid excidere ex eis, quæ ad eos a partibus deferuntur, vt habeant maiores pecunias ratione ſcripturæ, cũ infinitus ſit ſcribarum numerus, & numeroſior, quã ſint cauſæ quibus paruam mercedem pro ſcriptura dant, puta eſsem, vt ipſi actuarii reliquum ſine labore exigant.

Num. 4. Dubitari.

HAec diſputatio inanis eſt in ducatu Mediolani, quia ſi reus nolit habere teſtes pro repetitis, & tenetur actor inſtante reo, ꝙ repetitio fiat expenſas illas facere, cũ teneatur actor fundare intentionem ſuam. At intentio non dicitur fundata, niſi repetitis teſtibus examinatis parte citata. Vnde ſtante hac no-

ſtra

ſtra inueterata conſuetudine ceſſant conſiderationes factæ ſuper obſeruatione vrbis, de qua apud Honded. conſ. 101. num. 23. & inde plur. Raro enim ſeu nunquam incidunt eiuſmodi quæſtiones, ideo fruſtra ad hunc locum ſunt referendæ. Rurſus ceſſant ea quæ dicuntur de repeten. teſtibus ſuper interrogatorijs de quibus apud Pręſid. Menoch. conſil. 311. nu. 26. lib. 4. Honded. ſup. citat. Hæc enim omnia ſuperflua eſſe demonſtrat. prax. Clari. §. fi. q. 23. in fi. vt ſupra dixi. Quare ſuper his tu qui certas de pane lucrando, noli inſiſtere.

Num. 11. Etenim

COmmunis eſt expenſa, quia, omnis eſt vtilitas Fiſci in fundando accuſationem vt ſupra dixi, Accuſati in offerēdis interrogatoriis, quæ intentionem Fiſci vel accuſatoris elidunt. arg l. ſed, & ſi § 1. ad exhibendum, & in l. cum ſæpe. C. de erogat. militar. anno. lib. 10. Verum circa hanc quæſtionem expenſarum præſtandarum, do tibi ſingularem theoricam, & non errabis, nec quæres particulares deciſiones ſuper vnoquoq; caſu occurrēte, ne penuriam tui oſtendes ingenii, quod omnia onera, & ſuffragia iuſtitiæ expenſis carcerati, ſi in culpa eſt, ſiunt, ſi ſoluēdo reperiatur, alioquin expenſis proſequentis accuſationē, & deniq. Fiſci. Boer. dec. 203. relatus ab Aſin. in prax. §. 31. c. 2. Angel. conſi. 32. vbi habes

Q 3 multas

multas egregias illationes. Ergo eodẽ modo inferemus ſi fundata eſset intẽtio Fiſci, & reus ali quid peteret, per ꝙ ius Fiſci ſubuerteretur expenſis ſuis foret præſtandum, ſi vtilitas cõmunis ageretur, communis etiam expenſa facien. eſt.

Num. 15. Ego vidi.

SVprà nõnulla attigi in materia remiſſoriarum. In quarũ materiam poſt Boſs & Clar. refert Aſin. in prax. §. vigeſimo primo, capitulo, 2. & plurib. ſeqq. ad quẽ recurras.

Num. 16. Aduerte.

NOnnulla ſignaui, libro ſecundo, capitulo tertio, poſt Clar. quæſtione 46.

Num. 19. Et debebit.

QVod leuis debeat eſſe tortura, iam ſupra dixi. & quando hoc locũ habeat vide Farinac. de indic. & tortur. quæſtione 40. in fin. nu. 27 & c. 86. num. 57 in leuibus autem criminibus ad torturam, & quæſtiones non deuenias, l. leuia vbi Barto. ff. accuſat. Salicet. ad l. non ideo minus columna tertia, C. de accuſ. Caſon in prax. crim. tit. de torment. capitulo octauo, numero tertio, Grilland. de torment. quæſtione quinta num. quarto, & capitulo ſeptimo in princ. Nec illius veſtigia ſe

quaris

quaris, qui in cauſa, pro qua reus tantũ pecuniariter fuiſſet mulctatus teſtis crudelibus ſubijciebat tormentis, & longa carceratione fatigabat, cum media debeat a fine regulari, ad quẽ ſunt ordinata, iuxta præceptoris mei Crauett. conſ. 173. n. 11. Franc. Caſon. de tormen. c. 8. qui melius loquitur quã Cla. §. fin. q. 64. verſ. præterea, dũ dicit, practicari, vt ſuper leuib. tortura adhiberi poſſit, cuius praxis meminit author hic n. 10 11. cũ apoſtil. ad eũ. Vtinã ab his qui hęc officia attingere audent, exquireretur iudiciorũ criminaliũ examẽ quorũ ſunt ieiuni, in quibus, niſi quis inuigilet, ac impalleſcat in carnis, vix in eo iuſtitia poteſt inueniri ſolida, & cõſtãs, ſed varia, incerta, lubrica, nec vtiles eſſe incipiunt Reipublicæ niſi cum antea multorum ſe carnifices præſtiterunt iuxta quoſdam medicos. Proh quam male inæquale veniunt ad aratra iuuenci. Rogandus eſt Deus, vt ad id muneris ſeligantur a Principibus docti reiectis indoctis, donec ætate, & ſapientia proficiant. Quod ſi vnquam ſperandum fuit, id futurum ſperamus hoc inclito Principe, & vero heroe Comite de Fuentes.

LIBER IV.

SVMMARIVM.

1 Indicia debent purgari per tormenta quando reus in terminis ſibi aſſignatis, nihil, aut nõ releuans, deduxit ad ſui defenſionem.

2 Tormentorum genera varia, ſunt ad veritatẽ eruendam excogitata.

3 Tormentis, ac magis viſitatis vti debet Iudex contra reos.

4 Et in hoc debet attendere conſuetudinẽ Prouinciæ, in qua Ius dicit.

5 Vt ſi plura ſint tormentorum genera in iſta Prouincia, poterit Iudex ea eligere, quæ ſibi magis libuerint.

6 Iudex meminiſſe debet ſe eſſe Chriſtianum, & propterea debere eſſe moderatum, & miſericordem in tormentis inferendis.

7 Rei, qui torquentur, debent, vel innocentia, ſupplicio incolumes ſeruari.

8 Tortura eſt remedium ſubſidiarum, tunc quæ ad illam deueniendum eſt, quando aliter veritas haberi non poteſt.

9 Tortura non eſt adhibenda niſi in delictis, pro quibus corporalis pœna infligenda venit.

10 Practica tamen obſeruat, vt aliquando etiã in leuioribus delictis, ex aliqua iuſta cauſa tortura inferatur.

11. Ex

Digitized by Google

11 Ex conſuetudine omnes torquentur, nulla habita perſonarum qualitatis diſtinctione.

12 Tortura inferri non poteſt, niſi legitimis præcedentibus indicijs legitime probatis, & ad torturam ſufficientibus.

13 Iudex cauere omnino debet, ne quem iniuſte torqueri faciat.

14 Indicia ad torturam debent conſiderari diligentiſſime, an ſint ſufficiẽtia, & iuri cõſona.

15 Indicia ad torturam ſunt valdè repoſita in arbitrio iudicis, quod tamen arbitrium nõ debet à iure diſſonũ eſſe æquitate conſentire.

16 Indicia ad torturam debent eſſe luce clariora in ſua ſpecie, certa, & non dubia nõ æquiuoca, concludentia, ad delictum inferentia, probabilia, veriſimilia, à iure approbata, & cõcludenter probata in genere ſuo.

17 Iudex debet eſſe quodammodo certus, quod reus tale delictum commiſerit, antequam ad torturam contra illum deueniat.

18 De indiciorum veriſimilitudine, debet iudici cõſtare per probationes nõ per diuinationes.

19 Indicia plura ad vnum perfectum indicium formandum, non iunguntur ſi diuerſa ſint, nec reſpiciant eundem rei finem.

20 Indicia licet remota ſint, nihilominus cõiungi poſſunt, vt ſufficiant ad torturã ſi vnum aliud coadiuuet, & tẽdat ad eundẽ rei finẽ.

21 Iudex antequam reum torqueri faciat, debet illum monere ad veritatem fatendam.

22 Non

Digitized by Google

22 Non debet tamen hoc caſu longius vagari, ſed ſtatim ad reum accedere.

23 Et debet recolligere omnia indicia, & coniecturas in proceſſu diſperſas, breuiſſimè tamen, & quaſi per tranſitum.

24 Et debebit obijcere reo ante oculos grauitatem indiciorum, impoſſibilitatem amplius negandi atrocitatem tormentorum quibus ſupponendus eſt.

25 Decretum de torquendo, debet per iudicem anteponi antequam ad torturam deueniat.

26 Quod decretum ita interponendum eſt, vt ſtatim quaſi vnico contextu ad torturam veniatur.

27 Decretum de torquendo non eſt palam interponendum, ne detur materia appellandi.

28 Si reus poſtquam tormentis eſt applicatus appellaret, appellatio non eſt recipienda.

29 Si reus tormentis applicatus, petat ſibi dare copiam indiciorum cum termino, &c. & releuans allegat, quo probato non eſſet torquendus ſuper ſedendum erit à tortura, & copia concedendæ cum termino.

30 Reus torquendus non debet cibum neque potum ſumpſiſſe ſaltem per decem horas ante torturam ſecundum omnes, & ſecundum autborem per ſeptem boras.

Quo-

Digitized by Google

Quomodo procedendum ſit ad quæſtionem, quod rigoroſum examen appellant cum formis ſingulis appoſitis.

Cap. I.

1 SI † nihil pro parte rei deductum fuerit in terminis illi ad ſuas faciendum defenſiones præſcriptis, & aſſignatis qui omnino dandi ſunt competentes, eum aſſignatione copiç indiciorum, vt ſuperius dixi Clar. q. 49. in fi. princ. & verſ. quęro quot dilationes, & ſup. lib. 3. cap. 1. numero ſeptimo & 11. vel ſi factis per eum defenſionibus, adhuc indicia, quæ contra ipſum ex proceſſu deſuper fabricato reſultant, ciuiliter purgata non fuerint, talia tamen non ſint, quę iudicatis animam ad Sẽtentiam condemnatoriam ferendam valeant impellere, & conſtet prius dę corpore delicti. Fran. Perſonal. in tract. de indi. & tortur. num. 11. poteris tu quidem pro veritate comperienda ad tormenta contra ipſum reum deuenire, Scae. de iure non ſcrip. lib. 5. cap. 109. num. 20. Clar. quæſt. 64. in prin.

2 † Verum quia plura diuerſaq. fuerunt tormentorum genera ad veritatem eruendã excogitata, puta ligatio manuum in manicis ferreis, combuſtio pedum vnctis planctis lardo porcino ad ignem coniunctis, alligatio brachiorum

chiorum poſt terga, & eleuatio in ſunĕ facta quod vſitatiſſimũ eſt, Conrad. de offi præto. in titu de negat crim.num. 45. fol. mihi 5. 3.
3 illud tu circa hoc aduertere debueris,† vt ſolitis ſemper,& magis viſitatis torquendi mo-
4 dis vtatis.† atque in hoc conſuetudinem Prouinciæ, in qua verſari, aut ius tibi dicere cõtingerit, retinebis Clar. quæſt. 64. verſic. item debet, & verſic. ſeq
5 Quod ſi ea plura, variaq. tormentorũ genera ad veritatem eruendam adhiberi ſoleant ijs vti poteris. quæ tibi magis libuerint, cum hoc arbitrium ſit Chart. in dict. pract. inter-
6 rog. lib. 4. c. 1. nu. 7 † Memento tamen ſemper Chriſtianum, te eſſe *I*udicem, ac propterea moderatum, & miſericordem inſimul te eſſe
7 debere, in tormentis inferendis, † Gomeſ. varia. reſolu. tom. 3. cap. 13. nnm. 5. ipſoque tortos vel innocentię; vel ſupplicio incolumes ſeruandos eſſe. text in l. quęſt. modũ, ff. de
8 quęſt. Aduertendum etiam tibi fuerit † torturam eſſe ſubſidiarium quoddam remediũ tuncque ad illam confugiendum eſſe, quando ali-
9 ter habere veritatem non licet.† Clar. qõ. 63. verſiculo debet etiam; neque indiſtinctè in omnibus delictorum generibus illam adhibẽdam eſſe, ſed tantummodo in iis, pro quibus corporalis venit pæna infligenda, Clar. d. qõ.
10 64. verſ. præterea debet *I*udex † licet aliquãdo malè non faciat *I*udex, ſi etiam in leuioribus

bus delictis ex aliqua iuſta cauſa torturam in ferat, quod conſuetudine receptum obſeruatur,
11 tur, Grilan. relatus per Scapp. in ſuo tractat. de iur non ſcrip. lib. 5. cap. 108. num. 9. | prout etiam obſeruatur, vt nulla facta perſonarum diſtinctione omnes pro iudicis arbitrio tormentis ſubiiciantur, Ant. Scap. poſt Clar. in dict. ſuo tract. lib. 5. cap. 119. nu. 13.
12 † Torturam inferri nó poteſt niſi legitimis præcedentibus indiciis legitimè probatis, & ſufficientibus, vt nequam iniuſte torqueri cō-
13 tingat, † a quo pluribus de cauſis, vt ſuperius admonui maxime cauendum eſt Boſs. in tit. de tort. nu. 31. Clar. q. 64 verſ. 1. & verſic. dixi etiā
14 † Idcirco erunt tibi diligentiſsimè examināda ponderandaque indicia ad ſufficientia ſint, & iuri conſona. Clar. qō. 54 verſ. non ſuffieit, & dixi quoque.
15 † Quamuis enim valde repoſitum ſit in arbitrio iudicis decernere an indicia ad torturā inferendam ſatis ſint, & ſtabilia, iſtud tamen arbitrium non debet a iure diſsonum eſse, Burſat. conſil. 201. poſt nu. 42. vol. 2. Caſa. in pract. crim. in tit. de torment cap. 6. ſed æquitati conſentire. Frenc. perſonal. de indi. & tortu. poſt n. 15. & n. 77.
16 † Erunr etiam conſideranda an ſint luce clariora in ſua ſpecie, certa non dubia, non æquiuoca, concludentia, ad delictum inferentia, probabilia, veriſimilia, & a iure approbata,
Scapp.

non autem amplius ambigibus, & longius reperitis per cunctationibus vtendum. Chart.d. lib.4.capit.1.numer.5 & ſi reus adhuc in ſua
23 pertinacia perſiſtat, † tunc in vnum recollectis, & quaſi in epilogum repetitis indicijs in proceſſu diuerſis in locis diſperſis, & quæ in fine conſtitutorum recollenda eſſe monuimus ſuccincte tamen, & quam breuiſſimè, & labijs
24 vt aiunt primis illa attingendo; † hortaberis ſemel, & iterum ipſum reum ad veritatem fatendam ipſi ante oculos obijciendo, quatenus ſtantibus tot indicijs tanquam vrgentibus negandi locus ſibi amplius relictus non eſt, & ꝙ ſi adhuc in obſtinatione perſeueret, ad quæſtionem contra ipſum erit procedendum, quæ quidem comminatio ante decretum torturæ permitti ſolet, Cha.dict.pract.libro quarto capi-
25 tulo primo numero 59. & ſequ. † Si vero etiã adhuc obſtinatè in negãdo reus perſeuere, ad torturam tunc deuenire poteris, interpoſito prius decreto de torquendo, iuxta inferius notata formas.

26 † Quod quidem decretum ita interponendum eſt, vt ſtatim quaſi vnico contextu poſt illud ad torturam deueniatur, niſi tamen loci conſuetudo, & ſtylus, aut Statutum aliud ſua-
27 deat diueſamque præſcribant formam; † nec etiam palam his circumſcriptis, tale decretum faciendum eſt ne detur materia appellandi. Clar.queſt.94.verſ.ſed quid agendum. Ideo-

que

que ſolēt practici aſſeſſores præuiis dictis monitionibus, & comminationibus de torquendo pronuntiare, decernere, & mandare reum adhuc negantem duci ad locum torturæ, ibique ſpoliari, ligari, & funi applicari, & tandem aliquibus aliis factis monitionibus; videlicet, quod veritatem fateatur, nec patiatur ſe in altum eleuari, ſecundum prædictas inferius tradendas formulas, eundem pertinacē pro veritate habenda, cū alias haberi non poſſit, mandare ipſum reum in altum eleuari, Clar. dict. queſt. 64. verſ. ſed quid agendum.

28 † Etenim poſtquam reus tormentis applicatus fuit, ſi tunc appellaret, eius appellatio acciPienda non eſſet, prout recipi deberet ſi Iudex pronunciaret palam reum eſſe torquendum, vel extare contra illum indicia ad torturam ſufficientia Clar. d. queſt. 64. verſ. ſed quid agendum Chart. in d. pract. lib. 4. cap. 1. nu. 69.

29 & ſeq. † Quid autem ſi tunc peteret ſibi dari copiam indiciorum cum termino ad ſe defendendum, nunquid eſſe audiendus? Ego teneo, quod ſi allegaret aliquid reuelatus, quod propatum indicia prædicta elideret, vel ita labefactaret, vt torturę locus non eſset, profecto iniquum eſset copias petitas denegare, ſi vero videretur illas ad diffugiendum, & dilatandum petere, omnino ad torturam procedendum foret, Char. in d. quæſt. 64. verſ. ſed quid agen-

30 dum. † Præterire illud nolo, quod nemo a ci-

bo ſta

bo ſtatim torquendus eſt, ſed poſt aliquot horas quam comederit, & biberit, & ſecundum aliquos decem requiruntur horæ, Clar. dict. q.64. verſ. decerta tortura; at ego ſeptem arbitror ſufficere, cum hæ ſatis quidem ſint ad quoſcunque cibos, ſaltem ad effectum prædictum concoquendos, & ita obſeruari vidi.

SCHOLIA IN CAP. I.

PRius nocere te oportet, id de quo author meminit infra nu. 8. nam aduertendum: Ad torturã non eſse deueniendũ, niſi in ſubſidium, quia vbi ſumus per probationes certi de delicto, tunc fatuus eſſet Iudex qui reum torqueret, cum illud in dubium reuocetur a doctoribus? An tortura purget veras probationes contra reũ exiſtẽtes; citari ſemper cõſueuit dictum Alberi. ad l. edictum, cum glo. ibi ff. de quęſtio. ad cuius dicti confirmationem vidẽdus Præceptor meus Crauett. conſ. 287. num. 4. verſ. quia tortura, & ſi hoc impugnet Baiard. ad Clar. § fin. q. 64 verſ. illata, num. 116. verſic. & hoc. Ego vidi diuerſimodè in Senatu obſeruari. Nam paganus bis & ter tortus cum taxillo nihil confeſſus eſt, & tamen pœna ordinaria furti punitus fuit, licet Princeps, attento quòd habebat affines nobiles, indulſerit, vt caput amputaretur. Alter Ianuen. qui vas ſacrum, in quo ſanctiſſ. aſſer-

uabatur Euchariſtia, adduci nō potuit vi tormentorum, vt confiteretur, & tamen ad furcas damnatus eſt. E contra M. Ant. Cagnola de mandato ad occidendum Alfonſum Coriū conuinctus crudeliter tortus ad triremes per quinquennium damnatus eſt, ſuſpenſis Hiſpanis mandatariis. Philippus Raude nobilis de homicidio ob ſpem opulentæ ſucceſſionis imputatus poſt ſeueriſſima tormenta, licet conuinctus, remigare coactus eſt. Vt igitur hunc opinionum labirinthum effugias, tutius erit abſtinere, & ſerua regulam, qua iuberis non prorumpere ad torturam, niſi quando aliæ probationes haberi non poſſunt.

Num. 2. Verum

HAec multiplicia genere tormentorū nō ſunt apud nos in vſu: ſed tantum tortura funis, & ignis. Vnde ab hac obſeruantia, & torquendi modo non eſt recedendum, Clar. §. fi. q 64. verſ. itē debet. Familiaris tamen nūc factus eſt vſus taxillorū, qui vere inhumanus & rigidus eſt. At tamen quia ſcelera nimium inualuerunt, fuit perquam neceſſarius. Quæ in dies emergunt, noue indigent conſilio.

Eodem num. Combuſtio Pedum.

EGo nunquam vidi vſitari hoc genus tormenti, niſi ſemel in foro Archiepiſcopali in perſonam cuiuſdam Presbyteri Curati Eccleſiæ maioris Mediolani accuſati de ſtupro nonnullarum puellarum annorum 9 & 10. &

ſodomia,

ſodomia, cuius pedes combuſti cum vnctione lardi porcini. Quem Ill. & Reuerendiſſ. Archiepiſcopus Gaſpar Vice comes fel. rec. nõ eſt paſſus cõtinuare in rectoria, cũ diceret, eũ & ſi purgaſſe per tormẽta indicia, quibus vigebatur, attamẽ in Eccleſia ſua eſſe ſcandaloſũ. Cuius doctrina, cum ſortitus fuerim inſtitutariũ præceptorem, ſanctiſſimiq. mores animo meo tenaciter hærent, & pie eius memoriam colere decreui, dum ſpiritus hos reget artus. *D*e variis tormentorum generibus plura apud Marſiliũ ad l. 1. ff. de quæſtio. vbi ponit. 14. ſpecies tormentorum diuerſas. Cuius, & aliorum meminit Grillãd. d. queſt. x. quæſt. remiſſiue.

Et inter alia tormenta, quorũ ſe inuentorẽ fuiſse profitetur, eſt tormẽtũ ſomni ſubtractionis, quod vigiliæ appellatur. Cuius formá recẽſet ibi Marſil. nu. 27. Et ſcio, quod illo vſus eſt Ill. Senator Fr. Ranchonus Hiſpanus in cauſa ſibi delegata cõtra Egr. Comitẽ M. A. Areſinum, & ſocio imputatos de nece Fr. Ber. Vareſini. *V*erũ illud tormentũ paruipẽdebat Domitius Comes Roſati, qui inter tormenta illa exprobrabat *I*udici nomen carnificis, & omnes fuerunt liberati, & ille Senator paulo poſt abdicauit ſe a Senatorio magiſtratu.

Num. 22. Tortura.

INdicia, quæ dicantur legitima ad torturã plene diſserit Paul. Ghirland. ſeu Crilland. de quæſtio, & tormentis in 3. quæſtio. vbide

indic. indubitat, & dubitat, & num. 17. breuiter dicit, legitima ea appellari, quæ ſunt proxima facto, & quanto propinquiora, tanto meliora, ſed quæ ſufficiant ad torturam, vt ſupra monui, non poteſt dari certa regula, & paucis collige, quòd prudens Iudex circumſpiciat perſonam torquendam, indiciorum abundantiam, & vbi decreuerit torturam inferendam, tunc examinabit, qua grauitate, aut leuitate, aut moderamine ſit interroganda,

Diſtinctè, quæ indicia ad inquirendum, ad inquiſitionem formandam ad torturam, ad condemnationem, an ex indiciis & præſumptionibus in pœnam corporalem quis poſſit cõdemnari, quid in crimine aſſaſſinij, hæreſis, ſimoniæ idem Clar, §. fin. quæſt. 20. & quomodo probentur q, 22. idem cum multis aliis. Et an plura requirantur indicia ad torquendum, & an vnicum ſufficiat. Farin. q. 37. nu. 43. & plur. ſeq. Plura etiam per eum q. 36, vbi multas indiciorũ diſtinctiones affert, ita vt nihil deſiderari poſſit, & me pudeat alium authorem proferre. Debet ſane Iudex plurimum eniti in perluſtranda indiciorum qualitate, antequam reum mandet torqueri, ne teneatur in ſindicatu, aut ſi tortus deceſſerit, & quando in eo præſumatur dolus, & quid ſi de facto procedit ad torturam præſumatur dolus; & quid ſi reus aſſerat ſe fuiſſe legitime tortum, Has & alias quæſtiones examinat Farin. crimin.

min.2.lib.q.37. & e contra ſi iudex non torquet torquendum de iure an teneatur,& quomodo,& quando Iudex teneatur vti ſuo arbitrio in torquendo, Oſaſc.deciſ.79.nu.55.56.

Num.16 Erunt etiam.

DEbent indicia eſse concludenter probata in ſuo genere.Si remota ſaltem per duos teſtes,Farinac.de Teſtibus quæſt.51.num. 13. cum ſeq. num. An per teſtes omni exceptione maiores ibidem quid ſi teſtes ſint inhabiles, quid ſi ſint ſingulares, & an ex vnico remoto ad torturam perueniatur,Quid in occultis delictis,ibid.nu.150.& 153.

Et de remotis in ſuo genere probandis per duos teſtes omni exceptione maiores, Bonacoſs.in quæſt.crim.§. inditia in prima parte, alios cumulat.Camill Borrell conſ.45.nu. 53.

Et licet in indicio proximo ſufficiat vnus teſtis; attamen debet ille eſſe omni exceptione maior Crauett.conſ.96.numer.4.Burſat.conſ. 216.nu.41. verſ.quod & lib. 1. Idem Borrell. conſ 48.num.3. vbi in proximo indicio idem dicit obſeruandum,vt duobus probetur etiam teſtibus Burſat.conſi.24 nu 22. lib.1. veritas eſt,de qua per Maſcard.de probatio concluſ. 895.nu.10. melius Clar §. fin.q. 21. verſ. vnus teſtis,vbi quod ad hoc,vt vnus teſtis deponés de maleficio faciat legitimũ indicium ad torturam contea reum (quod indiciũ dicitur eſſe

Digitized by Google

iuris, diſtinguendo illud ab indicio facti) debet eſſe integer, & omni exceptione maior, contra quem nulla poſſit opponi exceptio.

Rurſus quę ſufficiant indicia ad torturam & de eorum diuiſione, plura ſcitu digna explicat Pręſes Menoc. de arbitr. iudi. caſu 270. enumerat enim probabilia, veriſimilia, ſeu credibilia grauia, luce meridiana clariora, leuia, & neceſſaria.

Qualia vero requirantur ad capiendum, ad formandam inquiſitionem, ad condemnãdum Vide Clar. q. 20. per tot.

Num. 17. Namque,

Paulò ſupra dixi.

Num. 18.

Repete quæ num. 16 dixi.

Nu. 19. Aduertendo.

Vide ſupra, dum egi de indiciis imperfectis.

Num. 20. Quandoquidem.

Farinac. t c. q. 37. nu. 38. verſ. quid ergo dicend. ad cuius diſtinctionem recurras.

Num. 21. Antequam,

HOrũ loco ſucceſſerunt monitiones, quæ fiunt collectis per prudens actuarios cauſæ omibus, quæ reum grauant, & vere ad ſapientiam examinatorum oſtendunt, aut eorum inſcitiam detegũt, cum ſint in fructu præteritę induſtriæ, & peritię in arte: ſicut enim agricultor iacit in campis ſemina, vt poſtea

metat

Digitized by Google

me tat in tempore. Ita Notarii varios interrogationum nodos, & laqueos parant ad veritatem extorquendam, vt rei vel vno modo, vel alio (tanquam captiua victima) in caſſes decidant, & aduerte, quia caſu quo nõ poteſt quis reus conſtitui, non eſt etiam grauandus expẽſa proceſſus, ſed in pace dimittendus. Quia bene valentibus non eſt opus medico. Et hoc in caſu dicere poſſunt Notarii, auidi, quod canebat Pſytacus ita edoctus Cæſari.

Labor, & impenſa periit.

Num. 22. namq; ſtatim,

HOc tortum reſidet in perſonis, & earum qualitate, Nam ſi homo ſimplex examinandus eſt, perfacile eſt ab eo medico cum labore veritatem elicere, nec cum eo per circuitus, & circumlocutione eſte eũdum, ſed cominus decertandum. Sin aſtutus aliquis, aut fere ſomnolentus, excute illi ſomnum, interrogationibus inuolue, quantum potes. ſic clauus clauo truditur, expugnandus eſt induſtria tua. Sicut enim languentibus non eſt eadem medicina adhibẽda, ſed quod corporis capacitate ſic non eſt vnus modus interrogandi, iuxta illud Poetæ.

Iudicis officiũ eſt, vt res, ita tẽpora rerum.
Quęrere quæſito tempore tutus eris

Et temporum, locorum, perſonarum ratio exacta eſt habenda, quiæ,

Digitized by Google

Non eadem tellus parit omnia vitibus illa
Conuenit, hæc oleis, Hic bene farra virét
Et ſicut variant rerum ſucceſſus,& ita, & variabimus artes.
Qua ventus,ita,& naturæ induſtria fertur.

Num. 22. Etenim.

APud nos Mediolani indagatio hæc inutilis eſt,quia Nou.Conſtit. cauetur titu. de accuſat.§, a ſentẽtia,vt in cauſis criminalibus, non detur appellatio ſiue interlocutoria ſit,ſiue diffinitiua. Si tamẽ ſcire cupis,quomodo locus hic ſit intelligẽdus inſpecto iure cõmuni, Vid.Scacc.c.97.a num.81.vſque ad nume.102.Farinac.q.38.n.10. cum mult,ſequẽ. Quãdo ergo Iudex interloquitur aliquẽ torturę ſubijciẽdũ,tũc hæc vox iudicis eſt interlocutoria iuxta no.ad l.quod iuſſit de re iudi.

Num. 19, Quid autem.

MEdiolani proponuntur exceptiones aduerſus tormenti inſerenda, quas ſi Iudex videt militiare admittit,ſin autem reijcit Quin etiam interſunt Regij Fiſcales ex munere eorũ,quorũ doctrina,& indiciorum praxis omne periculum adimit Iudicibus,ne in ſindicatu teneatur,tamquam indebite torquentes, itaut Iudices errare,labi,nequaquã ſoleãt,aut perraro. Neque exiſtimo aliquã eſſe Ciuitatũ in qua magis examinẽtur tã reorũ, quã teſtiũ exceptiones,quã in huc ſlorẽtiſſima vrbe iuſtitiæ cultrice,nam e rogatis ſedent,atq; vtinam

diu

Digitized by Google

diu ſedeant, incolumesq; viuant tres I.C.

Federicus Quinctius, vir in omni genere ſcientiæ verſatus, & inter dictos velut ſydus refulgens.

Hieronymus Callētus Hiſpanus, cuius vox & ſi metum reis inferre videatur; attamen in votis pro ferendis omnis leuitatis, & humanitatis eſt ſtudioſiſs.

Iacobus Antonius Carpanus Collegiatus, cui poſt aduocationis, Vicariatus iuſtitiæ ſine ſorde, ac cum laude geſt. aditum ad Fiſci munus patefecit.

Sindici Fiſcales.

Io. Ambroſius Ferenus, iampridē in hac Ciuitate multis honoribus, & delegationibus honorificis, functus, primariuſq; Cauſidicus collegiatus.

Iul. Cæſar Gonſalonerius Cauſidicus collegiatus inter omnes modeſtiſſimus, pietate nemini ſecundus.

Io. Baptiſta de Negronibus de Elio cauſidicus collegiatus criminū accerrimus expugnator, tanta vero præditus probitate, quanta in quoquam deſiderari poſſit, itaut, cui ille reſiſtit, det manus neceſſe eſt.

Num. 30. Præterire.

HOc etiam ſeruatur ob periculum vitæ imminens, ex ciborū indigeſtione iuxta Clar. q. 64. verſ. decreta Farinac. q. 38. num. 32 verſ. limitatur ſeptimo, vbi cauſa refertur, ne

vertatur

vertatur torquendo ſtamachui, & vomendo patiantur, ita ne poſſit examinari. Circa horas non ſatis sũt concordes inter ſe doctores. Tu adhibe peritos, quibus cognita magis poſsit eſse in torquendo diſtantia temporis vel melius cura vt adhęreas longinquiori horarum ſcilicet, quia non decipieris, & proprium erit tuæ benignitatis.

SVMMARIVM.

1 *Reus pendens in tortura debet interrogari de omnibus ijs, de quibus contra ipſum extant indicia.*

2 *Suggeſtiones euitandæ ſunt in primis ne reus adducatur ad fatendum id quo ignorat.*

3 *Rei reſponſiones omnes ſermones, & verba in tormentis prolata, imo ſuſpiria, & lachrimæ ſunt diligenter per Notarium annotanda.*

4 *Reus faſsus per tormenta delictum poteſt in eiſdem tormentis interrogari de cauſis vnde fuit motus ad delinquendum.*

5 *Item de alijs delictis per ipſum veriſsimiliter commiſſis.*

6 *Item de ſociis, & complicibus, & auxiliaribus.*

7 *Præſertim ſi delicta ſint talia, quæ non ſolent vel non poſſint veriſimiliter committi ſine ſociis, vel reus eſt malæ vitæ, & conditionis & famæ, ac ſolitus delinquere.*

8 *De prædictis autẽ reus interrogãdus eſt in genere,*

nere,& quomodo.

9 *A ſugeſtionibus tanquam à peſte cauendum eſt.*

10 *Reus ſuper alijs,& ſuper ſocijs torquendus eſt cum proteſtatione.*

11 *Iudex reum in tormentis poſitum poteſt pluribus ictibus cõcuti,& quaſſari facere iuxta indiciorum,& perſonæ tortæ, ac delictorum qualitatem arbitrio ſuo.*

12 *Imò etiam pondere,& compedes ferreos ad ipſius torti pedes appendi facere pro veritate eruenda.*

13 *Cauendum tamen eſt in caſibus ibi expreſſis*

Quæ obſeruanda ſint, vbi reus fuerit in tormentis eleuatus,& dum in illis retinetur, & cruciatur, Cap. II.

1 DVm † reus pendet in tormentis debebis eum interrogare de omnibus iis, ſuper quibus extant indicia contra ipsũ, tali tamen
2 ratione † vt a quibuſcunque ſuggeſtionibus in primis caueas, ne reus ad id ſatendũ adducatur, quod ipſe ignorat, Clar.q. 21. verſic. retenta igitur, Chart.de interrog.reo lib.4.c. 1.
3 numer.94. † Omnes autem ipſius rei reſponſiones, imo omnes ſermones, & omnia verba quæ ille in tormentis pendens protulerit, imo ipſa ſuſpiria,& lachrimas, quas effuderit diligenter per notarium in proceſſu annotari

tari

tari curabis. Chart. interrog. reo. lib. 4. cap. 3. num. 82.

4 † Quod ſi reus fateatur delictum, de quo agitur principaliter: poteris deinde in eiſdem tormentis ipſum interrogare de cauſa quo motus fuit ad delinquendum, Chart. vbi ſup. cap.
5 1. numero 83. † ac de aliis etiam delictis per ipſũ veriſimiliter commiſſis quamuis indicia de illis non extarent præſertim ſi perſona ſit ſuſpecta. Clar. quæſt. 64. verſi. ſucceſſiue quæ-
6 ro Scapp. de iur. non ſcrip. lib. 5. c. 69. † Item poteris interrogare de ſociis, & complicibus, ſi quos habuit ad delicta prædicta commit-
7 tenda. † maxime vero ſi delicta talia ſint, quæ non poſſint, vel non ſoleant veriſimiliter abſq; ſociis, & complicibus committi, Clar. quæſt. 21 verſic. dictum ſocii, vel ſi vti dixi, is qui cõfeſſus fuit, ſit alias malę vitæ, cõditionis, & famæ, & ſolitus delinquere, Clar. dict. quæſt. 21.
8 verſ. dictum ſoc. † At ſuper prædictis oportet in genere, non autẽ in ſpecie interrogare, prout an alia commiſerit delicta, An aliquos ha-
9 buerit ſocios, & quos. † vt ſuggeſtiones euitentur, a quibus tanquam a peſte cauendum eſſe ſæpius te monui. Brune. de indic. & tortu. queſt. 52. nu. 56.

10 † Præmitti quoque debebit aliqua proteſtatio, quam per Notarium ſcribi facies, videlicet, T... ſuper prædictis reum interrogare ſine pręiudicio confeſſatorum criminum, & Iu-

rium

Digitized by Google

rium Fiſco ex dicta confeſſione acquiſitorũ, adde etiam (ſi condemnatio aliqua precedat) ſine præiudicio condemnationis contra ipsũ latè, notorietatis criminis inde ſecutæ, & aliorum iurium fiſco acquiſitorum, & quomodolibet dicta de cauſa competentium vt infra latius demonſtrabo, & ſi conuictus reus appareat, ſubnectitur etiam alia proteſtatio, videlicet ſine præiudicio probationũ, & eorum de quibus conuictus reperitur, Clar queſtio 64. verſ. veritatis eſt. Scapp. de iur. non ſcrip lib. 5. cap. 111. in princ.

11 † Præterea ſi indicia eſſent valde vrgentia, & bene probata, & reus eſſet robuſtus, tormẽtumque paruipendere videretur, ad delictum atrox graueq; foret non ſatis quidem eſſet illum in prædictis tormentis detinere, ſed pertinaciter negantem oportet pro arbitrio pluribus funis ictibus concutere, & quaſſare,

12 Chart. d. pract. lib. 4 cap 1. num. 105. Aliquãdo etiam vbi criminis immanitas, & grauitas indiciorum id requireret pondera, puta lapides, vel ferrei compedes pro veritate eruenda ad ipſius torti pedes appendere inhumanum non eſt. Clar. vbi ſup. d. nu 105. & ſeque.

13 † præſertim ſi ipſe tortus non ſit debelioris, & delicatior s naturæ, vel paſſus non ſit miſſionem ſanguinis, vel vulnus in pectore, aut non habeat difficultatem anhelitus, vel ſit nimis craſſus, & corporis grandioris, vel morbo gallico,

lico, ethico, aut hydropico, ſiue alio, ſimili laboret, quibuſcum mitius tibi agendum conſulo. Decian. conſ. 93. num. 135. & 136. lib. 2.

SCHOLIA IN CAP. II.

Num. 2. A quibuſcunque ingeſtionibus.

Abunde ſupra dictum eſt.

Num. 3. Omnes.

ESt omnium tamen vtiliſſima, tum neceſſaria hæc animaduerſio authoris, quam excepit ex Char. de interro. rei l. 4. c. 1. n. 94. & omnia ſcribenda eſſe docet Poller. & Cuma. ibi relati quod his verſib. ludere placuit.

Dum ſcribis ſcribas, quæ tortus ſingula profert,
Et perfert, tua ſit ſcribere dextera velox,
Inter quos patitur cruciatus, verba, quærelas,
Dũ ſunt excuſſa querulas, ad Sydera voces,
Extollit, referas, quæ modo vota facit.
Neuè horę ſpatiũ taceas, quo pẽdet in alto
Depolq; petit ſolicitusuè rogat.

Num 4. Quod ſi reus.

NEmo præſumitur delinquere abſque cauſa. Quare præcipua hęc eſt cura ſcitandi, quã ob cauſã motus fuerit ad delinquendũ, ipsũ etiã reum iuuabis, cum ſi cauſa fuerit honeſta, faciliorem ſibi parabit aditum ad eximendum ſe a pœna; ſi turpis eſt, parum decora, maius contra ſe odium excitat, & tãquam fex ab omnibus relinquitur.

Num.

Num. 5. *Ac de aliis.*

QVod poſſit quis interrogari de aliis delictis per reũ tortũ veriſimiliter cõmiſſis hoc nimis generaliter dicitã ab authore: Quare cõſtitue regulam negatiuam. Non poſse confeſsum aliquod delictũ, cuius extabant indicia interrogari de delictis, quorum nulla apparent ind cia, idq; Senatus cẽſuit ſeruandũ in cauſa ſodomiæ illius Antonij Mariæ Palutii confe ſſi, quem nonnulli,, qui clam inſectabantur famam cuiuſdam Doctoris, cuius innocentiã poſtea emerſit, & poſt multorum emulationem, qei inu debant Magiſtratus in hac Vrbe cum laude geſtos abſolutus eſt, curabãt examinari ſuper his, quorũ nulla extabant indicia, quia Senatus noluit, & rectè|, prudenterq. factum eſt ex conſuetudine ſtatus Mediolani, quicquid ſit in aliis locis iuxta Clar. §. fin. q. 64. verſ. ſucceſſiue in fin. qui hoc limitat non habere locum in aſsaſſinio, fu to, ſfroſatione annonæ vel ſatis bannito, & condemnato tempore exequendæ condemnationis. Hunc articulum plene examinat Farin. de indiciis q 37. num. 169. & ſeq. & tranſit cũ negatiua, & Iudices aliter faciẽtes reprehendit. Recenſet etiam bullam Pauli 3. Pontificis qua hoc idem diſponitur. Verũ ſummam ſenſi lætitiam quando vidi Senatum in cauſa, de qua ſupra hanc opinionẽ amplecti multum æquam, & ſcio quod non mediocri

diocri mœrore ſunt effecti hi, qui nouercali odio inſequebatur d. innocētiſſimum Doctorem, quē de Magiſtratibus his artibus detrudere, vt ipſi intruderentur, cogitauerant, ſed Deus hoc non eſt paſsus.

Num, 6. Verſ. Item poteris.

QVando de ſe confeſsus, poſsit de aliis interrogari puta de ſociis, & complicibus Regula eſt negatiua, de qua per Grāmat.dec.28.n.x.&per tex.in l.qui de ſe ff, de quęſt.l.vlt.C,de accuſatio.& ideo ſi de facto interrogetur, vel ſine interrogatione dicat de aliis non ſtatur de alijs niſi in caſibus in quibus de ſe confeſsus interrogaretur, torqueretur de aliis. Si tamen contra illos alios præcedant indicia, vt eſt in latronibus, & aſsaſsinis, in falſa moneta, in maleficis, & mathematicis, in ſeruo de nece Domini, vt indicet, cuius mandato id fecit. Si tamen ex ſe ſine aliqua interrogatione confiteretur, ſeu reſpōdeat de aliis illos inculpādo ſine aliquo alio indicio, ſuſpectum erit huiuſmodi teſtimoniū, ſicut ſuſpectus eſt teſtis qui vltro ſe offert. Hæc ſunt verba Gramatici.

In caſibus ergo nó exceptis, criminoſus ſocios prodens, nullū facit indicium ad inquirendum, neq; ad procedendum, ſiue ſponte dixerit, ſiue ad interrogationem iudicis, Clar, § fin q.21.num. 5. verſi. ſi vero quæris Decian. teſtans de communi opinione.

Ad

Ad torquendum vero etiam contraria opinione retenta non facit iudicium,& plura his addit Polyd. Rip. in ſuo inſigni tract. de acti. in articulo mortis cap.31.num.6.11.ſeq. Meslius,& copioſius authoribus hoc confirmat Scaccia cap.81. tit. de ſocio criminis extra torturã,& in tortura in principio,ibi.n.proſequitur multas quæſtiones citandas,& Clar.& Modern.Romdn.

Num.8. Ac ſuper prædictis.

EAdem ratione non poteſt interrogari criminoſus ſuper ſociis in ſpecie iux.gloſ. ad d.l vlt. vbi Salic.num.10. de accuſat. Quando enim non procedunt legitima indicia, aut cõiectura,non eſſet quęrere,aut interrogare, ſed ſuggerere,& hoc procedit ſiue verſemur in non exceptis,ſiue in exceptis, Clar.q.21.verſ. retenti,circa fin. vbi quod hoc caſu totus proceſſus eſſet nullus, & refert exemplum Iudicis a Magiſtratu grauiter reprehenſi qui per ſuggeſtionem alium interrogauerat.

Plura in hac materia ſuggeſtionis videnda ſunt apud Carthar. in ſua prax. interrog. reor lib.3.cap.1.a nu 54.verſ. ſeptimo præcauere, per multos numeros ſubſequentes.

Num.10. Præmitto.

PRoteſtatio hæc ſalutifera eſt quam adhibere de more ſolent Notarii, etiá quod leuiter, quis ſit indiciis grauatus, Cauſam huius proteſtationes affert Cl.q.64.verſ. veritatis

S tis

tis eſt. De hac quoque Carthar de interrog. rei.lib 4 cap.1 num. 96. verſ prout etiam idē cap.1.numer.80. de execu ſenten.cap.bannit. De hoc ſupra memini, dum dixi non debere Iudicem torquere ſuper delicto probato, vel per teſtes idoneos, vel per confeſſionem rei, quam perperam iudex faciat, audi hoc carmine exaratum.

Imprudēs torquet vir crimē ſpōte fatentē
Teſteq; conuictum lege vetante reum.
Qui ſi tormenti rabiē contēpſeris expectas
Pænæ mortis erit, pœna ferenda minor.

Num.11.verſ. Præterea.

QValitas tormentorū qualis quātauè futura ſit ſiue in reo ſiuè in teſte multis annotatum eſt in locis.

Diſpeream, niſi me hæc materia ſtomachatus, & tedium affert, cum ſe ſe offerunt multa tormentorum genera, Gradus quippe quia natura mitis ſim, itaut non facile ante oculos meos verſari aliquem quæſtionibus ſeueriſſimis expoſitum. Parce ergo loqui volo natura meæ inſeruiens, & indulgens. Nam hac in re deſunt vires ad me mihi iusq regēdū, Auferor, vt rapida concita puppis aqua. vide tamē plene Ghrilandum. Carth. hic in margine allegat, Clar. q.64. verſ. vltimo viden.

Dico tamen quod genii mei, eſt videlicet.

Quod funis, ſeu (vt dicitur) corda, ſubtilis affert acriorem dolorem, quàm groſſa. *Par.* de

Put.

Put de ſindicat in verb tortura il 3. cap. 4. in cip. de repetit numer. 5. in fin & hoc tormentum appellatur fidicularum, de quo loquitur tex. in l. Decuriones, & ibi glo. in verb. fidiculæ C. de quæſtio. Quinq; tormentorum genera recenſet Farinac. q. 38 num. 63. cum ſeq. lib. 2. Hęc & alia tormenta rocollegit Martianus Marcus eximius practicus qui magiſtratus primarios tam in hac vrbe, quam extra geſſit in ſuo erudit ſſimo (vt fertur) opuſculo de cogendo eos, qui fateri nolunt. Ideo cum mihi fides facta ſit, eum librum imprimendum, eum percurras Quia Nauta de ventis, de tauris narrat arator, & numerat miles vulnera, paſtor oues. Hortor tamen in Domino omnes, at quantum fieri poteſt, abſtineant a nouo torquendi & inuſitato genere, ne inter carnifices locum inueniant, & præſertim per quod rei carnes ſcridantus, neque vt ipſi Iudices propriis manibus partes ſatellitú præcipiant cum id eorum dignitate alienum ſit. Plures Doctores contra hos iudices inuehuntur, quorum longa eſt nomenclatura apud Farinac. dicto loco num. 50 verſ. & in omnem euentum.

Num. 13 Præſertim

CVur his mitius eſſe agendú, quibus ineſt aliquis morbus ex his enumerat, quinetiam cum eis mitiùs agitur, quia ſi ad aliquã pœnam minus apti inueniantur, commutatur

pœna. Et de more viſitantur ad præſentiam Secretarij Senatus deputati, & fiſcalium neſiant impoſturæ. Prout factę eſt in perſona Gabrielis Pocobelli Luganen. qui cum brachio debelitatum ſe dixiſset ad effugiendum publicã torturam, per vnũ brachium funi eleuatus fuit. Poſtea verò cum ad triremes perpetuos eſſet dãnatus, & ſi inhabilis reperiretur, furcis ſuſpenderetur, fortitudiné Milonis profeſſus eſt, neq; eo aliqué ex damnatis ad reum futurũ robuſtioré ad remigandũ a dijudicatus, ita timor addit alas, & more languentium quos Grillus parum artis medicæ peritus adhibita ebuliente aqua promiſerat e lecto tamquam cælitus reſtituta valetudine ſani ſurrexerunt. Debilitas tamen hæc multis modis probatur vel per exurdationem venæ in pectore, aut ac helitus difficultatem, aut ob vulnus in pectore, aut ex morbo Gallico. Meminit tamen habito igne ad plantas pedis ex quibus multu fluxit ſudor quendam ex morbo Gallico conualuiſſe, ſed non vna hyrundo facit verſic.

Scio etiam, quod cũ tortus fuiſſet Ferrãdus Cagnola nobilis imputatus de nece Capitanei Speciani, qui proceſſus inſtruebat corã M. Ill. Aluiſio a Caſt. lla viſitatore huius ſtatus, adeo in ipſis tormẽtis ei gutt intumuit, quod niſi illico fuiſſet depoſitus, actum de eo erat; quæ vere eius criminis innoxius gratias egit Deo opt. Max. tabulaſque votiuas ſuſpendit;

ad

ad templum diui Bartholomæi.

Non me etiam latet, multos ſibi ipſis procuraſſe morbos, puta cauteria ad tempus, donec ea excuſatione tormenta declinarent, & eluderent, quod quotidie vſu receptum eſt.

Nec me præterit etiã, quod multi ſunt caſus, quibus mitigari ſolent tormenta, puta refrigeratio carbonis cadentis per iniectionem quæ vite, ſortilegia de quibus infra, ſed non eſt propoſit. materiæ argumentum.

SVMMARIVM.

1 *Tempus detinendi reum in tormentis, iuxta qualitatem perſonarum, inditiorum, & delictorum ſupputari debet.*

2 *Tormentus funis non debet excedere qualibet vice horam integram.*

3 *Torturæ tempus debet commenſurari de momento ad momentum, & ideo ſolet retineri horologium pulueris ad effectum cognoſcendi quemlibet horæ lapſum.*

4 *Tempus quo reus permanſit in tormentis annotari debet per Notarium.*

5 *Iudex qualiter interloqui debeat, quando mandat reus de tormentis deponi,*

6 *Clauſula animo, &c. poſita in decretis depoſitionis a tormentis per iudicẽ quid operetur.*

De tempore, Quo Reis in tormentis detineri poteſt. Cap. 3.

1 TEmpus † detinẽdi reũ in tortura æquus, & timoratę conſcientię Iudex pro qualitate perſonarum, delictorum, & indiciorum
2 ſupputare debebit, ita tamẽ † vt tormentorum funis qualibet vice horã non excedat integrã,
3 quælibet momenta commenſuranda ſunt † idcirco ſolet retineri horologium pulueris ad effectum cognoſcendi quemlibet horæ lapſum:
4 † cum reus de tormentis deponitur ſpatium per notarium annotatur, quo ille in tormentis permanſit, Char. d. cap. 1. numer. 115 & Iudex deinde mandat illum leuiter de tortura deponi diſſolui, brachia ei adaptari, ipſum re-
5 ueſtiri, † & ad locum ſuum reponi, animo tamen, &c. Clar. quæſt. 94. verſic. vltimo videndum,
6 † quę clauſula animo tamen, &c. importat animũ repetendi torturam quatenus opus ſit, quid ſignificet iſta clauſula, vide per Char. d capitulo 1. numero 116 & ſequen et hæc omnia pari modo per Notarium annotari debent.

SVMMARIVM

1 *Tortura ſemel illata repeti poteſt ex iuſtis cauſis.*

2 *Et quæ ſint iuſtæ cauſæ, quibus regulari debet,*

bet arbitrium Iudicis in hoc.

3 *Tortura repeti non poteſt, niſi noua concurrant indicia a primis vrgentiora, & diuerſi generis.*

4 *Authør tamen dicit, id non ſeruari in practica, ſed relinqui arbitrio iudicis.*

5 *Et quando hoc procedat ſine difficultate.*

6 *Practici Criminaliſtæ quid faciant, quando volunt torturam repetere.*

7 *Torture repeti poteſt vſq. ad tertiam vicem, & qualibet vice poteſt reus ter quaſſari.*

8 *Reus ſubſtineri torturam nihil fatendo, abſolui debet cum clauſula tanquam non repertus culpabilis ex hactenus deductis.*

9 *Vel relaxari cum cautione de ſe repreſentãdo*

10 *Aliquando etiam ex cauſa in pœnam extraordinariam damnari poteſt.*

De tormentorum repetitione, an & quando ei locus ſit. Cap. IV.

1 TOrtura † ſemel reo illata iterum poteſt inferri, & ſic repeti ſi ex iuſtis cauſis repetenda eſſe videbitur, Scapp. de iur. non ſcript. lib. 5. c. 108 nu. 14 & 15. Clar. quæſt. 64.
2 verſ. vltimo, † videlicet criminis immanitate, cõditione rei grauitate, vel leuitate torture illatæ, ac indiciorũ cõtra reũ militantiũ natura optimè perpenſa, Clar. quæſt. 94. verſic. debet
3 igitur. † Et quamuis ad effectum, vt repetitio-

ni locus ſit Doctores cõmuniter velint indicia noua, ac primis vrgentiora, Carrer. pract. crim cap. circa, 6 nu. 1. fol. mihi 93. diuerſique generis concurrere debere, Clar. d q. 64.
4 verſ. vlt. vidẽdum, † nihilominus practica rerum magiſtra obſeruat, vt arbitrio iudicis tortura repetatur, Scac dict. cap. 108. n. 11. Clar.
5 dict verſ vlt. vidend † quod quidem ſine difficultate tranſit, vbi prima tortura prædictis conſideratis leuis fuit, Carrer. d. dicto loco n. 2. Clar. d. verſ vltimo, vel ſi repetatur, vt pandantur ſocii mandatores, &c. aliaque delicta, vel delinquendi cauſæ, iuxta ea quæ ſuperius dixi in ſecundo capite, Carrer. d. loco, num. 6. Clar. d q. 64 verſ ſucceſſiue.
6 † Erat autem ſtylus, quem ſolent obſeruare practici criminaliſtæ æquiualentes torturam repetere, eam leuiter puta per dimidiam partẽ vnius horę prima vice inferũt, & ſi reus ſubſtineat, poſtea illam acrius continuant, puta per horam integram, vel alio ſeuiori tormẽtorum genere, vt in vigilia, Clar. dicta quęſt.
7 64. verſ. vltimo † Repetere autem licet ipſam torturam (vbi repetitioni locus eſt) vſque ad tertiam vicem, & qualibet vice poteſt reus ter quaſſari, hoc eſt tribus ictibus funis cõcuti, Ghart. d. pract. lib. 4. cap. 1. nu. 132. & ſequ.
8 † Quod ſi adhuc ille ſuſtineat nihil fatendo, cum iam purgata ſint omnia indicia contra ipſum laborantia, Clar. quæſt. 64. verſ. illa-

ta

Digitized by Google

ta reo tortura, nõ enim procedendũ eſt infinitum. Clar.quæſt.21.verſic. vlt,quæro,abſolui debebit cum clauſula tanquam non repertus culpabilis, nec de iure punibilis ex hactenus
9 nus deductis †vel etiã relaxari cum cautione de ſe repreſentando toties quoties, &c. Char.
10 dict.l.4 cap.1.num.133.& ſeqq. † Aliquando tamen, vbi indicia ſunt vrgentiſſima, & reus eſt valde famoſus, etiam quod ille ſuſtineat, non male facies, ſi in aliquam extraordinariã poenam, etiam triremium ad tempus illum condemnabis. Clar. dict. q 64. verſ. illata reo tortu.& verſ. & in hoc propoſito.

SCHOLIA IN CAP. III.

QVanto tẽporis interuallo debeat reus in tormẽtis detineri Clar. d.q. verſ vlt. videri.plene tract.Car.de interr. rei.c.1.l.4.n.113.& ſeq. Nunquã vidi quod iudices egrediãtur horã horologii quod poni ſolet ſuper menſa, ſuper qua ſedent iudices ſpectantes euentum tormentorum, In quod quidam qui coram me torquebantur reſpicien. dixit: Heu quãta eſt tarditas huius horę multas horas continentis Non ſecus,ac alter coram me vti iudice in loco Modoetie,qui poſtquã ſenſerat vim tormentorum quibus ad confitendum ſcelus coactus fuit, dixit, Quantum deceptus ſub ab his, qui affirmabant lugantiam

Modoe-

Modoetiæ ceteris eſse præſtantiorem, et meliorem.

*I*n practica tamen, vt ſcias quantitatē tormentorum adhibendorum, vide Folier. in ſua prax. *Dia*logic. in verb. Rei indurati torqueátur numero 16. verſicul. ſed cum quo moderamine. Vix tamē in torquendis reis errari poteſt, ſiquidem præſcripti ſunt certi torquendi modi in praxi, Clar. §. fi. q. 64. verſic. nunc de grauibus, nam rei non torquentur, niſi iuſsu *S*enatu Excell. iuxta Nou. Conſt. Mediolani, tit. de pœn. § nullus officialis, (ad quorum declarationem viden. Plottus in conſ. 52.) Mandantes quod nullus officialis, nec cōdemnet, nec abſoluat in caſib. relat. ibi, et licet Decretum non loquatur de tortura inſerenda, attamen quia non torquentur rei niſi ſecuta diffinitiua; ideo hoc in antecedens neceſsarium eis prohibire videtur.

Num 6. Quæ clauſula

EST ſuperflua ea clauſula, vt per Boſs. de tortu. n. 48. Attamē proteſtationes hæc ſolent a Notariis adiici ex conſuetndine. Vnde ſuccedit, quod clauſulæ habētur pro appoſitis, quę de conſuetudine apponi ſolēt, Et nō eſse neceſsariam hanc proteſtationem tradit Farinac. q. 38. num. 104. verſ. Secundo lib. 4. titu. de tormentorum repetit.

Circa repetitionē quęſtionum vid. Præſid. Menoc. tract. de arb. iudi. caſu 272. accurate

te. Circa quam nōnulla ex Doctoribus collegi per modum ſummulæ in tuam vtilitatem.

Primo, quod vltra tres vices repetenda ō eſt tortura ex quibuslibet indicijs etiā vehementisſimus, licet in reo ſemper negante niſi bis torturam admittat Farin. d. quæſt. 38. nu. 186. quicquid ſit in reo, vel teſtes variātibus,

*S*ecundo, vt parcant Iudices, quantū fieri poteſt, torquere in die *feriata*, & hoc eſt ad bene eſſe, & qui religionis ſunt cultores id debent facere Farinacc. ibi. num. 198.

Tertio, torturam repeti nō poſſe nouis nō ſuperuenientibus indiciis etiam in atrociſſ. Farinac. ibi num. 27. & ſeq.

Quarto, quod indicia debet eſſe euidentiora primis ibidem nu. 76. 77. & diuerſi generis.

Quinto, confesſio extorta ex repetitione, quæ fieri non poterat, non nocet ibi. num. 78. Marſil. in ſua prax. crim. §. quoniam, num. 41.

*S*exto, in dubio pro non repetitione facienda pronunciandum eſſe.

Septimo, repetitionem remitti arbitrio Iudicis, quod debet eſse regulatum a iure n. 86. apud Farinac. vbi ſupra dixi.

Octauo, torturam non eſse repetendam debili infirmo, vt ſupra dixi.

Nono, torturam nō eſse repetendam eodē die, ſed diuerſis, & ſeparatis diebus nū. 104.

Decimo, ſi reus ſemel tortus ductus ad ratificationē, nolit ratificare ſit repetitio tortu-

tæ,

Digitized by Google

ræ, Clar. q. 84. §. vlt. in fin. quia oritur nouum indicium.

Sed hæc ſufficiant properanti ad calcem huius additionis.

Num. 7. Repetere.

QVod in qualibet repetitione ter debeat reus concuti, obſeruari dicit hic author per Cart. lib. 4. c. 1. Interrog. reor. nu. 131. vbi dicit, ꝙ qualibet vice habet tres ſcaccatas, videlicet vnã cabalettam, & duos ſquaſsus, ſeu tres eleuationes, & depoſitiones

Num 8. Quod ſi adhuc.

QVando indicia ſunt purgata per torturam aliquando inſpecta qualitate indiciorũ rei ad pœnã extraordinariam dãnari ſolent. Verũ ego vidi reos ſine præiudicio cõuicti, quando non ſunt confeſſi, acriter torqueri, quod nunquam mihi placuit; cũ per obliquum id agatur, & extorqueatur cõfeſſio delicti principalis interrogatus eſt, & conſtanter negauit. Quare directo prohibitum non deberet concedit per obliquum; cũ enim tunc torqueatur ſuper aliis non ita crudeliter cum reo iam torto eſſet agen. Nihilominus quandoq; Senatus mandat hos torqueri denuntiata morte, quæ eſt vltimum terribiliũ. Quod igitur qui torti innegatiua perſtiterunt, ad triremes perpetuas nõ ſint cõdenandi, ſed in mitiorem pœnam puta exilii, vel eiectionis, ſi ſint male viuentes, & quod proteſta

tio illa,

tio illa,de qua ſupra non proſit,quando ſit in fraudem,& quomodo ſit ea vtendum, videnda vnus pro mille,Farinac. q. 40 num. 11. vſque ad fin. illius quæſtionis, qui meminit in vrbe ita eruatum fuiſſe, & refert. illuſtre exéplū Io. Mariæ Brugnoli Iudicis in cauſis criminal. Reuerendiſſ. Vrbis Gubernatoris quem etiá ſapientiſſimum, & ſummæ integritatis virum appellat, dignum fratrem ex multorum relatione Illuſtriſſ. Præſidis Senatus Bartholomęo Brugnoli, cuius ſingularis, & admirabilis ſciētia ſumma cum benignitate coniuncta, ita in admiratione habetur, vt menſuram nominis ſui, & ingenii prę ſtantia ſenatorum illum ordinem, cui præeſt ea qua decet, maieſtate mirifice compleat, cuius indefeſſum in tantis occupationibus ſtudium, & ſtudii oblectationē, in magnam me perſæpe admirationum rapuit qui ſciam nullum librum ab eo non eſſe cum diligentia excuſſum, & reuolutum, & multas horas in elucubrationibus ab eo conferri. Ex ſimili Pruni arbore vtinam ſimilibus ſtudiorum cultoribus ſurculi, & palmes ſurgerent.

SVMMARIVM.

1 *Confeſſio facta in tormentis debet per eum confeſſum ratificari extra tormenta, alias non valet.*

2 *Confeſſi in tormentis aliquādo ſolent confeſſionem*

nem factam reuocare.
3 Quæ diligentia vti debet iudex cum reis confeſſis, & num 4.
5 Ratificatio confeſſionis debet recipi die ſequenti quomodo hoc intelligatur.
6 Ratificatio confeſſionis qualiter accipi debeat.
7 In ratificatione reus eſt commendandus, vt dicat veritatem, & caueat a mendaciis.
8 Ratificatione accepta ſtatuitur reo terminus ad faciendum ſuas defenſiones.
9 Confeſſiones omnes licet millies ratificatæ ſemper debẽt verificari cũ oĩb. ſuis circũſtãtijs
10 Et ita obſeruant periti aſſeſſores, & Deum timentis.
11 Confeſſiones emanatæ de plano non ſunt ratificandæ de neceſſitate.
12 Si reus recuſet ratificare confeſſionem iam factã, debet d. nuo torqueri, vt ad dictam confeſſionem reuertatur, etiam ſi alia non ſuperueniat indicia.
13 Fugienda tamen eſt iudicum quorundã crudelitas qui tandiu reos in tormentis detinẽt donec confeſſionem priorem amplectantur.
14 Repetitio torturæ hoc caſu fieri poteſt vſq. ad tertiã vicem, ſed quæ cõſideratione, & n. 16.
15 Immo aliquibus caſibus etiam vſque ad quartam vicem repeti poteſt, quod tamen auctor rariſſiuie, & non niſi in aliquo atrociſſimo caſu faciendum ſuadet.
17 Quid faciendũ reo ratificãti, vel nõ ratifica[n]te,

te,

te, & in reuocatione perſiſtente.

18 *Torturæ repetitio fieri poteſt, reo minime audito in ſuis defenſionibus poſt primam torturam, & ante repetitionem facere prætenderet.*

19 *Fallit in quibuſdam caſibus ibi expreſſis, in quibus defenſiones dandæ ſunt.*

De ratificatione confeſſionis, factæ in tormentis quomodo illa recipienda ſit, Cap. V.

1 SI reus † faſſus fuerit in tormentis eius confeſſio debebit poſtea per ipſum extra tormenta ratificari; qui alias ſine ratificatione nihil confeſſio prædicta valeret. *I*ulius Clarus, & alii per eum allegati. quæſtione
2 *69.* verſi. cæterum ſi reus. Verum quia pluries contingit, vt qui in tormentis confeſſi fuerũt aliorum carceratorum hortatu impulſi, quãdoque etiam minis, & verberibus moti cõfeſ-
3 ſionem iam factam reu[o]care conetur. † idcirco habita huiuſmodi confeſſione, interim donec tempus ratificandi adueniat, poteris ipſum reum mandare reponi in aliquo alio loco ſeparato, ſi commoditas carceris ſuppetat, Clar. d. q. 64. verſic. cæterum ſi reus, Scapp. de
4 iur. non ſcript. lib. 5. capitulo 101. in fin. † & ſi ſubſit timor, ne metu pœnæ ſibi mortem conſciſcat, vel aliquid mali ſibi ipſi moueat poteris

ris omnia inſtrumenta, quæ huiuſmodi parum animi conatum iuuare valerent ex dicto loco diligenter amoueri facere, ac per temetipſum locum inuiſere, vel etiam Birruarium aliquẽ, vel perſonam aliquam tibi cognitam, & fidelem in eodem loco inſimul cum dicto reo confeſso conſtituere, aut alio modo; prædictis occrrere, prout tibi opportunis viſum fuerit, & ita ego pluries obſeruari vidi iuxta
5 cauſarum, & perſonarum qualitatem. † Ratificatio autem confeſſionis iam facti fieri ſolet die ſequenti, & quamuis confeſſio emanaſset antecedenti ſero, poterit illa nihilominus ſequenti mane apud acta recipi, ſicque obſeruatur de conſuetudine, licet nonnulli certum horarum numerum ipſam ratificationem præcedere debere affirment. Clar. dict. q. 64. verſ. & circa hanc ratificationem, & vide Char. in pract. lib. 4. cap. 1. num. 140. cum plur.
6 ſeqq. † Habita igitur a reo confeſſione, ipſum die ſequenti in aliquem locum a tormentorũ loco ſeparatum, ſi poſſibile ſit, educi iubebis, deinde ea quæ faſſus fuerat, vt ſaltem in ſubſtantia repetat, curabis eidem ſuam confeſſionẽ de verbo ad verbum clara, & alta voce per Notarium ſcribentem legi mandabis, ac deinque opportunis interrogatoriis nunquid contenta in ſibi lecta depoſitione ipſe faſsus fuerit illaque velit modo approbare, & ratificare & an aliquid intendat addere, vel reuocare,

dili-

diligenter perquiſiueris Marſil. in ſua pract. §. quoniam, numero 1. fol. mihi 67. latius, Char. dict. pract.lib.4.c.1. num.145. cum ſeq. Quod ſi reus eadem repetet,dixeritque illa ſe confirmare, nullaque ſe prædictis velle addere,vel detrahere, iam imperfecta eſt confeſſionis emanatæ ratificatio, Marſ.dict § quoniam
7 num. 1. circa fin. † Non erit autem inconueniens dictum reum ſemel, & pluries commonefacere, vt bne aduertat quoniam agitur de ipſius vita,honore,vel fortunis,& ideo vt dicat ſolummodo veritatem,& caueat a quibuſcumque mendaciis. Idem Marſ.d. §. quoniam num.1.† Habita ſic, vt ſupra confeſſionis ratificatione quid faciendum ſit habebis plane
9 inferius ſuo loco.inf.eod.lib. cap. fin. Interim tene mēti,quod omnes confeſſiones licet millies eſſent ratificatæ ſemper tamen verificandæ ſunt cum omnibus ſuis circumſtantiis,
10 † & ita obſeruant periti aſſeſſores, & Deum timentis.Marſil.d.10. Maran.in ſuo Specul.6. part.auct.14. num. 15.

11 † Quod autem dixi ſupra de ratificationibus confeſſionum intellige de iis cōfeſſionibus, quæ in tormentis, vt tormentorum metu factæ ſunt, cæterum ſi de plano fuerint habitæ, nulla erit opus ratificatione. Carer. in ſua pract.fol.9. num. 29.

12 † Quid autem ſi reus confeſſionem iam factam ratificare recuſet.imo illam reuocare conetur?

netur? dic, quod eſt denuo illi repetenda tortura, vt ad confeſſionem iam factam reuertatur, etiã ſi alia non ſuperuenirent indicia, prima enim confeſſio per tormenta expreſſa nouum creat inditium, quod in practica ab omnibus abſq; vlla heſitatione obſeruatur. Boſſ. in ſua practi in tit de tortu num. 43.
13 Ne tamen tu hoc caſu carnificum quorundam, (nõ enim hos iudices nominare audeo) ſęuitiam imiteris, qui tamdiu reum prędictum in tormentis detinent, donec in priori confeſſione perſeueret, quoniam hoc omni iure prohibitum eſt. Franciſ. Pegn. ad direct.
14 inquiſit. 3. par. verſic. ſit. 3. ſchol. 54 † *Si* vero repetita tortura iterum reus confeſſus fuerit, ſed ductus ad ratificandum confeſſionem factam illam denuo reuocauerit, adhuc erit repetitioni torturæ locus, ſecundum receptã omnium practicorum ſententiam, qui hoc vſque ad tertiam vicem fieri poſſe aſſeuerant. Clar. quæſt. 21. verſ. vlterius quæro, Gomez.
15 var. reſolut. tom. 3. cap. 13. num. 27. † Sed tibi meo iudicio, vt legitimè agas, cum huiuſmodi reo confitente, & nolente ratificare conſiderandę erunt præcedentium inditiorum qualitates, ſi enim grauia fuerint indicia, ita vt ex illis legitimè poſſit repeti tortura tũc ſi in ſecũda tortura confeſſus ductus ad ratificandum neget, & ex tali variatione etiam tor-
16 queri poterit, † & ſi grauiſſima, & vrgentiſſima,

ſima', forent indicia, vt tertio reum torturæ ſubijcere nephas nõ eſſet, & in tertia tortura confeſſus iterum ad ratificandum ductus negaret, vtique poſſet etiam quarto eidem tortura inferri, ne inditium variationis non purgatum remaneret, Char. in pract. inter. reo. li. 4 cap. 1. nu 163. ſed hoc de 4 vice rariſſimé, & non niſi in aliquo atrociſſimo caſu, vel homine nequiſſimo, ne nimium crudelis videaris, vt facias ſuadeo. Boſſ. in titulo de tortur. numero 44.

17 † Quod ſi reus tandem ratificauerit: debebit ei ſtatui terminus ad ſe defendendum, &c. ſi vero obſtinate perſtiterit in reuocatione, tunc, aut relaxandus erit cum cautione de ſe repreſentando toties quoties &c. aut abſoluẽdus tanquam ex hactenus deductis non repertus culpabilis, nec de iure punibilis, Chart. in ſua pract. interrog. lib. 4. cap. 1. num. 160.

18 † Si reus poſt primam torturam ſibi illatã ad impediendum illius repetitionem inſtaret ſibi dare terminũ ad ſe defendendum, & petere ſe in ſuis defenſionibus auditi, non eſſet audiendus, Char. d. pract. interrog. reor. lib. 4.

19 cap. 1. num. 171. & ſeqq † niſi tamen ille cauſam huiuſmodi ſuæ petitionis exprimeret, illaq; ſibi releuans videretur. Chart. vbi ſupra, num. 180. & ſeq. vel ſi tortura, attenta inditiorum, & criminum qualitate, ſufficienter purgata, et modoque ac torturę repetitioni

 ex no-

Digitized by Google

ex nouis indiciis deueniendum eſſe Char. vbi ſup. 198. & 199.

SCHOLIA IN CAP. V.

De ratificatione confeſſionis factæ in tormentis

ET ſi cōfeſſiones a reo delicti habueris ſeu verius extorſeris per tormenta attamen nihil te aſſecutum fuiſſe putabis, niſi iſtis ratificet, & ratif. pure, & ſimpliciter delictū prout illud faſſus fuit Quamobrem attende ad ratificationem, ne eludaris. Plus tibi ſuper eſt laboris in eliciendo ratificationem, quæ non eadem die, ſed ſequenti habenda eſt, Inuigiland. tibi eſt, nequis perſtringat aciem oculorum tuorum. Nam res ſoliciti plena timoris erit, quandiu ille non confirmet, & ratum habeat depoſita in ſua confeſſione. Quę ſingula recte monet, Clar. quæſt. 64. verſic. Cæterum. ex quo ego colligo vnū, quod aduerſatur cōmunibus regulis, videlicet, quod et ſi ratificatio inducatur actu vel expreſſe, vel tacite, & par ſit virtus taciti ac expresſi. l Paulus reſpō dit non tantis verbis, ff. rem rat. haberi, l. pen. ff. de decurio. cap. quoad conſultationem, de re iudicat. Deci. conſil. 297. col. 2. circa med. Alex. conſ. 127. col. 1. lib. 5. cum ſimil.

Attamē hoc caſu, in quo agitur de vita hominis ratificatio expreſſa requirit, quia vita ho-

hominis non debet ſubiacere dubio actui, vel magis præſumptæ ratificationis per nõ reuocationem confeſſionis: vbi .n. maius vertitur periculum ibi cautius eſt agendum, & quia dum agitur ad pœnam corporalem, probationes debẽt eſſe luce meridiana clariores l. ſciãt cuncti, C. de probat. Imo ideſt ex receptioribus Doctorũ ſententijs, late Maſcard. de probatio. concl. 1256. num. 21. verſ. ſublimitatur. in terminis præciſis huius ratificationis, vt ad hos non trahatur.

Num. 6. Habita

RAtificatio iſta non eſt neceſſaria.

Primo, quando ſit ſponte non adhibita aliena tortura.

Secundo quando agitur contra aliquem in fragranti deprehenſum, *Ioſeph* Cumia citãt a Carthar. de interrog. reor. cap. 1. n. 152. verſ. quę quidem in fin. lib. 4.

Tertio quãdo quis fuit leuiter tortus, quia appellatione torturæ non venit leuiſſima tortura ſicuti vulneris vulnuſculum, arg. l. ſcio. ff. de in integ. reſtit. & idem Carib. nu. 154 licet concludat tutius eſſe torturam adhiberi, cui ego accedo quia negari nõ poteſt, quin vi, aut metũ torturæ de nouo poſt primũ inferendæ, cũ leuiter tortus poſſit ad torturam reuocari.

Quarto hæc ratificatio non requirit in teſte, ſicut in reo, (quod nota) & cauſam differẽtiæ affert Franciſcus Caſtellus Aduocat. Ro-

man. inter quæſtiones Farinac. de indic. q. 39. nu. 139. 140. non enim vel valet argumentum de tortura criminoſi ad teſtis torturam.

Quinto loco ratificatio eſt neceſſaria in depoſitione ſocii criminis contra alium declarãdo, vt per Scac. c. 71. n. 9. verſ. quinto dubitatur, qui reſpondet obiectionibus, tu videas.

Sexto hæc ratificatio eſt neceſſaria in ſocio criminis grauante aliũ ſociũ intra tormẽta, quia debet fieri, & ratificari in faciẽ nominati, Farin. in q. 43. nu. 140: quem refert, & ſequitur. Scacc. cap. 86. n. 68. verſic & cum in tortura, vbi dictat modum, ſeu Methodum.

Notariis cõcipiendi hanc ratificatio ſicut nec confeſſio, quando delictum eſt probatum plene per teſtes, Marſil. in d. pract. & §. quoniam. num. 39. verſ. ſcias, vbi quod ratificatio nil aliud eſt, quam perſeuerantia in confeſſione. Poſtremo in hac materia adduco tibi ſingularem quæſtionem Aug. *B*eroi, quę eſt in ordine, 126. incip. ſi quis crimen cõfeſſus fuit bis vario modo, & confeſſionem ſuam poſtmodum generaliter ratificaſse, an hic poena criminis puniri poſsit. Verum nos loquimur de ratificante confeſſionem per torturam extortam: At in caſu Beroi agitur de ratificatione ſpontanea primæ confeſſionis, ſed tamen vario modo, vtiliſſima tamen eſt ea quæſtio.

Num. 9.

Digitized by Google

Num. 9 Interim.

NEſcio quid hic Author loquatur, cum legantur ei depoſitiones primæ ad vnguē per Notarium, nec mihi negotiū faceſſit *Marſil.* in prax. §. quoniam, num. 1. qui non in his terminis loquitur.

Num. 11. Quod autem dixi

Supra pluries hoc repertum eſt.

Num. 17. Quod ſi reus.

CArthar. lib. 4. cap. 1. nu. 164. ſolet tamen ſtatui terminus ex lege, nam non currūt niſi habita copia proceſſus, & merito, qui non dicitur negligere; qui eſt legitime impeditus ex facto alieno, ideo nullum currit tempus iux. no. ad cap. ex tenore de appellatio. l. vlt. §. donec. C. de iur. deliber. l. 1. & ibi Doctor. C. de bon. mater. cum ſimil.

Nu. 18. Si reus.

INſigni hic eſt articulus, an ad impediendā repetitionem poſt primam torturam ſit quis audiendus in ſuis defenſionibus, Concludit author non eſſe dandas, Ratio eſt, quia eſt quædam continuatio prioris torturæ, ex quo enim ante primam torturam illam eo datæ ſunt defenſiones, alius terminus poſt cœptam torturam dari non debet, præfert in qu'a hoc videtur per calumniam peti ad differendum, & ad ſe ſubtrahen. a veritate proferenda. Cum vero, nihil tā ſit generale, quin aliquo modo reſtringatur, *I*deo hoc caſu iudex obſeruare

debet, an aliqua innocentiæ exceptio ſuperue nerit repetendo, ex qua ſit audiendus puta per euidentiam facti, quia hæc probatio nunquam cenſetur excluſa, puta quia ſuperueniſset notitia eum, qui dicebatur mortuus vt peruiuere, quæ omnia ſcitiſſime proſequitur Cart. lib. 4. cap. 1. n. 183. verſ. & facit.

Quid autem, quando tortura ſufficienter illata eſt juxta qualitatem indiciorum, quæ ſufficienter purgata ſunt: an ſi ex nouis indicijs ſit repetenda, debeatur petenti copia indiciorum. Dic, quod ſic. ratio eſt, quia hæc repetitio ex nouis, non dicitur cõtinuatio, ſed noua torturæ illatio, ergo idem erit, quod in prima torturæ eſſe debet. Superiora ergo locum habent, quando quis non fuit ſufficienter tortus.

Vix tamen hæc in facto contingunt. Cum judices adijcere ſoleant in prima tortura, illã clauſulam, fuit depoſitus animo, &c. & ſic nõ poteſt apparere ex nouis indiciis torturã eſſe repetitam, cũ prudẽtes Iudices ad id ſe aſtringere nolint, ſed ad actum torturæ deueniunt eo meliore modo quo poſſunt, & ſemper pro judice præſumitur, vt quis dicatur bene, vel male tortus. Ideo fruſtra ſuper ſimilibus quæſtionibus te occupabis.

Quæri etiam poteſt, an ſi Senatus mandet prout quotidie facit inſpecta perſonarũ qualitate, & delicti quem eſſe torquendum ſuper proceſſu informatiuo, an poſſit is repetere

tor-

torturam iuxta ſuperius dicta.

Hanc quæſtionem in terminis præheminẽtiæ Magnæ Vicariæ Curię Neapolit. ponit Cart. & pro affirmatiua reſoluit. Dura tamen mihi videtur praxis, & nec facile concedenda in terminis noſtris propter receſsum a diſpoſitione iuris, a quo exorbitare videtur. Ideo laudarem iudicem, vt de ſecutis coram ſe, & de reſultantibus ex prima tortura Senatum admoneret deliberatum, ſuper repetitione.

SVMMARIVM

1 *Tortura incipienda eſt ab eo, quem veriſimile eſt facilius confeſſus confeſſum iri.*

2 *Fæminæ facilius cõfitentur in tormentis, quã maſculi, ſed hoc aliquando fallit.*

3 *Perſonæ a quibus tortura inchoari debet enumerantur nonnullæ.*

A quibus tormenta inchoanda ſint. Cap. VI.

1 SI † plures ſint rei, contra quos ad torturam deuenire oporteat, ab illo ſemper incipiendum erit a quo melius, & citius veritatem excerpturum te arbitraris, Bald. de perigl. in tractat. de quæſtione, & torment. numero 7.

2 † vt puta prius a fæmina, poſteà a maſculo, licet hoc aliquando fallat, Conrad. de offic. Præto. in tit. de neg. crim. numer. 40.

ſoli

ſol.mihi 251.& quoad maſculos † prius a timidiori, debiliori, & iuniori, quam e contra Bal.Cap.locis ſup.citat. Clar. quæſt. 64. verſic.quæro ſi plures, & prius a ſuſpectis, quales ſunt homines malæ vitæ opinionis, & famæ, habentes malum, & turpe nomen, ſiue malam phyſonomiam, qui vel primi cadauer occiſi reperiuntur, aut alias ſimile delictū commiſerunt Carrer.in ſua pract.in cap.incipien. habitis indiciis, fol.88.in princ.Contard.vbi ſup. d. num.40.

SCHOLIA IN CAP. VI.

INduſtrioſa eſt hæc ſpeculatio, a quo tormenta ſit incipienda, in qua iudicem habere beneuolum, & gratum expedit cū de eo, quod facio in proponendo, vel poſtponendo vnum magis, quam alium non ſit ſindicandus, cum tamen religio, & prudentia in eo dominari plurimum debent. Ideo huic theoricæ adhærere optima eſt. In pœnis etiam ſumendis aliqua eſt obſeruatio, quem enixe licuit ſuperioribus menſibus intueri in his, qui furcis ſunt ſuſpenſi ob homicidium patratum in perſonam cuiuſdam de Ciſauſculis. Quatuor enim ſeruato admirabili ordini eodem mane complices, vna cum vxore, quæ erat ſatis formoſa cuius pulchritudo omnes excitabat ad miſerationem, & me quoq; ad lachrimas, et ſi

pro

pro accuſatoribus conſuluiſſem, quod reſponſum inter alia imprimetur.

Hanc queſtionem abſoluit Cart. rei Papien. interrog. reorum, lib. 4. cap. 1. num. 108. verſic. item, & illud, & particulares doctrinas ſuper vnaquoque caſu tradit, & incipien. in torquẽdo a ſolito delinquere, tradit Farin. lib. 1. q. 23. num. 23.

Ex malo tamen nomine, aut Phyſonomia ſolet quis non parum torqueri Farinac. q. 52. nu. 166. vbi hoc abſurdũ cenſet, lib. 2. iunctis aliis de quibus penes Scacc. q. 86. nu. 29 Clar. q. 64. verſic. quæro ſi plures. Et num. 30. dicit, Quod ſi quis Iudeus effectus Chriſtianus retineat nomen Iudaicum antiquum, ac eo vtatur oſtenditur amor erga Iudaiſmum, & præſumitur eum approbare. Sic Alexander Magnus victo Dario Perſarum Rege, cum in mores Perſicus tranſijſſet, ſeq adorari præcepiſſet, non amplius Macedo habitus eſt, quia magna eſt vis præſentium morum ad cognoſcendum quod quid eſt.

SVMMARIVM.

1 *Carcerati timentes, ne torturæ ſubiecti fateri inuiti cogantur, ſolent procurare remedia contra torturam.*

2 *Remedia contra torturam experientia docuit eſſe prorſus inania.*

3 In-

Digitized by Google

3 Iudex inuigilare debet, vt remedia prædicta inania reddat.

4 Remedia contra torturam ex quibus rebus conſtare ſoleant.

5 Remedijs contra torturam quibus alijs remedijs Iudex occurrere debeat, vt illa reddat inania.

6 Abraſionem pilorum in toto corpore eſſe potiſſimum remedium contra remedia per eos ad torturam adinuenta author ſe expertum eſſe docet.

7 Carceratis aliquid de foris comendendam, vel aliud deferri aliquando pati nõ debet iudex.

8 Subucula ſuperſtitioſe cõfecta pro remedio contra torturam, quam author dicit ſe vidiſſe.

9 Illuſtriſſ. & Reuerẽdiſſ. D. Marianus Perbenedictus Cardinalis de Camerino laudatur.

10 Io. Iacobũ Panicus Maceraten olim Procurator Fiſcalis Generalis in Vrbe laudatur.

11 Author fuit ſubſtitutus fiſcalis intimus, & a ſecretis Io. Iacobi Panici Maceraten. Generalis Fiſcalis in Vrbe.

12 Exemplum remedij contra torturam valde mirabilis, & num. 14.

13 Deſiderius Guida, olim Gubernator Vrbis laudatus.

14 Rei torquendi aliquando habent verba memoriæ commendata contra torturam.

15 Ex quomodo iudex occurrere illis valeat.

De

De remedijs, quę ſolent adhiberi contra tormenta, & quid faciendum ſit. Cap 7.

1 QVoniam † illud inoleuit, vt carcerati ſibi ipſis conſcii, timentes, ne torturæ ſubiecti veritatẽ inuiti cogantur fateri, plura, & diuerſa procurent maleficia, quę re-
2 media contra † torturã appellant, vt tormentorũ vim pro viribus euitent: experientia autẽ docuit talia maleficia multoties, Diabolo forſan ita, *D*ei omnipotentis permiſſu, operante, inania non eſſe, Paul. Ghirl. in tract. de q. & tort. q. 4. n. 13. & ſeq. prout ego pluries sũ expertus, & a doctiſſimis viris, & in cauſis agendis criminalibus verſatiſſimis audiui.
3 † Ideo etiam circa hoc te admonitũ volo, vt maxima cura inuigiles ad effectum, vt illa quantum fieri poteſt inania reddantur. Chart.
4 d. lib. 4. cap. 1. num. 220. & ſeqq. † Scias igitur talia maleficia, vt plurimum conſtare ex verbis, & notis deſcriptis, & deſignatis in aliqua chartula papiri, ſiue membrana, ſiue quam vocant virginem, quas quidem chartulas aliquãdo inuoluunt cera, & vel inglutiunt, vel abſconditam deferunt in aliqua parte corporis ſecreta, vel in veſtimentis, Char. d. loco num. 219. Itaque cum aduerteris ſi reos tormenta paruipendere, vel in eis dormire, aut eis corpus intumeſcere, vel ſpumari ex ore profluere, ſiue aliqua alia ſigna videris, vnde coniice-

re

Digitized by Google

re quas illos ſe maleficiis aduerſus tormenta
5 prędicta communiſſet:† poteris, vel tormenti genus mutare, Franc. Caſ. rel. per Scapp. in tract. de iur. non ſcrip. lib. 5. cap. 120. nu. 5 vel in alio carcere ipſum reum poni facere, expræſſe prohibendo, ne quid ex alio carcere ſecum deferat, Chart vbi ſup. num. 222. verſic. 3. mutare, vel veſtimenta omnia, ipſam etiam ſubuculam eundem exuere, aliaque diuerſa ſuperinduere, Chart. d. num. 222. verſ. 4. omnes, etiam perſonę partes, etiam os, foramina narium, & aurium, etiam anū, vel vuluam & ſi qua plaga, vel cauterium, ſiue ruptorium, vel inciſio in corpore adſit diligenter perquirere, Char. d. num. 222. verſ. 4. *Item* capillos capitis, & pilos in toto corpore abradi facere Scapp. de iur non ſcrip lib. 5. cap. 120. num.
6 6. † quam quidem abraſionem ſolam potentiſſimum eſſe remedium ſepiſſime ſum exper-
7 tus: † pręterea nequaquam pati quod de foris aliquid commedendū talibus carceratis deferatur, Char d. num. 222. verſicul. 6. vel aliqua ſubucula noua, quia ego vidi aliquādo trāſmit-
8 ti ſuperſtitioſa cibari, † & ſemel vidi, & habui præmanibus quandam ſubuculam recentem maxima cum ſuperſtitione confectam,
9 ad tormentorū dolorem tollendum. † Et quia cauſa erat grauiſſima, cuſtos carcerum exhibuit illam Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Mariano Perbenedicto viro, vigilantiſſimo
&

& ob infinitas egregias,ac propè diuinas ani
mi dotes merito nũc Cardinali de Camerino
Domino meo Colendiſſimo tũc Almæ Vrbis
10 Gubernatori,† ac Illuſtri,& Excellentiſſimo;
& nunquam ob eius profundam doctrinam in
tegritatem, in rebuſque agendis experientiã,
ſoliditatem,virtutem,ac virilitatem, atque in
defeſſum, acutum, intrepidum, inuictumque
in negocijs tractandis perficiendiſque animũ
a ſtudium ſatis laudato , quæ etiam viſa fuit
D.Io. Iacobo Panico Maceratenſi tunc pro-
11 curatori Fiſcali Generali † cuius ego eram
ſubſtitutus intimus, & a ſecretis, ac cauſæ
promotor: per quos prohibita ſubuculæ præ-
dictæ traditione factaq; deſuper inquiſitione
prædicta omnia comperta fuerunt.
12 † Non ommittam, quando in hunc incidi-
mus ſermonẽ,tibi referre caſũ mirabilẽ, quẽ
mihi narrabit recolẽdæ memor. Per Illuſtris
Reuerendiſſimuſq; D. Deſiderius Guido Al-
13 mæ Vrbis olim pariter Gubernator, quem vi
rum me cognouiſſe,illeq; inſeruiſſe, & in plu-
ribus etiam arduis illum mea opera vſum eſ-
ſe glorior, quia vere ad orbem vniuerſum nõ
Vrbem tantum gubernandam, & regendam,
natus videbatur ob maximam, qua præcelle-
bat in rebus agendis, & diiudicandis ſcientiã
& experientiam, & qui illum cognouerunt
probe norunt, quia vera loquor, vtinam illi
longior vitæ curſus contigiſſet.

Nar-

Digitized by Google

eum eſſe videbitnr.

SCHOLIA IN CAP. VII.

MAleficos non patiaris viuere ſuper terram, Deureton-28. Sæpe ego fui in opinione, Sortilegia hæc nullam habere vim ad fortificandú: corpus aduerſus quæſtiones, ſed potius eam conſtantiam in ſuſtinendum tormentorum acrimonia, referendam eſſe ad fixam imaginationem eorum qui ſe eis committunt, traduntq. Septem antydota aduerſus ea receuſer: Carth.lib.4.cap.1.num.222. werſ. iuuabit. Caſon.de ſortilegia cap.10.

*M*emor ſum, quod quo tẽpore detẽti fuerũt *I*acobus Legorinus, & Baptiſta Gorlinus, contra quem Gorlinum nullum tormenti genus præualeret, reperta fuit tandem quædam paruula cera in media capitis inſerta abraſis pilis capitis, qui poſtea innumera faſſus fuit aſſaſſinia, tandem in fruſtra, ſciſi, poſt quam Rotę ligneæ intertexti fuerunt in loco Cagnolæ diſtante a Ciuitate Mediolani per milliari duo extra portam Cumanam, quo in loco prope nemus dictum della Merlatta (nunc exciſum eſt) homicidia frequentabantur. Superſtitioſa ſunt ſanè, & Dæmonis inuenta, qui cupit latria, ſeu Dulia adorari. ſed hæc Theologis relinquamus. Plura de his ad ſatietatem per *S*caccia capitulo duodecimo de iuriſdict. iudic.

V Ad

tortura pendentem quaſſari.

6 *Forma decreti quando iudex mandat reum in tortura pendentem ictibus funis affici.*

7 *Forma decreti quando iudex mandat tali reo baculum ad pedes alligari.*

8 *Forma decreti quando iudex mandat tali reo ferreos compedes apponi.*

9 *Tormentum ignis iam receſſit ab Aula apud probos iudices, & ab eo abſtinendum eſſe author conſuluit, & num. 11.*

10 *Tormenti ignis plerumque homines inhabiles redduntur ad pedum vſum.*

12 *Iudices mali ſunt qui non faciunt fieri mentionem de omnibus actibus, quos faciunt cum reo.*

De forma ſeruanda quando infertur tormentum funis, quæ tortura appellatur. Cap. VIII.

1 HIs † ſic generaliter præmiſſis, quaſi pro theorica, reſtat, vt tibi formulas ipſas oculis ſubiiciam quibus practica vti ſolet pro præmiſſis exequendis. Et incipiendo, a tormẽto funis tanquam magis viſitato torquendi modo, & regina tormentorum appellata, iuxta inſtructionem ſuperius tibi traditam, talis erit forma videlicet.

Interrogatus, & monitus, vt velim tandem recedere a tot mendaciis, & inuerisimilibus

Digitized by Google

reſponſionibus, cum ex iam deductis poſſit ipſe C. clare animaduertere ſibi nullum negandi locum eſſe relictum.

Reſpondit, Io hò detto la verità, non poſſo dir'altro, e non hò detto bugia neſſuna.

Et D. dicente, & ipſum Conſtitutum benigne monēte ad veritatem ſuper præmiſſis tradendam, quam adhuc minus dixit, nec expectet, quod pro illa habenda contra ipſum deueniatur ad opportuna iuris, & facti remedia prout deuenietur, niſi ad dictam veritatem ſuper præmiſſis fatendam ſe diſponat.

Reſpondit, io hò detto la verità, e ſe mi volete dar li tormenti patienza, voi mi fate torto non poſſo dir altro.

Tunc Dominus ſedēs. &c. viſa pertinacia, & obſtinatione ipſius Conſtituti, viſiq. & conſideratis indiciis contra ipſum exiſtētibus, & ſignanter depoſitionibus N. & N. qui aſſerūt vidiſſe ipſum Conſtitutum exire de domo Baſilii quædam bona ſecum ſub pallio deferentem, viſis literis penes ipſum Conſtitutum repertis, attenta etiam fuga per eundem Conſtitutū arrepta, ſtatim viſis birruariis qui ipſum deinde captiuū fecerunt, ac plurib. mendaciis, & inueriſimilib. reſponſionib. in ipſius Cōſtituti. conſiderataq. male ipſius qualitate, & vilitate perſonę, ac mala phyſonomia (ſi talis erat) aliiſq. indiciis contra dictum Cōſtitutū vrgentibus, & ex preceſſu reſultātib. pro veritate ha

benda

bẽda ſuper furto bonorum prædictorum, quæ aliter ab eo haberi non poteſt, mandauit ipsũ Conſtitutum adduci ad locum torturæ, ibiq. ſpoliari, ligari, & funi applicari.

Qui ſic adductus dum ſpoliaretur, & ligaretur fuit per *D*ominum benigne monitus, & hortatus, vt tandem libere veritatem fateri, cũ recedat ab eius pertinacia, nec expectet, quod in funem eleuetur prout eleuatur quatenus adhuc in eius obſtinatione perſiſtat.

Reſp. Signore io non poſſo dir'altro.

Tunc dominus cum videret ipſum Conſtitutum omnino recuſare veritatem fateri, eundem iam ſpoliatum, ligatum, & funi applicatum mandauit in altum,

Qui ſic eleuatur cæpit clamando dicere, Ohime, ohime Dio, ò *M*adonna ſantiſſima di Loreto aiutatemi, &c.

2 † Aliquando vbi ſcilicet habes reum in aliqua parte confeſſus, vel teſtibus ſeparatum, aut aliùs conuictum, tortura infertur tantum modo pro vlteriori veritate habenda, & pro habendis aliis delictis complicibus fautoribus ſociis, & receptatoribus &c. & tunc apponitur proteſtatio ſecundum formam, quam tibi tradam inferius alio opportuniori loco Ha-

3 be infra, li. 6. c 4. † Et quia reus in tortura pendes quandoque ſolet inſtare, vt deponatur, vel ad effectum fatendi, vel ad alium effectum vel ſolet quandoque de mandato iudicis in fu

ne quaſſari, vel ictibus torqueri, aut baculum,
4 vel ferrei compedes ad eius pedes apponi, † & de huiuſmodi actibus eſt facienda mẽtio, ideo infraſcripta notabis, ex quibus formam in cæteris aſſumere tibi, & affigere poteris.

Interrogatus, & monitus, vt non patiatur ſe vlterius in tormento detineri, ſed veritatem libere fateatur.

Reſpondit, io non poſſo dir'altro, ſe mi ci teneſte cento anni.

5 † Tunc D. cum videret ipſum Conſtitutum torturam paruipẽdere, & ob eius robuſtitatẽ quaſi non ſentire; mandauit funem modicum quaſſari moueri abſque ictibus.

Qua ſic mota, & quaſſata ipſe Conſtitutus dixit, fate, quel che vi pare, che io non dirò altro. Vel ſic

6 † Tunc Dominus cum videret ipſum Conſtitutum torturam paruipendere, & tacitum in ea manere, quaſi dolorem minus ſentiat, nolleq; reſpondere mandauit ipſum duobus ictibus affici.

Qui ſic effectus, & quaſſatus, dixit, ò Giesù che crudeltà è queſta? deinde tacuit.

Vel ſic.

7 † Tunc Dominus, &c. mandauit ad eius pedes alligari baculum, vt diſtractis tibialibus penderet.

Quo appoſito, & alligato, &c.

8 † Tunc Dominus ſedens, &c. mandauit ad

eius

eius pedes apponi ſerreos compedes, vel aligari lapidem ponderis librarum,&c.

Quibus appoſitis ipſe C. nihil dixit deinde cæpit clamando dicere, Eh Signor Giudice, che mi fate torto;io non hò fatto niente.

Et monitus per D. vt veritatem, dicat, vel vlteriorem veritatem dicat,&c.

Reſpondit,Che volete,che dica,io ſon morto,mettetemi,giù,che voglio dire quel che volete voi.

Et Domino inſtante, vt veritatem dicat ſuper præmiſsis.

Reſpondit, mettetemi giù,che voglio dire ogni coſa.

Et ſibi dicto,vt incipiat dicere,poſtea deponatur.

Reſpondit, io non poſſo dir qua sù niente, fatemi calare che dirò ogni coſa,fatemi calare pluries dicta verba replicando.

Tunc D.ſtante promiſſione prædicta, & ad effectum prędictum tantum,&c.animo tamen,&c mandauit ipſum Conſtitutum leuiter de tortura deponi,& ſuper ſcamno ligneo accommodari.

Qui ſic depoſitus, & ſuper ſcamno ligneo accomodatus fuit per D. interrogatus, vt modo pollicitam veritatem fateatur.

Reſpobdit, che volete che dica? io non hò fatto male alcuno,& voi mi ſtratiate a torto.

Et monitus, vt recedat ab huiuſmodi ſub-

tei ſugiis, & pollicitam veritatem dicat: quia alias continuabuntur tormenta, & in altum ipſe eleuabitur.

Reſpondit, Fate quello che vi pare, voi mi fate torto.

Ex tunc D. mandauit ipſum Conſtitutum in altum eleuari.

Qui ſic eleuatus cępit clamare. Ohime ohime, ò Santa Maria di Loreto, & poſtea tacuit Deinde dixit. Mettetemi giù, che voglio far del corpo, mettetemi giù che io crepo.

Tunc D. ad effectum, vt leuaret corpus, mādauit ipſum Conſtitutum leuiter de tortura deponi animo tamen, &c.

Qui ſic depoſitus, & facta ſibi per D. facultate euacuandi corpus, mox reductus corā D. dixit, Eh Signor miſericordia, che volete, che io dica! ditemelo voi, che dirò quel'che volete

Ex tunc D. cum videret ſibi verba dari mādauit dictum C. iterum in funem eleuari pro continuatione tormentorum.

Qui ſic eleuatus nihil dixit. Et licet pluries Per D. interrogatus, & monitus fuiſſet, nihil tamē vnquā reſpōdere curauit, quæ ego, &c.

Et cum ſtetiſſet ſic in torturam eleuatus per ſpatium vnius horæ integræ ad horologium pulueris Dominus mandauit ipſum Conſtitutum leuiter deponi, disligari, & brachia reaptari, & reueſtiri, & ad locum ſuum reponi animo, &c.

Qui

Digitized by Google

Qui ſic depoſitus, dum disligaretur, & brachia ſibi accomodarentur clamabat fortiter, Ohime, ohime; fa piano fratello, & ſimilia verba.

Hinc elicere potes formulas torquendi tormento vigilię tormento ignis, taxillorum, &
9 talis ſimilibus, licet vt verum dicam, † illud tormentum ignis, iam receſſit ab Aula, quia
10 eſt nimis ſæuum, & præiudiciale. † Vidi etenim plerumque homines dicto tormento cruciatos reddi prorſus inhabiles ad pedum vſũ,
11 † Quare tu ſemper (meo conſilio) ab illo caueas, non enim vt vſitatum apud probos iudices, præſertim ſi reus alio tormentorum genere torqueri valeat. Et ego in Vrbe vnica tãtum vice tormentum ignis in perſona cuiuſdam qui fune torqueri non poterat, inferri vidi Formulam tamen apponam decreti interponendi, vt illam habeas ſi caſus contingat.
12 † Dixi ſuperius de quibuſcunq. actibus qui fiunt a iudice cum reo mentionem faciendam eſſe, quia ſunt mali iudices, qui id non faciũt, a quibus caueas tu omni modo, quia iſti male faciunt, & aliquando malefactorum pænas dabunt Deo permittente ſcelerum vindice.

SCHOLIA IN CAP. VIII.

PRoſequitur author viſitationem modũ torquendi cum fune, & eius formulam cuius

ſupe

ſunt practici Actuariis noſtri ita vt neceſſe non habeant, vnde eam petant. Plenius autem diſſerit ſuper omni formula torturę funis, ignis, taxilli, quam ſtanghettam appellamus, vigiliæ, cedendi pueros cum ferula Carth. lib. 4 cap. 2. Vtinam qui noua torméta præter funem, & ignem inuenerunt, ius idem eueniret, quod Peryllo qui rogatu a Phalaride Agrigentinorum Tyranno, vt nouum tormenti genus ad torquendos reos comminiſceretur, taurum æneum adinuenit, quo incluſi ſuppoſitis flammis perirent, & bonum mugitus imitarentur, quam pœnam primus expertus eſt, Ouid. lib 5. Triſtium.

Ipſe Perylleo Phalaris permiſit in ære,
Edere mugitus, & bouis ore quæri,

Tormentum ignis periculoſum eſt, & ipſe alieno periculo dedit. Cum enim Senatus mãdaſſet, vt quendam Franciſcum de Zinetis bene, acrius tamen patrem torquerem, ne q. lateret tormenti illius ſeueritas, credens birruarium in eo genere torquendi eſſe peritum, ſubijci igni pede d. patris iuſſi, quorum alter ita ex vi ignis læſus eſt, vt per multos menſes in lecto debilitatus manſerit, de quo ſum magno affectus mærore.

Recurſus in hac ciuitate cũ in Caſtro arcis Iouis igne tortus fuiſſet Frãciſcus Lonatus patricius Papien ambo pedes ita combuſti ſunt coram Ill. Hermoſa Delegato per P.R. vt poſtea

ſtea

ſtea nullus eorum fuerit vſus, & ſuper cathedra per vrbem deferretur vtiq. ipſum potentiſſimum Regem ad tantæ crudelitatis excitaret pietatem, in Hiſpanias ſe deferre fecerit; quale vero illius itineris fructus fuerit, haud ſatis mihi cōpertū eſt. Auguror ꝙ qui facit, quod nō dēt, recipit quod debet. Si iudices errant, non errat diuina potentia. Res ſane miſeratione digna. Adhuc ille s inutiles habēs pedes viuit, & illius eſt recens memoria. Taceo illius horribilis tormenti authores, pene quos etſi adeſſet rectus animus ii ſdicendi, attamen præter eorum omnem opinionem illud accidit, quod, & ipſi miſerati ſunt.

Fælix quem faciunt aliena pericula cauſam

SVMMARIVM.

1 *Forma decreti interponendi, quando infertur tormentum ignis.*

2 *Concluſio examinis poſt illatum tormentum ignis.*

De forma decreti interponendi quando infertur tormentorum ignis. Cap. X.

1 TVnc † Dominus viſa, &c. ſtante, &c. attentio etiam, &c. cum ipſe C. tormento funis torqueri nō poſset eo quia eſset brachio mancus, vel ruptus, &c. mandauit ipſum C. addu-

adduci ad locum tormentorum, ibique tormento ignis ſupponi, illoque tormentari.

Qui ſic adductus ad præfatum tormentum ignis fuit pluries per D. benigne monitus, vt ne expectet dicto tormento ſe cruciari.

Reſpondit, &c.

Tunc D. cum videret ipſum Conſtitutum nolle veritatem fateri mandauit eundem dicto tormento ignis ſupponi.

Qui ſic ſuppoſitus nudatis pedibus, illiſq. lardo porcinio iniūctis, & in cippis iuxta ignē validum retentis, cū ſtetiſſet per vnum Credo in dicto tormento, tacitus cæpit poſtea alta voce, vociferando dicere, Ohime, &c.

*E*t cum videretur magnum dolorem ſentire D. mandauit apponi tabulam ante pedes ipſius conſtituti animo, &c.

Qua ſic appoſita fuit idem C. per D.

*I*nterrogatus, vt veritatem dicat, &c.

Reſpondit, &c.

Et tunc D. mandauit tabulam ante pedes dicti C. poſitam amoueri.

Qua ſic amota idem C. clamando alta voce dicere cæpit; miſericordia, miſericordia che crudeltà è queſta, &c.

Tunc D. mandauit iterum tabulam apponi ante pedes ipſius C. animo tamen, &c.

Qua ſic appoſita fuit idem C. iterum per D.

Interrogatus, & monitus, vt recedat a ſua obſtinatione, & veritatem fateatur.

Re-

Reſpondit, io non poſſo dir quello che non hò fatto, voi mi fate torto, patienza.

2 † Tunc Dominus, cum videret ipſum Conſtitutum in negatiua perſiſtere, & nolle aliud dicere, mandauit eundem à dicto tormento amoueri, ad locum ſuum reponi animo, &c. cum ſtetiſſet in dicto tormento ſuppoſitus cõputatis etiam appoſitionibus tabulæ per ſpatium duorum Miſerere.

SVMMARIVM.

1 *Forma decreti, quando infertur tormentum vigiliæ.*

2 *Concluſio examinis poſt illatum tormentum vigiliæ.*

3 *Quæ notari debent per Notarium dum reus ſic in tormento vigiliæ detinetur.*

4 *Tormenti vigiliæ qualitas deſcribitur.*

De formula Decreti interponendi quando infertur tormentum vigiliæ. Cap.X,

1 TVnc † Dominus viſis, & cum tormento funis ipſe Cõſtitutus torqueri non poſſet; vel videretur tormentum funis paruipendere, vel attẽtate atrocitate criminis; cum iam torturę ſuppoſitus nihil faſſus fuiſſet, & indicia contra ipsũ laborantia minus eſſent eliſa; mandauit ipsũ C. adduci ad locum tormentorum, ibique ſpoliari

liari

liari, ligari, & in tormento vigiliæ poni.

Qui ſic in dicto tormento natibus denudatis, brachiis poſt terga vinctis, ac vndique ligatus poſitus, fuit per D. benigne monitus ad veritatem fatendam.

Reſpondit, &c.

2 † Et cum ſtetiſset in dicto torméto per ſpatium decem horarum, & aliud ab eo haberi non poſset D. mandauit ipſum C. de dicto torméto deponi, diſsolui, eidem brachia reaptari, reueſtiri, & ad locũ ſuũ reponi, animo, &c.

3 † Et nota quod Notarius debet ſcribere diligenter omnia ea, quæ ſingula quaq; hora reus ſit in torméto poſitus dicit, & facit, videlicet,

Currente prima hora idem C. dixit, &c. vel fuit per D. interrog. &c.

Reſpondit etc.

Currente ſecũda hora dictus C. nihil dixit.

Et ſic de ſingulis horis,

4 † Nota etiam ad euidentiam, quod tormentum vigiliæ eſt ſcamnum quoddam ligneum altum a terra per ſeptem, vel octo palmos in circa tribus inhærens altis tanquam fulchris, non pianum, ſed paululum accliuè, et in medio eleuatum conficiens angulum, ſed obtuſum, ſuper quo angulo manet reus aneo denudato, Dixi angulum obtuſum, quia ſi eſset acutis ſit quandoq; vidi poſset tortum ipſum fractis, et permento foratus ſibi inferioribus partibus interimere.

Ideo

Ideo ſis tu circa hoc bene cautus, & oculatus.

SVMMARIVM.

1 *Forma decreti quando infertur tormentum taxillorum, ſiue ſtanghetta,*

2 *Concluſio examinis poſt illatum tormentum dictum.*

De formula decreti interponendi quando infertur tormentorum taxillorum. Cap. XI.

2 TVnc† viſa pertinacia ipſius C. viſis &c. pro veritate habenda, cum aliter haberi non poſſet, & ipſe C. tormẽto ſunis eo, quia eſſet manu ſiniſtra carens, torqueri non poſſet. mandauit eundem C. duci ad locum tormentorum, ibique taxillorum tormento, quod ſtãghetta nuncupatur, ſupponi, & tormentari.

Qui ſic adductus, antequam dicto tormento ſupponeretur, fuit pluries per Dominum benigne monitus ad veritatem dicendam; alias dicto tormento ſupponitur.

Reſpondit, &c.

Et cum veritatem fateri nollet, Dominus mandauit ipſum Conſtitutum dicto tormento ſupponi, & in eo tormentari.

Qui ſic dicto tormento ſuppoſitus in terra proſtratus talo pedis dexteri denudato inter duos ferreos taxillos cõcauos poſito, & cuſto de

de carcerum eos ſtanghetta comprimente clamare cæpit alta voce. Ohime,&c.

2 Et cum in dicto tormento ſuppoſitus ſtetiſſet per ſpacium duorum Miſerere,& aliud ab eo haberi non poſſet D.mandauit eundem C. a dicto tormento amoueri,& ad locum ſuum reponi,animo,&c.

SVMMARIVM.

1 *Forma decreti quando infertur tormentum ſibilorum.*

Concluſio examinis poſt dictum tormentum illatum.

De formula Decreti interponendi quando infertur tormentorum ſibilorum. Cap. XII.

1 TVnc † D.viſa pertinacia ipſius C. viſis, &c.pro veritate habenda,cum aliter ab eo haberi uon poſſet,& ipſe C. tormento funis ob minorem ætatem torqueri non valeret mandauit eundem ad locum tormentorum, adduci,ac tormento ſibilorum ſupponi,& cruciari.

Qui ſic adductus antequam ſibila ad eius manus accommodaretur, fuit pluries per D. benigne monitus ad veritatem dicēdam, quia alias dicto tormento cruciabitur.

Respondit,&c.

Et

Digitized by Google

Et cum veritatem conſtanter nollet fateri, D. mandauit dictum C. eidem tormento ſupponi, & in eo tormentari.

Qui ſic tormento ſuppoſitus, manibus ante iunctis, et inter binos earũ ſingulos digitos ſibilis accommodatus, et cuſtode carcerum, illa funiculo currente fortiter comprimente, clamare cæpit alta voce, Ohime.

2 † Cumque in dicto tormento ſic ſuppoſitus ſtetiſſet per ſpatium trium Pater noſter, & aliud ab eo haberi non poſſet D. mandauit eundem C. a dicto tormento amoueri, & ad locum ſuum reponi animo etc.

SVMMARIVM.

1 *Forma Decreti, quando Iudex mandat pueros ferula cædi.*

2 *Concluſio examinis poſt tormentum prædictum illatum.*

3 *Formas aliquas ponit auctor.*

De forma Decreti interponendi quando mandatur cędi de ferula pueros. Cap. XIII.

1 TVnc † Dominus viſa, etc. ſtantibus, etc. pro veritate habenda ab ipſo Conſtituto, cum aliter ab eo haberi non poſſet, mandauit ipſum C. adduci ad locum tormentorum, ibiq. ſpoliari, et ad funem manibus ante faciem alli

gari ad effectum, vt ferula cædatur, cum ob eius minorem ætatem torqueri minime valeret.

Qui ſic adductus, ſpoliatus, & manibus ad funem ante faciem alligatis, fuit pluries per D. benigne monitus ad veritatem fatendam, & quod non patiatur ferula cædi, prout cædetur ſi in eius obſtinatione perſeuerabit.

Reſpondit, &c.

Tunc D. cum præfatus C. in eius obſtinatione perſiſteret, mandauit ipſum per carcerum cuſtodem ferula cedi.

Qui cum ſic cæderetur clamare cæpit, Ohime, ohime, &c.

Et pluries monitus, &c.

Reſpondit, &c.

2 † Tunc D. cum pluribus, & pluribus verberibus cæſus ipſe C. nihil fateri vellet, & aliud ad eo haberi non poſſet, mandauit ipſum diſſolui reuiſtiri, & ad locum ſuum reponi, animo, &c. cum ſtetiſſet ſic in dicto tormento ſuppoſitus per ſpacium trium Miſerere.

3 † Supradictas tibi formulas ante oculos ſubieci, vt videre poſſis quomodo ad tormenta procedendum ſit quando caſus occurrerit.

SCOLIA IN CAP. 9. 10. 11. 12. 13.

HAec omnia excepta ſunt è Carthar. longo ordine, nec quid in hac menſam habeo

beo, quod afferam, nec habere cupio, ſit ſatis moleſtiæ mihi ea legiſſe. Eiuſmodi formularia ſunt ad manus vnius cuiuſque Grapharii, & ſcribæ. Id tamé vere affirmare auſim, quod ad hoc manus Actuarii ſpirare nemo deberet qui non ſit mediocriter ſaltem in his formulatiis criminalibus eruditus, & exercitatus, nam his ignoratis, vt cetera ignorentur neceſſe eſt. Nam cum hi ſint tanquam oculi officialium in eorum doctrina, circa ea, quę ipſorum ſunt propria, animus iudicis conquieſcis. Fateor modum iusdicerem plus ab eis didiciſſe, & profeciſſe, quam in euoluendis tractatibus criminalibus.

SV M M A R I V M

1 *Si reus in tormentis deficiat, debet de hoc fieri mentio in ipſo examine.*

2 *Et Notarius debet exprimere, tam modum deficiendi, quam depoſitionis a tormentis, itẽ, & remediorum, quæ tali torto ſic deficient adhibentur.*

3 *Iudex non debet aſpernari motus qui fiunt per reos in tormentis poſitos, ex quibus poteſt conijcere quod in illis deficiat.*

4 *Signa, quæ ſolent indicare tortum in tormentis deficere, & num. 5. & 6.*

7 *Iudex quid facere debeat ſi reus oſtendat ſigna deficiendi in tormentis.*

8 *Iudex debet eſſe circumſpectus, vt ne ſibi fiat impoſitura a reo, aut ne dum ei non credit illam morti tradat.*

9 *Iudex ſemper debet aſſiſtere dum reus manet in tormentis.*

10 *Iudex cuius culpa, vel negligentia reus moritur in tormentis, non excuſatur à pœna extraordinaria pro modo culpæ.*

11 *Forma deſcribendi modus, quibus reus tortus in tormentis deficit, vel deficere videtur.*

12 *Iudex poteſt accerſiri facere Medicos ad effectum vt videant reos deficientes, & referant nunquid deſiſtendum ſit a tormentis, anvero in illis progrediendum vlterius.*

13 *Forma adhibendi tales Medicos, & alios peritos.*

14 *Forma relationis Medici.*

15 Concluſio examinis

Quid faciendum ſi reus in tormentis deficiat, Cap. *XIV*.

1 SI reus † in termento defecerit, prout non raro accidit, erit de hoc pariter facienda mentio prout de aliis omnib. actibus vt ſuperius tibi dixi, aduertendo, † vt Notarius exprimat tàm modum deficiendi, quam depoſitionis de tormentis, aſperſionis aquæ, vel aceti in faciem torti, qui deficit, vel aliorum remediorum adhibitorum, motuum deniq. omnium eiuſdem † Clar. quæſt. 64. verſic. iudex

2 (margin, line 4)

autem

autem ſicut quem admodum aſpernari nõ debes, & probibito habre motus qui fiunt per ipſos reos,dum pendent in tormentis, ex quibus coniecturari poteſt,quod illa ferre non va
4 leant, & quod in eis deficiunt, † vt puta ſi ſpumas ex ore emittant,ſi palleſcant nimis, ſi in ſudorem vertantur nimium: ſi loqui non poſſint & ſimilia.

5 † Ita pariter nõ debes nimis credulus eſſe,& timidus, ſi prædicta ſigna videris, vt ſtatim
6 mãdes reũ de tormẽtis deponi,† etenim (vt ſuperius te admonui)plerunq.illa per reos malitiosè fiunt, vt ſic iudices inducant ad deſiſtẽd um a tormentis vlterius inferendis.

7 † Ideò poteris vehementius tunc, & crebrius vrgere reum ad reſpondendum, quaſſari facere funem,eius nares, vel ſulphure, vel charta,vel petiis lineis,aut aliis ſimilibus accenſis ſuffumicare, vt dignoſcere poſſis, an rè uera reus tortus defecerit, an vero defeciſſe diſſimulet: quod & faciendũ eſt vbi reus dormiat,vel dormire fingat;his enim artibus pluries malitioſorum reorum artes deteguntur, et eliduntur prout ego pluries expertus ſum,
8 et euentum comprobatum vidi.† Fac igitur, vt ſis bene oculatus cauendo,ne,aut tibi nimis credulo fiat impoſtura, aut dum nimis durus exiſtis reos tortos neci tradas. Boſſ. in tit. de tort.num.34.Clar.q.64. verſic. iudex autem
9 † Præcipuè autem te moneo, vt ſemper dum

reus eſt in tormenti præſens illi adſis, nec vn-
10 quã illius curã alteri cõmittas: † quoniam, ſi quid mali acciderit, nequaquam excuſaberis ex eo, quod præſens non fueris à pœna ſaltẽ extraordinaria pro modo culpæ, Menoch. de arbit. Iud. lib. 2. caſ. 340. n. 13. verſ. in dubio, & omnino tenebis in ſtricto Dei omnipotentis iudicio, coram quo omnium factorum noſtrorum nobis ratio erit reddenda.

Forma autem erit huiuſmodi, videlicet.

11 † Et cum dictus C. videretur in tormentis deficere, &c. D. mandauit ipſum leuiter de tortura deponi, & ſuper ſede lignea accõmodari.

Qui ſic depoſitus, & ſuper dicta ſede lignea accomodatus, & cum licet pluries interrogatus, commotus, & quaſſatus reſponſum nõ daret, nec ad animum rediret, imò ſemimortui imaginem præſeferret: D. mandauit in eius faciem aquam frigidam guttatim inſpergi, vel eius frontem, & tempora, & nares, & guttato roſaceo madefieri, vel nares ipſius ſulphure, aut petiis lineis accenſis ſuffumigari, &c.

Quibus peractis, præfatus C. in ſe rediens fuit per D. interrogatus, &c.

Et ſi videbitur tibi ex aliqua cauſa in tortura vlterius procedendũ, & falſa ſubeſſe ſigna, & cauſas, mandabis ipſum C. denuo in tortura eleuari hoc modo videlicet.

Tunc D. cum videret dictũ C. nullo morbo grauari, ſed ipsũ commẽtitias cauſas, & ſigna

ad

ad torturã euitandã excogitare, & cõtingere mandauit eundem in funem denuo eleuari.

12 † *P*oſſet etiam ad maiorem cautelam accerſiri facere aliquem Medicum; per quem dictũ tortum videri faceres; & ſi ille referret non eſſe periculum, & poſſe procedi ad vlteriorem torturam, ad illã animosè progredi poteris hoc modo videlicet.

13 † Tunc D. mandauit vocari N. phyſicum carcerem ad effectum inſpici faciendi d. Conſtitutum nunquid verè aliquo accidente laborat, quo minus vlterius torqueri valeat.

14 † Qui N. vocatus delato ſibi iuramento veritas dicendæ prout tactis, &c. iurauit; ac ſibi per D. mandato, vt præſentem C. bene inſpiciat & an vlterius in tortura ſine periculo procedi poſſit, referat: dictoque C. per ipſum N. bene viſo, & inſpecto eiuſque pulſibus, fronte, & pectore manu pertentatis ad opportunas D. interrogationes.

Reſpondit, &c.

15 Tunc D. viſis, & auditis prædictis, mandauit ipſum C. denuo in funem eleuari, &c. vel disligari, &c. & ad locum ſuum reponi &c. cum ſtetiſſet, &c. proſequendo, vt alius ſuperius oſtendi.

SCHOLIA IN CAP. XIV.

SI ſingula ſunt minutatim ſcribenda, vt ſcilicet ſcripſi, ergo qui totũ dicit, nihil excludit, et in hoc generali ſermone omnia continentur, reo inter tormenta, et extra tormẽta accidentia, qualia pallor; tremor, titubatio, ſilentium, incompoſita reſponſio ſeu obſcura, ergo etiam eodem modo, ſi reus in tormentis deficiat, quærunt noſtri bene remedia ad eum expergiſcendum. Quorſum ergo opus hac lõga orationis textura cum multis ferè inutilibus prægrauare lectorem? Quam laudandi hi ſunt, qui paucis multa cõplectuntur. Itaut his regulis innixi, per raro in expediẽdis negotiis errare poſſent. Hoc prolixitatis vitium ſemper adeo deteſtatus ſum, vt horum elucubrationes, quæ latè ſerpunt, vix oculis ſubiicere poſſim.

Num. 5. verſ. ita pariter.

ID mihi accidit, dum torquerem quendam ſceleſtum ætatis annorum 17. ille enim ad ſummum œculei eleuatus reſponſum mihi per cunctantis non dabat, vt ſtatim cœperim cogitare, nũ ſilentiũ illud mortis eſſet nuntius in ea adoleſcentuli ætate. Cæterũ me ſigno Crucis muniui, audientiorq. factus, quoniam ad Deum referrem, cæpi dicere verſus tortorem, vt ſeuius dum eo ageret in inferenda tortura, tunc ille cępit dicere, Ah traditor tu mi voi

dunque

dunq. aſſaſſinare, Rogauitq. me vt deponi faceret,et inter tormẽta cæpit proferre nonnulla delicta, *M*ox depoſitus,et per ſex horas continuas examinatus, noua ſemper propalauit ſcelera, quæ animus horreſcit referre, ex quibus Senatus cenſuit eam ad triremes per decennium tranſmittendum ob minorem ætatem. (nã propterea poena remittitur ordinaria) in quibus etiam num reperitur. Id igitur eſt, quod hoc in loco docet auctor, deductum ex Claro §.fin.q 64. verſ.iudex autem, monente iudices, vt caueant ad exceſſu torturæ, ne teneantur in ſindicatu, ſi rei interirent. Quod ſi id euenerit citra culpã tuam, nulli pænæ es obnoxius. id autem quomodo liqueat, docet Clar. §.fin.q.64. quod Notarius deſcribat tempus torturæ, et quantitatem, et reliqua eiuſmodi. Prudens ergo iudex huic torturę interueniat,vt hic num.9. et per Farinac. q. 39. tit. de numer. 145. Nec actum tam præiudicialem alicui committat, quia in hoc dicitur electa induſtria ſua, quæ delegari non poteſt, aut per alium expediri vulg.reg. Negotiũ hoc arduum te deſiderat totum. Cauendumq. eſt vt ſerio non per locum in tormentis reum examines, alıquin iuſtitia fit contemptibilis, tormenta vileſcunt.

Quid ſi torqueat ex mandato Principis, Farinac.q.37.nu.74. et ſeq.

Quomodo probetur tortura, Maſcard. de pro-

probatio. concluſ. 1386.

Iudici indebite torquent. reſiſti poteſt, Farinac. d. q. 37. num. 117.

Punitur etiam, quod ipſe reus delictum fateatur, ibidem. num. 115.

*I*dem etiã, ſi indebitè repetat. ibid. nu. 113.

Quid ſi indebitè tortus, occidat iudicem torquentem, ibidem num. 118.

Quid ſi tortus fuerit aliquo membro debilitatus, num. 124. ibid.

Quomodo probetur exceſſus in tortura, vid. per x. concluſ. ibid num. 135.

Quid ſi tortus fateatur, ſe legitimè tortum ibid. num. 149.

Quid ſi non torquet torquendum, ibidem num. 148.

Quid ſi poſt tortura recuſat ſumere medicinas ibidem num. 139.

Iudices pro minis, & hyſtrionibus habẽtur. eum non ſeruant magiſtratus maieſtatem. Retinenda eſt dignitas, magnum ſuſtines perſonam cuius præſentiam ſceleſti, ſi non perhorreſcunt, non ſatis Iuſtitiæ conſultum videtur.

Indicta eſt pœna mortis iudicib. indebitè aliquem torquentibus, Marſil. in prax. crim. §. expedita, nu. 87. atq. alii cumul. per Farinac. tit. de carcerib. q. 27. n. 19. lib. 1. quando tamẽ hoc locum habeat inſignis eſt declaratio Preſid. Menoch. tract. de arbitrar. iudic. caſ. 240. vbi qua pœna ſit puniendus iudex, qui reum indebitè

indebite quæſtionibus ſubiicit, vel in torquendo modum excedit.

Num.13.

PEriti iſti an iurare teneatur, Dic teneri iurare de crudelitate, quia certam notitiam habere non poſſunt, late Maſcardus de probatio concl.1.69. num. 48. & ſeq. & ibi diffuſe horum materia examinatur.

SVMMARIVM.

1 *Forma ratificationis recipiendæ.*
2 *Concluſio examinis, in quo accepta fuit ratificatio prædicta.*
3 *Reo confeſſo qui ratificauit, eſt aſſignandus terminus ad dicendum contra confeſſionem.*
4 *Reus poteſt deducere, probare contra propriam confeſſionem.*
5 *Immo poteſt illã reuocare probãdo erroneã eſſe*
9 *Terminus reo confeſſio, qui ratificauit, aſſignari debet etiam non petenti.*
7 *Iudex poſt acceptam ratificationem poteſt torquere reum ſuper ſociis, complicibus, & aliјs delictis.*
8 *Et tunc non debet aſſignare terminum ſtatim poſt acceptam ratificationem, ſed prius vlterius progredi.*
9 *Forma torquendi reum ſuper aliis delictis, ſociis, complicibus, & criminiſſiue.*

Reus

Digitized by Google

10 *Reus qui tortus ſuper aliis, &c. alia delicta faſſus fuit debet illa pariter ratificare.*

De modo ſeruando in recipiendis ratificationibus. Cap. XV.

1 RESTAT † modo, vt ratificationem incipiẽdarum formulam ſupponam. Dixi enim tibi ſuperius, quod reus cõfeſſus in tortura debet poſtero die reduci corã Iudice ad effectũ, vt ratificet ea, quæ in tormentis faſſus fuit Dixi ſup. eo lib. cap. 5.

Talis autem erit formula, videlicet.

Conſtitutus perſonaliter, &c. coram, &c. in tali loco, &c. qui delato ſibi iuramento veritatis dicẽdę prout tactis, &c. iurauit, fuit per D.

Interrogatus, an vltra ea, quæ ſuperius dixit in aliis ſuis cõſtitutis, & præſertim ea, quæ faſſus fuit in examine heſterno occurrat ſibi aliquid ex ſe ipſo, dicere, & quid.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, an ea omnia quę heſterna die in tormentis faſſus fuit vera fuerint, & ſint, ea quæ pro veritate dixerit, & faſſus fuerit.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, an ſit paratus, & velit modo extra tormenta ea omnia approbare, & ratificare.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, vt modo ſummatim, & in ſub-

ſubſtantia recenſet omnia, ea quæ faſsus fuit in dicto ſuo examine heſterna die facto in tormentis.

Reſpondit, *Io confeſſai hieri per la verità*, &c.

Et lecto ſibi per me, &c. de mandato D. dicto eius examine de verbo ad verbum, prout iacet ad claram ipſius, C. intelligentiam, eoq. per ipſum bene audito: & intellecto, vt aſſeruit, fuit per D. &c. Vel ſic.

Tunc Dominus mandauit mihi Notario, vt ad claram ipſius Conſtituti intelligentiam ſibi legerem dictum eius examen de verbo ad verbum, prout iacet, vel in ea parte incipiendo, ibi *Signore la verità è queſta*, vſq. ibi, *Me vi racoomando per l'amore di Dio*.

Quo lecto, & per ipſum C. bene audito, & intellecto, aſſeruit, fuit per D.

Interrogatus an prædicta, quæ ſibi modo legi audiuit fuerint a ſe dicta, & depoſita modo & forma, prout iacent in dicto examine.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, an prædictis velit aliquid addere, vel demere, an vero potius intendat ea omnia ratiſicare, & an probare, & an cũ effectu prædicta oĩa tanquã vera, & a ſe pro veritate dicta, & confeſſata approbet, & ratificet

Reſpondit, &c.

Et tunc Dominus acceptatis, &c.

Vel ſic poſt interrogatorium interrogatus

an ſit

an ſit paratus, &c omiſſis a iis ſequere, vt infra, videlicet.

Et lecto ſibi per me de mandato D. eius exa mine heſterna die ſibi facto: ac omnib. in e o contentis de verbo ad verbum prout iacent, ad claram ipſius C. intelligentiá; & per ipſum bene audito, & intellecto, ac bene auditis, & intellectis, vt aſſeruit, fuit per D.

Interrogatus, an prædicta, quæ modo ſibi legi audiuit, ſint illa eadem, quæ ipſe C. in ſuo examine heſterno faſſus fuit, & quæ modo dixit ſe pro veritate dixiſſe, & faſſum fuiſſe.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, an prædictis intendat, & velit aliquid addere, vel detrahere.

Reſpondit, &c.

Et D. dicente, & ipſum C. monente, vt bene aduertat, an aliquid in dicto examine fuerit per ipſum C. dictum, quod verum non ſit, vel aliquid tacitum, & omiſſum quod verum ſit, & illud addat, vel corrigat pro veritate; & ſi veritatem faſſus fuit, non dubitet illam ad præſens ratificare, ſi verò illam minime dixit, non terreatur metu tormentorum, quo minus illa improbet, quæ vera non ſint, præſertim ſi aliquem indebite nominauit; conſiderans, quod de eius ſalute tractatur, licet non ſit vnquam diſperandum de gratia Principis.

Reſpondit, Faccia Diò, tutto quello che hò detto e vero, e lo conſermo, ne voglio aggiungerui

gerui, ò leuarne coſa alcuna.

interrogatus, an ergo prędicta approbet, & ratificet, in omnibus, & per oĩa prout iacent.

Reſpondit Signor sì che io, &c.

2 † Tunc D ſedens, &c. acceptatis, &c examen dimiſit, & mandauit ipſum C. poni ad largam, cōpiamque dictę ſuæ confeſſionis, & conſtitutorum volenti decreuit cum termino trium dierum ad faciendum ſuas defenſiones Marſil. in ſua pract. §. quoniam. nu.1. Maran. in ſuo Spec. 6. par. in 14. actu nu. 15. omni meliori modo.

3 † Iſte terminus trium dierum poteſt aſſignari etiam breuior, Clar. q. 64. ver. ſin autem, ſed tamen dãdus eſt omninò aliquis terminus ad

4 dicendum contra dictam defenſionem, † quia contra propriam confeſſionẽ poteſt reus multa deducere, & probare, Clar. q. 55. per totam,

5 † imò poteſt etiam illam reuocare probando erroneam eſse, & eſset abſoluendus. Clar. d. q.

6 55. verſ. ſed pone, † Et licet reo confeſſo terminũ prædictum non poterat ſibi dari, tamen debet, Clar. q. 65. verſ. 1 ante fin. & quæſt. 49. verſ. ſed nunquid, & verſ. eſt igitur. Aliæ verò clauſulæ, de quibus ſuperius mentionem fecimus vbi tractatũ eſt de publicatione proceſſus, nequaquam neceſsariæ ſunt in dicto decreto, Clar. quæſt. 61. verſ. ſed quæro, & Char. in ſua pract. interrog. reo in fi.

7 † Recepta ratificatione ſolet etiam quan

doq.

doq. torqueri reus, vt alia delicta fateatur, cõplices, fautores, & receptatores propalet: vel
8 alias alia de cauſa, † & tunc non interponitur decretum prædictum ſtatim poſt ratificationem acceptam, ſed vlterius interrogatur reus hoc, vel ſimili modo videlicet.

9 † Interrogatus, vt modo pro vlteriori veritate dicat in aliquos alios habuerit complices, et fautores ad delicta prædicta committenda, & an aliqua alia delicta vltra prędicta iam faſſas perpetrauerit. Reſpondit, &c.

Verum quia de hoc plene tractatum habebis inferius, vbi de recognitione bãniti tractabimus infra lib. 6. cap. 4. & ibi etiam formulas appoſui, ideo hic omitto formam tradere, ne plunies eadem videat inculcare.

10 † Si reus ſic ſuper aliis tortus alia fatebitur delicta, debebunt illa pariter per eundem ratificari ſequente die iuxta formã ſuperius poſitam. Si vero aliquid aliud ab eo habere non potuerit tunc eundem de tormentis deponi diſligari, & ad largam poni mandabis cum decreto ſuperius annotato.

SCHOLIA IN CAP. XV.

Circa ratificationem aliqua ſupra attigimus. Cæterum ratificatio nil aliud eſt, quam perſeuerantia.

Ratificatio hęc (vt ſupra dixi) nõ eſt neceſ-

ſaria

ſaria in ſponte confitente delictum, Clar. §.fin.q.63.verſ.ſed quæro,ſed ſtatim, vt qui s cõfeſſus eſt debet cõdemnari. In tormentis vero vel metu tormẽtorũ extorta debet ratifica ri, vt per eundẽ in q.64, verſ.cæterum ſi reus. Ego tamen neſcio quomodo Notarius poſſit dicere, reum ſponte cõfeſſum. Vide ſuper hoc puncto Fr.Caſoni.tit.de torment.cap. 18. tit. de confeſſ.ſponta, & de error.Iudi.nu.3. inter tractatus Tomo xi.parte 1. Modum, & formulam ratificãdi refert. Carthar. de interrog.reis lib.4.cap.1.num.23. in clauſula, ex tunc D.acceptatis, de qua ẽt author hic n.2. verſ. tũc D.

Num.3. Iſtæ terminus.

POſt ratificationem hoc decretum neceſſarium eſt, ſcilicet, quod ſtatuatur breuis terminus ad facien. defenſiones, vt ſupra viſum eſt, & hæc eſt communis obſeruantia, aliter quis non poſſet comdemnari, tamquam in defenſus, & multa ſunt defenſiones præſertim erroris poſt confeſſionẽ, late Chartha.d.pract. lib.4.c.1.nu.24. verſ.quod quidem decretum.

Ratificatio dictorum in tormẽtis perſeuerata, & iurata excludit omnem dubitationem Amed.de ſindica. in verb.ratificatio num 1. & tollit omnem difficultatẽ in termino defenſorio opponendi de ineptitudine proceſſus, ac ꝙ ſentẽtia executioni mittatur. De ratifican. confeſſione habes apud Fr.Caſon.de tormẽt. c.21. & de eius formula apud Foller. in prax.

crim.dialog. in verb. ſi confiteb untur ,num. 63.& ex hoc.

Ratificatio an ſit neceſſaria, quando tortura fuit leuis, vid. apud eund. eo in loco nu. 83. An ſit neceſſaria, & an differatur, quando adduceretur a confeſſo error aliquis Foller. ibidē nu. 84. Clar. §. fi. q. 55. in fin. vbi ſecundum practicam nouam dicit, quæ nunquam admittitur reuocatio niſi pro raro errore.

Ratificatio nou operatur ſi confeſſio ſit extorta per tormenta nullis præcedentibus indictiis legitime, etiam quod illa confeſſio millies ſit ratificata Honded. conſ. 108. nu. 33. 34. vbi infinit. cumulat Bertazol. crim. conſ. 340. in fi. Rimin. iun. inter crim conſ. 69. nu. 1, et conſ. ſeq. nu. 42. lib. 2.

Ratificatio confeſſionis qualificatę an operetur quod confeſſus cōdemnetur reiecta con ditione, vel qualitate, quæſtio hæc habet facilem reſolutionem, nam ratificatio tantū purgat metum, nō autē aliquod de nouo inducit; quamobrem ex tali confeſſione, quia ordinaria pœna mortis condemnari nō poteſt quod ex multum ſingulare, et in ſolemni cultu iuxta Decia. plures citan. conſ. 60. num. 37. lib. 3. Clar. §. fin. q. 15. verſ. forte poſſet.

Ratificatio nulla ex defectu confeſſionis puta ſecutę non præceden. indiciis, non conualeſcit ſuperue nientibus indiciis, Cla. q. 55. verſ. ſi vero, in fin. et nu. 64 verſ. dixi etiam.

Quid

Digitized by Google

Quid ſi quis eo tempore quo adducit reus ad bancum pro ratificatione, adiicit ratificationi alia delicta; de quibus non interrogetur, & quorum nulla indicia procedunt, an ex ea spontanea confeſsione pro illis delictis poſsit condemnari, pro quibus non cadit ratificatio quia nihil eſſet ratificatio.

Ex ſola fama tortus, et confeſſus delictum, ratificatione ſecuta an poſſit condemnari, eſt pulcherrima queſtio examinata per Farinac. queſt. 47. num. 10. verſ. amplia, tit. de indic. et tortur.

Ratificatio non obeſt, vbi confeſsio ſit inuerisimilis, ideo non ſufficit ad condem. Boſſ. de confeſſ. nu. 6. Maſcard. concluſ. 484. num. 5

Eodem modo ratificetur confeſsio contrariæ euidentiæ facti Maſcard. ibi. nu. 6.

Denique te diutius remouet forma concluſioné, et dic quod vbi confeſsio eſt nulla multis variiſque modis a iure proditis, ita et ratificetio, non datur qualitas abſq. ſubiecto, accidens, abſq. ſubſtantia, et ſicut reſeruatio nil operatur non exiſtente ſubiecto reſeruabili, ita nec ratificatio.

Num. 7. Recepta

VTrum ſecuta ratificatione poſſit quis interrogari de ſociis, et complicibus, vid. Clar. q. 21. verſ. dictum ſociis, et de aliis delictis quorum non extant. indicia; ſupra viſum, eſt vide Clar. §. fin. q. 64. verſ. ſucceſsius quæ-

ro Carth.de interrog. reis libro 4.cap. 1. n. 82. Mediolani inualuit obſeruantia, vt confeſſus crimé interrogari non poſſit de aliis,quorum nulla adſunt indicia, excepto crimine furti,aſſaſſinii sfroſationis annonæ,vel ſalis, vel ſi eſſet bannitus et condemnatus quibus caſibus, ſi executionis demandanda ſit condemnatio, ſolet torqueri tam ſuper aliis delictis in g ne- re quam ſuper complicibus,ſociis,et receptatoribus Fari.tit de indic q.37. nu. 166. de quo infra cap. 1. lib. 6.

Aduerte tamē, quod huiuſmodi tortura ſuper aliis et ſuper ſociis debet eſſe moderata, et male faciunt, qui cum condemnato vtuntur omni tormentorum, crudelitate, et tamquam cum cadauere agunt, Farinac. d. tit. de indic. q.37.num. 237. et 175.

LIBER V.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo contra reum contumacem procedendum ſit.*

2 *Contra contumacem ſi extent legitima indicia monitorium, ſeu inquiſitio formari debet.*

3 *Citatio ad ſe excuſando a delictis in Monitorio, ſeu inquiſitione intentatis cum eorum inſertione reo tranſmittenda eſt.*

Reus

Digitized by Google

4 *Reus contumax ſeruatis, ſeruandis condemnari poteſt.*

5 *Legitima indicia extare debent, vt monitoriũ ſeu inquiſitio tranſmitti poſſit.*

6 *Legitima indicia qualia eſſe deberi hoc caſu.*

7 *Opinio vehemens contra aliquẽ ex probabilib. argumentis reſultantem ſufficit ad trãſmittendum Monitorium, ſiue inquiſitionem.*

8 *Indicia coadiuuari.*

9 *Fuga ante inquiſitionem qualibet probetur.*

10 *Fuga iunctis alijs indicijs eſt ſufficiens ad tranſmittendum inquiſitionem.*

11 *Iudex cuncta rimari debet, & rerum ordinẽ plena inquiſitione diſcutere.*

12 *Vita hominis nihil eſt carius.*

13 *Dignitas vitæ æquiparatur.*

14 *Diuitiæ ſunt ſecundus ſanguis hominis.*

15 *Contumaces condemnati poſſunt impunè offendi.*

16 *Iudex qui innocentem damnat, qui poſtea occiditur, non excuſatur a grauiſſima pœna.*

17 *Monitorium, ſiue citatio cũ inquiſitione debet legitimè exequi, alias omnia, quæ ſequentur, eſſent ipſo iure nulla.*

18 *Citationes omnes legitime exequi debent quia defectus citationis annullat omnes actus deſuper factos.*

19 *Monitorium, ſeu inquiſitio qualiter exequi debeat, vt dicatur legitimè facta exequutio.*

20 *Domi reus citari põt, & de qua domo intelli-*

legendum ſit.

21 *In exequendis Monitorijs, inquiſitionibus & citationibus attendi debet ſtylus, & conſuetudo locorum, illiſque inhærendum eſt,*

22 *Ante inquiſitionem de corpore delicti conſtare debet.*

23 *In Matrimonio, quod ſecundum ſtylũ Vrbis formatur, quæ ſolemnitates requiruntur.*

24 *Ex.cuto Monitorio ſit relatio executionis, ſeruantur termini, & deinde reus contumax condemnatur.*

25 *Extra Romanam Curiam non fiunt monitoria, ſed inquiſitiones.*

26 *Inquiſitiones quas ſolẽnitates habere debeãt.*

27 *Inquiſitiones ſcribuntur in libris actorum curiæ.*

28 *Inquiſitionum tenores inſeruntur in citatione prima quæ reo contumaci traſmittitur.*

29 *Citatio tum inſertione inquiſitionis qualiter concipi debeat.*

30 *Condemnationem contumacis, quæ præcedere debeant.*

31 *Forma variantur ſecundum varias variarũ Curiarum conſuetudines, & practicas.*

32 *Conſuetudo, & practica locorũ obſeruãda eſt.*

De modo procedendi in contumaciam contra delinquentem. Cap. II

HActenus diſſeruimus quomodo formandus ſit proceſſus contra eum captum, 1 et in fortijs Curiæ detentum, † videamus mo

modo quomodo contra contumacem procedendum ſit. Et breuior dico, † quod ſi delin-
2 quens capi non potuerit, tunc conſiderare debebis, an legitima fuerit contra ipſum indicia ex proceſſu deſuper fabricato acquiſita, & ſi ſic, tunc contra eundem monitorium
3 ſeu inquiſitionem formabis, † eiuſque copiam cum citatione de ſe excuſandum a delictis in dicta inquiſitione, ſeu monitorio intentatis, iuxta forma inferius traditas ipſi reo contu-
4 maci tranſmittes. † Et ſi infra terminum ibi aſſignatum, ille, ſic citatus non comparuerit, tunc ſeruatis ſeruandis contra eundum ad Sẽtentiam condemnatoriam deuenire poteris.
5 Clar q.31.in prin.†Dixi legitima indicia, quia non quęlibet indicia ſufficere debent ad trãſmittendam inquiſitionem, ſed tantummodo illa, quæ legitima ſunt. Chart. dę execut. Senten cap.fin.num.59.& 139.
6 † Intelligo autem legitima hoc caſu, non (prout aliqui intelligunt) ea tantum, quæ sũt ſufficientia ad torturam, Natt.conſ.594.num. 14.volum 3.ſed etiam ea, quæ non ſunt adeo grauia, legitima tamen, & à iure approbata. Char.d.c. fi.nu. 139. quod erit arbitrio iudicis relinquendum, Conrad.in pract.in tit.de
7 inquiſit.numero 33. † & voluerunt nonnulli ſufficere vehementem opinionem contra aliquem ex probabilibus argumentis reſultantem. Clar, quęſt.20. verſic.ad formandum ibi

8 nihilominus. bene verum eſt; † quod ſi indicia ſint debilia, debebunt aliquo modo coa
9 diuuari. † *I*deo ſolet prius citari reus ad informandam Curiam ſub aliqua pæna pecuniaria, & non cōparens requiri,&(ſi videbitur) deinde mulctari; de quo his omnibus apud acta mentio fieri debebit, antequam ad tranſmiſſionem Monitorii procedatur, quia tunc reo ſic citato non comparente, dicetur conſtare
10 de eius fuga ante inquiſitionem, † quæ fuga iunctis aliis præexiſtentibus indiciis ſufficit poſtea ad tranſmittendum inquiſitionem prædictam: Clar. d. quæſt. 20. verſic. ad formandum, in fin.& hæc eſt bona practica, & ita vi-
11 di obſeruari a doctiſſimis viris. † Et merito quidem circa prædicta eſt ordo rerum plena inquiſitione diſcutiendus, & cuncta ſint diligentiſſime rimanda,& conſideranda, Rol. cōſ. 51. num. 1. lib. 1. cum plerunq. agatur de vita
12 hominis, † qua nihil eſt curius, Vaſq. controuerſ. *I*lluſtr. lib. 1. c. 18. nu. 9. vel de dignitate,
13 † quæ vitæ æquiparatur, Barba. conſ. 71. col.
14 4 volu. 2. vel demum de fortunis, † quæ ſunt ſecūdus ſanguis hominis. Iaſ. in l. ne quicquā. §. ubi decretum. n. 2 in fi. ff. de offic. pro conſ.
15 & lega. Et tu ſcis, † quod tales ſic capitaliter comdemnati vigore conſtitutionum Summorū Pontif. impuunè poſſunt occidi, Sixtus V. poſt alios id conſtit. 5. contra homicidas, &c.
16 † Quare ſi quis innocēs dannatus interficeretur.

Digitized by Google

tur, neſcio quomodo, tu qui eum damnares a grauiſſima pœna excuſari poſſes. Vaſq. vbi ſup. d.c. 18. nu. 6. Circa tranſmiſſionem autem monitorii, ſeu inquiſitionis, illud maxime
17 aduertere debueris, † vt legitime exequatur, quia ſi minus legitime exequeretur, proceſſus, & Sententia, & omnia quæ inde ſequerentur eſſent ipſo iure nulla Clar. q. 31. in princ.
18 † Et idem obſeruata debueris in omnibus citationibus, quia defectus citationis reddit nullos omnes actus deinde factos, Clar. q. 31. verſ. 1. & ſeq.
19 † Nec tamen neceſſarium eſt (prout aliqui voluernt) quod inquiſitio prædicta perſonaliter intimetur, ad hoc, vt poſſit quis tanquam contumax comdemnari, ſed ſufficit ſi ad domum intimetur dimiſſa copia dictæ inquiſitionis, & ita obſeruat ſtylus, & conſuetudo omnium Curiarum, Clar. d. q. 31. verſ. dictum eſt
20 & verſ. ſeq. † Intellige autem de domo. in qua ipſe reus inhabitare, & ſedem habere conſueuerat, Clar. d. q. 31. & d. verſ. dictum eſt ibi, &
21 quod talis, &c. † Quia tamẽ omnes loci habẽt vel Statuta, vel proprios ſtylos, & conſuetudines circa prædicta, & illis erit inhærendũ, nec aliquo modo erit ab eis recedẽdum, Clar. d. q.
22 31. verſ. quæro modo † Debet etiam conſtare de corpore delicti, alias enim ſi de eo nõ prius conſtaret, non poſſet aliquid poſtea fieri; & ſi fieret eſſet omnino nullum, & inualidum.
Clar.

23 Clar.quæſt.4.† In monitorio quod formari ſolet ſecundum ſtylum Romanę Curiæ in Vrbe apponi debet nomen, et officium iudicis inquirentis, nomen inquiſiti, terminus, qui datur ad comparendum, pæna ſub qua inquiſitus citatur tota ſeries delicti, quod intentatur cũ annotatione temporum, et locorum, Niſi ſint delicta, quæ habeant tractum ſucceſſiuum, Deci.conſ.10.nu.72.et ſeqq. lib.1. et aliorum circunſtantiarum, iuxta quod conſtat in proceſſu informatiuo, Chart.de exec. Sent. in præfat. nu.115.et in c. fin.num.149.Item modus exequẽdi comminatio procedendi ad vlteriora ſi reus non compareat, tempus, locus, et in quo formatur ſubſcriptio, denique ipſius iudicis. Habes per Clar.q.31.per tot.et per Foller. in ſua pract.in verbo vel eos verbaliter citari fa-
24 ciat per tot.† Cum autem fuerit exequutũ fit relatio exequutionis prædictę per nuncium apud acta Curiæ, Foll.in d pract.in verbo, fiat relatio nunci, et deinde expectatur, quod trãſeat tempus aſſignatum ad comparendum, quo lapſo formantur aliæ citationes ad docẽdum paruiſſe monitorio pœnali contra reum formato, executo, et in actis reproducto, et dicendum contra ad demum citatur reus ad Sententiam.

25 † Extra vero Romanam Curiã, & vt aiunt in partibus, nõ fiunt monitoria, ſed inquiſitio-
26 nes iuxta ſuperius poſitam formam, † quæ quidem

dem inquiſitiones pariter continere debēt nomen iudicis inquirentis, & eius officium nomen inquiſiti, & totam ſeriem delicti, vt ſupra dictum eſt, tempus, & locum in quo formatur, & ſubſcriptionem iudicis inquirentis. Clar. d. quæſt. 32. verſ. per D. & Foller. d. verbo
27 vel eos verbaliter citari faciant, num. 4. † & huiuſmodi inquiſitiones ſcribũtur in libro acto-
28 rum Curiæ; † & deinde earum tenore inſeruntur in Citatione, quæ fit de mandato Iudicis tali inquiſito contumaci, dimiſſa earundẽ copia domi, vel perſonaliter, aut alias, prout fie-
29 ri potuit, ſecundum conſuetudinẽ loci † quatenus infra certum terminum comparere debeat ad reſpondendum dictæ inquiſitioni cum comminatione, quod alias ipſo non comparẽte ad vlteriora procedetur; Foller. in dict. ſua pract. in verbo vel eos verbaliter, etc. num. 3.
30 et ſequ. † Et ſi talis ſic citatus non compareat ſi eſt ſtylus, quod alia citatio ſimilis tranſmittatur abſque tamen inſertione inquiſitionis, illa tranſmittitur, poſtea reus in banno ponitur, ac deinde fit eidem intimatio, qualiter fuit in banno poſitus niſi infra certum terminum comparuerit, Foller. in d. pract. in verbo Banniatur, et demum ſi adhuc in contumacia perſiſtat, citatur ad Sententiam. Hęc citatio non eſt neceſſaria ſecundum aliquos, vt habes inferius, verſ. poſui formam pro certa dię, et poſtea quandocunque ſingulis diebus, et horis, et

ris, et fertur Sententia condemnatoria con-
31 tra ipſum. † Vt autem facilius prædictas per-
cipias formas inferius apponam, quę tamen
variare debueris ſecundum varias variarum
32 Curiarum conſuetudine, et practica † a qui-
bus nullo modo, vt ſuperius dixi, licet recede-
res. Clar. q. 31. verſ. dictum eſt. et verſic. quæro
modo Char. de execut. Sent. cap. fin. numero
134. 138. et 187. cum ſeqq. Et primò formam
Monitorij, et illius executionis iuxta ſtylum
Romanæ Curię tibi ſupponam, quę eſt talis
videlicet.

SCHOLIA IN CAP. I.

Monitorium, cuius apud nos nulla fit mẽtio, cum ſolũ eius viſus ſit in vrbe, ſuccedit loco inquiſitionis, atq. iiſdẽ ferme regulis innititur, vt videre eſt ex hoc capite, et ſeq. Ideo diſpoſitum de vno, cenſetur quoq; diſpoſitum de alio; cum promiſcue monitione, et inquiſitione vtamur.

Qualia indicia requirantur, diſſerit Farin. q. 1. n. 35. 48, vbi quinque opiniones recenſet, et tandem reſidet in hac, quod hoc committatur Iudicis arbitrio, quod debet eſſe regulatum a Iure, et author hic, nu. 5. 6.

Secũdo ſequitur ex hoc permiſſorio quod ſi nulla præcedunt indicia monitorium tranſmitti non poteſt, vt author nu. 3. probat. Vnde

Digitized by Google

de ſi monitorium eſt iniuſtum, & ſine cauſa, puta nulla precedente ſuſpitione contra reum non ligat, quia vbi non eſt ſuſpitio aliqua probabilis; non debet cogi quis ad ſe ſubiiciendũ examini, quia probationes de domo rei non ſunt aſſumenda, Boſſi. conciuis meus in titu, quomodo procedatur per præcepta, nu. 9.10. 11. vbi docet practicam formandi monitoria. Cæterum hæc monitoria, quæ fiunt ſub pœna pecuniaria, ſunt vtiliora Fiſco, quam bonorum confiſcatio, vt dicit Farinac. tit. de delict. q, 18. num 45. verſ. limita *6*.

Senatus qui oculatiſſimus eſt his vtitur, quando alicuius fama grauata eſt. nam primo mandat citari ſub pæna pecuniaria, mox ſecunda mulcta ſub pænæ vitæ, & confiſcationis bonorum, ita factum eſt contra Com Hippolytum Maynũ damnat. primo in ſcutis his mille erga Reg, Cam. poſtea in pæna vitæ, & confiſcationis, & anno præterito citati fuerũt multi ex patritiis noſtris, inter quos Egreg. Co. Marcus Ant. Areſinus, Ferrandus Nouatus, Com. Franc. Abdua, M. Ant. Gallina ſub pænã ſcutorũ x. mille, quæ pręcepta fuerunt terribilia, aliqui paſſi fuerunt contumacialem multã metuentes illud Dauldicum, Domine ne in furore tuo Aiij ſe conſignarunt, tandem dimiſſi ſunt. *H*æc præcepta intimata fuere ſub regimine, ill. & Excell. Comitis ſtab. & Locũtenẽtis Regii in hac icclyta Ciuitate, & ſtatu

Me-

Mediolani ſuperuenit poſtea Decretum gratioſum, cuius commodum multi ex mulctatis nondum cauto Fiſco ſenſere, ſuper quo multa reſponſa reddidi imprimenda.

Num. 3. Cum citatione.

Citatio hæc debet eſſe certa, et an in ea ſit exprimẽda cauſa propter quam quis citetur Clar. q. 31. verſ. quæro nunc. Farinac. de inquiſit. q. 11. nu. 40. et q. 18. num. 45. 53. Verum in caſibus prædictis ſolum citari fuerunt hi nobiles pro nonnullis concernentibus intereſſe Fiſci Regii nulla addita ſpecie criminis contra quam citationem ſtat. Natt. conſ. 94. num. 11 lib. 3. Quæ tamen citationis odioſæ ſunt, licet Princeps iubebat aliquando ita ex magna cauſa fieri, et perraro ſunt relaxandæ, incutiunt enim magnum timorem, ne dicam diſperationem, his qui citantur, dum ignorant quorſum tendat illa citatio. Et ideo ego conſultus ſuper forma d. citationum dixi, quod in ſimilibus aduocatus nullam opẽ ferre poteſt, et (vt in prouerbio fertur) digladiato, et ſi peritus vrgente maiore vi peritiam omnem amittit, dum neſcit ſe defendere a multorum ictibus contra ſe aduolantibus. Sic Aduocatus, dum Principes hanc citationum formulam ingrediuntur, et ſubditos grauant.

Dicebam quandoque in cauſis grauibus, in quibus non eſt impoſita pæna confiſcationis bonorũ, abſtinendum ab his præceptis, quibus

per

per obliquum peruenitur quo ad effectum ad bonorum confiſcationum, ſed tantum ea præcepta concedi poſſet, quando adſunt legitimæ ſuſpitiones. ſed non idoneæ ad inquirendum. ſi tamen delictum ſit huiuſmodi, contra quod ſi extarent indicia, haberet locum confiſcatio ſicut in crimine ſodomiæ per decreta Senatus Excell. (licet aliter ſit ſeruatum hoc anno in cauſa ardua) non autẽ ſunt concedenda, ſi non eſſet locus confiſcationis. Ad hæc tendunt tradita per Farin. tit. de del. q. 18. n. 37. verſ. quarta ſit cõcluſio lib. 1. In materia huius monitorii plures formantur quæſtiones, quę excutiuntur per Scac. 3 in tract. iud. c. 57. 58.

Quotuplex ſit monitorium, n. 2. vſq. ad n. 5 quo caſuper mittatur in criminalibus.

An, et quando ſit prohibitum ante formatam inquiſitionem num. 4

In Domino Mediolani per Conſtit. Cæſ. tit. de accuſat. §. omnibus prohibitum eſt iudicibus, ne per præcepta pęnali procedant incõſulto Senatu, vel Princeps cum meminit Scac. d. loco num. 5. circa finem.

Nunquid iſte modus procedendi ſit contra ius, vel præter ius.

Quod hoc monitoriũ nõ cóſtituitur quem reum, ſed is, qui examinatus, cõſtituitur reus ſi ex eius examine reſultat aliquod in ditium legitimum, ibi num. o.

Si monitorium tranſmittitur poſt formatam

inqui-

Digitized by Google

inquiſitionem, & tunc exprimenda eſt cauſa ob vnam monetur, non ſi ante, vt diſtinguitur ibi cum aſſignatione rationis nu. 10 in fi. Ego vero nunquam vidi, nec audiui tranſmitti monitoria poſt, ſed ante inquiſitionem deficientibus indiciis, vt ſup. dixi: præſertim cum ſolum nitantur Senatus authoritate, qui auditu cauſæ ſtatu id ex arbitrio ſuo decernit.

Quod monitorium eſt vtile Fiſco ad eliciãdas pecunias, perniciosum vero iuſtitiæ, quia inſtruitur ad fugam reus num. 11. verſ. quarta difficultas.

Num. 4. Et ſi.

SI reus compareret, reſoluitur monitorium vim ſimplicis citationis; ſi non comparet, ſeruatis ſeruandis proceditur ad vlteriora cõdemnando, cum pœnas comminatas in præcepto, *S*cac. d. c. 58. in fi. & Author hic. Vide eundem, Scac. cap. 97.

Num. 5. Dixi.

SI de monitorius poſt inquiſitionem, bene dicit Author. indicia debere eſſe legitima ſi non ſufficiant ſuſpitiones, vt dixi. Mediolani, quod obſeruetur iam dixi. Cum quandoq. indiceret mentio horum monitoriorum, cum citatione ſub pœna cominata, & non dubitarent rei ſe præſentare exiſtimantes cõtra eos nulla legitima fore indicia, Dixi quod, & ſi Senatus ſoleat iubere iudicibus, vt ſub pœna citent, non tamen neceſſarius indiciorum defectus

ctus arguitur.quodq; poteſtati Senatus cōmit titur,non etiam neceſſitati ſuppoſitum eſſe e- xiſtimandum eſt. Quodq; poteſt latere anguis in herba, neq; inde tutum argumentum ſumi poſſe. Quia cogitationes Senatus quis expli- cabit? Percute plectrum conſcientiæ tuæ, et ſi deliquiſti, trepidæ,quia pauor his eſſe ſolet qui operantur malum, atque hi pertimeſcunt ſemper,& ad omnia fulgura pallent.

Num.6.Intellige.

VT quis poſſit citari perſonaliter, debent præcedere legitima indicia a iure appro- bata. Natt.d conſ.594.nu.14.verſ.4. accedat. lib.1.& abſtinen. eſt a ſententia contumaciali ſi legitima non adſint indicia, Chart. de exec. ſen.capit.capt.bannit.cap.vlt.nu.139. Ad ꝙ reſpexit Senatus in ſuo decreto anni 1584. die 11. Octobris mandan. quod contumaces non inquirerentur,niſi legitimis præcedentibus in- diciis,neue rei conſtituerentur. Cuius decre- tis benificium (ſicut multa alia) referren. eſt Pręſidi Magiſtratus ordinarii,ac Principū cō- ſiliario Simoni Boſſio, cuius ſpecimen inge- nij,quo in iuuentute pollebat, facilem auditū ad omnes honores per gradus ei ferre pollice- batur. Quod votis ſit potitus, gratulandum eſt,nam in ea ſenatoria dignitate multas con- trouerſas quæſtiones diremit,quarum memo- ria nullo tēpore inter moritura eſt, illius etiā nomen nullo obliuione poteris aboleri. Cuius

Digitized by Google

recordationem, & ſi perpetuam virtutes propria redditure ſinit attamen eo beatiores, & gratiores erunt, cum filium ſuum *Fabricium*, I.C. multi nominis, Oratorem ſecundum agnoſcamus, nec Vicarium Prouiſionum huius Ciuitatis. *Id* enim inter ſummas eius fœlicitates cenſendum eſt, dum vel eum, vel ex eo ſurgentes intuetur nepotes.

Num. 9. Solent.

MEdiolani hæc praxis non recipitur, quia monitorium vſus eſt prohibitus obſtante conſtitutione, de qua, & vt ſupra dixi, ſed iudex ſeruatis ſeruandis procedit, ſcilicet formando inquiſitionem. ſi reus haberi, ac detineri non poteſt.

Num. 1. Quæ fuga.

QVale indiciũ præſtet hæc fuga, vide Menoc. lib 1 præſump. 89. a n. 6. vſq. ad nu. 20. Maſc. de probat. concl. 8. 9. lib. 2. iunctis ſeq. ad quem locum non te, vt tantum aquas ſitientem, non bibentem, ſed ad plenam meſſem relego. Si tamen inſatiabile videndi ſtudium vix explere, ne diſcedas a Farinac. lib. 2. tit. de indic. & tortur. q. 48. per tot.

Contra Iudicem indebite inquirentem, & condemnantem iniuſte, præter Vaſqui controuerſ. Ill. c. 18. n. 26. Vid. Far. q. 10. n. 35. vbi plura de iudice inquirente per calumniã, & qñ dicatur in vera calũnia, & contra iudicem minus debite punientem reum, Vid. eundem q. 17. n. 6

Num.

Num. 19. *Et tamen.*

AMpla eſt materia huius citationis, de qua vid. Clar. q. 31. verſ. dictum eſt, vbi ſingula capita proſequitur.

1 Quod reus debet legitime citari, ne proceſſus, & ſententia ſint nulla, & quotupliciter dicatur nulla. Farinac. q. 11. nu. 94. tit. de ..

2 Quod ad citandũ cogitur Princeps etiam ſubditum in criminibus, & Farin. q. 22. nu. 66 vbi plene vol. 1. in ciuilibus etiam ex magis communi.

3 Quod habet locum in delicto notorio, in quã rem tamen, Vid. Scaccia de veritate q. 52. num. 7. & ſeq.

4 Quod requiritur ſpecialis commiſſio *I*udicis citantis in criminali, Scacc. vbi ſup.

5 Nunquid exprimenda ſit cauſa ob quam citatur, quæ quæſtio eſt ſuperflua Medioliani quia tenor inquiſitionis in ipſa citatione inſeritur, Clar. d. q. 71. verſ. quæro nunc *S*cac. d. q. 32. nu. 15.

6 Quod non poſſit in citatione imponere pœnã pro contumacia citati, verſ. item quæro.

7 Quod in citatione apponitur totus tenor inquiſitionis verſ. quæro nunquid, & hoc de conſuetudine.

8 Inquiſitionis formula,

9 An ſufficiat intimatio citationis ad domum in Dominio Mediolani ſeruantur, No. Conſtit in tit. da accuſat. procedant.

Digitized by Google

10 Quod non requiratur, vt citandus requiratur per Ciuitatem, ſed directo ſufficiat ire ad domum, verſ. ſed nunquid.

11 Abſens extra territorium citatur per ſubſidiales literas ibi, verſ. ſed hęc, & hoc procedit etiam quod ambo iudices diuerſi territorij eſſent ſub eodem Principe.

12 Vagabundus citatur iuxta formam Nouæ Conſtitutionis, de quo in d. § . procedunt. Scacc. c. 45. num. 23. & 25.

13 Citatio vna peremptoria in criminalibus ſufficit pro omnibus, verſ. quomodo.

14 Reo conſtituto ob vim monitionis, quæ ei fit citatione non eſt opus ad ferendam ſententiam condemnatoriam, Nam poſt monitionem cenſetur citatus omnibus diebus, & horis vt compareat, de qua monitione, Clar. in verſ. vlterius.

15 Citatus cum termino ad reſpondendum inquiſitioni, pendente termino poteſt capi, verſ. vltimo quæro.

Has omnes quæſtiones pleniore ſtylo videre poteris apud Farinac. de inquiſ. q. 11. per tot. quæſtio. Scacc. in q 32. 33.

16 De citatione qua ſit per edictum idem Scac. plene. cap 34.

17 De citatione per proclama, Scac cap. 35.

18 De citatione per campanam idem, cap. 36.

19 De citatione in criminalibus, cap. 39.

20 De citatione per literas in criminalib. c. 40.

Digitized by Google

21 De citatione per edict. proclama, & per campanam in criminalibus, Scacc. cap. 41.

22 De citatione reali ſeu captura, cap. 42.

23 De modo exequendi citationes in criminalibus, cap. 45. & ſeq.

24 De relatione executionis citationis verbalis per litteris, & per edictum, & executionis realis in omni ſpecie cauſarum, cap. 48. 49 apud Scacc.

Num. 22. Debet etiam.

Supra abunde dictum eſt, & de hoc Clar. q. 4.

Num. 24. Cum autem.

DE relatione executionis, vid. *Scac.* c. 48. 49. vt ſupra diximus Foll in prax. dialogi. in verbo fiat relatio nuncij. Cætera ſint plana.

SVMMARIVM.

1 *Forma Monitorij ſecundum ſtylum Almæ Vrbis, & Romanæ Curiæ.*

2 *Forma citationis quibus ſeruantur termini ad Sententiam.*

3 *Forma Citationis ad Sententiam.*

4 *Forma Sententiæ contumacialis remiſſiue.*

5 *Termini ante Sententiam, qualiter ſeruandi ſint, & quomodo enumerandi dies ſecundũ antequam practicam, & veram.*

6 *Reus debet habere terminos integros.*

7 *In Vrbe in Curia Reuerendiſs. D. Gubernatoris.*

riſ quomodo hodie ſeruentur termini.

8 Hæc tamen practica a paucis annis citra eſt introducta.

9 Lelius de Sindicis, & Iulianus Sanctarellus actuarii in dicta Curia, & viri multũ practici, poſteriorẽ vſum damnabant, & priorem ſeruandum eſſe affimabant.

10 Quorum opinionem author approbat.

11 Stilum, & loci conſuetudinem attendendam eſſe ait.

Forma Monitorii ſecundum ſtylum Vrbis, & Romanę Curię, & citationem, quibus peruenitur ad Sententiam condemnatoriam. Cap. II.

Annibal Oricellarius Epiſcopus Carcaſſonus Almæ Vrbis eiuſq. diſtrictus Generalis Gub & V. Camer.

Ecce nomen, & officium Iudicis, Clar. quaeſt. 31 verſ. pro D. N. Pretorem.

TIbi Sépronio N. de tali loco, ex aduerſo princ pali auctoritate noſtri officii, nec non ad Magnifici, & Excel. D. Ioannis Iacob Nerotti S.D.N. Papæ. & Reuerendę Cameræ Apoſtolicę procuratoris Fiſcalis generalis inſtantiam, Vitalin. in tract de maleſic. in rubri. de citatio. num. 22. & 25. tenore præſentium pręcipimus, & expreſſe mandamus; quatenus

tenus

tenus infra triduum proximum, c. olim, &c. ſi extra de reſcrip. Vitalin. vbi ſup. nu. 11. ſub executione præſentium computandum, cuius primus dies pro primo, ſecundus pro ſecundo tertius pro tertio, & perẽptorio in termino tibi asſignatur, Foll. in ſua pract. in verbo, vel eos verbaliter citari faciat. n. 5. & 22. & nu. 40. & vide Vitalin. vbi ſup. num. 11. ſub pænæ confeſſatorum criminum, & delictorum, de quibus imputaris, vltimi ſupplicii, & confiſcationis omnium bonorum tuorum, mobilium, & immobilium, iurium, & actionum, ac debitorum nominum, Cenſuum, Societatum, & locorum Montiũ præſentium, & futurorũ, vide Clar. q. 87 verſ. vlterius quæro, vbiq. locorum exiſtentiũ debeas coram Nobis ſeu infraſcripto noſtro in criminalibus Locumtenẽte, vt ſciat vbi debeat comparere. Foller. vbi ſup. num 4. Clar. d. verſ. per D. N. q. 31. perſonaliter per te ipſum, Foller. vbi ſup. nu. 8. comparuiſſe, & te præſentaſſe ad te excuſandum, exculpãdum, & defendendum ab infraſcriptis criminibus, & excesſibus per te commisſis, & patratis, Clar. q. 31. verſ. quæro modo. & ſignáter ſuper eo, ꝙ cum alias de anno 1592. menſe Maii, Clar. q. 31. verſ. quod de anno. nulla ſaltem legitima cauſa ſubſiſtente, Fabritium N. de Capua in Alma Vrbe prope Eccleſiam S. Mariæ de Populo nuncupatæ, cum enſe denudato egreſſus fuiſſes, illumq. in brachio ſiniſtro vnico gra-

Digitized by Google

ui vulnere cum debilitatione eiuſdem brachij affeciſſes, & poſtea de eodem anno, & menſe Auguſti, per acta infraſcripti Notarij pace cũ eodem mediantibus communibus amicis inita delicti prædicti veniam obtinuiſſe debuiſſeſq. propterea non modo nihil aliud mali contra prædictum Fabritium cogitare, aut moliri, ſed ab omni ſcelere ſaltem quantum humana patitur fragilitas, abſtinere. Nihilominus gratiæ immemor prædictæ, neque conſiderans, quam graue, & turpe facinus ſit pacẽ frangere præcipuè homicidium inſimul committendo, quo omni iure ſemper prohibitum ſub grauiſſimis pœnis extitit, legumq. & ſacrorum Canonum, ac ſacrarum ſummorum Ponteficum cõſtitutionum iuſſa, & præſcripta paruifaciens immo illis expreſſe contraueniens, temere, dolosè, et appenſate. Clar. q. 3 1. verſ. ſcienter, & dolosè. animoq. & intentione, infraſcriptum delictum & homicidium cum fractione pacis committendi, de preſenti anno .... & menſe .. ſeu alio veriori tempore, armatus archibuſio longo ad rotam puluere & pileis plumbeis onuſto, omnibuſq. reus ad necandum neceſſariis inſtructo, noctis tempore, neſcitur quo ſpiritu niſi diabolico ductus, prope domum dicti Fabritii, in via Farracina nuncupata exiſtentem in quodam horto domui prædictæ cohærente in inſidiis te poſuiſti, expectans, quod dictus Fabritio quẽ extra domum eſſe facile noueras ad

ad eá reuerteretur, vt eum interficere. Cumq. prædictus Fabritius circa horã ſextam noctis tute, & ſecure, nil ſibi mali euenturum cogitans, domum reuerſus fuiſſet, aſſociatus ſolũ modo ab Antonio eius famulo, oſtiumque domus prędictę pulſare cepiſſet. tu progrediens ex inſidiis prędictis eundem Fabritium adhortus fuiſti, & dicendo ei *Bona notte*. contra eũdem dictum archibuſium quem geſtabas exoneraſti, magnoq lætali vulnere in flãco de vno ad aliud latus penetrãte vulneraſti, ex quo quidẽ vulnere illinc ad duas horas predictus Fabritius mortuus remanſit eiusque cadauer Eccleſiaſticæ ſepulturæ traditum fuit, & his per actis in fugá te dediſti pænas propterea iu dictis legibus, ſacris Canonibus, & ſacris Summorum Pontificum Conſtitutionibus impoſitas, & inflictas temere, & damnabiliter incurrendo; Rebuſq; aliis, &c. Alioquin, &c. Foller. in d. verſ. vel eos, &c num. 3. Vitalin. de maleſ. in rub. de cita. num. 3 volumus autem præſens noſtrum monitorium, tibi perſonaliter ſi perſona tua commodè haberi poterit. An debeat prius cõſtare, quod fuerit facta diligentiam de perſonaliter reperiendo, et quod non Foller. vbi ſupra, nu. 38. Clar. d. q. 31. verſ. ſed nunquid ſin autem domi quę ſolitæ habitationis. Vide Chart. de execut. Sent. c. fin numero 182. quatenus illam habeas in Vrbe, et ad valuas Curiæ noſtrę alias ad eaſdem valuas, et in acie

Campi

Campi Floræ dimiſſis ibi illius copiis affixis præſentari,& intimari: Qualiter fit citatio inti manda attenditur ſtylus, vel Statutum loci, Clar.d.q.31. verſ. dictum eſt. illudq.ſic execu tum ita te tractare, & afficere ac ſi perſonaliter, & magis legitimé exequutum foret, Certificantes nihilominus te, quod ſi in dicto termino non comparueris. Nos,ſiue infraſcriptus noſter in criminalibus locum tenens ſeruatis quatuor terminis in ſimilib. ſeruari ſolito iuxta ſtylũ Curiæ noſtræ ad declarationẽ incurſus pænarũ prædictarũ illarũq. legitimã exequutione cõtra te procedemus,ſiue procedẽt,cõtumacia, & abſentia tua, ac aliis in cõtrarium forſan facientib.non obſtantib.quibuſcũq: nec cõminatio requiritur,Vital. in tract. de maleſ. in rub.de citat.n 3. In quorum,&c.Dat. in Palatio noſtræ ſolitę reſidentiæ, Foller. d. verb. vel eos & num. 3. hęc die men.

Marcus Aurelius de Domo Locumtenens,

Locus † ſigilli.

Antonius Bartolettus pro Charitate Not.

Formato ſic vt ſupra monitorio illoq. exequuto, & in actis reproducto cum fide,executionis per Curſorem, ſeu mandatarium in calce ſeu a tergo eiuſdem annotata Relatio nuncii eſt de ſubſtantia citationis in actis debet ſcribi ſeriatim Foller. in ſua pract. in verbo fiat relatio, lapſoque dicto termino trium dierum in dicto monitorio aſſignato, qui incipit

cur-

Digitized by Google

currere a die executionis excluſiue, Vital. in rubr. de citatio. numer. 27. citatur deinde reus inſraſcriptis modis videlicet.

1. Citatio die 16. Octob.

1 † Illuſtriſſimo Domino Gubernatore. Citetur Sempronius N. ex aduerſo principalis ad docẽdum ſe paruiſſe monitorio pęnali contra eum formato exequuto, & in actis legitimè reproducto, ad dicendum contra primo pro prima dilatione ad primam diem, instante Fiſco. Char. Not.

Dicit non eſſe neceſſariam huiuſmodi accuſationem, Chart. de execut. Sent. cap. fin. num. 171. & ſeq.

Facta relatione, comparuit ſubſtitutus fiſcalis, accuſatio contumaciam, & ingerit mandati citati ſecunda pro ſecunda.

2. Citatio die 18. Octob.

2 Citetur Sempronius, &c. ad docen. &c. ſecundo pro ſecunda dilatione ad p. d. inſtante Fiſco. Charitas Notarius.

Facta relatione cõparuit ſubſtitutus fiſcalis, vt ſupra, & obtinuit citari tertiò pro tertia.

3. Citatio die 20. Octobr.

Citetur Sempronius, &c. ad docẽdum, &c. tertio pro tertia dilatione ad primam diem, inſtante Fiſco. Charitas Not.

Facta relatione, ſubſtitutus fiſcalis obtinuit quarto pro quarta, & ſuper abundanti,

4. Cita-

Digitized by Google

4. Citatio 22. Octob.

Citetur Sempronius,&c. ad dicendum,&c. quarto pro quarta,& ſuper abundanti dilatione ad primam diem inſtante Fiiſco. Cha. Not.

Facta relatione, ſubſtitutus fiſcalis obtinuit citari ad Sententiam.

Citatio ad Sententiam, die 24. Octob.

3 Citetur Sempronius N. ex aduerſo principalis ad videndum deferri iuramentum in ſupplementum plenæ probationis, quatenus opus, ſit concludendum, concludiq. videndum & audiendum Sententiam diffinitiuam, & loco Sententiæ videndum declarari ſe incidiſſe in pęnis in monitorio contra eum formato, exequuto, & in actis legitimè reproducto cōrentis, & pro promiſſorem exequutione mandatum quodcūq. deſuper neceſſarium, & opportunum decerni, & relaxari ad primam diem inſtante Fiſco. Charitas Not.

Facta relatione, comparet ſubſtitutus fiſcalis accuſat contumaciam, & obtinet declarari, vt ſupra, & iudex ſuam fert ſententiam declaratoriam incurſus pænarum prædictarum

4 † cuius Sententiæ formam habebis in eodem meo formulario criminali.

5 † Numerus dierum quos in margine, tam ſupra quam infra notatos habes, ideo appoſui vt ſcires quomodo ſeruandi ſint termini in

6 prædictus; non enim ſunt inculcandi, cūt reus terminos integros habere debeat.

7 Non

7 Non nego, † quin etiam aliter fiat in Vrbe in Curia Reuerendiſſimi Domini Gubernatoris Vidi.n.citari,reû verbi gratia, die 16. ad 17 pro prima dilatione, die 17 ad 18. pro ſecũda. die 18. ad 19 pro tertia die 20. ad 21. pro quarta, et ſuperabũdãti, die 20. ad 21. pro Sent.

8 † Sed hæc prædicta a paucis annis citra eſt
9 introducta in dicta Curia, † & recordor, quod illam vehementer damnabat Dominus Lelius de Syndicis, qui fuit per plures annos actuarius criminalis in dicta Curia, & erat profecto, vir multũ practicus, a quo ſemper vidi ſeruari priorem formulam, quam etiam ſeruandam eſſe dicit Dominus Iulianus Sanctarellus modernus actuarius in eadẽ Curia Notarius etiam ipſe multum practicus, & verſatus, non ſolum in Vrbe, ſed etiam extra in pluribus lo-
10 cis Status Eccleſiaſtici, † & ego puto, quod iure quidem talis poſterior vſus improbetur,
11 ſtylus tamen, & conſuetudo loci attendenda eſt, vt ſæpius monui.

SCHOLIA IN CAP. II.

Parum in hac prouincia curæ habentur hæc monitoria, quæ tantum vſitantur in vrbe ideò de his quæ foris ſunt, nihil ad nos.

Citatio Congruum debet aſſignari tẽpus ad comparen. Foller. in prax. dialog. in verb. vel eos verbaliter citari faciat num. 22. & eſt ha-

benda

benda ratio locorum diſtantiæ, alias citatio erit nulla, tanquam facta intra anguſta tempora, in citatione igitur moderatum tempus eſt ponendum, & ſi citatio fiat tempore, quo citatus non poteſt venire, citatio eſt nulla.

Præſentium, & futurorum.

AN in confiſcatione veniunt futura Clar. q.78. verſ. vlterius quęro, vbi quid diſponat Decretum Medionali, tit. de pæn. §. omnium, cuius decreti meminit Plott. in ſuo ſolenni iudice.

Num.11. Stilus tamen.

DE obſeruantia ſtyli plura apud Maſcard. de probatio. concluſ. 1339.

An pro lege obſeruari debeat in cauſis criminalibus, die, & quod ſic, Afflict. deciſ. 391. numero 5 & Iudex non obſeruans ſtylum, tenetur in ſindicatu, & facit litem ſuam, & hæc procedunt in ſtylo antiquo, & inuariabili. instrumenta contra ſtylum ſunt ſuſpecta de falſo Hec, & alia collegit Præſes Menoc. lib. 2. præſumpt 8. col. pen. & vlt. Cui addo plurima ſcitu digna ex locupletiſſimo Borgnin. Caualcan. indice ſuarum deciſionum hoc verbo, ad eum te lego.

SVMMARIVM

1 *Forma inquiſitionis ſecūdū ſtilū de partibus.*
2 *Forma inquirendi breuior.*

3 *Forma*

3 *Forma citationis cum inſertione inquiſitionis*
4 *Inquiſitiones Peruſiæ, & in aliquibus alijs locis non inſeritur in citatione.*
5 *Forma citationis ſiue inquiſitione.*
6 *Forma alterius citationis reſpondendum inquiſitioni.*
7 *Forma banni, quod publicatur contra contumaces.*
8 *Forma intimationis banni.*
9 *Forma citationis ad ſententiam.*
10 *Citatio ad ſententiam poſt bannū ſecundū aliquos non eſt neceſſaria: conſuetudini tamen locorum inhærendum eſſe monet author.*

Forma inquiſitionis ſecundum ſtylum de partibus, & banni ac citationum quibus ad Sententiam deuenitur. Cap. III.

FOrma inquiſitionis, & executionis illorum iuxta ſtylum, quem vocant de partibus talis eſt, prout infra videlicet.

1 † Hæc eſt quædam inquiſitio; ſiue titulus inquiſitionis quæ fit, & fieri intenditur per Mag. & Excellen. D. N Iudicem ex ejus mero officio, auctoritate, poteſtate arbitrio, atque balia, & ad quærelam B. & ad inſtantiā Mag. Domini procuratoris fiſcalis, vel & ad denunciam P. contra, & aduerſus Sempronium N. de tali loco incolam Ciuitatis, &c. homicidiū & fractionem Pacis, In eo, & ſuper eo, quod fama

ſama publica præcedente, & clamoſa inſinua-tione ſic referente, non quidem a maleuolis, & ſuſpectis, ſed potius ab honeſtis, & veridicis, hominis, & perſonis non ſemel tantum ſed ſæpè, & ſæpius ad aures, & notitiam dicti D Iudicis, etiam per modum notarii auditu, relatuq. peruenit, quod cum alias de anno .. &c. & ſequere narrando ſeriem delicti, prout vidiſti ſupra in monitorio ab illis verbis, & ſignanter ſuper eo, quod cum aliis, &c vſq. ibi Rebusq. aliis, & deinde conclude. Et prædicta omnia facta, & perpetrata fuerunt per præfatum Sempronium animo, & intentione, loco, & tempore, quibus ſupra; pœnas propterea legum, Sacrorum Canonum, & ſacrarum ſummorū Pontif. Conſtitutionū, ac bānimentorum, ſiue Statutorum, temere, & damnabiliter incurrendo. Super quibus omnibus, & ſingulis, &c. Vide Clar. q 3 1 vbi hæc omnia bene declarat.

Vel etiam breuius formatur in leuioribus delictis hoc modo videlicet.

2 † Inquiratur ex officio Curiæ, necnon ad querelam *N*. &c. contra, & aduerſus M. de tali loco, in, de, & ſuper eo, quod de preſēti anno, &c. & pone ſeriē delicti, vt ſupra, deinde cōclude, & prædicta omnia, &c. Super quibus, &c.

Die 16. Octobris 1595.

Inchoata, ficta, & formata fuit.

Dicta die.

Commiſſio primæ citationis in forma, & erit

erit talis videlicet.

3 † De mandato multum Magnifici, et Excel. len D.N.iudicis,etc.inſtante Magnifico Domino Procuratore fiſcali.

1.Citatio die 26.Octob.

Citet. Sempronius *N.*ex aduerſo principalis quatenus infra triduum proximum, coram præfato D.iudice compareat ad reſpondendũ inquiſitioni contra eum formatæ,in,de,& ſuper eo,quod cum alias de anno,&c.& pone tenorem inquiſitionis,in quantum tangit ſeriem facti, vt ſupra,omiſſis generalibus vſque ibi. Rebuſq.aliis,&c. quia talis tenor interſerendus eſt, Chart.de exec.ſent,d.1-n. 386. & ſeq. deinde conclude: Alioquin.&c.in quorum,&c Datum,&c.

4 † Bene verum eſt,quod ſi ſtylus ſit in loco, quod non inferatur totus tenor inquiſitionis, prout ſit *Peruſiæ*,& in quibuſdam aliis locis:

5 † tunc ſatis erit dicere, Cher.d c.1.nu.388. Ad reſpondendum inquiſitioni contra eum formatæ occaſione homicidii cum fractione Pacis per eum commiſſi, in perſona Fabritij N. de præſenti anno... & menſe .... prout latius in dicta inquiſitione, ad quam, &c. Alioquin. &c.in quorum,&c,

Dicta die.

Exequuta fuit per N.publicum mandatarium Curiæ domi dimiſſa copia, prout retulit,

Digitized by Google

Die 20. Eiuſdem.

Commiſſio ſecundæ citationis in forma.

2. Citatio die 20. Octobr.

6 † De mandato, &c. Citetur Sempronius N. ex aduerſo principalis, quatenus infra biduum compareat perſonaliter ad reſpondendum inquiſitioni contra ipſum formatæ; tenori prout in ea, ad quam, etc. alias, etc. in quorum, etc. Dat. etc.

Dicta die.

Exequuta, vt ſupra per N. etc.

Die 23. eiuſdem

Commiſſio banni, et intimationis eiuſdem in forma.

TENOR BANNI.

Bannũ, & eius intimatio die 23 Octob. Huiuſmodi bannũ debet continere nomẽ iudicis, nomẽ, & cognomẽ eius, qui bannitur, cauſam, ob quã bannitur, annũ, & menſem. Foll. in ſua pract. in verſ. banniantur nu. 5. Chart. de exec. Sent. c. fin. nu. 186. verſ. prout etiam.

7 DI † ordine eſpreſſo del Mag. et Eccell. Sig. N. Giudice, etc ſi deduce a notitia di tutti, qualmente hauendo Sempronio N. habitante, etc. del preſente anno.. del meſe, etc. commeſſo homicidio in perſona di Fabritio, di N. da Capua; etiam con frattura della Pace, ch'era fra di loro, come appare per gli atti,

etc. et

&c.& eſſendoſi perciò reſo cõtumace, nõ curãdo cõparire, ſecondo le citationi fattegli, però ſi mette in bando in pena della vita, e conſiſcatione di tutti, e ſingoli ſuoi beni, &c. E ſi prohibiſce che neſſuno debba recetarlo, ne dargli conſiglio, aiuto, né fauore, ma perſeguitarlo, &c. ſotto le medeme pene, & in tanto ſi aſſegna termini di cinque giorni al detto Sempronio a comparire a defenderſi dal detto bãdo, altrimente, &c. In quorum, &c. Dat. &c. die ... menſis ... anni ...

Dicta die.

Exequutum per N. publicum Præconem communis, vt retulit.

8 De mandato, &c. Intimetur Sempronio N. qualiter fuit in banno poſitus, idem terminus aſſignatus quinque dierum ad comparendum, & ſe defendendum, &c. alias, &c. in quorum, &c. Dat. &c.

Dicta die.

Intimatum domi eiuſdẽ Sẽpronii cũ demiſſione intimationis in forma, per N. publicum mandatarium Curiæ, &c. prout retulit, &c.

Die 29. eiuſdem.

Commiſſio citationis ad Sententiam.

9 † De mandato, &c. citetur, &c. quatenus infra biduum coram eo compareat ad audiendam Sententiam ſuper inquiſitione contra eũ formata tenoris, prout in illa, & poſtea quandocunque ſingulis diebus, & horis, &c. ideo,

Digitized by Google

etc.alias.etc,in quorum.etc. Dat.etc.

Exequuta, &c.

10 Poſui in formam huius citationis ad ſententiá, vt ſcias quomodo formari poſſit, licet Doctores teneant illam poſt bannum neceſſariã non eſſe: Char. vbi ſup. cap. 1. n. 430. Tu autem conſuetudini locorum cohæreas, et ſic non errabis Clar. q. 13. verſ. item quæro, Cart. d. n. 430. verſ. ſubdit. tamen.

SCHOLIA IN CAP. III.

DE ſtylo Curię in formanda inquiſitione ſeruanda plura apud Decian tum primo tract. crim. lib. 5 c. 26. n. 9. verſ. nota etiam. tit. quæ leges ſeruandae in cauſa hæreſis. Quomodo Mdiolani formetur, habes ex Clar. §. 31. vbi totum tenorem inquiſitionis ſcriptis inſerit ſuis. Aduerte tamen tu, qui formas inquiſitiones, quod is dicitur meliorem partem huius praxis callere, qui nouit optime, et apte compilare inquiſitionem. Quamobrem in officio tam D. Capitanei, quam Prętoris Mediolani deputati ſunt principales Actuarii, qui materno ſermone dicuntur, li capi de Nodari, qui diligenter inſpiciunt titulum delicti, et qualitatem indiciorum, et iuxta reſultantia ex dictis indiciis formant eas, et ſi quid obſcurum, dubium vel ſe ſe offert, conſuluunt iudices ipſos, vel etiam ipſi iudices proponunt

in

Digitized by Google

in curia, ita per aquam, et ignem tranſeunt dictæ inquiſitiones, quæ quo maiori prudentum conſilio nituntur, eo difficilius conuelluntur. Hinc ſit, vt per raro Senatus ad has inquiſitiones manus apponat, quia non ſunt facile mutanda, quæ cum maturo tot patrũ iudicio processerunt. Quamobrem, vt reuertar ad id, quod a principio huius operis dicebam, magna eſt iudicũ conſolatio, quando habent actuarios peritos, et humanioribus etiam litteris, quę neceſſariæ ſunt, imbutos, nec enim video, quomodo inquiſitionem poſſint dictare, ſi litterarum ſunt rudes floret ad officiũ D. Capitanei Iuſtitiæ Oliuerius Bononia, dignus Egr. Fiſ. Quintii Cancellarius, cui ob ſcientiam, et probitatem conſtanté plurimum omnes deferunt itaut tamquam Atlas cælum, ſic ille pondus totius Actuariæ, quæ in magnum numerum diuiſa eſt, ſumma cum vigilantia, et dexteritate ſuſtineat.

Ad officium D. Prætoris Franciſcus de Bernardis, et Actuarius Vacca viri circumſpectiſſimi, nec nimia ſeſtinantia properãtes, ſed lento gradu, quæ muneris ſunt ſui abſoluentes, et recte quia nimia ſeſtinata, et præcipitatio nouerca eſt iuſtitiæ.

De reformandis inquiſitionibus ordinem habemus Excell. Senat. mandan. vt inquiſitiones reformétus, non obſtante ſtatuto mãdãte, quod inquiſitiones formatę iterari nõ poſſint

Ad hæc haud te prætereat, quod hæc inquiſitio concipienda eſt clara, ſpecifica continens omnes delicti qualitates (itaut reo non tolluntur defenſiones) et locum, et tempus regulariter commiſſi delicti non tamen diem, etiam ſi pars non apponat, et nomen illius, cum quo delictum eſt comiſſum. Quæ, et quomodo procedant, vid. late Farinac. de inquiſ. q. 3.

Verſ. Tenor banni.

BAnnum hoc eſt nullum, quando in proceſſu non fuit ſeruata forma ſtatutorum, ſeu ſtylus, poſt Farin. et Cart. vid. Scac. p 97. n. 23. verſ. ſecundo quæro. Nota hoc, et quando habes ad manus aliquem bannitum capitaliter, diligenter inſpice proceſſum. An ſententia cōdemnatoria ſubuerti poſſit aliqua ſimile, exceptione, puta omiſſionis banni, aut ſimile, nullitatem reſultante ex eodē proceſſu Farin. q. 11 n. 37. et de pluribus cauſis nullitatis bāni tract. Chart. in prax. de exec. ſent. cap. bann. vlt. n. 186. verſ. prout cum ſeq. ad quem omnino recurre tu, qui vis laborare pro redimēdo cliente ex imminenti mortis periculo.

2 Bannum eſt ſententia interlocutoria, poſt illud ſequatur ſententia condemnatoria, et eſt ratio, quia is, qui in banno poſitus eſt, ſi comparet infra terminum banni, reſoluitur in vim ſimplicis citationi, Scac. d. c. 87. nu. 38. Farin. q. 11. nu. 101.

3 An terminus bāni deſignatus a ſtatuto poſſit

ſit minui, vel augeri, ibid. nu. 36. per *Scacc.* vbi ſupra.

Num. 20. Poſui formam.

POſt ſecutum bannũ, an ſiue alia citatione perueniatur ad ſententiã cõdemnatoriã, vid. Cart. de exec. ſent. capt. ban. c. 1. n. 439. verſic. & ſolet, Mediolani viget conſuetudo, quæ ſeruanda eſt iuxta ea, quæ ſupra dixi.

Quęro ad coronidem, an ſententia cõdemnatoria ferri poſſit longe poſt terminum citationis, dic quod ſic, Decia. referens cauſas conſil. 18. num. 212. lib. 1.

LIBER VI.

SVMMARIVM

1 *Bannito capto debet formari nouus proceſſus ſuper recognitione perſonæ illius, neque interim Sententia contra ipſum lata executioni demandari debet.*

2 *Recognitio perſonæ banniti, quomodo, & quibus ſolemnitatibus fiat per propriam confeſſionem ipſius banniti.*

3 *Bannitus qualiter interrogari debeat, antequam ad Sententiæ exhibitionem deueniatur.*

Bannitus debet deſcribi per Notarium, & qualit-

qualiter, & formam habes nu. 12.

5 Sententia condemnatoria debet exhiberi bãnito ad effectum, vt fateatur ſe eſſe illum in Sententia nominatum.

6 Recognitio banniti neceſſaria eſt, quod tempore inquiſitionis formatæ eius nomen ignorabatur.

7 Item ſi inquiſitione, & ſententia erratum fuiſſet in nomine, cognomine, patria, ſeu aliqua alia demonſtratione.

8 Item ſi in eodem loco plures ſint eiuſdem nominis, & cognominis.

9 Practici criminaliſtæ ſolent proteſtari, antequam incipiãt interrogare tale cõdẽnatum.

10 Qualiter debet fieri dicta proteſtatio, & forma eiuſdem, & n. 13.

11 Forma examinis, ſiue conſtituti, quando fit recognitio condemnati, & nu. ſeqq.

14 Iudex ſolet decretare in fine examine recognitionem eſſe legitimè factam, & ſententiã ſuis loco, & tempore ex quendam eſſe.

15 Aliqui tamen Iudices dictum decretum non interponunt.

16 Recognitio perſonæ banniti fit etiam alio modo, & quomodo.

17 Forma comparationis, & proteſtationis fiſcalis exhibentis Sententiam condemnatoriã, & petentis illius executionem.

18 Forma decreti Iudicis ad comparationem prædictam.

19 Forma

19 Forma alia examinis, ſiue conſtituti, in quo delinquentis perſona recognoſcitur.

20 Alio etiam modo poteſt concipi dictum examen, & conſtitutum, & quomodo.

Quid faciendum capto bannito, & condemnato, et quomodo, et qua forma ad eius recognitionem, et examen deueniendum ſit. Cap. I.

SI aliquis bannitus, et condemnatus in cõtumaciam, ad tuas manus peruenerit, ſiue ſit condemnatus in pęna vltimi ſupplicii, ſiue in aliam pęnam citra mortem, et captus fuerit, vel infra annũ, vel poſt annũ condẽnatio-
1 nis, † nõ ſtatim erit ad executionẽ ſẽtẽtię procedẽdũ, niſi prius nouo proceſſu formato ſuper recognitionẽ perſonę illius, vt ante executionẽ cõſtet eũ eſſe, qui in bãno, et ſẽtẽtia deſcriptus eſt, Chart. de exec. ſent. capto banni-
2 to. cap. 2 in princ. † Recognitio autem huiuſmodi ſit in primis per propriam ipſius condemnati cõfeſſionem, quia, is cõſtituitur corã iudice, ſine aliqua expreſſione nominis, ſed be-
3 ne a Notario actuario † eius ſic cõſtituti ſtatura, effigies, barba, veſtimenta, et aliæ, ſi quæ ſunt demonſtrationes, deſcribuntur in principio examinis, deinde præſtito per ipſum iura-
4 mento de veritate dicenda, interrogatur de eius nomine, cognomine, pronomine, parẽtibus

bus, patria, exercitio, et aliis qualitatibus, ſi
quæ aliæ in proceſſu, banno, et Sententia con-
demnatoria circa ipſius banniti conſtituti per
ſonã expreſſe, et ſpecificatæ fuerint vnico, vel
pluribus interrogatoriis, quod melius eſt, et
recepta reſponſione, poſtmodum interrogatur
an in loco vnde dicit ſe eſſe oriundum reperia
tur aliquis alius eiuſdem nominis, cognominis
5 prænominis, parentũ, et qualitatum, et ſi dixe-
rit, quod non, tunc exhibetur ſibi bannum ſine
Sententia condemnatoria contra ipſum latã;
et per notarium ad claram ipſius Intelligen-
tiam legitur, et vulgarizatur, et his peractis
interrogetur demum ipſe conſtitutus. An ipſe
ſit illimet re, corpore, et ſubſtantia, qui in di-
cta ſententia deſcriptus, et nominatur eſt, et
qui de delicto in ea contento inculpatus exi-
ſtit, et ſi dixerit, quod ſic, tunc perfectè, et legi
timæ dicitur facta tali sbanniti, et condemnati
perſonæ recognitio, ita loquitur Chart. in d.
6 tract. c. 2. a nu. 15. vſque ad n. 27. Et hæc qui-
dem recognitio, tunc multo magis neceſſaria
eſt, ſi quando formata fuit inquiſitio, ignora-
batur nomen delinquentis, et deſcriptus fuit
per ſigna ſtaturam, habitationem, veſtimenta,
et alias circumſtantias, vel per literam N. et
proceſſum fuit ad condemnationem, vt proce-
7 di poſſe in precedenti libro oſtendimus. Ne-
ceſſaria etiam eſt ſi in Sententia, et inquiſitio-
ne erratum fuit in nomine, cognomine, pa-
tria,

tria, vel aliqua alia demonſtratione.
8 † Item ſi in loco, in quo condemnatione opus eſt, vel domicilium contraxit, aut deliquit, reperiantur illi eiuſdẽ nominis, et cognominis: Car. in d. tract. ca. 2. a nu. 4. vſque ad 14. Ad-
9 uertere autem te volo, † quod practici criminaliſtę, antequam ad aliquod interrogatorium deueniant cum tali condemnato, ſolent poſt deſcriptam a notario eius perſonam, vt ſuperius tibi ſolennem proteſtationem a notario
10 prædicto in ipſo cõſtituto ſcribi facere, † quod ſcilicet per interogationes ſubſequentes faciẽda, et reſponſiones a condemnato C. dãdas, vel alium quemcumque actum, non intendunt vllo modo præiudicare Sententiæ condemnatoriæ contra dictum Conſtitutum latæ, et iuribus fiſco competentibus, iuxta formam inferius appoſitam Char. d. tract. cap. 3. nu. 58.

Die 7. Octob. anni....

Forma Conſtituti, cum recognitione condemnati.

11 † Conſtitutus perſonaliter in carceribus Turris Nonæ coram Magnifico, et Excel. D. M. Aurelio de Domo, Locumtenente, etc. meque, etc. aſſiſtente D. B. ſubſtituto fiſcali.
12 † Quid homo proceræ ſtaturę, ætatis ſuæ prout ex aſpectu dignoſci poterat annorum.., etc. cum barba coloris ſuburſi, ſiue vulgo dicitur caſtagnaccia, habens magnam cicatricem in fronte a parte ſiniſtra tendentem verſus

ſus auriculam ſiniſtram, indutus dupploide ſciſſo telæ albæ lineæ clamide, et caligis panni coloris promiſcui, ac tabialibus ſemiſerice is ad acum laboratis coloris celeſtis, ſiue turchin i, denique pileo in capite ſeltri nigri cum criſtis, qui delato ſibi iuramento veritatis di-
13 cendæ. prout tactis, etc. iurauit † præmiſſa prius per D. proteſtationes, quod non intendit per quamcũque interrogationem a ſe faciendam, vel reſponſionem a dicto C. dandam, aut per quemuis alium actum deſuper adhibendũ Sententiis contra dictum C, latis Iuribuſque fiſco quomodolibet competẽtibus præiudiciũ aliquod inferrre, de quo ſolemniter, & expreſſe, ac omni meliori modo proteſtatus fuit, & proteſtatur, hancque proteſtationem, ſemper quandocunqne, ac in quolibet actu ex tunc repetit, et pro repetita haberi vult, et intendit, Ita etiam inſtante D. B. ſubſtituto fiſcali. Ad opportunas eiuſdem D. interrogationes dixit, et depoſuit, prout infra, videlicet.

Interrogatus quomodo ipſe C. nominetur, et recognominetur, et an habeat pronomen, ſiue ſupranomen.

Reſpondit, Io mi chiamo Sempronio, la mia Caſata e delli N. nè ho ſopranome alcuno, che io ſappia.

Interrogatus, vt dicat nomina Patris, & matris, fratrum ſororum ſuarum, ſi quas habet, et eius exercitium.

Reſpon-

Reſpondit, Mio padre ſi chiama D.mia madre A.io ho vn fratello,che ſi chiama C e non hò ſorella niuna,il mio meſtiero è di Sartore.

Interrogatus,ex quo loco ſit oriundus

Reſpondit,io ſon da Napoli.

Interrogatus an in ciuitate Neapolis ſit aliquis alius,qui nuncupetur Sempronius N.habens patrem vocatum D.matrem A.et fratrem C.profiteaturque Sutorem.

Reſpondit,ſignor nò, che in Napoli non ci è neſſuno,etc.

Tunc D.mādauit per me.etc.et ad omnem bonum finem,et effectum exhiberi,legi,et vulgari ſermone exponi ipſi C.ad claram eiuſdē ntelligentiam quandam ſententiam capitalé vltimi ſupplicii,et confiſcationis bonorum latam contra ipſum,per Magnificū,ex Excel. D P.Locumtenentem,etc.ſub die . . menſis . . præteriti anni . . ſub rogitu mei notarii, prout in libro,etc.fol. etc.

Qua ſibi lecta per me, etc. et vulgari ſermone expoſita de verbo ad verbum, prout iacet alta,et intelligibili,voce,et per ipſumbene audita,& intellecta, vt aſſeruit,fuit ipſe C.per D.

Interrogatus,an ipſe C.ſit illemet Sempronins N.filius B.re corpore,et ſubſtantia, de qua explicite cantat dicta ſententia, qui in ea reperitur condēnatus pro homicidio,et fractione Pacis in pęnam vltimi ſupplicii,et confiſcationis bonorum.

Reſpon-

Reſpōdit, Io ſon Sépronio N. figliolo, di B. in corpo, e ſoſtanza, ma non ho mai fatto tal delitto, che mi s'imputa in detta Sentenza, e mi ſtupiſco, come ne poſſa eſſer condennato.

*I*nterrogatus, an de familia N. ſit aliquis alius *S*empronius nuncupatus.

Reſpondit, Signor no, che nella famiglia delli N. non ci è altro Sempronio, che io.

14 †Tunc D. huiuſmodi recognitionem ipſius C. acceptauit, illaq. fuiſſe, fore, et eſſet rite, & legitime factam, ac Sententiam prædictam ſuis loco, et tempore prout iuris fuerit, exequendam pronunciauit, etc.

15 †Hoc decretum ſolent nonnulli iudices adhibere poſt acceptam reſponſionem, quod nullus, alius reperitur, ego vidi pluries fieri, et pluries etiam nō fieri a iudicibus ſimile decretum, et equidem ego, ſi fiat, puto recte fieri ſin omittatur, arbitror omittentes non omnino malefacere.

16 †Fit etiam aliquo modo huiuſmodi recognitio, ſiue proceſſus recognitionis, quia Fiſcalis, vel eius ſubſtitutus exhibet coram iudice Sententiam condemnatoriam, originalem, vel eius copiam authenticam, non caſſam, nec in aliquu parte vitiatam, et peti præuia ipſius condemnati recognitione, ac ipſo ſuper complicibus, &c. vt inferius demonſtrabimus torto illam contra prædictū condemnatū executioni demandari, proteſtando etiam, quod non

in

inſeratur vnquam quomodocumq. aut qualitercunq. aliquod præiuditium d. *S*ententiæ, et iuribus fiſci, ac aliis *S*ententiis contra eũdem forſan latis, et producit etiam Proceſſum deſuper formatum in parte, et partibus etc. petens ius, et iuſtitiam ſibi adminiſtrari, et iudex pronunciat, ſe paratum eſſe ſuis loco, et tẽpore ius, et iuſtitiam adminiſtrare. Poſtea conſtituitur, et examinatur reus iuxta ſuperius traditum ordinem, talis autem erit forma videlicet.

Die .... Menſis .... Anni.

17 Coram M. et Excell. D, *M*. Aureo de Domo, *I*lluſtri. et Reuer. D. Almę vrbis Guber. Locumtenen. meq; etc Comparuit Mag. Excell. D. Io *I*ac. *N*erottus S. D. N. PP. et R. C. A. Procurator fiſcalis, et exhibuit, ac produxit quoddam inſtrumentum, ſiue tranſumptum in publicam formam redactum per B. Cancellarium, etc. non caſſum, nec cancellatum, nec in aliqua parte vitiatum, eiuſdem Sententiæ late per Magnificum, et excellentem D. P. Locumtenentem, etc. ac rogatam per N. Notarium, de anno, etc. menſe, etc. tenoris prout in ea, contra Sempronium N. de Napoli, incolã etc. ad præſes in carceribus Turris Nonæ carceratum, et quoſdam alios eius complices, in qua tàm dictus Semqronius, quàm præfati eius complices reperiuntur condemnati in pænam vltimi ſupplicii, et confiſcationis bonorum, etc. occaſione delictorũ, de quibus in dicta

ćta ſententia,& petit, ac inſtetit, facta prius debita perſonę dicti Sempronij recognitione, ac ipſa ſuper complicibus, et alijs delictis iuxta ſolitum iuris. & facti remedijs opportunis examinato eſt debitam d. ſententiæ exequutionem iuxta ſummorum Pontificum ſacrarum conſtitutionum, ſtatutorum & bannimentorum formam deuenire, alias &c. præmiſſa ſemper proteſtatione, quod per quaſcunq. interrogationes dicto Sempronio faciendas, & reſpōſiones ab eodem dandas nullum cenſeatur præiudicium fieri ſupradictæ ſententiæ, ac iuribus fiſco quomodocumque, & qualitercumque hactenus inquiſitis, alijſq. ſententijs vbiq. locorum contra eundem forſan latis, de quibus, etc. omni, etc. Et inſuper exhibuit, et produxit in parte tamen, et partibus pro fiſco et curia facientibus, et non alias, aliter, nec alio modo, quendam proceſſum, ſiue copiam authenticam proceſſus, folio, etc. fabricatum per eundem Magnificum, et Excellentem Dominum P. Locumtenentem incipientem, etc. finientem, etc. ſub rogitu eiuſdem N. notarij, et in authenticam formam redactum per N. notarium, ac cancellarium, etc (et ita ſi vnus rogatus fuit, alius vero deſcribi fecit, et publicauit) tenoris, etc. prout in eo, et petijt, ac inſtetit dictum proceſſum diligenter videri, et ſuper contentis in eo dictum aduerſarium cum proteſtatione, de qua ſupra, diligenter examinari

nari, & ſibi comparenti ius, & iuſtitiam admi-
niſtrari, omni meliori modo, alias, &c.

18 † Qui Magn. & Excel. D. N. Locumtenens, ſedens, &c. viſis ſupradictis Sententia, & Proceſſu, & præmiſſis auditis obtulit ſe paratum ſuo loco, & tempore ius, & iuſtitia adminiſtrare, omni meliori modo, &c.

*S*ucceſſiue.

19 † Conſtitutus perſonaliter, &c.

Quidam homo, &c.

Interrogatus, de nomine, &c.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, an in Ciuitate Neapoli, &c.

Reſpondit, &c.

Et prædicta extende, vt ſuperius tibi docui.

Deinde.

Interrogatus, an ipſe Conſtitutus fuit vnquam proceſſatus, & inquiſitus, & condemnatus pro aliquo delicto, et quo.

Reſpondit, io non ſon ſtato mai proceſſato inquiſito, nè condennato per delitto neſſuno, che io ſappia.

Et monitus, vt bene aduertat, quia apertè Curiæ conſtat, quod ipſe C. fuit proceſſatus inquiſitus, et condemnatus pro quibuſdam delictis, et abſq. dubio pluſquam veriſimile eſt, quod ipſe C. de prædictis notitiam habuerit, et habeat.

Reſpondit, io *S*ignore non hò ſaputo mai niente di queſto, che *V. S.* mi dice, e non ne sò

niente, e molto me ne marauiglio.

Tunc Dominus ad conuincendũ ipſum C. de mendacio, ac ad omnẽ alium meliorem finem, & effectum, exhibuit eidem Conſtituto Sententiam capitalem, de qua ſupraper Magnificum, & Excellentem Dominum B. fiſcalẽ productã, lectam, & promulgatã per Magnificum, & Excellentem Dominum P. olim Locumtenentem, &c. mandauit eam per me ad claram ipſius C. intelligentiam, legi, & vulgari ſermone exponi a principio vſq ad finem.

Qua per me lecta, & vulgariter expoſita, & bene per ipſum C. vt aſſeruit audita, & intellecta fuit per D.

Interrogatus, an ipſe C. ſit illemet Sempronius; &c.

Reſpondit, &c.

Interrogatus, an de familia, &c.

Reſpondit, &c.

Tunc, &c.

20 Solet etiam quandoq. altius ſumpto examine cum dicto cõdemnato ad exhibitionem & recognitionẽ perſonæ illius deueniri, quia præmiſſa proteſtatione, de qua ſupra, cum deſcriptione perſonæ ipſius cõdemnati, vt oſtendi, poterit ipſi interrogari de nomine, et cognomine, Patre, patria, exercitio ætate de loco, in quo fuit captus, quomodo, & quando adductus ad carceres, quid faceret in loco, in quo captus fuit, an haberet ſocios, & quos, & quo

cum

cum illis ſe aſſociaſſet dicta loca , in quibus cõuerſatus fuit, qũo victum ſibi paruerit, & alia ſimilie interrogatoria fieri poterunt, quibui ipſe C. eo perducatur; vel inuitus cogatur confiteri eſſe contumacem Curiæ, & bannitũ. & tunc habita huiuſmodi confeſſione erit ei exhibenda Sententia contra ipſum lata ſub forma verborum ſuperiis annotatorum.

Vel ſic.

Et exhibita ipſi C. per me de mandato D. quadam Sententia capitali contra ipſum C. & alios nonnullos in ea nominatos, vel deſcriptos lata ſub die, &c. menſis, &c. anni, &c. per Mag. D. M. Aurel. de Domo Locumtenentem, &c. ſub rogitu B. Actuarij, &c. tenoris, &c. & eidem per me vulgariter, & per eundem Conſtitutum bene, vt aſſeruit, audita, & intellecta fuit per Dominum

Interrogatus, an ipſe C. ſit illemet, &c.

Reſpondit, &c.

Tunc, &c.

Alij etiam modis, et formis ad dictum examen, & recognitionem deueniri ſolet: Verum quia paulo ſunt abſimiles, & in ſubſtãtia idem important, propterea viſum eſt nihil ſupradictas tantum formes magis vſitatas annotare.

SCHOLIA IN CAP. I.

IDentitas perſonæ bannitę in primis excutienda eſt, quia ſicuti ad executionem ſententiæ procedi non poteſt deficiente extremo

neceſſario, ideo (ſi fieri poteſt) ab eo habenda eſt ore proprio, et hæc cōfeſſio ſuperat omnes probationes.

Circa recognitionem banniti capti, et proceſſum inſtruendum, Chart. inſiſtit, vt nemo eo accuratior in ſuo tract. de exec. ſent. contumaci capto bannito, cap. 2. per tot. et ibi multas recenſet quæſtiones.

Perneceſſaria eſt hæc recognitio multis de cauſis.

1 Prima, quādo ignoratus non eſt homicidę qui deſcriptis fuit per ſigna, ſtaturam, habitationem, veſtes, & alias circumſtantias, ex quibus proceſſum fuit ad condemnationem, Carcar. d. c. 2. 4. 5.

2 Quando in libello inquiſitionis erratum fuiſſet in nomine, patria, vt parum hic error nocet veritati. ideo ſententia ſit valida, debet fieri recognitio, et poſt recognitionem executio, ibi num. 6, verſ. prout.

3 Quando qualitates capti non conueniunt cum qualitatibus banni, et ſententiæ.

4 Quando in loco eſſent plures, eiuſdem nominis; et hæc quæſtio contigit in ciuitate Papiæ in perſona cuiuſdam *Iſmaelitæ*, vulgo Cingani condemnati de robaria, qui ſe defendebat, quod eſſet alter Ethyops, eiuſdem nominis, et ſtaturæ: Pro quo ego conſului, neſcio autem, qualis fuerit exitus.

In recognitione ſerua praxim authori deſcript.

Digitized by Google

ſcript.ex Char.d.c.2.num.16.cum ſeq. Verum quia articulus hic eſt multum controuerſus; ideo formabo aliquas coucluſiones, vt ſi caſus tulerit, ad eas citra multorum librorum reuolutionem recurre poſſis.

Prima concluſio eſt, quod bánito capto, et per Notarium ſcripta eius qualitate ſtatura, veſtimentis, ætate, ſi ille fatebitur eſſe eú, qui ita vocatur in proceſſu, & ſententia, et dicitur ſufficienter recognitus, nec vlterius eſt inſiſtendum, ſed ad executionem ſententiæ, niſi aliud iuridicum obſtet, procedendum eſt, iſta eſt clara, & indubitata veritas, de qua per Car. q.96 verſ. quæro numquid, Boſſ. in tit. bannit. quid ammittant. n.18. Rol. a Val. con. 60. n 26. to. 2. legenda tamen ei eſt ſententia; et vulgarizāda, Farin. q.11. nn.14. circa fin.

Secunda concluſio quod lecta ſētia, et fatente bannito, quod ille eſt, de quo fit mentio in ſententia, non eſt opus, quod fateatur, ſe illud delictum commiſiſſe, qui articulus, etſi diſputabilis ſit, attamen eſt veritas, Car. c.2. n. 26. verſ. ſed verior. in tract. de exeec. ſent, cap. bannito, vbi quod ſat eſt, vt fateatur eſſe illud corpus, et illum, qui fuit citatus, bannitus, Vnde maleſaciunt iudices, qui cogunt reum fateri, quod ille, eſt qui delinquit, quia talis practica eſt multum periculoſa, ne dicam facinoroſa. Dicit tamen Boſſ. quem refert Clar. q.96 verſic. quæro nunquid pro Senatus aliquan-

Digitized by Google

do obſeruat cōtrariū,&ꝙ prima opinio ſit verior firmat.Sca.q.97.n.180.verſ.ſi de tortura.

Tertia cōcluſio,quod ſi bãnitus neget ſe eſſe illum,de quo in bāno,poterit *I*udex illū torquere,vt cōfiteatur ſe eſſe illam perſonam deſcriptam in banno,Clar, ibid. vbi citat. Marſ. ſing.2.per tot & Rol.d.conſ 60.nu.27.Qui tamē Marſ.ne verbū quidem facit de tortura,& hoc eſt verum deficientibus aliis probationib. quia tortura eſt remedium ſubſidiariū, & precedentibus legitimis indiciis cōtra dictum nominatum. Quod ſi aliunde poteſt haberi veritatē identitatis, non dēt quis pro ea habenda tormentis ſubijci. Hoc expreſſum declarat Scac.q.92.num.125.& hanc quidam.

Quarta concluſio,quando bannitus dicit ſe alio nuncupari nomine,quam legatur, in banno tunc recurrendum eſt ad teſtes, qui illum recognoſcant;qui cum de vita hominis agitur debent eſſe omni exceptione maiores,Farin. q.11.num.25.verſ.amplia.tum quia paria ſunt quem eſſe confeſſum,vel teſtibus conuictum, poterit decapitari,& teſtes, qui deponunt illū cognoſcere per nomen, & cognomen, debent addere illum eſſe eundemmet, qui de delicto arguitur,& de quo in ſententia.

Quinta concluſio,quod ſi bannitus ex indiciis contra eum reſultan.tortus perſiſtat in negatiua,nec vt ſupra a teſtibus conuincatur, erit dimittendus, & abſoluendus;id quod factum

dum eſt cum P.Franciſco Porro Mediolanen. qui occiderat quãdam meretricem in ciuitate Venetiarum, et omnia iocalia abſtulerat, Recognitus fuit vti bannitus ab vno ex teſtibus adductis è dicta ciuitate per illius aduerſarium ad huc ſuperſtitem. Tortnſq. cruciatu bene iuſſu Senatus negauit, & fuit abſolutus Non ita contigit Alexandro Cabiato ob ſodomiam in contumaciam bannito, qui captus fuit ex eo quod heberet enſem extra corrigiam, cumque nomen negaſſet ſuum, ſtatim fuit recognitus, tunc à ſatellitibus, et aliis, et denique, Deo tantorum ſcelerum vindice iuſtiſſimo flammis combuſtus. Dicit tamen, et bene Scaccia q.97.nu.175. verſ. ſi eſt ſemiplenè, quod recognitus ab vno teſte poteſt in ſummo gradu tormentari, et tortura omiſſa poteſt exequi ſententia cum mitigatione pænę, ſi minus quam ſemiplenè recognitus eſt, poteſt relaxari cum fideiuſſione de ſe repræſentando.

Sexta concluſio, iudex habita tali recognitione debet interloquendo declarare eum eſſe illum de quo in ſententia, & ideo eam fore executioni mandandam, Farinac.d.q. 11.n 25 verſic. amplia.

Plures alia in hac materia concluſiones cõſtituere poſſum, ſed quia frequentioris ſunt has paucis compendio perſtringere volui Pleniſſ. exequuntur Carth. Farinac. & Scacc. ex quorum tractat ſitim huiuſmodi compe-

ſcere poteris.

Aduerte rogo, ne poſtquam bannitus cóf eſſus fuerit, et torquendus ſit ſuper aliis, ſuper quibus torqueri poteſt, eũ interroges, vel torquas ſuper delicto principali, ſed fac tuam proteſtationem in ampla forma, iuxta Methodum hic præfixam n.10. quam pluribus exornat, Cart.c.2.n.45.et ſeq.d.tract. de exec. ſent. c.ban.quia magiſtraliter loquitur, cum eius formula concipien.Author.hic.nu, 12.

Num. 14. *Tunc Dominus*.

ISta interlocutoria iudicis, eſt vtilis non neceſſaria, vt ſup.dixi, hoc eod.capitulo, verſ. ſexta concl.et hic num.15.

SVMMARIVM

1 *Bannitus negans ſe eſſe illum de quo ſit mẽtio in ſententia, debet conuinci per teſtes ſi poteſt quod ſit ille nominatus in Sententia.*

2 *Et teſtes debent deponere, quod eſt ille deſcriptus in Sententia, nec ſufficit, quod dicat, quod vocatur tali nomine.*

3 *Recognitio tali banniti per teſtes debet fieri illo poſito inter plures.*

4 *Forma faciendæ dictæ recognitionis reo poſito inter plures.*

5 *Bannitus conuictus per teſtes, quod ſit ille deſcriptus in ſententia, quamuis neget, poteſt puniri pœna expreſſa in Sententia.*

6 Ban-

Digitized by Google

6 *Bannitus, qui habet plura nomina ſi ſub vno ſit condemnatus, ſufficit. quod ſub illo recognoſcatur à teſtib.*

7 *Bannitus negans ſe eſſe illum deſcriptum in Sententia, ſi non poteſt conuinci per teſtes debet torqueri pro habenda confeſſione ſuper identitate perſonæ, & quomodo.*

8 *Bannitus, qui eſt torquendus, & fateatur ſe eſſe illum deſcriptum in ſententia quibus interrogatorÿs intrerogari poſſit.*

9 *Forma decreti faciendi, quando Iudex vult torqueri bannitum, vt fateatur ſe eſſe illũ deſcriptum in condemnatione.*

10 *Si bannitus fateatur ſe illum de quo in Sententia mentio ſit licet non fateatur delictũ commiſiſſe, condemnari tamen poteſt.*

Quid faciendum; ſi reus negat, ſe eſſe illum deſcriptum in Sententia. Cap.II.

1 SI † bannitus, et condemnatus negat ſe eſſe illum, de quo in Sententia mentio ſit. Tunc videndum eſt, an adſint teſtes, qui illum poſſint recognoſcere, et conuincere, quod ſit illemet in Sententia prædicta nominatus, et de crimine in ea contento inculpatur, Char.
2 de exec. Sent. cap. 2. nu. 44. † non enim ſatẽ eſt, quod teſtes dicãt, quod vocatur tali nomine, niſi etiam dicant quod eſt ille, de quo mẽtio ſit in Sententia, Char. d. c. 2. nu 40. et ſeqq.

Hæc

3 Hæc autem recognitio fieri debet poſito ipſo reo condemnato inter duos vel plures alios vt euitetur omnis occaſio ſabricandi falſum. Char d.cap.num.36.& ſeq. talis erit forma, videlicet.

4 Interrogatus, & monitus, vt bene aduertat dicere veritatem, quia non deſunt plures teſtes, qui poterunt recognoſcere ipſum Conſtitutum vocari *S*empronium, non autem, Ioannem Antonium, & eſſe illum eundem de quo agitur, & fit mentio in ſententia, & qui in ea eſt condemnatus. Reſpondit, io vi dico, che non ſono altrimente, quel Sempronio, del quale ſi fa mentione, & è condãnato in detta ſententia, & non ſi trouerà mai, che io ſia altro, che Gio. Antnnio come vi hò detto, e mi vergognarei a mutare il nome.

Tunc Dominus ad conuincendum ipſum Conſtitutum de mendacio, & ad diſponendũ ipſum ad veritatem fatendã, ac ad oẽm alium meliorẽ, finẽ & effectũ, mandauit ad locũ examinis adduci tres alios, quia magis ſimiles ętate, ſtatura, & effigie ipſi C. reperiri potuerunt.

Quibus adductis idem D mandauit eos in ordine poni, & inter illos poni etiã ipſum Cõſtitutũ: & ad illorũ faciem ſucceſſiue mandauit vocari Paulum N. de Florentia, Qui ad faciem prędictorũ adductus, & ſibi iuramẽto veritati dinendæ delato, prout tactis, &c. iurauit, fuit per D. *I*nterrog. an cognouerit, & cognoſcat

*S*em-

Semproniũ N. de Napoli olim incolá Vrbis.

Reſpondit, Signor sì che io con ſco Sempronio *N.* da Napoli già habitante in Roma.

Interrogatus, P. quomodo, & a quanto tempore citra illum cognoſcat.

Reſpondit, Lo conoſco da piu di tre anni in quà con occaſione, che habbiamo magnato vn tẽpo inſieme vn medeſimo pane; perche lui ſtaua per ſeruitore co'l Signor N. che morì l'altro giorno, del quale io ero Maſtro di Caſa.

*I*nterrogatus, quandiu ſit, quod dictum Sempronium non vidit.

Reſpondit, io non hò veduto detto Sempronio dapoi, che ſi diſſe, che lui haueua ammazzato Fabritio di N. che non mi ricordo quanto tempo ſia, che all'hora lui ſi partì dal detto *S*ig. N. & dopoi non l'hò viſto più.

Interrogatus, quomodo ſapiat, quod tunc diceretur, quod dictus Sempronius Fabritium interfeciſſet.

Reſpondit, io sò, che ſi diceua, che Sempronio haueua ammazzato Fabritio, perche all'hora la Corte mandò a far l'inuentario delle robbe di *S*empronio in caſa del detto signor N. mio patrone, & poi gli mandò anco il Monitorio, e ſi diceua publicamente, che haueua ammazzato il detto Fabritio.

*I*nterrogatus, an ſi dictum *S*empronium modo videret; illum recognoſceret.

Reſpondit; ſenza dubbio lo ricognoſcerei

detto

detto Sempronio, ſe lo vedeſſi adeſſo?

Et D.dicente, vt modo inſpiciat iſtos quatuor, qui ſi exibentur ſic in ordine conſtitutos; et dicat pro veritate, an inter præfatos adſit, et reperiatur ille Sempronius, de quo interrogatus fuit, et dicebatur. quod Fabriium interſecerat.

Reſp. Signore io hò veduto beniſſimo queſti quattro giouani quì per fila, e vi dico, che frà loro ci è quel Sempronio, del quale adeſſo mi hauete domandato, è che ſi diceua che haueua ammazzato Fabritio Capuano.

Et D ſubiungenti vt dicat, et deſignet, qui ex dictis quatuor iuuenibus ſit ille Sempronius, et manu illum tangat.

Reſpondit (mouens ſe de loco ad locum; et manu tanges d.C. tertium in ordine poſitum) Signore queſto quì che è il terzo nella fila, è quel Sempronio, del quale mi hauete domandato, et io vi hò riſpoſto di ſopra preſente detto Sẽpronio, Et dictus C.dixit, Signore, coſtui non sò chi ſi ſia, non lo conoſco, è non può conoſcerme; i onon sò quel che lui dica, perche non fui, nè hebbi mai nome Sempronio, come lui dice, ma ſi bene mi chiamo Gio. Antonio, come vi hò detto di ſopra; e non ſono ſtato mai col Signor N. nè sò, chi ſi ſia queſto Signor N.

Replicante dicto Paulo adducto et dicente io dico, che lui ſi chiama Sempronio, e non

Gio.

Gio.Antonio,e coſi ſi faceua chiamare,et era chiamato da tutti, et lo riconocſo beniſſimo. per quel Sempronio,che v'hò detto poco fa,

Et cum vterq.perſiſteret in ſuo dicto D.licentiauit d.adductum, et ſucceſſiue ad magis conuincendum ipſum C. de mendacio, et ad magis diſponendum ad veritatem fatendam, ac ad alium meliorem, finem,et effectum, man dauit adduci *Cæ*ſarem N. de N.

Qui adductus, et delato ſibi iuramento veritatis dicendæ prout tactis, etc. iurauit, fuit per Dominum.

Interrogatus, an cognoſcat Sempronium.

Reſpondit, Signor ſi, che io conoſco, etc.

Interrogatus,quomodo,et qua occaſione illum cognouerit,et cognoſcat.

Reſp.io lo cominciai a conoſcere dall'anno etc. ch'egli ſtaua per ſeruitore col Sig. N.

*I*nterrogatus,an ſciat, vel dici audiuerit aliquod d.Sempronius vnquam commiſerit aliquod delictum,et quod.

Reſpondit io non sò che detto Sempronio habbia fatto altro male,ſe nō,che ſi diſſe molti meſi ſono, che lui haueua ammazzato Fabritio Capuano,e queſto lo ſentii dire all'hora publicamēte da molte perſone,e da quel tēpo in quà, detto Sempronio nō hà praticato più.

Interrogatus,an ſi d.Sempronium videret, etc.et ſit recognitio vt ſupra.

Quod ſi ipſe C. adhuc in negatione perſi-

ſtat

ſtat, tunc licentiatis dictis tribus adductis, & dicto Cæſare vltimo adducto, poterit etiam vlterius interrogari hoc modo, videlicet.

Et cum vterq. perſiſteret in ſuo Dicto, D. licentiauit dictos tres adductos, & prædictum Cæſarem vltimo loco adductum, & ſucceſſiue proſequendo examen cum ipſo C.

Interrogatus, per ipsu, quomodo audeat adhuc negare ſe nominari Sempronium & eſſe illum Sempronium in Sententia deſcriptũ, cum videat per tot teſtes de hoc ſe eſſe cõuictum.

Reſpondit, Dicono li teſtimonij quel, che gli pare, *I*o mi chiamo Gio. Antonio, e non Sempronio,

Subdens ex ſe,

Io non hò mai hauuto nome Sempronio, & non hò mai fatto homicidio neſſuno.

Interrogatus, quare velit, quod prædicti teſtes dicerent ipſum C. nominari Sempronium ſi re vera Io. Antonius nuncuparetur.

Reſpondit, Che sò io perche ſe lo dicano coſtoro, che mi chiamo Sempronio, io sò bene, che mi chiamo Gio. Antonio.

Interrogatus, & monitus per D. vt recedat ab huiuſmodi obſtinatione, & mendaciis, cum videat ſe eſſe teſtibus ſeparatum, & non poſſe amplius negare, ſe eſſe Sempronium, quia habet illum pro conuicto; & Sententiam condemnatoriam, de qua ſupra, poteſt contra illum exequi facere.

Reſpon-

Reſpondit, Se V.S. mi hà per conuinto nō sò che mi dire, io non poſſo eſſer conuinto, di quello, che ne ſono innocente, vi dimando le mie difeſe, che vi farò vedere, che io mi chiamo Gio. Antonio, e non Sempronio.

Tunc, &c.

5 Et nota quod licet talis bannitus in huiuſmodi negatione perſiſteret, nihilominus ſi per teſtes erit ſufficiẽter cõuictus, quod ſit ille, de quo cãtat Sententia, illa poterit exequutioni demandari abſque alia ſua confeſſione. Moder. Rom. in tit. de inquiſ. q. 11. num. 15.

6 Nota etiam, quod ſi talis bannitus vocabatur pluribus nominibus, & ſub vno condemnatus ſit, ſufficit poſtea, quod ſub eodem a teſtibus recognoſcatur, Bonacoſſ. relatus in d. q. 11 nu. 15. verſ. & ſi pariter.

7 Quod ſi talis bannitus condemnatus conuinci non poterit, videlicet ipſum eſſe illum, de quo in banno, & condemnatione mentio fit, puta quia non adſunt teſtes qui illum recognoſcãt in numero ſufficientes, adeſt tamẽ ſaltem vnus, vel alia ſcatent indicia ex ipſius cõdemnati confeſſione, vel aliũde acquiſita, d. q. ille ſit, Mode. Roma. in d. tit. de inquiſit. d. q. 12. nu. 15. verſ. amplia rurſus, poteris tunc ipſum torquere pro habenda confeſſione ſuper identitate perſonę, & illius recognitione Cart.
8 de exec. ſenten. c. 2. nu. 32. & ſeqq. Erit autem talis cõdemnatus tunc interrogandus non

ſolum

Digitized by Google

ſolũ de nomine,et cognomine pronomine, parẽtibus,patria,fratribus,et ſororib. cõſanguineis affinibus , bonis.domo , vicinis , et aliis qualitatibus , de quibus ſupra admonuimus, Verum etiam de tempore diſceſſus a patria, vbi fuerit poſtea de qua cauſa diſceſſerit , an cognouerit talem,an ſibi eſſet amicus . vel e contra , an ſciat,quod illi euenerit aliquid mali, & quid,an dici audiuerit, quod fuerit infectus, a quo,quando,in quo loco , quo genere armorum, quõ, qua de cauſa , an ſciat , quod ipſa fuerit imputatus de dicto homicidio , & quare, an fuerit dicta de cauſa inquiſitus, citatus,bannitus, condemnatus , & ſic pariter poteris alia interrogatoria opportuna adnectere, prout natura cauſæ indiciorum , et ipſius condemnati reſponſiones ſuadebunt, Chart. de execut. Senten. cap. 2. num. 33. et vbi videbitur tibi, quod adſint ſufficientia ad torquendum indicia, poteris ad torturam , vt dictum eſt, ad effectum prędictum deuenire; Hæc autem erit forma, videlicet.

9 † Interrogatus, et monitus per D. vt caueat a mendaciis,et veritatem dicat,an ſit ille Sempronius de qua fit mentio in dicta ſententia , cum iã videat ſe non poſſe hoc negare aliquo modo, alias deuenietur contra ipſum ad opportuna iuris,et facti remedia.

Reſpondit, Fate,quel,che vi pare,che io nõ poſſo dire quel,che non è,io mi chiamo Gio.

An-

Antonio, & non Sempronio.

Tunc *D.* viſa obſtinatione ipſius Conſtituti, ſtante depoſitione, N. & eius confrontatione facta cum ipſo conſtituto, qui in eius faciē aſſeruit ipſum conſtitutum vocare Sempronium, non autem *I*oannem Antonium, attentis etiam variationibus eiuſdem conſtituti, mendaciis, & inuerisſimilibus reſponſionibus de quibus ſupra, ad habendum tantummodo confeſſionem ſuper identitete perſonæ ipſius conſtituti, & an ipſe re vera ſit ille *S*empronius nominatus in dicta ſententia, cum aliter ab ipſo haberi non poſſit, & non alias aliter, nec alio modo, &c. & ſine preiudicio prædictę ſententiæ, et iurium Fiſco quomodocunq. & qualitercunq. acquiſitorum, & competentium repetitis ſemper proteſtationibus de quibus ſupra de verbo ad verbum, & iuxta illarum formam. & non alias, &c. mandauit ipſum C. duci ad locum torturæ, ibiq. ſpoliari, ligari, & funi applicari.

10 † Quod ſi tortus fateretur, ſe eſſe illum *S*empronium deſcriptum in ſententia, quamuis non dicat ſe delictum commiſiſſe Car. de execut. ſent. c. 2. n. 26. ad dictæ ſententiæ, exequutionem deueniri poterit, ſin vero perſtiterit in negatiue relaxandus, & liberandus erit. Mod. Rom. d. quæſt. 11. nu. 25. verſ. amplia rurſus, in fin.

SCHOLIA IN CAP. II.

Si bannitus.

QVando bannitus negat, quid facien. ſupra dictum eſt.

Num.2. Non enim.

QVod hæc duo copulatiue ſint probando per teſtes, Primo identitas nominis, et cognominis. Secundo, quod ſit ille, de quo in ſententia, ſupra in proximo capitulo; in verſic. quarta concluſio in fin.

Num. 3. hæc autem recognitio.

OCcurrendum eſt, quantum fieri poteſt, ne in his recognitionibus faciendis per iudices, locus ſit imposturis, ſeu pro contra. Ideo author hic dicit eſſe exhiben. bannitum, et poſito medio inter duos, treſuè eiuſdem ſtaturæ, et euitetur occaſio fabricandi falſitates; de hac exhibitione plene Chart.d.cap.2.num. 36. et ſeq. qui multo plura docet quam author in hoc manuali. Cæterum hæc recognitio inter alios non fit in recognitione cadaueris, vt ſcilicet ponantur inter alia cadauera, et cum indumento ſolito, Scacc.d cap.97. num. 175. in fin. De forma recognitionis plura apud eũdem in ca.86.num.59. qui licet loquatur de recognitione rei facienda teſtibus, tamen idem eſt in recognoſcendo bannito.

Num.

Num.6. Et tamen.

DE hoc ſuperius dictum eſt in verſ. quarta concluſio.

Num.7. Quod ſi talis.

Dictum fuit ſupra verſ. Quinto.

Num. 10. verſ. Quod ſi.

De hoc ſupra verſ. Quinto.

SVMMARIVM.

1 *Si bannitus habeat linguam amputatam, vel ſit mutus, aut ſurdus, ſi ſciat ſribere, debebit reſpondere per ſcripturam, & n.2.*

3 *Bannitus non habens linguam, mutus, vel ſurdus qui ſcribere nouit, poteſt per torturam cogi adſcribendum.*

4 *Quod ſi ſcribere neſciat, erit per nutus, & ſigno interrogandus, & per nutus, & ſigna ille debebit reſpondere.*

5 *Notarius debet annotare ſigna, & nutus, quos facit Iudex interrogando, & eos, quib. vtitur reus reſpondendo.*

6 *Notarius ſi intelligat tales nutus, & ſigna poteſt illa per ſe interpretari.*

7 *Alias adhibendi ſunt vicini, conſanguinei, affines, vel amici, qui dictos nutus, & ſigna intelligant.*

8 *Et debebunt pro interpretibus a iudice deputari præſtito iuramento.*

9 *Interpretes adhibendi ſunt etiam quando bã-*

nitus loquitur idiomate extraneo, quod Notarius non intelligit.

10 *Iudex non poteſt interpretari linguã extraneã, qua reus loquitur, licet illam intelliget.*

11 *Deputato interpretum debet fieri in principio examinis præſente ipſo examinando.*

12 *Interpres vnus ſufficit ſi plures haberis non poſſunt.*

13 *Interpretes debẽt ſubſcribere in fine examinis*

14 *Forma examinandi talem bãnitum carentem lingua, mutum ſurdum, aut externo ſermone loquentem.*

15 *Recognitio muti, & ſurdi neſcientis ſcribere, quæ fit per nutus & ſigna non eſt tuta, neq. ſufficiens vt Sententia exequi poſſit.*

Quomodo fiat recognitio banniti, et condemnati non habentis linguam, muti, et ſurdi, vel loquentis externo idjomate. Cap. III.

1 SI continget † quod talis bannitus poſt eius capturam, ne ſe, et complices detegere cogeretur linguam ſibi amputaret, aut alias iſte talis eſſet mutus, et ſurdus, vel a natura, vel ex accidenti, ita vt loqui non poſſet, tunc capere debueris informationem, an iſte talis ſcribere
2 debuerit, † & ſi reperieris, quod ſic, tunc eidem interrogatoria ſcriptas ſingula legenda propones, & ad illis reſpondendum per ſcripturã

eundem

eundem coegeris. Cart. in tractat. de execut.
3 Sent. cap. 2. num. 43. Quod ſi recuſaret ſcribere, poſſes tunc etiam per torturam ipſum ad ſcribendum compellere, Cart. d. cap 1. nu 44. & 45. prout ij qui loqui valēt, poſſunt per torturam cogi ad reſpondendum, vt ſuperius tibi oſtendi; ad quem locũ pro forma te remitto. Habes ſup. lib. 2. c. 8. Si vero is ſcribere ne-
4 ſciret, tunc per ſigna, & nutus erit interrogãdus, & ſimiliter ſignis, & nutibus debebit ille
5 reſpondere: Chart. d. cap. 2. num. 46. & ſeqq. & hoc caſu debebit Notarius ſcribere in ipſo Cõſtituto, ſiue examine, quod iſte talis eſt mutus, vel ſurdus, vel quod eſt ſine lingua, & debebit pariter diligenter annotare ſigna, & nutus, quibus vtitur iudex interrogando, item, & nutus, quibus, vtitur ei reſpondendo. dicendo. verbi gratia, quod reſpondit; quod ſic annuendo capite, vel reſpondit, quod non
6 capite renuen do & ſic de aliis ſignis, quæ ſi notarius intellgat, puta, quia habeat conuerſationem talis C. illa poterit per ſe interpre-
7 tari. Si vero illa non intelligeret, tunc debebis adhibere vicinos; conſanguineos, amicos vel alios, qui nutus, & ſigna prædicta intelli-
8 gant quos pro interpretibus deputabis, præſtando eis iuramentum de fideliter interpretando, et tunc notarius ſcribet, quod ille talis per tales interpretes faciendo talia ſigna ſic reſpondit, etc, Hæc oĩa habes per Chart, d. c. 2.

Digitized by Google

numero 50 et iſta erit practica prout tali pra-
9 ctica. videlicet de adhibendo interpretes, vti etiam habebis, quando talis bannitus eſset alterius regionis, nec latinam, aut vulgarem linguam calleret, vel aliam, quam notarius in-
10 telligeret, † cum non ſufficiat, quod iudex per ſe dictam linguam intelligat, non enim poteſt ipſe illam interpretari, Cart. d. c. 2, nu. 52. & ſeq.
11 † Iſta autem interpretum deputatio debebit fieri in principio examinis præſente ipſo examinando, Bar. in l. 1. §. eadem ff. de verb. oblig. et debebit eis præſtare iuramentum de fideli-
12 ter interpretando; vt dixi † et ſufficiet vnus interpres, ſi plures haberi non potuerunt, qui
13 † etiam in fine examinis debebunt ſe ſubſcribere, Cart. d. c. 2. nu. 55. et 56. Et his caſibus. hac vel ſimili verborum forma ad examen, prædictorum deuenire poteris, videlicet.

Die . . . . Menſis . . . . Anni . . . .

Forma Conſtituti.

14 † Conſtitutus perſonaliter coram, etc. quidã iuuenis, etc. (et deſcribe perſonam, vt ſupra te docui) et cum linguam amputatam haberet vel mutus, aut ſurdus eſſet, ita quod loqui, aut audire non poſſit niſi per nutus, et ſigna, quæ ego Notarius, non intelligebam, vel qui, cum eſſet Gallus, et neſciret, aut latine, aut vulgari Italico loqui, vt ego notarius dictam linguam non intelligerem. D. mandauit vocari N. et N. conſanguineos dicti conſtituti qui aſſeruerũt
ſe

Digitized by Google

ſe intelligere dictos nutus,et ſigna quę fiebãt per dictum conſtitutum, et nutibus, et ſignis cum eo loqui ſolere, vel N. et N. natione Gallos in Vrbe commorantes qui Gallicam linguam, N. vulgarem italicam ſe callere dixerũt quos ſic ad faciem d. conſtituti deductos, et adhibitos. Item D. deputauit interpretes mandando eis, vt quæ ipſe D. interrogaret dicto conſtituto nutibus, et ſignis ſolitis, vel lingua Gallica exponeret, et quæ ipſe conſtitutus ſuis ſignis, et nutibus, vel ſua lingua reſpõderet, ſibi, et mihi Notario, vulgari ſermone referrent, et delato illis iuramento de fideliter omnia interpretando, item, & ipſi conſtituto de veritate dicenda, prout tactis, etc. iurarunt præmiſſa per C. proteſtatione, etc. et pone proteſtationem de qua ſupra.

Idem Conſtitutus ad opportunas ipſius D. interrogationes ſibi per D. vulgarizatas, & per dictos N. & N. interpretes. vt ſupra deputatos, præſentes, & aſſiſtentes ipſi conſtituto interpretatus dixi; & depoſui nutibus, & ſignis vel ſuo ſermone Gallico per eoſdem interpretes ipſi D. & mihi Notario declarato, prout infra, videlicet, & primo.

Interrogatus, per D. Latine, & deinde vulgariter, & per dictos N. & N. interpretes eorũ lingua Gallica, de nomine, patria, parentibus & exercitio.

Reſpondit ſuo ſermone Gallico per eoſdẽ

N & N.interpretes ipſi D. & mihi vulgariter expoſito, Io mi chiamo Leonardo N. la mia patria è N. mio Padre ſi chiama Giouanni, & mia madre Lodouica, & il mio meſtiero, e Sartore.

Vel quoad mutum, & ſurdum neſcientes ſcribere.

*I*nterrogatus per D. Latine, Deinde vulgariter, per dictos N. & N. interpretes quibuſdam ſignis, & nutibus de ipſius exercitio.

Reſpondit faciendo manibus actum ſuendi, prout dictũ actũ præfati N. & *N* interpretati ſic fuerunt, il mio meſtiero e di Sartore.

Vel quo ad mutũ, & ſurdũ ſciẽtes ſcribere.

Ad opportunas D. interrogationes dixit, & depoſuit propriis manibus ſcribendo, cum ob amputatam linguam, vel quid mutus eſſet, vel ſurdus loqui non poſſet, prout infra, videlicet & primo.

*I*nterrogatus de nomine, cognomine, & Patria, &c.

Reſpondit dictum interrogatorium, prius legendo deinde ſua manu propria ſcribendo, vt infra, io mi chiamo, &c.

Et ſic proſequere extendendo alia interrogatoria, & reſponſiones, & exhibendo Sententiam, & accipiendo recognitionem hoc ordine iuxta ſuperius traditam formam. Habes ſup. eo. lib cap. 1.

Deinde curabis, vt dicti interpretes ſe ſubſcribant

ſcribant hoc, vel ſimili modo videlicet.

Ita vt ſupra per notarium ſcriptum eſt, interpretatus fui ego N.&c.

Vel Vulgariter.

io N. hò interpretato il preſente eſſamine nel modo, che ſtà ſcritto di ſopra.

15 † *S*ed aduerte, quod iſta recognitio muti, & ſurdi neſcientis ſcribere, quæ fit per huiuſmodi nutus, & ſigna, nõ eſt ſufficiẽs, nec tuta, ad effectum exequendi Sententiam, Char. d. cap. 2. num. 1. & ideo procurabis omninò habere teſtes, qui illum recognoſcat, iuxta formam, quam ſupra tibi demonſtraui. Sup. eod. lib. c. 1.

SCHOLIA IN CAP. 3.

Si contingere.

VBi notarius calleat linguam banniti loquẽtis idiomate externo ſufficit; & eo deficiente recurrendum erit ad duos interpretes Flã. Char. c. 2. nu. 52. & ſeq. & ibi docet, quomodo interrogandus ſit mutus, & ſurdus. in muto tamen, & ſurdo bannito non eſt tuta recognitio ad effectum exequen. condemnationem per ſigna, & nutus, ſed, & teſtibus conuincẽdus eſt, vt recognoſcatur pro eo, qui in banno, & ſententia deſcriptus eſt. Quo vero ad Theutonicum, vel alium externum, ſatis Char. & Scacc. q. 97. numer. 176. verſic. ſexta difficulta s.

Mihi

Digitized by Google

Mihi tamen mirum videtur, quod communiter ibi trad. Doctores, videlicet, quod credatur ſoli notario interpretanti linguam illius Theutonici, vel ſimilis non autem iudici, cum ſit dignior, tanta eſt fides Tabellionis.

SUMMARIUM.

1 *Banniti poſt recognitionem de eis factam ſolent interrogari ſuper ſocijs, receptatoribus fautoribus, auxiliatoribus, & alijs delictis.*

2 *Et ſi negant torquentur.*

3 *Cum proteſtatione tamen.*

4 *Proteſtari debet Iudex volens torquere bānitū recognitū ſuper ſocijs, &c. & ratio quare*

5 *Tortura, quæ infertur pro habēdis ſociis, &c & aliis delictis debet eſſe moderata.*

6 *Iudex cauere debet, ne torquendo reum ſuper ſociis, &c. illum interroget ſuper delicto principali, quia diceretur renunciaſſe proteſtationi factæ.*

7 *Interrogatoria debent extendi reo torto ſuper ſocijs, &c.*

8 *Interrogatoria non extenſa ſunt valde pericu loſa, & quare*

9 *Reſponſio rei dicitur data iuxta tenorem interrogator. Iudicis.*

10 *Rei debent interrogari in genere de ſociis, & aliis delictis, vt euitetur ſuggeſtio.*

11 *Reus tortus, ſuper aliis, ſi dicat delictum prin-*

cipale

Digitized by Google

cipale de quo eſt confeſſus, vel conuictus non commiſiſſe quomodo debebit ſcribi eius reſponſio.

12 *Forma interrogandus bannitum iam recognitum ſuper ſocijs fautoribus, & alijs delictis*

13 *Forma decreti quando ſuper prædictis contra ipſum reum ad torturam deuenitur.*

14 *Finito examine reo facto ſuper ſocijs, &c. & alijs delictis, quid facere debet Iudex.*

15 *Forma decreti quando bannitus recognitus ponitur ad Largam.*

16 *Forma proteſtationis fiſcalis poſt recognitionem factam de tali bannito.*

17 *Cōcluſio operis, & proteſtatio auctoris, & n. 19*

18 *Sanctus Franciſcus, & ſancta Catharina aduocati, & protectores auctoris.*

De tortura inferenda talibus ſic bannitis, et condemnatis pro habenda vlteriori veritate complicibus, e aliis delictis. Cap. IV.

1 Facta † recognitione perſonæ dicti condemnati modis formis ſupra expreſſis, nec etiam nunc erit ſtatim ad exequutionem ſententiæ procedendum, ſolent enim vlterius tale ſic condemnati, & banniti interrogari ſuper ſociis, receptatoribus, & fautoribus, auxiliatoribus, & aliis etiam criminibus, Cart. in tract. de exec. ſenten. capitulo secũdo
2 numero 57 † & ſi negat deuenietur contra eos ad torturam, vt dictos ſocios. etc. propalēt
3 et confiteantur Chart. d. c. 2. num. 59. † cum prote-

proteſtatione tamen,quam inferius ponam in
4 decreto torturæ, † quæ quidem proteſtatio eſt
non ſolum vtilis, ſed etiam neceſſaria: quia eſt
dictus bãnitus ſine dicta proteſtatione tortus
delictum negaret, et in negando perſiſteret,
etiam quod eſſet plene conuictus, vtiq. abſol-
uendus eſſet, Char.d.cap.2.numero 59. et ſe-
quentibus ſaltem a pœna ordinaria, Char. d.
5 cap.2.numero 65 ve. ſic.verum nihil † Hæc
autem tortura, quæ infertur ad effectum præ-
dictum non debet eſſe multum grauis, ſed mo-
6 derata, Chart.d. cap.2. numero 98. † et cauere
debes; ne in actu torturæ reum interroges ſu
per delicto principali, quia tũc dicta proteſta-
tio tibi non ſuffrageretur; videris enim per
contrarium actum ab illa receſſiſſe. Char.d. c.
7 2.numero 70.et ſequentibus. Cauere etiam
debes, ne interrogatoria, quæ fieri ſolẽt in tor-
tura ſuper complicibus, etc. dictes notario per
illa videlicet. Et ad opportunam interrogatio-
nem Reſpondit vel, et opportune interroga-
tus, Reſpondit, etc. Vel, ſubdens. interrogatus
etc. Vel ſubdens ad opportunã interrogatio-
8 nem, Quia talis modus dictãdi, quando reus
in tortura ſuper complicibus, etc. interroga-
9 tur, eſt valde periculoſus. Etenim ſi tunc reus
ſuper ipſo delicto principali de quo eſt con-
demnatus, reſponderet, et talis reſponſio ſcri-
beretur, vt ſcribi debet, verbi gratia, et ad op-
portunum D. interrogationem.

Reſ-

Digitized by Google

Reſpondit, io non l'hò fatto, queſto homicidio, io non l'hò fatto, &c. & reus in tali dicto, & negatione perſiſteret, vtiq. proteſtationi prædictæ renunciaſſe, atque ab illa receſſiſſe intelligeris, Chart. d. c. 2 num. 76. et 77. vltra quod hic modus dictandi eſt maximoperè vitandus, etiam aliis ex cauſis, vt ſuperius tibi demonſtraui, quibus in locis ēt te docui cauēdū eſſe in primis à ſuggeſtionib. quas euitare hoc caſu omnino debueris, Vid. ſup. lib. 2. cap. 5. num. 18. & ſeq. et per Chart. in d. cap. 2 num.

10 81 † deb nt enim huiuſmodi ſic torti interrogari in genere de ſocijs, etc. et aliis criminib. neminem nominando, Chart. dicto cap. 2. à n. 82. vſque ad n. 88 et ita tu facere debebis, ſi boni, et eruditi iudicis nomen conſequi, et conſeruare volueris.

11 † Aduertendum etiam vltimo ideo tibi erit, quod ſi reus dicat, ſe delictum non commiſſiſſe de quo eſt condemnatus, quando in tortura de *ſociis*, etc interrogatur, ne dictam reſponſionē ſcribere facias, quaſi interrogatorio tuo datam, ſed tanquā ex ſe ipſo a reo prolatā, Cart dicto cap. 2. n. 89. in fin. puta ſubdens ex ſe ipſo, vel dicēs ex ſe ipſo, vel deinde dixit ex ſe ipſo, io nō hò fatto detto homicidio, ne ſono imputato a torto, nō hò fatto male neſſuno, etc. et hæc eſt vera practica, quæ tollet omnes ambiguitates, quod nota. Forma autē circa premiſſa talis erit, videlicet.

Digitized by Google

12 † Interrogatus, vt modo dicat, quos ſocios ipſe C. habuerit complices, et participes in derobando, et per vim auferendo dictam pecuniariam quantitatem, quam aſſerit abſtuliſſe, pariter dicat; quæ alia delicta commiſerit.

Reſpondit, io non hebbi compagno alcuno quando leuai la ſoddetta quantità di danari, ſe non N. et N che in tutto erauamo tre, e non hò fatto mai altro male al Mondo.

Et D. dicente non eſſe veriſimile, quod alios complices non habuerit, cũ præſertim tale facinus non potuerit committi a tribus perſonis tantum, prout quiſque ſanæ mentis conſiderare poteſt ex qualitate facti, et tanto magis cũ in ſententia reperiantur ſub littera N. condemnati pro dicto furto alii quinq; inſimul cũ ipſo C. ideo illos nominet, pariter dicat, quæ alia delicta commiſit, alias contra ipſum ad opportuna iuris, et facti remedia deuenietur.

Reſpondit, io non hò hauuto altri compagni, che quelli, che hò nominati, e nõ poſſo nominare altri, nè hò cõm eſſo altro delitto, che queſto, e ſe mi volete dar la corda, fate quel, che vi pare, che io ſono nelle voſtre forze.

13 † Tunc D. viſis, et conſideratis prædictis, viſa ſupradicta ſententia, vt quod in ea quinque alii vltra ipſum C. et duos nominatos per ipſum reperiuntur condemnati ſub littera *N*. quorum nomina aliter quam ab ipſo C. difficillime haberi poſsunt, ſtante etiam qualitate

de-

delicti commiſſi, quod omnino quiſque prudens iudicabit, non potuiſſe a tribus tantum perſonis committi, attēta etiam qualitate perſonæ ipſius C. qui a tribus annis citra bannitus, et capitaliter condemnatus reperitur. Vnde credendum eſt, quod alia commiſerit delicta, & quod plures habuerit receptatores, auxiliatores; & fautores, cum huiuſmodi delinquentes homines ſine illi diu ſtare non poſſint pro habendis nominibus complicum in furto, et derobatione prædicta, et qui ſint alii quinque in Sententia condemnatoria deſignati, ac pro habēdis ab ipſo C. aliis delictis per ipſum veriſimiliter commiſſis, alijsq. cōplicibus, fautoribus, auxiliatoribus, et receptatoribus, poſtquam prædicta aliter ab eo haberi nō poſſunt, mandauit ipſum C. adduci ad locum torturæ, ibiq. ſpoliari, ligari et funi applicari, et hoc ſine præiudicio quorumcumque iurium fiſco quomodocumque, et qualitercumque competentium, et acquiſitorum, et citra præiudicium Sententiæ condemnatoriæ ſupra exhibitæ, et recognitionis perſonæ ipſius Cōſtituti in ea con.entæ, ac omnium, et quarumcunque aliarium ſententiarum contra dictum Conſtitutum latarum, ſi quæ, etc. ac rei iudicatæ, et notorietatis cr minis inde reſultantis, et aliorum omnium, de quib. idem Conſtitutus quomodocunq; eſset conuinctus, vel confeſsus ſuper quibus modo aliquo Dominus nō intē-

dit

dit ipſum torquere;quinimo explicite proteſta tur ipſum ſuper illis ſe non torquere,& huiuſmodi proteſtationem in quolibet actu repetitam fore,& eſſe dixit,& intendit,& quod pro repetita ſemper habeatur, ſed tantum ipſum, torqueri facere intendit pro vlteriori veritate habenda ſuper dictis nominibus, complicibus fautoribus,auxliatoribus ,& receptatoribus, ac aliis delictis per ipſum C. veriſimiliter cõmiſſis,& nõ alias aliter,nec alio modo,de quo ſolemniter,& expreſſe,ac omni meliori modo proteſtatus fuit,& proteſtatur.

Quo ſpoliato, ligato, & funi applicato D. mandauit ipſum C ad completam veritatem, dicendam ſuper dictis fautoribus , auxiliatoribus,& receptatoribus , aliiſque delictis , quæ veriſimiliter commiſit,dum fuit bannitus , vel alias,ac ad propalandũ nomina aliornm in dicta Sententia condẽnatoria ſub litrera N.cõdemnatorum,nec expectet , quod contra ipſum ad tormenta deueniatur.

Reſpondit, io hò detto quel,che doueuo dire,& non vi poſſo dir'altro, & fate ,quel, che vi pare, ma mi fate torto.

Tunc D.repetita proteſtatione,de quà ſupra,illiq,firmiter inhærendo, mandauit ipſum C.in altum eleuari,

Qui ſic eleuatus cæpit dicere, Ohimé ohimè,ò Santa Maria,deinde tacuit.

Et monitus per Dominum,vt recedat a ſua

ob-

obſtinatione, & dicat veritatẽ ſuper dictis nominibus, complicibus, fautoribus, receptatoribus, & aliis delictis.

Reſpondit, io non hò fatto altri delitti. io non hò hauto compagni neſſuno, e neſſuno mi hà dato aiuto, nè ricetto.

Deinde dixit ex ſe.

io non hò fatto mal neſſuno, nõn hò manco robati detti denari. Hò detta la bugia.

Et D. dicente, quod non interrogatur amplius ſuper dicta derobatione, quia iã ipſe C. ſuper hoc eſt condemnatus, & confeſſus, & cõfeſſionem ſuam non poteſt amplius in dubium reuocare, ſed tantummodo pro habendis dictorum in ſententia condemnatorum nominĩbus, aliis delictis, ſociis, fautoribus, & receptatoribus, ideo ad hæc reſpondeat.

Reſpondit, &c

14 Finito examine, & reo ſuper prædictis ſufficient arbitrio tuo tormentato, poteris mandare illum de tormento deponi, & poni ad largam cum aliquo termino competenti ad dicendum cauſam, quare ſententia coutra ipſum lata exequutioni demandari non debeat; hoc modo, videlicet.

15 Tunc D. acceptatis, &c, cum aliud ad C. haberi non poſſet, mandauit illum leuiter de tortura deponi, & cũ oermanſiſſe in ea ſuſpenſus ſine aliqua quaſſatione per ſpatium vnius horæ, diſſolui, brachia reaptari, reueſtiri, & ad

Digitized by Google

largam poni cum termino trium dierum ad dicendam cauſam quare dicta Sententia exequutioni contra ipſum demandari nõ debeat. Qui C. ſic depuſitus dicebat; Ohimé, ohime, ſon morto, ſummiſſa voce condolendo.

Nota quod ſolent ſubſtituti fiſcales aſſiſtentes in fine huiuſmodi examinum ſcribi facere per Notarium ſimilé proteſtationẽ, videlicet.

16 † Præſente Domino B. ſubſtituto fiſcali, & præmiſſam recognitionem, & altas confeſſiones in parte, & partibus tantum acceptante, petenteq. ad vlteriora, & reiterationem tormentorum, vel ad grauiora tormenta ad effectum prædictum tãtum, & non alias aliter, etc. contra dictum C, procedi cum leuiſſimè, nec ſufficienter fuerit tortus, et demũ contra eundem ad executionem prædictæ Sententię deuenire alias. etc. omni, etc.

17 † Ex prædictis ſit impoſitus finis huic tractatui ad laudem, et gloriam ſanctisſimæ, et indiuiduæ Trinitatis, ac beatisſimæ Virginis
18 Mariæ, et Sancti Franciſci, ac S. Catharinæ
19 meorum aduocatorum, et protectorum. *S*i verò in hoc tractatu aliquid contineatur, quod ab illa ſententia abhorreat, quam Sancta Catholica Eccleſia Romana tenet, et docet, id totũ, tanquã per ignorantiã, vel negligentiam ſcriptũ, reuoco, et annullo, ac reuocatum, et annullatũ eſſe volo, ac prędictæ ſanctæ Eccleſiæ iudicio prædicta omnia, et me ipsũ ſubiicio

& ſub-

& ſubmitto, quod proteſtor, & proteſtatum ſemper eſſe intendo omni meliori modo, &c.

SCHOLIA IN CAP. VI.

NIhil eſt, quod libentiore animo excipiant latrunculatores quam hoc, quod poſtremo loco relinquitur ab authore. Quis enim ignarus eſt cæcitati, auaritę, quæ mentes occupat iuxta illud:

O nūmi, nūmi, vobis hoc præſtat honorē,
Vos eſtis fratres.

Ideo minor cura, & ſollicitudo eſt ſtatim, atque aliquis bannitus captus eſt, explorare, & inquirere de complicibus, & ſociis, deque receptatoribus, & fautoribus, vt eos indicent, & propalent, qua de re Flam. Carthar. de execut. ſent. contum. capt. bannit. quam executionem quandoque ita differunt, vt aditum bannitis præſtent ad effugien. carceres, vel inimicis perimendum, & conficien. eos veneno, ne vel ille officiat. vel dedecus afferat familiæ ſuæ, dū vltimum ſupplicium de eo ſumitur. Quare author hic, dicit, iudices ſolere interrogare ſuper præmiſſis perſonis, & hoc eis negātibus peruenitur ad torturam, & licet leuis, & moderata eſse debet: attamen quādoq. vbi nō eſt illis lucroſū officiū, acriter torquętur, itaut quandoq. in gratiam torquentium (vt pareant tormentis) multa falſa comminiſcantur, vt ſe

Digitized by Google

rediment a quæſtionibus, quod mihi quoque ſæpe contigit. Ideo tortura res eſt periculoſa, & fallax, nec ſemper tortus veritatem dicere præſumitur, D. Menoch. de arbit in caſu. 269 vbi multis exemplis hoc corroborat.

Num. 4. Qua quidem.

DE hic proteſtatione, quę eſt veluti herba betonica, iuxta id, quod dicitur, de clauſula, omni meliori modo, ſupra ſæpe dictum eſt. ideo ſuperflua eſt repetitio.

Num. 5. Haec autem.

DIctum ſupra, & eſt ratio, quia ſi reus, quò ad ſe eſt, vitæ diſperatæ ex eo, quod vel confeſſus, vel conuictus, vel condemnatus eſt non eſt, quod difficilem ſe præſtet in retinendo alios, itaut aliorum vitam, & ſalutem anteferat propriæ, nec vidi quemquam adhuc ob aliena commoda citra ſuam vtilitatem in tortura ſuſtinendam paratum.

Num. 9. Quia.

MEdiolani haberet Senatus hæc pro deliramentis, quia notarii vel iudicis ignorantia non tolleret ius Fiſco quęſitum ex legitimis probationibus. Vltra quod eſt falſa opinio, quod recedatur a pęna ordinaria, quãdo reos plene per probationes cõuictus eſt, vt ſupra dixi. Bene verũ eſt, quod ſolet Senatus reprehendere iudices, vel notarios, quãdo aliquid contra ius faciunt, itaut reſipiſcant. Et ſcio, quod quidam iudex fuit iuſſus, vt relatioi-

nes

nes tranſmitteret ad *S*enatũ materno ſermone, quia erat cõcepta ſub ſtylo omnibus præterquã ipſi cognitio, prout dicit cõciuis meus *I. C.* Zauatarius in ſua praxi fori Mediolaneu fuiſſe reprehenſum quondã iudicẽ, qui relationem faceret ad *S*enatum voti in curia collecti, quo dicebatur torquendũ reum pro habẽda veritete. At vnus ex Senatoribus balbutientem ipſum præuenit dicendo, torqueatur Iudex pro habenda veritate, videlicet, an intelligeret, quę referebat. O tempora, ò mores.

Num. 10. *Debent enim.*

ABunde de ſuggeſtionibus ſupra. Cartar. de execut. ſent. cap. bann. cap. 2. nu. 82. verſi. et etiam. Sed non minus cauendum eſt a mellito interrogandi genere, quo *I*udex vti tur, quia fiſtula dulce canit, &c. *N*ec dico *I*udicẽ malè facere, quia imò laudandus eſt, ſi blando ſermone, ac humanitatis pleno illiciat reos ad fatendam, ſed tamen proſpicere ille debet; ne captetur reus tãquam ſub promiſſa delicti impunitate, de qua ſupra, ſic, & ſcorpios ore lingit, cãda ſtringit, vel aliud animal. aſpis nomine, cuius morſus ſuauis eſt, & qui ab eo mordetur abit in ſomnũ, et per ſuauitatẽ ſoporis moritur, quia tunc venenũ latenter per omnia membra diſcurrit, ſic cauebis a iudice ita dulciter cum reo agente, cuius verbis credẽs paulatim te deceptum ab eo experitis,

Vtraque cum gemitu fugit indignata ſub vm bras.

Num.11. Aduertendum.

PLenius hãc interrogandi in hoc themate formam attingit Chart.d.c.2. de execut, ſent.capt.bannit. n. 90.videlicet prope fin. illius cap.

Num,13.Interrog vt modo.

POſtquam bannitus detentus eſt, poteſt facere aliquas defenſiones, Bertazol. conſil. crim.35.numer.11.lib.1.ex Marſil.& Carrer-quos citat. Articulus hic,an bannitus iam recognitus poſſit torqueri, habet alteriorẽ inſpectionem, Ideo ad facilitatem tuam nonnullas caſus conſtituam quos,in vnũ tui gratia collegi,vt ex meo labore tu minorem ex his,quæ diſperſa ſunt,& in praxi didici,ſentias.

Primus eſt caſus, bannitus torquendus eſt pro habenda veritate receptantium,& eorum qui eos fouent,quando ſponte non vult fateri & indicare receptatores. Cum enim tortura ſit remedium ſubſidiarium,merito ipſo ſponte fatente ab ea abſtinendum eſt, vbi tamen non hæreat adhuc aliqua ſuſpitio,quod perfecte noua manifeſtauerit,et hoc clare admittit Farinac.tit.de ind.& tort.q.13.num. 131. verſic. ſublimita primo,ſunt enim aſperæ pænæ poſitæ tam per Cæſ.conſtit.quam per cridas S.E. contra hos receptatores,itaut ex cridas pater impune non poſſit hoſpitari filium, frater fratrem

trem, & nunc dũ hæc ſcribo, videlicet ſub 21. Octobris 1600. intellex. ex ordine (perhibent) patris occiſum fuiſſe filium bannitum præ timore, ne ille incurreret in pænam cridarum contra patrem receptantem editarum, de quo iã filius fuerat præmonitus,, vt caueret, ab inſidiis, et ne haberet in loco, in quo trucidatus eſt; dura lex, ſed tamen obſeruanda. Et pro patre, an teneatur ex mandato ad occidendum ego ſcripſi.

Secundus eſt caſus, Bannitus *interrogatus* & excutiendus eſt per tormenta, vt nominet complices, & mandatores delicti, ſi verſemur in criminibus exceptis, vt ſupra dixi, modo tamẽ interueniat aliquid indicium, quod ſociis interuenerit, Vulpell. conſ. 4. n. 13. Cart, de exec. ſent. c. bannit. c. 2. n. 75. *Scacc*. q. 97. n. 180 decima difficultas, verſ. de tortura ad ſciendos & c. 8. nu. 8.

Tertius eſt caſus in non exceptis Quod ſi contra ſocios & cõplices proceſſum eſt, quia manifeſte appareat, eum ad delictũ ſocios adhibuiſſe, poteſt torqueri inſtar teſtis, qui torquetur ex eo, quod negat id, quod veriſimiliter ſcit, Si vero manifeſte nõ apparet, & tũc nõ poterit torqueri. Et induco in argumentum, Quod ſicut contra principalem procedi non poteſt, niſi liquido conſtet de corpore delicti, vt ſupra dixit, ita quoque hic, qui torquetur; vti teſtis, vt manifeſtet ſocios, quia prius conſtare

Digitized by Google

debet, ſocios interueniſſe, cum rei ſeruis nouiſſi ma regula quod nemo torquendus eſt ad ſciẽdam quale quid ſit, niſi prius conſtet plene illud quid eſſe, Si vero non ſit proceſſum, & nõ torquetur, quia teſtis non torquetur, niſi præcedant indicia contra reum. Porrò vbi proceſſum non eſt hinc clara apparet, quod nulla extant indicia, cum indicia non ſubſiſtant, atque proceſſus, & per hos tres caſus declaratur l. vſ. C. de accuſat. quæ ſemper ſolet citari in hac materia. Simile eſt in confeſſo adulterium, vt poſſit de lenonibus, & mediatoribus interrogari, ſi præcedunt indicia, quod cum auxilio fuerit commiſſum, Farinac. tit. de indic. & tort. q. 42. num. 85 verſ. quid dicendum.

Quintus caſus eſt, quod de cõſuetudine torquetur reus, quando delictum illud abſque ſociis veriſimiliter committi nõ potuit. In homicidio, quando ille homicida probabiliter non occidiſſet ſolus. In hæreſi, ſemiplene ſit probatum, eum habuiſſe ſocios in latrocinio viarũ cum latrocinium regulariter fiat dũ cętus nominum eſt ſuper ſtratis publicis, & cũ violentia. Nec hoc habet difficultatem, non enim in his caſibus requirũtur indicia, quod interfuerint ſocii, cum ſufficiat veriſimilitudo, quę magnam partem probationis vendicat. ita communiter affirmát ſcribẽtes in locis ordinariis.

Quintus eſt caſus in delicto, quod ſine ſocio potuit committi, nec veriſimilitudo adeſt ali-

qua

qua, ꝙ adhibuerit ſocios, nec iuterrogãdus eſt reus, nec torquendus, Clar.§.fin.q.21.verſ. dictum ſocii, Boſſ. et aili adducti a *S*cacc. multũ vtiliter loquente in q.cap.97. ex cuius dictis hos breues, & analyticos caſus extraxi memoriæ commendandos.

Et hæc de tortura ad ſciendos complices, fautores, & mandatores.

Nunc de tortura quoad confeſſionẽ extorquendam aliorum delictorum, in qua pariter forma iſtas claras, & perſpicuas cõcluſiones, & non errabis,

*P*rima concluſio. Reus non poteſt torqueri niſi ſuper delictis, ſuper quibus extant indicia, tamquam ſi ſuper illis inſtruen. eſſet nouus proceſſus ſeparatus, & retuli ſupra obſeruantiam *S*enatus *in* caſu illius Antonii Mariæ ad triremes perpetuas damnati procurantibus nonnullis maleuolis, vt torqueretur etiam ſuper his quorum non extabant indicia. Vide amantiſſime Lector (vt id obiter *dicam*) quam vice parentis filium omni amore proſequentis, cum ſubditis *ſuæ iuſtitiæ* commiſſis agat Senatus, qui nõ *paſſus eſt ſanctiſſima* iura violari, ſed intacta manere, cum multi viudictæ cupidi appeterent omnia præceps ruere. Funde *D*eo optimo maximo preces pro felicitate huius ſanctiſſimi ordinis; quem niſi haberes, regna in latrocinia reſoluerentur, & plus poſſet libido, quam iuſtitia. Hoc vnũ gratulor me ſub

mo ſub huius auſpicio, viuere, & mori.

Secunda concluſio, quod de conſuetudine etiam ſuper aliis delictis torquerentur rei in crimine aſſaſſinii, furti, ſfrontationis annonæ vel ſalis, per regulam ſemel malus, & de hac conſuetudine, Clar. §. fi. q. 64. ver. ſucceſſiuè, quæ concluſio habet locum in famoſo delinquente, & hoc hominum genus reſtringitur conſuetudo, quia ſi reus confeſſus torquetur pro habendis complicibus, quando veriſimilitudo ſubeſt vt ſupra dixi verſ. quartus caſus eſt; ita pro habendis aliis delictis, ſi ſubſit veriſimilitudo. Quamobré ſi quis honeſtæ vitæ ita commotus occideret hominem, homicidiumq. fateretur, non eſſet torquendus ſuper aliis, quorum non præcedunt indicia, eſt diſtinctio laudabilis, ideo etiam ſequere.

Tertia, & vltima concluſio, quod in omnibus illis caſibus, in quibus ſuper diximus reú eſſe torquendum ſuper aliis, reſtringitur in ſubſidium, ſed quando veritas aliunde haberi poteſt, non eſt quis torquendus.

Hic finem facio ad laudem Dei Opt. Max. ac Diuæ Mariæ Virginis, & Beatorũ Fráciſci & Bernardini, quorum nomina ego indignus peccator in baptiſmatis fonte ſuſcepi. Etquia huic operi videntur deeſſe remedia præſeruatiua ad fauorem eorum, qui damnati ſunt puta litterę admiſſionis ad nouas defenſiones, ſalui conductus, gratiæ, nullitates, abolitiones

cri-

criminum gratioſæ, quas decreta gratioſa appellamus, ſuper quibus aliqua vtilia reſponſa reddidi, ac alia. Ideo ſi mihi Deus longiorem concedet vitam, curabo, vt per breues ſummulas multorum veritatem habeas, quę non niſi maximo ſtudio, labore colligi poſſunt, interim ex temporaneos hos meos fætus æqui boni-que conſules, & viue fælix, viue pius.

LAVS DEO.

DECI-

DECISIONES CRIMINALES

Super Quęſtionibus de Indicijs, & Tortura

Ex Pract. Crim. Proſperi Farinacij I.C. Romani.

EX QVAEST. XXXVI.

Quibus comprehenditur declaratio eorum, quę præmitti debent neceſſario ad cognitionem terminorum pro tortura, & eius annexis.

Primus Numerus eſt Deciſ. Secundus eſt vnde ſumitur.

QVIA omni doctrina recte a vocabulorum cognitione incipit, & turpe eſt prius determinare quam terminos intelligere. aliqua ad vocabulorum cognitionem præmittenda ſunt, an-

te

te materiam indiciorum, & torturæ, Videbi-
tur ergo, quid ſit Probatio, Semiplena proba-
tio, Indicium; Præſumptio, Fictio, Coniectu-
ra, Suſpitio, Argumentum, Signum, Admini-
culum, Dubitatio, Opinio.

j PROBATIO eſt rei dubiæ per argumen-
ta oſtenſio, vel eſt. Fides veri legitimis modis
5.8. & temporibus facienda cognitori cauſæ.
7 Vel oſtenſio rei dubiæ per legitimos modos
iudici facienda in cauſis apud ipſum contro-
uerſis.

ij. *P*robatio reducitur, vel diſtinguitur in
ſeptem ſpecies, in teſtes, ſcripturam,
11 confeſſionem, euidentiam facti, iura-
mentum, præſumptionem, & in famam. Et
12 ſi autem alii plures modos addant, videli-
13 cet. Oculorum inſpectionem, litteras in
lapidibus ſculptas, ſigillum. denunciatio-
14 nem, communem opinionem, indubi-
tata indicia, rem iudicatam, rationem
15 naturalem, rationem coniecturalem, no-
16 minis coniecturam, Hi tamen modi com-
modiſſime ſub illis primis ſeptem compre-
17 henduntur.

iij Probatio in genere ſumpta alia eſt ple
na, alia ſemiplena. Plena eſt, quando fidem
20 facit tantam, quantam ad finiendum contro-
uerſiam ſufficit. Et inducitur ſeptem modis
ſupra relatis.

*S*emi

viii. Quando contra aliquem vrgeret plura
40 indicia indubitata, ex illa multitudine du-
41 bitatorum, reſultat vnum inditium indubi-
tatum.

ix *I*ndiciorum etiam, aliud proximum, aliud
Remotum, Proximum eſt, quo poſito ponitur
44 criminis effectus, et quo remoto illius effe-
35 ctus remouetur Vel eſt, quod tangit nego-
cium, et ipſum delictum. Vel. eſt quod reſpi-
cit veritatem rei, vel delicti immediate per
ſenſum, viſus, vel auditus iuxta ſubiectam ma-
47 teriam. *R*emotum indicium erit, quod non re
ſpicit immediatè veritatem delicti, ſed circum
ſtantias. Vel, quod non tangit negocium.

x. Indiciorũ etiam, alia ſunt leuia, alia grauia,
alia grauisſima, vel quod idem eſt, aliud eſt
49 ſimplex, aliud vrgens, aliud indubitatum. *L*e-
50 ue indicium ſufficit ad capturam, vel ad inqui
rendum, hoc eſt ad ſumendum informatio-
nes de delicto. Graue ſufficit ad tranſmitten-
dum abſenti inquiſitionem, vel ad ipſum tor-
quendum. Grauisſimum ſufficit ad condem-
54 nandum. Sed hæc reſpiciunt indiciorum effe-
55 ctum potius quam ſubſtantiam. ideo poteſt
dici Ind. Leue eſt quod facile, et frequenter,
poteſt adeſſe. Graue quod frequenter, et facile
56 contingit adeſſe. Grauisſimum, quod facilli-
me, et frequentisſime contingit adeſſe. Hic no
ta, quod indicia probata, et recepta ex con-
feſſione rei ſunt aliis grauiora.

*I*ndi-

xi. *I*ndiciorum aliud eſt neceſſariũ, aliud credibile, ſeu veriſimile, aliud non repugnans. Ne-
58 ceſſarium tunc eſt, quando ex eo, quod inſtru
59 mentis, vel alio ſimili continetur neceſſario, efficimus, quod intendimus. Et hoc indicium ſufficit ad torquendum, & ad condemnandum. Exemplum, Titius accuſatur de inſtrumento falſo per eum ſcripto 8. Maii 1602. Capugnani, in quo dicatur *S*eium mihi mutuaſſe aureos centum, ſi ego probo me eo tempore Vicentię fuiſſe, ex hac probatione neceſſarium
60 oritur indicium falſitatis d. inſtrumenti. indicium Credibile, ſeu Veriſimile, ſeu proximum non ſufficit ad condemnandum, ſed ad torquẽ-
61 dum. Exempl. Quando ſtante Titio coram cadauere occiſo, vmittitur ſanguis ex eius vulneribus, credibile, & proximum oritur in-
62 dicium contra Titium, quod ſit homicidia; indicium non repugnans, quod leue, aut pręſumptiuum dicitur, eſt, quod ſola ſuſpicione, vel leui iuris præſumptione nititur. Vocatur re-
63 motum, & de ſe ſolum ſine aliis adminiculis non ſufficit ad torturam. Exempl. Quando agitur de furto, & probatur te vnum domi fuiſſe, cum res ſubtracta eſt. hinc aliqua contra inſurgi ſuſpicio, at leuis, & pręſumptiua, quę eſt indicium leue, non repugnans tamen, & ſi habebit aliqua adminicula poteris torqueri.
64 Vel ſi agant de homicidio, oritus indicium contra eos, qui ſunt de domo.

Indi

Digitized by Google

xij. Indiciorum tandem alia ſunt Facti, alia iuris, vel iuris tantum, alia Hominis, alia iuris
65 de iure. Sed hæc ſpectant magis *Præſumptionem*, quam ad indicia.

xiij PRAESVMPTIO eſt conceptus in mẽte cauſatus ab aliqua probabili coniectura.
67 Vel, eſt cognitio veritatis rei ex circumſtan-
69 tiis reſultans. Vel, eſt ſuſpicio in animo alicu ius cauſata ex variis argumentis, coniectu-
71 ris, vel indiciis, quæ quo magis vrgent, eo ma
72 gis firmatur ſuſpicio. Vel, eſt coniectura, ſeu diuinatio in rebus dubiis, collecta ex argumẽtis, vel indiciis per circumſtantias frequenter euenientibus.

xiv. Hinc apparet præſumptionem naſci excõiectura, & circumſtantiis, vnde ipſa variatur fortificatur, & debilitatur plus, & minus, prout ſuadent circumſtantiæ ipſæ.

Nota, quod præſumptio proxime veritati accedit, & ideo veriſimilitudo appellatur, & natura præſumptionis eſt ſemper abhorrere ab irrationabili, & inueriſimili.

xv. Præſumptio nemo venit a *Præ*, quod eſt ante, & *Sumptio*, hoc eſt ante Sumptio, quia
83 ante legitimas probationes aliquid ſumit pro vero, Præſumptionis principalis diuiſio eſt. alia iuris, alia Hominis, alia *Iuris*, & de iure.

xvi. *Præſumptio iuris* eſt probabilis coniectura ex certo ſigno proueniens, quæ alio non ad
87 ducto pro veritate habetur. Vel, eſt cum ali-

Ee qui

quibus poſitis veriſimiliter, atq. probabiliter non autem neceſſario ſequitur, quod intendimus.

Dicitur hæc præſumptio *Iuris* quia *Ius* expreſſe præſumitur, & ea prçſumptio eſt a le-
97 ge, & a iure approbata.

xvi. Præſumptio hominis eſt conceptus cauſatus in mente ab aliqua probabili coniectu-
94 ra, argumentis, vel indiciis.

Et illa proprie eſt hominis prçſumptio; quæ a iure expreſſa, & in lege expreſſe ſcripta & confirmata non reperitur. Non enim præ-
98 ſumptiones, quas homo facit, potuit lex approbare, quia variæ, & multæ ſunt, & ex variis cauſis oriri ſolent, & ideo in arbitrio iudicis poſitæ ſunt.

xviii. *Poteſt* tamen præſumptio hæc non diſcrepare à ratione legis, & cum ea affinitatem
99 habere, & in hoc caſu idem iudicandum erit quo ad ſuum effectum, quod de ipſa ſcripta, quia de ſimilibus ad ſimilia procedi poteſt; l. non poſſunt. ff. de legib.

xix. Diuiditur hæc præſumptio in Leuem, Grauem, ſeu Vehementem, et Violentam,
110 quæ tamen diuiſio non inducit ſpecificam differentiam, quia plus, & minus non facit differre ſpecies. l. fin. ff. de fundo inſtru. et inſtr. legat.

xx. Differunt hæ partes, quia Leuis eſt, in qua parua eſt coniectura mali, et magna

boni,

111 boni,vt quia multa ſunt ſigna boni,& pau-
113 ca mali, Vehemens eſt, applicatio animi
114 boni viri ad valde veriſimile. Violenta eſt,
ex qua animus iudicantis cõtrariũ ſibi per
ſuadere non poteſt,nec eius intellectus ver
ti poteſt in conſcientiam oppoſitam. Vel
116 quando omnis coniectura apparet mali,
nulla autẽ boni,& ſic omnia ſigna mali, &
multa boni. Et violenta eſt omnis præſum
ptio,quæ eſt *I*uris,& *I*uris & de *I*ure.

xxi. Etiam diuiditur in temerariam,& pro-
118 babilem. Temeraria erit quæ ex leui cau-
ſa,& coniectura,vel a vilibus perſonis ori-
119 tur. Vel quando omnia ſigna ſunt boni,&
123 nulla mali. Probabilis erit,quæ a grauibus
perſonis, vel a non leui cauſa,& coniectu-
120 ra oritur. Vel quando multa ſunt ſigna ma
li,& pauca boni. Probabilis etiam dicitur
124 ratione loci,vel temporis. vt ſi quis viſus
fuerit in loco ſuſpecto, aut in hora ſuſpe-
121 cta,in quibus crimen fuit commiſsum; ori-
tur contra illum probabilisſuſpicio, vide in
fra Deciſ.30.num.168.

xxij. Præſumptio Iuris,& de Iure,eſt ſtatus a
iure promulgatus ex indubia coniectura.
100 Vel eſt diſpoſitio legis aliquid præſumens
& ſuper præſumpto tanquam ſi comperto
101 ſtatuens. Appellatur iuris,& de iure, quia
à lege nõ ſolũ introducta eſt, ſed quia ſuper
tali præſumptione lex inducit firmum

ius,& eam habet pro veritate.

Et ibi lex aliquid præſumit,& ſuper præſumpto nihil ſtatuit, nec vlterius procedit dicitur iuris præſumptio; ſed ſi ſuper eo pręſumptio firmat pedes, & ſuper eo ſtatuit, tuuc dicitur iuris,& de iure præſumptio.

xxiij *Si* ſtatutum introduceret aliquod genus probationis, velletq. illud eſſe plenam pro-
108 bationem, talis probatio, eſſet præſumptio iuris,& de iure. Et non eſt neceſſe,
109 quod lex, ſeu ſtatutum prohibeat, probationem in contrarium, Sed ſufficit, quod illam habeat pro plena probatione, quia natura præſumptionis habet, vt contra eam non admittatur probatio,& ſi non exprimatur.

xxiv. Præſumptio iuris,& de iure, alia eſt ab humanis principijs, alia a naturalibus. Pri-
125 ma naſcitur ab indicijs,& coniecturis hu-
126 manis lege,& rōne probatis, quę cōiecturę
127 dicuntur eſſe apparentes, Vt ſi quis exierit è domo, in qua ſit cadauer occiſi, cum gladio euaginato, vna cum veſtibus ſanguine madefactis, habet præſumptionem, quod il-
128 lud homicidium commiſerit. Secunda dicitur naturæ pręſumptio. & neceſſaria, & eſt, quæ non ab humana ratione, ſeu coniectura ducitur, ſed a naturali. Exempl. Mu-
129 lier habet lac in mammis, hinc oritur pręſumptio. quod ſit corrupta. natura. n. effici-
tur

Digitized by Google

tur lac propter generationẽ,nec aliter pōt eſſe. *V*el ſumus exit e domo ;ergo in ea eſt ignis,quia ſumus non eſt ſine eo, et hoc ſit a natura. Vnde prçſumptio naturæ dicitur.

XXV. Præſumptio tandem,alia eſt neceſſaria, alia credibilis,ſeu veriſimilis, alia non re-
130 pugnans.Prima eſt ; cum aliquibus poſi-tis neceſſario inde efficimus, quod intendi-
121 mus. *S*ecunda eſt cum aliquibus poſitus ve
132 riſimiliter,et credibiliter,non autem neceſ-ſario ſequitur, quod intendimus. Tertia
133 aliud non eſt,niſi hominis præſumptio.

XXVI. FICTIO,eſt aſſumptio contra, veritatem facta a iure pro veritate in re certa
136 eius,quod poſſibile. Vel, eſt falſitatis pro
139 veritate accepta,ex ſpecialiſſ.& iuſtiſſima cauſa a iure expreſſa. Vel,eſt iuris diſpoſi-
142 tio,per quam non verum,poſſibile tamen eſſe verum,pro vero accipitur.

Nota quod in his diffin. fit mentio de poſſibili, quia ſuper impoſſibili non cadit fictio,Glo.in l.3.ff pro Socio.

Fictio eſt, vel inductiua, vel priuatiua, vel extenſiua,aut traslatiua.

145 Prima eſt,quando lex fingit eſſe id,quod nō eſt,*S*ecunda quando e contra fingit eſſe id, quod eſt, non eſſe. Tertia quando lex
149 fingit,quod eſt vno modo, eſſe alio modo. Sic vero diffiniuntur. *P*rima eſt in re certa non exiſtente poſſibili pro exiſten-

te

Digitized by Google

te à iure facta aſſumptio. Secunda eſt in re
exiſtente poſſibili non exiſtere, pro non
exiſtente a iure facta aſſumptio. Tertia eſt
in re certa vno modo exiſtenti, pro exiſtē-
te alio modo poſſibili a iure facto aſſum-
ptio.

xxvii. CONIECTVRA eſt exceptio veri ex
aliquo alio ſic veriſimiliter ordinato, E-
152 xemp. Per circulum hoſpitii reputamus ta
153 bernam. Vel, eſt rationabilis argumenta-
tio, a veriſimilitudine fidem faciente, &
ex ſigno probabili deducta, non autem ne-
ceſſario concludens.

Hinc habetur, quod de natura coniectu-
ræ ſit non plene, de neceſſitate conclude-
re, ſed probabiliter opinari, quia non a ne-
ceſſariis, ſed à probabilibus oritur; ſi enim
a neceſſariis oriretur non dubia, ſed certa
res eſſet, & ſic contra naturam coniecturæ
quæ eſt de re dubia, & habet ſe ad eſſe, &
non eſſe.

xxviii. Coniectura dicitur a coniectu, id eſt di-
rectione quadam rationis ad veritatem,
158 Vel a coniecto, coniectas frequentatiuo,
159 quod idem eſt, quod exiſtimo, vel diuino.

Coniectura vel eſt Hominis, vel iuris, &
de iure eſt; quæ in viro non eſt expreſſa,
160 ſed iudici committitur, vt inſpiciat quid ſi-
bi videatur, & an aliquam fidem faciat.| Et
161 hæ coniecturæ non poſſunt in legitimis

ſcribi

ſcribi. quia pendent ex diuerſis animi mo-
362 tibus;2 eſt ſcripta in lege, & aliud non eſt quam ea,quæ ab ipſa l.inuenta, aut appro-
163 bata eſt. 3. eſt diſpoſitio legis aliquid præſumentis,& ſuper præſumpto tanquam ſibi comperto ſtatuentis.

Coniectura,& præſumptio tamquam ſinonima accipiuntur,& promiſcue ſe declarant.

xxix. Coniectura etiam alia Leuis,alia Grauis aut Vehemens. Quę autem ſine hę idem,
164 de illis dices, vt dicitur ſupra de *Pręſumptione*, Deciſ.19.20.

xxx. Coniectura erit etiã, vel Temeraria, vel
168 probabilis. 1 eſt,quę ratione caret, & lon-
169 ge à veriſimili recedat. 2. quæ à veriſimili deducitur, et quæ in ratione fundatur. Vide ſup. Deciſ.21.& inf. Deciſ.46.

Hic nota,quod nó omne,qnod videtur probabile,eſt probabile,ſed illud erit tale,quod videtur omnibus,aut pluribus,aut ſapienti
171 bus,&his vel omnibus, vel pluribus, vel maxime notis,& præcipuis.

xxxi. SVSPITIO eſt aliqualis animi applicatio ad aliquid,cum vehementi titubatione
272 Vel,eſt motns ad aliquid cum vehementi
173 titubatione. Vel eſt opinio mali ex leuibus indiciis procedens. Vnde ad ſuſpitionem
176 probandam ſufficit leuis probatio.

xxxij. *SVSPITIO* alia eſt Leuis,ſeu Temera-

Digitized by Google

ria,vel Vehemens,ſeu Veriſimilis,vel Vio-
178 lenta. Prima eſt quando ex admodum le-
ui indicio,ſeu argumento iudex animum
ſuum in alteram partem flectit, ſed cum
180 titubatione.2.eſt,quæ non ex leuibus indi-
ciis,ſed ex fortioribus oritur,& ex quibus
181 iudex animum ſuum in vnam partem incli-
nat,cum aliquali,ſeu modica dubitatione.
183 3.diciturea,quæ ex vrgentibus oritur indi-
ciis ita,ut iudex conſtanter,& ſine dubita-
tione,vni parti potius quam alteri adhęret.
184 Et his apparet,quod 1 continet in ſe dubie
tatem ſimpliciter: 2 continet paruam,3,nul
lam prorſus habet. Dic etiã, ſi indicia ſunt
187 admodum leuia, faciunt ſuſpit. leuem. Si
grauia,& vrgentia ſunt,& faciunt vehemé-
tem,ſi grauiora,& vrgentia violentem red-
dunt.

xxxiij. OPINIO eſt idem quod vehemens,ſeu
ex veriſimilibus ſuſpicio. Et eſt motus ani-
193 mi eligentis aliquid cum hæſitatione. Ve-
195 hemens Opinio eſt,quãdo ex probabilibus
coniecturis quis credit,id,quod verum eſt,
196 licet certo non ſciat. Vehemens etiam Suſ
ſpicio dicitur Opinio.

xxxiv. DVBITATIO non eſt proprie aliquis
probationis gradus,ſed eſt principium in-
197 ueſtigationis,certitudinis,et fidei. Quan-
do iudex ex deductis coram eo dubitat mo
198 do ad vnam partem, modo ad aliam, nec
ad

ad vnam potius,quam ad aliam,animum ap plicat,et neſc:t veram eligat,vel quia probationes ſunt æquales,vel quic habent aliquid obſcuritatis,tunc dicitur. *D*u bius, At ſi iudex aliquo motus indicio,vel argumẽto inclinare incipiat in vnam par :ẽ magis quam in aliam,licet cum dubitatione , tunc non ampliusd ubitare,ſed ſuſpicari dicitur. Et ſi *S*uſpitio oritur ex grauibus *indicijs* tunc ceſſat Suſpitio,et inciat opinio.

xxxv. ARGVMENTVM eſt collatio pluriũ ad vnam concluſionem. Vel eſt inuentũ ex
201 aliquo genere, rem aliquam,aut probabiliter oſtendens, aut neceſſario demonſtrans.
206 *S*ci as,quod e ſt leue inditium , ſed non tam
200 leue, ſicut ſuſpitio; et eo vtimur non ſicuti Dialectici, ſed argumentum illud eſſe intelligimus, quod ex quibuſdam, vel etiam mul
2 ui tis prius poſitis ducitur, et inde argumentamur.

xxxvi. SIGNVM eſt præter ſpeciem,quam ingerit ſenſibus aliquid faciens, ex ſe in co-
208 gnitionem venire.Signum,vel eſt neceſſarium;vel non nece ſ.Etiam aliud eſt natura-
210 le,aliud inſtitutum.Exem pl.erunt clara.

xxxvii ADM*I*NICVLVM, vel eſt Vehemẽs vel non vehemens.Vehemẽs eſt ſuppletio
213 defectus probationis per ſe ſolum non operans; ſed bene cum aliis,Non Vehemẽs eſt
214 aliquis confirmatio rei probab.

Admi-

xxxviii Adminicula licet de ſe non probent, inperfectam tamen probationem iuuant.

216 Vnde Adminicula non vehementia non in totum ſuppleat inperfectam probationem, ſed aliqualiter. Vehementia autem Adminicula in totum ſupplent, & ſemiplenā probationem perficiunt.

De eorumdem Terminorum Differentijs, & Conuenientia.

xxxix *I*NDI*T*I*V*M, et *S*EM*I*P*L*ENA probatio differunt,et conueniūt.Inditiū vnū,et

219 remotum cum ſit leue,& longe diſtet à neceſſario veri,vt fuga,colloq uium, & ſimi-

220 lia,eſt minus quam Semiplena probatio.

234 *Si* vero multa etiam remora,vt coniecturę præſumptiones, & argumenta coniūgūtur. dummodo ſint bona, perficiunt Semiplenā

235 probationem pro tortura infligenda;& etiam quoad condemnandum in pænam extra ordinariam,& pecuniariam,non autem ordinariam,& corporalem.

232 Si vero dubitetur,an hæc inditia remota faciant Semipl.probationem,iudicis arbitrio ſtandum eſt, nec certa regula dari poteſt; dummodo ſine d. Semipl. prob. non torqueat.

xl. Inditium proximū facit Semipl. prob.regulariter enim teſtis,qui deponit de delicto

per

226 per viſum, vel alium ſenſum corporeum. ſe-
miplene probat. dummodo ſit omni ex ce-
229 ptione maior, cũ omnis macula, omniſque
230 defectus, ac exceptio licet minima, ſiue in
dicto ſiue in perſona, hunc torturę effectum
impediat. imo hic teſtis non eſt proprie in-
dicium maleficii, at Semipl. prob. Si enim
duo teſtes in criminal. faciunt vnam prob.
ita, & vnus teſtis in criminalibus faciet Se-
mipl prob.

Ad torturam igitur nunquam deuenias
niſi habita *S*empl. prob. nec te moneant in-
dicia, niſi eadem inducant.

xli. *I*ND*I*CIVM, & *P*RAESVMPTIO ſic
ſe habent. Præſumptio iuris eſt plus quã in-
236 dicium leue, & non ſufficiens ad torturam,
quia illa probat. abſque eo quod probetur,
237 & directe tangit factum probandum, et in-
dicia non probant, niſi probentur, et indire-
cte tangit factum. Præſumptio hominis eſt
238 minus quam indicium ſufficiens ad tortu-
ram, cum ſic cognitio ex circumſtantiis re-
ſultans Indicium vero eſt quoddam intel-
lectuale veritatis eliciendæ ex aliqua ſingu
lari circumſtantia. Et quando indicium
eſt receptum, & approbatum a lege, eadem
264 lex illud nominat præſumptio.

xlii. *I*NDIC*I*V*M* differat a SV*SPI*CIONE
tanquam cauſa à cauſato, qui ex indiciis
[illegible]o iudex venit in *S*uſpicionem.

PRAE-

xliii *PRAESVMPTIO* in genere eſt minus quam *P*ROBATIO;imo aliquãdo ex plu-
241 ribus præſumptionibus oritur probatio , imo *P*ræſumptio eſt minus quam *S*emiple-
242 na probatio.

xliv. Prçſumptio , et Fictio præcipuę in duobus differunt. Fictio cadit ſuper re certa ,
244 et non vera;prçſumptio aũt ſuper re dubia et quę põt eſſe,et nõ eſſe vera.Et ſic fictio nũquam conuenit cum veritate. *P*ræſum-
246 ptio vero ſæpe. Secundo differunt, quia fictio etſi contra per indirectum habeat probationem,directe tamen in contrarium nul
246 lam admittit.Præſumptio autem ſiue ſit iuris,ſiue hominis,ſemper ,quæ vero eſt iuris et de Iure aliquando , etſi non regulariter admittit.

xlv *SVSPICIO* à PRAESVMP*TIO*NE differt,quia minus eſt quã ipſaPRAE*S*VM
251 *P*T*I*O,ex multis enim Suſpicionibus cõ-
252 ficitur vna præſumptio.Et quoniam *S*uſpicio ab homine inducitur,et ei ſoli cõuenit.
253 *S*uſpicionis verbum,quia ſolus ſuſpicatur , cum ſit opus intellectu. præſumptio vero inducitur a l.& eſt hominis cũ ſit iur.iur.de
254 iure,et Hominis. Tandem differunt, quia vt præſumptio inducatur , euidentiora requiruntur indicia,quam ad inducendum *S*uſpicionem,cum quis primo ſuſpicetur , deinde prçſumat.

CON-

Digitized by Google

xlvi. CONIECTVRA differt à SEMIPL. PROBAT. & eſt ea minus ſi eſt remota, & non violenta, & etiam quod ſint plus remotæ;
255 & non leues, non inducunt ſemipl. probat. ſecus autem ſi coniectura ſit proxima, & violenta, quia hæc non diſtat a iuris præſumptione, & coniecturæ plures bonæ faciũt Semipl. probat. & habẽt vim vnius teſtis.
xlvii Probatio quæ ex plurib. coniecturis bonis, & proximis reſultat, dicitur euidentiſ-
256 ſima.
xlviii. Coniectura eſt etiam minus, quam præſumptio, quia hęc naſcitur ex Coniecturis
257 vt d. eſt in præſompt. quæ eſt mentis conceptus ab aliqua probabili coniectura dedu-
258 ctus, & primo quis coniecturatur, deinde præſumit.
lix ARGVMENTVM differt à PRAESVMPT. quia eſt minus ea. imò eſt minus quã
260 SVSPITIO, quia ex argumentis oritur
261 Suſpicio.
A SIGNO Argumentum differt, ſicut pars a toto, quia ex pluribus ſignis aliquã-
262 do conficitur Argumentnm.
Scias, quod licet indicium, præſumptio, & reliqua ſupradicta, ſua propria, & ſtricta
263 ſignificatione differant, promiſcue tamen vnũ pro alio caditur, vt ad notauit Nouel. in Pract. crim. in Rub. indicia quæ præcedere debent.

Quæſt.

QVAEST. XXXVII.

Hic habetur quibus indiciis torquetur homo, quæ ſint indicia, quot modis dicātur, quæ ſint arbitraria iudici, de iudice indebite aliquem torquente, & de interrogationibus faciendis reo.

j. Orturam inferri minime poſſe, non legi-
1 timis præcedentibus indiciis omnes aſſe
runt, quia ſi fieri poſſet aliter, facile eſſet in po
2 teſtate iudicum in criminali indicio a tortura
inchoate, quod tamquam abſurdum iura ciui-
lia, & canonica prohibent.

ij. Ad hoc vt legitima dicantur indicia, & ſuf-
ficientia ad torturam inferendam eſt opus, vt
5 ſint veriſimilia, probabilia, non leuia, aut per-
functoria, ſed grauiora, & vrgentia, certa, cla-
ra, imo luce meridiana clariora, quia agitur de
4 torquendo reum, agitur de eius ſalute, & de
damno irreparabili.

iii. Sint hæc indicia ita certa, & clara in gene-
re ſuo, videlicet indicium, vt ſint apta ad ple-
ne perſuadendum, licet non ad plene proban-
5 dum, quia hoc pertinet ad probationem, & ra
tio eſt: idem eſt de parte quo ad partem, quod
de toto quo ad totum, ſed ad condemnandum
probatio dicitur eſſe luce meridiana clarior,
ita pariter in genere ſuo ad perſuadendum in-
dicia erunt ea luce clariora. Et ſic ijs iudex
non

non erit certum in totum,ſed quaſi certus.

iv. Etiam erunt inditia certa,& clara,ideſt cõ-
cludentia, & ad delictum inferentia, non au-
6 tem dubia,vel æquiuoca,& quam multiplici-
ter interpretari poſſunt.

v. Hinc habetur non oriri indicium ſufficiens
ad torturam ex his,quæ ex accidenti contin-
8 gere poſſunt. Nec ex verbis dubiis , & obſcu-
ris,quæ poſſunt inferri malum,& bonum. Ne-
9 que ex actu bono,quia bonum non pręſumi-
tur de malo nec malum de bono.

vi. *I*ndicia erunt ſufficientia pro tortura,& ſi
fuerint remota, & teſtes deponent ſuper cir-
cumſtantiis delicti,vt puta ex inimicitia,ſuga,
fama,& ex ſimilibus, iunctis tamen aliis. Et
hæc eſt practica generalis . Et ſi habetur a
aliquibus,quod indicia ſint proxima de licto ,
nota,quod alternatiue loquuntus,dicentes de
bere eſſe, vel veriſimila,vel proxima, ſufficit
ergo,quod inditia remota ſint veriſimilia. *S*i-
12 militer dum dicitur, quod teſtes ad hoc , vt
ſuper indiciis ad torturam probent,dicunt de
ponere de viſu:& de ipſo delicto , alias non
nocent,intelligas,quando deponunt de indi-
cio proximo,non de remoto.

vii. *I*ndicia remota ſufficientia per torturã de
bent eſſe concludenter,&plene in genere ſuo
13 probata per duos teſtes. Et hoc intellige e-
14 tiam in crimine hæreſis,& læſæ maieſtatis,&
in leuibus,et adminiculis,et hoc indubitatum

pe-

QVAEST. XXXVII.

Hic habetur quibus indiciis torquetur homo, quæ ſint indicia, quot modis dicătur, quæ ſint arbitraria iudici, de iudice indebite aliquem torquente, & de interrogationibus faciendis reo.

j. TOrturam inferri minime poſſe, non legi-
1 timis præcedentibus indiciis omnes aſſe
runt, quia ſi fieri poſſet aliter, facile eſſet in po
2 teſtate iudicum in criminali indicio a tortura
inchoate, quod tamquam abſurdum iura ciui-
lia, & canonica prohibent.

ij. Ad hoc vt legitima dicantur indicia, & ſuf-
ficientia ad torturam inferen dam eſt opus, vt
5 ſint veriſimilia, probabilia, non leuia, aut per-
ſunctoria, ſed grauiora, & vrgentia, certa, cla-
ra, imo luce meridiana clariora, quia agitur de
4 torquendo reum, agi tur de eius ſalute, & de
damno irreparabili.

iii. Sint hæc indicia ita certa, & clara in gene-
re ſuo, videlicet indicinm, vt ſint apta ad ple-
ne perſuadendum, licet non ad plene proban-
5 dum, quia hoc pertinet ad probationem, & ra
tio eſt: idem eſt de parte quo ad partem, quod
de toto quo ad totum, ſed ad condemnandum
probatio dicitur eſſe luce meridiana clarior,
ita pariter in genere ſuo ad perſuadendum in-
dicia erunt ea luce clariora. Et ſic ijs iudex
non

Digitized by Google

non erit certum in totum,ſed quaſi certus.

iv. Etiam erunt inditia certa,& clara,ideſt cō-
cludentia, & ad delictum inferentia, non au-
6 tem dubia, vel æquiuoca,& quam multiplici-
ter interpretari poſſunt.

v. Hinc habetur non oriri indicium ſufficiens
ad torturam ex his,quæ ex accidenti contin-
8 gere poſſunt. Nec ex verbis dubiis, & obſcu-
ris,quæ poſſunt inferri malum,& bonum. Ne-
9 que ex actu bono,quia bonum non pręſumi-
tur de malo nec malum de bono.

vi. Indicia erunt ſufficientia pro tortura,& ſi
ſuerint remota, & teſtes deponent ſuper cir-
cumſtantiis delicti,vt puta ex inimicitia,ſuga,
fama,& ex ſimilibus, iunctis tamen aliis. Et
hæc eſt practica generalis. Et ſi habetur a
aliquibus,quod indicia ſint proxima de licto,
nota,quod alternatiue loquuntus,dicentes de
bere eſſe, vel veriſimila, vel proxima, ſufficit
ergo,quod inditia remota ſint veriſimilia. Si-
12 militer dum dicitur, quod teſtes ad hoc, vt
ſuper indiciis ad torturam probent,dicunt de
ponere de viſu:& de ipſo delicto, alias non
nocent, intelligas,quando deponunt de indi-
cio proximo,non de remoto.

vii. Indicia remota ſufficientia per torturā de
bent eſſe concludenter,&plene in genere ſuo
13 probata per duos teſtes. Et hoc intellige e-
14 tiam in crimine hæreſis, & læſæ maieſtatis,&
in leuibus,et adminiculis,et hoc indubitatum

pe-

25. 17. penes omnes.
viij. Hi teſtes duo debent eſſe omni exceptione maiores, quia ſi tales erunt in probatione
28 inditij proximi, quare non erunt inditio re-
29 moto; in vtroque agitur de tortura infligend, & ſic de vita, & de ſaulte hominis, & multi doloribus victi fatentur, quæ non fecerunt.
¶ Nota, quod quando probantur indicia remota per teſtes, inhabiles ſufficient nõ ad torquendum, ſed ad inquirendum. vide infra Dec. 11. 12. 13. 14.
ix. Teſtes inhabiles admittuntur in atrociſſimis, & exceptis, et hęc eſt practica generalis
30 quę eſt contraria Farinaceo num. 31.
x. *In* probatione indicij remoti illi duo teſtes neceſſario nõ debent eſſe conteſtes, & ſic
38 ſingulares ſufficiunt ad torturam, dummodo ſint omni exceptione maiores, & idonei, vel notabilns, et probatę vitę, Etiam quod deponant ſuper indicijs proximis, quod intelligo quę inſerunt valde veriſimiliter ad ipſum delictum, quę indicia proxima aliquo modo dici poſſunt. Tandem requiritur, quod hæc indicia, ſuper quibus teſtes ſingulares deponunt, ſint plura, et talia, quæ reddant animũ iudicis quaſi certum contra reum. Exempl. *Si* vnus teſtis deponit de vno indicio remoto, alius de alio, vel duo ſingulares teſtes deponãt de vno indicio, non erit danda tortura; vnumquodq. indicium dicitur habere per ſe duos teſtes cõ
teſtes

Digitized by Google

teſtes. *Si* vero inditia ſunt plura quam duo, & vehementiſsima in mente iudicis, ſufficiet quodlibet inditium probari per vnum teſtem. non enim eſt veriſimile, quod tot teſtes non ſuſpecti dicant talia, niſi reus ſit culpabilis,
39 vnde licet teſtes ſigulares non probent regulariter, probant tamen, ſi ita iudici viſum fuerit. & illis tribus conditionibus ornati.

xi. *I*nditia remota (dicunt alii) probantur per teſtes ſinguli qui propterea coniunguntur ad
35 d.inditia probanda. Negari enim non poteſt, quin vnus teſtis aliquam præſumptionem faciat, vnde ſi plures ſint teſtes ſingulariter deponentes de ſingulis inditiis, dicentur etiam plures eſſe pręſumptiones, ex quibus oritur vnicum indicium ad torturam ſufficiens. Exempl Vnus vidit *S*eium in terra proſtratum & vulneratū a Titio, alius dicit ſe vidiſſe Titium fugientem aſperſum ſanguine, & cum euaginato enſe; Alter dicit ſe Titium vidiſſe verſus nemora euntem, & ſe latitantem. Ex his ſingulis inditiis nonne veniunt plures pręſumptiones generantes vnicum inditium ad torturam. *I*n hoc caſu vnum dictū coadiuuat aliud, & tendunt omnia ad eundem finem. Et licet in coniecturæ præſumptioné, vel inditiorum debeant ſingularia indicia, ac pręſumptiones eſſe in ſuo genere plenè probata, hoc tamen eſt verum in condemnandum, nō autē
35 in torquendum. Hæc autem intellige, ſi hi te-

36 ſtes ſunt alias integri, & bonę vitæ, ac notabiles.

xii. 40 Inditia proxima etiam probari debent per duos teſtes, ſi deponunt non delicto, ſed
41 de actu valde proximo ipſi delicto, & valdè
42 delictum inferente. Si autem loquimur de delicto immediate, & non ſuper inditiũ ad maleficium, tunc ſufficit vnus teſtis, etiam aliis non concurrentibus, quia & ſi vnicus, ſit tamẽ oritur ſemiplena probatio. Requiritur tamen
58 quod ſit omni exceptione maior, ſine vlla prorſus macula quamuis minima, & vndique vulnerabilis.

xiii Si teſtis erit non omni exceptiune maior, nõ probat pro tortura, niſi fama cõcurrente,
55 vel alio adminiculo, ex quibus ſupplebitur
56 teſtis inhabilitas.

xiv. Vel dicas, ſi contra hunc teſtem nõ omni excep. maiorem vrget aliqua coniectura, quia
57 quando aliqua inditia ſunt pro reo excuſantia, tunc inditia contra reum, debent eſſe multum vrgentia, vt ſuperent illa, quæ faciunt pro excuſatione rei.

xv. In delictis occultis, & difficilis probationis teſtis vnus de viſu inhabilis non tamen in
62 totum, & ipſo iure probat ad torturam, quæ erit leuiſsima: aliter non pouens in practica.

xvi. Si inquiſitus erit malæ vitæ, famę, & infamis teſtis, probat pro tortura, etiam quod non ſit
65 omni excep. maior, dummodo tamen non ſit

ipſo

ipſo iure inhabilis, vel non patiatur plures defectus.

¶ Nota quod ille, qui eſt leuis, vitæ non intelligitur de vili perſona, & paupere; ſed ſi eſt malæ vitæ.

xvij. Iudex habens amplium arbitrium nō torquebit, dicto teſtis non omni except. maiores
68 nam arbitrium non ſupplet defectū indicii,
70.71, vbi nullum eſt inditium.

xviij. Nec etiam Princeps poteſt Iudici mandare, vt aliquem torqueat ſine indicijs ſufficié
74 tibus. Et ſi faciat de poteſtate abſoluta, male facit, quia conſtitutus eſt à Deo, vt iuſtitiam faciat, non iniuſtitiam.

xix. Iudex exequens Principis iuſtum mandatum, non excuſatur, quia nedum malum ope-
77 rari non debemus, ſed nec etiam ei cooperari. Et ſi iudex Principi diceret, quod talis commiſſio eſt contra ius, non vtique illi ſic
74 mandaret. Et ſcies, quod obedientia debita, vel promiſsa non purgat obedientem in delicto coram Deo, & quin puniri debeat ſaltem
78 pæna extraordinaria. Poterit tamen excuſari Iudex mandato Principis, ſi procedit ex leuioribus, non autem in atrocioribus, vt eſt tortura.

xx. Excuſantur qui mandato Principis aliquē ſine indiciis torquent ſatellites, & alii officia-
78 les Iudicis, qui nullam cauſæ cognitionem habent, non autem Iudex.

xxi. *In* attrociſſimis delictis, non poteſt quis torqueri ſine legitimis indiciis præcedentibus
79 quia quanto crimen eſt atrocius, tanto indicia debent eſſe grauiora. Et ſi in *In*ſubria aliter obſeruatur, hoc ad alias Prouincias non debet extendi. Et etiã ſerui ſine vllis prorſus indiciis non torquentur, & ſi aliquando ſine plenis torqueantur.

xxii. In aſſaſſinio debent ſubſiſtere indicia ante torturam, & ſi vero multa habeat ſpecialia, non habet hoc, vt tortura detur ſine dictis inditiis.

xxiii. Generaliter teneas in quibuſcũque atrociſſimis, & exceptis criminibus debere iudicẽ
83 adamuſſim obſeruare iuris diſpoſitionem, & eaſdem ſolemnitates, quæ in aliis criminibus ſeruantur.

xxiv *In* crimine lęſę Maieſtatis, nõ poteſt reus torqueri non exiſtentibus legitimis, & ſuffi-
92 cientibus indiciis, licet hoc crimen multa habeat ſpecialia.

xxv In hoc crimine lęſę Maieſtatis, vbi agitur de tractatu, conſilio, vel conſpiratione ſecretè
95 facta, adhuc indicia requiruntur, ſed bene leuiora ſufficiunt, prout in aliis delictis occultis, & hoc non propter criminis atrocitatem, ſed propter probationis difficultatem. *S*i vero non agitur de tractatu, conſilio, vel conſpiratione, tunc plena requiruntur indicia, prout in aliis delictis, non obſtante, quod crimen

fit

Digitized by Google

ſit attrociſſimum.

xxvi *In* atrociſſimis licet iudicis iura tranſgre di, conſulto tamen *Principe*, nec aliter, & in-
84 tellige de maioribus Magiſtratibus, non au-
91 tem de minoribus.

xxvii. 88 *Si* delictum vltra attrocitatem, ſit de ge ne re occultorum, & difficilis probationis, tūc leuiora ſufficiunt indicia, non ratione atroci-
89 tatis. ſed ratione difficilis probationis. Sed ſi delictum ſit ſimplex attrox, & non occultū *I*udex poteſt inferre grauis torturam, quam in leui, & non atroci. Non tamen eam inferre ſine ſufficientibus indicijs.

xxviij *In* quocunque crimine cum eſt danda tortura non ſolum debent præcedere indicia,
43 ſed eſſe qualia dicta ſunt. Et vnum nō ſufficit indicium remotum, & plura pręcedere debēt generalia, & remota.

xxix *V*num tamen remotum aliquādo ſufficiet ſi cum eo erunt; coniuncta alia, vt fuga, fama,
45 inimicitia, minæ, quę licet ſint indicia remota iuncta tamen cum alijs erunt tantæ virtutis, vt quis torqueatur.

xxx. Quandoque indicium poteſt eſſe ita pro ximum delicto, ideſt inferens delictum vt etiam quod remotum ſit hoc eſt, etiam quod
46 non tangat immediate delictum, ſufficit tamen ad torturam de ſe ſolum, & ſine alijs
47 adminiculis. Et horum eſt, confeſſio rei ex traiudicialis; res ſurata inuenta penes aliquē

Digitized by Google

8 qui viſus eſt in rixa admenare enſẽ, licet nõ percutere, ſi enim ſinita rixa reperitur aduerſarius eius vulneratus, & mortuus, præſumitur ab ipſo vulneratus, & occiſus, & ex his indiciis, & præſumptionibus, etiam quod vnicæ ſunt, & alia non concurrant, poterit iudex ad tortura de uenire.

xxxi Iudicis erit ergo arbitrium torquere reũ ex vnico, vel pluribus illis indiciis, quod ta-
49 men melius infr. declarabit Dec. 57. & ſeq.

xxxii. Si vnicum errit indicium proximum, & ſupradictis qualitatibus bene poſitis munitũ
44 ſufficiens eſt ad torturam.

xxxiii. Si iudex contra reum habet vehementem opinionẽ ex multis circũſtantiis, etiã
101 extra proceſſum, licet in proceſſu non habeat inditium omnino ſufficiens, poteſt te-
102 nere reum verbaliter, & ei minando torturam niſi veritatem dixerit, Et hæc verbalis territio qualem præſumptio nem reqnirit contra reum; & ſi confitebitur, nontamẽ vitiata erit confeſſio.

xxxiv. Si tamen reus erit perſona vilis, et timida puta mulier caute debet procedere iu-
103 dex, quia in his mine faciunt, vti in corda datis, vel aſſuefactis torturæ, tortura ipſa.
104 Sicut iudex nulla habẽs indicia in proceſſu, non poteſt torquere, ita etiá nec poterit nullis exiſtentibus indiciis mandare ducendum reum ad locum tormentorum

vel

vel ſpoliandum, ligandum, vel eleuandum in tormentis, & ſic torquẽdo licet leuiter, & ſi torquebit, vel terrebit confeſsio ſubſequens erit iudicanda nulla.

xxxv. Verum eſt tamen, quod ſi *I*udex in processu non habeat indicia ad torquendum,
105 plena, & ſufficientia, habeat tamen indicia quædam leuiora, poterit iuxta eorundem, indiciorum qualitatem eius arbitrio, vel reum terrere ipſum mandando conduci ad locum tormentorum, vel ibi ſpoliari ligari, vel etiam leuiter eleuari, & per paruum tẽporis ſpatium in tortura detineri, & ſic torquetur leuiter reus, etiam quod non adſint indicia ſufficientia, ad torturam, dummodo tamen ſufficientia, vel ad terrendum, vel ad aliter torquendum.

xxxvii. Sine legitimis precedentibus indiciis iudex non poteſt reum torquere, etiam de,
109 conſenſu ipſius rei, quia nemo eſt dominus membrorum ſuorum. l. libr. homo ff. ad l. Aquiliam.

xxxviij. Dum reus, vel acuſator offerunt ſe, contraria in tortura ſuſtinere, & contra ſe,
110 inuicem vel ſtare ſuper funem, non ſunt admittendæ tales oblationes, nec valent.

xxxix. Confeſsio emanata in tortura non præcedentibus legitimis indiciis nulla prorſus
111 & inualida eſt, etiam quod millies ſpontè ſit ratificata.

De punitione Iudicis torquentis ſine iudicijs vel occidentis.

xl. *I*udex eſt plectendus, & tenetur in ſyndica-
tu, qui aliquem torquet non præcedentibus
111 legitimis indiciis.
xli. *S*imiliter plectendus eſt ille Iudex teſtẽ
114 indebitè torquens, & ſine dd. indicis.
xlii. *I*udici indebi è reum torquere volẽti,
etiam ſine indiciis; impune reſiſti poteſt
117 quia agitur de damno irreparabili.
xliii. Si Iudex non præcedentibus indiciis ali-
quem tarqueat, ſi hic tortus indebitè Iudi-
118 cem occidat, talis non punietur pæna mor-
tis, ſed alia mitiori quia prouocatus, & iu-
ſto dolore victus hoc fecit.
xliv. Non effugiet pænam Iudex, etiam quod
reus ex iſta indebita tortura delictum, quod
115 commiſsit, fateatur; & talis confeſsio illi
non nocebit.
xiv. Si Iudicis dolo, vel prece, pretio, aut parti
culari inimicitia corrupti, vel ſine indiciis
113 ſufficientibus, ob immoderatam torturam
120 tortus moritur, ipſe Iudex decapitari de-
bet; & multo magis, quando nulla habuit
122 indicia.
xlvi. In tantum tenetur iudex de morte inde-
bite torti, vt ipſum non iuuet proteſtari
119 in decreto torturæ, quod ſi ſequatur mors,
non

non ſibi,ſed rei pertinaciæ imputetur. Nõ enim excuſatur operans contra iuris diſpoſitionem ex eo quod proteſtatur ſe facere id animo non delinquendi.

xlvii. Si iudex animo occidendi aliquem ſine indiciis indebitè torquet, etiam morte non
128 ſequuta de homicidio tenetur per regulam
129 quod affectus punitur eaq. pæna, etiam non
130 ſequuto effectu in crimine homicidii. Et hoc verum eſt de iure, ſecus vero de conſuetudine, quia de generali conſuetudine etiam in atrociſſimis non punitur affectus
124 eadem pæna non ſequuto effectu. Et hoc eſt practicandum: ac mitiori pæna ad arbitrium Iudicis puniendus eſt ille.

xlviii. *S*i ſequitur tantum alicuius membri debilitatio, iudex non morte, at alia pæna ad
125 arbitrium plectitur, & tenetur ad damna, & intereſſe.

xlix. *S*i aliqua aderant indicia, licet non ſufficientia ad inferendum tantam torturam,
122 tunc enim quod is tortus obierit ob tormentum, iudex non mortis pæna, ſed alia mitiori pro exceſſu, & culpa puniri debet.

l. *S*i tortus obierit propter imperitiam, vel ignorantiam iudicis, qui de ſuo non dolo
120 aliquam rationem, ſeu colorem allegabit
121 mitius arbitrariaq. pæna mulctabitur, non enim in ea preſumetur dolus, ſed lata culpa

li. Si Iudex non ſit in dolo aliquo, minus in culpa

culpa legitimeque torturam inferat nulla
113 pæna puniendus eſt, etiam quod tortus ob
tormentorum moriatur caſu .
lii. Quando in iudice torquente reum, non
prçſumitur dolus, nec culpa,nec egreſſus,
132 qui talia ipſi impingit , hæc probare tene-
tur contra eum .
liij. Præſumetur in iudice tunc fuiſſe,vel non
fuiſſe dolum,ſi in actis apparent legitima,&
137 ſufficientia indicia, quibus reus fuit tortu-
139 rę ſubiectus. Si torſit reum iuxta modum
ſolitum in loco ſolito, & per miniſtros ſo-
litos. Si tortus noluit medicamenta ſibi a
medicis ſubminiſtrata ſumere, & ob id vel
remanſerit debilitatus , vel prę nimio do-
140 lore mortuus fuerit. Standum eſt relatio-
ni Notarii,& reſpicienda eſt eius ſcriptura,
quæ, & qualis fuerit inflicta tortura, & ſic
an per Iudicem fuerit exceſſum vel nõ. Ex
ceſſus, & non exceſſus probatur medicorũ
141 relatione, & an ex tormentis inordinatis
142 mortuus fuerit. Dictæ turturæ exceſſus,
vel non,per illos de loco,in quo illa fuit inflicta,
143 probabitur. Si funiculus, vel lignum fractũ
144 fuerit,& tortus ceciderit,& obierit, Iudex
nõ eſt in cauſa. Dolus præſumitur in Iudi-
ce, ſi ad torturã deuenit omnino de facto.
146 Hic dolus probari dicitur coniecturis, quæ
ſint clariores, & euidentiores illo , quia
pro iudice iura multum præſumunt .

Dum

xiv Dum iudex aliquem torquet, debet eſſe præſens torturæ, & bene videre ſemper
144 reum,& omnem adhibere diligentiam, an deficiat nec debet ad alia loca diuertere, & in manibus cuſtodum relinquere, quod ſi tortus ob id,deficiens in tormentis moriatur, iudex non eſt immunis a pæna ſaltem extraordinaria.

lv. Non poteſt côueniri in ſyndicatu iudex etiam quod reum indebitè torſerit, quan-
149 do in relaxatione eiuſdem rei illum blandis verbis induxerit ad confitendum, quod legitime fuit tortus, et ſi in actis apparebit Notarij.

lvi Si Iudex aliquem non torquebit, quem de iure torquere debeat, is iudex punitur
148 ſed non pæna mortis.

De Indiciis etiam ante torturam quando non plena requirantur.

lvii. In delictis occultis,& difficilis probationis indicia quidem requiruntur ſed leuio-
153 ra quá in alijs delictis,& hæc reputantur legitima,& ſufficientia.

lviij In homicidia,& aſſaſſinio, qui ad indicandũ mandantem,quando inter ipſum,&
154 occiſum nulla adderat inimicitia,et cauſa offendendi,poteſt abſque aliis indiciis torqueri,quia cum iſte non habeat cauſam offen-

offendendi illum, & nemo delinquat ſine cauſa, neceſſe eſt, vt ad alterius ſubſtantiã hoc fecerit, & ſtante hac veriſimilitudine poterit abſq. aliis indiciis ſtatim torqueri.

li. Hoc idem intelligitur etiam in mandatario non aſſaſſinio, ſiue ſit vilis, ſiue nõ, quã-
do nulla poteſt conſiderari cauſa; qua illud
154
155 delictum commiſerit, & per ſe illam nõ habuerit.

x. Abſque aliis indiciis cuſtos bonorũ, quæ furto ſubtracta fuerint, poteſt ipſe torqueri ex præſumptione iuris, quam contra ſe ha-
156 bet, ad indicandum fures, dummodo illorum notitiam veriſimiliter habere potuerit, aliter non.

xi. Torquebitur etiam nullis indiciis præcedentibus, cuſtos ciuitatis, vel deputatus ad aliquem locum, pro euitando damna, vel
157 alia delicta, ſi eo in loco, & ciuitate furtum vel aliud delictum commiſſum fuerit quod creditur fuiſſe factum cuſtodum culpa, niſi factum fuerit in loco, vel in tempore, quo bene cuſtodiri non poterat.

lxij. Si furtum factum eſt in hoſpitio, vel caupona; ſerui, & domeſtici cauponis, & hoſpi-
160 tis torquebuntur ſine indiciis, ſi ſunt viles perſonæ, immo ſi non per ſe non habent bonam famam, & bonam vitam, quia tũc probatio excludit præſumptionem.

lxiii. Bannitus contumax eo modo torquendus

Digitized by Google

dus eſt, ſi venit ad ſe defendendam, & pur-
161 gandam contumaciam in termino ſibi à
ſtatuto conceſſo, & ratio eſt quia paſſus eſt
ſe exbanniri.
lxiv. Itidem maritus, de quo dicitur occidiſſe
vxorem clandeſtine, at ſi de hoc clam non
162 tractatur, tunc non minora requiruntur in
dicia, quam in illis, licet atrociſſimum poſ-
ſit dici delictum.
lxiv. Etiam fur, qui confeſſus fuerit vnum fur-
tum, poteſt interrogari, & torqueri dicto
167 modo de aliis furtis, ſi tamen fuerit inſi-
171 gnis fur, vel latro viarum graſſator, malæ
famæ, & diffamatus, vel alias magnus faci-
noroſus, & homicidia pluribus ſententiis
condemnatus. Non ſine aliquibus indicijs
272 hi etiam torquentur, quia publica diffama-
tio ſuccedit loco tormentorum.
lxv. In fure autem, bannito, & affaſſinio ſim
plici non eſt deueniendum ad interrogatio
171 nem vel torturam ſine ſuis indiciis in ſpe-
cie ad habenda alia eius delicta. Et confeſ-
ſio ſic ſine ſuis indicijs extorta non ſuffi-
266 ciet ad condemnandum, ſed ad inchoandum
nouum proceſſum. Et hoc eſt de iure com-
muni, & de approbata conſuetudine vnde
ſic in practica.
lxvi. Ad habenda vero alia furta, vel delicta
in homine facinoroſo, & inſigni, tortura de
173 bet eſſe moderata, non autem exceſſiua, &
hoc

hoc bene nota qui eris iudex; Deus enim aſſiſtit,& re ſuper hoc iudicabit,

lxlii. Ad habendum reſponſionem affirmatiuam, vel negatiuam, & ſic præciſam abſque
176 aliis indiciis poterit ſine dubio torqueri aliquis,ſi interrogatus a iudice ſuper delicto pro quo eſt inquiſitus,& carceratus, vel nõ vult ei reſpõdere,vel ſi reſpõdet nó præciſe reſpondet iudici petenti ex officio, &
177 etiam pro parte accuſatoris,vel fiſci.

lxviii. Et quando per verba dubia puta dicendo, Non ſcio,vel non recordor, vel pro ver
177 bum Credo in iis quæ ſenſu corporis percipiuntur, vel dicendo, Me remitto ad id,
176 quod ſcriptum eſt.

lxix Et licet tortura inferatur ad habendá reſponſionem,& non confeſſionẽ de delicto,
178 ſi tamen reus fateatur delictum,& quod ſit tortus ſine indiciis,confeſſio eſt valida pro condemnatione.

lxx. Si reus petit dilationem ad deliberandum an velit reſpondere,affirmatiue,vel negati
179 ue.abſque conceſſione talis termini,poteſt cogi ad reſpondendum præciſè. Sed ſecus erit in reſpondente,ſed non præciſæ puta ſi diceret,non recordor,& eſſe interrogatus non ſuper delicto,ſed ſuper circumſtantiis
180 ſubſtantialibus ad delictum, & huic dãdus eſt terminus.

lxxi. Practica ſeruat,quod ſi interrogatorium

con-

concernat circumſtantias ſubſtantiales, &
182 pertinentes ad ipſum delictum, etiam quod
non concernat proprium, & principale de
182 lictum, poteſt to queri non præciſe reſpon
dens. Et maxime ſi eſt veriſimile, vt recor-
detur, vel ſunt de facto proprio, & de modi
co tempore.

xxii. Admittitur tamen reſponſio non præci-
ſa, & per verbum, Non quando quæritur
182 non ſubſtantiale, nec inferens, ſeu pertinés
ad delictum. Et etiam quando veriſimiliter
reus non recordaretur de eo, de quo inter-
85 rogatur, vel quia factum non eſt proprium
vel eſt de longo tempore. Vnde ſtandũ eſt
arbitrio iudicis, & conſiderata qualitate
perſonarum.

lxxiii. Non eſt autem hic torquendus, niſi de
delicto, licet contra eũ adſit diffamatio, vel
183 aliud indicium loco diffamationis, & niſi
184 conſtet de corpore delicti.

xxiv Si nullatenus reus vellet reſpondere, tũc
ad reſpondendum poteſt cogi per torturã
182 ſiue interrogatio contineat delictum, ſiue
ius ſubſtantiam, ſiue non. Hic enim vide-
tur contemnere iudicem, & efficitur con-
tumax.

lxxv. Non torqueatur reus, quando habet le-
gitimam cauſam non reſpondendi, vt ſi eſ-
188 ſet infirmus, nec mentis compos, vel habe
190 ret iudicem ſuſpectum, ne reſponden dum

vi-

Digitized by Google

deatur conſentire in eius iuriſdictionem.

lxxvi. Tortura vero, quã poſuimus in reo nõ
præciſe, vel nullatenus reſpõdente, dabitur
191 in delictis atrocibus, & cauſis, in quibus de
iure poteſt deueniri ad torturam; ſecus in
leuibus cauſis, in quibus reus pro principa
li delicto non poteſt torqueri.

lxxvii. Hæc tortura erit moderata, & per vnã
187 quartam partem horæ.

lxxviij. In caſibus non leuibus, qui nõ vult re-
ſpondere, vel præciſe reſpondere, mulctabi-
191 tur captis pignoribus, ſi facta monitione,
erit cõtumax, vel ei dicetur, quod habebi-
tur pro confeſſo, ſi pari monitione cõtẽnet,
& punietur pæna confiſcatorum criminum.

xxix. Quæ legitima, & ſufficientia indicia ad
torquendum ſint, certa doctrina dari non
192 poteſt, et ſic erunt iudici arbitraria.

lxxx. Talis iudicis arbitrium debet eſſe non
liberum, et abſolutum, ſed iuri, et ęquitati
193 aſtrictum, et conforme approbationis Do-
194 ctorum doctrinis, ac iuri communi, niſi
quo ad modum procedendi, & circa aliqua
leuia.

lxxxi. Si iudex in arbitrandis indiciis ad tortu
ram debet ſequi æquitatem, etiam in dubio
195 debet inclinare in mitiorem partem.
196 Et debet arbitrari, vt bonus vir, qui in
alios facit, ac ſi in perſona ſua faceret, &
ſibi fieri vellet.

Cum

Digitized by Google

Cũ iudex debeat ſeruare leges,& conformare ſe iuris diſpoſitioni,neceſſario ſequitur, ꝙ nõ poteſt noua indicia inducere,& ex ſua ceruice ea formare,at ſint,quæ a iure ſubſiſtant. Nota quod forſan melius dici poteſt dict.indicia non eſse arbitraria iudici,quam eſse ad torquendum. Sis ergo cautus iudex.

QVAEST. XXXVIII.

Tortura in quibus caſibus non inſeratur, etiam quod legitima præcedant indicia. De pluribus conſiderationibus per iudicem habendis, ante quam ad torturam deueniat: an à decreto tortura detur appellatio; quemadmodum ea, & per quantum tempus reus poſſit torqueri, vel in tormentis repeti.

1 QVando adſunt legitima, & ſufficientiá indicia regulariter poteſt reus torqueri; Antequam deueniatur ad torturã, debet conſtare de corpore delicti,& niſi hoc
2 conſtituto,non ad torturam,nec ad capturam nec ad inquiſitionem poteſt deueniri.
iij Etiam prius debet poni ad largam, & dari illi copia indiciorum,& tempus ad faciendum
3 ſuas defenſiones.
iv. Tortura non datur niſi in ſubſidium,& vbi veritas aliter haberi non poteſt, infligitur, vn-
4 de quando reus eſt conuictus,non torquetur.

v Reus non ſtatim eſt torquendus,ſed eſt inſpi
5 ciendus,an ſit priuilegiata perſona,nec ne.
vi. Non in omni cauſa,& delicto nec in cauſa
pecuniaria datur tortura, ſed in delictis gra-
6 uibus,& atrocibus,ac in cauſis,in quibus agi
tur de pœna corporali.
vii. Etiam ſtantibus indicijs, iudex ante tor-
turam dicitur interloquendo pronunciare
6 reum eſſe torquendum,& non de facto,& abſ
que alio ad hoc procedere, etiam quod ſcient
reum,ſe velle appellare ab interlocutoria.Po-
10 teſt enim reus appellare à decreto torturæ.
viii. Iudex formandum eam ſententiam ſum-
matim recenſet,omnia indicia,& omnes præ-
8 ſumptiones,quibus mouetur ad infligendum
reo torturam.
ix, In ſententiis tamen diffinitiuis criminali-
bus non inſeritur cauſa,niſi quando rei contu
9 maciam condemnatur.
x. Et licet per appellationem illam iudici non
ſint ligatæ manus, quin poſſit ſuam exequi
11 ſententiam ante inhibitionem, dicitur tamé
ſuperſedere etiã antequam ſit inhibitus, quia
agitur de damno irreparabili,vt eſt tortura.
Et hoc intelligitur,cum pronunciat reũ fore
torquendum,& ſuper delicto principali, &
quando torquetur ad habendam reſponſio-
12 nem affirmatiuam,vel negatiuam.
xi. Iudici eſt ſuperſedendum interpoſita d.ap-
pellatione,verum nec innouare poteſt aliquid
pen-

13 pendente termino ad appellandum,& ſic per decem dies poſt decretum ſuum;

xii Licet reo ſe appellare nedum a decreto torturæ, ſed à comminata tortura. Et hoc eſt ve-

18 rum in iure ciuili,& canonico, etiam in cri-

16 mine læſæ maieſtatis.

xiii. Si non obſtante d. appell. iudex ad torturam proceſſerit,& ob id a reo confeſſionem

17 extorſerit, talis confeſſio eſt nulla, & inefficax ad condemnandum.

xiv. Male faciunt iudices,qui putant tollere hanc appellationem à reo, interponendo decretum de tortura non palam,& euidente illo, ſed ſecrete,& poſtquam eſt ductus ſub tondu-

22 lo,nullo pacto enim poteſt reus priuari ſuo iure,& auctoritate.

xv. Non admittitur tamen d.appellat.quando notorie.& euidenter eſſet friuola, calumnio-

23 ſa,& iniuſta: quia tenetur iudex obſiſtere calumniis,quibus intricatur, & procraſtina-

25 tur cauſæ veritas,& cognitio.

xvi. Quæ autem ſit appell. continens cauſam friuolam, à iure non omnes modi ponuntur,

27 iudicis ergo arbitrio ſtandum eſt,qui videns in proceſſu legitima ad torquendum indicia,

28 debet conſiderare,an ſint purgata in termino conceſſo reo ad faciendum ſuas defenſiones.

xvii. Non eſt nouum,quod hæc cognitio ſpectet ad iudicē;fit enim duobus modis,vno mo

29 do ad ſciendum,an ſit deferendum nec ne ap

pellationi interpoſitæ, an alio modo, an appell. ſit legitima, & admittenda: primo ſpectat ad iudicem, quo appellatur, ſecundo ad iudicem, ad quem appellatio ſit.

xviii. Si certus eſt iudex de calumnia, currit quod diximus, ſecus ſi ſumus in dubio ſiue
30 iuris ſiue facti, quia in dubio iudex dicitur ſuperſedere in tortura, & expectare, quid pronunciet iudex ad quem: ex quo eſſe poteſt, vt quod iuſtum vel iniuſtum videtur ei, aliter appareat iudici, ad quem eſt appell.

xix. Non poteſt iudex reus torquere, quando bibit, vel comedit, ſed debet expectare ſal-
32 temper quinque, aut ſex horas poſt, & ad plus per octo horas, eo enim tempora perfecta digeſtio facta erit.

xx. Omnes rei non æqualiter ſunt torquendi, & dari non poteſt certa regula, ſed arbitrio
33 iudicis ſtandum eſt. *D*ependet hoc ex grauitate, vel leuitate, delicti, ex qualitate indiciorum, an leuia ſint, an vrgentia, & an plura vel vnicum. *I*tem ex qualitate perſonæ, an ſit homo robuſtus, & fortis, an debilis, & delicatus, an minor, an maior, an ſenex, an iuuenis, an ſanus vel infirmus, an timidus, vel verſutus, Conſideretur exudatio venæ, vulnus in pectore *S*i difficultatem anhelitus, aut morbum Gallicum, aut ſi quid ſimilem habuerit.

xxi. Torturæ gradus magis accepti, & vſitati ſunt quinque. *P*rimus erit, quando iudex

mandat

Digitized by Google

42 mandat reum ſpoliari, ligari,& funi appli-
cari, ita vt nil aliud deficiat niſi ſola ele-
uatio. Hic datur, quando indicia ſunt le-
uia, & non talia, vt ſufficiant ad plenam
torturam, licet bene reum ſuſpectum co-
gnoſcat. Hoc vtimur in debiles, timidos,
& delicatos, non in robuſtos verſutos, at-
que doloſos. Et largo modo dicitur tortura,
43 quia torquetur animus,& non corpus.

xxii. Secundus gradus eſt, quando reus ele-
uatur, & ibi detinetur modico tempore,
44 vt per vnum *Pater noſter*, vel per vnum
Miſerere ad plus, abſque tamen ſquaſſa-
tione. Hoc vtitur, quando reus eſt magis
45 ſuſpectus, quam in primo gradu, & indi-
cia ſunt plene probata non tamen ita ſunt
plena, & ita propinqua, vt ad grauiorem
torturam poſſit perueniri.

xxiii. Tertius gradus erit, cum reus deti-
netur in altum per ſpatium duorum Mi-
49 ſerere. vel paulo plus, abſque tamen
ſquaſſatione Ad hunc deuenitur, quan-
do indicia ſunt plena, & plene probata.
delictum tamen non eſt atrox, & ſi eſt
atrox, reus eſt nobilis, vel honeſtę familię,
& bonæ famæ, ac conditionis. Et ad ple-
nam torturam iudex non debet deuenire,
niſi ſaltem adſit vnum indicium ſufficiens, &
plenè probatum.

xxiv. Quartus gradus torturæ eſt cum reus deti-

Digitized by Google

netur in altum, per tertiam partem vnius ho-
47 tæ, vel per mediam, vel per duas tertias partes, vel per vnam horam integram, cum vno, duobus, vel pluribus ictibus funis, vel quaſſationibus. Et in hoc gradu non datur, niſi inditia ſint vrgentia, & plene probata, & reus ſuſpectiſſ. quod habeat membra robuſta, quod crimen ſit atrox, & ſcandaloſum, vt eſt ſacrilegium, ſacrorum abuſus, & homicidium graue, ſurtum magnæ rei, vel ſacre.

xxv Torturæ vltimus gradus eſt, quando reus ſuſpenſus pertinaciter negat, & torturam ipſam paruipendere videtur, iudexq. vltra ictus, & ſquaſſationes mandat in eius pedibus ligari aliquod pondus, aquam frigidam in dorſo
10 pendentis adhibere. Ad hanc torturam non deuenitur, niſi vltra requiſita in 4. gradu, & delicta nedum atrocia ſint, ſed grauiſſima, & atrociſſima, vt eſt hæreſis, læſa Maieſtas, proditio, ingens aſſaſſinium, enormiſſimum homicidium, vt Cardinalis, vel Principis Maleficium.

xxvi. *I*n tempore torturæ, debet Iudex moderate ſe gerere, ita vt remaneat reus ſaluus, & illæſus, & potius vti benignitate
52 quàm atrocitate, & in mitiorem partem in-
53 clinare, non gloriam vanam affectans, nec ad aliquam pompam ſuam conſcientiam dirigens, ſed ad Deum, qui iudicem ipſum iudicaturus eſt potenter de hoc

tor-

torquendi actu, quicunqe fuerit.

xxvii. Et vt ſciat iudex, quomodo in tempore debeat hoc ſuum arbitrium regulare
53 ſciat, quod non niſi per horam, etiam quod ſimus in quarto gradu torturæ, reum torquere licebit. Et quando ſumus in quinto, non licebit torquere illum per tres, vel quatuor horas, ſed per vnam horam, vel paulo plus, ita quod non excedat quartam partem ſecundæ horæ in ſecundo; & in tertio gradu tortura erit leuior, & intra vnam horam.

xxviii. Dum dicunt aliqui Doct. quod rei pro quolibet indicio, & pro qualibet vice tribus ictibus funis affliguntur, dicas: quod non pro quolibet indicio, dantur tribus ictus funis, ſed
54 omnibus computatis, & pro omnib. indiciis, ſimul dantur ictus duo, vel tres: & non vltra.

xxix. Torturæ gradus, non regulariter a quantitate ictuum, ſed a tempore. Quando indicia ſunt vrgentiſſima, & delictu eſt atrociſſimum
54 & reus robuſtus, etiam vltra tempus afficitur aliquo ictu, vel ſquaſſatione, ſed in his caſibus iudex mandat potius ſquaſſari funem, quam reum ictibus tormentari.

xxx. Tales enim ſquaſſationes ſunt minus periculoſæ, quam ictus, & inferunt magnum dolorem, immo maiorem ſentit dolorem reus ſic eleuatus, & ſuſpenſus, quam dum ictibus torquetur.

xxxi. Non licet iudici adhibere noua, & inuſitata tormentorum genera ex ſuo capite, ſed
55 conſuetis vtenda ſunt; quod ſi rei ex hoc vitam, aut membrum aliquod admittunt, vel
56 debilitati remanent tenetur ipſi.

xxxii. Etſi aliqui Doct. dicunt poſſe adhiberi noua in delictis atrociſſimis, male dicunt in
57 iure, Quando delicta ſunt grauia, & atrocia, poteſt etiam iudex grauibus, & atrocibus tormentis vti, ſed non inſolitis, & nouis. Et in omnem euentum cauendum eſt à tormento ſiue nouo, ſiue ſolito, per quod ei
58 carnes ſcinduntur, alias faciet contra l. prohibitionem.

xxxiii. Non torqueat iudex quemquam ſuis manibus propriis, ſed relinquat hoc vnus
59 ſatellitibus.

xxxiv. Funis tormentum eſt inter omnia vſitatius, approbatum a legibus, & vſu. Et corda
60 ſubtilis infert maiorem dolorem quam groſſa Solet dari vna tantum manu ligata, haben-
61 te reo in alia impedimentum aliquod, vel etiã
62 non habente, & ab hoc genere tormenti nõ receditur, niſi quando rei ob aliquam cauſam illud pati non poſſunt.

xxxv. In atrociſſimis, & qnando reus tormentum paruipendere videtur, apponuntur pedes
64 ferrei, pondos aliud, vel baculus intra pedes
65 punitur, vt non poſſint coniungi: vel deponitur reus, & in ſede ligneo accõmodatur, & ibi

ſiſtitur

66 ſiſtitur, donec refrigeratus videatur, & poſtea iterum eleuatur, quo caſu patitur maximum dolorem. Aſpergere aquam frigidam in dorſo rei hodie non eſt in vſu.

xxxvi Tormentum ſtanghettæ, vel taxillorum eſt ſecundum genus tromentorum. Sed iſta nõ
67 dantur, niſi quando torutra non poteſt dare ob aliquod impedimentum.

xxxvii. Tertium tormentum eſt Sibilorum, quo vtimur in pueris, mulieribus, vel in caſi-
68 bus leuibus.

xxxviii. Tormentum quartum eſt ignis, quo maiores noſtri vtebantur in atrocibus, ſed lo-
69 co eius modo ſuccedit Vigilia. Hoc igneo vtimur, etiam quando adeſt impedimentum, ne torqueatur reus, & non eſt magni doloris, vt his temporibus infligitur.

xxxix. Tormentorum vltimum, & atrocius eſt Vigilia, & Marſilius Bononienſis magnus criminaliſta fuit inuentor. Verum eſt quod mo-
71 dernus quidam Nerone crudelior, aliud Capram dictum inuenit, quo reus patitur ſimul vigiliæ, & funi; tormentum, & omnes fere confitentur, cũ inſopportabilis ſit cruciatus. Hęc Capra non habeatur niſi in vere atrociſſimis vt læſa maieſtate, aſſaſſiniis famoſis, & ſimilibus. Quomodo hæc duo tormenta dentur, conſule alios, ego enim non ſum apparitor aut birruarius.

xl Tortus ſemel non poteſt iterum torqueri niſi

niſi noua ſuperueniant indicia. *Et* ſi aliqui Aſ-
72 73 ſeſſores aliter faciunt, male faciunt, & cō-
74 tra ll & Doct. ſi indicia erant ſuſficientia ad
75 torturam, ſed non plus.

xii. Ad hoc, vt reus poſſit repeti in torturam non ſolum eſt neceſſaria ſuperuenientia indi-
76 ciorum, ſed eſſe debent euidentiora, & fortiora primis; immo diuerſi generis. Vt ſi
77 primam reſpiciebant inimicitiam inquiſiti cum occiſo, & ex illis fuit tortus, & nihil ſit faſſus, ſuperuenit poſtea vnus teſtis, qui deponit ſe vidiſſe eundem reum vulnerare, talia dicũtur noua indicia, et differre ſpetie a primis, & ex illis poteſt reus ſemel tortus iterum torqueri. *S*i reus habuit contra ſe indicia per famam probatam per aliquos teſtes, et ex illis tortus perſtiterit, non poteſt amplius repeti. etiam quod ſuperuaniant alii teſtes, eandem famam probantes. Et ratio eſt, quia tales teſtes non inducunt nouum indicium, ſed nouam probationem veteris indicii, quæ ad repetendum torturam non ſufficit.

xlii. Si indicia erant vrgentiſſima, et grauiſſima; et per vnicam torturam non cenſen-
79 tur purgata, poteſt repeti, etiam aliis non ſuperuenientibus indiciis. Etiam opus eſt, vt reus ſit ſufficienter tortus, ſecus ſi leuiter, vt ſi reus eſt torquendus per mediam horam poteſt iudex diuidere hoc tempus: et prima vice torquere tempore vni-

us

us octauæ partis d. mediæ horæ, & ſecunda
83 vice etiam nullis ſuperuenientibus indicii
85 torqueri pro toto alio tempore, vt ſufficienter ſit tortus.

xliij *S*i indicia eſſent multum vrgentia, & multum manifeſta, non per hoc tortura eſt ſem-
82 per repetenda, ſed ſi fuerit reus robuſtus, & qui animo, & corpore primæ torturæ reſiſtétiam fecerit, alias ſecus, etiam quod ſit grauatus pluribus indiciis multum vrgentibus. Ratio eſt, quia tortura dicitur grauis, & leuis non tantum reſpectu temporis, ſed etiam reſpectu qualitatis perſonæ.

xliv. Confeſſio extorta in repetitione tormentorum, quæ repeti non debeant, nihil valet,
78 nec reo nocet.

xlv. *I*udicis arbitrio remittitur, quando reus dicatur leuiter, & non ſufficienter tortus; an
87 vero ſecus. Item quando indicia contra eundem reum ſint multum vrgentia & manifeſta.
88 & pariter ſi ſecus. Hoc dicitur arbitriũ, & ſic ſecundum regulas iuris, & boni viri, & non exceruice. In dubio autem per non repe-
89 titione teneat, & ſic in mitiorem partem.
87 Et *DD* dicentes repetitionem torruræ eſſe arbitrariam, noli eos audiri ſic ſimpliciter loquentes

xlvi. Ratificare nolens ſuam confeſſionem factam in tortura, dicens ſe dolorem eam feciſſe
91 poteſt denuo torqueri etim non nouis ſuperuenien-

uenientibus indiciis,ad perſeuerandum in cõfeſſione. Et ſatis nouum ſuperuenire dicimus indicium,ex ſua veritate, & confeſſione præcedenti; quæ licet non ratificata inducit tamen ſemiplenam probationem.Et niſi iterum hic poſſet torqueri,ſurca ſtaret in viduitate, quia nullus ratificate, ſciens non poſſe repeti torturam,& conſequenter nullus ſic occideretur, cum nó ratificans confeſſionem non moriatur.

xlviii *Licet* reus poſſit cogi ad perſeuerandum in ſua confeſſione non ratificata,non eſt torquẽdus tertio,vel toties,donec ratificet,quãdoquidem indicium quod ſuperuenerat ex illius priori confeſſione purgauit per nouam torturam; Vnde debet dimitti.

xviii *Si* indicia prima contra reum exiſtentia eſſent multũ vrgentia, & multum manifeſta,
49 vel ſi prima tortura non fuit pro primis indiciis ſufficiens,ſed leuis, vel non confeſſus poterat ſecunda vice in tormentis repeti, ſi ipſe reus in ſecunda tortura,vt ratificaret,perſiſtat; poterit alia via, & ſic tertio torqueri. Et non erit plus debito tortus,quia duabus vicibus torquebitur propter prima indicia, & tertia propter nouum indicium ſubueniens ex non ratificata confeſſione. Et ſi in hac tertia perſiſtet, relaxandus eſt, ſi fatebitur,& ratificare condemnetur: *Si* autem non ratificat, quarta vice non torqueatur,

cum

cum prima indicia per binam torturam fuerint purgata, prima etiam confeſſio per aliam torturam fuit purgata; & ſecunda confeſſio tunc non inducit nouum indicium ſufficiens ad torturam, quia non eſt diuerſi generis à prima.

xlix. *Si* vnus fateatur & non ratificet, & ex hoc torqueatur ſecundo, & dum torquetur ſe-
96 cundo fateatur, vt prius fecit delictum, & ſecundo ducatur ad ratificãdum, qui poſtea nolit ratificare, poteſt tertio torqueri ob iſtam nouam negationem. Quod ſi ad bancum ducitur ad ratificandum, & non velit ratificare, nó eſt amplius torquandus. Impiũ eſt enim vltra tertiam vicem computata prima reum tor-
97 quere. Et hic erit relaxandus ſub fideiuſſione de ſe repræſentando, vel abſoluendus.

l. *Si* accidit, vt quis contra habeat vrgentiſſima indicia, & talia, vt iudex, etiam non superueniente noua confeſſione, poſſit de iure reum vſque ad tertiam vicem torquere, & cõfeſſio rei ſuperueniat in tertia tortura, tunc ſi ductus ad ratificandum non ratificat, & ſi nouum ſuperueniat indicium ex d. confeſſione quarta vice non tormentabitur niſi a carnifice iudice.

li. Quando ob grauitatem indiciorum iudex decreuit torturam repetere, & reus tunc faſ-
98 ſus fuerit, & poſtea ductus ad ratificandum noluerit ratificare, poterit tertia vice torqueri

ex

ex confeſſione ſubſequuta,& non ex ratifica-
tione, non autem plus etiam, quod iterum
fateatur,& poſt ea nolit ratificare, vt dictum
eſt ſupra.

lii. Et ſi vero indicia prima ſint ordinaria, &
non multum vrgentia,ita quod ex illis iudex
99 non poteſt reum de iure nõ niſi vna vice tor-
quere,& in tortura reus fateatur, & poſtea
non ratificet,poteſt ex hac negatione torque
ri ſecunda vice,in qua ſi denuo fateatur, &
poſtea non vult ratificare etiam hac ſecunda
vice, non poteſt tertia vice torqueri, quia
ſecunda non ratificatio non inducit indicium
diuerſi generis a prima non ratificatione.

Hinc vides,quod nec ſemper faſſus in tor
tura,& noles ratificare,torquetur vſque ad
99 tertiam vicem,quia hoc ſolum procedit,quã
do inditia ſunt multum vrgentia.

liii. Repetitio torturę ob non ratificationem
confeſſionis factæ in tormento procedit,vbi
100 quãdo a reo allegatur ſolum dolore, & me
tũ tormenti ſe faſſum eſſe,ſed ſi dicit reus,
quod intendit probare errorem ſuæ confeſ-
ſionis,tunc reus dicitur poni ad largam ad
illum probandum,quem ſi non probabit,
torquebitur,vt dictum eſt.

liv. In repetitione torturæ ſeruentur tria.
Primum eſt,quod non in eodem die, ſed in
130 ſeparatis,& interpellatis diebus inferri de-
bet. Secundum eſt,quod in decreto depoſi-
tio-

104 tionis a tortura, proteſtetur illud fieri ſine præiudicio alterius repetitionis, & animo cõtinuãda tormenta, quatenus de iure
105 repeti debeãt. Tertiũ, eſt quod vltra tres vices, reus nõ torqueatur, ſtãtibus quãtumuis vrgentiſſimis inditiis, & verius de iure vi-
106 detur, vt tantum ſecunda vice, & non plus torqueri poſſit, quando ſunt inditia vrgentia, & vehementia. Et dum Doct. loquuntur de trina tortura loquuntur, vel in reo, vel in teſte variante, non autem in reo ſemper negante, in tortura perſiſtente.

lv. In die feriato non audeat iudex inferre
107 torturam, niſi ſit delictum atrocius.

lvi. Tortura non infligitur a iudice non habente merum imperium, & hanc poteſtaté
109 etiam, quod ſit ſimplex aſſeſſor, vel locumtenens Poteſtatis.

lvii. Sciat prius iudex ante torturam, quod quando contra reum ſunt inditia aggrauan
110 tia, ſi fuerint euacuata inditiis innocentiæ in proceſſu defenſiuo, non debet tor-
111 quere illum, quia vna præſumptio tollit aliam, & quando duæ inuicem contrariæ præſumptiones videlicet delicti, & innocentiæ concurrunt, ſempre præferenda eſt præſumptio excluſiua delicti, ſi pro reo ſint grauiora inditia, vel paria, vel etiam aliquantulum leuiora, & debiliora iis, quæ ſunt contra reum, non poteſt torqueri vllo pacto;

licet

licet ſecus,ſi inditia contra eum fuerint multum grauiora,& vrgentiora. Nota hoc iudex.

QVAEST. XXXIX. DECIS.

De defenſionibus dandis,vel negandis ante torturam,

1 Defenſionibus denegatis tortura non poteſt regulariter inferri,quia ſunt de iure natu-
1 rali,quæ cum concedantur a iure,ſi iudex eas denegauerit,iniuriam faciet legibus, volens meliór videri,quam ipſæ leges.
2 Debet reo decerni copia inditiorum ex proceſſu contra ipſum laborantium, & compe-
2.3 ens terminus ad illa purganda.
3 Ad faciendas has defenſiones non vna tantum dilatio temporis danda eſt, ſed etiam
4 tres dilationes,imo datur in quarta in quibuſcunque cauſis criminalibus. Si tamen reus in aliis nihil probauit,nullo prorſus exiſtente
5 impedimento,non tenetur iudex,nec Princeps hanc quartam concedere,tamen cum ſit mo-
7 dici præiudicii, maxime quando reus eſt in carceribus,ceſſat præſumptio calumniæ, & condenda eſſet.
7 Debet iudex ſuperſedere in procedendum ad vlteriora petita inditiorum copia cum
8 termino,& dilatione conceſſa,& pendente, niſi adeſſet tumultus in populo ob retardatio

nem

9 niem punitionis rei, tunc enim ſequatur tu-
11 multos, poteſt ad executionem capitalem de-
uenire termino conceſſo. Et niſi reſeruaſſet
ſibi facultatem procedendi ad vlteriora.

5 *Si* autem dilatio reuocaretur, poteſt pro-
10 cedi ad vlteriora. Tamen iudex non debet eã
reuocare, niſi eſſemus in notoriis cauſa euitan
di tumultus in populo.

6 *Ponendus* eſt reus ad largam, videlicet ad
carceres publicos in quibus poſſit ad ſuum
13 libitum alloqui, & conſulere Aduocatos *Pro*
curatorea, & amicos ſuos. In cauſis tamen
arduis & atrociſſimis, in quibus dubitatur de
ſubornatione, non tenetur *I*udex ante tortu-
ram ponere ad largam reum, ſe tantum ei dare
commoditatem alloquendi procuratores, &
Aduocatos in præſentia iudicis, & Fiſcalis,
vel Notarii, quia licet iudex non poſſit tollere
modum defendendi, poteſt tamen illum re-
ſtringere, & limitare, quod tamen raro eſt fa-
ciendum.

7 Defenſiones, & inditiorum copiæ dene-
gari non poſsunt a iudice habente quodcun-
15 que liberum, & abſolutum arbitrium, & po-
teſtatem procedendi ſine iurie ſolemnitate,
ſimplex. & de plano, & ſola facti veritate in-
12 ſpecta. Has etiam *P*rinceps ſua abſoluta au
ctoritate poteſt reo denegare, cum ſint de
18 iure noſtro introductæ, et hoc verum eſt
in ciuilibus, et multo magis in criminalibus.

Et ſi mandaret reum in deſenſum torqueri, iudex non debet ei in hoc mandato obedire Et dum volunt aliqui deſenſiones tolli, intelligas id poſſe fieri aliquando in cauſa ciuili, & pecuniaria, vel de defenſione ciuili, non autem de naturali.

viii Licet defenſio quo ad eius ſubſtantiam, & prout eſt de iure naturali, & quę crimē excludit

23 dit a mera innocentia, non poſſit tolli à Principe, poteſt tamen tollere eam, quæ conſiſtit in exceptionibus introductis a iure ciuili poſitiuo, & quo ad eius formam, & iuris poſitiui ſolemnitatem. Sicut enim Princeps, & poteſt ius poſitiuum concedere, poteſt etiam illud tollere, & modum variare.

ix. *S*tante aliqua iuſta cauſa *Princeps*, & Iudex poteſt denegare defenſiones reo, ſed iuſta

24 cauſa quæ dicatur, conſule Doct. & inter alias eſt quando timetur populi tumultus, & quando delictum eſt pluſquam notorium, alii vero caſus habentur in iure communi, præter quos non creditur licitum eſſe huiuſmodi defenſiones negare.

x. *S*tatutum etiam poteſt tollere defenſionis formam, modum, & ſolemnitatem a iure po-

26 ſitiuo introductam, & reſtringere tempus, non tamen quoad eius ſubſtantiam, & prout

27 eſt iuris naturalis. *S*cias tamen ſtatutum de-

28 bere ſtrictiſſime intelligi, vt minus corrigat

ius

ius commune quam ſit poſſibile.
xi Conſuetudo non poteſt tollere defenſiones eo, quia ſi hoc facere non poteſt ſtatutum expreſſe, multo minus id poteſt tacite con-
29 ſuetudo. Et quando alicubi, vt in magna Cu-
30 ria Vicariæ Neapolis, ex proceſſu informa-
31 tiuo, & negatis defenſionibus torquetur reus, non procedit niſi in atrociſſimis, & reis peſſimę vitæ, vt ſunt incendiarii, raptores, inſignes latrones. Hos tamen ſit quatuor concurrentibus; vt cauſa ſit delegata ſpecialiter a Principe; & quod eadem ſuprema curia inquirat; ſecundo quod ſimus in atrocioribus, & occultis; tertio, ſi torquendus ſit malæ conditionis, & famæ; quarto dum reus non offert probaturum tale, quid, quo probato ceſſat tortura. Vnde vides has conſuetudines eſſe reſtrictas, vt fere nihil operentur vltra ius commune,
xii Si reus poſt torturam confeſſus ſit, vel etiam ſine tortura prætendatur conuictus
32 non poteſt iudex contra ipſum ſententiam proferre, niſi prius idem conceſſo termino ad dicendum, & opponendum contra ſuam confeſſionem, vel probationes reſpectiue, poteſt enim reus multa opponere aduerſus ſuam cō feſſionem. Et ſi non ſe defendet in termino, videtur in confeſſione perſeuerare, & condēnandus eſt. Et hæc eſt totius mundi practica.
xii Si reus ſit conuictus, ſiue confeſſus, antequã

condẽnetur,tenetur iudex ex officio,& etiam
35 reo non petente defenſiones,& terminum ad
40 ſe defendendum illi aſſignare.Et hæc eſt com
munis practica.

14 *In* atrociſſimis delictis,quæcunq.ſint etiã hæ
reſis,& lęſæ maieſtatis nullo pacto ſunt negan
41 dę reo defenſiones,&terminus ad ſe defenden
dũ,etiam in occultis,& dificilis probationis.

5 Quantumcunque aliquis ſit peſſimę famæ,
non poteſt ei denegari defenſio copia inditio-
47 rum, & terminus competens, poſſet enim
probare contrarium,& bonam ſimiliter, nec
46 excommunicato denegantur,quia, nec *Dia-*
50 bolo,ſi eſſet in iudicio, auferentur defenſio-
nes.

16 Denegandę non ſunt reo defenſiones,etiam
quod Iudex timeat de ſubornatione teſtium
68 examinandorum ad eiuſdem rei defenſiones,
70 vel quia eſſet potens opibus, vel amicis. *Si*
vero agitur de reo contra Principem,| modus
tantum reſtringitur, vt dictum eſt ſup.deciſ.16.
ſed copia non denegatur.

17 *Etiam* quod iudex procedat ex officio, &
per inquiſitionem,nullo modo reus debet eſſe
indefenſus,& indiciorum habebit copiam.

18 Pro communi,& vera ſententia teneas Iudi-
cem debere dare defenſione reo, ſiue petat, ſi
99 ue nõ petat,aut ſi doctor,nobilis,& ſagax,ſiue
ruſticus,mulier,idiota,& cuiuſcunq. conditio
nis.Hoc idem ſeruatur in crimine blaſphemiæ

penes

Digitized by Google

101 penes Doctores, & periciores iudices; Etiã in delicto ſodomiæ, in quo forſan aliquid probabitur, quo effigietur pæna ſaltem ordinaria.

xix. Si iudex defenſiones denegat, reus poteſt appellare ab ipſis denegatis, & ipſe iudex
72.73. tenetur in Syndicatu.

xx. Non tenetur reus dicere Iudici, quales defenſiones velit facere, ſeu interrogetur,
74 79. ſiue non ab illo, nec exprimi cauſa debet.

xxi Reus poteſt ſe defendere quocumque tempore, ac termino illi per iudicem aſſignato, ac
81 etiam ſi non fuerit aſſignatus, & in qualibet iudicii parte, & poſt teſtium publicationem, & concluſionem in cauſa datam ex iudicis of-
83 ficio, & non ad inſtantiam partis; item quod directe, & immediate, & ſic euidenter probatur innocentia rei condemnati, puta per probationem negatiue, ſeu alio modo, aliter ſecus.

xxii. Denegatis defenſionibus, ſi reus fuerit tortus, & confeſſus, confeſſio non valet, nec etiã
84 valent omnia inde ex tali proceſſu ſequuta, Imo Auenoni aliquando abſolutus fuit reus a confeſſatis criminibus etiam quod de illorum corpore conſtaret; & quod talis confeſſio eſſet adminiculata duorum aliorum ſociorum criminibus, & hoc fuit, quia denegatæ reo fuerunt defenſiones.

81 Si delinquentes ſint plures, quorum vnus ſit

Digitized by Google

carceratus, alii vero aufugerint. ipſi reo non
155 dantur copiæ indiciorum, nec publicatur proceſſus, niſi prius ipſis contumacibus condemnatis. Et hæc eſt practica quidquid ſit de iure.

xxiv Indiciorum copia non datur niſi publicato proceſſu, nec reo, nec accuſatori etiam ſi pete-
154 ret pro intereſſe Fiſci, niſi ex magna cauſa in atrociorib. in quib. eſt difficile aliter habere indicia, oſtéduntur enim accuſatori examina reorũ, vt ſciat melius ſubminiſtrare indicia,

xxv. In copia indiciorũ ſunt publicanda nomina teſtium examinatorum ad hoc, vt reus poſſit
85 contra eos exceptiones dare. Et hoc proce-
87 dit, etiam ſi reus ſit potens, & timeatur de periculo contra teſtes. In crimine tamen hæ-
88 reſis, non dantur teſtium nomina, nec circumſtantiæ, ex quibus deuenire quis poſſit in cognitione examinatorum. Et hoc eſt practica communis, & præceptum Vrbis. Et ego, qui ſum Inquiſitor Vicentiæ, iam per ſexſennium, hæc obſeruare ſtudeo iuſſus.

xxv, Expenſis rei datur indiciorum copia ipſimet. Verum ſit adeo pauper: vt non poſſit
150 copias eas habere, debet ei per Iudicem gratis dari.

xxvi Dum aliquis eſt inſignis facinoroſus; ſicut poteſt ipſe ſuis defenſionibus renunciare, ita
207 poſſunt ei denegari, ſed aduerte, quod in
209 hoc non operatur atrocitas delicti, quia

etiam

etiã in atrociſſimis diximus dari defenſiones, ſed bene operatur notorietas delicti,& cũ res illius redacta ſit ad notoriũ. Et ſcias, ꝙ ad hoc quod aliquis dicatur latro famoſus, nõ ſufficit, quod per teſtes ſit probatum eſſe talem, ſed oportet, vt conſtet de illius delictis, in ſpecie.

xvii. Vbi certum eſt reo nullam competere defenſionem. Vel vbi certum eſt peti de-
106 fenſionem per calumniam,& ad protrahendam in longum condemnationem, tunc iudex poteſt de iure denegari defenſiones, tanquam calumnioſe petitas. Quando autem petãtur calumnioſe, dicas, quod ſolum in caſibus, in iure expreſſis, vt eſt in fragranti,& notoriis, ſed ex iure impreſſis non denegabis defenſiones vllo modo, cuicumque ſit.

xxviii. Reus non poteſt ſui defenſionibus renũciare,& ſi renunciat, renunciatio nulla eſt. Et
51 iſta locum habet nedum in enormibus,& ge-
54 neraliter, ſed etiam quod renunciatio ſit iuramento vallata. Et etiam quod reus adjungat
58 cauſam: dicens certo ſe ſcire, quod nulla ſibi
56 competit defenſio. Si tamen conſtaret notorie,& dixi notoriè nullas in rei veritate reum
58 habere defenſiones, & hoc illi manifeſtum eſſet,& non foret indictus à iudice, tunc vtique bene valet renunciatio.

xxix. Renunciare poterit ſuis defenſionibus reus quando repertus eſt in fragranti crimine. Reus
61.62 iam confeſſus, inſignis & publicus latro,

Digitized by Google

3 Aſſaſſinus, qui eſt publicus hoſtis, qui pro tali ſit cognitus, Et quando ſumus in pœnis capitalibus, ſeu corporalibus, ſecus non corporalibus, & pecuniariis, in quibus non eſt prohibi-
64 tum ſuis renunciare denfenſionibus, & quando ſunt defenſiones introductæ a ſtatutis, vel ſunt de apicibus iuris.

De repetitione torturæ.

xxx *In* repetitione, ſeu continuatione torturæ denegantur defenſiones tanquam calumnioſe
160 petitę, quia non eſt noua tortura, ſed continuatio primæ. Et hoc eſt verum, ſi reus antea copiam habuerit indiciorum, & terminum ad ſe defendendũ, quod vel non recepit, vel ſi recepit, aut nihil pro ſui defenſione deduxit, vel ſi deduxit, non tamen purgauit contra ipſum laborantia.

xxxi Si tamen reus ante repetitionem torturæ aliquid allegaret pro ſua innocētia detegē-
161 da, vt imputatus de homicidio diceret. Nō repetatis torturam, quia volo probare, quod is qui occiſus prætenditur, nūc venit aut quid ſimile, iudex debet ſuperſedere, etiam ſi reum condemnaſſet, & multo magis tenetur ſuperſedere a tortura, donec videat, an verificetur, quod promiſit de nouo allegare.

xxxiii. Si iudex proceſſit ad torturam ex pro-

ceſſu

ceſsu informatiuo, & ipſo non petente co-
162 pias inditiorum; tunc ſi ante repetitio-
nem torturæ reus petierit copias ante non
petitas, non poſsunt ei vllo pacto denegari
Sed ſi non ex proceſsu informatiuo, ſed ex
legitimo,&publicato proceſsu,ac ex teſtib.
vel parte citata repetitis,vel ad eius faciem
confutatis, poteſt iudex adhuc non peten-
te copias inditiorum, deuenire ad aliam
torturam, non obſtante quod tales copias
petat ante repetitionem , quia non ſumus
in noua tortura, vt *d.* eſt, & ſibi imputet
reus,quare ante torturã copia non petierit.

xxxiv. *S*i vigore alicuius priuilegij,vt facit ma
gna Curia Vicariæ ſua preęminentia tor-
164 quet reum , ex ſuo proceſsu informatiuo
denegata copia inditiorum, in dubio ad-
huc eſt,an poſſit deueniri ad torturæ repe-
titionem eadem copia denegata.vide Flam
Cart.in ſua *Pract.*inter.reor.lib.4.Vbi vtra-
que pars defenditur.

xxxv. Quando tortura eſset denuo infligenda
non ex antiquis,ſed ex nouis inditiis,ſine
166 dubio dandum eſt copia inditiorum nouo-
rum ante. *Et* hæc non eſt continuatio tor-
turæ,ſed noua tortura.

xxxvi. *S*i reus tortus,& confeſsus non vult ra
tificare ſuam confeſſionem, allegans illius
166 errorem,& offerens ſe talem errorem pro-
baturum, antequam *I*udex eum repetat in
tormen-

Digitized by Google

tormentis,debet eum ponere ad largã cũ ter
mino de allegato ſuæ confeſſionis errore.

De defenſionibus dandis, vel non dandis teſtibus.

xxxvi. Teſtis quãdo cõuincitur ex ſuo proprio
dicto,ſeu confeſſione,aduerſus quam proba
148 biliter nihil deducere põt,ꝙ non ſit varius,
ſed mendax;conſtat ex propria confeſſione
qđ,&fuit præſens delicto,& tamẽ recuſat di
cere veritatẽ,ſeu eſt varius in ea dicẽda,vel
ex aliis præſũptionib.probabilib. ex eiuſdẽ
teſtis cõfeſſione profluentib.apparet, quod
eſt veriſimiliter informatus,ſiue petat, ſiue
nõ,defenſiones nõ ſũt ei dãdę ante torturã.
xxxvii Si cõſtat de mẽdacio teſtis;per alios te
ſtes,qui dicunt ipſum fuiſſe præſentem deli-
148 cto,non debent hucteſti denegari defenſio
nes,quibus forſan probabit eos eſſe falſos,
vel inimcos,vel alias de iure inhabiles.
xxxviii. In his contra aliquos Doct.noli attẽdere
timorẽ ſubornationis, quia ſi talis timor at-
147 tenderetur,nunquam reo darentur defenſio
nes,quia ſemper poteſt dubitari,vt reus poſ-
ſit a ſuis aduocatis inſtrui,& tamẽ eas debe
re dari,iura ſunt certiſſ.tũ in reo, tũ in teſte.
xxxix Teſtis,quãdo torquetur vti varius, vacil-
lãs,mẽdax,ſeu recuſãs dicere veritatẽ,vt ſu
149 pra dictũ eſt cũ eo procedatur;ſed ſi tanquã
150 ſeruus,criminoſus, ſeu alias infamis, vel ſo-

cius

cius criminis eſſet torquēdus, ſi de tali quantitate cōſtat ex eius propria confeſſione, vel alias nototie, non eſt audiēdus in ſuis defenſionib. Si vero non conſtat vel ſuo proprio dicto, vel nototie, prius eſt diſputandum, an talis ſit. Et hæc eſt practica per orbem, quidquid ſit de iure.

xli. Si quis erit teſtis ſimpliciter & non inquiritur de delicto, non eſt neceſſe vt habeat de-

150 fenſiones. Secus ſi eſſet teſtis, quo ad alios & principalis quo ad ſe, quia tunc nō poteſt ei denegari copia indiciorum.

xlii. Si ſummatie proceditur, vt in furto facto in aliquo hoſpitio, dū pro eo inueniendū torquentur familiares hoſpitis, tamen dandæ ſunt eis defenſiones ad probandum bonam famam, & ad ſe defendendum.

QVAEST. XL. DECIS.

Tortura eſt remedium ſubſidiarium. & ideo reo conuicto dari non debet. Sed quid ſi detur; An per eam purgentur indicia, & plenæ probationes.

1 TOrturæ tanta eſt vis, vt in eam perſiſtēs negādo, vel nō perſiſtens fatendo, quidquid dixerit, præſumitur dixiſſe veritate, & pur

13 gaſſe indicia ante torturam contra eum labo

8 rantia, vrgentia, vel indubita ta, & etiam plenas probatines.

Qui

licet ſecus, ſi inditia contra eum fuerint multum grauiora, & vrgentiora. Nota hoc iudex.

QVAEST. XXXIX. DECIS.

De defenſionibus dandis, vel negandis ante torturam,

1 Defenſionibus denegatis tortura non poteſt regulariter inferri, quia ſunt de iure natu-
1 rali, quæ cum concedantur a iure, ſi iudex eas denegauerit, iniuriam faciet legibus, volens melior videri, quam ipſæ leges.
2 Debet reo decerni copia inditiorum ex proceſſu contra ipſum laborantium, & compe-
2.3 ens terminus ad illa purganda.
3 Ad faciendas has defenſiones non vna tantum dilatio temporis danda eſt, ſed etiam
4 tres dilationes, imo datur in quarta in quibuſcunque cauſis criminalibus. Si tamen reus in aliis nihil probauit, nullo prorſus exiſtente
5 impedimento, non tenetur iudex, nec Princeps hanc quartam concedere, tamen cum ſit mo-
7 dici præiudicii, maxime quando reus eſt in carceribus, ceſſat præſumptio calumniæ, & condenda eſſet.
7 Debet iudex ſuperſedere in procedendum ad vlteriora petita inditiorum copia cum
8 termino, & dilatione conceſſa, & pendente, niſi adeſſet tumultus in populo ob retardatio

nem

Digitized by Google

9 nem punitionis rei, tunc enim ſequatur tu-
11 multos, poteſt ad executionem capitalem de
uenire termino conceſſo. Et niſi reſeruaſſet
ſibi facultatem procedendi ad vlteriora.

5 *S*i autem dilatio reuocaretur, poteſt pro-
10 cedi ad vlteriora. Tamen iudex non debet eã
reuoçare, niſi eſſemus in notoriis cauſa euitan
di tumultus in populo.

6 *P*onendus eſt reus ad largam, videlicet ad
carceres publicos in quibus poſſit ad ſuum
13 libitum alloqui, & conſulere Aduocatos *P*ro
curatorea, & amicos ſuos. In cauſis tamen
arduis & atrociſſimis, in quibus dubitatur de
ſubornatione, non tenetur *I*udex ante tortu-
ram ponere ad largam reum, ſe tantum ei dare
commoditatem alloquendi procuratores, &
Aduocatos in præſentia iudicis, & Fiſcalis,
vel Notarii, quia licet iudex non poſſit tollere
modum defendendi, poteſt tamen illum re-
ſtringere, & limitare, quod tamen raro eſt fa-
ciendum.

7 Defenſiones, & inditiorum copiæ dene-
gari non poſsunt a iudice habente quodcun-
15 que liberum, & abſolutum arbitrium, & po-
teſtatem procedendi ſine iurie ſolemnitate,
ſimplex. & de plano, & ſola facti veritate in-
12 ſpecta. Has etiam *P*rinceps ſua abſoluta au
ctoritate poteſt reo denegare, cum ſint de
18 iure noſtro introductæ, et hoc verum eſt
in ciuilibus, et multo magis in criminalibus.

Et ſi mandaret reum indefenſum torqueri, iudex non debet ei in hoc mandato obedire. Et dum volunt aliqui defenſiones tolli, intelligas id poſſe fieri aliquando in cauſa ciuili, & pecuniaria, vel de defenſione ciuili, non autem de naturali.

viii Licet defenſio quo ad eius ſubſtantiam, & prout eſt de iure naturali, & quę crimē excludit a mera innocentia, non poſſit tolli a Principe, poteſt tamen tollere eam, quæ conſiſtit in exceptionibus introductis a iure ciuili poſitiuo, & quo ad eius formam, & iuris poſitiui ſolemnitatem. Sicut enim Princeps, & poteſt ius poſitiuum concedere, poteſt etiam illud tollere, & modum variare.

23

ix. *S*tante aliqua iuſta cauſa *Princeps*, & Iudex poteſt denegare defenſiones reo, ſed iuſta

24 cauſa quæ dicatur, conſule Doct. & inter alias eſt quando timetur populi tumultus, & quando delictum eſt pluſquam notorium, alii vero caſus habentur in iure communi, præter quos non creditur licitum eſſe huiuſmodi defenſiones negare.

x. *S*tatutum etiam poteſt tollere defenſionis formam, modum, & ſolemnitatem a iure po-

26 ſitiuo introductam, & reſtringere tempus, non tamen quo ad eius ſubſtantiam, & prout

27 eſt iuris naturalis. *S*cias tamen ſtatutum de-

28 bere ſtrictiſſime intelligi, vt minus corrigat

ius

ius commune quam ſit poſſibile.

xi Conſuetudo non poteſt tollere defenſiones eo; quia ſi hoc facere non poteſt ſtatutum
29 expreſſe, multo minus id poteſt tacite conſuetudo. Et quando alicubi, vt in magna Cu-
30 ria Vicariæ Neapolis, ex proceſſu informa-
31 tiuo, & negatis defenſionibus torquetur reus, non procedit niſi in atrociſſimis, & reis peſſimę vitæ, vt ſunt incendiarii, raptores, inſignes latrones. Hos tamen ſit quatuor concurrentibus; vt cauſa ſit delegata ſpecialiter a Principe; & quod eadem ſuprema curia inquirat; ſecundo quod ſimus in atrocioribus, & occultis; tertio, ſi torquendus ſit malæ conditionis, & famæ; quarto dum reus non offert probaturum tale, quid, quo probato ceſſat tortura. Vnde vides has conſuetudines eſſe reſtrictas, vt fere nihil operentur vltra ius commune.

xii Si reus poſt torturam confeſſus ſit, vel etiam ſine tortura prætendatur conuictus
32 non poteſt iudex contra ipſum ſententiam proferre, niſi prius idem conceſſo termino ad dicendum, & opponendum contra ſuam confeſſionem, vel probationes reſpectiue, poteſt enim reus multa opponere aduerſus ſuam cõfeſſionem. Et ſi non ſe defendet in termino, videtur in confeſſione perſeuerare, & condẽnandus eſt. Et hæc eſt totius mundi practica.

xiii Si reus ſit conuictus, ſiue confeſſus, antequã

condẽnetur,tenetur index ex officio,& etiam
35 reo non petente defenſiones,& terminum ad
40 ſe defendendum illi aſſignare.Et hæc eſt com
munis practica.

14 *In* atrociſſimis delictis,quæcunq.ſint etiã hæ
reſis,& lęſæ maieſtatis nullo pacto ſunt negan
41 dę reo defenſiones,&terminus ad ſe defenden
dũ,etiam in occultis, & dificilis probationis.

15 Quantumcunque aliquis ſit peſſimę famæ ,
non poteſt ei denegari defenſio copia inditio-
47 rum, & terminus competens , poſſet enim
probare contrarium,& bonam ſimiliter, nec
46 excommunicato denegantur,quia, nec *Dia-*
50 *bolo*,ſi eſſet in iudicio, auferentur defenſio-
nes.

16 Denegandę non ſunt reo defenſiones,etiam
quod Iudex timeat de ſubornatione teſtium
68 examinandorum ad eiuſdem rei defenſiones,
70 vel puia eſset potens opibus, vel amicis. *Si*
vero agitur de reo cuntra Principem, modus
tantum reſtringitur, vt dictum eſt ſup.deciſ.16.
ſed copia non denegatur.

17 *E*tiam quod iudex procedat ex officio , &
per inquiſitionem,nullo modo reus debet eſse
indefenſus.& indiciorum habebit copiam.

18 Pro communi,& vera ſententia teneas Iudi-
cem debere dare defenſione reo, ſiue petat , ſi
99 ue nõ petat,aut ſi doctor,nobilis,& ſagax,ſiue
ruſticus,mulier,idiota,& cuiuſcunq.conditio
nis.Hoc idem ſeruatur in crimine blaſphemiæ
penes

Digitized by Google

101 penes Doctores, & periciores iudices; Etiã in delicto ſodomiæ, in quo forſan aliquid probabitur, quo effigietur pæna ſaltem ordinaria.

xix. Si iudex defenſiones denegat, reus poteſt appellare ab ipſis denegatis, & ipſe iudex
72.73 tenetur in Syndicatu.

xx. Non tenetur reus dicere Iudici, quales defenſiones velit facere, ſeu interrogetur,
74 79. ſiue non ab illo, nec exprimi cauſa debet.

xxi Reus poteſt ſe defendere quocumque tempore, ac termino illi per iudicem aſſignato, ac
81 etiam ſi non fuerit aſſignatus, & in qualibet iudicii parte, & poſt teſtium publicationem, & concluſionem in cauſa datam ex iudicis of-
83 ficio, & non ad inſtantiam partis; item quod directe, & immediate, & ſic euidenter probatur innocentia rei condemnati, puta per probationem negatiue, ſeu alio modo, aliter ſecus.

xxii. Denegatis defenſionibus, ſi reus fuerit tortus, & confeſſus, confeſſio non valet, nec etiã
84 valent omnia inde ex tali proceſſu ſequuta. Imo Auenoni aliquando abſolutus fuit reus a confeſſatis criminibus etiam quod de illorum corpore conſtaret; & quod talis confeſſio eſſet adminiculata duorum aliorum ſociorum criminibus, & hoc fuit, quia denegatæ, reo fuerunt defenſiones.

81 Si delinquentes ſint plures, quorum vnus ſit

carceratus, alii vero aufugerint, ipſi reo non
155 dantur copiæ indiciorum, nec publicatur proceſſus, niſi prius ipſis contumacibus condemnatis. Et hæc eſt practica quidquid ſit de iure.

xxiv Indiciorum copia non datur niſi publicato proceſſu, nec reo, nec accuſatori etiam ſi pete-
154 ret pro intereſſe Fiſci, niſi ex magna cauſa in atrocioribus in quib. eſt difficile aliter habere indicia, oſtéduntur enim accuſatori examina reorũ, vt ſciat melius ſubminiſtrare indicia.

xxv. In copia indiciorũ ſunt publicanda nomina teſtium examinatorum ad hoc, vt reus poſſit
85 contra eos exceptiones dare. Et hoc proce-
87 dit, etiam ſi reus ſit potens, & timeatur de periculo contra teſtes. In crimine tamen hæ-
88 reſis, non dantur teſtium nomina, nec circumſtantiæ, ex quibus deuenire quis poſſit in cognitione examinatorum. Et hoc eſt practica communis, & præceptum Vrbis. Et ego; qui ſum Inquiſitor Vicentiæ, iam per ſexſennium, hæc obſeruare ſtudeo iuſſus.

xxv. Expenſis rei datur indiciorum copia ipſimet. Verum ſit adeo pauper: vt non poſſit
150 copias eas habere, debet ei per Iudicem gratis dari.

xxvi Dum aliquis eſt inſignis facinoroſus; ſicut poteſt ipſe ſuis defenſionibus renunciare, ita
207 poſſunt ei denegari, ſed aduerte, quod in
209 hoc non operatur atrocitas delicti, quia etiam

etiã in atrociſſimis diximus dari defenſiones, ſed bene operatur notorietas delicti,& cũ res illius redacta ſit ad notoriũ. Et ſcias, q ad hoc quod aliquis dicatur latro famoſus, nõ ſufficit, quod per teſtes ſit probatum eſſe talem, ſed oportet, vt conſtet de illius delictis, in ſpecie.

xvii. Vbi certum eſt reo nullam competere defenſionem. Vel vbi certum eſt peti de-
106 fenſionem per calumniam,& ad protrahendam in longum condemnationem, tunc iudex poteſt de iure denegari defenſiones, tanquam calumnioſe petitas. Quando autem petãtur calumnioſe, dicas, quod ſolum in caſibus, in iure expreſſis, vt eſt in fragranti,& notoriis, ſed ex iure impreſſis non denegabis defenſiones vllo modo, cuicumque ſit.

xxviii. Reus non poteſt ſui defenſionibus renũciare,& ſi renunciat, renunciatio nulla eſt. Et
51 iſta locum habet nedum in enormibus,& ge-
54 neraliter, ſed etiam quod renunciatio ſit iuramento vallata. Et etiam quod reus adiungat
58 cauſam: dicens certo ſe ſcire, quod nulla ſibi
56 competit defenſio. Si tamen conſtaret notorie,& dixi notoriè nullas in rei veritate reum
58 habere defenſiones, & hoc illi manifeſtum eſſet,& non foret indictus à iudice, tunc vtique bene valet renunciatio.

xxix. Renunciare poterit ſuis defenſionibus reus quando repertus eſt in fragranti crimine. Reus
61.62 iam confeſſus, inſignis & publicus latro,

3 Aſſaſſinius, qui eſt publicus hoſtis, qui pro tali ſit cognitus, Et quando ſumus in pænis capitalibus, ſeu corporalibus, ſecus non corporalibus, & pecuniariis, in quibus non eſt prohibi-
64 tum ſuis renunciare denſenſionibus, & quando ſunt defenſiones introductæ a ſtatutis, vel ſunt de apicibus iuris.

De repetitione tortura.

xxx *In* repetitione, ſeu continuatione torturæ denegantur defenſiones tanquam calumnioſe
160 petitę, quia non eſt noua tortura, ſed continuatio primæ. Et hoc eſt verum, ſi reus antea copiam habuerit indiciorum, & terminum ad ſe defendendũ, quod vel non recepit, vel ſi recepit, aut nihil pro ſui defenſione deduxit, vel ſi deduxit, non tamen purgauit contra ipſum laborantia.

xxxi Si tamen reus ante repetitionem torturæ aliquid allegaret pro ſua innocẽtia detegẽ-
161 da, vt imputatus de homicidio diceret. Nõ repetatis torturam, quia volo probare, quod is qui occiſus prætenditur, nũc venit aut quid ſimile, iudex debet ſuperſedere, etiam ſi reum condemnaſſet, & multo magis tenetur ſuperſedere a tortura, donec videat, an verificetur, quod promitit de nouo allegare.

xxxiii. Si iudex proceſſit ad torturam ex proceſſu

ceſsu informatiuo, & ipſo non petante co-
162 pias inditiorum; tunc ſi ante repetitio-
nem torturæ reus petierit copias ante non
petitas, non poſsunt ei vllo pacto denegari
Sed ſi non ex proceſsu informatiuo, ſed ex
legitimo, & publicato proceſsu, ac ex teſtib.
vel parte citata repetitis, vel ad eius faciem
confutatis, poteſt iudex adhuc non petente copias inditiorum, deuenire ad aliam torturam, non obſtante quod tales copias
petat ante repetitionem, quia non ſumus
in noua tortura, vt *d.* eſt, & ſibi imputet
reus, quare ante torturã copia non petierit.

xxxiv. *Si* vigore alicuius priuilegij, vt facit magna Curia Vicariæ ſua preęminentia tor-
164 quet reum, ex ſuo proceſsu informatiuo
denegata copia inditiorum, in dubio adhuc eſt, an poſſit deueniri ad torturæ repetitionem eadem copia denegata. vide Flam
Caut. in ſua *Pract.* inter. reor. lib. 4. Vbi vtraque pars defenditur.

xxxv. Quando tortura eſset denuo infligenda
non ex antiquis, ſed ex nouis inditiis, ſine
166 dubio dandum eſt copia inditiorum nouorum ante. *Et* hæc non eſt continuatio torturæ, ſed noua tortura.

xxxvi. *Si* reus tortus, & confeſsus non vult ratificare ſuam confeſſionem, allegans illius
166 errorem, & offerens ſe talem errorem probaturum, antequam *I*udex eum repetat in
tormen-

cius criminis eſſet torquẽdus, ſi de tali quantitate cõſtat ex eius propria confeſſione, vel alias nototie, non eſt audiẽdus in ſuis defenſionib. Si veto non conſtat vel ſuo proprio dicto, vel nototie, prius eſt diſputandum, an talis ſit. Et hæc eſt practica per orbem, quidquid ſit de iure.

xli. Si quis erit teſtis ſimpliciter & non inquiritur de delicto, non eſt neceſſe vt habeat de-

150 fenſiones. Secus ſi eſſet teſtis, quo ad alios & principalis quo ad ſe, quia tunc nõ poteſt ei denegari copia indiciorum.

xlii. Si ſummatie proceditur, vt in furto facto in aliquo hoſpitio, dũ pro eo inueniendũ torquentur familiares hoſpitis, tamen dandæ ſunt eis defenſiones ad probandum bonam famam, & ad ſe defendendum.

QVAEST. XL. DECIS.

Tortura eſt remedium ſubſidiarium. & ideo reo conuicto dari non debet. Sed quid ſi detur; An per eam purgentur indicia, & plenæ probationes.

TOrturæ tanta eſt vis, vt in eam perſiſtẽs

1 negãdo, vel nõ perſiſtens fatendo, quidquid dixerit, præſumitur dixiſſe veritate, & pur

13 gaſſe indicia ante torturam contra eum labo

8 rantia, vrgentia, vel indubitata, & etiam plenas probatines.

Qui

i. Qui erit conuictus de crimine, non debet torqueri, quod ſi torquebitur, & tortus in tor-
6 tura perſtiterit, ipſe reus erit abſoluendus quo
8 ad pænam ordinoriam, ſecus quo ad extraordi nariam, vt exilii, vel triremium quo ad tempus vel perpetuarum, ſi contra eum ſtabant vr
11 gentiſſima, & indubitata indicia. Si vero reus non eſt conuictus plenis probationibus, ſed
13 tantummodo grauatus indiciis vrgentibus, et
14 etiam indubitatis, vel præſumptionibus, ac coniecturis euidentibus, et violentis, hac pæ-
15 na extraordinaria non punietur, quia ex dd. indiciis etiam quod tortus non fuerit non condemnaretur, niſi illa pæna, et tortura non debet ei aliquid prodeſse

iii. Ea tortura non abſoluitur reus, quando in fligitur non ſuper delicto de quo eſt conuictus
16 ſeu cóſeſsus, ſed pro habenda vlteriori verita-
17 te, vel qualitatibus aggrauantibus, vel ſociis complicibus, & participibus quomodocumque
18 iuxta facti contingentiam.

iv. Quando datur hęc tortura, debet præmitti proteſtatio, quod non eſt torquendus ſuper
19 principali delicto, et ſuper iis, de quibus eſt conuictus, vel confeſsus, ſed pro vlteriori veritit, vel pro habendis, etc. vt d. eſt. Et hæc proteſtatio ſaluat fiſco ius ſuum, vt poſſit enim ordinaria pæna condemnare.

v. Illa proteſtatio non iuuaret iudici, ſi reus interogaretur ſuper delicto principali, vel de qui bus

20 bus eſt conuictus, vel de illorum annexis ag-
21 grauantib. ſiue iudex oretenus interroget, ſeu
22 in ſcriptis, & etiam quod per extenſum Nota
23 rius non ſcribat interrogationem.

6 *S*i reus eſt conuictus, vel confeſſus de prin-
cipali, torqueatur de aliis, vt ſupra ſecus ſi non
28 eſſet confeſſus, vel conuictus

7 Ad habendam veritatem qualitatum, & com
plicum tortura debet eſſe moderata, nec vltra
27 mediá horam, & in bannito capitaliter. Quod
ſi erit immoderata, & reus perſiſterit in nega
tiua, ei proderit in punitione delicti principa-
lis.

26 *Prædicta* omnia intellige, ſi adſunt legitima
indicia ad interrogandum reum de ſociis, &
illis qualitatibus.

QVAEST. XXXXI. DES.

Tortura quibus poſſit inferri & quibus non.

1 OMnibus perſonis tortura inferri poteſt, ni-
ſi expreſſe á iure prohibitæ reperiantur.

2 Clericus poteſt torqueri, ſi præcedit in ge-
nere infamia, & ſi præcedunt grauiora, & vrgẽ
9 tiora inditia, quam ea quæ a iure requiruntur
in tortura laicorum, qui ob clericatum ſpe-
cialem habet in ſe bonitatis præſumptio-
nem non habitam a laicis; Imo in omni deli-

cto

ſto clerici ſunt fauorabiliores quã laici, & ſæpe indicia per quæ conuincuntur laici, nihil operantur contra clericos.
iii Tortura, quæ dabitur clerico, debet eſſe moderata, & leuior ea quæ laicis infertur, & cũ pie-
11 tate, & religione, & ſine rigore debet torqueri
13 Hoc dixerim in comparatione laici, & extra enormia delicta, quia vbi delictum eſt grauius grauior tortura inferẽda eſt; & aliquãdo delicta clericorũ ſunt grauiora, quam delicta laicorum
v. Et ſi de iure clerici torqueri non poſſint a miniſtris laicis etiam de mandato Epiſcopi, ni.
14 ſi quando eum ligant vt in aſſaſſinio, & cleri-
15 cis tortibus debetur, tamen practica, & communis obſeruantia eſt in contrarium.
v. Minor quatuordecim annorum non torquetur, nec etiam ligatur, quando ligatura eſt mul
16 tum ſtricta, hæc enim æquiparatur torturæ.
17 Hic autem poteſt terreri ferula cedi, & alio tormeno leuiori, vt ſibillorum affligi.
vi. Si ſtatutum habilitaret minorem quatuordecim annorum ad teſtificandum, tunc etiam
37 torqueri poterit ferula, habena, & leuiori alio
23 tormento, non autem fune.
viii. Si quis eſſet maior quatuordecim annorũ, & minor viginti, poteſt non ſolum terreri, ſed
21 etiam torqueri leuiter, attamen, & ſecundum qualitatem perſonæ.
viii. Si eſſet minor 14. & maior ſeptem, nullatenus nec torqueri, nec terreri
poteſt

20 poteſt, quomodocumque.

ix. Senex decrepitus, i. annorum 70. non torquetur vllo modo, minor vero his annis vti;
24 dummodo non ſit debilis compleſſionis, valetudinarius, & imbecillis, vt multi annorum
25 60. ſunt, ac ſi decrepitus, vnde videat Iudex
27. ſuo arbitrio, quid agendum.

x 29 Decrepitus poteſt terreri, non tamen nec etiam leuiter torqueri.

xi, Milites priuati. ideſt qui hodie ſub vno capitaneo, & cras ſub alio militant, non ſunt
30 exempti a tortura. Milites, vero primarii, vt equites, & Capitanei de iure, non tor-
33 quentur tamen practica oppoſitum tenet, &
45 indifferenter omnes torquentur.

xii Doctores ſunt exempti, actu legentes, aduocantes, & etiam depoſiti actu legendi, &
37 aduocandi. Similiter Doctor imperitus, &
40 quicumque ſit, ne Doctoratus dignitati iniu-
41 ria fiat, debet eſſe immunis. Hanc Deciſ. in-
42 tellige de iure, & ſecundum omnes Doct. ſecundum vero con ſuetudinem, & de facto con-
54 trarium ſeruatur. Vnde ſiue talis conſuetu-
55 do valeat, ſiue non, doctores indiſtincte torquentur, dummodo legitima præcedant indi-
48 cia, quæ debent eſſe vrgentiora, & grauiora,
47 quam in aliis non doctoribus, cum habeat pro ſe præſumptionem iuris.

xiii De iure non poſſunt torqueri Decuriones ciuitatum, eorumque Filii, Nepotes, nec

Paren

57.58.Parentes.Et etiam qui olim fuerunt,& ho
die non ſunt Decuriones,quique iufames non
60 61 extiterunt,nec falſi crimen commiſerũt,&
66 niſi in officio,vel ante Decurionatum tum
deliquerunt.
xiv. De facto vero, & praxi Decuriones, Antiani, Priores,& Conſiliarii ciuitatum quo-
69 tidie,& indiſtincte capiantur, & torquentur
69 non ſolum finito officio,ſed etiam eo durante,ſi delicti qualitas id patiatur.
xv. Qui in aliqua magna dignitate ſunt poſiti, vnde dicantur Illuſtriſſimi,aut Clariſſimi, non
70 torquentur, neque vt rei, neque vt teſtes.
72 Illa tamen dignitas debet reddere hominem Clariſs.
xv Exiſtens in aliquo magno,& eminenti Magiſtratu,vt Rectores Ciuitatum, & officales
73 Principum durante eo Magiſtratu a tortura excuſantur.
xvii. Generaliter perſonæ nobiles non torquẽtur de iure,quæ vere nobiles ſunt;tamẽ hodie pra
74 75 xis in contrarium.Requiruntur in eis indi-
77 cia grauiora is,quæ conueniunt nõ nobilibus
78 Mulier grauida ex coitu licito,vel illicito, etiam quod eſset grauida decem, vel viginti
80.8.dierum tantum,eſt libera a tortura,imo,&
84 a territione ob periculum partus.
xix 89 Etiam non torquebitur poſt partum per quadraginta dies.
xx idem eſt dicendum de muliere lactante, ſi
tamen

Digitized by Google

tamen alia nutrix non reperiretur, quæ lactare
80 poſſet infantem.
xxi. *Si* mulier dixerit, ſe eſſe grauidam ſtandum
85 eſt arbitrio Medicorum, & Obſtetricum.
xxii. Qui Reipublicæ vtilis eſt, non torquetur
ſi dubitatur, quod eo tormento redderetur in
88 habilis, & debilitaretur aliquo membro.
xxiii. Surdus, & mutus, Epiſcopus etiam ſi ha
beret contra ſe vrgentiſs. indicia; infirmus,
89. 92. vel aliquo membro debilitatus arbitrio
Medici iurantis. Seruus contra Dominum
ſuum niſi in quibuſdam caſibus, de quibus
94 Criminaliſtæ, alii non torquentur.
xxiv. *Si* aliquis torqueatur, qui non debet tor
95 queri, & fateatur, confeſſio etiã quod ſit ra-
96 tificata non valet. Et iudex ſic torquens de-
98 bet puniri arbitrarie, iuxta facti, & perſona-
rum qualitatem. Et torquendus impune ei re-
ſiſtere poteſt, ne torqueatur.
xxv. *In* criminibus exceptis, vt leſę Maieſta-
tis diuinæ, & humanæ, homicidii contra ma-
100 gnam perſonam, ingentis aſſaſſinii, priuati
101 carceris, falſi priuilegiati, vel ratione per-
ſonæ, vel dignitatum abſque vlla prærogatiua
poſſut torqueri.
xxvi. Minor 14. annorũ, & omnes alii, qui de iu
re nõ poſsũ torqueri, vt decrepiti, &c. in cri-
102 mine læſę Maieſtatis, hęreſis, & his ſimili-
103 bus delictis poſſunt torqueri, niſi eſſet pericu
lum, quod mors ſequatur, in quo caſu ſtandũ

crimini annexum, queſtioni locus erit, ſi aga-
33 tur criminaliter, & non ciuiliter, & ſi illud
34 crimen annexum, ſit tale, vt in eo de ſui natu
ra poſſit reus torqueri. Et his duobus non ex-
tantibus ſecus erit.

viii. *P*roceditur ad torturam contra Mercato-
res fallitos, vt indicent pecunias ipſis datas,
quas denegant habere, & dicunt perdidiſſe;
qui cum ſint ad mentiendum faciles, ſtat con
tra eos mala præſumptio. Et hoc intellige,
38 ſi agitur criminaliter, videlicet quoad reſti-
39 tutionem vſurarum, & ad pœnam, ſecus ſi
ciuiliter tantum, ad reſtitutionum vſurarum.

ix. Cauſa pecuniaria, in qua agitur de rebus
Fiſci occultatis, vel aſportatis, dat locum
40 quæſtioni dummodo agatur criminaliter, &
42 inquiſitus, ſit malæ famæ, & adſint legitima
indicia, alias ſecus. In perſonis vero non
infamibus, vt ſunt vxores bonæ vitæ, ſtatur
iuramento.

x. *P*ro intereſſe ciuili deuenietur ad torturam
contra eum, qui criminaliter moleſtari non
34 poteſt pro delicto, de quo fuit vel aggratia-
tus *P*rincipe, vel ſe compoſuit cum Fiſco, &
*P*reſide.

FINIS.

INDEX

LOCVPLETISSIMVS

Rerum iuxta, & Verborum notabilium in hoc Tractatu contentarum.

Nunc primum ordine alphabetico in ſtudioſorũ gratiam elaboratus, & rite contextus.

A

ABlatiuus, ille habitis prius teſtib, &c, num. inducit tacitum conſenſum recipientis copias quod voluerit habere teſtes pro rite, & rectè examinatis, libro 3, cap, 1. num, 34

Et author dicit ita ſe vidiſſe obtineri ſemel contingentia facti ibidem num, 35

Abraſio pilorum in toto corpore eſt potentiſſimũ remedium contra remedia per reos ad torturam adinuenta ſecundum experientiam ab authore factã, li, 4, c. 6, n. 17

Abſentes, & mortui carent omni ſuſpicione fraudis, & ideo poteſt reus velle illos habere pro rite, & recte examinatis, libro 3, cap, 1 numero 14

Abſurdum eſt alium commodum ſentire, aliũ vero onus ſubſtinere, libro 3, cap, 2 numero 12

Actuarii particulares deputati in foro Mediolani qui formant inquiſitiones, Scholia libro 1, capitulo 3

Actuarii Prætoris Mediolani Franciſcus de Bernardis, & Hieronymus Vacca laudantur, Schol, libro 5, capitulo 3 verſiculo Ad officium,

Actuarios decet habere Humaniores lit, Scholia li, 5, c, 3

Actuarii debent eſſe periti, in formulariis eodem, Scholia libro 4, capitulo 13

Actuarius apud D. Capitaneũ Iuſtitiæ, & Egregii Fiſcalis

Digitized by Google

carceratus, alii vero aufugerint, ipſi reo non
155 dantur copiæ indiciorum, nec publicatur
proceſſus, niſi prius ipſis contumacibus condemnatis. Et hæc eſt practica quidquid ſit de iure.

xxiv Indiciorum copia non datur niſi publicato
proceſſu, nec reo, nec accuſatori etiam ſi pete-
154 ret pro intereſſe Fiſci, niſi ex magna cauſa
in atrociorib. in quib. eſt difficile aliter habere indicia, oſtéduntur enim accuſatori examina reorũ, vt ſciat melius ſubminiſtrare indicia.

xxv. In copia indiciorũ ſunt publicanda nomina
teſtium examinatorum ad hoc, vt reus poſſit
85 contra eos exceptiones dare. Et hoc proce-
87 dit, etiam ſi reus ſit potens, & timeatur de
periculo contra teſtes. In crimine tamen hæ-
88 reſis, non dantur teſtium nomina, nec circumſtantiæ, ex quibus deuenire quis poſſit in cognitione examinatorum. Et hoc eſt practica communis, & præceptum Vrbis. Et ego; qui ſum Inquiſitor Vicentiæ, iam per ſexſennium, hæc obſeruare ſtudeo iuſſus.

xxv, Expenſis rei datur indiciorum copia ipſimet. Verum ſit adeo pauper: vt non poſſit
150 copias eas habere, debet ei per Iudicem gra
tis dari.

xxvi Dum aliquis eſt inſignis facinoroſus; ſicut
poteſt ipſe ſuis defenſionibus renunciare, ita
207 poſſunt ei denegari, ſed aduerte, quod in
209 hoc non operatur atrocitas delicti, quia
etiam

etiã in atrociſſimis diximus dari deſenſiones, ſed bene operatur notorietas delicti,& cũ res illius redacta ſit ad notoriũ. Et ſcias,ꝙ ad hoc quod aliquis dicatur latro famoſus, nõ ſufficit, quod per teſtes ſit probatum eſſe talem, ſed oportet, vt conſtet de illius delictis,in ſpecie.

xvii, Vbi certum eſt reo nullam competere defenſionem. Vel vbi certum eſt peti de-
106 ſenſionem per calumniam,& ad protrahendam in longum condemnationem, tunc iudex poteſt de iure denegari defenſiones,tanquam calumnioſe petitas. Quando autem petãtur calumnioſe,dicas,quod ſolum in caſibus in iure expreſſis,vt eſt in fragranti,&notoriis,ſed ex iure impreſſis non denegabis defenſiones vllo modo,cuicumque ſit.

xxviii. Reus non poteſt ſui defenſionibus renũciare,& ſi renunciat,renunciatio nulla eſt. Et
51 iſta locum habet nedum in enormibus,& ge-
54 neraliter,ſed etiam quod renunciatio ſit iuramento vallata. Et etiam quod reus adiungat
58 cauſam: dicens certo ſe ſcire,quod nulla ſibi
56 competit defenſio. Si tamen conſtaret notorie,& dixi notoriè nullas in rei veritate reum
58 habere defenſiones, & hoc illi manifeſtum eſſet,& non foret indictus à iudice, tunc vtique bene valet renunciatio.

xxix. Renunciare poterit ſuis defenſionibus reus quando repertus eſt in fragranti crimine. Reus
61.62 iam confeſſus,inſignis & publicus latro,

Digitized by Google

3 Aſſaſſinius, qui eſt publicus hoſtis, qui pro tali
ſit cognitus, Et quando ſumus in pœnis capi-
talibus, ſeu corporalibus, ſecus non corporali
bus, & pecuniariis, in quibus non eſt prohibi-
64 tum ſuis renunciare denfenſionibus, & quan-
do ſunt defenſiones introductæ a ſtatutis, vel
ſunt de apicibus iuris.

De *repetitione torturæ*.

xxx *I*n repetitione, ſeu continuatione torturæ
denegantur defenſiones tanquam calumnioſe
160 petitę, quia non eſt noua tortura, ſed conti-
nuatio primæ. Et hoc eſt verum, ſi reus an-
tea copiam habuerit indiciorum, & termi-
num ad ſe defendendũ, quod vel non rece-
pit, vel ſi recepit, aut nihil pro ſui defenſione
deduxit, vel ſi deduxit, non tamen purgauit
contra ipſum laborantia.

xxxi Si tamen reus ante repetitionem torturæ
aliquid allegaret pro ſua innocẽtia detegẽ-
161 da, vt imputatus de homicidio diceret. Nõ
repetatis torturam, quia volo probare,
quod is qui occiſus prætenditur, nũc venit
aut quid ſimile, iudex debet ſuperſedere,
etiam ſi reum condemnaſſet, & multo ma-
gis tenetur ſuperſedere a tortura, donec vi-
deat, an verificetur, quod promiſit de no-
uo allegare.

xxxiii. Si iudex proceſſit ad torturam ex pro-
ceſſu

ceſsu informatiuo, & ipſo non petante co-
162 pias inditiorum; tunc ſi ante repetitionem torturæ reus petierit copias ante non petitas, non poſsunt ei vllo pactò denegari Sed ſi non ex proceſsu informatiuo. ſed ex legitimo, &publicato proceſsu, ac ex teſtib. vel parte citata repetitis, vel ad eius faciem confucatis, poteſt iudex adhuc non petente copias inditiorum, deuenire ad aliam torturam, non obſtante quod tales copias petat ante repetitionem, quia non ſumus in noua tortura, vt *d.* eſt, & ſibi imputet reus, quare ante torturã copia non petierit.

xxxiv. *S*i vigore alicuius priuilegij, vt facit magna Curia Vicariæ ſua preęminentia tor-
164 quet reum, ex ſuo proceſsu informatiuo denegata copia inditiorum, in dubio adhuc eſt, an poſſit deueniri ad torturæ repetitionem eadem copia denegata. vide Flam Cart. in ſua *Pract.* inter. reor. lib. 4. Vbi vtraque pars defenditur.

xxxv. Quando tortura eſset denuo infligenda non ex antiquis, ſed ex nouis inditiis, ſine
166 dubio dandum eſt copia inditiorum nouorum ante. *Et* hæc non eſt continuatio torturæ, ſed noua tortura.

xxxvi. *S*i reus tortus, & confeſsus non vult ratificare ſuam confeſſionem, allegans illius
166 errorem, & offerens ſe talem errorem probaturum, antequam *I*udex eum repetat in tormen-

cius criminis eſſet torquēdus, ſi de tali quanti
tate cōſtat ex eius propria confeſſione, vel a-
lias notorie, non eſt audiēdus in ſuis defenſio-
nib. Si vero non conſtat vel ſuo proprio dicto,
vel notorie, prius eſt diſputandum, an talis ſit.
Et hæc eſt practica per orbem, quidquid ſit de
iure.

xli. Si quis erit teſtis ſimpliciter & non inqui-
ritur de delicto, non eſt neceſſe vt habeat de-
150 fenſiones. Secus ſi eſſet teſtis, quo ad alios
& principalis quo ad ſe, quia tunc nō poteſt
ei denegari copia indiciorum.

xlii. Si ſummarie proceditur, vt in furto facto
in aliquo hoſpitio, dū pro eo inueniendū tor-
quentur familiares hoſpitis, tamen dandæ ſunt
eis defenſiones ad probandum bonam famam,
& ad ſe defendendum.

QVAEST. XL. DECIS.

Tortura eſt remedium ſubſidiarium. & ideo reo conuicto dari non debet. Sed quid ſi detur; An per eam purgentur indicia, & plenæ probationes.

TOrturæ tanta eſt vis, vt in eam perſiſtēs
1 negādo, vel nō perſiſtens fatendo, quid-
quid dixerit, præſumitur dixiſſe veritate, & pur
13 gaſſe indicia ante torturam contra eum labo
8 rantia, vrgentia, vel indubita ta, & etiam ple-
nas probatimes.

Qui

j. Qui erit conuictus de crimine , non debet
torqueri,quod ſi torquebitur,& tortus in tor-
6 tura perſtiterit,ipſe reus erit abſoluendus quo
8 ad pœnam ordinoriam:ſecus quo ad extraordi
nariam,vt exilii, vel triremium quo ad tem-
pus vel perpetuarum,ſi contra eum ſtabant vr
11 gentiſſima,& indubitata indicia.Si vero reus
non eſt conuictus plenis probationibus , ſed
13 tantummodo grauatus indiciis vrgentibus,et
14 etiam indubitatis, vel præſumptionibus, ac
coniecturis euidentibus,et violentis,hac pœ-
15 na extraordinaria non punietur, quia ex dd.
indiciis etiam quod tortus non fuerit non con
demnaretur,niſi illa pœna,et tortura non de-
bet ei aliquid prodeſſe

iii. Ea tortura non abſoluitur reus,quando in
fligitur non ſuper delicto de quo eſt conuictus
16 ſeu cóf.ſſus,ſed pro habenda vlteriori verita-
17 te,vel qualitatibus aggrauantibus, vel ſociis
complicibus,& particibus quomodocumque
18 iuxta facti contingentiam.

iv. Quando datur hęc tortura, debet præmitti
proteſtatio, quod non eſt torquendus ſuper
19 principali delicto, et ſuper iis, de quibus eſt
conuictus,vel confeſſus,ſed pro vlteriori ve-
lit,vel pro habendis,etc. vt d.eſt.Et hæc prote
ſtatio ſaluat fiſco ius ſuum, vt poſſit enim or-
dinaria pœna condemnare.

v. Illa proteſtatio non iuuaret iudici,ſi reus in
terogaretur ſuper delicto principali,vel de qui
bus

Digitized by Google

20 bus eſt conuictus, vel de illorum annexis ag-
21 grauantib. ſiue iudex oretenus interroget, ſeu
22 in ſcriptis, & etiam quod per extenſum Nota
23 rius non ſcribat interrogationem.

6 *S*i reus eſt conuictus, vel confeſſus de prin-
cipali, torqueatur de aliis, vt ſupra ſecus ſi non
28 eſſet confeſſus, vel conuictus

7 Ad habendam veritatem qualitatum, & com
plicum tortura debet eſſe moderata, nec vltra
27 mediá horam, & in bannito capitaliter. Quod
ſi erit immoderata, & reus perſiſterit in nega
tiua, ei proderit in punitione delicti principa-
lis.

26 *P*rædicta omnia intellige, ſi adſunt legitima
indicia ad interrogandum reum de sociis, &
illis qualitatibus.

QVAEST. XXXXI. DE S.

Tortura quibus poſſit inferri & quibus non.

1 OMnibus perſonis tortura inferri poteſt, ni-
ſi expreſſe à iure prohibitæ reperiantur,
2 Clericus poteſt torqueri, ſi præcedit in ge
nere infamia, & ſi præcedunt grauiora, & vrgẽ
9 tiora inditia, quam ea quæ a iure requiruntur
in tortura laicorum, qui ob clericatum ſpe-
cialem habet in ſe bonitatis præſumptio-
nem non habitam a laicis, Imo in omni deli-
cto

ſto clerici ſunt fauorabiliores quá laici, & ſæpe indicia per quæ conuincuntur laici, nihil operantur contra clericos.

iii Tortura, quæ dabitur clerico, debet eſſe moderata, & leuior ea quæ laicis infertur, & cũ pie-
11 tate, & religione, & ſine rigore debet torqueri
13 Hoc dixerim in comparatione laici, & extra enormia delicta, quia vbi delictum eſt grauius grauior tortura inferẽda eſt; & aliquãdo delicta clericorũ ſunt grauiora, quam delicta laicorum

v. Et ſi de iure clerici torqueri non poſſint a miniſtris laicis etiam de mandato Epiſcopi, ni.
14 ſi quando eum ligant vt in aſſaſſinio, & cleri-
15 cis tortibus debetur, tamen practica, & communis obſeruantia eſt in contrarium.

v. Minor quatuordecim annorum non torquetur, nec etiam ligatur, quando ligatura eſt mul-
16 tum ſtricta, hæc enim æquiparatur torturæ.
17 Hic autem poteſt terreri ferula cedi, & alio tormeno leuiori, vt ſibillorum affligi.

vi. Si ſtatutum habilitaret minorem quatuordecim annorum ad teſtificandum, tunc etiam
37 torqueri poterit ferula, habena, & leuiori alio
23 tormento, non autem fune.

viii Si quis eſſet maior quatuordecim annorũ, & minor viginti, poteſt non ſolum terreri, ſed
21 etiam torqueri leuiter, attamen, & ſecundum qualitatem perſonæ.

viii. Si eſſet minor 14. & maior ſeptem, nullatenus nec torqueri, nec terreri

poteſt

20 poteſt, quomodocumque.

ix. Senex decrepitus. i. annorum 70. non torquetur vllo modo, minor vero his annis vti;
24 dummodo non ſit debilis compleſſionis; valetudinarius, & imbecillis, vt multi annorum
25 60. ſunt, ac ſi decrepitus, vnde videat Iudex
27. ſuo arbitrio, quid agendum.

x 29 Decrepitus poteſt terreri, non tamen nec etiam leuiter torqueri.

xi, Milites priuati. ideſt qui hodie ſub vno capitaneo, & cras ſub alio militant, non ſunt
30 exempti a tortura. Milites, vero primarii, vt equites, & Capitanei de iure, non tor-
33 quentur tamen practica oppoſitum tenet, &
45 indifferenter omnes torquentur.

xii Doctores ſunt exempti, actu legentes, aduocantes, & etiam depoſiti actu legendi, &
37 aduocandi. Similiter Doctor imperitus, &
40 quicumque ſit, ne Doctoratus dignitati iniu-
41 ria fiat, debet eſſe immunis. Hanc Deciſ. in-
42 tellige de iure, & ſecundum omnes Doct. ſecundum vero conſuetudinem, & de facto con-
54 trarium ſeruatur. Vnde ſiue talis conſuetu-
55 do valeat, ſiue non, doctores indiſtincte torquentur, dummodo legitima præcedant indi-
48 cia, quæ debent eſſe vrgentiora, & grauiora,
47 quam in aliis non doctoribus, cum habeat pro ſe præſumptionem iuris.

xiii De iure non poſſunt torqueri Decuriones ciuitatum, eorumque Filii, Nepotes, nec

Paren

Digitized by Google

57.58. *Parentes*. Et etiam qui olim fuerunt, & hodie non ſunt Decuriones, quique infames non
60 61 extiterunt, nec falſi crimen commiſerũt, &
66 niſi in officio, vel ante Decurionatum tum deliquerunt.

xiv. De facto vero, & praxi *D*ecuriones, Antiani, *P*riores, & Conſiliarii ciuitatum quo-
69 tidie, & indiſtincte capiantur, & torquentur
69 non ſolum finito officio, ſed etiam eo durante, ſi delicti qualitas id patiatur.

xv. Qui in aliqua magna dignitate ſunt poſiti, vnde dicantur Illuſtriſimi, aut Clariſſimi, non
70 torquentur, neque vt rei, neque vt teſtes.
72 *I*lla tamen dignitas debet reddere hominem Clariſs.

xv **Exiſtens in aliquo magno, & eminenti *M*agiſtratu, vt Rectores Ciuitatum, & officales**
73 **Principum durante eo Magiſtratu a tortura excuſantur.**

xvii. Generaliter perſonæ nobiles non torquẽtur de iure, quæ vere nobiles ſunt; tamẽ hodie pra
7475 xis in contrarium. Requiruntur in eis indi-
77 cia grauiora is, quæ conueniunt nõ nobilibus
78 Mulier grauida ex coitu licito, vel illicito, etiam quod eſset grauida decem, vel viginti
80.8. dierum tantum, eſt libera a tortura, imo, &
84 a territione ob periculum partus.

xix 89 Etiam non torquebitur poſt partum per quadraginta dies.

xx idem eſt dicendum de muliere lactante, ſi

tamen

tamen alia nutrix non reperiretur, quæ lactare
80 poſſet infantem.

xxi. *S*i mulier dixerit, ſe eſſe grauidam ſtandum
85 eſt arbitrio Medicorum, & Obſtetricum.

xxii. Qui Reipublicæ vtilis eſt, non torquetur
ſi dubitatur, quod eo tormento redderetur in
88 habilis, & debilitaretur aliquo membro.

xxiii. Surdus, & mutus, Epiſcopus etiam ſi ha
beret contra ſe vrgentiſs. indicia; infirmus,
89. 92. vel aliquo membro debilitatus arbitrio
Medici iurantis. Seruus contra Dominum
ſuum niſi in quibuſdam caſibus, de quibus
94 Criminaliſtæ, alii non torquentur.

xxiv. *S*i aliquis torqueatur, qui non debet tor
95 queri, & fateatur, confeſſio etiã quod ſit ra-
96 tificata non valet. Et iudex ſic torquens de-
98 bet puniri arbitrarie, iuxta facti, & perſona-
rum qualitatem. Et torquendus impune ei re-
ſiſtere poteſt, ne torqueatur.

xxv. *I*n criminibus exceptis, vt leſę Maieſta-
tis diuinæ, & humanæ, homicidii contra ma-
100 gnam perſonam, ingentis aſſaſſinii, priuati
101 carceris, falſi priuilegiati, vel ratione per-
ſonæ, vel dignitatum abſque vlla prærogatiua
poſſut torqueri.

xxvi. Minor 14. annorũ, & omnes alii, qui de iu
re nõ poſsũ torqueri, vt decrepiti, &c. in cri-
102 mine læſę Maieſtatis, hęreſis, & his ſimili-
103 bus delictis poſſunt torqueri, niſi eſſet pericu
lum, quod mors ſequatur, in quo caſu ſtandũ

eſt iudicio peritorum. Hęc tortura ſit moderate, vel terreantur, vel ferula cedantur, ſi hæ perſonæ prohibitæ ſunt torqueri, non ſunt tamen prohibitæ terreri.

xxvii. Territio verbalis ſit cum omnibus perſonis, etiam quod nō poſſint. torqueri. Ter
106 ritio realis, quæ ſit expoliatione, ligatio-
107 ne, conductione ad locum torturæ, & funi applicatione, fieri in perſonis exceptis ob corporis debilitatem, vt eſt decrepitus, vel minor, dummodo non eleuentur.

xxviii. *P*erſona excepta beneficio alterius, vt eſt mulier pręgnans, vel priuilegio perſo-
108 nę, aut dignitatis, vt ſunt poſiti in aliqua
109 dignitate, cū ſit eadem dignitatis ratio in territione reali, quæ in ipſa tortura, ſicut nō poſsūt torqueri, ita nec realiter terreri.

xxix. Omnes perſonæ, quę non poſſunt torqueri de iure poterunt torqueri principe
110 conſulto, vel mandante.

xxx. Reus, qui de iure torqueri non poteſt, ſi habet contra legitima indicia ad torquen-
111 dum, poterit ratione dictorum indiciorum in aliquam pœnam extraordinariam, vt puta pecuniariam, vel exilii condemnari

QVAEST. XIIL. DECIS.

Tortura, in qua cauſa poſſit inferri, & in qua non.

1 IN omnibus cauſis criminalibus, & in omnibus criminib. in quibus à iure contrariū

ex-

Digitized by Google

expreſſe prohibitum non repèritur, ſi præce-
2 dant legitima indicia, & veritas aliter haberi
non poteſt, inferri poteſt tortura. Et loquor
de cauſis, in quibus de iure imponenda eſt
pæna corporalis.

i j. In leuibus delictis non atrocibus, nec capi-
talibus, in quibus etiam quod legitima præ-
6 cedant indicia, minime torturæ locus eſt. Vt
7 eſt furtum paruæ rei, duorum, aut trium duca
torum, armorum delatio, ire nocte ſine lumi-
ne, verbalis iniuria, capillis quempiam con-
uellere, & proiicere lapides in aliquem.

iij. Vbi pro delicto imponenda venit pæna pe
cuniaria, nō eſt locus quæſtioni. Similiter vbi
9 agitur de pæna exilij tantum, & in illo delicto
in quo non agebatur de pæna vitæ, aut mem-
bri mutilatione, aut abſciſſione.

iv. Pęna libelli famoſi, ſi iniuriatus infamatur
de delicto, pro quo non eſſet plectendus cor-
11 poraliter, ſed pecuniariter, reus non eſt tor-
12 quendus.

v. In cauſa ciuili, & pecuniaria rei non torquē
tur, ſiue agatur ciuiliter, ſiue criminaliter cō-
26 tra hominem liberū, ſecus in ſeruo, qui poteſt
29 torqueri, ſi veritas aliter haberi non poteſt.

vi. Quando de crimine tractatur, licet ciuili-
ter, vt puta quando de falſo ciuiliter agitur,
non deuenitur ad torturam, & hæc eſt verior
opinio, & communis practica.

vii. Quando cauſa ciuilis, & pecuniaria habet

crimin annexum, queſtioni locus erit, ſi agatur criminaliter, & non ciuiliter, & ſi illud
33 tur criminaliter, & non ciuiliter, & ſi illud
34 crimen annexum, ſit tale, vt in eo de ſui natura poſſit reus torqueri. Et his duobus non extantibus ſecus erit.

viii. *Proceditur* ad torturam contra Mercatores fallitos, vt indicent pecunias ipſis datas, quas denegant habere, & dicunt perdidiſſe; qui cum ſint ad mentiendum faciles, ſtat contra eos mala præſumptio. Et hoc intellige,
38 ſi agitur criminaliter, videlicet quoad reſti-
39 tutionem vſurarum, & ad pœnam, ſecus ſi ciuiliter tantum, ad reſtitutionum vſurarum.

ix. Cauſa pecuniaria, in qua agitur de rebus Fiſci occultatis, vel aſportatis, dat locum
40 quæſtioni dummodo agatur criminaliter, &
42 inquiſitus, ſit malæ famæ, & adſint legitima indicia, alias ſecus. In perſonis vero non infamibus, vt ſunt vxores bonæ vitæ, ſtatur iuramento.

x. *Pro* intereſſe ciuili deuenietur ad torturam contra eum, qui criminaliter moleſtari non
34 poteſt pro delicto, de quo fuit vel aggratiatus *Principe*, vel ſe compoſuit cum Fiſco, & *Preſide*.

FINIS.

INDEX

LOCVPLETISSIMVS Rerum iuxta, & Verborum notabilium in hoc Tractatu contentarum.

Nunc primum ordine alphabetico in ſtudioſorũ gratiam elaboratus, & rite contextus.

A

ABlatiuus, ille habitis prius teſtib, &c, num. inducit tacitum conſenſum recipientis copias quod voluerit habere teſtes pro rite, & rectè examinatis libro 3, cap, 1. num, 34

Et author dicit ita ſe vidiſſe obtineri ſemel contingentia facti ibidem num, 35

Abraſio pilorum in toto corpore eſt potentiſſimũ remedium contra remedia per reos ad torturam adinuenta ſecundum experientiam ab authore factã, li, 4, c. 6, n. 17

Abſentes, & mortui carent omni ſuſpicione fraudis, & ideo poteſt reus nolle illos habere pro rite, & recte examinatis, libro 3, cap, 1 numero 14

Abſurdum eſt alium commodum ſentire, aliũ vero onus ſubſtinere, libro 3, cap, 2 numero 12

Actuarii particulares deputati in foro Mediolani qui formant inquiſitiones, Scholia libro 1, capitulo 3

Actuarii Prætoris Mediolani Franciſcus de Bernardis, & Hieronymus Vacca laudantur, Schol, libro 5, capitulo 3 verſiculo Ad officium,

Actuarios decet habere Humaniores lit, Scholia li, 5. c, 3

Actuarii debent eſſe periti, in formulariis eodem, Scholia libro 4, capitulo 13

Actuarius apud D. Capitaneũ Iuſtitiæ, & Egregii Fiſcalis

Digitized by Google

Quinctii Cancellarius, Oliuerius Bononia commendantur, Scholia libro 5. capitulo 3
Actus quicunq; fiunt a Iudice cum reo in examine ſunt in eo commemorandi & ſcribendi libro 4. c. 8. num. 4
Et Iudices mali ſunt, qui non faciunt fieri mentionem de actibus, prædictis in proceſſu, ibidem numero 12
Affines, vide infra in verbo Teſtes.
Alexander Cabiatus bannitus ex cauſa ſodomiæ, captus ex leui cauſa, & flammis comburitur, Scholia li. 6. c. 1
Alexander Magnus victis Perſis, cũ in eorũ mores tranſiiſſet nõ amplius Macedo eſt habitus, Sch. li. 4. c. 6 in fi.
Ambitioſus reus quomodo interrogandus, lit. l. 2. c. 3. n. 13
Amici, vide infra in verbo Teſtes.
Angeli Cuſtodes Authoris Diu. Franciſcus, & Bernardinus, Scholia libro 6. capitulo vlt.
Animi dotes, vnde interrogandi datur Iudici materia, quæ ſint, libro 1. capitulo 3. numero 3
Annotatio bonorum, vel inſtrumentorum in domo rei repertorum, quomodo facienda ſit, & quanta cum diligentia, & cauſa quare, libro 1. c. 5. num. 8 & 9
Annotatio bonorum, vide infra Bona inuentariata.
Antonius Scappus Bononienſis I.C. laudatur. li. 3. c. 1. n. 36
Appellatio non datur ſententiis crim. iuxta praxim Mediol. Scholia libro 4. c. 1. n. 21. verſ. Antequam.
Appellatio interpoſita a reo iam tortura applicato recipienda non eſt, libro 4. c. 1. nu. 28
Arbitrio Iudicis relinquitur qualis tortura inferenda ſit teſtibus libro 1. c. 4. nu. 2
Arbitrium Iudicis in torquendo teſtes debet regulari iuxta perſonarum, & factorum qualitatem, lib. 1. c. 4. n. 3
Arbitrium Iudicis in captura committenda quibus rationibus debeat regulari, libro 2. c. 1. n. 6
Arbitrio Iudicis relinquitur, an exprimendæ ſint circũſtantiæ in interrogatoriis, quæ fiunt reo in tortura pendente libro 2. c. 5. num. 18
Arbitrio Iudicis relinquitur, an reus, qui vna vice interrogatus

Digitized by Google

tus reſpondit, posſit denuo cogi ad reſpondendum ſuper eiſdem, ſi recuſat, libro 2, capitulo 7. num. 14ſi
Arbitrium Iudicis in tormentis inferendis non debet a iure diſſonū eſſe, ſed æquitati conſentire, li. 4. c. 1, n. 15
Arma, ſcriptura, & alia ſimilia exhibentur, quandoque reo vel pro illa conuincendo, vel pro reconoſcendo corpore delicti libro 2. cap, 10. numero 1
Author monet torturam eſſe remedium ſubſidiarium; & quare ſic vocatum. libro 2. c, 2. numero 10
Author damnat ſe vti veritatem intrepide loquentem libro 1. cap. 2, numero 8. & 9
Author pollicetur opis admisſionis ad nouas defenſiones, Scholia libro 6. c. vlt. in fin.
Author a natura mitis, Scholia libro 4. c. 2. num. 11 Verſiculo Præterea:
Authoris patientia in ſuſtinenda carceratione Scholia libro 2. capitulo 5. verſ ad malas in fine.
Authoris carceratio indebite, & multa, vſque ad vitæ periculum damna paſſa ſub ſindicatore Thoma Salamanca I. C, Neapolitano, Scholia libro 1. c. 2, num. 43
Authoris verſus intra carceres exarati, in quibus receſeatur impoſtura facta ei per cuſtodem carceris in ſubſtractione duorum annulorum Scholia, lib. 1. c, 2. n. 43
Author deſcribit ſiſcum, & ſtatum carcerationis carbone ſuper parietibus, Scholia l 2. c. 5. verſ Ad mala.
Author laudat librum Franciſci Petrarchæ de gratulatione, Scholia libro 2 cap. 5 verſi. ad mala in fine.
Authoris opinio in ea quæſtione, an reus promisſione impunitatis induci debeat ad confitendū, lib 2. c. 2, n. 21
Author valde damnat illos Iudices qui voluut cognoſcere cauſas reorum, a quibus fuerunt allegati ſuſpecti, libro 2, capitulo 7. numero 22
Author laudat confrontationem magis, quam repetitionem & quare, libro 2. capitulo 8, numero 5 & 6
Authoris opinio an dandæ ſint copiæ licet non petantur etiā perſonis diuitib. & circūſpectis, lib. 3. c. 1, n. 5. & 6

Authoris atteſtatio, cuius expenſis repetitio teſtium pro curiæ informatione examinatorum ſiat in Vrbe, libro 3, capitulo 1 numero 7, & 9

Authoris opinio circa expenſas, quæ fieri debent in repetitione teſtium pro Curię informatione examinatorum, ibidem, numero 10 & 11

Authoris atteſtatio, quod repetitio teſtium poteſt fieri modo per commiſſarium tranſmiſſum ad partes, modo datis litteris remiſſorialibus, modo euocatis teſtibus ad Curiam, libro 3 cap, 2, numero 15

Authoris opinio, an & quando tortura repeti poſſit, lib, 4 capitulo 2, numero 4

Author fuit ſubſtitutus fiſcalis intimus, & a ſecretis Io: Iacobi Panici Maceratenſis fiſcalis generalis Sixti V. fęl. rec. libro 4 cap, 7 numero 11

B

Bannito capto debet fieri nouus Proceſſus ſuper recognitione perſonę illius, nec interim ſententia contra ipſum eſt executioni demandanda, li, 6, cap, 1 nu. 1

Bannitus debet ſcribi per Notarium, & qualiter, ibidem num, 3, & formam habes, num 12

Bannitus qualiter interrogari debeat, antequam ad Sententiæ exhitionem deueniatur, ibidem num, 4

Bannito eſt exhibenda Sententia condemnatoria ad effectum vt fateatur ſe eſſe illum in Sententia, ſiue banno nominatum, d, cap 1 numero 5

Banniti recognitio neceſſaria eſt, quando tempore inquiſitionis formatę eius nomen ignorabatur, ibi nu, 6 Item ſi inquiſitione, & erratum fuiſſet in nomine, cognomine, patria, ſeu aliqua demonſtratione, ibi, num, 6 Item ſi in eodem loco plures eſſet eiuſdem nominis, & cognominis, ibidem num 8

Bannitum antequam incipiat Iudex interrogare proteſtari debet, ibidem numero 9

Et qualiter fieri debeat, & qua forma verborum dicta

protesta-

proteſtatio, ibidem numero 10 & 13
Bannitus recognoſcendus, qua forma examinari debeat numero 11 & ſeq.
Banniti recognitionem eſſe legitime factam, & ſententiā ſuis loco, & tempore contra eum exequendam ſolet iudex decretare in fine examinis, ibidem num. 14
Quod tamen decretum aliqui iudices non interponunt ibidem numero 15
Banniti perſonæ recognitio fit etiam alio modo, & quomodo ibidem num, 19
Bannito recognoſcendo debet exhiberi Sētentia, vel per ipſum iudicem, vel per fiſcalem, & qua ſolemnitate, ibidem numero 16. & 17
Banniti conſtituendi alia forma, ibidem num, 19, & 20
Bannitus negans ſe eſſe illum deſcriptum in ſententia, debet conuinci per teſtes, ſi poteſt, quod ſit illimet nominatus in ſententia, libro 6. cap, 2 numero 1
Et teſtes debent deponere quod eſt ille deſcriptus in Sententia, nec ſufficit, quod dicant, quod vocatur tali nomine ibidem, numero 2
Et talis banniti recognitio debet fieri per teſtes reo poſito inter alios, & qua forma ibidem num, 4
Bannitus conuictus per teſtes, quod ſit ille deſcriptus in Sententia quamuis neget, poteſt puniri pœna contenta in Sententia, libro 6. cap. 2, num 5
Bannitus, qui habet plura nomina, ſi ſub vno ſit condēnatus, ſufficit. quod ſub illo recognoſcatur a teſtib. ib. n, 9
Bannitus negans ſe eſſe illum deſcriptū in ſententia, ſi nō poteſt conuinci per teſtes, debet torqueri pro habēda confeſſione ſuper identitate perſonæ, & quādo ib, nu, 7
Bannitus, qui eſt torquendus, vt fateatur ſe eſſe illum deſcriptum iu Sententia quibus interrogatoriis interrogari poſſit, libro 6. cap, 2 numero 8
Bannitus ſi fatetur ſe eſſe illum, de quo in ſententia fit, licet non fateatur delictum commiſiſſe condemnari poteſt, ibidem numero 10,

Digitized by Google

Bannitus habens linguam amputatam mutus, vel ſurdus ſi ſciat ſcribere, debet reſpondere per ſcripturam, libro 6. capitulo 3. numero 1. & 2.
Et poteſt cogi per tormenta ad ſcribendum, ibi. nu. 3
Quod ſi ſcribere neſciat. erit per nutus, & ſigna interrogandus, & per nutus, & ſigna ille debebit reſpondere, ibidem numero 4
Et Notarius debet annotare ſigna, & nutus, quos facit Iudex interrogando, & eos quibus vtitur reus reſpondendo, ibidem numero 5
Et poteſt etiam Notarius, per ſe ipſum ſi dictos nutus, & ſigna intelligat, illos, & illa interpretari, ibidem n.6
Alias adhibendi ſunt vicini, conſanguinei. affines, vel amici, qui dictos nutus, & ſigna intelligant, ibidem n.7
Et debebunt per interpretibus a iudice deputari præſtito iuramento de fideliter interpretando, ibidem n.8
Et interpretes adhibendi ſunt etiam, quando bannitus loquitur lingua Notario minus nota, ibidem num. 9
Bannitus, qui loquitur idiomate externo, Notarius non intelligit, debet examinari per intepretes, & quomodo libro 6, capitulo 3. numero 9
Banniti poſtquam ſunt recogniti, ſolent interrogari ſuper ſociis receptatoribus, fautoribus, auxiliatoribus, & aliis delictis, libro 6. cap. 4. nu. 1: Et ſi negant, torquentur, ib n.2. Cum proteſtatione tamen ib n.3. & 4
Bannito examinato ſuper ſociis, &c, & aliis delictis, quid facere debeat Iudex ibid. numero 23.
Bannum an ſit ſententia interlocutoria, ibidem ,
Bona inuentariata depoſitari debent; & quomodo, & qua cautela libro 1. capitulo 1. numero 37
Bona inuentariata ſi ſint talia quæ ob moram poſſint deteriorari, vel perire, quid facere debeat iudex ibi n. 39
Bonorum annotatio, vide ſupra Annotatio.
Bonus quilibet præſumitur, libro 1, cap. 8. numero 10,
Bona reperta in domo delinquentis, vide infra in verbo Perquiſitio.

Cada-

C

Cadauer viſitatum debet recognoſci, & quid faciendum ſit, libro 1.cap. 2.numero 26.
Captura cōmittitur, ſi præcedant informationes, lib. 2. cap. 1. numero 1.
Capturam quomodo poſsit Iudex legitime committere, ibidem, numero 4.
Captura hodiernis temporibus eſt arbitraria, & quæ conſiderati debeant ad arbitrium regulandum hoc caſu, ibidem, numero 5. 6.
Captura quando, & contra quas perſonas committi poſſit, non poteſt dari certa regula, ibid. numero 7. & 8.
Captura an committi poſſit contra perſonas priuilegiatas, lib. 2. cap. 1. num. 9. & 10
Captura mulierum, vide infra in verbo Mulieres.
Captura debet committi Birruariis, & aliis ſeruientib. Curię, non autem priuatis perſonis: & multo minus offenſis, & inimicis, ibidem, num. 14.
Carcerati timentes, ne torturę ſubiecti fateri iuniti cogantur, ſolent procurare remedia contra torturam, libro 4. capitolo 7. numero 1.
Carceratis aliquid de foris comedendum, vel aliud deferri aliquando pati non debet iudex ibidem n. 7.
Illuſtriſſ. Cardinalis de Camerino Gubernium in Vrbe maxime celebratur, libro 3. cap. 1. numero 15. & 18.
Cauſa ſcientiæ, & ratio debet exprimi per teſtem in ſua depoſitione libro 1. cap. 2. num. 16
Cauſa, & ratio allegata per teſtem declarat, quanta fides ſit eius dicto habenda, ibidem, numero 17.
Cauſa & ratio ſunt anima animans dictū teſtis, ibi. nu. 17
Cauſę quomodo incipiendæ: quomodo tractandæ, quomodo perficiendæ ſint; libro 2. c. 5. n. 31.
Cauſa reorum fauorabilis eſt, libro 3. c. 1. nu. 38.
Ciceronis loci dantes materiam Iudici Interrogandi, lib. 2. c. 3. numero 6.

Cic

circumſtantiæ non ſunt exprimendæ reis ſtantibus in tortura, vide infra, Rei ſtantibus,
circumſtantiæ, vide infra qualitates,
citationis forma, quando vocatur teſtis ad ferendum teſtimonium, libro 1, cap. 3, numero 3
citari ſolet reus in Vrbe ad declarandum, an velit habere teſtes Curiæ pro rite, & recte examinatis, li, 3, c, 1, n, 16. Et ſi dixerit quod non citatur, deinde ad videndũ illos mandari repeti, & ad dandum interrogatoria ſi dare intendit, alias videndũ repeti ſine, ibidem nu, 62
citatio qualiter formari debeat, quando eſt tranſmittẽdus commiſſarius, vel dandæ literę remiſſoriales pro repetendis teſtibus, ibidem numero 66
citatio ad ſe excuſandum a delictis in monitorio, ſeu inquiſitione intentatis cum eorum inſertione reo contumaci tranſmittenda eſt libro 5, cap, 1, numero 3
citatio cum inquiſitione debet legitime exequi, alias quæ ſequerentur eſſent ipſo iure nulla, libro 5, numero 17
citationes omnes legitime exequi debent: quia defectus citationis annullat omnes actus de ſuper factos ib, n, 18 Et qualiter exequi debeant, vt dicantur legitime executæ, ibidem, numero 19
citatio poteſt fieri domi domiſſa copia, & de qua domo intelligi debeat, ibidem numero 20
citationis exequi debent ſecundum ſtylum, & conſuetudinem locorum, ibidem num, 21
citatio cum inſertione inquiſitionis qualiter concipi debeat, d, cap, 1 numero 19
citationis forma, vide infra Forma,
citatio ad ſententiã poſt bannum ſecundum aliquos non eſt neceſſaria conſuetudini, tamen locorum inhærendum eſſet monet author, libro 5, capitulo 3, num. 10
clauſula Habitis prius teſtibus pro rite, & recte examinatis in decreto traditionis copiarum, & aſſignationis termini ad faciendum ſuas defenſiones, quid importet, & quare opponi ſoleat, ibidem numero 29

clau-

clauſula habitis prius teſtibus, &c. non inducit tacitum conſenſum recipientis copias, quod velit habere teſtes pro rite, & rectè examinatis, ibidem nu. 34
Et ita dicit author, ſe vidiſſe obtineri in contingentia facti. ibid. num. 49
clauſula Præter abſentes, & mortuos, debet apponi ab eo, qui declarat ſe velle habere teſtes pro ritè & rectè examinatis, nec Iudex poteſt retardare copias, qui velit, quod fiat declaratio abſque dicta clauſula, ib. nu. 51
clauſula *Præter* abſentes, & mortuos, ipſe iudex ſolet apponere in ſuo decreto, ſi pars apponi inſtet, ibi. num. 56
clauſula Saluis exceptionibus, & repetitione in dicto decreto, quid importet, ibid. num 67
clauſula Sine præiudicio vlterioris proceſſus, & examinis in dicto decreto quid importet, ibid. num. 68
clauſula prædicta ſine præiudicio, &c. Secundum aliquos eſt ſuperflua, Author tamen dicit illam apponendam eſſe in decreto, ibid. num. 69
clauſula Habitis prius teſtibus pro, &c. non apponitur, quando reus eſt iam confeſſus. ibid. nu 73
clauſula animo. &c. poſita in decreto depoſitionis a tortura per iudicem quid operetur, lib. 4. cap. 3, num. 6
clerici, an & quando capi poſſint a iudice ſeculari lib. 2 cap. 1. numero 12 & 13
cogi poteſt reus ad reſpondendum, vide infra Reus.
commiſſarius, an tranſmitti poſſit pro examinandi teſtibus in partibus, lib. 1 cap. 3. num. 9
commiſſarius quandoque tranſmittitur ad repetendum teſtes in partibus lib. 3. cap. 1 num, 65
comparatio ſcripturæ debet fieri per peritos, quando eis negat ſcripturam eſſe ſua manu confectam, & conſcriptam libro 2. cap, 10 num. 3
comparatio ſcripturæ qualiter fieri debeat per peritos, quando reperiuntur aliæ ſcripturæ inquiſiti, ib. n. 4. Et quod ſi nõ reperiãtur aliæ ſcripturæ inquiſiti, quibuſcũ fieri poſſit cõparatio, quid facere debeat iudex, ib. nu. 6

Et quod poſſit cogi ad ſcribēdū ad effectū prædictū,& monetur Iudex,quid facere debeat circa de hoc ib.n.7
Et ſi negat ſcire ſcribere debet ,conuinci de mendacio ibidem numero 9
Et poteſt torqueri, vt ſcribat ibidem nu. 11
Compulſio teſtium quibus modis fieri poſſit,li.1.c.3.n.6
Et quod obſeruanda ſit conſuetudo,& ſtylus loci circa eam faciendam, ibidem nu. 8
Cōcluſio examinis teſtiū qualiter cōcipiatur,li.1.c.2.n.42
Concluſio conſtitutio reo facti quæ continere debeat, libro 2. capitulo 6.numero 29
Concluſio examinis vide in verbo Forma concluſionis.
Cōcluſio operis,proteſtatio authoris li.6.c.4. n.16. & 18
Condemnationem contumacis quæ præcedere debeant ſolennitates, libro 5.cap. 1.numero 30
Condemnati recognitio vide ſupra, Bannitus,
Cōfeſſio quibus medii aliquando a reis induratis ſoleat extorquendi, libro 2. cap. 5. numero 2
Confeſſio per ſuggeſtiones extorta nulla eſt,li.2.c.5,n.20
Niſi indicia præcederent, vt ex illis iudex ſcire poſſet reum delictum comiſiſſe,ibi num,vigeſimo primo.
Quia tunc in ſpecie licet interrogare, ibidem num. 22
Confeſſio per ſeipſum legitimat proceſſum, nec eſt opus repetitione, aut confrontatione, libro 3.cap.1.num. 7
Confesſio facta in tormentis debet per reum confeſſum extra tormenta ratificari, alias non vales,li.4.c.5, n. 1,
Confesſi in tormentis pluries conantur confesſionem factam reuocare ibidem numero 7
Confesſis cum reis qua diligentia vti debeat Iudex, ibidem numero 3.& 4
Confeſſionis ratificatio accipi debet die ſequenti,& quomodo hoc intelligatur, ibidem numero quinto.
Confesſionis ratificatio qualiter accipi debeat, ibid nu.6
Confesſiones omnes licet milies ratificatæ ſemper, debēt verificare cum omnibus ſuis circumſtantiis,ibid. nu. 9
Et ita obſeruāt practici aſſeſſores& Deūtimēres,ib.n.10

Confeſ.

Digitized by Google

Confeſſiones emanatæ de plano non ſunt ratificndæ neceſſitate, ibidem numero 11.

Confeſſionem iam factam ſi reus ratificare recuſet, debet denuo torqueri, vt ad dictam confeſſionem reuertatur etiam ſi alia non ſuperueniant indicia, ibi num. 12

Confeſſo reo etiam non potenti eſt aſſignandus terminus ad dicendum contra propriam confeſſionem, libro 4. cap. 15. num. 3. & 6.

Confeſſionem propriam impugnare poteſt Reus, & illam tanquam erroneam reuocare, ibidem, nu. 4. & 5.

Confiſcatio, An in confiſcatione veniat futurum libro 5. in verſiculo Pręſentium.

Confesſio delicti non probat nō apparente illius corpore li. 1. circa finem, Hæc conualidat inquiſitionem nullā.

Confeſſo quando dantur dilationes ad probandum, & ſe defendendum, libro 3. cap. 1. num. 59.

Confrontatio fieri debet cum omnibus illis qualitatibus, quę requirerentur, vbi teſtes confrontandi nunquam examinati fuiſſent, libro 2 cap. 9 num. 1.

Confrontatio qualiter fieri debeat, ibidem numero 2.

Confrontatio fieri ſolet ad effectum effugiendi repetitionem teſtium, ibidem numero 3.

Confrontatio obtinet vicem citationis, & repetitionis, nihilominus confrontationem magis quam repetitiotionem laudat author, ibidem numero 5.

Confrontatio vltra quod magis vrget reum, aperit pluri mum mentem Iudicis, vel audax inficiatio rei, vel conſtant aſſertio teſtis, ibid. numero 6.

Confrontatio aliquando fieri non debet, & habeș exemplum ibidem, numero 7.

Confrontationis faciendæ forma ibid, num. 8.

Confrontatus teſtis poteſt petere ſibi legi eius examen, vt melius recordari poſſit, & debet ei legi, niſi Iudex ex aliqua cauſa aliud cenſeat ibidem numero 9.

Confrontatio ſociorum criminis cum nominatis ab eis ibidem, numero 10.

Con.

Digitized by Google

confrontatio ſociorum criminis cum nominatis ab eis qualiter fieri debeat, ibid. num, 11
Et quod debeat fieri in tortura, quia nominans debet torqueri coram eo, quem nominat. ibid. num. 12
confrontationis ſocii criminis cum reo nominato faciendæ in tortura forma, ibid num. 13
confrontari debent teſtes ſinguli de per ſe, non omnes inſimul, lib. 2. cap. 9. num 15.
confrontatio filii cum patre, ſerui cum Domino, vili cum nobili, & timidi cum potenti eſt euitanda, ibi. num. 6
Qua iſti difficulter ſaltem ſine aliqua vacillatione ſuum dictum in eorum faciem ſubſtinere audent, ibi. nu. 18
Et conſilium authoris circa prædicta. ibid. num 18
confrontatio ſocii criminis, qui in tormentis depoſuit, nõ eſt facienda antequam ille dictam confeſſionem extra tormenta ratificauerit ibid. num. 9
confrontatio regulariter neceſſaria non eſt, & ideo non eſt illa vtendum, niſi in actibus, quibus a conſuetudine & praxi recepta reperitur ibid. num. 20.
confrontatio eſt remedium extraordinarium, & ideo ad illam non deueniendum paſſim, ibi. num. 21
confrõtatio aliquando neceſſaria, eſt nec ſine illa poteſt ſtare recte proceſſus, vt in tribus caſibus, quorum ponuntur exempla, ibidem num 22. 23. 24 27
confrontatio non ſit inter teſtem, & reum, ſi non directò, indirecto contrarientur; & ponitur exemplum, ibi, n. 25
confrontatio teſtium cum reo, quando ad inuicem ſe non cognoſcunt, qualiter facienda ibidem nu. 28 & 30
confrontatio eſt odioſa, & ſpecies ſuggeſtionibus, ib. n. 29
confrontandus cum eo. quem non cognoſcit de omnino, qualiter debeat interrogari ibid. nu. 30
confrontationis faciendæ teſtium cum reo, quando ſe ad inuicem non cognoſcunt, forma, ibidem nu. 31
confrontatus an poſita reo, cum quo confrontatur in ipſa confrontatione ad libitum interrogari, & an poſtquam interrogatus fuit poſſit denuo repeti ad inſtantiam rei

per ſuis interrogatoriis, diſtingue, vt numero 32, 33 35 & 39 ibidem.
Confrontatio nihil aliud faciat, niſi ſupplere defectum citationis, ibidem numero 34
Confrontatus teſtis debet repeti ſuper interrogatoriis, per reum datis; ſi ille inſtat, quod repetatur, alias nullam fidem facit. ſi tamen ſufficienter interrogatus non fuerit in confrontatione, libro 2. c. 9, numero 36
Et hoc procedit, etiam ſi publicatus eſſet proceſſus, vbi tamen rei dolus adſit, ibid. nu. 37
Et practica quid obſeruet in huiuſmodi repetitionibus ibidem, numero 38
Cōfrōtatione opus nō eſt vbi adeſt confeſſio, l. 3, c. 1, n, 74
Coniectura quid ſit, demonſtratur, lib, 2, c. 5 numero 11
Coniecturæ loci qui ſint in primis, ibid. nu. 12
Coniectura in veriſimilibus conſiſtit ibidem nu. 13
Conſilium Clari, & authoris, vbi teſtes, qui regulariter compelli non poſſunt ad teſtificandum, compelli debeant libro 1 cap. 3 numero 6.
Conſilium datum per Authorem quidam nobili petenti, An aliquod indicium oratur contra eum ſi cadauer inueniatur in eius agro Schol, li. 1, cap, 1. n. 3. ver. Et circa
Conſpiratio in doctorem de ſodomia calumniatur, libro 4 cap, 2 num. 5, verſ. Ac de aliis.
Conſtitutum vocatur reorum examen, & quare Scholia libro 2 capitulo 2, numero 3
Conſiderandæ quæ ſint ante in, & poſt delictum ad ſuggerendum copiam interrogandi, libro 2. cap. 3 num. 5
Conſtituti principium, vide infra in verbo Principium.
Conſanguinei vide infra Teſtes.
Conſuetudo, & practica locorum attendenda eſt libro 5 cap. 1, num, 32 & cap. 7 num. 11
Contumacia Si reus cap, non poteſt, proceditur contra illum in contumaciam, libro 2 cap. 1 num. 2
Et modis procedendi contra talem contumacem remiſſiue, ibidem numero 3.

Contumaces ſunt condēnandi vide infra copia proceſſus
Contumacia, Quomodo contra reum contumacem cedendum ſit libro 5. cap. 1. numero 1
Contra contumacem ſi extent legitima indicia. Monitorium, ſeu inquiſitio formari debet, ibid. n. 2
Contumax citari debent ad ſe excuſandum a delictis in Monitorio, ſeu inquiſitione intentatis, ibid. num. 3
Contumax ſeruatis ſeruandis condemnari poteſt, ib. nu. 4
Contumaces condemnati in pœnam vltimi ſupplicii poſſunt oſtendi, libro 5. c. 1. num. 15
Copia proceſſus, quando agitur de torquendo: non eſt tradenda, niſi petatur, lib. 3 c. 1. nu. 3
Simplicibus tamen perſonis, idiotis, & ruſticis tradi debet, etiam quod non petatur, ibidem nu. 4
Immo omnibus ſecundum opinionem, & conſilium authoris, ibid. num. 5 & 6
Copia proceſſus, ſi petatur, danda eſt ante torturam omni generi perſonarum, & omni generi delictorum, etiā quod timor ſubornationis imminere poſſet, ibi. nu. 10
Copiarum tradendarum decretum, & forma decernendi illas, ibidem num. 19
Copiam proceſſus non tenetur iudex dare, niſi prius ille completus ſit, & legitimatus lib. 3, cap. 1 nu. 30
Copiam proceſſus ſi reus velit, debet prius declarare ſe velle habere teſtes pro rite, & rectè examinatis, alias Iudex non tenetur illas dare, ibid. 31 & 33
Declarationem autem prædicta ſolent cauti procuratores facere cum reſeruatione.
Præter abſentes & mortuos, & ſalui exceptionibus, tam contra perſonas, quam contra dicta teſtium, & repetitiones quatenus repetere voluerint, ibidem nu. 32
Copiam proceſſus poſtquam Iudex decreuit, ad aliud reo non tenetur, libro 3 c. 1 num 16
Copiæ proceſſus debent per reum ſuis ſumptibus a Notario recipi, ibidem num. 17
Pauperibus tamē perſonis tradi debent gratis, vel earū

loco

Digitized by Google

loco originale oſtendi, ibid, numero 28
Copia proceſſus non traditur; quando ſunt plures inquiſiti quorum aliqui ſunt contumaces, niſi prius contumacibus condemnatis, ibidem numero 56
Et ratio eſt ne contumaces inſtruantur de contentis in proceſſu ibidem numero 57
Immo quando copia traditur inquiſitio præſenti poſt abſentium condemnationem, debent deleri nomina conquiſitorum, ibid, numero 58
Corpus delicti, vide delictum.
Corporis munera, vnde interrogandi datur Iudici materia, quæ ſint, libro 2 cap, 3. num, 2
Corpus delicti conſtare debent ante inquiſitionem, libro 5. capitulo 1. numero 12
Creditores delinquentis infiſpati debet accipere de manu fiſci eorum creditum. libro 1 cap, 1. num, 25
Credulitas requiritur in reſponſionibus reorum libro 2 capitulo 6 numero 13.
Crimiualiſtæ pauci reperiuntur bene formantes proceſſum, & ratio quare, lib. 2. c. 2 num. 7
Criminis natura, qualitas, & circumſtantia diligenter debent per Iudicem conſiderari, lib. 2. cap, 2, n. 23
Criminis titulus eſt in primis inueſtigandus, lib. 2. c. 4. n. 1
Crucis ſignum, vide, in raſignum.
Curia Reuerendiſſ. D. Almæ Vrbis Gubernatoris, quomodo olim præheminentia, & facultatibus ſibi conceſſis in tormentis inferendis vtebatur lib. 3. c. 1. n. 13
Curia Reuerendiſſ. D. Almę vrbis Gubernatoris in duobus tantum caſibus facultatibus ſuis in tormentis inferendis vti ſolebat, & qua circūſpectione, ib. nu. 16. & 17

D

DEclaratio facta per reum, quod vult habere teſtes prorite, & recte examinatis, poteſt reuocari re integra, lib. 3. cap. 1. num. 39
Decretum de torquendo dabet per Iudicem interponi

 antequam

Digitized by Google

tequam ad torturam deueniat, libro 4 capitulo 1 n. 26
Quod decretum ita interponendum, eſt, vt ſtatim, quaſi vno vnico contextu ad torturam deueniat, ibi. nu. 26
Niſi conſuetudo, & ſtylus loci, vel ſtatutum aliam ponat formam, ibid. dicto num, 26
Decretum de torquendo debet per iudicem clam, nō autē palam interponi, ne detur materia appellandi, ib. n. 27
Defenſiones an dari debeant teſtibus ex cauſa torquendis, antequam torquentur, libro 1 cap. 4. num, 4
Defenſiones vide infra Terminus.
Defenſionibus denegatis, ad torturam deueniendum non eſt, libro 3. capitulo 1. numero 8
Defenſiones debentur naturali lege ciuili, canonica, & euangelica, & non ſolum hominibus, ſed beſtiis quoq; & animalibus brutis competunt, libro 3. cap. 1. num. 9
Defenſiones an dentur etiam non petenti, Scholia libro 3 cap. 1 num, 3. verſ. Et quicquid,
Defenſiones aliquibus in locis ex præheminentia curiarū denegatur ante torturam, ibidem num. 11
Et in quibus caſibus hoc procedat, ibidem numero 12
Delicti corpus ante omnia conſtare debet, libro 1. c. 2, n. 2
Et quomodo cōſtare dicatur ad effectū inquirēdi, ib. n 3
Delicta facti permanentis requirunt ſigna, vt conſtare dicatur de corpore delicti, ibidem num, 4 & 7
Delicta facti tranſeuntis contentantur indiciis, & coniecturis ad effectum, vt dicatur conſtare de corpore delicti ibidem numero 5
Quod ſine difficultate procedit, quando plena probatio haberi non poteſt, ibidem numero 6
Et ideo abſque aliqua inueſtigatione corporis delicti poteſt procedi ad capiēdū informationem. dicto, c. 1. n. 8
Interim tamen poteſt iudex in delictis cuiuſcunque generis inueſtigare; & informationes ſumere pro delicto reperiendo non tamen debet aliquem inter reos recipere, non conſtito prius de corpore delicti, ibidem n. 9
In delictis facti permanentis ſi adſit ſuſpicio cōtra aliquē

vel

vel periculum ſit in mora, iudex poteſt etiam quod nõ conſtet de corpore delicti, ad carcerationem deueni-re, vel reum ſuſpectum cogere ad dandam cautionem de ſe repreſentando, ibidem nu. 10
Delicti corpus vide infra in verbo Suſpectus, & in verbo Viſitatio, & ſupra in verbo corpus.
Delictis occultis poſſunt adhiberi teſtes conſanguinei, affines, & amici, illique ſunt præcipuè examinandi, lib. 1 cap. 2 numero 30
Et ratio allegatur, ibidem num. 31
Delicta commiſſa in vicinia vide in Verbo Vicini.
Delictum, quæ præcedat, commitentur, & ſubſequantur conſideranda ſunt ad materiam interrogandi conquirendam, libro 2 c. 5. num, 5
Delicta nominata ſunt ea, quę certis titulis comprehenduntur, libro 2, capitulo 4 numero 2
Delicta innominata ſunt quæ proprio carent titulo ſiue nomine, ibidem numero 3.
Delictorum qualitates ſunt conſiderandæ, libro 2. cap. 4 numero 5. & capitulo 5 num. 3
Delinquens poſt capturam examinari debet ſuper iis, de quibus imputatur, libro 2, capitulo 2. numero 1
Et circa huiuſmodi examen, eſt maximi cura inuigilandum, ibidem numero 2
Depoſitiones teſtium, & ſociorum criminis quandoque leguntur eis in eorum faciem, libro 2 cap. 8. numero 1
Deſcriptio debet fieri potius per ſigna cohærentia, quã per remouibilia, & potius per vtraq; libro 1. c. 2. nu. 13
Deſiderius Guido olim Gubernator Almę Vrbis laudatur libro 4 capitulo 7 numero 13
Deus eſt ſumma veritas, lib. 1. capitulo 21 numero 37
Dicta teſtium ſunt inſcriptis redigenda, ſiue pro, ſiue contra fiſcum faciant, libro 1, capitulo 1 num. 8.
Dicta teſtium diuidi non debent, libro 1. cap. 2. nu. 10
Dicta teſtium ſunt multum ponderanda, & circa illa maxima diligentia vtendum, & quare, d. c. 3. num. 13

Digitized by Google

Dignitas, vitæ æquiparatur, libro 5 cap. 1 numero 13
Diuitiæ ſunt ſecundus ſanguis hominis, li, 5 c. 1 num, 14
Doctus quomodo examinandus ſit per Iudicẽ, l. 2 c. 3, n. 10
Domeſtici examinare debent inprimis in iis delictis, quæ domi dimiſſa ſunt, libro 1. cap. 2. numero 32
Præſumuntur enim informati, & proptera poſſunt etiã capi carcerari, & torqueri, ibidem numero 34 & 35
Domeſticus præſumitur veriſimiliter informatus libro 2 capitulo 4 numero 13
Domi an poſſit reus citari, & de qua domo intelligendum ſit libro 5 capitulo 1 numero 24
Domus reorum, vide infra in verbo Perquiſitio & in verbo, Probationes.

E

EPilogus indiciorum, probationum, coniecturarum, & iurium fiſci eſt faciendus per iudicem in fine examinis, libro 2, capitulo 6 numero 37
Epilogi prędicti forma ibidem numero 38
Examinis principium quomodo concipiendum ſit, & quæ in eo exprimi debent, libro 1 cap, 2, numero 40
Examinis teſtium forma, ibidem numero 41
Examinis concluſio qualiter concipiatur, ibidem num, 42
Examen rei eſt maxima diligentia contexendum, & formãdũ ſuper iis, de quibus ille imputatur, l. 2, c, 2, n. 1 & 2
Examen reorum vocatur conſtitutum, & quare, ib. num, 3
Examinati laus in quibus conſiſtat, ibi, num, 4
Examinare bene eſt difficillimum negotium, & maximi ingenii, ibidem numero 6
Examinis reorum principiũ, vide infra in verbo Principiũ
Executio monitoriorum, & inquiſitionum, ac citationum qualiter fieri debeat, libro 5 cap 1. num. 17
Executo monitorio, ſiue inquiſitione debet nuncius referre ſe illũ executum fuiſſe, poſtea ſeruantur termini, & demum reus contumax condemnatur, li. 5. cap. 1, n, 24

Exem-

Exemplum remedii contra torturam valde mirabilis libr. 4 capitulo 7. numero 12. & 14
Exhibentur reo arma ſcripturæ, & alia ſimilia pro illo conuincendo, vel pro recognoſcendo corpore delicti, libro 2. capitulo 10 numero 1

FLaminius Cartarius vir eruditiſſimus pulcherrime, & latiſſime docuit modos, & formas interrogandi reos, & ſuper indiciis probationes ſumendi li. 2. cap. 2. n. 21
Forma viſitationis quæ vulgo viſum, & repertum appellatur libro 1 cap. 1, numero 25
Forma viſitandi vulneratum, ibid. num. 29
Forma inuentarii conficiendi remiſſiue, ibi. nu. 30
Forma obligationis depoſitarii bonorum inuentariatorum remiſſiue, ibid. numero 38
Forma examinis teſtium libro 1. cap. 2 num. 41
Forma citandi teſtes ad teſtimonium ferẽdũ li. 1. c. 3. n. 10
Forma alia breuiora ad idem, ibidem num. 11
Forma decreti interponendi, quando torquendus eſt teſtis infamis, libro 1 cap. 4, numero 5
Forma decreti interponendi, quando torquendus eſt teſtis varius, vacillans, quique aliud extra iudicium, aliud in iudicio dixit ibidem numero 6
Forma decreti interponendi, quando torquetur teſtis varius vt propalet a quo fuit ſubornatus, ibidem num. 9
Forma decreti interponendi, quando torqueretur teſtis veriſimiliter informatus, ibid, nu. 16
Forma perquiſitionis faciendæ in domo delinquentis, lib. 1. capitulo 5, numero 10
Forma annotandi res repertas in domo alicuius ibi n. 11
Forma examinãdi teſtes mutos ſurdos, carẽtes lingua, aut loquentes idiomate externo notario minus nota, libro 2 c, 6. num. 7
Forma mandati de capiendo in curia li. 2. c, 1 num. 15
Forma mandati de capiendo extra Curiam ibidem n. 16

Digitized by Google

Forma principii examinis, ſiue conſtituti reorũ, li. 2 c. 9, n. 2
Forma principii ſecundi, vel vlterioris conſtituti, ib. n. 28
Forma concluſioni conſtituti reo facti, ibidem nu. 30
Forma proteſtationis, quæ fit per fiſcalem in fine examinis, ibid. nu. 36
Forma epilogi, quando recolliguntur indicia, coniecturæ, præſumptiones, probationes, & in alia iura pro fiſco facientia, quæ deducta, ſiue acquiſita fuerunt in examine, libro 2. cap. 6. num. 10
Forma, qua vti poteris iudex in adhibendis remediis à iure adinuentis, vt reus cogatur reſpondere. li. 2. c. 7. n. 7
Forma torquendi nolentem reſpondere, vel congruenter reſpondere, libro 2. c. 7. n. 17
Forma interrogandi reum ad effectum eruendi ab eo obiecta, quæ vult, vel poteſt facere contra teſtes, & legendi in eorum faciem examina dictorum teſtium, libro 2. c. 8. num. 13
Forma autem prędictam, non vt eius verbis inhæreas, ſed vt imitari illam valeas, author appoſuit, ibi. nu. 14
Forma confrontationis faciendę, libro 2. cap. 9. num. 8
Forma confrontationis faciendæ ſocii criminis cum reo nominato in tortura, ibid. numero 13
Forma proteſtationis faciendæ per iudicem antequam incipiat interrogare bannitum, vel condemnatum, libro 6. cap. 1. numero 13
Forma concluſionis examinis, in quo fuit facta confrontatio ſocii criminis cum reo nominato, libro 2. c. 9 n. 14
Forma confrontationis faciendæ teſtium cum reo, quando ſe adinuicem non cognoſcant, libro 2. cap. 9. num. 28
Forma exhibitionis litterarum, vel armorum reo factæ, libro 2. cap. 10 num. 2
Forma decreti, quando reus cogitur per iudicem ad ſcribendum, ibidem numero 17
Forma decreti, quando decernuntur copię proceſſus, & reus ponitur ad largam cum termino ad faciendum ſuas defenſiones, libro 3, cap. 1 nu. 19

Forma

Forma recipiendæ repetitionis teſtium, & concluſionis eiuſdem, libro 3, c. 2, n, 2, & 3
Forma inferendi tormentum funis, quod tortura appellatur, libro 3, c. 8, numero 1
Forma decreti quando iudex mandat reum in tortura pendentem quaſſari, ibidem numero 5
Forma decreti, quando iudex mandat reum in tortura pendentem ictibus funis affici, numero 6
Forma decreti, quando iudex mandat tali reo baculum ad pedes allıgari, ibidem num, 7
Forma decreti, quando iudex mandat tali reo ferreos compedes apponi, ibidem numero 8
Forma decreto, quando infertur tormentum ignis, libro 4, cap. 9 numero 1
Forma concluſionis examinis, quando illatum fuit dictum tormentum ignis, ibidem numero 2
Forma decreti, quando infertur tormentum vigiliæ, lib. 4 capitulo 19 numero 1
Forma concluſionis examinis dicto caſu ibidem num. 4.
Forma decreti, quando infertur tormentum taxillorum, ſiue ſtanghette, libro 4, c. 11 nu. 1
Forma concluſionis examinis dicto caſu, ibidem num, 2
Forma decreti, quando infertur tormentum ſibilorum, & concluſionis examinis libro 4. c. 12 n. 1, & 2
Forma decreti, quando iudex mandat pueros ferula cædi, & concluſionis examinis, libro 4 cap, 13, n. 1 & 2
Forma adhibendi medicos, & peritos, qui videant, an reus tortus verè deficiat, an vero ſimilet, & an deſiſtendum ſit a tortura, an vero potius vlterius progrediendum libro 4 cap, 14 num, 13
Forma relationis talium medici, & peritorum, & concluſionis examinis, ibidem num, 14 & 15
Forma ratificationis recipiendæ, libro 4, c. 15 n. 2
Forma concluſionis examinis in qua accepta fuit ratificatio prædicta, ibid. num, 2
Forma varjantur ſecundum varias variarum curarum con-

conſuetudines, & practicas, libro 5, cap. 1. numero 31
Forma Monitorii, ſecundum ſtylum almæ Vrbis, & Rom. Curiæ, libro 5 capitulo 2. nu. 1
Forma citationum poſt monitorium; quibus ſeruantur termini ad ſententiam, ibid. numero 2
Forma citationis ad ſententiam, ibid. nu.
Forma Sententiæ contumacialis remiſſiue, ibi. nu. 4
Forma inquiſitionis ſecundum ſtylum de partibus contra contumaces formandæ, libro 5. capitulo 3. nu. 1
Forma alia inquiſitionis breuior, ibid nu. 2
Forma citationis cum inſertione inquiſitionis, ibidem n. 3
Forma citationis ſine inquiſitione, ibidem num. 5
Forma alterius citationis ad reſpondendum inquiſitioni, ibidem, numero 6
Forma banni quod publicatur contra contumaces ib. n. 7
Forma intimationis banni, ibi. nu. 8
Forma citationis ad Sententiam ibib, numero 9
Forma examinis, ſiue Conſtituti, quando fit recognitio delinquentis, vel banniti, lib. 6, cap. 1 num. 11, & ſeqq.
Forma comparitionis, & proteſtationis fiſcalis exhibentis Sententiam condemnatoriam, petentis illam executioni demandari, ibidem num. 17
Forma decreti, quod fit per iudicem ad comparitionem prędictam ibidem numero 18
Forma alia Conſtituti, ſiue Examinis in quo delinquentis perſona recognitur. ibi. num. 19
Alio etiam modo concipi poteſt examen prædictum, & quomodo, ibidem num. 20
Forma recognitionis faciendæ banniti poſiti inter alios libro 6 cap. 2 num. 4
Forma decreti faciendi, quando Iudex vult torqueri bannitum, vt fateatur ſe eſſe illum deſcriptum in condemnatione, lib. 6. cap. nu. 9
Forma examinandi bannitum carentem lingua; mutum, ſurdum, aut externo ſermone loquentem, ibi. num 14
Forma interrogandi, & torquendi bannitũ iam recognitũ

ſuper

ſuper ſociis, fautoribus &c. & aliis delictis li. 6. c, 4. n, 1
Forma decreti, quando bannitus recognitus ponitur ad largam, ibidem nu. 14
Forma proteſtationis fiſcalis poſt recognitionem factam de bannito. & condemnato, ibid. n. 15
Fortunæ munera, vnde interrogandi materia datur Iudici, quæ ſint, libro 2 c, 3, numero 4
Fuga ante inquiſitionem qualiter probetur, li. 5, c. 1, n. 9
Forma iunctis aliis indiciis, eſt ſufficiens ad tranſmittendam inquiſitionem, Ibidem numero 10
Facilius eſt captum liberare, quam liberum capere, & carceribus mancipare, libro 1 cap. 1. nu. 12
Forma quomodo probetur, libro 1. cap, 2 nu 19
Fama an dicatur probata per teſtes dicentes, ſe ita publicè dici audiuiſſe, libro 1. cap, 2 num. 20
Et quomodo dicatur melius probat, Ibid, nu. 21
Familiaritas cum reo eſt iudici euitanda, li. 2, cap. 2. nu. 17
Facultates ex præheminentia Curiarum, vide in verbo Defenſiones, & in verbo Curia.
Fœminæ facilius, quam maſculi confitentur in tormentis ſed hoc aliquando fallit, lib. 4, c. 6. num. 2
Filius cum Patre confrontari non debet, quia difficulter, ſaltem ſine vacillatione ſuum dictum ſubſtineret, libro 2. c, 9. num. 16, & 17
Et conſilium Authoris circa prædicta, ibi. nu, 18
Fiſcus accipit omnia bona delinquentis, li. 1, cap, 1. n. 34
Fiſcales debent eſſe Procuratores veritatis; non paſſionum miniſtri libro 1. cap, 2. nu. 7
Fiſcalis aſſiſtens ſolet proteſtari in fine examinis, & quomodo libro 2. cap. 6, num, 35
Fiſcalis exhibens Sententiam condemnatoriam pro recognoſcendo bannito debet proteſtari, & quomodo libro 6. capitulo 1. numero 17
Fiſcalis debet proteſtari poſt recognitionem factam de aliquo bannito, & qua forma, libro 9. cap, 4 nu. 15. 16

Homi-

conſuetudines, & practicas, libro 5, cap. 1. numero 31
Forma Monitorii, ſecundum ſtylum almæ Vrbis, & Rom. Curiæ, libro 5 capitulo 2. nu. 1
Forma citationum poſt monitorium; quibus ſeruantur termini ad ſententiam, ibid. numero 2
Forma citationis ad ſententiam, ibid. nu.
Forma Sententiæ contumacialis remiſſiue, ibi: nu. 4
Forma inquiſitionis ſecundum ſtylum de partibus contra contumaces formandæ, libro 5. capitulo 3. nu. 1
Forma alia inquiſitionis breuior, ibid nu. 2
Forma citationis cum inſertione inquiſitionis, ibidem n. 3
Forma citationis ſine inquiſitione, ibidem num. 5
Forma alterius citationis ad reſpondendum inquiſitioni, ibidem, numero 6
Forma banni quod publicatur contra contumaces ib. n. 7
Forma intimationis banni, ibi. nu. 8
Forma citationis ad Sententiam ibib, numero 9
Forma examinis, ſiue Conſtituti, quando fit recognitio delinquentis, vel banniti, lib. 6, cap. 1 num. 11, & ſeqq.
Forma comparitionis, & proteſtationis fiſcalis exhibentis Sententiam condemnatoriam, petentis illam executioni demandari, ibidem num. 17
Forma decreti, quod fit per iudicem ad comparitionem prędictam ibidem numero 18
Forma alia Conſtituti, ſiue Examinis in quo delinquentis perſona recognitur. ibi. num. 19
Alio etiam modo concipi poteſt examen prædictum, & quomodo, ibidem num. 20
Forma recognitionis faciendæ banniti poſiti inter alios libro 6 cap. 2 num. 4
Forma decreti faciendi, quando Iudex vult torqueri bannitum, vt fateatur ſe eſſe illum deſcriptum in condemnatione, lib. 6. cap. nu. 9
Forma examinandi bannitum carentem lingua; mutum, ſurdum, aut externo ſermone loquentem, ibi. num 14
Forma interrogandi, & torquendi bannitũ iam recognitũ

ſuper

Digitized by Google

ſuper ſociis, fautoribus &c. & aliis delictis li. 6. c, 4. n, 1
Forma decreti, quando bannitus recognitus ponitur ad largam, ibidem nu. 14
Forma proteſtationis fiſcalis poſt recognitionem factam de bannito. & condemnato, ibid. n. 15
Fortunæ munera, vnde interrogandi materia datur Iudici, quæ ſint, libro 2 c, 3, numero 4
Fuga ante inquiſitionem qualiter probetur, li. 5, c. 1, n. 9
Forma iunctis aliis indiciis, eſt ſufficiens ad tranſmittendam inquiſitionem, Ibidem numero 10
Facilius eſt captum liberare, quam liberum capere, & carceribus mancipare, libro 1 cap. 1. nu. 12
Forma quomodo probetur, libro 1. cap, 2 nu. 19
Fama an dicatur probata per teſtes dicentes, ſe ita publicè dici audiuiſſe, libro 1. cap, 2 num. 20
Et quomodo dicatur melius probat, Ibid, nu. 21
Familiaritas cum reo eſt iudici euitanda, li. 2, cap. 2. nu. 17
Facultates ex præheminentia Curiarum, vide in verbo Defenſiones, & in verbo Curia.
Fœminæ facilius, quam maſculi confitentur in tormentis ſed hoc aliquando fallit, lib. 4, c. 6. num. 2
Filius cum Patre confrontari non debet, quia difficulter, ſaltem ſine vacillatione ſuum dictum ſubſtineret, libro 2. c, 9. num. 16, & 17
Et conſilium Authoris circa prædicta, ibi. nu, 18
Fiſcus accipit omnia bona delinquentis, li. 1, cap, 1. n. 34
Fiſcales debent eſſe Procuratores veritatis, non paſſionum miniſtri libro 1. cap, 2. nu. 7
Fiſcalis aſſiſtens ſolet proteſtari in fine examinis, & quomodo libro 2. cap. 6, num, 35
Fiſcalis exhibens Sententiam condemnatoriam pro recognoſcendo bannito debet proteſtari, & quomodo libro 6. capitulo 1. numero 17
Fiſcalis debet proteſtari poſt recognitionem factam de aliquo bannito, & qua forma, libro 9. cap, 4 nu. 15. 16

Homi-

Digitized by Google

H

Homicidium Iacobus Siccus ab Aragonia innocens in homicidio, pro quo fuit vltimo ſupplicio affectus Scholia libro 2. cap. 2. num. 20,
De hac, & eius mors pia.
Honor, vito æquiparatur, libro 5. cap. 1. num. 13
Horatius Maynoldus I. C. Capitaneus Iuſtitiæ laudatur Scholia libro 2. cap. 1

I

Iacobi Philippi Bramillæ I. C. abdicatio a Magiſtratibus laudatur. Scholia lib. 2. c. 1
Iacobus Antonius Carpanus Vicarius Iuſtitiæ laudatur, Scholia libro 1. cap. 3
Illuſtriſſimus, & Reuerendiſſimus D. Marianus Perbenedictus Cardinal. de Camerino laudatus. lib. 4. c. 7. nu. 9
Et eius Guberuium maximopere celebratur, libro 3 capitulo 1. numero 15
Illuſtriſs. & Reuerendiſſ. D. Fabritius Peruſinus Episcopus Terracinenſis olim Locumtenens Gubernatoris Almæ Vrbis laudatur, lib. 3. c. 1. nu. 14
Illuſtriſſ. D. Petrus Cartularius Vrbinas I. C. laudatur li. 4. cap. 8, num. 13
Incendii locus quomodo viſitari debeat, libro 1. c. 1. n. 28
Indiciorum qualitas Vide infra Qualitas.
Indicia homicidii, quę ſolent eſſe, libro 2. c. 6, num, 16
Indicia ſunt opportunis mediis comprobanda, ibid. n. 17
Indicia debent repilogari in vltimis interrogatoriis, & qua forma, lib. 2. cap. 6 num. 37
Indicia legitima, vide infra, in verbo Legitima.
Indicia debilia debent coadiurari. li. 5, cap. 1 nu. 8
Indiciorum ad probationem per circuitum, & alte repetitam percontationem deueniendum, eſt libro 2, c. 9 nu, 18 & ibidem habes exemplum.
Indiciorum probandorum altius repetita oratione forma li. 2 cap, 6. nu. 20.
Indicia qualia eſſe debeāt, vt reus poſſit torqueri ad effectum

Digitized by Google

ctum, vt reſpondeat, vel congruenter reſpondeat, li. 23 capitulo 7 numero 9
indicia debent purgari per torturam, quando reus in terminis ſibi aſſignatis ad ſuas faciendum defenſiones nihil, aut non reuelans aliquid deduxit, libro 2. c. 1 num. 2
indicia ad torturam debent conſiderari diligentiſſimè, an ſint ſufficientia, & iuri conſona libro 4 cap. 1 num. 14
indicia ad torturam ſunt valde reſpoſita in arbitrio iudicis, quod tamen arbitrium non debet a iure diſſonum eſſe, ſed æquitati conſentire, ibidem numero 15
indicia ad torturam debent eſſe luce clariora in ſua ſpecie, certa, non dubia, non æquiuoca, concludentia, ad delictũ inferẽtia, probabilia, veriſimilia, a iure approbata, & concludenter probata in genere ſuo li. 4, c. 1, n. 16
indiciorum veriſimilitudo conſtare debet iudici per probationes non autem per diuinationes ibidem num. 18
indicia plura ad vnum perfectum indicium formandum non coniunguntur, ſi diuerſa ſint, nec eundem reſpiciant rei finem, ibid. numero 19
indicia, licet remota ſint, nihilominus coniungi poſſunt, vt ſufficiant ad torturam ſi alterum coadiuuet alterũ, & tendat ad eundem rei finem, ibidem numero 20,
interrogatoria debent pede tentim, & per gradus ad finem producere, ibidem numero 6
interrogare licet in ſpecie, quando iudex ſcire poteſt reũ delictum commiſiſſe ex indicis præcedentibus, libro 2 capitulo 5, numero 21, 22
Et tunc non dicitur confeſſio per ſuggeſtiones extorta ibidem numero 20
interrogatoria debent ordinatim componi, li. 2. c. 5, n. 33
interrogatoria quo modo extendenda ſint, & dicta notario, & reo libro 2 cap. 6 num. 3
interrogatorium ordo. vidi infra Ordo.
interrogatorium primum primi conſtituti quale ſoleat eſſe ex communi ſtilo, libro 2 capitulo 6. numero 5.
interrogatoria generalia, quę fieri ſolent in primo conſtituto

Digitized by Google

tuto quæ ſint ibidem, numero 6
Interrogatoria quibus aliis modis poſſint inchoari Præterquam per verbum illud interrogatus, lib. 2, c. 6 n. 22
Interrogatoria aliquando non extenduntur, ibi num, 23
Et quaudo liceat hoc facere, ibid. num, 24
Talibus tamen modis rariſſime vtendum eſt, & quare ibidem numero 25
Interrogandi forma vide forma.
Interrogandi ratio, & methodus certa tradi non poteſt, & quare libro 2. cap. 2 num. 11
Interrogatoria non extenſa nullo mòdo contineant ſuggeſtinnes, lib. 2. cap. 6. num. 26
Interrogatoria qualiter concipienda teſti confrontando cũ eo, quẽ nõ cognoſcit de nomine, lib. 2. cap. 9. num. 30
Interrogari poteſt teſtis confrontatus in ipſa confrontatione ab eo, cum quo confrontatur ad ſui libitum, & an poſtquam ita interrogatus fuit, poſſit denuo repeti ad inſtantiam rei ſuper ſuis interrogatoriis, diſtingue, vt ibidem num. 32 33. 35. & 36
In edendis proceſſibus, & nominibus teſtium, Quid obſeruent Notarii cauſarum d. c. 1 num, 56
Iniquiſſimns eſt Index, qui vult cognoſcere cauſam illius, qui ipſum habet ſuſqectum lib. 2, cap. 7 num. 21
Iniuriam facit legibus, qui vult melior videri quam leges libro 3 cap 1, numero 31
Inquiſitionis via hodie in quibuſcunque delictis procedi poteſt, libro 1 cap. 1 numero 1
Inquiſitio informari non debet, niſi prius conſtet de corpore delicti, ibidem num. 2
Inquiſitio quo modo exequi debeat, vt dicatur legitimè executa libro 5 cap, 1, num. 17 & 19
Inquiſitio quæ continere debeat, & qualia indicia debeãt precedere, vt formari poſſit, li. 5. cap. 1 num 3, & ſeqq.
Inquiſitiones, & citationes formari, & exequi debent ſecundũ ſtylos locorum, in quibus formantur, l. 5, c. 1, n. 21
Inquiſitio formari non poteſt, niſi prius conſtet de corpore

re

re delicti, libro 5. capitulo 1. numero 32
Inquiſitiones quas ſolemnitates habere debeant, ibi. n. 26
Inquiſitiones ſcribuntur in libris actorum Curiæ, ib. n. 27
Inquiſitionum tenores inſeruntur in citatione prima quę reo tranſmittitur contumaci, ibidem nu. 28
Inquiſitio Vide in verbo Monitorium.
Inquiſitionis forma, Vide ſupra in verbo Forma.
Inſtrumentis ſcripturis, & depoſitionibus teſtium eſt conuincendus reus, libro 2, cap. 5. num. 9
Et ſi prædicta deficirat, ad coniecturas deueniendum eſt ibidem num. 10
Interrogandi materia Vide in verbo Materia, & in verbo perſonarum qualitas.
Interrogatoria qualia eſſe debeant, libro 1. capitulo, 5. n. 4
Interrogatoriis debet ſtricte per reos reſpondere, ibi. n. 5
Interrogatoria teſtibus repetendis, an per reum dari poſſent, & quod ſic reiecta opinione illorum, qui contrarium ſentiunt, libro 3. capitulo 1. nu. 39
Quod in tantum eſt verum, vt niſi ſuper illos repetantur teſtes reo inſtante, nullã fidem faciant, ibi. nu. 50
Interrogatoria debent extendi reo torto ſuper ſociis, &c. libro 6. cap. 4 numero 7
Interrogatoria non extenſa ſunt valde periculoſa, & quare, ibidem numero 8
Interrogatoriis obſcuris exiſtentibus reos antequam reſpõdeat, petere poteſt a iudice, vt declaret, Sch. l. 2. c. 5
Interrogari debent rei in genere ſuper ſociis, & aliis delictis, vt euitetur ſuggeſtio, ibidem nu. 10
Intereſt Reip. maleficia puniri & Prouinciam expurgari malis hominibus, libro 1. c. 3. n. 2
Interpretes deputandi ſunt per iudicem, quando vult examinare mutum, ſurdum, aut lingua extranea loquentem, quorum nutus, & ſigna, ac idioma notarius non intelliget, libro 1. cap. 6. nu. 6
Interpretes adhibendi ſunt, quando examinatur bãnitus, mutus, ſurdus, vel externo idiomate loquens, cuius ſermonem

Digitized by Google

nem nutus; vel ſigna notarius per ſe non intelligit, lib 6, cap. 3, numero 7 & ſeqq;
Interpretum deputatio debet fieri in principio examinis præſente ipſo examinando, ibidem numero 10
Interpres vnus ſufficit, ſi plures haberi nō poſſunt ib. n. 12
Interpretes debēt ſe ſcribere in fine examinis, ibi. nu. 13
Inuentarium bonorum delinquentis faciendum eſt, vbi conſtat vulnus eſſe mortale, libro, nu. 33
Inuentarii forma remiſſiue, ibidem nu. 36
Inuentariata bona, vide ſupra bona
Ioannes Maria Brugnolus olim Locumtenens Gubrnatori Vrbis laudatur, libro 3. cap. 1, numero 14
Io. Maria Brugnolus iudex in cauſis criminalibus R. Vrbis Gubernatoris laudatur, libro 4 c. 3, nu. 8
Ioannes Iacobus Panicus Maceratenſis, olim fiſcalis generalis laudatur, libro 4. cap. 7. nu, 10
Ioſeph Maſcardus Vicarius Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Caroli Cardinalis Borromæi, Scholia libro 1. c. 1 num, 19
Antonii Zauatarii opuſculum de abuſibus refertur, Scholia libro 1 cap, 1, numero 8 & 9
Iudex ex iuſtis cauſis poteſt quandoque ad ſequeſtrationē vel carcerationem perſonæ ordine non ſeruatur procedere, libro 1. cap. 1 numero 31
Iudex debet perquirere, an ſcelus interuenerit in delictis, quæ poſſunt committi cum ſcelere, & ſine ſcelere, libro 1. capitulo 1. num. 24
Iudex ſi habet aliquem ſuſpectum, vel periculum eſt in mora, poteſt illum carcerare, vel cogere præſtare cautionem de ſe repræſentando, etiam quod non conſtaret de corpore delicti, & aſſemus in delictis facti permanentis, libro 1. c. 1 numero 10 & 11
Et ratio quare, ibidem 11
Iudex in dictis cuiuſcunque generis poteſt inueſtigare, & informationem capere pro delicto reperiendo, & qua circumſpectione libro 1. cap. 1 numero 9
Iudex vbi ſubeſt timor ſcādali poteſt cogere partes ad dā-

dam

Digitized by Google

dam cautionem de non offendendo, quinimo ſi non faceret peccaret, & tenetur in ſindicatu, l. 1 c, 1. n. 32
iudex in interrogando certum ſcopum habere debet, quo tela dirigat, libro 2 capit. 5 numero 7
iudex quomoco in interrogando ſe gerere debeat ib. n. 7
iudex in differendo cum reo debet ita agere, vt aduertat ſibi locum non eſſe inficiendi, libro 2. cap. 5 numero 9
iudex officium ſuum audacter adminiſtrare debet & debet oſtēdere ſe eſſe bene infoımatū de veritate acti ib, n. 17
iudex debet explicare facere per reum factum a principio vſque ad finem libro 2 cap. 6 num. 8
Et interrogatoriis ſuis quæ fuerint omiſſa, aut non integre & clara dicta recenſeri, ſuppleri, & declarari facere ibidem numero 9
iudex debet inueſtigare, vt faciat facti ſeriem diſtinctam cū omnibus ſuis qualitatibus, & circūſtantiis, ibid. n. 10
iudex interrogando debet procurate, vt indicia acquirat. & acquiſita impinguat, & confirmet, ibidem numero 11
iudex debet aſſiſtere ſigillatim ſuper vnoquoque indicio ibi, n. 1: & reornm reſponſionibus opponere ibid. nu. 13
iudex debet ſibi interrogando certum ſcopum proponere quem contingat, libro 2. c. 6 numero 15
iudex debere per ſeipſum teſtes examinare, & quare], libro 1. capitulo 2 numero 4
iudex poteſt ex cauſa examē teſtiū not. cōmittere. ib. n. 5
iudex quod obſeruare debeat circa perſonam teſtium examinandorum; libro 1 capitulo 2 numero 14
iudex ſecularis, an, & quado poſſit capi facere Clericum, libro 2. capitulo 1 numero 12
iudex interrogans tria conſiderare debet, lib. 2. 2. num. 12
iudex quæ conſiderare debet circa perſonam ſuā ib. n. 13
iudex quomodo ſe debeat accingere ad examē reor. n. 14
iudex non debet eſſe timidus neque temerarius in examinando vel ob nobilitatem, vel ob virilitatem perſonæ examinatæ, ratio quare, ibidem numero 15
iudex non male facit vrbanius cū nobili, quā cum ignobili

Digitized by Google

procedendo, libro 2 capitulo 2, numero 16
Iudex non debet habere familiaritatem cum reo ib. n. 17
Iudex non debet vti promiſſione impunitatis ad veritatem eruendam, ibidem numero 19
Authoris opinio circa prædicta ibidem num. 20
Iudex criminis naturam qualitates & circumſtantias diligenter debent poſſidere, ibidem numero 21
Iudex dum proceſſum fabricat illius ſummarium debet cóficere, vt ſibi quodãmodo pro ſpeculo inſeruiat ib. n. 22
Iudex quid obſeruare debet circa perſonam inquiſiti, vt interrogandi ſibi ſuppetat materia, libro 2, c. 3. nu. 1
Iudex antequam abſoluat cóſtitutum cum reo debet repilogare in vltimo interrogatorio omnia indicia, coniecturas, & iura pro fiſco facientia, lib. 2 c. 6, n. 37
Iudex reum, qui incipiat fateri. non debet dimictere vſq; quo eius confeſſionem integram non habuerit, ibidem, numero 39, Et ratio aſſignatur ibidem numero 40 & 41
Iudex cuncta timari debet. rerum ordinem plena inquiſitione diſcutere, libro 5. cap. 1 numero 11
Iudex qui innocentem damnat, qui poſtea occiditur, non excuſatur a grauiſſima pœna, ibidem numero 16
Iudex debet perquirire obiecta, quæ reus poteſt dare testibus examinatis libro 3, cap. 8 numero 5
Item cauſas obiectarum, & quibus fundamentis nitantur, ibidem, numero 6
Item qualitates, & circumſtantias opportunas ad elidendum obiecta, ibidem numero 7
Iudex aliquando altius exordiri debet, vt obiecta prædicta detegat ſuis interrogatoriis, num 8
Iudex omni curia vti debet, vt obiecta rei contra teſtes detegat, tollatque, ibi, numero 11
Iudex debet interrogare reum de commercio familiaritate, conuerſatione, fama, vita, & opinione teſtrum contra ipſum examinatorum, ibidem numero 12
Iudex non tenetur, niſi copiam proceſſus decernere lib. 3 cap. 1. numero 26

Iudex copiam proceſſus dare non tenetur, niſi prius completus ſit, & legitimu, libro 3 c. 1 num, 20

Iudex meminiſſe debet eſſe Chriſtianum, & propterea debere eſſe moderatum, & miſericordem in tormentis inferendis, libro 4. cap. 1, numero 6

Iudex curare omnino debet, ne quem iniuſte torquere faciat, ibidem, numero 3

Iudex debet eſſe quodammodo certus antequam ad torturam deueniat, inquiſitum tale delictum commiſiſſe libro 4 capitulo 1 numero 17

Iudex, antequam reum torqueri faciat debet, illum monere ad veritatem fatendam, libro 4 cap 1 nu. 12

Non debet tamen hoc caſu longius vagare, ſed ſtatim ad rem accedere, ibi. num. 22

Et debet recolligere omnia indicia, & coniecturas in proceſſu diſperſa, breuiſſime tamen, & quaſi per tranſennam, ibidem numero 23

Et debebit obiicere reo ante oculos grauitatem indiciorum, impoſſibilitatem amplius negandi, atrocitatem tormentorum, quibus ſupponendus eſt, ibid. num, 24

Iudex reum in tormentis poſitum poteſt pluribus ictibus concuti, & quaſſari facere iuxta indiciorum, & perſonæ tortæ, ac delictorum qualitatem arbitrio ſuo, lib. 4, capitulo 2 numero 11

Imo etiam pondera, & compedes ferreos ad ipſius torti pedes appendi facere pro veritate eruenda ibidem n. 12

Cauendum tamen eſt in caſibus expreſſis, ibidem n, 13

iudex qualiter interloqui debeat, quando mandat reum de tormentis deponi libro 4 c. 3 nu, 5

iudex, ſi videt reum in tormentis deficere, quid facere debeat libro 4 c. 4 num, 1 & 2

iudex non debet aſpernari motus, qui fiunt per reos pendentes in tormentis, ex quibus poſſit coniicere, quod in eis deficiat ibidem numero 3

Et ſigna quę indicant reum tortum deficiat in tormentis ibi, numero 4

Iudex non debet eſſe nimis credulus, habendo fidé ſignis indicantibus, quod reus in tormentis deficiat, ibi. nu. 5
Iudex quod facere debeat, ſi reus in tormentis oſtendit ſigna deficiendi in eis, vel obdormuit, ibidem numero 7.
Iudex debet eſſe circumſpectus, vt ne ſibi a reo impoſtura fiat, vel ne dum ei non credit, illum tradat, ibid. nu. 8
Iudex ſemper debet aſsiſtere, dum reus moritur in tormentis, ibidem numero 9
Iudex cuius culpa, vel negligentia reus moritur in tormentis, non excuſatur a pœna extraordinaria pro modo culpę, ibidem, numero 10
Iudex poteſt vocari facere medium ad effectum. vt inſpiciat reum deficientem, & refert, an deſiſtendum ſit a tormentis, an vero vlterius progrediendum ibid. nu. 1
Et forma adhibendi tales medicos, & eorum relationes, ibidem, numero 13 & 14
Iudex ſolet decernere in fine examinis recognitionem eſſe legitime factam, & ſententiam ſuis loco, & tempore exequendam eſſe, libro 6. capitulo 1 numero 14
Aliqui tamen iudices dictum decretum non interponunt, ibidem numero 15
Iudex non poteſt interpretari linguam externam, quam reus loquitur, licet illam intelligat, l. 6. c. 1 n. 7 & ſeqq.
Iudex volens torquere bānitum recognitum ſuper ſociis &c proteſtari debet, & quare, libro 6. c. 3. numero 4,
Iudex cauere debet, ne torquendo reum ſuper ſociis, &c illum interroget ſuper delicto principali, quia diceretur renunciaſſe proteſtationi factæ, libro 6 ca. 4 nu, 6
Iudex antequam interroget bannitum, vel condemnatum debet proteſtari, & qualiter, & qua forma, li. 6, cap, 1, n, 9. 10. & 13
Iudicum, & notariorum quorundam peſſima practica in recipiendis teſtium dictis libro 1. c. 2 nu, 9
Iudices, & notarii qui non ſcribunt ea, quæ teſtis dicit ad fauorem rei, non ſunt immunes a crimine falſi. libro 1. cap. 2 num. 12

Iudicem

iudicis arbitrio relinquitur qui teſtes veriſimiliter informari torqueri debeant, & qualis tortura ſit eis inferenda, libro 1 capitulo 4 numero 17 & 18
iudicis diligentia, & verſutia in interrogando plus operatur quam tortura ad veritatem eruendam, li. 2. c. 2. n. 9
iudices qui omiſſis debitis interrogatoriis ſtatim ad torturam deueniunt non bene faciunt, & ratio quare, ib, n. 9
iudici familiaritas cum reo eſt euitanda, libro 3, c. 2, n, 18
iudices mali ſunt qui non faciunt fieri mentionem de omnibus actibus, quos faciunt cum reo, libro 4, c. 8, n. 12
iulianus Sanctarellus de Saxoferrato, & Lælius de Syndicis Rom. Actuarii in Curia Reuerendisſimi Gubernatoris Vrbis qualiter fuerint ſoliti ſeruare terminis contra cuntumaces, libro 5 capitulo 2. num, 9
Et bonum vſum author approbat, ibidem num, 10
iuramentum de veritate dicenda præſtari debet per teſtes libro 1, c. 2. num. 38
Et de iſta præſtatione iuramenti debet mentio fieri in examine, ibidem numero 39

L

LAus examinatis in quibus conſiſtat. li. 2, c. 2, num. 4
Leguntur quandoque reis in eorum faciem depoſitiones teſtium & ſociorum criminis, libro 2 c, 8 nu, 1
Legitima indicia extare debent, vt monitorium, ſeu inquiſitio tranſmitti poſſit, libro 5 cap. 1 numero 5
Legitima indicia qualia eſſe debeât hoc caſu. n. 6 & ſeqq.
Lelius de Sindicis, & Iulianus Sanctarellus actuarii in Curia Reuerendiſſ. C. Almæ Vrbis Gubernatoris viri multum practici qualiter fuerint ſoliti ſeruare terminos contra contumaces, li 5. cap, 2. numero 9
Et horum opinionem author approbat, ibidem nu. 10
Literę remiſſoriales, an poſſint concedi pro repetendis teſtibus, & quid faciendum, libro 3. c. 2, numero 14
Loci Ciceronis dantes materiam iudici interrogandi reos, li. 2, c. 3 numero 6
Loci conjecturarum qui ſint in primis, lib. 2 c. 5 num. 22

Digitized by Google

Loci argumentorum ſecundum Ciceronem, l. 1. c. 9. n. 15

M

MAndati de capiendo duplex forma libro 2 capit. 1, numero 15 & 16

Marianus Perbenedictus Cardinalis de Camerino laudatur, libro 3, c, 1 numero 25 & cap, 7 n. 6

Materia interrogandi ex perſona rei elicitur ab iis, quæ ſunt corporis munera, & quæ ſint iſta, lib. 2, c. 3. n, 1. & 2 item ab iis, quæ ad animum pertinent, & quę ſint, ib. n. 3 item aq iis, quæ ſunt fortunæ munera, & quæ ſint, ib. n. 4

Materia interrogandi deducitur ex iis conſiderationibus, quæ fieri poſſunt, ante, in, & poſt de ictum, & quæ ſint, ibidem numero 5

Materia interrogandi deducitur ex locis Ciceronis, & quæ ſint, ibidem numero 6

Medici aliquando adhibendi ſunt, vt videant reum tortú deficientem, & referant, an a tortura ſit deſiſtendum, an vlterius progrediendum libro 4, c. 14. numero 12 Et forma adhibendi tales Medicos, & eorum relaxationis, ibidem numero 13 & 14

Mendacium eſt non leue indicium contra mentientem, libro 2. capitulo 10 numero 10

Mentio fieri debent in examine, quod reus deficiebat in tormentis, & quomodo, libro 4. c, 14. nu. 1

Mentio fieri debet de quibuſcunque actibus, qui fiunt à judice cum reo in ipſo examine, libro 4 c. 3 numero 4 Et mali iudices ſunt, qui id non faciunt, ibidem nu. 13

Michaelangelus Sorbolongus Foroſempronienſis laudatur, libro 3 capitulo 1 numero 14

Monitorium debet facere mentionem de delictis, quæ intentantur contra reum, cui tranſmittitur, l, 5. c. 1. nu. 3

Monitorium, vt tranſmitti poſſit, legitima debent indicia præcedere, & quę ſint, libro 5. capitulo 1. nu. 1 & ſeqq.

Monitorium debet legitime exequi alias omnia, quæ ſequerentur, eſſent ipſo iure nulla, libro 5 cap. 1. num, 17

Monitorium, ſiue inquiſitio qualiter exequi debeant, vt

dicatur

Digitized by Google

dicatur legitime facta executio ibidem numero 19
Monitorium exequi debet ſecundum ſtylum, & conſuetudine locorum in quibus formatur ibibem numero 21
Monitorium pręcedere debet probationem corporis delicti, ibidem numero 22
Monitorium, quod ſecundum ſtylum Vrbis fotmatur, quas ſolemnitates habere debeat, ibidem numero 25
Monitorio executo fit relatio executionis, ſeruantur termini, deinde reus contumax condemnatur, ibi, num, 24
Monitorium indicia qualia eſſe debent, ibidem.
Monitorium quando minime efficiant, ibidem.
Monitoria pænalia ſunt vtiliora Fiſcum, quam bonorum confiſcatio ibidem.
Monitoriis, quado Senatus vtatur ibidem,
Monitoria fiunt in Vrbe, extra vero inquiſitiones, lib, 5 capitulo 1 numero 25
Mulieres non debent cum dedecore ad carceres trahi, & debent poni ſeparatim a viris, vel in aliquo loco, extra carceres in honeſta cuſtodia, & cum cautione, libro 2 capitulo 1 numero 21
Mutus, vide infra in verbo Teſtis mutus, & ſupra in verbo, Bannitus.

N

NEmo debet duplici onere grauari libro 3 cap, 2, n. 13
Nobilitas perſonæ examinata non debet facere iudicem timidum in examinando libro 2 c. 2, numero 16
Nobilem tamen ſi Vrbanius tractet iudex, non malefacit ibidem numero 17
Nomen occiſi de neceſſitate non requiritur, ſufficit enim quod conſtet de corpore, libro 1, cap. 1 numero 27
Nomina teſtium. antequam fiat proteſtatio de habendis teſtibus pro repetitis, an ſint edenda Schol, l. 3. c. 1. n. 37
Notarius qualis eſſe debeat, libro 1, c. 2 numero 6
Notarii, Iudices, & Fiſcalis debent eſſe Procuratores veritatis, nõ autẽ miniſtri paſſionum alicuius, d. c. 2 n. 7

Digitized by Google

Notariorum, & Iudicum quorundam peſſima practica in recipiendis teſtium dictis, libro 2. c, 2 numero 9
Notarii, & Iudices, qui non ſcribunt ea, quæ teſtis dicit ad fauorem rei, non ſunt immunes à crimini falſi libro 1, c. 2. numero. 1
Notarius ſi intelligat nutus, & ſigna muti, vel ſurdi, & vel linguam non habentis, aut extraneo idiomate loquentis, non eſt opus interpretibus pro illis examinandis libro 1. capitulo 6 numero 4
Notarius debet facere mentionem de omnibus actibus quos Iudex facit cum reo in examine lib. 4, c. 8. nu. 4
Notarius quæ annotare debeat reo in tormento vigiliæ permanente, libro 4 cap 10. numero 3
Notario debet facere mentionem in proceſſu, ſi reus in tormentis deficiat, libro 4. c. 14, numero 1
Et quæ debet exprimere, & qua diligentia annotari facere ibidem numero 2
Notarius poteſt interpretari nutus, & ſigna muti, vel ſurdi examinati, item ſermonem externi, ſi illa intelligat per ſe ipſum, alias adhibendi ſunt interpretes, libro 6, cap. 3 numero 6 & ſeqq.
Notarius debet annotare ſigna, & nutus, quos facit iudex interrogando; & eos, quibus vtitur reus reſpondendo, ibidem numero 5
Obiecta, quæ reus poteſt dare teſtibus contra ſe examinantis, Iudex debet perquirere, libro 2 cap. 8. nu. 5
Itē cauſa obiectorū, & quibus fūdamētis nitātur, ib, n. 6
Item qualitates, & circumſtantias opportunas ad elidendum obiecta, ibidem n. 7
Obiecta debet Iudex ſuis interrogatoriis detegere, aliquando altius exordiendo, ibidem numero octauo.
Obiecta rei contra teſtes Iudex omni cura debet detegere & elidere, libro 2. c. 8. num. 11.

O

OFficium teſtis eſt publicum, ideo teſtes compelli poſſunt ad teſtificandum, libro 1 c, 3 nu. 1 & 3

Officium

Officium ſuum iudex quomodo adminiſtrare debeat, lib. 2 cap. 5 numero 17
Officium iudicis, vide ſupra iudex
Omnia non debent eodem modo inchoari. fieri, aut abſolui, l. 2 c. 5 numero 2
Onere duplici nemo debet grauari, l. 3 c. 1. numero 13
Opinio vehemens contra aliquem ex probabilibus argumentis reſultans ſufficit ad tranſmittendum monitorium, ſiue inquiſitionem, libro 5. c. 1, numero 7
Ordo interrogatoriorum formandorum cum mirabilis ſit non facile doceri poteſt, libro 2. c. 5. num. 33
Ordo requiritur in compoſitione interrogatoriorum, ibidem numero 33

P

PEcunia eſt ſecundus ſanguis hominis, libro 5. c. 1. n. 14
Periculum ſi ſit in mora, vide infra ſuſpectus.
Periti adhibendi ſunt ad iudicandum ea, quæ, regulariter non cadunt ſub iudicio iudicis, l. 1. c. 1, num. 18
Periti videre debet corpus in quo delictum præſumitur commiſſum, ibidem numero 19
Periti debent deponere cum iuramento, ibidem num. 20
Periti debent deponere de eorum iudicio & credulitate, non autem præciſè de veritate, ibidem numero 21
Peritis eſt omnino credendum, ſed eorum iudicium per iudicem debet bene perpendi, quantum fidei ſit illi habendum, ibidem n. 22
Peritis in arte credendum eſt, libro 2. c. 10 num. 5
Perquiſitio fieri ſolet in domibus reorum, vt videatur, an aliquid reperiri poſſit, quod iura fiſci ſuadet, vel adiuuet, libro 1 capitul o 5 numero 3
Et multa exempla ponuntr, ibdem num. 4
Perquiſitio prædicta ſæpe indicat delinquentes, & veritatem aperit e delictorum, ibidem numero 5
Perquiſitio prædicta qua circumſpectione, & diligentia fieri debeat, ibidem n. 6
Et quod poſſit iudex mandare amoueri ea, quæ faciunt

Digitized by Google

pro fiſco præuia illorum annotatione ibidem num. 7
Et quomodo facienda ſit dicta annotatio, ibidem nu. 8
Et quare adhibenda in facienda annotatione prędicta, ibidem numero 9
perquiſitionis huiuſmodi forma, ibidem numero 10
perſonæ teſtium examinandorum ſunt perpendendę, & quid obſeruandum circa illos, libro 1 cap. 2, num. 14
perſonæ priuilegiatæ quæ ſint, libro 2 capitulo 1, nu. 14
Et an capi poſſint, ibidem numero 10
perſonarum acceptatio non debet eſſe penes Iudicem, libro 2 cap. 1 numero 16
perſonarum qualitas etiam modum, & normam interrogandi ſubminiſtrat, libro 2 c. 3 numero 7 & c. 4 nu. 3
perſona grauis qualiter exeminandi, libro cap. 4 num. 8
perſona leuis, & ſimplex qualiter examinanda, ibidem numero 9
perſona docta quomodo examinanda, ibidem numero 10
perſona pertinax, ſuſpecta, vel verboſa quomodo exanandæ, ibidem numero 11
perſona timida, vel ambitioſa quomodo examinanda ſit, ibidem numero 12 & 13
perſona ſolita delinquere quo ordine ſit examinanda, ibidem numero 14
perſonæ, a quibus tortura inchoari debet, enumerantur non nullæ, libro 4 c. 6, numero 3
perſona vilis, & timida cum nobili, & potente non eſt confrontanda & ratio quare, libro 2, cap. 9. n. 16 & 18
pertinax ſuſpectus, verboſus quomodo ſit examinandus, libro 2 capitulo 3 numero 11
practica quid obſeruet, quando dubitatur, an teſtis confrontatus poſſit repeti ſuper interrogatoriis rei lib. 2 cepitulo 9 numero 38
practica peſſima quorundam iudicum, notariorum in recipiendis teſtium depoſitionibus, libro 1 c. 2, nu. 9
prę ſumitur quilibet bonus, & non immemor ſalutis ęternæ, libro 2 cap. 8 numero 9 & 10

princi-

Digitized by Google

principio examinis, quæ eſprimenda ſint, l.1.c.2 nu. 40.
principium examinis, ſiue conſtituti reorum quomodo concipiendum ſit, & quæ reo ſit exprimenda, libro 2 cap.6.n.1, forma illius num. 2
Et ſecundi conſtituti forma ibidem nu. 28
probatio plena vbi haberi non poteſt, ſufficiunt indicia & coniecturæ ad faciendum conſtare de corpore delicti, quando delictum eſt facti tranſeuntis, libro 1. c.1 nu. 5
probationes non ſunt ſumendæ de domo rei li.1.c. 5, nu.2
Fallit in criminalibus de conſuetudine, ibi. numero 2,
proceſſum dum fabricatus, illius ſummariū conficere debet, iudex, vt ſibi inſeruiat quaſi pro ſpeculo, l.2, c-2.n.23
proceſſus, vide ſupra in verbo Copia proceſſus,
proceſſus dicitur legitimatus ſi reus habet teſtes curiæ pro rite, & recte examinatis, li.3 c.1 num, 46
promisſio impunitatis. Vide ſupra iudex.
proteſtari debet iudex, quando reum torquet ſuper ſocii delictis, & ſociis, & quomodo, libro 4. c. 2. n. 10
proteſtari debet iudex volens torquere bannitum recognitum ſuper ſociis, &c. ratio quare, libro 6, c. 4, n. 4
proteſtari debet iudex, antequam incipiat interrogare, bannitum, & condemnatum, libro 6 cap. 1 num. 9
proteſtatio autem prædicta qualiter fieri debeat, ib, n.10
Et forma dictæ proteſtationis, ibidem numero 13
proteſtatio fiſcalis aſſiſtentis ad examen reorum quomodo concipienda ſit, libro 2.c.6 num, 35 & 36
publicato proceſſu poteſt teſtis confrontatus denuo repeti, ſi non fuit ſufficientes interrogatus in confrontatione, & rei dolus adſit, lib.1 c.9 num. 35 & 36

Q

Qualitas perſonarum etiam modum, & normam interrogandi ſubminiſtrat, lib.2 c 3 num, 1.& ſeqq.
Qualitas perſonarum, delictorum, & indiciorum attendenda eſt in examinibus faciendis, lib 2.c.5. numero 4
Qualitates delictorum ſunt conſiderandæ, libro 2, c.4.n.5
Qualitates, & circumſtatiæ factorum debeat a iudice ſumma

Digitized by Google

ma diligentia explorari, libro 2 c. 6 nu. 8 & ſeqq.
Quilibet præſumitur non immemor ſalutis æterno lib. 2 capitulo 8 numero 6
Quilibet præſumitur bonus, ibidem numero 10
Quomodo incipiendæ, quomodo tractandæ, quomodo perficiendæ cauſæ ſint, libro 2, cap, 5 num. 1
Quod in alterius probationem inducitur ipſum prius probandum eſt, libro 4 cap, 6 num. 19

R

Ratificatio confeſsionis facere in tormentis qualiter accipi debeat, libro 4, cap, 5, numero 6
Ratificatio confeſſionis debet accepi die ſequenti, & qualiter hoc intelligatur, ibidem numero 5
Ratificans reus eſt iudice commouendus, vt dicat veritatem, & caueat a mendaciis ibidem numero 7
Ratificatione accepta ſtatuitur reo terminus ad faciendum ſuas defenſiones, libro 4 cap. 5 numero 8
Ratificare recuſans confeſsionem iam factam debet denuo torqueri, vt ad dictam confeſsionem reuertatur, etiam ſi alia non ſuperueniant indicia ibidem num. 12
Damnanda tamen eſt iudicium quorundam ſæuitia, qui tandiu reum in tormentis detineat, donec in confeſſione perſeuerer, ibidem num. 14
Ratificationis recipiendæ forma, libro 4 cap. 5 numero 2
Ratificatione accepta poteſt reo confeſſo tortura inferri ſuper ſociis, complicibus, & aliis delictis, ibidem nu 7
Et tunc non debet iudex aſſignare ei terminum ſtatim poſt acceptam raficationem, ſed prius vlterius progredi, ibidem numero 8
Ratio & cauſa ſunt anima animans dictum teſtis libro 1, c, 1 num. 16
Ratio ſcientiæ, vide ſupra Cauſa.
Ratio quare pauci Criminaliſtæ reperiuntur bene formantes proceſſum, l. 2 c, 2 n, 7
Recognitio banniti, vel condemnati. Vide ſupra, in verbo Bannitus.

Rece-

Recognitio muti, & ſurdi neſcientis ſcribere, quæ fit per nutus, & ſigna, non eſt tuta, neque ſufficiens ad effe. ctum exequendi Sententiam libro 6 c. 3.15
Regula certa dari non poteſt circa modum procedendi ad capturam, libro 2 cap. 1 numero 7
item nec circa perſonas capiendas, ibidem numero 8
Regula certa interrogandi tradi non poteſt, & quare, lib 2 c. 2, numero 11
Rei de domo probationes ſumendæ non ſunt, vide ſupra Probationes.
Reis ſtantibus in tormentis cauendum eſt ab expreſſione ſpecierum & circumſtantiarum li. 2 cap, 5 numero 24
Et ratio adducitur quare, ibidem numero 25
Quando tamen bonum eſt aliquas exprimere circumſtantias, ibidem numero 27
Imo erit hoc arbitrio Iudicis relinquendum, ibid, n. 28
Conſilium authoris circa prædicta ibi. nu. 29 & 30
Et idem obſeruandum eſt circa ſocios nominandos, ibidem n. 31 Quod declara, vt ibidem n. 32
Rei ſunt pluries examinandi, & conſtituendi, libro 2. cap. 6 numero 17.
Rei qui torquentur, debent innocentiæ, vel ſupplicio incolumes ſeruari, libro 4 c. 2 numero 7
Rei confeſſi, vide ſupra, Confeſſi.
Rei in tormentis aliquando ſolent malitioſè fingere in illis ſe deficere, libro 4 cap. 14 numero 6
Rei debent interrogari in genere de ſociis, &c. & aliis, delictis, euitetur ſuggeſtio, libro 6. cap. 4, n. 10
Rei reſponſiones, omnes, ſermone, & verba in tormen. probata, imò ſuſpiria, & lachrimæ ſunt per Notarium annotanda, libro 4 c. 2 num, 3
Rei interrogandi ſunt de comercico, familiaritate, fama, vita, & opinionè teſtium contra ipſum examinatorum, libro 2, c. 8, numero 12
Reipublicæ intereſt maleficia puniri, & prouinciam Expurgari malis hominibus, libro 1. capitulo 3 numero 2

Reme.

Remedia contra torturam ſolent quandoque a reis procurari, libro 4 capitulo 7 num 1
Remedia contra torturam experientia docuit non eſſe prorſus inania, ibidem numero 2
Remedia contra torturam vt inania reddat Iudex inuigilare debent, ibidem numero 3
Remedia contra torturam ex quibus rebus conſtare ſoleant, ibidem numero 4
Remediis contra torturam quibus aliis remediis Iudex occurrere debeat, numero 5
Remedium contra remedia torturam adinuenta potentiſſimum eſt abraſio pilorum in toto corpore, ibi. n. 6
Remedii contra torturam valde mirabile exemplum, libro 4 capitulo 7 numero 12 & 14
Remedia contra torturam aliquando conſiſtunt in verbis memoriæ commendatis, libro 4 cap. 7, numero 15
Et quomodo Iudex occurrere illis valeat, ibidem n. 16
Repetitio torturæ Vide infra, in verbo Tortura.
Repetitio torturæ contra recuſantem ratificare confeſſione factam in tormentis poteſt fieri vſq; ad tertiam vicem ſed qua conſideratione, libro 4, c. 6 num 14, & 15
Imo aliquibus caſibus etiam vſque ad quartam vicem repeti poteſt. quod Author rariſſime, & non niſi in aliquo atrociſſimo caſu faciendum ſuadet, ib. numero 16
Et quid faciendum reo ratificante, vel non ratificate, ibidem numero 17
Repetitio teſtium an poſſit fieri per literas remiſſoriales vel per Commiſſarium ad hoc tranſmiſſum, an vero euocandi ſint teſtes ad curiam libro 3 cap. 2 num, 14
Author vidit varie ſuper hoc reſolui, & ſemper arbitrio Iudicis modo commiſſarium, modo literas fuiſſe tranſmiſſas, modo teſtes euocatus ibid. num. 15
Repetitio fieri debet cum omnibus qualitatibus, quæ requirentur, vbi tales teſtes nunquam alias fuiſſent examinati ibid, numero 16
Repetitio teſtis qui depoſuit in tortura, debet pariter ac

cipi

Digitized by Google

cipi in tortura, ibidem numero 17.
Pręcedere autem debet hac ſecundã torturã ratificatio eorũ, quæ fuerũt depoſita in prima tortura, ibi. n, 18
Repeti debet teſtis. Vide ſupra Confrontatus teſtis.
Repetitionis faciendæ expenſas author vidit à fiſco ſubminiſtrari, ſi ad hærens fiſco idoneus nõ ſit, lib, 3. c. 3. n, 9
Hæc tamen obſeruantia author non placet, & quæ ſit eius opinio cum ratione adducta, ibid, n. 10, 11, 12. & 13
Repetitio teſtium, vide ſupra confrontatio.
Repetitio teſtium ſit quandoque per Commiſſarium trãſmiſſum, vel per literas remiſſoriales, ſecundum quod iudici videtur, libro 3. capitulo 1. numero 51
Repetitione teſtis opus non eſt, nec eius confrontatione, vbi ſequitur confeſſic rei, quia hæc legitimant proceſſum informatiuum, libro 3 capitulo 1 numero 10
Repetitium teſtium qualiter recipienda ſit, lib, 3. c. 2. n, 1
Repetitionis recipiendæ forma, ibidem numero 2
Repetitio teſtium ad cuius inſtantiam facienda ſit, diſtingue vt libro 3. capitulo 2 numero 4
Repetitio teſtium an facienda ſit expenſis fiſci, an vero ipſius rei, diſtingue, vt ibidem numero 5
Repetitio teſtium in vrbe quando reus nollet habere teſtes pro rite, & recte examinatis, cuius expenſis fieri debeat, fiſci, an rei, ibidem numero 6
Et author vidit ſemel hanc quæſtionem de facto valde controuerti, tandem, fuit tranſmiſſus Commiſſarius expenſis fiſci, licet contradixiſſet fiſcalis ibid. nu. 7 & 8
Reſponſiones reorum debent recipi, & ſcribi vulgariter per notarium, prout per reum dantur, & ibi habes formam, libro 3 capitulo 6. numero
Reſponſionibus reorum quæ debeat iudex opponere, vt illas elidat, libro 2 capitulo 6 numero 13
Reſponſiones reorum ſunt integre ſcribendę, etiam quod aliquæ videantur nihil operari, & quare, ibidem nu. 14
Rerſponſio rei dicitur data iuxta tenorem interrogatorii iudicis, libro 6 capitulo 4 numero 9

Re-

Reſponſio vide Reus.
Reo in tormento vigiliæ manente, quæ notare debeat notarius, libro 4 cap. 10 numero 8
Reo in tormentis deficiente debet de hoc actu mentio fieri in processu, libro 4 cap. 14 numero 1
Et notarius debet exprimere tam modum deficiendi, quam depoſitionis a tormentis.
Item remediorum, quæ tali reo deficienti adhibentur ibidem numero 2
Reo in tormentis deficiendi ſigna oſtendente quid facere debeat Iudex, libro 4 c. 14 numero 7
Alia vide in hoc propoſito in verbo Iudex.
Reo confeſſo qui ratificauit eſt aſſignandus terminus ad dicendum contra confeſſionem etiam non petenti, lib. 4. cap. 15 numero 3 & 6
Reorum obiecta. Vide obiecta; & in verbo iudex reorũ.
Reo nolente reſpondere, qui allegat iudicem ſuſpectum quid faciendum ſit, libro 2 c. 7 nu. 9
Et conſilium authoris eſt, quod iudex ſtatim abſtineat ibidem, numero 20
Rei Alma Vrbe non coguntur habere teſtes pro rite, & recte examinatis, libro 3 c. 1 numero 13
Et ponuntur ad largam cum termino, &c. & datur eis copia proceſſus informatiui, aliter non legitimatis teſtium dictis, ibidem numero 44
Et rationem adducit author, quare vigeat iſte ſtylus in Vrbe, ibidem numero 45
Reus vt quis dicit, quæ requirentur, libro 1 c. 2. n. 1
Reus captus examinari debet ſuper iis, de quibus imputatur libro 2 capitulo 2 num 1
Et circa huiuſmodi examen eſt maxima cura inuigilandum, ibidem numero 2
Reus tenetur ſtricte reſpondere in interrogatoriis ſibi factis libro 2 capitulo 5. numero 5
Reus eſt conuincendum ſcripturis, inſtrumentis, & depoſitionibus teſtium, libro 2 cap. num. 9

Et

Digitized by Google

Et ſi deſinet, ad coniecturas deueniendum eſt ibid. nu. 10,
Reus dicens ſe ſcire cauſam ſuæ carcerationis, qualiter interrogandus vlterius, libro 2. c. 5 n. 7
Reus, ſi recenſeat ſeriem facti a principio ad finem, debet poſtea opportunis interrogatoriis cogi ſupplere, recenſere, & declarare, quæ non clare, non integre dixit, aut animo omiſit, libro 2. capitulo 6 num. 8 & 9
Etiam circa qualitates, & circumſtantias, ibi. num. 10
Reus, qui incipit fateri, non debet dimitti, donec omnia faſſus fuerit, libro 2. cap, 9 nu. 39
Et ratio quare, ibidem numero 40 & 41.
Reus reſpondens, & dum fateatur, non eſt interrumpendus, & ratio quare, libro 2 c. 6 num, 42
Reus recuſans reſpondere Iudici, an poſſit cogi, libro 2, capitulo 7 numero 1,
Et quid facere Iudex, ibidem numero 2.
Et quibus remediis cogi poſſit ad reſpondendum. ibid numero 2 & 9
Et quando dicatur recuſare reſpondere, ibid. num. 4
Reus per verba clara, & præciſa reſpondere tenetur, ibidem numero 5
Reus recuſans reſpondere cogitur frequentius per torturam ad reſpondendum, libro 2 c, 7 numero 8
Et quæ indicia precedere debeant ad effectum prædictum ibidem, numero 9
Reus legitimam cauſam allegans, quare nolit reſpondere, non eſt cogendus libro 2 c. 7 n. 10
Idem ſi prius non conſtat de delicto ibidem numero 21
Reus poteſt cogi reſpondere non ſolum, quando interrogatur ſuper facto ſubſtantiali, ſed etiam ſi interrogatur qualitatibus ſubſtantialibus, de quibus veriſimile eſt ipſius poſſe recordari, ibidem numero 11
Reus quia vna vice interrogatus reſpondit, an ſi denuo ſuper eiſdem interrogetur, & nolit reſpondere, cogi poſſit, ibidem numero 13

Reſponſio vide *Reus*.

Reo intormento vigiliæ manente, quæ notare debeat notarius, libro 4 cap. 10 numero 8

Reo in tormentis deficiente debet de hoc actu mentio fieri in proceſſu, libro 4 cap, 14 numero 1

Et notarius debet exprimere tam modum deficiendi, quam depoſitionis a tormentis.

Item remediorum, quæ tali reo deficienti adhibentur ibidem numero 2

Reo in tormentis deficiendi ſigna oſtendente quid facere debeat Iudex, libro 4 c, 14 numero 7

Alia vide in hoc propoſito in verbo Iudex.

Reo confeſſo qui ratificauit eſt aſſignandus terminus ad dicendum contra confeſſionem etiam non petenti, lib. 4, cap. 15 numero 3 & 6

Reorum obiecta. Vide obiecta; & in verbo iudex reorũ.

Reo nolente reſpondere, qui allegat iudicem ſuſpectum quid faciendum ſit, libro 2 c. 7 nu. 9

Et conſilium authoris eſt, quod iudex ſtatim abſtineat ibidem, numero 20

Rei Alma Vrbe non coguntur habere teſtes pro rite, & recte examinatis, libro 3 c. 1 numero 13

Et ponuntur ad largam cum termino, &c. & datur eis copia proceſſus informatiui, aliter non legitimatis teſtium dictis, ibidem numero 44

Et rationem adducit author, quare vigeat iſte ſtylus in Vrbe, ibidem numero 45

Reus vt quis dicit, quæ requirentur, libro 1 c. 2. n. 1

Reus captus examinari debet ſuper iis, de quibus imputatur libro 2 capitulo 2 num 1

Et circa huiuſmodi examen eſt maxima cura inuigilandum, ibidem numero 2

Reus tenetur ſtricte reſpondere in interrogatoriis ſibi factis libro 2 capitulo 5. numero 5

Reus eſt conuincendum ſcripturis, inſtrumentis, & depoſitionibus teſtium, libro 2 cap. num. 9

Et

Digitized by Google

Et ſi deſinet, ad coniecturas deueniendum eſt ibid. nu. 10

Reus dicens ſe ſcire cauſam ſuæ carcerationis, qualiter interrogandus vlterius, libro 2. c. 5 n. 7

Reus, ſi recenſeat ſeriem facti a principio ad finem, debet poſtea opportunis interrogatoriis cogi ſupplere, recenſere, & declarare, quæ non clare, non integre dixit, aut animo omiſit, libro 2. capitulo 6 num. 8 & 9

Etiam circa qualitates, & circumſtantias, ibi. num. 10

Reus, qui incipit fateri, non debet dimitti, donec omnia faſſus fuerit, libro 2. cap. 9 nu. 39

Et ratio quare, ibidem numero 40 & 41.

Reus reſpondens, & dum fateatur, non eſt interrumpendus, & ratio quare, libro 2 c. 6 num. 42

Reus recuſans reſpondere Iudici, an poſſit cogi, libro 2, capitulo 7 numero 1,

Et quid facere Iudex, ibidem numero 2.

Et quibus remediis cogi poſſit ad reſpondendum, ibid numero 2 & 9

Et quando dicatur recuſare reſpondere, ibid. num. 4

Reus per verba clara, & præciſa reſpondere tenetur, ibidem numero 5

Reus recuſans reſpondere cogitur frequentius per torturam ad reſpondendum, libro 2 c. 7 numero 8

Et quæ indicia precedere debeant ad effectum prædictum ibidem, numero 9

Reus legitimam cauſam allegans, quare nolit reſpondere, non eſt cogendus libro 2 c. 7 n. 10

Idem ſi prius non conſtat de delicto ibidem numero 11

Reus poteſt cogi reſpondere non ſolum, quando interrogatur ſuper facto ſubſtantiali, ſed etiam ſi interrogatur qualitatibus ſubſtantialibus, de quibus veriſimile eſt ipſius poſſe recordari, ibidem numero 12

Reus quia vna vice interrogatus reſpondit, an ſi denuo ſuper eiſdem interrogetur, & nolit reſpondere, cogi poſſit, ibidem numero 13

Mm Arbi-

Arbitrio iudicis hoc relinquitur, ibidem numero 14
Reus ſuſpectus cogi poteſt reſpondere denuo ſuper iis, ſuper quibus alias reſpondit, libro 2. c, 7 n. 15
Præſertim ſi fiſcalis inſtet, quod cogatur, ibi. n. 16
Reus eſt interrogandus, nunquid teſtes examinati contra ipſum ſint ſibi noti, amici fide digni, vel e contra, lib. 2 c. 8, numero 2
Et poſſunt ei nominari aliqui, qui examinati non fuerint, ibidem num. 3
Et ita interrogandus eſt, vt neſciat illos fuiſſe examinatos contra ſe, ibidem n. 4
Reus poteſt cogi, vt ſcribat ad effectum, vt poſſit fieri cõfrontatio manus, & quid iudex obſeruare debeat circa hoc, libro 3 c. 10 n. 7. 9. & 11
Reus completo proceſſu informatiuo ponitur ad largam, libro 3 c, 3 numero 1
Et ſibi aſſignatur terminus ad faciendum ſuas defenſiones & decernitur copia proceſſus, eiuſque aduocati. & procuratores audiuntur, ibidem n. 2
Reus debet declarare, ſe velle habere teſtes, & vide ſupra in Verbo Copia proceſſus,
Reus citari ſolet in Vrbe, inſtante fiſco ad declarandum, an velit habere teſtes pro rite, & rectè examinatis, l, 3 c, 1 numero 47
Et ſi dicat, quod non, citetur deinde ad videndum illos repeti, & ad dandum interrogatoria, ſi dare intẽdat alias videndum mandari repeti ſine, ibi, nu. 8
Reus interrogatoria vide ſupra Interrogatoria teſtibus.
Reus declarans ſe vel habere teſtes pro ritè, & rectè examinatis, poteſt re integra talem declarationem reuocare libro 3 c, 1 n. 39
Reus ſubſtinens torturam nihil fatendo abſolui debet cũ clauſula tanquam non repertus culpabilis ex hactenus deductis, libro 4 c. 3, n. 8
Vel relaxari cum cautione de ſe repræſentando, ib n. 9
Aliquando etiam ex cauſa in pœnam extraordinariam

damr

Digitized by Google

damnari poteſt, ibidem numero 10
Reus confeſſus vel conuictus in aliqua parte quomodo ſit torquendus, libro 4 c. 8. n. 2
Reus in tortura pendens quandoque inſtat, vt deponatur & quid tunc fieri debeat, ibidem nu. 3
Reus poteſt deducere, & probare contra propriam confeſſionem, libro 4 c, 15 nu. 4
Imo poteſt illam reuocare probando erroneam, ibi. n. 5
Reus qui tortus ſuper aliis alia delicta faſſus fuit, debet illa pariter ratificare, libro 4 c. 15. n. 10
Reus tortus ſuper aliis, & c. ſi dicat delictum principale; de quo eſt confeſſus, vel conuictus, non commiſiſſe, quomodo debebit ſcribi eius reſponſio, lib. 6. c. 4. num. 11
Reus donec fabricatur proceſſus informatiuus, manere debet in ſecretis carceribus, deinde ponitur ad largā, vt facere poſſit ſuas defenſiones, libro 3 cap. 1 num. 20
Reus aliquando retinetur in ſecretis carceribus, etiam quod aſſignetur ſibi terminus ad faciendum ſuas defenſiones, & quando ibidem numero 2
Datur tamen, & facultas alloquendi quoſcunque cum præſentia alicuius deputati, ibi num. 22
Reus ſi poſtquam tormentis eſt applicatus, appellat, non eſt audiendus, libro 4 c. 1. num. 28
Reus tormentis applicatus petens ſibi dare copiam indiciorum cum termino ad illa ciuiliter purgandam, an, & quando audiendus ſit ibidem num. 29
Reus torquendus non debet potum, neque cibum ſumpſiſſe ante torturam, & per quantum tempus ante torturam, & ibidem n. 30
Reus pendens in tortura debet interrogari de omnibus iis, de quibus contra ipſum extant indicia, libr. 4, c, 1. n. 1
Reus faſſus in tormentis delictum poteſt in eiſdem tormentis interrogari de cauſa, vnde motus fuit delinquendum ibi. n. 3
item de aliis delictis per ipſum veriſimiliter commiſſis. ibidem numero 3

Mm 2 item

Digitized by Google

Item de ſociis, & complicibus, ibidem numero 6
Præſertim ſi delicta ſint talia, quæ non ſoleant, vel non poſſint veriſimiliter committi ſine ſociis, vel reus eſt alias malæ vitæ conditionis, & famæ, & ſolitus delinquere ibidem num. 7

S

Salutis æternæ quilibet præſumitur memor, lib. 2. c. 8 numero 9
Scelus in delictis, vide ſupra Iudex
Scelere non reperto in iis delictis, in quibus poteſt ineſſe, & non ineſſe ſcelus, ſilere debet proceſſus, l. 1 1. nu. 17
Scopum ſibi iudex proponere debet in interrogando, l. 2 cap. 9 numero 15
Scriptura, vide ſupra in verbo Comparatio.
Sententia exhibenda bannito vide ſupra Bannitus.
Seruus cum domino non eſt confrontandus, & ratio quare, libro 2 c. 9 n. 16
Signa, quæ indicant reum tortum deficere in tormentis, libro 4 c. 14 num. 4
Socii criminis an ſint nominandi reo examinato, libro 2 cap. 5 n. 31 & ſeqq.
Socii criminis ſunt teſtes inhabiles, & detrahitur illis de fide, poſſunt tamen confrontari cum nominato, libro 2 c. 9 numero 10
Socii criminis cum reo nominato confrontatio qualiter fieri debeat, lib. 2. c. 9. num. 12
Solitus delinquere quo ordine examinandus ſit per iudicem, libro 2 c. 3 num. 14 & lib. 4 c. n. 7
Stellionatus crimen omnia comprehendit crimina nominata libro 2 cap. 4 numero 4
Stylus loci attendendus eſt circa modum procedendi contumaces, libro 5 c. 2 num. 11
Subornatus preſumitur teſtis, qui recedit a depoſitione magis veriſimilis, libro 1 c. 4 n. 8
Subſcriptio teſtis in examine qualiter concipienda ſit, lib. 1. capitulo 2 numero 43

Digitized by Google

ſubſcribens conſentire videtur iis, quæ continetur in ſcriptura, cui ſubſcribit, libro 6 num. 31

ſubuculæ ſuperſtitione confecta pro remedio contra tortoram quam Author dicit ſe vidiſſe, libro 4 c. 7. num. 8

ſuggeſtiones ita ſunt vitandæ, vt non modo culpa, ſed ſuſpicio culpę abeſſe appareat, libro 2. cap. 5 nu. 26, & libro 4 c. 5 numero 18

ſummarium proceſsus vide ſupra in verbo proceſsus.

ſurdus vide infra in verbo teſtis mutus

ſuſpectus quod delictum commiſerit, poteſt citari, vel cogi præſtare cautionem de ſe repræſentando, etiã quod prius non coſtet de corpore delicti, li. 1. cap. 5 nu. 10

ſuſpectus, pertinax & verboſus, quomodo examinandus ſit libro 2 cap. 3. numero 11

ſuſpectus iudex pro reum allegatus quid facere debeat, ſi propterea nolit reus reſpondere, libro 2 cap. 7 num. 19

T

Tempus detinendi reum in tormentis iuxta qualitatẽ indiciorum delictorum, & perſonarum ſupputari debet, libro 4 capitulo 3. numero 3

Terminus ad faciendum ſuas defenſiones cõceditur reo, & decernuntur copiæ proceſſus, & audiuntur procuratores, & aduocati, libro 3 cap. 1 numero 2

Terminus ad ſe defendendum ſolet ordinarie concedi trium dierum, libro 3 capitulo 1 numero 23

Terminus ad faciendum ſuas defenſiones ſtatuitus reo poſt ratificationes acceptas, libro 4 cap. 5 numero 8

Terminus reo confeſſo, qui ratificauit, aſſignari debet ad dicendum contra confeſſionem etiam non petenti, lib. 4 capitulo 15 numero 3 & 6

Termini ad ſententiam qualiter ſeruandi ſint, & quomodo enumerari debeant dies, libro 5 c 12 numero 5

Termini reo integri eſſe debent, ibidem numero 6

Termini qualiter hodie ſeruentur contra contumaces in aliquibus Curiis, ibidem numero 7 & vide numero 8.

Teſtes ſunt examinandi pro informatione Curiæ, & ad

quem

Digitized by Google

quem effectum, libro 2. capitulo 2. numero 2
Teſtes deberent examinari per ipſummet Iudicem, lib. 1 capitulo 2 numero 4. 5. 15. 22. & 23
Teſtes infames non probant, niſi prius purgata per torturam infamiæ nota, libro 1 c. 2 n. 2
Teſtes conſanguinei, affines, & amici in delictis occultis ſunt pręcipuè examinandi, libro 1. c. 2 n. 30
Teſtes examinandi, debent prius moneri, vt veritatem dicant, libro 1 c. 2. n. 36
Teſtes debent deponere cum iuramento, ibidem num. 38
Teſtes compelli poſſunt ad teſtimonium ferendum, lib. 1 cap. 3, num. 3
Teſtes quibus modi compelli poſſunt ad teſtimonium ferendum, ibidem num. 7
Teſtes adſint euocandi, an tranſmittēdus Commiſſarius vel literæ remiſſoriales dandæ pro examinandis teſtibus, attenditur conſuetudo loci, libro 1 c. 3 num. 9
Teſtes aliquando torquentur ex variis cauſis, & quæ ſint cauſæ, libro 1 c. 4 nu. 1
Teſtes veriſimiliter informatus dicitur ille qui tempore commiſſi delicti fuit in loco delicti commiſſi, & potuit videre, & negat adfuiſſe, vel vidiſſe libro 1 c. 4 num. 10
Teſtis mutus, ſurdus vel lingua carens. quomodo examinandus libro 1 c. 9. num. 1
Teſtium depoſitiones qualiter, & quomodo legendæ ſunt reis in faciem, lib. 2 c. 5 n. 23
Teſtis qui depoſuit in tortura, debet etiam repeti in tortura, libro 3 c. 2 n. 17
Timidus quomodo examinari debeat per Iudicem, lib. 1 c. 4 numero 12
Titulus criminis eſt in primis inueſtigandus, lib. 2. c. 4 n. 1
Tormentum ignis receſſit ab aula apud probos Iudices, & ab eo cauendum eſſe author monet, lib. 4, c. 8, n. 9. & 11
Tormento ignis aliquando homines inhabiles redditi ſunt ad pedum vſum, ibidem nu. 10
ormenti vigiliæ qualitas deſcribitur, l. 4 c. 10 nu. 4

Tor-

Digitized by Google

Torquentur omnis de conſuetndine nulla habita perſonarum qualitatis diſtinctione, ibidem n. 1
Torquentes aliquem iniuſte capitali pæna puniuntur, li. 3 c. 1 numero 7
nequis ſit iniuſtè Iudex, cauere omnino debet, libro 5 cap. 1. numero 13
Tortura in teſtbus regulari debet arbiitrio Iudicis, lib, 1 cap. 4. numero 2
Tortura eſt remedium ſubſidiarum, & quare ſic vocatum libro 1 c. 2 numero 9
Tortura vide in verbo Defenſiones, & in verbo Indicia, & in verbo Confeſſio, Et in verbo Remedia,
Tortura repeti non poteſt, niſi noua concurrant indicia primis vrgentinra, & diuerſi generis, ibid, nu. 3.
Torturę repetitio. Vide ſupra repetitio, & confeſſio.
Tortura reo confeſſo poſt acceptam ratificationem inferri poteſt ſuper ſociis, & complicibus, & aliis delictis, libro 4 c. 15 numero 7
Tortus ſuper aliis, ſi alia delicta faſſus fuit, debet illa pariter ratificare libro 4. c, 5 numero 10
Tortura quæ infertur pro habendis ſociis, & aliis delictis, debet eſſe moderata libro 6 c, 4 numero 5
Tortus ſuper ſociis, &c. & aliis delictis, non debet interrogari ſuper facto principali, & ratio quare, l. 6. c, 4. n. 6
Torturæ cum fune, & igne commemoratio. Sch. lib. 4, c. 8

V

VEnenum aliquando dicitur contractum vel ingenitum humana opera libro 1, c, 1 num. 15
Veneno an corpus dęceſſerit, quomodo ſit probādū, n, 16
Veriſimilibus conſiſtit coniectura, libro 2 c. 5, numer 11
Veriſimilium partes, & membra quæ ſint, ibid. num. 14
Vicini examinari debent in delictis commiſſis in vicinia libro 1 c. 2 n. 33
Præſumuntur enim informati, ibid. n. 34 & c. 4 num, 12
Et vt tales poſſunt capi, carcerari, & etiam torqueri, libro 1 c. 2 numero 35

Vici-

Vicinus præſumitur veriſimiliter Informatus, l. 1. c. 4. n. 14
Vilitas perſonæ examinatæ non debet facere Iudicem temerarium in examinando, libro 2 c. 2. numero 15
Viſitatio corporis delicti per quos fieri debeat, libro 1. capitulo 1. numero 23
Viſitatum cadauer debet poſtea recognoſci, & quid faciendum ſit, ibidem numero 26
Viſitatio loci incendii, & fracturæ oſtii, vel parietis quomodo concipiatur, ibidem numero 29
Viſitationes carceratorum quæ fiunt per Senatorem, ſingulis menſibus, laudantur ab Authore, capitulo 6, libro 2 numero 6 in fine
Viſitandi vulneratum forma, ibidem numero 26
Vita hominis nihil eſt carius, libro 5 c. 1 numero 12
Vulneratio nolente propalare delinquentem quid faciendum ſit, libro 1 c. 1. numero 30.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google